

ΒΙΒΛΙΟΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗ

ΝΙΚΟΥ ΣΠ. ΑΣΩΝΙΤΗ – ΒΑΣΙΛΗ Δ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

(ΣΕ 66 ΕΝΟΤΗΤΕΣ)

ΓΙΑ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΑΝΩΤΑΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ

ΑΘΗΝΑ

«ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΜΜ. ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗ»

ΒΑΣΙΛΗ Δ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ – ΝΙΚΟΥ ΣΠ. ΑΣΩΝΙΤΗ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

(ΣΕ 66 ΕΝΟΤΗΤΕΣ)

Το βιβλίο αυτό κυκλοφορούσε στο παρελθόν από τις «Φιλολογικές εκδόσεις Κοκοτσάκη», στην καθαρεύουσα.

Τώρα κυκλοφορεί μεταγλωττισμένο στη δημοτική και με τα ονόματα των συγγραφέων του (Απόφ. Μον. Πρωτ. Αθην. αριθ. 13940/1978)

ΓΙΑ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΑΝΩΤΑΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ

Τα γνησια αντίτοπα υπογράφονται από τους συγγραφείς.

ε Β. Δ. Αναγνωστοπουλος - Ν.Σ. Ασωνίτης

Κανένα μέρος του βιβλίου αυτού δεν μπορεί να αναπαραχθεί με οποιοδήποτε μέσο, μηχανικό, ηλεκτρονικό ή φωτοαντιγραφικό, χωρίς την έγγραφη άδεια των συγγραφέων.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

A	Ενότητα	Σελ.		Ένότητα	Σελ.
Αιτιατική	23	59	Έλεξη αναφορικού	62	212
* από ουσιαστικό ή επίθετο	»	59	Επεξήγηση	15	33
* ως επίρρημα	»	60	Επίθετα ρηματικά	43	131
* αιτιατική απόλυτη	42	127	* σε -τός,	43	131
Αντικείμενο	13	30	* σε -τέος	43	132
* άμεσο και έμμεσο	24	65	* απρόσωπη σύνταξη των		
* εξωτερικό και εσωτερικό			επιθ. σε -τέος	43	132
ή σύστοιχο	25	67	* προσωπική σύνταξη των		
Απαρέμφατο	34	91	επιθ. σε -τέος	43	133
* είδη απαρεμφάτου	34	92	Επιθετικός προσδιορισμός	16	35
* έναρθρο απαρέμφατο	36	94	Επιρρηματικοί προσδιορισμοί	44	134
* άναρθρο απαρέμφατο	37	96	Επιφωνήματα	45	146
* σύνταξη του απαρεμφάτου	38	103	Ερωτηματικές προτάσεις	58	199
Απρόσωπα ρήματα και εκφράσεις	33	88	* ευθείες	58	200
* Άρθρο	6	17	* πλάγιες	59	201
Αττική σύνταξη	9	22	Ευκτική	47	154
Γ			* του πлагίου λόγου	47	156
Γενική	18	41	* επαναληπτική	47	156
* κατηγορηματική	11	24	K		
* από ουσιαστικό ή επίθετο	18	42	Κατηγορημα	5	14
* από επιρρήματα	18	45	Κατηγορούμενο	8	18
* από επιφώνημα	18	46	* επιρρηματικό	8	19
* επιρρηματική χρήση	18	46	* προληπτικό	8	20
* γενική απόλυτη	42	126	* αντικειμένου	28	78
Δ			M		
Δοτική	21	52	Μετοχή	39	107
* από ουσιαστικά	21	52	* επιθετική	39	109
* από επίθετα	21	53	* κατηγορηματική	40	111
* από επιρρήματα	21	54	* επιρρηματική	41	114
* ως επίρρημα οργανική κ.λ.π.	21	55	* απόλυτη επιρρηματική	42	126
* προσωπική	22	56	O		
Δυνητική	47		Ονομαστική	18	41
* ευκτική	47	154	Ονοματικοί προσδιορισμοί	14	31
* οριστική	47	154	Π		
E			Παράθεση	14	31
Εγκλίσεις	47	153	Περίοδος λόγου	2	8
* στις ανεξάρτητες προτάσεις	47	154	Πλάγιος λόγος	63-65	216-222
* στις εξαρτημένες προτάσεις	47	154			

Προθέσεις	45	138	* με δύο αιτιατικές	28	77
* μονόπτωτες	45	138	* με αιτιατική και γενική	29	79
* δίπτωτες	45	140	* με αιτιατική και δοτική	30	80
* τρίπτωτες	45	141	* με γενική και δοτική	30	81
* καταχρηστικές	45	145	* τα μέσα ρήματα	31	82
Προσδιορισμοί	13	29-30	* τα παθητικά ρήματα	32	84
* ομοιόπτωτος ονοματικός	14	31	* τα αποθετικά ρήματα	32	87
* ετερόπτωτος	18-23	41-60	* τα ουδέτερα ρήματα	32	88
Πρόταση	1	7	* τα απρόσωπα ρήματα	33	88
* είδη προτάσεων	3	9	Σ		
* οι προτάσεις στις μεταξύ τους σχέσεις	4	11-13	Σύγκριση	19	47
* δευτερεύουσες	50	164	* α' όρος συγκρίσεως	19	47
* ειδικές	50	164	* β' όρος συγκρίσεως	19	48
* αιτιολογικές	51	168	Συμφωνία των όρων της προ τά-σεως	9-10	22-23
* τελικές	52	171	Σύνδεση προτάσεων	48	159
* ενδοιαστικές	53	174	* τρόποι συνδέσεως	48	159-160
* υποθετικές	54	177	* κατά παράταξη σύνδεση	49	160-163
* παραχωρητικές	55	187	* καθ' υπόταξη σύνδεση	50	164
* χρονικές	56	190	Σύνδεσμοι που συνδέουν κατά παράταξη και καθ' υπόταξη	48	159-160
* συμπερασματικές	57	195	* Σχήματα λόγου	66	279
* πλάγιες ερωτηματικές	59	201	Υ		
* αναφορικές	60	206	Υπερβητικό	20	50-51
Ρ			Υποκείμενο	6	16
Ρήμα συνδετικό	7	17	* απαρεμφάτου	38	103
Ρήματα	24	62	* μετοχής	42	128
* ενεργητικά	24	63	* απροσώπων ρημάτων και εκ- φράσεων	33	89-90
* μονόπτωτα	25	66-76	Χ		
* μονόπτωτα με αιτιατική	25	66	Χρόνοι ρήματος στην οριστική	46	147-152
* μονόπτωτα με γενική	26	69	Στις άλλες έγκλίσεις	47	153-158
* μονόπτωτα με δοτική	27	74			
* δίπτωτα	28-30	77-81			

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Πώς εκφέρονται οι διάφοροι προσδιορισμοί σελ. 229-234.

Εισαγωγικά

**Τι είναι
Συντακτικό;**

Συντακτικό είναι το τέταρτο μέρος της Γραμματικής και διδάσκει πώς γίνεται η σύνταξη.

**Τι είναι
Σύνταξη;**

Σύνταξη είναι η τοποθέτηση των λέξεων (των όρων της προτάσεως) στη λογική τους σειρά για την κατασκευή τέλειου λόγου.

**Ποιος είναι
ο σκοπός του
Συντακτικού;**

Σκοπός του Συντακτικού είναι να μας διδάξει τους κανόνες, σύμφωνα με τους οποίους γίνεται η σύνταξη των όρων της προτάσεως, η σύνδεση των προτάσεων μεταξύ τους, καθώς και τις διάφορες ιδιομορφίες του λόγου.

**Ποια είναι
η διαίρεση του
Συντακτικού;**

Το Συντακτικό διαιρείται σε **τρία** μέρη:

- Το **πρώτο μέρος** εξετάζει την πρόταση σχετικά με το περιεχόμενο και τους όρους της (ενότητες 1η – 47η).
- Το **δεύτερο μέρος** εξετάζει τις προτάσεις στις μεταξύ τους σχέσεις (ενότητες 48η – 65η).
- Το **τρίτο μέρος** εξετάζει τα σχήματα του λόγου (ενότητα 66η).

Μέρος Πρώτο

Ενότητα 1η

● Λόγος – Πρόταση – Όροι της προτάσεως

Παραδείγματα	Μετάφραση	Τι εκφράζει
1. Πλάτων ήν φιλόσοφος. 2. Έγώ οὐ τήν αὐτήν γνώμην ἔχω περί τούτων. 3. Μή τοῦτο ποιήσης. 4. Μή ἀποστερήσητέ με τούτου. 5. Μή προτρεχέτω ἡ γλώττα τῆς διανοίας. 6. Ὁ παῖ, γένοιο πατρός εὐτυχέστερος. 7. Ὡς καλός μοι ὁ πάππος (ἔστ!)!	Ο Πλάτων ήταν φιλόσοφος. Εγώ δεν έχω την ίδια γνώμη γι αυτά. Μην το κάνεις αυτό. Μη μου στερήσετε αυτό. Να μην τρέχει η γλώσσα μπρος από τη σκέψη. Παιδί μου, μακάρι να γίνεις πιο ευτυχισμένος από τον πατέρα σου. Τι ωραίος που είναι ο παππούς μου!	κρίση σκέψη επιθυμία. παράκληση προσταγή ευχή συναίσθημα

Τι είναι λόγος;

● **Λόγος**, όπως φαίνεται από τα παραδείγματα, είναι η έκφραση με λέξεις των σκέψεων, των επιθυμιών ή των συναισθημάτων μας.

Ο λόγος μπορεί να είναι **προφορικός** ή **γραπτός**.

Τι είναι πρόταση;

● **Πρόταση** είναι ο συντομότερος λόγος που εκφράζει:

1. **μια σκέψη** ή **κρίση** (Παραδ. 1,2).
2. **μια επιθυμία** (προσταγή, παράκληση, ευχή) (Παραδ. 3,4,5,6).
3. **ένα συναίσθημα** (Παραδ. 7).

Ποιοι λέγονται όροι μιας προτάσεως;

● **Όροι** μιας προτάσεως λέγονται οι λέξεις που την αποτελούν.

Ενότητα 2η

● Χωρισμός των προτάσεων μεταξύ τους

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Σύ μέν παιδείας ἐπιθυμείς, ἐγὼ δέ παιδεύειν ἄλλους ἐπιχειρῶ. 2. Κύνas τρέφομεν, ἴνα τὰς οἰκίας φυλάττωσιν. 3. Ἴετο ἐπ' αὐτόν καί παίζει κατὰ τό στέρνον καί τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος.	Εσύ μεν επιθυμείς τη μόρφωση, ἐγὼ ὁμως επιχειρῶ να μορφῶνῶ ἄλλους. Τρέφουμε σκύλους, για να φυλάνε τα σπίτια. Ὁρμησε εναντίον του και τον χτυπά στο στήθος και τον τραυματίζει διατριπώντας το θώρακα.

Πώς χωρίζονται οι προτάσεις μεταξύ τους;

- Οι προτάσεις κανονικά χωρίζονται μεταξύ τους με **κόμμα** (Παραδ. 1,2).
- Οι προτάσεις ὁμως, που συνδέονται με το σύνδεσμο **καί, δε** **χωρίζονται** με κόμμα (Παράδ. 3).

● Περίοδος – Τμήμα περιόδου – ημιπερίοδος

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Ὁ δ' ὡς ἀπῆλθε κινδυνεύσας καί ἀτιμασθείς, βουλεύεται, ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλά, ἦν δύνηται, βασιλεύσει ἀντ' ἐκείνου. 2. Καί μήν πολλαχῆ κινδυνεύει καλόν εἶναι τό ἐν πολέμῳ ἀποθνήσκειν. 3. ἼΑρα τοῖς πολεμίοις τήν πόλιν παραδώσομεν; 4. Ἐνταῦθα ἔμεινε ὁ Κύρος καί ἡ στρατιά ἡμέρας εἴκοσιν· οἱ γάρ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ἰέναι τοῦ πρόσω· ὑπώπτευσον γάρ ἤδη ἐπὶ βασιλέα ἰέναι· μισθωθῆναι δέ οὐκ ἐπὶ τούτῳ ἔφασαν.	Αὐτός ὁμως, ὅταν ἐφυγε, ἀφού κινδύνεψε και ντροπισάστηκε, σκέφτεται, με ποιον τρόπο δεν θα είναι πια κάτω από την εξουσία του ἀδελφού του, ἀλλά, αν μπορεί, πώς θα βασιλέψει στη θέση εκείνου. Και ὁμως κατὰ πολλοῦς τρόπους φαίνεται ὅτι είναι ωραίο το να σκοτώνεται κανείς στον πόλεμο. ἼΑραγε θα παραδώσουμε την πόλη στους εχθρούς; Εδῶ ἔμεινε ο Κύρος και το στράτευμα εἴκοσι μέρες· γιατί οι στρατιῶτες δεν ἤθελαν να προχωρήσουν· γιατί υποπτεύονταν πια ὅτι θάδιζαν εναντίον του βασιλιά· ἰσχυρίζονταν ὅτι δεν είχαν μισθωθεί γι' αὐτό το σκοπό.

Τι είναι περίοδος;

- **Περίοδος** είναι μια σειρά από προτάσεις, που το σύνολό τους εκφράζει ἕνα τέλειο νόημα (Παράδ. 1).
- Ἀλλά και **μία μόνο πρόταση** μπορεί να αποτελέσει περίοδο (Παράδ. 2,3).
- **Στο τέλος** κάθε περιόδου μπαίνει **τελεία** ή **ερωτηματικό**.

Τι είναι ημιπερίοδος;

- **Ημιπερίοδος** είναι ἕνα τμήμα της περιόδου, που αποτελείται από **μία ή περισσότερες προτάσεις** και εκφράζει ἕνα τέλειο νόημα (Παράδ. 4).

- Οι **ημιπερίοδοι** χωρίζονται μεταξύ τους με **άνω τελεία**.

- Συνήθως μια περίοδος δεν έχει περισσότερες από τέσσερις ημιπερίοδους.

Παρατηρήσεις

- Μεγαλύτερες υποδιαιρέσεις του λόγου είναι η **Παράγραφος** και το **Κεφάλαιο**.
- **Παράγραφος** είναι ένα σύνολο από περιόδους, που αποτελούν ένα τμήμα του λόγου μεγαλύτερο από την περίοδο.
- **Κάθε παράγραφος** χωρίζεται από τις προηγούμενες με έναν κενό χώρο ή με το σημείο **¶**.
- **Κεφάλαιο** είναι καθεμιά από τις μεγαλύτερες ενότητες, στις οποίες είναι χωρισμένο ένα βιβλίο.
- * **Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση (1ης και 2ης ενότητας)**
 1. Τι είναι λόγος; Τι είναι πρόταση; Ποιοι λέγονται όροι μιας προτάσεως;
 2. Πώς χωρίζονται οι προτάσεις μεταξύ τους; Τι είναι περίοδος και τι ημιπερίοδος;
 3. Ποιες είναι οι μεγαλύτερες υποδιαιρέσεις του λόγου;

Ενότητα 3η

- Η πρόταση και τα είδη της
- Η πρόταση σχετικά με το περιεχόμενό της

Παραδείγματα	Μετάφραση	Τι εκφράζει
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ἡ Νάξος ἐστὶ νῆσος. 2. Ὁ Δημοσθένης ἀγορεύει. 3. Μὴ ἀποστερήσητέ με τούτου. 4. Ἄνατεινάτω τις τὴν χεῖρα. 5. Τίς ἔστιν ὁ ἡγεμῶν; 6. Ἄρτι δέ ἦκες ἢ πάλαι; 7. Ὡ γῆρας, ὡς ἀπεχθές ἀνθρώποις εἶ! 8. Ὡς καλός μοι ὁ πάππος! 9. Οὐκ ἀρνούμαι ταῦτα. 10. Μὴ θλάπτει μηδένα. 	<p>Ἡ Νάξος εἶναι νησί. Ὁ Δημοσθένης μιλάει στο λαό. Μη μου στερήσετε αυτό. Ἄς σηκώσει κάποιος το χέρι του. Ποιος εἶναι ὁ ἄδελφός; Τώρα μόλις ἤρθες ἢ ἔχεις πολλή ὥρα; Γῆρας, πόσο ἀντιπαθητικό εἶσαι στους ἀνθρώπους! Τι ὠραῖος πού εἶναι ὁ παππούς μου! Δεν ἀρνούμαι αὐτά. Να μὴ θλάπτεις κανένα.</p>	<p>κρίση κρίση ἐπιθυμία ἐπιθυμία ἐρώτηση ἐρώτηση συναίσθημα συναίσθημα ἀρνηση ἀρνηση</p>

Πώς λέγεται μια πρόταση σχετικά με το περιεχόμενό της;

1. **Πρόταση κρίσεως.** Εἶναι ἡ πρόταση που ἐκφράζει κρίση για κάτι (Παραδ. 1,2).
2. **Πρόταση ἐπιθυμίας.** Εἶναι ἡ πρόταση που ἐκφράζει ἐπιθυμία. (Παραδ. 3,4).
3. **Πρόταση ἐρωτηματική.** Εἶναι ἡ πρόταση που ἐκφράζει ἐρώτηση (Παραδ. 5,6).
4. **Πρόταση ἐπιφωνηματική.** Εἶναι ἡ πρόταση που ἐκφράζει ἕνα ψυχικό πάθος, δηλ. θαυμασμό, λύπη, χαρά, ἐκπληξη. (Παραδ. 7,8).
- Στις ἐπιφωνηματικές προτάσεις **το ρῆμα συνήθως παραλείπεται** (Παράδ. 8).
5. **Πρόταση ἀρνητική (ἢ ἀποφατική).** Εἶναι ἡ πρόταση που ἐκφράζει ἀρνηση με το **οὐ** (προτάσεις κρίσεως Παράδ. 9) ἢ το **μὴ** (προτάσεις ἐπιθυμίας Παράδ. 10).
6. **Πρόταση καταφατική.** Εἶναι ἡ πρόταση που δεν ἐκφράζει ἀρνηση (Παραδ. 1,2,4 κλπ).

● Πρόσεχε!

Παραδείγματα	Μετάφραση	Είδος Προτάσεως
<p>Τά όπλα παρέδωσαν Λύσανδρος οὐκ έποίηι ταῦτα. Δός μοι τούτο. Μή άδικα ποιεи. Όμολογεиς οὖν περί έμέ άδικος γεγενήσθαι; Ταῦτα οὐκ ώμολόγητο ήμίν τε και σοί;</p>	<p>Παρέδωσαν τα όπλα. Ο Λύσανδρος δεν έκανε αυτά. Δώσε μου αυτό. Μην κάνεις άδικες πράξεις. Παράδεχεσαι λοιπόν ότι μου έχεις φερθεί άδικα; Αυτά δεν είχαν συμφωνηθεί από μας και από σένα;</p>	<p>κρίσεως καταφατική κρίσεως αρνητική επιθυμίας καταφατική επιθυμίας αρνητική ερωτηματική καταφα- τική ερωτηματική αρνητική</p>

- Όπως φαίνεται από τα παραδείγματα, μια πρόταση κρίσεως, επιθυμίας ή ερωτηματική μπορεί να είναι καταφατική ή αρνητική.

● Η πρόταση σχετικά με τους όρους της

Παραδείγματα	Μετάφραση	Όροι προτάσεως
<p>1. Κύρος έθήρευεν. 2. Δράκων ήν νομοθέτης.</p>	<p>Ο Κύρος κυνηγούσε Ο Δράκων ήταν νομοθέτης.</p>	<p>Υποκείμ. + Κατηγορήμα. Υποκείμενο + Συνδε- τικό + Κατηγορούμενο.</p>
<p>3. Έλθον Άρακός τε και Ναυβά- τής και Άντισθένης. 4. Κύρος ήν φιλόανθρωπος και φι- λομαθής και φιλότιμος. 5. Ύμεις και οι ύμέτεροι στρατι- ώται έστε άμείνους και κρείτ- τους των πολεμίων.</p>	<p>Έρθαν και ο Άρακος και ο Ναυ- βάτης και ο Άντισθένης. Ο Κύρος ήταν φιλόανθρωπος και φιλομαθής και φιλόδοξος. Σεις και οι στρατιώτες σας είστε καλύτεροι και γενναιότεροι από τους εχθρούς.</p>	<p>Η πρόταση έχει πολλά υποκείμενα Η πρόταση έχει πολλά κατηγορούμενα Η πρόταση έχει δύο υποκείμενα και δύο κατηγορούμενα.</p>
<p>6. Έσμέν Έλληνες (ήμεις). 7. Μέτρον άριστόν (έστιν). 8. Μέτρον δ' αὐτῷ οὐχ ή ψυχή άλλ' ό νόμος έστί (μέτρον). 9. Σύ τε Έλλην και ήμεις (Έλληνές έσμεν).</p>	<p>(Εμείς) είμαστε Έλλη- νες. Το μέτρο(=συμμετρία) (είναι) άριστο. Σ' αυτόν μέτρο δεν εί- ναι η ψυχή αλλά ο νό- μος είναι (μέτρο). Και συ είσαι Έλληνας και εμεις (είμαστε Έλ- ληνες).</p>	<p>Το υποκείμενο Το ρήμα Το κατηγορούμενο Το συνδετικό και το κα- τηγορούμενο</p>
Απλή πρόταση	Επαυξημένη πρόταση	Ποιοι όροι δέχονται συμπληρώματα
<p>10. Κλέαρχος ήν στρα- τηγός.</p>	<p>Κλέαρχος ό Λακεδαι- μόνιος ήν ποτε στρατη- γός μέγας.</p>	<p>Το υποκείμενο Κλέαρ- χος τον επιθ. προσδ. Λακεδαιμόνιος—το ρήμα ήν το επιθρ. πο- τέ—το κατηγορούμενο στρατηγός τον επιθ. προσδ. μέγας.</p>

Πώς λέγεται μια πρόταση
 σχετικά με τους όρους της;

1. Απλή πρόταση. Είναι η πρόταση που έχει μόνο υποκείμενο και κατηγορήμα (Παράδ. 1) ή υπο-

κείμενο, συνδετικό και κατηγορούμενο (Παράδ. 2).

2. **Σύνθετη πρόταση.** Είναι η πρόταση που έχει περισσότερα από ένα υποκείμενα (Παράδ. 3) ή κατηγορούμενα (Παράδ. 4) ή υποκείμενα και κατηγορούμενα (Παράδ. 5).

Προσοχή! Ποτέ περισσότερα ρήματα αλλά πάντοτε ένα.

3. **Ελληνής πρόταση.** Είναι η πρόταση, από την οποία λείπουν ένας ή περισσότεροι όροι, επειδή τους εννοούμε εύκολα. (Παράδ. 6,7,8,9).

4. **Επαυξημένη ή συμπληρωμένη πρόταση.** Είναι η πρόταση, της οποίας οι κύριοι όροι έχουν συμπληρώματα, δηλαδή άλλους όρους που ενισχύουν ή προσδιορίζουν ακριβέστερα την έννοιά τους.

● Αυτά τα συμπληρώματα τα ονομάζουμε προσδιορισμούς.

Ενότητα 4η

● Οι προτάσεις στις μεταξύ τους σχέσεις—σύνδεση των προτάσεων

Παραδείγματα	Μετάφραση	Πώς συνδέονται
1. Κύρος ἴετο ἐπ' αὐτόν καί παίει κατά τό στέρνον καί τιτρώσκει διά τοῦ θώρακος.	Ο Κύρος ὄρμησε εναντίον του και τον χτυπά στο στήθος και τον τραυματίζει διατριπώντας το θώρακα.	με συμπλεκτικούς συνδέσμους.
2. Οὔτε ἄρχομεν πολέμου οὔτε τάς σπονδάς λύομεν.	Οὔτε αρχίζουμε τον πόλεμο οὔτε διαλύουμε τις συνθήκες.	με συμπλεκτικούς συνδέσμους.
3. Οἱ μέν ᾤχοντο, Κλέαρχος δέ περιέμενε.	Αυτοὶ μεν ἔφυγαν, ο Κλέαρχος ὄμως περίμενε.	με αντίθετικούς συνδέσμους.
4. "Ἦ λέγε τι σιγῆς κρεῖττον ἢ σιγῆν ἔχε.	"Ἦ να λες κάτι καλύτερο ἀπ' τη σιωπή ἢ να σωπαίνεις.	με διαζευκτικούς συνδέσμους.
5. Νῦν δεῖται Κύρος ἐπεσθαι τοὺς Ἕλληνας ἐπί βασιλέα· ἐγὼ οὖν φημι ὑμᾶς χρῆναι διαθῆναι τὸν Εὐφράτην.	Τώρα ο Κύρος παρακαλεῖ να τον ακολουθοῦν οἱ Ἕλληνες εναντίον του βασιλιά· ἐγὼ λοιπόν προτείνω ὅτι πρέπει εσεῖς να διαθεῖτε τον Ευφράτη.	με συμπερασματικό σύνδεσμο.
6. Τὰ μέντοι ἐπιτήδεια ἐλάμβανον· ἀνάγκη γάρ ἦν.	Τὰ τρόφιμα ὄμως τα ἐπαιρναν· γιατί ἦταν ἀνάγκη.	με τον αιτιολογικό σύνδεσμο γάρ
7. Οὔτοι ἔλεγον ὅτι Κύρος τέθνηκεν.	Αυτοὶ ἔλεγαν ὅτι ο Κύρος εἶχε φονευτεῖ.	με ειδικό σύνδ.
8. Ὁ Δερκυλίδας ἔλεγεν ὡς τῶν δικαίων οὐδενός ἀτυχήσοι.	Ο Δερκυλίδας ἔλεγε ὅτι δε θα αποτύχει σε κανένα ἀπὸ τα δικάιά του.	με ειδικό σύνδ.
9. Ὁ Ξενοφῶν ἠτιᾶτο αὐτόν, ὅτι οὐχ ὑπέμενεν.	Ο Ξενοφῶν τον κατηγοροῦσε, γιατί δεν περίμενε.	με αιτιολογικό συνδ.
10. Ἀθηναῖοι ἐνόμισαν λελύσθαι τάς σπονδάς, διότι ἐς χεῖρας ἤλθον.	Οἱ Ἀθηναῖοι νόμισαν ὅτι εἶχαν διαλυθεῖ οἱ συνθήκες, επειδή ἤρθαν σε σύγκρουση.	" "
11. Λαθῶν ὑμᾶς ἐπορευομένην, ἴνα ὠφελοῖην αὐτόν.	Αφοῦ πήρα εσᾶς συνέχισα την πορεία, για να ὠφελώ αὐτόν.	με τελικούς συνδ.
12. Ναῦς οἱ Κορίνθιοι ἐπλήρουν, ὅπως ναυμαχίας ἀποπειράσωσι.	Οἱ Κορίνθιοι ἐξόπλιζαν πλοῖα, για να αποπειραθοῦν να ναυμαχήσουν.	" "
13. Εἰ ψεύδομαι, ἐξέλεγχε.	Ἄν λέω ψέματα, να με ἐλέγχεις.	με υποθετικούς συνδ.

14. **Ἐάν** ἔχωμεν χρήματα, ἔξομεν φίλους.
 15. Φήσουσί με σοφόν εἶναι, **εἰ καί** μή εἰμι.
 16. **Καί ἄν** μή ἡμεῖς παρακελευώμεθα, ἱκανῶς ἐπιμελήσεται.
 17. **Ἐπειδή** ἡμέρα ἐγένετο, ἐπορεύοντο.
 18. Ἦν ποτε χρόνος, **ὅτε** οὐκ ἦν γένη θνητά.
 19. Ἐπιπίπτει χιῶν ἄπλετος, **ὥστε** ἀπέκρυψε καί τὰ ὄπλα καί τούς ἀνθρώπους.
 20. Οἱ στρατιῶται ἐνετύγχανον τάφροις πλήρεσιν ὕδατος, **ὥς** μή δύνασθαι διαβαίνειν ἀνευ γεφυρῶν.
 21. Δέδοικα **μή** ἐπιλαθώμεθα τῆς οἴκαδε ὁδοῦ.
 22. Δέδοικα **μή** οὐκ ἔχω ταύτην τήν σοφίαν.
 23. Κύρος ἤρετο τίς ὁ θόρυθος εἶη.
 24. Ἐρήσομαι **ὅστις** ἐστίν ὁ διδάσκαλος.
 25. Ἐβουλεύοντο **πῶς** ἄν τήν μάχην ποιήσαιτο.
 26. Καί ἀναλογίζεται εἴ τινα ἠδίκηκεν.
 27. Βουλεύεται **ὅπως** μήποτε ἔτι ἔσται ἐπί τῷ ἀδελφῷ.
 28. Ἰδρύσαντο θωμόν Ἀπόλλωνος, **ὅστις** νῦν ἔξω τῆς πόλεως ἐστίν.
 29. Ἀκροάσονται ἐμοῦ οἱ νέοι, **ὅποι** ἄν ἔλθω.

Ἄν ἔχομεν χρήματα, θα ἔχομεν φίλους.
 Θα εἰποῦν ὅτι εἶμαι σοφός, **αν καί** δεν εἶμαι.
Καί αν ἀκόμα εμεῖς δε διατάσσουμε, πολύ θα φροντίσει.
Ὅταν ξημέρωσε, θάδιζαν.

Ἦταν κάποτε εποχή, **ὅταν** δεν υπήρχαν γένη θνητά.
 Ἐπесе πολύ χιόνι, **ὥστε** σκέπασε καί τα ὄπλα καί τους ἀνθρώπους.

Οἱ στρατιῶτες συναντοῦσαν χαντάκια γεμάτα νερό, **ὥστε** να μην μπορούν να περάσουν χωρίς γεφύρια.
 Φοβάμαι **μήπως** λησμονήσουμε το δρόμο για τὴν πατρίδα.
 Φοβάμαι **μήπως** δεν ἔχω αὐτὴ τὴ σοφία.

Ὁ Κύρος ρώτησε **ποιος** ἦταν ὁ θόρυθος.
 Θα ρωτήσω **ποιος** εἶναι ὁ διδάσκαλος.

Σκέφτονταν **πῶς** θα ἔκαναν τὴ μάχη.
 Καί σκέφτεται **αν** ἔχει ἀδικήσει κάποιον.

Σκέφτεται **με ποιον τρόπο** δε θα εἶναι πια κάτω ἀπὸ τὴν ἐξουσία του ἀδελφοῦ του.

Ἰδρυσαν θωμόν τοῦ Ἀπόλλωνα, **ο οποίος** τῶρα βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη.

Θα με ἀκούνε οἱ νέοι, **ὅπου** κι ἀν πάω.

με υποθ. συνδ.

με τα παραχωρητικά
εἰ καί
καί ἄν

με χρονικούς συνδ.

» »

με συμπερασματικούς
συνδ.

» »

με το ενδοιαστικό
μή ή μή ού

» »

με ερωτηματική αντων.

με αναφορική αντων.

με ερωτηματικό επίρρ.

με το ερωτηματικό εἰ

με αναφορικό επίρρ.

με αναφορική αντων.

με αναφορικό επίρρ.

Πῶς λέγεται μια πρόταση στη σχέση της με μια ἄλλη ἢ ἄλλες προτάσεις;

1. **Κυρία ἢ ανεξάρτητη.** *Εἶναι ἡ πρόταση που μπορεί να σταθεῖ μόνη της στο λόγο, χωρίς να ἐξαρτάται ἀπὸ ἄλλη.*

- **Οἱ κύριες προτάσεις** συνδέονται μεταξύ τους με τους **συνδέσμους**:
- ▶ **Τους συμπλεκτικούς:** *τέ, καί, οὔτε, μήτε, οὐδέ, μηδέ* (Παράδ. 1,2).
- ▶ **Τους αντιθετικούς:** *μέν, δέ, μέντοι, ἀλλά, μήν, ἀλλά μήν, εἰ καί, καίτοι, καίπερ, καί μήν* (Παράδ. 3).
- ▶ **Τους διαζευκτικούς:** *ἢ-ἢ, εἶτε-εἶτε, ἐάντε-ἄντε, ἤντε* (Παράδ. 4).
- ▶ **Τους συμπερασματικούς:** (εκτός ἀπὸ τους **ὥστε, ὡς**), *ἄρα, δὴ, οὖν, τοίνυν, τοιγάρτοι, τοιγαροῦν, οὐκοῦν, οὐκουν* (Παράδ. 5).
- ▶ **Τον αιτιολογικό:** *γάρ* (Παράδ. 6)
- Ὁ τρόπος αὐτός τῆς συνδέσεως λέγεται **σύνταξη «κατὰ παράταξη»**.

2. **Δευτερεύουσα ἢ εξαρτημένη πρόταση.** *Εἶναι ἡ πρόταση που δεν μπορεί να σταθεῖ μόνη της στο λόγο, ἀλλὰ ἐξαρτάται ἀπὸ μια κυρία πρόταση, τῆς ὁποίας καί συμπληρώνει το νόημα.*

- Ὅι δευτερεύουσες ἢ εξαρτημένες προτάσεις εἶναι **δέκα εἰδῶν**.

1. **Οἱ εἰδικές:** αὐτές εἰσάγονται (δηλ. ἀρχίζουν) με τους εἰδικούς συνδέσμους: **ὅτι, ὡς** (Παράδ. 7,8).

2. **Οι αιτιολογικές**: αυτές εισάγονται, (δηλ. αρχίζουν) με τους αιτιολογικούς συνδέσμους: **ώς,ότι,διότι,έπει,έπειδή,ότε,όποτε,εί** (Παραδ. 9,10).
3. **Οι τελικές**: αυτές εισάγονται, (δηλ. αρχίζουν) με τους τελικούς συνδέσμους: **ίνα,όπως,ώς** (Παραδ. 11,12).
4. **Οι υποθετικές**: αυτές εισάγονται, (δηλ. αρχίζουν) με τους υποθετικούς συνδέσμους: **εί,έάν,άν,ήν** (Παραδ. 13,14).
5. **Οι ενδοτικές ή παραχωρητικές**: αυτές εισάγονται, (δηλ. αρχίζουν) με τους παραχωρητικούς ή εναντιωματικούς συνδέσμους: **εί και,άν και,και εί,και άν** (Παραδ. 15,16).
6. **Οι χρονικές**: αυτές εισάγονται, (δηλ. αρχίζουν) με τους χρονικούς συνδέσμους: **ώς, ότε, όποτε, έπει, έπειδή, έως, έστε, άχρι, μέχρι, ήνικα, πριν** (Παραδ. 17,18).
7. **Οι συμπερασματικές ή αποτελεσματικές ή ακολουθίας**: αυτές εισάγονται, (δηλ. αρχίζουν) με τους συμπερασματικούς συνδέσμους: **ώς,ώστε** (Παραδ. 19,20).
8. **Οι ενδοιαστικές ή φόβου σημαντικές ή διστακτικές**: αυτές εισάγονται, (δηλ. αρχίζουν) με τα ενδοιαστικά μόρια: **μή ή μή ού** (Παραδ. 21,22).
9. **Οι πλάγιες ερωτηματικές**: αυτές εισάγονται, (δηλ. αρχίζουν) κυρίως με τις ερωτηματικές αντωνυμίες ή επιρρήματα, με το ερωτηματικό **εί**, και με τις αναφορικές αντωνυμίες ή επιρρήματα (Παραδ. 23,24,25,26,27).
10. **Οι αναφορικές**: αυτές εισάγονται, (δηλ. αρχίζουν) με τις αναφορικές αντωνυμίες: **ός, ή, ό, όστις, ήτις, ότι, οίος, οία, οίον όποιος, όποία, όποιον όπόσος, όπόση, όπόσον ήλικος, ήλικη, ήλικον όπηλικος, όπηλικη, όπηλικον όπότερος, όποτέρα, όπότερον και με τα αναφορικά επιρρήματα: ώς, ώσπερ, όπως, οί , όποι, ή, όπη, ού, όπου, όθεν, όπόθεν, ένθεν κ.λ.π.** (Παραδ. 28,29).

- Ο τρόπος αυτός της συνδέσεως λέγεται **σύνταξη «καθ' υπόταξη»**.
- **Παρατήρηση**. Οι δευτερεύουσες προτάσεις συνδέονται με την κυρία μόνο **καθ' υπόταξη**, ενώ μεταξύ τους μπορούν να συνδέονται και **κατά παράταξη** και **καθ' υπόταξη**.

Παράδειγμα	Τρόπος συνδέσεως	Μετάφραση
<p>Έπει δέ έτελεεύτησε Δαρείος και (έπει) κατέστη εις τήν βασιλειαν Άρταξέρξης,</p> <p>Τισσαφέρνης διαβάλλει τόν Κύρον πρός τόν αδελφόν,</p> <p>ώς έπιθουλεύοι αύτῶ.</p> <p>Ό δέ πειθεται και συλλαμβάνει Κύρον ώς άποκτενών.</p>	<p>Δευτερεύουσες «κατά παράταξη» Κυρία</p> <p>Δευτερεύουσα «καθ' υπόταξη» Κύριος «κατά παράταξη»</p>	<p>Όταν πέθανε ο Δαρείος και (όταν) ανέβηκε στο θρόνο ο Άρταξέρξης,</p> <p>ο Τισσαφέρνης συκοφαντεί τον Κύρο στον αδελφό του,</p> <p>ότι τάχα σκέφτεται να τον θλάψει.</p> <p>Κι αυτός πειθείται και συλλαμβάνει τον Κύρο για να τον φονεύσει.</p>

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Πώς λέγεται μια πρόταση σχετικά με το περιεχόμενό της	Πώς λέγεται μια πρόταση σχετικά με τους όρους της	Πώς λέγεται μια πρόταση ανάλογα με τη σχέση της με μια άλλη ή άλλες προτάσεις	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Κρίσεως 2. Επιθυμίας 3. Ερωτηματική 4. Επιφωνηματική 5. Αρνητική 6. Καταφατική 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Απλή 2. Σύνθετη 3. Ελλιπής 4. Επαυξημένη 	Κυρία ή Ανεξάρτητη	Δευτερεύουσα ή Εξαρτημένη

* Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση (3ης και 4ης ενότητας)

1. Πώς λέγεται μια πρόταση σχετικά με το περιεχόμενό της;
2. Μια πρόταση επιθυμίας μπορεί να είναι αρνητική;
3. Πώς λέγεται μια πρόταση σχετικά με τους όρους της;
4. Πόσα ρήματα μπορεί να έχει μια πρόταση;
5. Ποιες προτάσεις λέγονται κύριες και ποιες δευτερεύουσες; πώς συνδέονται μεταξύ τους;
6. Τι μπορεί να εκφράζει μια πρόταση (1η ενότητα).

Ασκήσεις

I. Να βρεις τα είδη των προτάσεων σχετικά με το περιεχόμενό τους.

Τούς κακούς οι θεοί κολάζουσι.—Τό δένδρον καρπούς φέρει.—Μένε επί τῷ στρατεύματι.—Μή παρα τούς νόμους δικάσητε.—Τί ἀποκρινώμεθα πρὸς ταῦτα;—Ὡ κόραξ, ὡς καλοῦς ὄνουχας καί πτέρυγας ἔχεις!—Τί βούλει;—Οὐ μέντοι ἐπειθεν αὐτόν.—Οἱ νησιῶται ἦσαν λησταί.—Μή γένοιτο τοῦτο.—Τό ὄρος τοῦτο οὐκ ἔστιν ὑψηλόν.—Πείθεσθε τοῖς νόμοις.—Τίς ἦν ἡ αἰτία τοῦ πολέμου;—Μή ἐπιθύμει τῶν ἀλλοτριῶν.—Ἄμπελοι φύονται ἐν ταῖς νήσοις.—Φύλαττε τούς νόμους.

II. Να βρεις τα είδη των προτάσεων σχετικά με τους όρους τους.

Ὁ λύκος φεύγει.—Ὁ παῖς ἀναγινώσκει.—Ὁ ἥλιος λάμπει.—Ὁ Κύρος ἐθήρευεν.—Οἱ στρατιῶται ἐπορεύοντο.—Οἱ Ἀθηναῖοι ἀνδρεῖοι ἦσαν.—Οὐδεὶς σοφός.—Πάθημα, μάθημα.—Ὀργή καί ἀκράτεια θλαβεραὶ εἰσιν.—Πάλαι ἦσαν πατρικαὶ βασιλεῖαι.—Λόγος ἀληθῆς ψυχῆς ἀγαθῆς ἔστιν εἶδωλον.—Μετά τās λύπας τās ἡδονάς ἔχομεν.—Οἱ θεοὶ τοῖς γεωργοῖς πιστοὶ συνεργοὶ εἰσιν.—Ὁ ἀνὴρ ἔστι δίκαιος, σὺφρων καί ἀνδρεῖος.—Ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος γενναῖός ἔστιν.

III. Αναγνώρισε ποιες από τις προτάσεις του θέματος είναι κύριες, ποιες δευτερεύουσες και γιατί; πώς γίνεται η σύνδεση μεταξύ τους;

Ἐπεὶ δὲ οὗτος πλησίον ἦλθεν, ἀνηρώτα τί βούλοιντο. Οὗτοι δ' ἔλεγον, ὅτι ἦκοιεν (=εἶχαν ἔλθει) περὶ σπονδῶν ἄνδρες, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται ἀπαγγεῖλαι τὰ παρὰ βασιλέως τοῖς Ἕλλησι.

Ἐάν δὲ σπουδαὶ γένωνται, ἄξουσιν αὐτούς, ἐνθεν ἐξουσι τὰ ἐπιτήδεια. Καὶ οἱ μὲν ἠγοῦντο, Κλέαρχος μὲντοι ἐπορεύετο ἔχων τό στρατεύμα ἐν τάξει καὶ αὐτῆς ὡπισθοφυλάκει. Καὶ ἐνετύγχανον (=συναντούσαν) τάφροις ὕδατος πλήρεις, ὥστε μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἀνευ γεφυρῶν.

Μετά ταῦτα οἱ Ἕλληνες ἐβουλεύοντο (=ἔκαναν συμβούλιο) καὶ ἀπεκρίναντο τῷ Τισσαφέρνει· Κλέαρχος δ' ἔλεγεν· πολλὰς προφάσεις Κύρος ἠύρισκεν, ἵνα ὑμᾶς τε ἀπαρασκευοὺς λάθοι καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε ἀγάγοι. Ἐπειδὴ μὲντοι αὐτόν ἐωρῶμεν ἐν δεινῷ ὄντα, ἡσχύνθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐτόν· ἡμεῖς δὲ, εἰ καὶ ἐωρῶμεν τόν κίνδυνον, ἐπορεύομεθα. Νῦν δὲ φοβούμεθα μὴ βασιλεὺς ἐξαπατήσῃ ἡμᾶς.

Ενότητα 5η

● Η απλή πρόταση και οι όροι της

Υποκείμενο	Κατηγορημα	Υποκείμενο	Συνδετικό	Κατηγορούμενο
1. Σωκράτης	φιλοσοφεῖ	α) Σωκράτης	ἐστί	φιλόσοφος
2. Δαρεῖος	ἠσθένει	β) Δαρεῖος	ἦν	ἀσθενής
3. ὁ κακός	μισεῖται	γ) ὁ κακός	ἐστί	μισητός
4. οἱ στρατιῶται	ἐμισθοφόρου	δ) οἱ στρατιῶται	ἦσαν	μισθοφόροι
5. ἡ ἀλώπηξ	ἄρπάζει	ε) ἡ ἀλώπηξ	ἐστίν	ἄρπαξ
6. ὁ κύων	φυλάττει	στ) ὁ κύων	ἐστί	φύλαξ
7. οἱ ἀστέρες	λάμπουσιν	ζ) οἱ ἀστέρες	εἰσὶ	λαμπροί

Πόσους όρους μπορεί να έχει μια απλή πρόταση;

- Μια απλή πρόταση μπορεί να έχει ή δύο όρους, το υποκείμενο και το κατηγορημα (ρήμα) (Παραδ. 1–7), ή τρεις, το υποκείμενο, τό συνδετικό και το κατηγορούμενο (Παραδ. α–ζ).

Τι είναι υποκείμενο μιας προτάσεως;

● **Υποκείμενο μιας προτάσεως είναι το πρόσωπο, το ζώο ή το πράγμα (και γενικά το κάθε τι), για το οποίο γίνεται λόγος στην πρόταση αυτή.**

- Οι λέξεις: **Σωκράτης, Δαρειός, ό κακός, οί στρατιώται, ή άλώπηξ, ό κύων, οί άστέρες** είναι τα υποκείμενα των προηγούμενων προτάσεων.
- Το υποκείμενο μιας προτάσεως βρίσκεται πάντοτε σε πώση ονομαστική (ενικού ή πληθυντικού) και το αναγνωρίζουμε με την ερώτηση: **ποιός (ποιά, ποιά), ποιοί (ποιές, ποιά) με αφετηρία πάντοτε το ρήμα.**

Τι είναι κατηγορήμα μιας προτάσεως;

● **Κατηγορήμα μιας προτάσεως είναι αυτό, το οποίο λέμε για το υποκείμενο δηλ. το κατηγορήμα μας δείχνει τι είναι, τι κάνει, τι παθαίνει ή σε ποια κατάσταση βρίσκεται το υποκείμενο.**

- Όπως βλέπουμε από τα παραπάνω παραδείγματα, το κατηγορήμα μιας προτάσεως μπορεί να είναι:
 1. **Μονολεκτικό**, να αποτελείται δηλ. από μια λέξη (ρήμα πάντοτε), όπως φιλοσοφεί, ήσθένει, μισείται κλπ.
 2. **Περιφραστικό**, να αποτελείται δηλ. από έναν τύπο του ρήματος ειμί και ένα επίθετο συνήθως ή ουσιαστικό, π.χ. **έστί φιλόσοφος, ήν άσθενής, ήσαν μισθοφόροι, εισί λαμπροί** κλπ.
- Στη δεύτερη περίπτωση, όταν το κατηγορήμα είναι περιφραστικό, βλέπουμε ότι οι λέξεις **φιλόσοφος, άρπαξ, φύλαξ** κλπ. μας δείχνουν **μιαν ιδιότητα ή μια ποιότητα** του υποκειμένου.
- Οι λέξεις αυτές λέγονται **κατηγορούμενα**.

Τι είναι κατηγορούμενο;

● **Κατηγορούμενο είναι η λέξη (κυρίως επίθετο), που φανερώνει μια ιδιότητα ή μια ποιότητα του υποκειμένου: κατά κάποιον τρόπο δηλ. το κατηγορούμενο τοποθετεί το υποκείμενο μέσα σε μια κατηγορία (π.χ. στο παράδειγμα: Σωκράτης έστί φιλόσοφος, η λέξη –το κατηγορούμενο φιλόσοφος μας δείχνει ότι ο Σωκράτης – το υποκείμενο ανήκει στην κατηγορία των φιλοσόφων),**

- Το κατηγορούμενο το βρίσκουμε με την ερώτηση: **τι είδους; τι λογής;**
- Οι τύποι: **έστί, ήν, ήσαν** κ.λ.π. **συνδέουν τα υποκείμενα με τα κατηγορούμενά τους και γι' αυτό ονομάζονται συνδετικά.**

Τι είναι συνδετικό;

● **Συνδετικό είναι το ρήμα, συνήθως το ειμί, που συνδέει το υποκείμενο με το κατηγορούμενό του και μεταβιβάζει στο πρώτο την ιδιότητα του δευτέρου.**

* **Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση της 5ης ενότητας**

1. Πόσοι είναι οι όροι μιας προτάσεως;
2. Τι είναι υποκείμενο και σε ποια πώση βρίσκεται;
3. Τι είναι κατηγορούμενο και πώς το βρίσκουμε;
4. Τι είναι συνδετικό και ποιος ο ρόλος του στην πρόταση;
5. Τι λέγεται σύνταξη «κατά παράταξη» και τι «καθ' υπόταξη»; (Ενότητα 4η).

Ασκήσεις

Ι. Αναγνώρισε τους όρους της προτάσεως και να αναλύσεις το κατηγορήμα (ρήμα) σε συνδετικό και κατηγορούμενο.

Ο δίκαιος **εύδαιμονεί**.–Δημοσθένης **έρρητόρευεν**.–Οι πολέμιοι **έπιωρκήκασι**.–Κριτίας **έμισήθη**.–Ξενοφών **έστρατήγει**.–Οί άστέρες **λάμπουσιν**.–Σωκράτης **έδίδασκεν**.–Προκρούστης **έλήστευεν**.–Ο ούρανός **αίθριάζει**.–Οί κάτοικοι **ύγιαίνουσιν**.–Ιέρων **έτυράννησεν**.–Θεμιστοκλής **ήρξεν**.–Κύρος **έθήρρευεν**.–Κίμων **έπλούτησεν**.–Ούτοι **νομοθετούσιν**.

II. Να μετατρέψεις το συνδυετικό και το κατηγορούμενο σε κατηγορήμα (ρήμα).

Ἡμεῖς ἔσμεν ὁδοπόροι.—Οὔτοι ἦσαν οἰκοδόμοι.—Οἱ Ἕλληνες ἦσαν μαχηταί.—Οἱ Ἀθηναῖοι ἐγένοντο νικηταί.—Πεισίστρατος ἦν τύραννος.—Λακεδαιμόνιοι ἦσαν ξεναγοί.—Παυσανίας γέγονε στρατηγός.—Ξενοφῶν ἦν ἵππεύς.—Σωκράτης ἦν σώφρων.—Ζεὺς ἐστὶ σωτήρ.—Σὺ εἶ τιμωρός.—Κλέαρχος ἦν φυγάς.—Δαρεῖος ἐγένετο βασιλεύς.—Κροίσος ἦν εὐτυχής.—Ἀρχίας ἦν γραμματεὺς.

Ενότητα 6η

Μέρη του λόγου που μπορούν να χρησιμεύουν ως κύριοι ὀροι της προτάσεως

● Υποκείμενο

Παραδείγματα	Μετάφραση	Τι μέρους του λόγου εἶναι το υποκείμενο
1. Φίλιππος ἠσθένει. 2. Ἐκεῖνος ἦν φίλος. 3. Οἱ τελευταῖοι κατέβαινον εἰς τὰς κώμας. 4. Οἱ ἄλλοι διέβησαν τὸν ποταμόν. 5. Οἱ τριάκοντα ἦσαν τύραννοι. 6. Τὸ φθονεῖν ἐστὶ κακόν. 7. Οἱ ψευδόμενοι μισοῦνται.	Ο Φίλιππος ἦταν ασθενής. Εκεῖνος ἦταν φίλος. Οι τελευταῖοι (στρατιῶτες) κατέβαιναν στα χωριά. Οι ἄλλοι πέρασαν το ποτάμι. Οι τριάκοντα ἦσαν τύραννοι. Ο φθόνος εἶναι κακό. Αυτοὶ που λένε ψέματα εἶναι μισητοί. Οι παλαιοὶ ἦσαν ἀνδρεῖοι. Το συν εἶναι πρόθεσις. Το παίζω εἶναι ρῆμα. Εκεῖνο που ὅλοι συνεχῶς ἐπαναλάμβαναν μέχρι τώρα εἶχε γίνει μόνο του.	ουσιαστικό αντωνυμία επίθετο με ἄρθρο αντωνυμία με ἄρθρο αριθμητικό με ἄρθρο απαρέμφατο με ἄρθρο μετοχή με ἄρθρο επίρρημα με ἄρθρο σύνδεσμος με ἄρθρο ρήμα με ἄρθρο ολόκληρη πρόταση
8. Οἱ πάλαι ἦσαν ἀνδρεῖοι. 9. Τὸ συν ἐστὶ πρόθεσις. 10. Τὸ παίζω ἐστὶ ρῆμα. 11. Ὅ πάντες ἐθρύλουν τῶς γέγονεν αὐτόματον.		

Ποια μέρη του λόγου μπορούν να χρησιμεύουν ως υποκείμενο;

1. Κανονικά **ουσιαστικό** (Παράδ.1) ἢ **αντωνυμία** (Παράδ.2).
2. **Επίθετο**, *συνήθως με το ἄρθρο του* (Παράδ.3).

3. **Αντωνυμία, αριθμητικό, απαρέμφατο, μετοχή, επίρρημα** και γενικά **κάθε μέρος του λόγου**, ὅταν ἔχει ἐμπρός του ἄρθρο—και συνήθως το ουδέτερο: **το**— (Παραδ. 4–10), ἀκόμη και **πρόταση ολόκληρη** (Παράδ. 11), γιατί στις περιπτώσεις αυτές υπολογίζονται ως **ουσιαστικά**.

Σε ποια πτώση βρίσκεται το υποκείμενο;

Το υποκείμενο, ὅταν το ρῆμα βρίσκεται σε μια ἀπὸ τις τέσσερις ἐγκλίσεις (οριστική, υποτακτική, ευκτική, προστακτική), βρίσκεται πάντοτε σε πτώση ονομαστική (ενικού ἢ πληθυντικού ἀριθμοῦ).

● Σε ποια ἄλλη πτώση μπορεῖ να βρίσκεται το υποκείμενο;

Παραδείγματα	Μετάφραση	Τι ἐκφράζει το υποκείμενο
1. Ἦν ἀμφὶ μέσας νύκτας. 2. Πρὸς δειλὴν ἐγίνετο. 3. Συνεβοήθησαν εἰς εἴκοσι ναῦς.	Ἦταν περίπου μεσάνυχτα. Βράδιαζε. Πῆραν μέρος στη βοήθεια περίπου εἴκοσι πλοία.	Χρόνο Χρόνο Ποσό
4. Ἀπέθανον περὶ τοὺς χίλιους. 5. Ὑπὲρ τοὺς τετρακισχιλίους συνέλεξαν 6. Ἐβουλεύοντο καθ' ἐκάστους. 7. Ἐπὶ μέγα μέρος τῆς πόλεως καθήρεθη.	Σκοτώθηκαν περίπου χίλιοι. Συγκεντρώθηκαν περισσότεροι ἀπὸ τέσσερις χιλιάδες. Σκέφτονταν καθένας χωριστά. Ἐνα μεγάλο μέρος τῆς πόλεως καταδαφίστηκε.	Ποσό Ποσό Χωρισμό Ἐκταση

- Όπως φαίνεται από τα παραδείγματα, το υποκείμενο μπορεί να βρίσκεται και σε **πτώση αιτιατική με μια από τις προθέσεις: ἀμφί, περί, κατά, εἰς, πρὸς, ὑπέρ**, όταν εκφράζει: 1. χρόνο (Παραδ. 1,2), 2. ποσό κατά προσέγγιση (Παραδ. 3,4,5), 3. χωρισμό (Παραδ. 6), 4. έκταση (Παραδ. 7).

● Παρατήρηση για το άρθρο

Παραδείγματα	Μετάφραση	Το άρθρο μπορεί να:
1. Τό ταπεινόν καί ἀνελεύθερον. 2. Οἱ πολλοί. 3. Οἱ ἔχοντες. 4. Τό μανθάνειν. 5. Τό γνῶθι σαυτὸν χαλεπόν ἔστιν. 6. Ὁ τοῦ γείτονος ἀγρός. 7. Ἡ παραυτίκα ἡδονή. 8. Ἡ κατά νόμον εἰσφορά.	Ἡ ταπεινότητα κι ἡ ανελευθερία. Το πλήθος, ἡ μάζα. Οἱ ιδιοκτήτες. Ἡ μάθηση. Ἡ αυτογνωσία εἶναι δύσκολη. Το γειτονικό χωράφι. Ἡ πρόσκαιρη ἡδονή. Ἡ νόμιμη εἰσφορά.	1. Ουσιαστικοποιεῖ ◀ Επίθετο ◀ Επίθετο ◀ Μετοχή ◀ Απαρέμφατο ◀ Ολόκληρη πρόταση 2. Επιθετοποιεῖ ◀ Ὄνομα σε γενική ◀ Ἐνα επίρρημα ◀ Εμπρόθ. προσδ.

- Όπως βλέπουμε, το άρθρο έχει **τη δύναμη**:

1. **Να ουσιαστικοποιεῖ**, δηλ. να κάνει ουσιαστικό ἓνα επίθετο και κάθε λέξη και πρόταση ακόμη ολόκληρη. (Παραδ. 1–5).
2. **Να επιθετοποιεῖ**, δηλ. να κάνει επίθετο ἓνα ὄνομα γενικής πτώσεως ἢ ἓνα επίρρημα ἢ ἓναν εμπρόθετο προσδιορισμό. (Παραδ. 6–8).

* Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση της 6ης ενότητας.

1. Τι είναι υποκείμενο μιας προτάσεως; (ενότητα 5η).
2. Ποια μέρη του λόγου χρησιμεύουν ως υποκείμενο;
3. Σε ποιες πτώσεις βρίσκεται το υποκείμενο;
4. Ποια δύναμη έχει το άρθρο;

Ενότητα 7η

● Το Συνδετικό

Συνδετικό ρήμα	Παραδείγματα	Μετάφραση
εἶμι	1. Ὁ κόσμος ἐστὶ κάλλιστος.	Ο κόσμος εἶναι πάρα πολύ ωραῖος.
ὑπάρχω τυγχάνω	2. Ὁ Ἄσωπός ἐστι ποταμός.	Ο Ἄσωπός εἶναι ποτάμι.
	3. Οἱ ἐχθροὶ οὐκ ἦσαν πολλοί.	Οἱ εχθροὶ δεν ἦταν πολλοί.
	4. Τό χωρίον ὑπῆρχεν ὀχυρόν.	Ἡ τοποθεσία ἦταν οχυρή.
διατελῶ ἔφυν πέφυκα	5. Σὺ τυγχάνεις ἐπιστήμων τούτων.	Συ τυχαίνει να εἶσαι γνώστης αὐτῶν.
	6. Ἄχ(ι)των διατελεῖς.	Συνεχῶς εἶσαι χωρὶς χιτῶνα.
γίγνομαι καθίσταμαι ἀποβαίνω ἐκβαίνω νομίζομαι φαίνομαι	7. Ἡμεῖς ἐφυμεν γυναῖκες.	Εμεῖς γεννηθήκαμε γυναῖκες.
	8. Οὔτοι πεφύκασιν ἀγαθοί.	Αὐτοὶ εἶναι ἀπὸ τῆ φύσῃ τους καλοί.
	9. Οὔδεις ἐγένετο σοφός.	Κανείς δεν ἐγίνε σοφός.
	10. Οὔτος κατέστη εὐεργέτης.	Αὐτὸς ἐγίνε εὐεργέτης.
	11. Οὐκ ἀπέβητε δίκαιοι.	Δε φανήκατε δίκαιοι.
	12. Σὺ ἐκθήσει σοφός.	Συ θα γίνεις σοφός.
	13. Ταῦτα νομίζεται ἀθλα.	Αὐτὰ θεωροῦνται βραβεία.
	14. Φίλιππος φαίνεται ἀξίόπιστος.	Ο Φίλιππος φαίνεται ἀξίος ἐμπιστοσύνης.

κρίνομαι	15.	Οὗτος ἐκρίθη ἄριστος Ἑλλήνων.	Αὐτός θεωρήθηκε ο καλύτερος ἀπ' τοὺς Ἕλληνας.
δοκῶ	16.	Ἦ ἐπιβουλή ἐδόκει δῆλη.	Ἡ ἐπιβουλή ἦταν ολοφάνερη.
καλοῦμαι	17.	Οὔτοι κλήθῃσονται νομοθέται.	Αὐτοὶ θα ονομαστούν νομοθέτες.
ονομάζομαι	18.	Ὁ ἀνὴρ ὠνομάζετο σοφιστής.	Ὁ ἀντρας ονομαζόταν σοφιστής.
προσαγορεύομαι	19.	Ἦρα προσηγορεύετο Διὸς δάμαρ.	Ἡ Ἦρα ονομαζέταν σύζυγος τοῦ Δία.
ἀκούω	20.	Τάνταλος ἤκουε κακός.	Ὁ Τάνταλος ονομαζόταν κακός.
αἰρούμαι	21.	Ἄλκιβιάδης ἤρῃθη στρατηγός.	Ὁ Ἀλκιβιάδης εκλέχτηκε στρατηγός.
χειροτονοῦμαι	22.	Ἴφικράτης ἐχειροτονήθη στρατηγός.	Ὁ Ἴφικράτης εκλέχτηκε με χειροτονία στρατηγός.
λαγχάνω	23.	Δημοσθένης οὐκ ἔλαχε τειχοποιός.	Ὁ Δημοσθένης δεν εκλέχτηκε με κλήρο συντηρητῆς τῶν τειχῶν.
ἀποδεικνύομαι	24.	Οὗτος ἀπεδέδεικτο στρατηγός ὑπὸ Ἀστυάγου.	Αὐτός εἶχε διοριστεί στρατηγός ἀπὸ τὸν Αστυάγη.

Ποια ρήματα χρησιμοποιούνται ως συνδεδετικά;

1. Ὡς **συνδεδετικό** ρῆμα τοῦ υποκειμένου με το κατηγορούμενό του χρησιμοποιεῖται τὸ ρῆμα **εἶμι** (=εἶμαι) (Παραδ. 1–3).

- Το ρῆμα **εἶμι** ὅμως πολλές φορές **δεν** εἶναι συνδεδετικό, ἀλλὰ:
 - ▶ **Υπαρκτικό**: εἶμι (= ὑπάρχω) ἔστι θεός = **ὑπάρχει** θεός.
 - ▶ **Ἀπρόσωπο** (στο γ' ἐνικό): **ἐστί** (=εἶναι δυνατόν), ὁπότε παίρνει υποκειμένο ἀπαρέμφατο: **οὐκ ἐστὶν** ἄνευ πλοίων **διαβαίνειν** = **δεν εἶναι δυνατόν** να περάσουμε χωρὶς πλοία.
- 2. Ἄλλα ρήματα που ἔχουν **συγγενή σημασία με τὸ εἶμι**: αὐτὰ εἶναι τα: **ὑπάρχω, τυγχάνω, διατελῶ, ἔφυν, πέφυκα** (Παραδ. 4 – 8).
- 3. Τα ρήματα: **γίγνομαι, καθίσταμαι, ἀποβαίνω, ἐκβαίνω** (Παραδ. 9 – 12).
- 4. **Μερικά ἄλλα ρήματα που ἔχουν παθητικὴ διάθεση**, ὅπως:
 - τα **δοξαστικά**: **νομίζομαι, φαίνομαι, κρίνομαι, δοκῶ** (Παραδ. 13 – 16).
 - τα **κλητικά**: **καλοῦμαι, ὠνομάζομαι, προσαγορεύομαι, ἀκούω** (= λέγομαι) (Παραδ. 17 – 20).
 - τα **προχειριστικά** (δηλ. ὅσα σημαίνουν ἐκλογὴ): **αἰρούμαι, χειροτονοῦμαι, λαγχάνω, ἀποδεικνύομαι** (Παραδ. 21 – 24).

✧ **Ερωτήσεις για ἀνακεφαλαίωση τῆς 7ης ἐνότητας**

1. Τι καλεῖται συνδεδετικό ρῆμα; Ποιες σημασίες ἔχει τὸ εἶμι;
2. Ποια ρήματα ἔχουν συγγενή με τὸ εἶμι σημασία;
3. Ποια λέγονται δοξαστικά, ποια κλητικά και ποια προχειριστικά ρήματα;
4. Ποια ἀπὸ τὰ συνδεδετικά ρήματα τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς γλώσσας ἐξακολουθοῦν να ὑπάρχουν και στὴ νέα;

Ενότητα 8η

● Το Κατηγορούμενο

Παραδείγματα	Μετάφραση	Τι μέρος λόγου εἶναι τὸ κατηγορούμενο
1. Ἀριστείδης ἦν δίκαιος. 2. Βαθυλὼν ἐστὶ πόλις. 3. Εἶμι τυράννω ἐοικώς. 4. Φίλιππος ἐγένετο τηλικούτος. 5. Οἱ ἐβελονταὶ ἦσαν δισχιλίοι. 6. Τὸ σιγᾶν ἐστὶ σωφρονεῖν. 7. Ἦ ἀγορὰ ἦν πλησίον. 8. Φίλιππος ἐστὶν ὅ, τι ἂν εἴποι τις.	Ὁ Ἀριστείδης ἦταν δίκαιος. Ἡ Βαθυλὼν εἶναι πόλη. Εἶμαι ὅμοιος με τυράννο. Ὁ Φίλιππος ἐγένετο τόσο μεγάλος. Οἱ ἐβελοντές ἦταν δύο χιλιάδες. Ἡ σιγὴ εἶναι σωφροσύνη. Ἡ ἀγορὰ ἦταν πλησίον. Ὁ Φίλιππος εἶναι οτιδήποτε κι ἀν πει κανεῖς.	ἐπίθετο ουσιαστικό μετοχὴ ἀντωνυμία ἀριθμητικό ἀπαρέμφατο ἐπίρρημα ολόκληρη πρόταση

**Τι μπορεί να χρησιμεύσει
ως κατηγορούμενο
του υποκειμένου;**

- Ως κατηγορούμενο του υποκειμένου μπορεί να χρησιμεύσει:

1. **Επίθετο** (Παράδ. 1).

2. **Ουσιαστικό** (Παράδ. 2), **μετοχή** (Παράδ. 3), **αντωνυμία** (Παράδ. 4), **αριθμητικό** (Παράδ. 5), **απαρέμφατο** (Παράδ. 6), **επίρρημα** (Παράδ. 7), **ολόκληρη πρόταση** (Παράδ. 8).

- **Προσοχή!** Το κατηγορούμενο **κανονικά δεν έχει άρθρο**.

● Εξαιρέσεις

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητής μου.	Αυτός είναι ο μαθητής μου.
2. Οὗτός ἐστιν ὁ σώφρων καὶ ὁ ἀνδρείος καὶ ὁ φρόνιμος.	Αυτός είναι ο πραγματικά σώφρονας και ο πραγματικά ανδρείος και φρόνιμος.
3. Οἱ πελτασταί ἦσαν περὶ τοὺς χίλιους.	Οι πελταστές ήταν περίπου χίλιοι.
4. Καὶ ἐγένοντο οἱ πεζοὶ ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους.	Και ήταν οι πεζοὶ περίπου δύο χιλιάδες.
5. Καὶ ἐγένοντο οἱ ξύμπαντες ὑπὲρ τοὺς χιλίους.	Και ήταν ὅλοι μαζί πάνω από χίλιοι.

- Είπαμε ήδη ότι **το κατηγορούμενο κανονικά δεν έχει άρθρο**.
- Ὅταν ὁμως δηλώνει μια **γνωστή ἤδη ιδιότητα** του υποκειμένου ἢ ὅταν δηλώνει ὅτι το υποκείμενο **εἶναι πραγματικά ἢ ἐξαιρετικά** αὐτό που σημαίνει το κατηγορούμενο, **τότε ἔχει ἄρθρο** (Παραδ. 1,2).
- Ὅπως το υποκείμενο, ἔτσι και το κατηγορούμενο μπορεί να βρίσκεται σε **πτώση αιτιατική με τις προθέσεις: ἀμφί, εἰς, περὶ, ὑπὲρ**, ὅταν δηλώνει **το περίπου (ποσό κατά προσέγγιση)** (Παραδ. 3,4,5).

● Επιρρηματικό κατηγορούμενο

Παραδείγματα	Μετάφραση	Τι εκφράζει το επιρρ. κατηγορ.;
1. Ὁ ἄγγελος ἀφίκετο τριταῖος .	Ο αγγελιαφόρος ἔφτασε μετά τρεις ἡμέρες	χρόνο
2. Ἐγὼ ἐόρακα σε ἄσμενος .	Ἐγὼ σε εἶδα με ευχαρίστηση (ευχαρίστως) .	τρόπο
3. Οἱ στρατηγοὶ ἐξῆλθον πρῶτοι .	Οἱ στρατηγοὶ βγήκαν πρῶτοι .	τάξη
4. Οἱ στρατιῶται ἐσκήνουν ὑπαίθριοι .	Οἱ στρατιῶτες κατασκήνωναν στο ὑπαίθρο .	τόπο
5. Αἱ νῆες ἐπλευσαν βοηθοί .	Τα πλοία ἐπλευσαν, για να βοηθήσουν .	σκοπό

- Ὅπως βλέπουμε ἀπὸ τα παραπάνω παραδείγματα, εκτὸς ἀπὸ τα συνδεδεμένα ρήματα που αναφέραμε στην προηγούμενη 7η ενότητα και ἄλλα ρήματα – **και κυρίως ὅσα σημαίνουν κίνηση** – μπορούν να χρησιμεύουν ως συνδεδετικά, δηλ. να συνδέουν το υποκείμενο με το κατηγορούμενό του.
- Το κατηγορούμενο ὁμως αὐτό ἰσοδυναμεῖ με **επίρρημα**, και γι' αὐτό λέγεται **επιρρηματικό**.
- Το **επιρρηματικό κατηγορούμενο** εκφράζει: **χρόνο** (Παράδ. 1), **τρόπο** (Παράδ. 2), **τάξη** (Παράδ. 3), **τόπο** (Παράδ. 4) και **σκοπό** (Παράδ. 5).
- Ως επιρρηματικά κατηγορούμενα χρησιμοποιούνται συνήθως οἱ ἐξῆς λέξεις: **πολύς, μέγας, ἄφθονος, ἑκών, ἑκούσιος, ἐθελοντής, ἐθελούσιος, ἄκων, ἀκούσιος, ἄσμενος, ἡσυχος, ὑπόσπονδος, πρῶτος, τριταῖος, τελευταῖος, σκοταῖος, πελάγιος, ἀπότομος, ἐναντίος, ἀντίος**.

● Προληπτικό κατηγορούμενο

Παραδείγματα	Μετάφραση	Ρήματα που σημ. εξέλιξη ως συνδ.
1. Καί ἤρετο τό ὕψος τοῦ τείχους μέγα .	Το ὕψος του τείχους ανέβαινε, ὥστε να γίνει μεγάλο.	αἶρομαι
2. Φίλιππος ἠύξηται μέγας ἐκ μικροῦ.	Ο Φίλιππος αυξήθηκε, ὥστε έγινε μεγάλος ἀπό μικρός.	αυξάνομαι
3. Εἷς τις ὑπό ταῦ δήμου ἐτράφη μέγας .	Ένας μόνο ἀπό το λαό ανατράφηκε, ὥστε έγινε μεγάλος.	τρέφομαι
4. Ὁ Ἄσωπός ποταμός ἐρρῦθη μέγας .	Ο Ἄσωπός ποταμός πλημύρισε, ὥστε έγινε μεγάλος.	ρέω
5. Ὁ ἄνεμος ἐκπνεῖ μέγας .	Ο ἄνεμος πνέει σφοδρός, ὥστε είναι δυνατός.	πνέω

- Ὅπως βλέπουμε ἀπό τα παραδείγματα, εκτός ἀπό τα ρήματα που σημαίνουν κίνηση, και μερικά ἄλλα ρήματα που σημαίνουν **εξέλιξη** μπορούν να χρησιμεύουν ως συνδεδετικά και να συνδέουν το υποκείμενο με το κατηγορούμενό του.
- Το **κατηγορούμενο** αὐτό λέγεται **προληπτικό**, γιατί *προλαβαίνει και αποδίδει στο υποκείμενο ἀπὸ πρὶν μιαν ιδιότητα που δεν την ἔχει ἀποκτήσει ἀκόμη, ἀλλὰ πρόκειται να την ἀποκτήσει, ὅταν πραγματοποιηθεῖ ἐκεῖνο που σημαίνει το ρήμα.*
- Το προληπτικό κατηγορούμενο ἰσοδυναμεῖ με **συμπερασματική (αποτελεσματική) πρόταση.** (Ενότητα 57η)
- **Ρήματα** που συνδέουν το **προληπτικό κατηγορούμενο** με το υποκείμενό του εἶναι τα: **αἶρομαι, αυξάνομαι, τρέφομαι, ρέω, πνέω** (Παραδ. 1 – 5).

* Ερωτήσεις για ἀνακεφαλαίωση της 8ης ενότητας

1. Τι ονομάζεται κατηγορούμενο;
2. Τι μπορεί να χρησιμεύσει ως κατηγορούμενο του υποκειμένου;
3. Πότε το κατηγορούμενον ἔχει ἄρθρο και πότε εἶναι ἐμπρόθετο;
4. Με τι ἰσοδυναμεῖ το ἐπιρρηματικό κατηγορούμενο και τι εκφράζει;
5. Μετά ἀπό ποια ρήματα ἀκολουθεῖ προληπτικό κατηγορούμενο και με τι ἰσοδυναμεῖ;

● Συγκεντρωτικός πίνακας των ὀρων της προτάσεως

Τι χρησιμεύει ως υποκείμενο	Συνδεδετικά Ρήματα	Τι χρησιμεύει ως κατηγορούμενο	Εἶδη κατηγορουμένων
<ul style="list-style-type: none"> ◀ ουσιαστικό ◀ ἀντωνυμία ◀ ἐπίθετο με ἄρθρο ◀ ἀντωνυμία με ἄρθρο ◀ ἀριθμητικό με ἄρθρο ◀ ἀπαρέμφατο με ἄρθρο ◀ μετοχή με ἄρθρο ◀ οποιοδήποτε μέρος του λόγου με ἄρθρο ◀ ολόκληρη πρόταση 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ εἰμί, ὑπάρχω, τυγχάνω, διατελῶ, ἔφυν, πέφυκα ▶ γίγνομαι, καθίσταμαι, ἀποβαίνω, ἐκθαίνω ▶ νομίζομαι, φαίνομαι κρῖνομαι, δοκῶ ▶ καλοῦμαι, ὀνομάζομαι, προσαγορεύομαι, ἀκούω ▶ αἰροῦμαι, χειροτονοῦμαι, λαγχάνω, ἀποδεικνύομαι 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ἐπίθετο ▶ ουσιαστικό ▶ μετοχή ▶ ἀντωνυμία ▶ ἀριθμητικό ▶ ἀπαρέμφατο ▶ ἐπιρρημα ▶ ολόκληρη πρόταση 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ἀπλό
	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ἄλλα ρήματα και κυρίως ὅσα φανερώνουν κίνηση 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ κανονικά ἐπίθετο 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ἐπιρρηματικό
	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ρήματα που φανερώνουν εξέλιξη 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ κανονικά ἐπίθετο 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ προληπτικό

Ασκήσεις

I. Αναγνώρισε: 1. τους κύριους όρους των προτάσεων, και 2. το είδος του κατηγορουμένου.

Τί ἐστὶ νόμος; – Τοῦτ' ἐστὶν ἡ ρητορική. – Τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν. – Οἱ πλοῦσιώτατοι ἀτελεῖς ὑπάρχουσιν. – Σόλων νομοθέτης ἐκλήθη. – Θηραμένης ἠρέθη στρατηγός. – Ἐθελοντὴς ὑπομένει τοὺς πόνους. – Ἀφίκοντο ἐκταῖοι εἰς Χρυσόπολιν. – Τὸ Κύρου ὄνομα μέγιστον ἠύξητο. – Ὁ κονιορτός ἐχῶρει πολὺς. – Ἴππαρχος καὶ Θεσσαλός ἦσαν ἀδελφοί. – Τὴν εἰρήνην ἦγον ἄσμενοι. – Ἡ πατρὶς ἐστὶ τιμιώτατος καὶ σεμνότατος καὶ ἀγιώτατος. – Οἱ Ἀρκάδες πρῶτοι πλέουσιν. – Ἄνεμος ἔπνει (=ἔπνεε) ἐναντίος. – Ἄσμενος ἂν τοῦτο ὀρώην. – Κρήνη ἄφθορος ῥέουσα. – Ἦδη οἱ νεκροὶ ἦσαν πεμπαῖοι. – Τὰ ὄρη ἀπότομα ὑπὲρ τοῦ ποταμοῦ ἐκρέματο.

Θέμα

II. Στο ἐπόμενο θέμα να βρεις: 1. Ποιες λέξεις είναι υποκείμενα, 2. Ποιες λέξεις είναι κατηγορούμενα και το είδος των κατηγορουμένων και 3. Να υπογραμμίσεις τα συνδεδειγμένα ρήματα.

Κύρος ὁ νεώτερος κάλλιστος ἔφυ τὸ εἶδος καὶ ἦν τῷ πάπῳ οἰκίως ὅτε δὲ τέλειος ἀνὴρ ἐγένετο, ἐνομίζετο κράτιστος πάντων. Οὗτος οὖν ἦν πάντων Περσῶν, τῶν μετὰ τὸν ἀρχαῖον Κύρον γενομένων, βασιλικώτατος καὶ ἀξιώτατος ἀρχεῖν. Ὑπὸ πάντων εὐτυχῆς προσηγορεύετο, ἀξιόπιστος τοῖς λόγοις ἐφαίνετο, τοῖς φίλοις δ' ἔλεγεν ὅτι τὸ ἀπίστεῖν ἐστὶν ἀδίκειν. Ἐκρίνετο δὲ ἰκανός κατεργάζεσθαι ὅ,τι ἐβούλετο.

Ἠύξητο δὲ διὰ ταῦτα τὸ ὄνομα αὐτοῦ μέγα. Στρατηγός δὲ πάντων ὑπὸ τοῦ πατρός ἀπεδείχθη, ὅσοι εἰς Καστωλοῦ πεδῖον ἠθροίζοντο, καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀρχῶν ἀγαθός διετέλεσεν. Διὰ ταῦτα πᾶσαι αἱ πόλεις ἐκοῦσαι αὐτὸν εἶλοντο. Ἐπεὶ δὲ κατέστη σατράπης Ἰωνίας, Τισσαφέρνης διαβάλλει αὐτὸν πρὸς τὸν ἀδελφὸν Ἀρταξέρξην, ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ.

Ἦν δὲ Τισσαφέρνης δόλιος, ἀπίστος καὶ ὅ,τι ἂν εἴποι τις. Εἰ καὶ δῆλη δ' ἐδόκει ἡ διαβολή, Ἀρταξέρξης συλλαμβάνει Κύρον. Παύσαται μέντοι ἡ μήτηρ σῶζει αὐτὸν καὶ ἀποπέμπει πάλιν εἰς τὴν ἀρχήν. Ὁ δὲ Κύρος ἀνανακτῆσας τῷ ἀδελφῷ συνέλεγε στρατεύματα, ἵνα στρατεύσῃ ἐπ' αὐτόν. Παρὰ οὖν βασιλέως πολλοὶ καὶ ἐπιφανεῖς τῶν Περσῶν βοηθοὶ καὶ σύμβουλοι πρὸς Κύρον ἦλθον, ἐπειδὴ βασιλεύς καὶ Κύρος πολέμιοι ἀλλήλοις ἐγένοντο. Μετὰ δὲ ταῦτα Κύρος σὺν τῷ θαρβαρικῷ στρατεύματι, ὃ εἶχεν, ἠθροισε καὶ Ἑλληνικόν. Ἐπεὶ δὲ ἐν Σάρδεσιν ἀφίκοντο, ἐγένοντο οἱ Ἕλληνας ὀπλῖται πάντες μύριοι καὶ χίλιοι, οἱ δὲ πελασται ἄμφι τοὺς διαχιλίους.

Ἦν δὲ τις ἐν τῇ στρατιᾷ φυγὰς ἐκ Λακεδαίμονος, ὃς Κλέαρχος ἠκουεν· οὗτος οὖν στρατηγός αὐτῶν ἠρέθη. Ἐχων δὲ τούτους Κύρος ἀφίκετο αἰφνίδιος καὶ ἀντετάξατο τῷ ἀδελφῷ παρὰ τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ· Κούναξα δὲ ὠνομάζετο τὸ χωρίον. Ὡς δὲ πλησίον ἐγένοντο οἱ ἀντίπαλοι, οἱ μὲν Ἕλληνας ἐνίκων τὸ καθ' αὐτούς, οἱ δὲ ἄμφι Κύρον πάντες διεσπάρησαν, ὀλίγοι δὲ περὶ αὐτὸν ἔμειναν, ὅσοι ὀμοτράπεζοι ἑκαλοῦντο. Ὅτε οὖν Κύρος εἶδε τὸν ἀδελφόν, ἐλαύνει ἀντίος καὶ παῖει αὐτὸν κατὰ τὸ στέρνον. Οὐ μέντοι τὸ τραῦμα θανάσιμον ἀπέβη, καὶ τοῦτο Κτησίας ἴασατο, ὃς ἰατρὸς ἐτύγχανε τοῦ βασιλέως. Κύρος οὖν θίσιος ὀρμῇ αὐθις ἐπὶ τὸν ἀδελφόν, ἀκοντίζεται μέντοι ὑπὸ τὸν ὀφθαλμόν καὶ ἀποθνήσκει. Τοιαύτη οὖν ἡ τελευταῖα τοῦ Κύρου ἐγένετο.

Μετὰ δὲ ταῦτα, ἐπειδὴ ἦ τε μάχη οὐκ ἀπέβη εὐτυχῆς τοῖς Ἕλλησι καὶ ἡ χώρα πολεμῖα ὑπῆρχε καὶ οἱ στρατιῶται αὐτῶν δόλῳ ἀπέθανον ὑπὸ Τισσαφέρνου, συνελθόντες οἱ Ἕλληνας ἐβουλεύοντο, ὅπως ἂν ἀσφαλεῖς οἴκαδε πορευθῶντο. Διὰ ταῦτα οὖν ἐχειροτονήθησαν Ξενοφῶν μὲν καὶ τινες ἄλλοι ἀρχόντες, ἄλλοι δὲ λοχαγοὶ ἔλαχον.

III. Μετάτρεψε στα αρχαία τις προτάσεις.

Εμεῖς θα εἴμαστε ἐπιμελεῖς – Οἱ ἐπιστολὲς γράφτηκαν – Πολλοὶ εἶναι οἱ πλοῦσιοι – Ὁ Σόλων ονομάστηκε νομοθέτης – Ὁ Θηραμένης εἶχε ἐκλεγεί με χειροτονία (χειροτονοῦμαι) στρατηγός – Πολλοὶ ἀπὸ τῆ φύση τους (πέφυκα) εἶναι κακοί – Πολλοὶ στρατιώτες κατὰ τύχη ἦταν νηστικοί (τυγχάνω δάιστος) – Ἡ ἀνδρεία θεωρεῖται (νομίζομαι) ἀρετὴ – Τα ἀστέρια ονομάζονταν (προσαγορεύομαι) θεοί – Πολλοὶ ἀνθρώποι εἶναι συνεχῶς (διατελῶ) φτωχοί – Ὁ Δημοσθένης ἐκλέχτηκε με κλῆρο (λαγχάνω) ἀρχοντας – Φτάνουν σπῆν Κερασοῦντα τὴν τρίτη ἡμέρα (τριταίος) – Οἱ Ἀθηναῖοι ἐβγαίνουν στο πέλαγος (ἀνάγομαι πελάγιος) – Ἦταν περὶπου μεσάνυχτα (ἄμφι + αἰτ.) – Ἡ ἀνδρεία του αὐξήθηκε, ὥστε ἐγίνε μεγάλη.

Ενότητα 9η

● Συμφωνία των όρων της προτάσεως

● Συμφωνία του ρήματος με το υποκείμενό του

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Πλάτων ἐστί σοφός. 2. Σύ δέ τις εἶ; 3. Οἱ πολέμιοι ἐπιωρκήκασιν. 4. Διειχέτην τῷ φαλαγγε (δουϊκός). 5. Τό πλήθος ἐπεβοήθησαν.	Ο Πλάτων είναι σοφός. Εσύ ποιος είσαι; Οι εχθροί έχουν παραβεί τους όρκους. Απειχάν οι δύο φάλαγγες. Το πλήθος (= οι πολλοί) έτρεξαν να βοηθη- σουν.
6. Ἡ πόλις Ἀγησίλαον εἶλοντο βασιλέα. 7. Λέσθος ἀπό τῶν Ἀθηναίων ἀπέστησαν.	Η πόλη (= οι πολίτες) τον Αγησίλαο εξέλε- ξαν βασιλιά. Η Λέσθος (= οι Λέσβιοι) αποστάτησαν από τους Αθηναίους.
8. Ταῦτα τά χωρία ἐστίν ἄθλα τοῦ πολέμου. 9. Ἐν τῇ Ἀττικῇ πολλά δένδρα ὑψηλά ἐστί. 10. Εὐρυμέδων καὶ Σοφοκλῆς εἰς Κέρκυραν ἐστράτευσαν. 11. Ταῦτα θεοὶ καὶ ἐγὼ ἐμηχανησάμην. 12. Ἀρταξέρξης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εἰσπίπτει εἰς τό στρατόπεδον. 13. Οὐκ ἔσμεν ποιηταὶ ἐγὼ τε καὶ σύ. 14. Ἐγὼ καὶ Πολύευκτος καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις ἀπήλθομεν. 15. Οὐ σύ μόνος οὐδέ οἱ σοὶ φίλοι ταῦτην τὴν δόξαν περὶ θεῶν ἔσχετε.	Αυτές οι τοποθεσίες είναι βραβεία του πο- λέμου. Στην Αττική πολλά δένδρα είναι υψηλά. Ο Ευρυμέδων και ο Σοφοκλής εξεστρά- τευσαν στην Κέρκυρα. Αυτά οι θεοί κι εγώ επινόησα. Ο Αρταξέρξης και η ακολουθία του εισορμά στο στρατόπεδο. Δεν είμαστε ποιητές εγώ κι εσύ. Εγώ και ο Πολύευκτος και οι άλλοι πρέσβεις φύγαμε. Ούτε συ μόνος ούτε οι φίλοι σου αυτή τη γνώμη για τους θεούς είχατε.

Πώς συμφωνεί το ρήμα με το υποκείμενο;

1. Το ρήμα συμφωνεί με το υποκείμενό του κανονικά στο πρόσωπο και τον αριθμό (Παραδ. 1,2,3,4).

2. Όταν όμως το υποκείμενο είναι όνομα **περιληπτικό**, – δηλ. ένα κοινό ουσιαστικό, που ενώ βρίσκεται στον ενικό αριθμό φανερώνει πολλά πρόσωπα ή πράγματα – τότε το ρήμα μπορεί να βρίσκεται στον **πληθυντικό αριθμό**.
 - Η σύνταξη αυτή λέγεται σύνταξη **κατά το νοούμενο** ή **κατά σύνθεση** (Παραδ. 5,6,7).
3. Όταν το υποκείμενο του ρήματος βρίσκεται στο **ουδέτερο γένος** και σε **πληθυντικό αριθμό**, τότε το ρήμα βρίσκεται στους αττικούς συγγραφείς στο **γ' ενικό πρόσωπο**.
 - Η σύνταξη αυτή λέγεται **αττική** (Παραδ. 8,9).
4. Όταν τα υποκείμενα είναι **δύο ή περισσότερα**, τότε κανονικά το ρήμα βρίσκεται:
 - **Στον πληθυντικό αριθμό** (Παραδ. 10).
 - **Στον αριθμό και το πρόσωπο του πλησιέστερου υποκειμένου** (Παραδ. 11).
 - **Στον αριθμό και το πρόσωπο του σπουδαιότερου υποκειμένου** (Παραδ. 12).
5. Όταν τα υποκείμενα είναι **δύο ή περισσότερα** και σε **διαφορετικά πρόσωπα**, τότε το ρήμα βρίσκεται στον **πληθυντικό αριθμό** και στο **ισχυρότερο πρόσωπο**: και είναι ισχυρότερο το **α'** πρόσωπο από το **β'** και **γ'**, και το **β'** ισχυρότερο από το **γ'** (Παραδ. 13,14,15).

✱ Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση της 9ης ενότητας.

1. Ποια είναι η κανονική συμφωνία του ρήματος με το υποκείμενό του;
2. Ποια λέγεται σύνταξη κατά το νοούμενο και σε ποιες περιπτώσεις εφαρμόζεται;
3. Τι λέγεται αττική σύνταξη και πότε εφαρμόζεται;
4. Τι συμβαίνει, όταν τα υποκείμενα είναι δύο ή περισσότερα;
5. Ποια είναι τα είδη των κατηγορουμένων και τι εκφράζει το καθένα (ενότητα 8η).

Ενότητα 10η

● Συμφωνία των όρων της προτάσεως

● Συμφωνία του κατηγορουμένου με το υποκείμενο

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Ὁ σοφός ἐστὶν εὐδαίμων.	Ο σοφός είναι ευτυχής.
2. Οἱ ποταμοὶ εἰσι μεγάλοι.	Οι ποταμοί είναι μεγάλοι.
3. Αἱ πόλεις ἐγένοντο μεγάλαί.	Οι πόλεις έγιναν μεγάλες.
4. Τό πεδίον κατέστη εὐφορον.	Η πεδιάδα έγινε εύφορη.
5. Τά ἄρματα ἦσαν ταχέα.	Τα άρματα ήταν γρήγορα.
6. Ἡ Λιβύη ἐστὶν ἔρημος.	Η Λιβύη είναι έρημος.
7. Ὁ Ὀλυμπός ἐστὶν ὄρος.	Ο Ὀλυμπος είναι θουού.
8. Ἡ Μαλέα ἐστὶν ἀκρωτήριον.	Η Μαλέα είναι ακρωτήριον.
9. Τά Λευέτρα ἦν πόλις.	Τα Λεύκτρα ήταν πόλη.
10. Ἡ Σικελία ἐστὶ νήσος.	Η Σικελία είναι νησί.
11. Ἡ τύχη ἐστὶ κοινόν.	Η τύχη είναι κοινό (πράγμα).
12. Οἱ πολλοὶ δεινόν (ἐστὶν).	Οι πολλοί είναι φοθερό πράγμα.
13. Ἡρακλῆς καὶ Θησεύς κατέστησαν ἀθληταί.	Ο Ηρακλής και ο Θησεάς έγιναν αγωνιστές.
14. Ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ εἰσὶ καλάί.	Η μητέρα και η κόρη είναι ωραίες.
15. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ κτήνη πολλὰ ἦσαν συνεληλυθότες.	Ἄνδρες και γυναίκες και πολλά ζώα είχαν συγκεντρωθεί.
16. Λίθοι καὶ πλίνθοι καὶ κέραμοι ἀτάκτως ἐρριμμένα οὐδὲν χρήσιμά ἐστιν.	Πέτρες και πλίθες και κεραμίδια ριγμένα χωρίς τάξη δεν είναι χρήσιμα σε τίποτε.
17. Αἰδώς καὶ φόβος ἔμφυτά ἐστιν.	Η ντροπή και ο φόβος είναι έμφυτα.
18. Αὐτοὶ τε οἱ ἄνθρωποι καὶ ἡ γῆ αὐτῶν ἐπώνυμοι τοῦ καταστρεψαμένου καλοῦνται.	Και αυτοί οι άνθρωποι και η χώρα τους έχουν το όνομα αυτού που τους υπέταξε.
19. Ἡ καλλίστη πολιτεία τε καὶ ὁ κάλλιστος ἀνὴρ, τυραννίς τε καὶ τύραννος, λοιπά ἄν ἡμῖν εἴη διελθεῖν.	Το πιο καλό πολίτευμα και ο πιο καλός άνθρωπος, δηλ. και η τυραννία και ο τύραννος, μας μένουν να περιγράψουμε με λεπτομέρεια.

Πώς συμφωνεῖ το κατηγορούμενο με το υποκείμενο;

1. Αν το κατηγορούμενο είναι επίθετο, συμφωνεῖ με το υποκείμενο στο γένος, τον αριθμό και την πτώση (Παραδ. 1 – 6)
2. Αν το κατηγορούμενο είναι ουσιαστικό, συμφωνεῖ με το υποκείμενο αναγκαστικά μόνο στην πτώση (Παραδ. 7,8,9), και τυχαία στο γένος και τον αριθμό (Παραδ. 10).
3. Αν το υποκείμενο είναι αρσενικού ή θηλυκού γένους και δηλώνει κάτι γενικό, το κατηγορούμενο βρίσκεται στο ουδέτερο γένος και στον ενικό αριθμό (Παραδ. 11,12).
4. Αν τα υποκείμενα είναι δύο ή περισσότερα έμφυχα και του ίδιου γένους, το κατηγορούμενο βρίσκεται στον πληθυντικό αριθμό και στο ίδιο γένος με τα υποκείμενα (Παραδ. 13,14)
5. Αν τα υποκείμενα είναι έμφυχα όντα αλλά διαφορετικού γένους, το κατηγορούμενο βρίσκεται στον πληθυντικό αριθμό και στο ισχυρότερο γένος των υποκειμένων. Το αρσενικό είναι ισχυρότερο από το θηλυκό και το ουδέτερο, και το θηλυκό είναι ισχυρότερο από το ουδέτερο (Παραδ. 15).
6. Αν τα υποκείμενα είναι άψυχα, σ' οποιοδήποτε γένος κι αν βρίσκονται, το κατηγορούμενο βρίσκεται στον πληθυντικό αριθμό και στο ουδέτερο γένος (Παραδ. 16,17).
7. Αν τα υποκείμενα είναι άλλα έμφυχα και άλλα άψυχα όντα, το κατηγορούμενο βρίσκεται στο γένος των έμφυχων όντων (Παραδ. 18), ή στο ουδέτερο γένος (Παραδ. 19).

* Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση της 10ης ενότητας

1. Πότε το κατηγορούμενο συμφωνεῖ με το υποκείμενο στο γένος, τον αριθμό και την πτώση;
2. Σε ποιες περιπτώσεις το κατηγορούμενο βρίσκεται σε ουδέτερο γένος;

3. Σε ποιες περιπτώσεις το κατηγορούμενο βρίσκεται σε πληθυντικό αριθμό;
4. Τι λέγεται κατηγορούμενο; (ενότητα 5η)

Θέμα

I. Να βρεις τους όρους των προτάσεων και να δικαιολογήσεις τη συμφωνία τους.

Ὡς δέ συνήλθε τὰ στρατόπεδα, ἀναστάς (=ἀφoῦ σηκώθηκε) τις εἶπε τοιάδε· «Ἄνδρες στρατιῶται, ἐγὼ ἦκω ὑμῖν σύμβουλος ἀγαθός· σύμβουλος γὰρ ἀγαθός χρησιμώτατον ἀπάντων τῶν κτημάτων ἐστίν· γίνωσκετε γάρ, ὡς ἡ μὲν τοῦ πολέμου τέχνη διδασκόν ἐστι, τὰ δὲ οἰκεία σώζεται καὶ ἀπόλλυται (= χάνονται) σὺν τῇ πόλει. Ἐνθυμείσθε οὖν ὅτι αἱ μὲν δυνάμεις καὶ αἱ τιμαὶ δῆλὰ ἐστὶν ἀγαθὰ, οἱ δὲ παῖδες καὶ τὸ γένος ἅπαν τοῦ δειλοῦ μεγάλους ἀτυχήμασι περιπίπτει· κάλλος δὲ καὶ ἰσχύς δειλῶ καὶ κακῶ συνοικούντα οὐ πρόποντα, ἀλλ' ἀπρεπῆ φαίνεται, αἰδῶς δὲ καὶ φόβος ἔμφυτα ἀνθρώποις ἐστί. Ὑπόμνησκω δὲ ὑμῖν καὶ τάδε· ἦν ποτε χρόνος, ὅτε ἡ πόλις τοὺς ἄρχοντας ἐν ὀργῇ εἶχον, ὃ τε δῆμος ἐπέθεντο τοῖς ὀλίγοις, τὸ δὲ στρατόπεδον ἐν αἰτία ἔχοντες τοὺς στρατηγούς ἐστασίαζον· ὅθεν τὰ τῆς πόλεως πράγματα διὰ ταῦτα ἐφθάρη, οἱ δὲ πολέμοι καὶ ὁ μέγας βασιλεὺς ἐθάρασεν. Νῦν δὲ μανθάνω ὅτι στρατηγεῖ τῶν νεῶν Ἀριστεύς καὶ Καλλικράτης καὶ Τιμάνωρ, οἱ ἄνδρες ἀγαθοὶ (= ἀνδρεῖοι) νομίζονται. Κελεύω οὖν καὶ ὑμᾶς ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι, ὡσπερ τὰ πρῶτα». Μετὰ ταῦτα πᾶσα ἡ στρατιὰ ἠθροίζοντο περὶ τὰ ἱερά ὡς θυσόμενοι.

II. Να μετατρέψεις στα αρχαία τα παραδείγματα και να σημειώσεις τη συμφωνία των ὀρων των προτάσεων.

Μερικοί ἀπὸ τοὺς προγενέστερους (προγεγεννημένοι) ἔχουν γίνει ἀθάνατοι. – Ἡ μέθη εἶναι στους ἀνθρώπους πολὺ κακὸ πρᾶγμα. – Λένε ὅτι ἡ ἀλήθεια εἶναι καλὸ πρᾶγμα. – Στους ἀνθρώπους ὁ θεὸς εἶναι καταφύγιο (καταφυγή). – Ὁ Ἀλκιβιάδης, ὁ Νικίας καὶ ὁ Λάμαχος ἐκλέχτηκαν (αἰροῦμαι) στρατηγοί. – Ὅταν ἄκουσε ὅτι ὁ πατέρας καὶ ἡ μητέρα καὶ ἡ ἀδελφὴ καὶ ἡ γυναῖκα καὶ τὰ παιδιὰ του εἶχαν γίνει αἰχμάλωτοι, δάκρυσε. – Ὁ πόλεμος καὶ ἡ ἐπανάσταση (στάσις) εἶναι καταστρεπτικά (ὀλέθριοι). – Με ἐστεῖλε ὁ Κλέαρχος καὶ ὁ Πρόξενος. οἱ ὁποῖοι εἶναι φίλοι τοῦ Κύρου καὶ ἔχουν καλὰς διαθέσεις γιὰ σὰς (εὖνους εἰμί). – Τα παιδιὰ τῶν Σπαρτιατῶν γυμνάζονταν καὶ ἐπαίρναν το σισσίτιο σὲ κοινὸ χωρὸ (αἰτική σύνταξη). – Το πλῆθος νόμιζε (σύνταξη κατὰ τὸ νοούμενο) ὅτι ὁ Ἰππαρχος σκοτώθηκε. – Ὅταν ὁ Ξενοφῶν καὶ οἱ οπισθοφύλακες ἄκουσαν αὐτὰ, λυπήθηκε πολὺ. – Δεν εἶστε στρατηγοὶ ἐσὺ καὶ οἱ φίλοι σου. – Ἡ πόλις ἐγίνε (καθίσταται) φρούριο. – Οἱ Σάρδεις ἦταν πόλις. – Ὁ Ἰππαρχος καὶ ὁ Θεσσαλὸς ἦταν ἀδέρφια.

Ενότητα 11η

● Γενική κατηγορηματική

Παραδείγματα	Μετάφραση	Μετατροπή της γεν. κατηγορηματικής σε κατηγ.
1. Τὸ πεδῖον ἐστὶ τοῦ πατρός.	Ἡ πεδιάδα εἶναι κτήμα του πατέρα.	Τὸ πεδῖον ἐστὶ πατρικόν.
2. Μεσσήνη ἐγένετο Λοκρῶν.	Ἡ Μεσσήνη ἐγένετο κτήμα των Λοκρῶν.	Μεσσήνη ἐγένετο Λοκρική.
3. Ἡ ἡγεμονία ἐστὶ τῶν πολιτῶν.	Ἡ ἀρχηγία ἀνήκει στους πολίτες.	Ἡ ἡγεμονία ἐστὶ παλιτική.
4. Ἴπποκράτης ἐστὶ τῶν ἐπιχωρίων.	Ὁ Ἴπποκράτης εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους.	Ἴπποκράτης ἐστὶν ἐπιχώριος.
5. Ἡ Ζέλειά ἐστὶ τῆς Ἀσίας.	Ἡ Ζέλεια εἶναι μέρος της Ἀσίας.	Ἡ Ζέλειά ἐστὶ Ἀσιατική.
6. Ὁ Εὐφράτης ἐστὶ τεσσάρων πλέθρων.	Ὁ Εὐφράτης εἶναι τεσσάρων πλέθρων.	Ὁ Εὐφράτης ἐστὶ τετράπλεθρος.
7. Πρόξενος ἦν τριάκοντα ἐτῶν.	Ὁ Πρόξενος ἦταν 30 χρονῶν.	Πρόξενος ἦν τριακοντούτης.
8. Ἐγὼ δὲ ἀγαθοῦ τρόπου εἰμί.	Εγὼ εἶμαι καλοῦ χαρακτήρα.	Ἐγὼ εἰμι ἀγαθός.
9. Ἡ οἰκία ἐστὶ ταλάντου.	Ἡ οἰκία ἀξίζει ἓνα τάλαντο.	Ἡ οἰκία ἐστὶ ταλαντιαία.
10. Τὸ χωρίον πολλοῦ ἀργυρίου γίνεταί.	Ἡ περιοχὴ ἀξίζει πολλὰ χρήματα.	Τὸ χωρίον γίνεταί ὑπερτίμιον.
11. Πάντα ἐστὶ χρυσοῦ.	Ὅλα εἶναι ἀπὸ χρυσοῦ.	Πάντα ἐστὶ χρυσοῦ.
12. Ἡ κρηπὶς ἐστὶ λίθων.	Τα θεμέλια εἶναι ἀπὸ πέτρα.	Ἡ κρηπὶς ἐστὶ λιθινή.

Τι είναι η γενική κατηγορηματική και γιατί ονομάζεται έτσι;

● Όταν το κατηγορούμενο μιας προτάσεως είναι ουσιαστικό, βρίσκεται συχνά σε πτώση γενική.

- Η γενική αυτή λέγεται κατηγορηματική και δεν είναι τίποτε άλλο παρά κατηγορούμενο σε πώση γενική.
- Είναι επομένως δυνατό να μετατρέπεται σε απλό κατηγορούμενο, όπως φαίνεται από την τρίτη στήλη.

Πόσα και ποια είναι τα είδη της γενικής κατηγορηματικής;

● Τα είδη της γενικής κατηγορηματικής είναι πέντε:

1. **Γενική κατηγορηματική κτητική**: αυτή φανερώνει τον κτήτορα (τον κάτοχο) του υποκειμένου κυριολεκτικά ή μεταφορικά (Παραδ. 1,2,3).
2. **Γενική κατηγορηματική διαιρετική**: αυτή φανερώνει ένα σύνολο, του οποίου ένα μέρος είναι το υποκείμενο (Παραδ. 4,5).
3. **Γενική κατηγορηματική της ιδιότητας**: αυτή φανερώνει μian ιδιότητα του υποκειμένου (δηλ. μέτρο, ύψος, μήκος, πλάτος, ηλικία, λόγους και πράξεις, χαρακτήρα) (Παραδ. 6,7,8).
4. **Γενική κατηγορηματική της αξίας**: αυτή φανερώνει την αξία του υποκειμένου (Παραδ. 9,10).
5. **Γενική κατηγορηματική της ύλης**: αυτή φανερώνει την ύλη(το υλικό) από την οποία είναι κατασκευασμένο το υποκείμενο (Παραδ. 11, 12).

* Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση της 11ης ενότητας

1. Πότε το κατηγορούμενο βρίσκεται σε πώση γενική;
2. Τι εκφράζει κάθε είδος της γενικής κατηγορηματικής;
3. Από πού φαίνεται ότι η γενική κατηγορηματική είναι κατηγορούμενο;
4. Ποιοι είναι οι όροι της απλής προτάσεως και τι εκφράζει ο καθένας απ' αυτούς; (ενότητα 5η)
5. Ποια είναι τα είδη των προτάσεων: α) σχετικά με το περιεχόμενο (ενότητα 3η), β) σχετικά με τους όρους (ενότητα 3η), γ) σχετικά με τις μεταξύ τους σχέσεις (ενότητα 4η).

Ασκήσεις

I. Αναγνώρισε τις γενικές κατηγορηματικές και κατάταξέ τες ανάλογα με το είδος τους.

Ἡ οἰκία ἐστὶ τοῦ πατρὸς. – Ἄπαντα τὰ καλὰ τῶν νικῶντων γίγνεται. – Σόλων τῶν ἐπτὰ σοφῶν ἦν. – Αἱ θύραι ἦσαν χαλκοῦ. – Σιγὴ ἐστὶ σώφρωνος τρόπου. – Τὸ οἶκημα ἦν τοῦ τείχους. – Ὅσοι ἦσαν τῆς αὐτῆς γνώμης. – Ὁ πόλεμος ἐστὶν οὐχ ὄπλων ἀλλὰ δαπάνης. – Ἡ στρατεία ἐγένετο χιλίων ταλάντων. – Τὸ ἐπιτιμᾶν ἐστὶ παντός. – Ἦν δὲ καὶ οὗτος τῶν στρατευομένων. – Οἱ στέφανοι ἦσαν οὐκ ἴων ἢ ρόδων ἀλλὰ χρυσοῦ. – Τὸ τεῖχος ἦν εἴκοσι ποδῶν. – Ἡ Πέργαμος τῆς Μυσίας ἐστὶ. – Τὰ ἱερά ἦν τριῶν ταλάντων. – Ἀλκιβιάδης ἄλλοτε ἄλλων ἐστὶ λόγων, ἢ δὲ φιλοσοφία αἰεί τῶν αὐτῶν. – Οἶκημα οὐ μέγα, ὃ ἦν τοῦ ἱεροῦ. – Ἡ ἀγορὰ καὶ τὸ πρυτανεῖον παρίου λίθου ἦσαν. – Παρὰ ταύτην τήν πόλιν ἦν πυραμὶς λιθίνη, τὸ μὲν εὖρος ἐνός πλέθρου τὸ δὲ ὕψος δύο πλέθρων. – Ὅσοι τῶν μεγάλων δῆμων ἐστέ. – Οὗτοί εἰσι τῶν αὐτῶν βουλευμάτων.

II. Να θρεις τις γενικές κατηγορηματικές και το είδος τους.

Θέμα

Περιγραφή του Παρθενῶνος

Μετά ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ἐψηφίσαντο ναὸν τῆς παρθένου Ἀθηνᾶς ποιήσασθαι ἐν Ἀκροπόλει· ἐκρίθη γάρ ὁ χώρος τῶν ἐπιτηδειοτάτων· καὶ ὁ μὲν Περικλῆς, ὃς τότε διετέλει τῶν ἀρχόντων, ἦν πενήτηκοντα ἐτῶν, Φειδίας δὲ ἐτῶν ὡς τετταράκοντα.

Ἐγένετο δὲ ὁ ναὸς τοιοῦτου μὲν κάλλους, τοσοῦτου δὲ μεγέθους, ὥστε πάντας ἐξέπληττεν. Ἡ

μέν κρηπίς αὐτοῦ ἦν λίθων μεγάλων, οἱ δὲ κίονες καὶ τὰ ἐπιστύλια καὶ τὰ ἀετώματα καὶ τὰ ἄλλα αὐτοῦ μέρη μαρμάρου πεντελικοῦ. Τό ἐν τῷ σηκῷ ἄγαλμα τῆς θεᾶς ἦν χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος. Ἡ ὅλη οὖν οἰκοδομή ἐγένετο πολλῶν ταλάντων· διό τῶν καλλίστων καὶ μεγίστων ἐν Ἑλλάδι ἀπέβη. Ὄθεν ὁ μὲν Περικλῆς τῶν μεγίστων ἀνδρῶν ἐκλήθη, ὁ δὲ Φειδίας τῶν ὀνομαστοτάτων ἐγένετο. Ὁ οὖν Παρθενῶν καὶ τὰ ἄλλα ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἱερά ἦν τῆς πόλεως.

III. Μετάτρεψε στα αρχαία τις επόμενες προτάσεις και αναγνώρισε το είδος της γενικής κατηγορηματικής.

Ο ανδριάντας είναι από χαλκό. – Η Σπάρτη ήταν μια από τις πιο ολιγάνθρωπες πόλεις. – Εγώ αυτού του χαρακτήρα (τρόπος) είμαι. – Ο χιτώνας ήταν από μαλλί (ἔριον). – Τα ἄλογα ανήκουν (εἰμί) στον Ξενοφῶντα. – Η ἀμαξα ἀξίζει δύο μνες. – Οι θύρες ἦσαν από ξύλο. – Ο Νειλος είναι από τους μεγαλύτερους ποταμούς. – Ο Κριτίας ἦταν ἕνας από τους τριάκοντα τυράννους (τριάκοντα). – Η γέφυρα κόστισε (ἀφρ. του γίνομαι) τρία τάλαντα.

Ενότητα 12η

● Ελλιπής πρόταση

Ποια λέγεται ελλιπής πρόταση;

Ὅπως είδαμε στην 3η ενότητα, **ελλιπής** λέγεται η πρόταση, από την οποία **λείπουν ένας ή και περισσότεροι από τους όρους της, επειδή εννοούνται εύκολα.**

● Παράλειψη του υποκειμένου

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Ταῦτα γινώσκω (ἐγώ).	Αυτά γνωρίζω (εγώ).
2. Σκηνοῦμεν ὑπαιθριοί (ἡμεῖς).	Κατασκηνώνουμε στο υπαίθρο (εμείς).
3. Μένε παρ' ἡμῖν (σύ).	Μένε κοντά μας (συ).
4. Ἐλευθεροῦτε πατρίδα (ὕμεῖς).	Ελευθερώνετε την πατρίδα (σείς).
5. Νῦν ἐγὼ θύω.	Τώρα ἐγὼ θυσιάζω.
6. Σὺ μὲν παιδείας ἐπιθυμεῖς, ἐγὼ δὲ παιδεύειν ἄλλους ἐπιχειρῶ.	Συ μὲν επιθυμεῖς τη μόρφωση, ἐγὼ δὲ επιχειρῶ να μορφῶνω ἄλλους.
7. Ἐπεὶ ἐσάλπιγξεν, ἔθεντο τὰ ὄπλα.	Ὄταν σάλπισε (ο σαλπιχτής), παρατάχτηκαν.
8. Ὅτε δὲ ἐκήρυξεν, ἦκον εἰς τὴν ἐκκλησίαν.	Ὄταν κήρυξε (ο κήρυκας), ἦρθαν στη συγκέντρωση του λαοῦ.
9. Φασὶ μὲν οὖν καὶ δασέα τὰ ὄρη εἶναι.	Ἰσχυρίζονται λοιπὸν (οἱ ἄνθρωποι) ὅτι και τα βουνὰ εἶναι γεμάτα θάμνους.
10. Σοὶ τὰς αἰτίας ἀναθήσουσιν.	Πάνω σου θα ρίξουν (οἱ ἄνθρωποι) τις κατηγορίες.
11. Ἡ τό πλοῖον ἀφίκται ἐκ Δήλου; Οὐ δὴ ἀφίκται, ἀλλὰ ἤξει τήμερον.	Πράγματι το πλοῖο ἔχει ἔρθει ἀπὸ τῆ Δήλου; Δὲν ἔχει ἔρθει (το πλοῖο) θέβαια, ἀλλὰ θα ἔρθει (το πλοῖο) σήμερα.

Πότε παραλείπεται το υποκείμενο;

● Το υποκείμενο παραλείπεται:

1. Ὄταν το ρῆμα βρίσκεται στο α' ἢ β' πρόσωπο ενικού ἢ πληθυντικού αριθμοῦ, γιατί το υποκείμενο μας το φανερώνει η κατάληξη του ρήματος (Παραδ. 1, 2, 3, 4)
 - Ὄταν ὁμως γίνεται ἐμφασία (Παράδ. 5) ἢ ἀντιδιαστολή (Παράδ. 6), το υποκείμενο κανονικά μπαίνει και στο α' και στο β' πρόσωπο.
 2. Ὄταν το ρῆμα βρίσκεται στο γ' πρόσωπο, το υποκείμενο κανονικά **δεν παραλείπεται**· παραλείπεται μόνο στη εἰς περιπτώσεις:
 - Στα ρήματα που σημαίνουν **πράξη**, την οποία **μόνο ἕνα ορισμένο υποκείμενο** μπορεί κανονικά να εκτελέσει (Παράδ. 7,8).
 - Στα ρήματα που σημαίνουν **φυσικό φαινόμενο**, όπου μπορεί να νοεῖταιως υποκείμενο **ο θεός ἢ ο Ζεὺς**.
- Π.χ. ὕει = βρέχει, βροντᾶ, ἀστράπτει, νίφει = χιονίζει, σειεῖ = κάνει σεισμό, χειμάζει =

κάνει κακοκαιρία.

- Σε μερικά ρήματα, που ως υποκείμενό τους εννοείται η λέξη **άνθρωποι** (Παραδ. 9,10).
- Όταν εννοείται **εύκολα από τα προηγούμενα** (Παράδ. 11).

● Παράλειψη του κατηγορουμένου

Παραδείγματα	Μετάφραση
Μέτρον δ' αὐτῷ οὐχ ἡ ψυχὴ ἀλλὰ ὁ νόμος ἐστὶ (μέτρον).	Κανόνας γι' αυτόν δεν είναι η επιθυμία, αλλά ο νόμος είναι (κανόνας).

Πότε παραλείπεται το κατηγορούμενο;

- Το κατηγορούμενο **παραλείπεται, μόνο** όταν **εννοείται εύκολα** από τα προηγούμενα.

● Παράλειψη του ρήματος

1. Παράλειψη του συνδεδειγμένου εϊμί

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Ἄνδρῶν ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος (ἐστὶ).	Των σποδαίων ανθρώπων κάθε τόπος είναι τάφος.
2. Σοφόν τό σαφές (ἐστίν).	Η σαφήνεια είναι σοφία.
3. Καί σοί μὲν ἀκμὴ (ἐστὶ) φιλοσοφεῖν.	Και για σε μεν είναι κατάλληλη στιγμή να φιλοσοφείς.
4. Ἄναγκη (ἐστίν) ἀπίεναί.	Είναι ανάγκη να φύγουμε.
5. Ἐλπίς (ἐστὶ) ταῦτα γενήσεσθαι.	Υπάρχει ελπίδα να γίνουν αυτά.
6. Οὐ θέμις (ἐστὶ) ταῦτα λέγειν.	Δεν είναι δίκαιο να τα λέμε αυτά.
7. Οὐκ ἐτι ὄκνεῖν καιρὸς (ἐστίν).	Δεν είναι πλέον κατάλληλη στιγμή να διατάζουμε.
8. Χρεῶν (ἐστὶ) σκοπεῖν τὰ πράγματα.	Είναι αναγκαίο να εξετάζουμε τα πράγματα.
9. Ὡρα (ἐστὶ) λέγειν.	Είναι η κατάλληλη στιγμή να μιλάμε.
10. Οὐδέεις φθόνος (ἐστὶ) λέγειν, ἃ τυγχάνω ἀκηκῶς.	Δεν υπάρχει καμία αντίρρηση να λέγω, όσα τυχαίνει να έχω ακούσει.
11. Αἰσχρὸν (ἐστὶ) μὴ μιμείσθαι τοὺς προγόνους.	Είναι ντροπή να μιμούμεθα τους προγόνους.
12. Ψεύδεσθαι ἀμήχανόν (ἐστὶ).	Είναι αδύνατο να ψεύδομαι.
13. Ἄξιόν (ἐστίν) ἐνθυμηθῆναι ὑμᾶς.	Ἀξίζει να θυμηθεῖτε.
14. Δῆλόν (ἐστίν) ὅτι κινδυνεύουσιν οἱ ἐπιτήδαιοι.	Είναι φανερό ότι θα κινδυνεύσουν οι φίλοι.
15. Δυνατόν (ἐστὶ) σωθῆναι ὑμᾶς.	Είναι δυνατόν να σωθεῖτε.
16. Οὐχ οἶόν τ' (ἐστίν) ἀποφυγεῖν τὰ δεινά.	Δεν είναι δυνατόν να αποφύγουμε τα θάσανα.
17. Οὐδέν θαυμαστόν (ἐστὶ) παραγγῶναι περὶ αὐτοῦ τοὺς δικαστάς.	Δεν είναι διόλου αξιοθαύμαστο ότι έκριναν εσφαλμένα γι' αυτόν (το Σωκράτη) οι δικαστές.
18. Οὐ ρᾶδιόν (ἐστίν) ἀμύνεσθαι τοὺς πολεμίσους.	Δεν είναι εύκολο να αποκρούουμε τους εχθρούς.
19. Πρέπον (ἐστὶ) ποιεῖν οὕτω.	Ἀρμόζει να ενεργούμε με αυτόν τον τρόπο.
20. Σχεδόν μὲν ἤδη φανερόν (ἐστίν).	Σχεδόν είναι πλέον φανερό.
21. Χαλεπὸν (ἐστὶ) πείθεσθαι τινα τῷ τυράννῳ.	Είναι βαρὺ να πείθεται κανείς στον τύραννο.
22. Ὄταν ὀρχεισθαι δέον (ἦ) αὐτοῖς.	Όταν είναι αναγκαίο να χορεύουν.
23. Οὐ τοὺς πενομένους ὑβρίζειν εἰκός (ἐστὶ).	Δεν είναι φυσικό να είναι αλαζόνες οι φτωχοί.
24. Διαβατός (ἐστίν) ὁ ποταμός.	Ο ποταμός πρέπει να περαστει.
25. Θεραπευτέον (ἐστὶ) τοὺς θεοὺς.	Πρέπει να λατρεύουμε τους θεούς.

Πότε παραλείπεται το συνδεδειγμένο;

- Το συνδεδειγμένο εϊμί (συνήθως το γ' ενικό ἐστὶ) παραλείπεται:

1. Όταν εννοείται εύκολα από τα προηγούμενα και δε δημιουργείται καμία ασάφεια κυρίως παραλείπεται **στα γνωμικά, στις παροιμίες και στις επιφωνηματικές προτάσεις** (Παραδ. 1,2).

2. Ιδιαίτερα το **ἔστι** παραλείπεται στις εξής περιπτώσεις:

● Στα ουσιαστικά

ἀκμή = η πλέον κατάλληλη στιγμή να... (παράδ. 3).
ἀνάγκη = ἀνάγκη να... (παράδ. 4).
καιρός = ευκαιρία, κατάλληλη στιγμή (παράδ. 7).
χρεών = μοιραίο, αναγκαίο, επιβεβλημένο (παράδ. 8).
ώρα = κατάλληλος χρόνος, κατάλληλη ώρα ή στιγμή (παράδ. 9).

ἐλπίς = ἐλπίδα, προσδοκία (παράδ. 5).

θέμις = δίκαιο, συνήθεια (παράδ. 6).

οὐδείς φθόνος = δεν υπάρχει διάθεση γι' ἀρνηση, εἶμαι πρόθυμος να, δεν ἔχω καμία ἀντίρρηση να, (παράδ. 10).

● Στα ουδέτερα των επιθέτων και μερικῶν μετοχῶν

αἰσχρόν = επαισχυντο, ἐπονείδιστο, ἀνάρμοστο, ντροπή (παράδ. 11).
ἀμήχανον = ἀπραγματοποίητο, ἀδύνατο, δύσκολο, ἀνεξήγητο, (παράδ. 12).
ἄξιον = ἀξίζει (παράδ. 13).
δῆλον = φανερό, σαφές, καταφανές (παράδ. 14).
δυνατόν = εἶναι δυνατό (παράδ. 14).
οἶόν τε = εἶναι δυνατό .
οὐχ οἶόν τε = δεν εἶναι δυνατό (παράδ. 16).

θαυμαστόν = ἀξιοθαύμαστο (παράδ. 17).

ῥῥῶδιον = εύκολο (παράδ. 18).

πρέπον = ἀρμόζει, πρέπει (παράδ. 19).

φανερόν = φανερό, ολοφάνερο (παράδ. 20).

χαλεπόν = δύσκολο, βαρύ, επικίνδυνο (παράδ. 21).

δέον = ἀναγκαίο (παράδ. 22).

εἰκός = φυσικό, ἐντιμο, δίκαιο, ὀρθό (παράδ. 23).

● Στα ρηματικά επίθετα που λήγουν σε -τος και -τέος (Παραδ. 24,25).

2. Παράλειψη οποιουδήποτε ρήματος

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Ἐπράξαμεν ἡμεῖς κάκεινος πρὸς ἡμᾶς εἰρήνην (ἔπραξεν). 2. Οὗτος μὲν οἶνον (πίνει), ἐγὼ δὲ ὕδωρ πίνω. 3. Δεῦρο, ὦ Σώκратες (ἴθι). 4. Μηδὲν ἄγαν (ποιεῖ). 5. Οἱ σύμμαχοι τὸν δῆμον ἀνδραγαθίας ἔνεκα καὶ δικαιοσύνης (ἔστεφάνωσαν).	Κάναμε εμεῖς και εκείνος με μας εἰρήνην (ἔκανε). Αὐτός μεν (πίνει) κρασί, ἐγὼ δε πίνω νερό. Προς τα εδῶ, Σωκράτη (ἔλα). Τίποτε το υπερβολικό (μην κάνεις). Οἱ σύμμαχοι το λαό για την ἀνδραγαθία του και τη δικαιοσύνη (στεφάνωσαν).

Πότε παραλείπεται οποιουδήποτε ρήμα;

- Οποιοδήποτε ρήμα μπορεί να παραλείπεται, **ὅταν εννοεῖται εύκολα εἴτε ἀπὸ τα προηγούμενα** (Παράδ. 1), **εἴτε ἀπὸ τα ἐπόμενα** (Παράδ. 2), **εἴτε ἀπὸ τη συχνή χρήση** (Παράδ. 3,4,5).

- **Παρατήρηση:** Οἱ προτάσεις που τους λείπει το ρήμα λέγονται **ονοματικές**· (ονοματικές εἶναι συνήθως οἱ επιφωνηματικές προτάσεις).

● Παράλειψη περισσοτέρων ὀρων

Παραδείγματα	Μετάφραση	Ποιός ὀρος παραλείπεται
1. Ὁ κακός ἀνὴρ οὐκ ἂν ποτε γένοιτο κακός· ἔστι γὰρ ἀεὶ (ὁ κακός ἀνὴρ κακός).	Ο κακός ἀνθρώπος δε θα μπορούσε ποτέ να γίνει κακός· γιατί εἶναι πάντοτε (ο κακός ἀνθρώπος κακός).	{ υποκείμενο και κατηγορούμενο

2. Σύ δέ τις εἶ;
Παιδοτρίβης (ἐγὼ εἰμι).
3. Σύ τε Ἕλλην καὶ ἡμεῖς
(Ἕλληνες εἰσμέν).
4. Τέθνηκε Φίλιππος;
Οὐ μά Δία (τέθνηκε Φίλιππος).

Και συ ποιος εἶσαι;
Γυμναστής (εγὼ εἰμαι).
Και συ εἶσαι Ἕλληνας και μεῖς
(Ἕλληνες εἰμαστε).
Πέθανε ο Φίλιππος;
Ὅχι μα το Δία (δεν πέθανε ο Φίλιππος).

{ υποκείμενο
και συνδεδετικό
κατηγορούμενο
και συνδεδετικό
ρήμα και
υποκείμενο

**Πότε παραλείπονται
και περισσότεροι ὅροι
μιας προτάσεως;**

- Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ παραδείγματα, περισσότεροι ὅροι μιας προτάσεως μπορούν να παραλείπονται, μόνο όταν εννοούνται εύκολα (Παραδ. 1–4).

* Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση της 12ης ενότητας

1. Ποια λέγεται ελλιπής πρόταση;
2. Πότε παραλείπεται το υποκείμενο, πότε το κατηγορούμενο;
3. Μετά ἀπὸ ποια ουσιαστικά, ἐπίθετα ἢ μετοχές παραλείπεται τὸ ἔστί;

Ασκήσεις

I. Να βρεις ποιοι ὅροι της προτάσεως παραλείπονται:

Χάριν τοῖς φίλοις ἔχομεν, ὅτι ἐπαύσαντο τῆς ἐριδος. — Οἶνος γερόντων γάλα. — Σὺν θεῷ πᾶσα ὁδὸς εὐπορος. — Πάντα τὰ τῶν φίλων κοινά. — Τιμιωτέρα ἢ ψυχὴ τοῦ σώματος. — Φασὶ καὶ δασέα τὰ ὄρη εἶναι. — Τοῖς μὲν θεοῖς μεγίστη χάρις. — Ἀνάγκη βουλευέσθαι. — Παιδεύσεις Ἑλλάδος Ἀθῆναι.

II. Να βρεθούν και να συμπληρωθούν οι ὅροι που λείπουν στις προτάσεις του θέματος:

Ο Καλλικρατίδας δίνει θάρρος στους ἄνδρες του

«Ἐμοὶ μὲν, ὦ ἄνδρες, ἀνάγκη τοῖς οἴκοι ἄρχουσι πειθεσθαι· χαλεπὸν γὰρ ἀπιστεῖν τούτοις. Καὶ νῦν ἐκεῖνό γε φανερόν, ὅτι ἡμεῖς μὲν χρήματα οὐκ ἔχομεν, οἱ δὲ θάρβαροι ἀφθονα. Πολλὴ δ' ἐλπίς ἤξειν ταχέως τοὺς ἐκ Λακεδαιμόνος, οὓς ἐγὼ ἐπεμψα χρήματα ἀξοντας. Καὶ γὰρ Λύσανδρος τὰ ὑπάρχοντα χρήματα ὡς περιττὰ ἀπέδωκε Κύρω καὶ οἴχεται· οὕτως ὁ μὲν Λύσανδρος ἀπεδέδεικτο κακόνους, ἐγὼ δ' οὐ. Γινώσκετε δὲ ὡς ἀμήχανον παντός ἀνδρός ἐκμαθεῖν ψυχὴν τε καὶ φρόνημα. Νῦν δὲ χρέων ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἡμᾶς συσκευάζεσθαι. Δῆλον γὰρ ὅτι αὖριον ναυμαχήσομεν τοῖς ἐναντίοις· οὐ ῥάδιον δὲ κρατῆσαι τούτους, εἰ μὴ ταῖς ψυχαῖς ἰσχύομεν. Γινώσκετε δὲ ὅτι κάτοπτρον μὲν εἶδους χαλκός ἐστί, ἀνδρεία δὲ ψυχῆς. Πρῶτον μὲ οὖν θεραπευτέον τοὺς θεοὺς, ἔπειτα δὲ σκεπτέον ὅτι εἰκός τοὺς προγόνους μιμῆσθαι καὶ πρέπον ἄνδρας ἀγαθοῦς γίγνεσθαι. Ἐπειδὴν οὖν σήμενι τῷ κέρατι, δειπνοποιεῖσθε καὶ ἀναπαύεσθε».

Ὡς δὲ ἐκήρυξεν, ἐδειπνοποίησαντο καὶ ἐπειδὴ συνεσκότασεν (= ἔγινε σκοτάδι), ἐκοιμήθησαν.

Ενότητα 13η

● Επαυξημένη ἢ συμπληρωμένη πρόταση

Απλή πρόταση	Επαυξημένη πρόταση
1. Κλέαρχος ἦν στρατηγός.	Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος ἦν ποτε στρατηγός μέγας.
2. Κελαιναὶ ἦσαν πόλις.	Κελαιναὶ τῆς Φρυγίας ἦσαν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ πόλις οἰκουμένη, μεγάλη καὶ εὐδαίμων.

**Ποια πρόταση λέγεται
επαυξημένη
και γιατί;**

- Ὅπως θλέπουμε ἀπὸ τὰ παραδείγματα, οἱ κύριοι ὅροι μιας προτάσεως, δηλ. τὸ υποκείμενο, τὸ κατηγορούμενο καὶ τὸ ρῆμα, συνοδεύονται και με ἄλλες λέξεις που χρησι-

μεύουν για να προσδιορίσουν, δηλ. να ορίσουν με μεγαλύτερη ακρίβεια την έννοιά τους.

- Η πρόταση που περιέχει έναν ἢ περισσότερους προσδιορισμούς λέγεται **επαυξημένη ἢ συμπληρωμένη**.

- Στα παραπάνω παραδείγματα οι λέξεις **Λακεδαιμόνιος** και της **Φρυγίας** προσδιορίζουν την έννοια των υποκειμένων **Κλέαρχος** και **Κελαιναί** αντίστοιχα' οι λέξεις **ποτέ** και **έν εκείνῳ τῷ χρόνῳ** προσδιορίζουν την έννοια των ρημάτων **ἦν** και **ἦσαν** αντίστοιχα' οι λέξεις **μέγας** και **οἰκουμένη, μεγάλη** και **εὐδαίμων** προσδιορίζουν την έννοια των κατηγορουμένων **στρατηγός** και **πόλις** αντίστοιχα.

● Εἶδη προσδιορισμῶν

Παραδείγματα	Μετάφραση	Εἶδος προσδιορισμοῦ
1. Σάμιος, ὁ ναύαρχος, ἦν Λακεδαιμόνιος.	Ο Σάμιος, ο ναύαρχος, ἦταν Λακεδαιμόνιος.	ομοιόπτωτος
2. Ὁ κοινός ἰατρός θεραπεύσει σε, χρόνος.	Ο κοινός γιατρός θα σε θεραπεύσει, δηλ. ο χρόνος.	ομοιόπτωτος
3. Τά ἄθλα ἦσαν στλεγγίδες χρυσαῖ.	Τα βραβεία ἦσαν χρυσές ξύστρες.	ομοιόπτωτος
4. Οἱ φρονιμῶτατοι ἄνθρωποι εἰσι εὐδαιμονέστατοι.	Οι πολύ φρόνιμοι ἄνθρωποι εἶναι ευτυχέστατοι.	ομοιόπτωτος
5. Θουκυδίδης ἦν υἱός Ὀλόρου.	Ο Θουκυδίδης ἦταν γιος τοῦ Ὀλόρου.	ετερόπτωτος
6. Παῖς τριῶν ἐτῶν.	Παιδί τριῶν ἐτῶν.	ετερόπτωτος
7. Ἐνταῦθα ἔμεινε Κύρος ἡμέρας τριάκοντα.	Ἐδῶ ἔμεινε ο Κύρος τριάντα ἡμέρες.	επιρρηματικός
8. Μαίανδρος ρεῖ διὰ τῆς πόλεως τῶν Κελαινῶν.	Ο Μαίανδρος ποταμός ρεῖ διὰ μέσου τῆς πόλεως τῶν Κελαινῶν.	εμπρόθετος (επιρρηματικός)
9. Ταύτην τῆ νύκτα οὕτω διεγένοντο.	Αυτὴ τῆ νύκτα ἔτσι πέρασαν.	πλάγ. πῶση (επιρρ. προσδιορ.).

Πόσων εἰδῶν προσδιορισμοὺς ἔχουμε;

- Ἐχουμε δύο εἰδῶν προσδιορισμοὺς: τοὺς ονοματικούς και τοὺς επιρρηματικούς.

1. **Ονοματικοί:** ονοματικοί λέγονται οἱ προσδιορισμοὶ που εἶναι ονόματα ουσιαστικά (Παραδ. 1,2) ἢ επίθετα (Παραδ. 3,4) ἢ ἄλλη λέξη που αναπληρώνει αὐτά.
- Και, ὅταν οἱ ονοματικοί προσδιορισμοὶ βρίσκονται στην ἴδια πῶση (ὅμοια πῶση) με τον ὄρο τῆς προτάσεως που προσδιορίζουν, λέγονται ομοιόπτωτοι (Παραδ. 1,2,3,4).
- Ὄταν ὅμως οἱ ονοματικοί προσδιορισμοὶ δε βρίσκονται στην ἴδια πῶση με τον ὄρο τῆς προτάσεως που προσδιορίζουν, ἀλλὰ σε ἄλλη πῶση (ετέρα πῶση), λέγονται ετερόπτωτοι (Παραδ 5.6).
2. **Επιρρηματικοί:** επιρρηματικοί λέγονται οἱ προσδιορισμοὶ που εἶναι επιρρήματα (Παραδ. 7) ἢ ἄλλες λέξεις που αναπληρώνουν επιρρήματα (Παραδ. 8,9).

● Αντικείμενο

Παραδείγματα Αντικείμενο	Μετάφραση	Ρῆμα μονόπτωτο ἢ δίπτωτο
1. Σὺ τρέφεις κύνας. 2. Ἐπιθυμοῦμεν δόξης. 3. Πλησίαζε τοῖς ἀγαθοῖς.	Σὺ τρέφεις σκύλους. Επιθυμοῦμε τὴ δόξα. Να συναναστρέφουσαι με τοὺς καλοῦς.	μονόπτωτο μονόπτωτο μονόπτωτο
4. Ἀποστερεῖ τὴν τιμὴν 5. Ἐκένωσαν τὴν πόλιν	Μου στερεῖ τὴν τιμὴν. Ἄδειασαν τὴν πόλη ἀπὸ ἀνθρώπων.	δίπτωτο δίπτωτο

6. Προσῆγον μηχανάς	τῇ πόλει	Ἐφεραν μηχανάς κοντά στην πόλη.	δίπτωτο
7. Μεταδίδως τοῦ αἵτου	αὐτῷ	Δίνεις ἀπὸ την τροφὴ σ' αὐτόν.	δίπτωτο

**Τι εἶναι
αντικείμενο**

- **Αντικείμενο**, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ παραδείγματα, *εἶναι τὸ πρόσωπο, τὸ ζῶο ἢ τὸ πράγμα* (καὶ γενικά ἡ λέξη ἢ φράση ἢ ἡ πρόταση) *που φανερώνει σε τι μεταβαίνει* (πηγαίνει) *ἡ ἐνέργεια τοῦ υποκειμένου ἐνὸς μεταβατικοῦ ρήματος.*

Εἶναι δηλ. τὸ αντικείμενο ἕνας ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους καὶ ἀπαραίτητους προσδιορισμοὺς ἐνὸς μεταβατικοῦ ρήματος (βλέπε λεπτομέρειες στὶς ἐνότητες 25–29).

- Ἀπὸ τὰ μεταβατικά ρήματα ἄλλα δέχονται **ένα** μόνο **αντικείμενο** καὶ λέγονται **μονόπτωτα** (Παραδ. 1,2,3) καὶ ἄλλα δέχονται **δύο αντικείμενα** καὶ λέγονται **δίπτωτα** (Παραδ. 4,5,6,7).
- Στὰ **δίπτωτα** ρήματα, τὸ αντικείμενο που πρῶτο συμπληρώνει τὴν ἔννοια τοῦ ρήματος λέγεται **ἄμεσο**, ἐνῶ τὸ αντικείμενο που **δεύτερο** συμπληρώνει τὴν ἔννοια τοῦ ρήματος λέγεται **ἔμμεσο**.
- **Προσοχή!**
Τὸ αντικείμενο βρίσκεται **πάντοτε** σε μιαν ἀπὸ **τις πλάγιες πτώσεις** (αιτιατική, γενική, δοτική). Οὐδέποτε σε **ονομαστική** ἢ **κλητική**.

✳ **Ερωτήσεις γιὰ ἀνακεφαλαίωση τῆς 13ης ἐνότητας.**

1. Τι ονομάζουμε προσδιορισμοὺς;
2. Πόσων εἰδῶν προσδιορισμοὺς ἔχουμε;
3. Τι λέγεται αντικείμενο καὶ σε ποῖες πτώσεις βρίσκεται;
4. Ποῖα λέγονται μονόπτωτα καὶ ποῖα δίπτωτα ρήματα;
5. Ποῖο λέγεται ἄμεσο καὶ ποῖο ἔμμεσο αντικείμενο;

Ενότητα 14η

● Ομοιόπτωτοι ονομαστικοὶ προσδιορισμοί

- **Οἱ ομοιόπτωτοι προσδιορισμοί**, ὅταν εἶναι **ουσιαστικά** ἢ **λέξεις που ἀναπληρώνουν ουσιαστικά**, λέγονται **ουσιαστικοὶ προσδιορισμοί**.
Οἱ ουσιαστικοὶ προσδιορισμοί εἶναι **δύο**: ἡ **παράθεση** καὶ ἡ **επεξήγηση**.
- **Οἱ ομοιόπτωτοι προσδιορισμοί**, ὅταν εἶναι **επίθετα** ἢ ἄλλες λέξεις που ἀναπληρώνουν **επίθετα**, λέγονται ἢ **επιθετικοὶ ἢ κατηγορηματικοί**.

● Παράθεση

Παραδείγματα	Ανάλυση τῆς παραθέσεως
<ol style="list-style-type: none"> 1. Σάμιος, ὁ ναύαρχος. 2. Ξενίας, ὁ στρατηγός. 3. Λευκίμμη, τὸ ἀκρωτήριο. 4. Ἕμεῖς οἱ Ἕλληνες. 5. Ἕμᾶς, τοὺς νόμους. 6. Τούτους, τοὺς πρέσβεις. 7. Ἐκεῖνος, ἡ θλάθη. 	<p>Σάμιος, ὁς ναύαρχος ἦν. Ξενίας, ὁς στρατηγός ἦν. Λευκίμμη, ἣτις ἐστὶν ἀκρωτήριο. Ἕμεῖς, οἱ Ἕλληνες ἐσμεν. Ἕμᾶς, οἱ νόμοι ἐσμέν. Τούτους, οἱ πρέσβεις εἰσίν. Ἐκεῖνος, ὁς θλάθη ἐστίν.</p>

Τι εἶναι παράθεση;

- Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ παραδείγματα, **παράθεση**

(= τοποθέτηση πλησίον) είναι το ουσιαστικό που τοποθετείται κοντά σ' ένα άλλο ουσιαστικό ως ομοίопτωτος προσδιορισμός του και προσθέτει σ' αυτό ένα κύριο και γνωστό γνώρισμα ή το χαρακτηρίζει απλώς με μεγαλύτερη ακρίβεια (Παραδ. 1, 2, 3).

- Η παράθεση είναι μια γενική έννοια, ενώ το ουσιαστικό που αυτή προσδιορίζει είναι μερική έννοια· δηλ. οι λέξεις ο ναύαρχος, ο στρατηγός, το ακρωτήριο, που είναι παραθέσεις στις λέξεις Σάμιος, Ξενίας και Λευκίμμη αντίστοιχα, προσθέτουν στα ονόματα αυτά ένα κύριο και γνωστό γνώρισμα και εκφράζουν μια γενική, ευρύτερη έννοια από τις λέξεις Σάμιος, Ξενίας, Λευκίμμη, (γιατί υπάρχουν πολλοί ναύαρχοι, πολλοί στρατηγοί και πολλά ακρωτήρια).
- Παράθεση δέχονται και οι αντωνυμίες, συνήθως οι προσωπικές και δεικτικές (Παραδ. 4, 5, 6, 7).
- Η παράθεση μπορεί να αναλύεται σε αναφορική πρόταση.
- Η παράθεση βρίσκεται κανονικά μετά από το ουσιαστικό που προσδιορίζει.

● Άλλες μορφές παραθέσεως

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Οὐκ ἔστι πενίας ἱερόν, αἰσχίστης θεοῦ.	Δεν υπάρχει ιερό της πενίας, που είναι η χειρότερη θεά.
2. Καταλαμβάνει Φυλήν, χωρίον ἰσχυρόν.	Καταλαμβάνει τη Φυλή, που είναι ισχυρή τοποθεσία.
3. Ἐπύαξα, ἢ Σουεννέσιος γυνή.	Ἡ Ἐπύαξα, η οποία ήταν σύζυγος του Σουεννέσιος.
4. Ἰνάρως, ὁ Ψαμιτίχου, Λίβυς, Λιβύων βασιλεύς.	Ο Ἰνάρως, ο γιος του Ψαμιτίχου, ο οποίος ήταν Λίβυς, βασιλιάς των Λιβύων.
5. Ἐμέθυον, ἰκανή πρόφασις εἰς τό ἁμαρτάνειν.	Μεθύσαν, πράγμα που είναι αρκετή πρόφαση για να κάνουν σφάλματα.
6. Ἄλλ' ἢ τό λεγόμενον, κατόπιν ἐορτῆς ἤκομεν καὶ ὑστεροῦμεν.	Ἀλλά πράγματι, ὅπως λένε, έχουμε έρθει μετά τη γιορτή και καθυστερήσαμε.
7. Ὁ Ἀρμένιος ἐξεπλάγη, καὶ τό μέγιστον, ἐφοβείτο ὅτι ἐμελλεν ὀφθῆσεσθαι.	Ο Ἀρμένιος τα έχασε, και το σπουδαιότερο απ' όλα, φοβόταν γιατί επρόκειτο να τον δουν.
8. Καὶ γάρ, τό πάντων θαυμαστότατον, ἐπαινοῦσι μὲν πάντες, τά τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα, μισεῖσθαι δ' αὐτά οὐδεμία πόλις ἐθέλει.	Γιατί και, το πλέον παράδοξο απ' όλα, όλοι επαινούν αυτού του είδους τα έργα, όμως καμία πόλη δε θέλει να τα μιμείται.

- Η παράθεση υποδεύεται συνήθως από ένα επίθετο (Παραδ. 1,2) ή από ένα ουσιαστικό σε πτώση γενική (Παραδ. 3).
- Ως παράθεση ενός ουσιαστικού μπορούν να τοποθετηθούν και περισσότερα ουσιαστικά (Παραδ. 4).
- Παράθεση δέχονται όχι μόνο μεμονωμένες λέξεις αλλά και προτάσεις ολόκληρες (Παραδ. 5).
- Συχνά όμως η παράθεση που χαρακτηρίζει το περιεχόμενο μιας ολόκληρης προτάσεως βρίσκεται εμπρός από την πρόταση και τότε λέγεται προεξαγγελτική (= προειδοποιητική) παράθεση (Παραδ. 6, 7, 8).
- Ως προεξαγγελτικές παραθέσεις συχνότατα χρησιμοποιούνται οι εξής λέξεις ή φράσεις:

τό μέγιστον = το μεγαλύτερο απ' όλα
 τό δεινότερον = το φοβερότερο απ' όλα
 τό ἔσχατον = το ανώτατο όριο
 ἀμφοτέρων = και το ένα και το άλλο
 τούναντίον = το αντίθετο

τό λεγόμενον = όπως συνήθως λένε
 τό κεφάλαιον = το κορύφωμα
 τεκμήριον = απόδειξη
 τό του Ὀμήρου = όπως λέγει ο Όμηρος
 τό τῆς παροιμίας = όπως λέγει η παροιμία.

● Συγκεντρωτικός πίνακας παραθέσεως

Ποιες λέξεις δέχονται παράθεση	Τι έννοια είναι η παράθεση (γενική – μερική)	Ποιες λέξεις τοποθετούνται ως παράθεση	Σε τι μπορεί να αναλύεται η παράθεση
<ul style="list-style-type: none"> ▶ τα ουσιαστικά ▶ οι αντωνυμίες (προσωπικές – δεικτικές) ▶ προτάσεις ολόκληρες 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ γενική έννοια 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ουσιαστικά ▶ ολόκληρη φράση ▶ ορισμένες λέξεις ή φράσεις ως προεξαγγελτική παράθεση. 	<ul style="list-style-type: none"> ◀ σε αναφορική πρόταση

Ενότητα 15η

● Επεξήγηση

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Οἱ Ἕλληνες ἀπέπεμψαν τὸν ἡγεμόνα δῶρα δόντες, ἵππον καὶ φιάλην ἀργυρᾶν.	Οἱ Ἕλληνες ἀφῆσαν ελεύθερο τὸν ὀδηγό, ἀφοῦ τοῦ ἐδῶσαν δῶρα, δηλ. ἀλόγο καὶ ἀργυρὸ ἀγγείο.
2. Ὁ κοινὸς ἰατρός θεραπεύσει σε, χρόνος.	Ὁ κοινὸς γιαντρός θα σε θεραπεύσει, δηλ. ὁ χρόνος.
3. Περικλῆς τούτων ἐγένετο μαθητής, Ἀναξαγόρου καὶ Δάμωνος.	Ὁ Περικλῆς τούτων υπῆρξε μαθητής, δηλ. τοῦ Ἀναξαγόρου καὶ τοῦ Δάμωνα.

Τι είναι επεξήγηση;

- **Επεξήγηση** (= περισσότερη ἐξήγηση) *εἶναι ἡ λέξη που τοποθετεῖται κοντὰ σ' ἓνα οὐσιαστικὸ γενικὸ καὶ ἀόριστο*

ὡς ὁμοιόπρωτος προσδιορισμὸς του καὶ το ἐπεξηγεῖ, δηλ. το ἐξηγεῖ περισσότερο, το διασαφηνίζει (Παράδ. 1,2).

- Επεξήγηση δέχονται καὶ οἱ **αντωνυμίες**, κυρίως οἱ **δεικτικές** (Παράδ. 3).
- **Στη μετάφραση** μίας επεξηγήσεως μπορεῖ να προηγεῖται ἡ λέξη **δηλαδή**.
- **Ἡ επεξήγηση** εἶναι **μερική έννοια**, ἐνῶ ὁ ὀρος που αὐτὴ επεξηγεῖ εἶναι **γενική**: δηλ. οἱ λέξεις ἵππον καὶ φιάλην, χρόνος, Ἀναξαγόρου καὶ Δάμωνος, που εἶναι **επεξηγήσεις** στις λέξεις δῶρα, ἰατρός, τούτων, εἶναι **μερικές, στενότερες έννοιες**, ἐνῶ οἱ λέξεις δῶρα, ἰατρός, τούτων εἶναι **γενικές, ευρύτερες**, γιατί ὡς δῶρα μποροῦν να δοθοῦν πολλὰ πράγματα, γιαντροὶ υπάρχουν πολλοὶ καὶ πολλῶν ειδῶν καὶ ἡ λέξη τούτων εἶναι πολὺ γενική καὶ ἀόριστη.

● Ἄλλες μορφές επεξηγήσεως

Παραδείγματα	Μετάφραση	Τι εἶναι ἡ επεξήγηση
1. Οὐδενός δντος ἐν αὐτῇ, πολέμιου λέγω.	Χωρὶς να υπάρχει σ' αὐτὴ κανεὶς, ἐχθρός ἐννοῶ.	ὁμοιόπρωτη με τὴ λέξη που προσδιορ. ὁμοιόπρωτη με τὴ λέξη που προσδιορ.
2. Τελαμῶνι δεῖξει μητρί τε, Ἐρίθοια λέγω.	Θα δεῖξει στον Τελαμῶνα καὶ στη μητέρα, στην Ἐρίθοια ἐννοῶ.	εἶναι ἀντικείμενο του λέγω
3. Μνηστήρ μοι ἦν ποταμός, Ἀχελῶν λέγω.	Μνηστήρας μου ἦταν ποταμός, τον Ἀχελῶο ἐννοῶ.	εἶναι ἀντικείμενο του λέγω
4. Προσέκρουσα ἀνθρώπῳ πονηρῷ, Ἀνδροτίωνα λέγω.	Ἐπεσα ἐπάνω σ' ἀνθρώπο κακό, τον Ἀνδροτίωνα ἐννοῶ.	εἶναι ἀντικείμενο του λέγω
5. Οὐκ ἐπὶ τούτῳ κάθηται ὁ δικαστής, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κρίνειν.	Ὁ δικαστής δεν συνεδριάζει γι' αὐτό, δηλ. για να ἀποδίδει χαριστικά το δίκαιο, ἀλλὰ για να ἐκφέρει κρίση.	ἀπαρέμφατο με ἀρθρο.

6. Εἰς οἰωνός ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης.	Μία προφητεία είναι η καλύτερη απ' όλες, δηλ. το να μάχεται κανείς για την πατρίδα του.	ἀναρθρο απαρέμφ.
7. Ἐγὼ δ' οὐκ ἀγνώω τοῦθ', ὅτι ὑμεῖς οὐ τοὺς αἰτίους ἀλλὰ τοὺς ὑστάτους εἰπόντας ἐν ὀργῇ ποιεῖσθε.	Εγὼ δεν ἀγνώω αυτό, ὅτι δηλ. σεῖς ὀργίζεσθε ὄχι ἐναντίον των υπευθύνων ἀλλὰ ἐναντίον αὐτῶν που μίλησαν τελευταῖοι.	ειδική πρόταση
8. Τοῦτ' αὐτό ἀπόκριται, εἰ ἀληθῆ λεγόμεν ἢ οὐκ ἀληθῆ.	Σ' αὐτό τούτο ἀπάντησε, εἰάν δηλ. λέμε ἀλήθεια ἢ ὄχι.	πλάγ. ἐρώτηση.
9. Τσαούτην οἶμαι ἀποχρῆν εἶναι τὴν δύναμιν διὰ ταῦτα, ὅτι νῦν οὐκ ἐνὶ ἡμῖν πορίσασθαι δύναμιν τὴν ἐκείνῳ παραταξομένην.	Τόση νομίζω ὅτι εἶναι ἀρκετὴ να εἶναι ἡ δύναμη γι' αυτοὺς τοὺς λόγους, γιατί τῶρα δεν εἶναι δυνατό σε μας να ἐξεύρουμε τὴ δύναμη ἡ ὁποία θα ἀντιπαραταχτεῖ σ' ἐκεῖνον.	αἰτιολογική πρόταση
10. Καὶ μὴν δοκεῖ μοι οὐδ' ὅ τινες δεδίασι ἀληθές εἶναι, μὴ ξενικόν πολὺ συστήσῃται χρήματ' ἔχων.	Ακόμη δε μοι φαίνεται ὅτι δεν εἶναι ἀληθινὸ και ἐκεῖνο που φοβούνται μερικοὶ, μήπως δηλ., με τα χρήματα που ἔχει, συγκροτήση πολὺ μισθοφορικὸ στρατό.	ἐνδοιαστική πρόταση
11. Εἴτ' οὐκ αἰσχύνεσθε, εἰ μηδὲ ταῦτα, ἃ πάθοιτ' ἄν, νῦν καιρὸν ἔχοντες οὐ τολμήσετε;	Ἴπειτα δεν ντρεπόσατε, εἰάν οὐτε αὐτά, τα ὁποία δηλ. θα παθαίνατε, τῶρα, ἐνῶ ἔχετε ευκαιρία, δε θα κάνετε;	αναφορική πρόταση
12. Ὁ νόμος οὕτω τάττει, μὴ τὸν μάντιν τοῦ στρατηγοῦ ἄρχειν ἀλλὰ τὸν στρατηγὸν τοῦ μάντεως.	Ὁ νόμος ἐτσι ὀρίζει, δηλ. να μην ἐξουσιάζει ὁ μάντης τὸ στρατηγὸ ἀλλὰ ὁ στρατηγὸς τὸ μάντη.	απαρέμφατο ἀναρθρο
13. Ταύτην τὴν ἡμέραν οὕτως ἐπορεύθησαν, τὰ μὲν τοι μαχόμενοι τὰ δὲ καὶ ἀναπαύομενοι.	Αυτὴ τὴν ἡμέρα ἐτσι βάδισαν, δηλ. ἄλλοτε πολεμῶντας και ἄλλοτε ἀναπαυόμενοι.	μετοχή

- Συχνά ἡ ἐπεξήγηση γίνεται σαφέστερη με τὴν προσθήκη τοῦ ρήματος λέγω (= ἐννοῶ, θέλω να πω). Τότε ὅμως ἡ ἐπεξήγηση αὐτὴ ἢ βρίσκεται **στην ἴδια πτώση με τὴ λέξη που ἐπεξηγεῖ** (Παραδ. 1, 2) ἢ κανονικά σε πτώση **αιτιατική** **ὡς ἀντικείμενο τοῦ λέγω** (Παραδ. 3, 4).
- Ὡς ἐπεξήγηση **ουσιαστικού ἢ τοῦ ουδετέρου δεικτικῆς ἀντωνυμίας τοποθετεῖται ἀπαρέμφατο με τὸ ἄρθρο ἢ χωρὶς ἄρθρο ἢ ἐιδική ἢ ἄλλη πρόταση** (Παραδ. 5 – 11).
- Μετὰ ἀπὸ τα ἐπιρρήματα **ὥδε** και **οὕτω** τοποθετεῖται ὡς ἐπεξήγηση **απαρέμφατο χωρὶς ἄρθρο ἢ μετοχή** (Παραδ. 12, 13).

● Συγκεντρωτικός πίνακας ἐπεξηγήσεως

Ποιες λέξεις δέχονται ἐπεξήγ.	Τι ἐννοία εἶναι ἡ ἐπεξήγηση	Ποιες λέξεις τοποθετοῦνται ὡς ἐπεξήγηση	Πῶς μεταφράζεται
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Τα ουσιαστικά ▶ Δεικτικῆς ἀντωνυμίας ▶ Τα ἐπιρρ. ὥδε, οὕτω 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ μερική ἐννοία 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ουσιαστικά ▶ ουσιαστικά με τὸ λέγω ▶ απαρέμφατο με τὸ ἄρθρο ἢ χωρὶς. ▶ ειδική ἢ και ἄλλη πρόταση ▶ μετοχή 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ προηγείται ἡ λέξη δηλαδὴ

* Ερωτήσεις για ἀνακεφαλαίωση τῆς 14ης και 15ης ἐνότητος.

1. Τι εἶδους προσδιορισμοὶ εἶναι ἡ παράθεση και ἡ ἐπεξήγηση;
2. Τι ἐννοία εἶναι ἡ παράθεση (μερική ἢ γενική) και γιατί;
3. Τι ἐννοία εἶναι ἡ ἐπεξήγηση (γενική ἢ μερική) και γιατί;
4. Ποιες λέξεις δέχονται παράθεση; Τι καλεῖται προεξαγγελτική παράθεση· και με ποιες λέξεις ἡ φράσεις ἐκφέρεται;

5. Ποιες λέξεις δέχονται επεξήγηση; Εκτός από τα ουσιαστικά τι άλλο μπορεί να χρησιμεύσει ως επεξήγηση;
6. Πώς μεταφράζεται η παράθεση και πώς η επεξήγηση;

Ενότητα 16η

● Επιθετικός προσδιορισμός

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Ἐνταῦθα ἦν πόλις ἐρήμη μεγάλη .	Εδώ ήταν πόλη ἐρημη μεγάλη .
2. Τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν ἠθροίζεν.	Τὴν Ελληνική ὁμῶς στρατιωτικὴ δύναμη συγκέντρωνε.
3. Ἐτι δ' ἔχομεν σώματα ικανώτερα τούτων.	Ακόμη ὁμῶς ἔχομεν και σώματα ισχυρότερα ἀπ' αὐτούς.
4. Ἐνθα δὴ οἱ στρατιῶται σὺν πολλῇ κραυγῇ ἦσαν ἐπὶ τὰς οἰκίας καὶ τὰ ἐπιτήδεια.	Τότε λοιπὸν οἱ στρατιῶτες με πολλή κραυγὴ ἔτρεχαν στα σπίτια και τα τρόφιμα.
5. Ἔργον δὲ καλὸν οὔτε θεῖον οὔτε ἀνθρώπινον χωρὶς ἐμοῦ γίγνεται.	Ἔργο ὁμῶς ὠραῖο οὔτε θεῖο οὔτε ἀνθρώπινο χωρὶς ἐμέ γίνεται.

Τι εἶναι επιθετικός προσδιορισμός;

- **Επιθετικός προσδιορισμός** εἶναι το επίθετο που προσδιορίζει ένα ουσιαστικό και συνδέεται με αὐτό τόσο στενά, ὥστε πολλές φορές να μπορεί να αποτελεί μαζί του μιαν ἔννοια.

Π.Χ. **μεγάλη** πόλις = **μεγαλόπολις**
ἐρήμη πόλις = **ερημόπολις**.

- Ο επιθετικός προσδιορισμός φανερώνει μιαν ιδιότητα του ουσιαστικού **μόνιμη** και **σταθερή**, που το διακρίνει από άλλα ὅμοια.
- Ο επιθετικός προσδιορισμός **συμφωνεῖ** με το ουσιαστικό που προσδιορίζει στο γένος, τον ἀριθμό και την πτώση.

● Ἄλλες λέξεις που χρησιμοποιοῦνται ως επιθετικοί προσδιορισμοί

Παραδείγματα	Μετάφραση	Λέξεις που χρησιμ. ως επιθ. προσδ.
1. Ἡ ζημία ἦν χίλια μναῖ.	Ἡ τιμωρία ἦταν χίλιες μνες.	◀ αριθμητικό
2. Οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι.	Οἱ δικοί μας πρόγονοι.	◀ αντωνυμία
3. Οἱ νικῶντες στρατιῶται.	Οἱ στρατιῶτες που νικοῦν .	◀ μετοχή
4. Ἡ Ἑλλήνων ἀρετή .	Ἡ Ελληνική ἀρετὴ.	◀ γεν. ουσιασ. με ἄρθ.
5. Οἱ νῦν ἄρχοντες.	Οἱ τῶρινο ἄρχοντες.	◀ ἐπίρρημ. με το ἄρθρ.
6. Ἐνθα δὴ αὐτοὶ τὴν πρόσθεν νύκτα ἦσαν ἐπὶ τοῦ ὄρους.	Τότε λοιπὸν αὐτοὶ τὴν προηγούμενη νύχτα πορεύονταν στο βουνό.	◀ ἐπίρρημ. με το ἄρθ.
7. Ὁ ἐξ Αἰγύπτου σίτος.	Το αἰγυπτιακό σιτάρι.	◀ εμπ. προσδ. με ἄρθ. ◀ προσηγορικό ὄνομα που φανερώνει τάξη ηλικία εθνικότητα εθνικότητα ιδιότητα ἐπάγγελμα
8. Γυνὴ δέσποινα .	Γυναίκα οικοδέσποινα .	
9. Ἄνῆρ γέρων .	Γέρος ἄνθρωπος.	
10. Ἄνδρες Ἀθηναῖοι .	Ἀθηναῖοι .	
11. Γυνὴ Ἑλληνίς .	Γυναίκα Ελληνίδα	
12. Ἄνῆρ ἥρως .	ἥρως ..	
13. Ἄνθρωπος συκοφάντης .	Συκοφάντης ἄνθρωπος.	
14. Ἄνῆρ μάντις .	Μάντις ἄνθρωπος.	
15. Ἡ Ἀχερουσία λίμνη .	Ἡ λίμνη Ἀχερουσία .	
16. Τὰ Γεράνεια ὄρη.	Τα Γεράνια ὄρη.	
17. Ὁ Εὐρώτας ποταμός.	Ο Ευρώτας ποταμός.	◀ γεωγρ. κύρια ὀνόματα με το ἄρθρο, που συνοδεύονται

18. Τό Λιλάντιον πεδίον.
19. Ὁ Κορινθιακός κόλπος.
20. Ἡ Μαλέα ἄκρα.

Ἡ Λιλάντιος πεδιάδα.
Ὁ Κορινθιακός κόλπος.
Το ακρωτήριο Μαλέα.

ἀπό τους γεωγραφικούς ὄρους και συμφωνοῦν στο γένος, τον αριθμό και την πῶση.

Ποιες ἄλλες λέξεις χρησιμοποιοῦνται ὡς επιθετικοὶ προσδιορισμοί;

- Ἐκτός ἀπό τα ἐπίθετα ὡς επιθετικοὶ προσδιορισμοὶ χρησιμοποιοῦνται:

● αριθμητικό (Παράδ. 1), ● αντωνυμία (Παράδ. 2), μετοχή (Παράδ. 3), ● γενική ουσιαστικού με ἄρθρο, εφόσον μπορεῖ να ἀντιστοιχεῖ με ἐπίθετο (Παράδ. 4), ● ἐπίρρημα με ἄρθρο (Παράδ. 5,6), ● ἐμπρόθετος προσδιορισμός με ἄρθρο (Παράδ. 7), ● προσηγορικό ὄνομα που φανερώνει: ◀ τάξη (Παράδ. 8), ◀ ηλικία (Παράδ. 9), ◀ εθνικότητα (Παράδ. 10,11), ◀ ιδιότητα (Παράδ. 12 – 13), ◀ ἐπάγγελμα (Παράδ. 14), και ● τα γεωγραφικά κύρια ὀνόματα με το ἄρθρο, ὅταν συνοδεύονται ἀπό τους γεωγραφικούς ὄρους και συμφωνοῦν στο γένος, τον αριθμό και την πῶση (Παράδ. 15 – 20).

Σημείωση: Τα γεωγραφικά κύρια ὀνόματα, ὅταν δεν συμφωνοῦν στο γένος με τους γεωγραφικούς ὄρους, εἶναι παραθέσεις. Π.Χ. Το ὄρος Ὀλυμπος, το ὄρος Ὅσσα.

- Συχνά το ουσιαστικό που προσδιορίζεται ἀπό ἓνα ἐπίθετο παραλείπεται, ἐπειδὴ ἐννοεῖται εὐκόλα. Τότε ο ἐπιθετικός προσδιορισμός ἀποκτᾶ χαρακτῆρα ουσιαστικού, δηλ. ουσιαστικοποιεῖται.

Επίθετο που ουσιαστικοποιεῖται	Ουσιαστικό που παραλείπεται	Επίθετο που ουσιαστικοποιεῖται	Ουσιαστικό που παραλείπεται
οἱ θνητοὶ	(ἄνθρωποι)	ἡ ἐναντία	(ψῆφος)
ὁ φιλόδοξος	(ἀνήρ)	ἡ εὐορκος	(ψῆφος)
οἱ ἀθάνατοι	(θεοὶ)	ἡ ὄσια	(ψῆφος)
ἡ πατρίς	(γῆ ἢ χώρα)	ἡ νικῶσα	(ψῆφος)
ἡ οἰκουμένη	(γῆ ἢ χώρα)	ἡ τριήρης	(ναῦς)
ἡ πολεμία	(γῆ ἢ χώρα)	ἡ πεντηκόντορος	(ναῦς)
ἡ γραμματικὴ	(τέχνη)	ἡ δεξιά	(χεῖρ)
ἡ γραφικὴ	(τέχνη)	ἡ ἀριστερά	(χεῖρ)
ἡ μουσικὴ	(τέχνη)	τό πεζικόν	(στράτευμα)
ἡ ρητορικὴ	(τέχνη)	τό ἵππικόν	(στράτευμα)
ἡ ποιητικὴ	(τέχνη)	τό ναυτικόν	(στρατεύμα)
ἡ ἐρήμη	(δίκη)	τό ὀπλιτικόν	(στρατεύμα)
ἡ εἰμαρμένη	(μοῖρα)	τό πελαστικόν	(στράτευμα)
ἡ πεπρωμένη	(μοῖρα)	ὁ ἄκρατος	(οἶνος)
ἡ πλατεία	(ὁδός)	τά τῶν Θετταλῶν	(πράγματα)
ἡ ταχίστη	(ὁδός)	τά τῶν πολεμίων	(πράγματα)
ἡ εὐθεία	(ὁδός)	τά οἰκεία	(πράγματα)
ἡ ὑστεραία	(ἡμέρα)	τά οἰκοί	(πράγματα)
ἡ προτεραία	(ἡμέρα)	τά τῆς πόλεως	(πράγματα)
ἡ ἐπιούσα	(ἡμέρα)	οἱ ὀλίγοι (= ολιγαρχικοί)	(ἄνθρωποι)
οἱ λέγοντες (= οἱ ρήτορες)	(ἄνθρωποι)	οἱ πολλοὶ (= ο λαός)	(ἄνθρωποι)

- Ἀπό περιπτώσεις ὅπως οἱ προηγούμενες τα ουδέτερα ἀρκετῶν ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν με το ἄρθρο χρησιμοποιοῦνται στη θέση ουσιαστικού.

Τό ἀληθές = ἡ ἀλήθεια.
Τό καλόν = ἡ καλοσύνη.

Τό θαρσοῦν = το θάρρος.
Τό δεδιός = ο φόβος.

Ενότητα 17η

● Κατηγορηματικός προσδιορισμός

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Κατέλαβον τās κώμας έρημους . 2. 'Εάν νῦν τήν ψήφον δικαίαν θῆσθε, τήν δόξαν ἀθάνατον καταλείψεσθε. 3. Ηὐλίζοντο ἐγκεχαλινωμένοις τοῖς ἵπποις. 4. Εἶχον τās ἀσπίδας ἐκκεκαλυμμένας .	Βρῆκαν τα χωριά που ἦταν έρημα . Εάν τώρα αποφασίσετε δίκαια, θα αφήσετε τη ψήμη σας αθάνατη . Διανυκτέρευαν με χαλινωμένα τα άλογα. Εἶχαν τις ασπίδες ακάλυπτες .

Τι είναι κατηγορηματικός προσδιορισμός:

● **Κατηγορηματικός προσδιορισμός είναι το επίθετο** (Παραδ. 1,2) ή η **επιθετική μετοχή**

(Παραδ. 3, 4) που προσδιορίζει ένα ουσιαστικό **ομοίопτωτα**, χωρίς όμως να αποτελεί μαζί με αυτό μίαν έννοια, αλλά απλώς αποδίδει στο ουσιαστικό μίαν **ιδιότητα παροδική, μεταβλητή, ασαφή, αόρατη, υποκειμενική, που είναι αντίθετη σε μίαν άλλη ιδιότητα του ίδιου ουσιαστικού**.

● Διάκριση του κατηγορηματικού από τον επιθετικό προσδιορισμό

Επιθετικός προσδιορισμός	Κατηγορηματικός προσδιορισμός
1. 'Ο ὄπλιτης φέρει τὸ ὀξύτατον ξίφος. 2. 'Ο ὄπλιτης φέρει τὸ ξίφος τὸ ὀξύτατον . 3. 'Ο ὄπλιτης φέρει ὀξύτατον ξίφος. 4. 'Ο βαθύς πλούτος. 5. Πλούτος ὁ βαθύς . 6. 'Ο πλούτος ὁ βαθύς . 7. Βαθύς πλούτος.	α) 'Ο ὄπλιτης φέρει ὀξύτατον τὸ ξίφος. β) 'Ο ὄπλιτης φέρει τὸ ξίφος ὀξύτατον . γ) 'Ο πλούτος βαθύς (έστιν). δ) Βαθύς ὁ πλούτος.

Πώς διακρίνουμε τον κατηγορηματικό από τον επιθετικό προσδιορισμό;

1. Εσωτερικά :

● **Ο επιθετικός προσδιορισμός αποδίδει στο ουσιαστικό που προσδιορίζει μία γνωστή ιδιότητα, που**

υπάρχει ἤδη σ' αυτό και το διακρίνει από ένα άλλο ὀμοίό του ουσιαστικό.

Και στα επτά δηλ. παραδείγματα (1 – 7) τα επίθετα **το ὀξύτατον, ὀξύτατον, ὁ βαθύς, ἡ βαθύς** αποδίδουν στα ουσιαστικά **ξίφος** και **πλούτος** που προσδιορίζουν **μίαν ιδιότητα γνωστή**, που τα διακρίνει από άλλα ὀμοία ουσιαστικά **που δεν ἔχουν** την ιδιότητα αυτή.

● **Αντίθετα, ο κατηγορηματικός προσδιορισμός αποδίδει στο ουσιαστικό που προσδιορίζει μίαν ιδιότητα μεταβλητή, που είναι αντίθετη σε μίαν ἄλλη ιδιότητα του ίδιου ουσιαστικού, δηλ. και στα τέσσερα παραδείγματα (α, β, γ, δ) τα ουσιαστικά **ξίφος** ἢ **πλούτος** απέκτησαν τώρα την ιδιότητα αυτή, την οποία ἴσως δεν είχαν προηγουμένως.**

2. Εξωτερικά:

Εξωτερικά διακρίνεται ο επιθετικός από τον κατηγορηματικό προσδιορισμό από τα εξής:

- **Από την ύπαρξη ἢ την ἔλλειψη του άρθρου:** δηλ. ο κατηγορηματικός προσδιορισμός δεν ἔχει ἄρθρο (Παραδ. α, β, γ, δ), ενώ αντίθετα ο επιθετικός κατά κανόνα ἔχει ἄρθρο (Παραδ. 1, 2, 4, 5, 6).
- **Αν και το ουσιαστικό και το επίθετο δεν ἔχουν ἄρθρο**, το επίθετο είναι πάντοτε **επιθετικός προσδιορισμός** (Παραδ. 3, 7).
- **Αν μόνο το επίθετο ἔχει ἄρθρο**, είναι πάντοτε **επιθετικός προσδιορισμός** (Παραδ. 1, 4, 5).
- **Αν και το ουσιαστικό και το επίθετο ἔχουν ἄρθρο**, το επίθετο είναι πάντοτε **επιθετικός**

προσδιορισμός (Παραδ. 2, 6).

- Αν μόνο το ουσιαστικό έχει άρθρο, τότε το επίθετο είναι κατηγορηματικός προσδιορισμός (ή κατηγορούμενο) (Παραδ. α, β, γ, δ).

● Μερικές περιπτώσεις

Κατηγορηματικός προσδιορισμός	Επιθετικός προσδιορισμός
<p>ἄκρον τό ὄρος πάντες οἱ ἄνθρωποι ἡ νῆσος μέση ἐσχάτη ἡ τάξις ὁ ὀπλίτης ἕκαστος ὁ μόνος ὁ παῖς αὐτός ὁ βασιλεὺς τό πρόσωπον ὄλον ἅπασα ἡ χώρα σύμπασα ἡ οἰκουμένη ἐκεῖνος ὁ ἀγών οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἦδε ἡ διαβολή</p>	<p>τό ἄκρον ὄρος οἱ πάντες ἄνθρωποι ἡ μέση νῆσος ἡ ἐσχάτη τάξις ἕκαστος ὀπλίτης ὁ μόνος παῖς ὁ αὐτός βασιλεὺς τό ὄλαν πρόσωπον ἡ ἅπασα χώρα ἡ σύμπασα οἰκουμένη</p>

- Τα επίθετα ἄκρος, ἅπας, ἕκαστος, ἔρημος, ἐσχάτος, μέσος, μόνος, ὄλος, πᾶς, σύμπας και η οριστική αντωνυμία αὐτός χωρίς άρθρο κανονικά χρησιμοποιούνται ως κατηγορηματικοί προσδιορισμοί.
- Ὅταν ὁμως ἔχουν ἄρθρο, χρησιμοποιούνται ως επιθετικοί προσδιορισμοί.
- Οι δεικτικές αντωνυμίες ὄδε, ἦδε, τόδε – οὗτος, αὐτή, τοῦτο – ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο, ὅταν συνοδεύουν ουσιαστικό, εἶναι πάντοτε κατηγορηματικοί προσδιορισμοί και βρίσκονται ἢ πριν ἢ μετά το ἔναρθρο ουσιαστικό.

● Πίνακας διακρίσεως

Κατηγορηματικού και επιθετικού προσδιορισμού

Κατηγ. προσδ.	Διάκρισή του	Επιθετικός προσδ.	Διάκρισή του
ὀξύτατον τό ξίφος	Το επίθ. χωρίς ἄρθρο, το ουσιαστ. με ἄρθρο.	τό ὀξύτατον ξίφος	επίθ. με ἄρθ., ουσιαστ. χωρίς ἄρθρο
τό ξίφος ὀξύτατον	Το επίθ. χωρίς ἄρθρο το ουσιαστ. με ἄρθρο.	ξίφος ὀξύτατον	ουσ. και επίθ. χωρίς ἄρθρο
		τό ξίφος τό ὀξύτατον	» » »
		τό ὀξύτατον τό ξίφος	» » »

● Συγκεντρωτικός πίνακας ομοιόπτωτων προσδιορισμών

Ποιοι εἶναι οἱ ομοιόπτ. προσδιορ.	Τι φανερώνουν	Πῶς εκφράζονται
1. Παράθεση	Ἐνα κύριο και γνωστό γνώρισμα.	◀ με ουσιαστικό
2. Επεξήγηση	Επεξηγεί ἕνα ουσιαστικό το οποίο προσδιορίζει.	◀ με ουσιαστικό ◀ με ἀπαρέμφατο (ἔναρθρο ἢ μη) ◀ με εἰδική ἢ και ἄλλη πρόταση ◀ με μετοχή
3. Επιθετικός προσδιορισμός	Μιαν ιδιότητα του ουσιαστικού μόνιμη και σταθερή.	◀ με επίθετο ◀ με ἀριθμητικό

4. Κατηγορηματικός προσδιορισμός

Μια ιδιότητα παροδική, μεταβλητή, ασαφή, αόριστη, υποκειμενική.

- ◀ με αντωνυμία
- ◀ με μετοχή
- ◀ με γενική ουσιαστικού με άρθρο
- ◀ με επίρρημα με άρθρο
- ◀ με εμπρόσθετο προσδιορισμό με άρθρο
- ◀ με προσηγορικά ονόματα (που σημαίνουν τάξη, ηλικία, ειδικότητα, ιδιότητα, επάγγελμα).
- ◀ με τα γεωγραφικά κύρια ονόματα με άρθρο, όταν συνοδεύονται με τους γεωγραφικούς όρους.
- ◀ με επίθετο.
- ◀ με μετοχή.

* Ερωτήσεις για επανάληψη 16ης και 17ης ενότητας

1. Τι είναι επιθετικός προσδιορισμός και τι φανερώνει;
2. Ποιες λέξεις χρησιμοποιούνται ως επιθετικός προσδιορισμός;
3. Ανάφερε 10 τουλάχιστον επίθετα που ουσιαστικοποιούνται, επειδή παραλείπεται το ουσιαστικό.
4. Τι είναι κατηγορηματικός προσδιορισμός και τι φανερώνει;
5. Πώς διακρίνουμε εξωτερικά τον επιθετικό από τον κατηγορηματικό προσδιορισμό;
6. Ποιες λέξεις χρησιμοποιούνται συνήθως ως κατηγορηματικοί προσδιορισμοί;
7. Ποιους άλλους ομοίωπτους προσδιορισμούς γνωρίζεις, πώς εκφέρονται και τι φανερώνουν;

Ασκήσεις

I. Αναγνώρισε τις παραθέσεις στις παρακάτω προτάσεις και μετάτρεψέ τις σε αναφορικές προτάσεις.

Ἦγειτο Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς. Σφακτηρία ἡ νῆσος. Στησίχορος ὁ ποιητής, ἐφοβεῖτο μὴ δουλοῖντο οἱ πολῖται. Γέλων ὁ Σικελιώτης ἐβούλετο τύραννος γενέσθαι. Κῦρος παρ' Ἀστυάγει τῷ πάππῳ ἐτρέφετο. Λύσανδρος ὁ ναύαρχος ἐπολιόρκει τὰς Ἀθήνας πόλιν μεγίστην. Ἐχομεν ἡμεῖς οἱ Πέρσαι ὄπλα. Ἰφικράτης ὁ στρατηγὸς υἱὸς σκυτοτόμου ἦν. Τούτους τοὺς σωτήρας τῆς πατρίδος ἐτίμων.

Ἄλλ' ὅπερ μέγιστον, καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου κρατίστη πέφυκε. Πολυκράτης ὁ τῆς Σάμου τύραννος ἐν πᾶσι τοῖς πράγμασιν ἠτύχχει. Καὶ τὸ πάντων δεινότατον, ὑμεῖς μὲν τοῦτον οὐ προὔδοτε οὗτος δὲ ὑμᾶς νῦν προδέδωκεν.

II. Αναγνώρισε τις επεξηγήσεις.

Τούτων ἐγκράτειαν ἄσκει πάντων, κέρδους, ὀργῆς, ἡδονῆς, λύπης.

Δύο μάλιστα οἱ τῶν Περσῶν παῖδες ἐδιδάσκοντο, ἄρχειν τε καὶ ἀρχεσθαι. Οἱ Ἀθηναῖοι ἠμύναντο ἀμφοτέρωθεν, ἕκ τε γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης. Τοῦτο δὴ ἀξιόν (ἐστί) ἐπαιεῖν τῶν τότε ναυμαχησάντων, ὅτι τὸν φόβον διέλυσαν τῶν Ἑλλήνων. Τοῦτο ἐστί τὸ δεινόν, ὅταν τις εὖ ποιῶν (= εὐργετώντας) πάσχει κακῶς (= θλάπτεται). Τοῦτο ὑμᾶς δεῖ μαθεῖν, ὅτι τὸ συνέχον τὴν δημοκρατίαν ὄρκος ἐστί. Δύο ἐστί τὰ παιδεύοντα τοὺς νέους, ἡ τε τιμωρία τῶν ἀδικούντων καὶ ἡ δωρεὰ ἡ διδομένη τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσι. Ταῦτα λέγω, ὡς τὸ παράπαν (= καθόλου) οὐ νομίζεις θεοῦ.

Τρία ἐστί τὰ μέγιστα, ἃ διαφυλάττει τὴν εὐδαιμονίαν τῆς πόλεως, ἡ τάξις τῶν νόμων, ἡ ψήφος τῶν δικαστῶν, ἡ κρίσις.

Καὶ ταύτην τὴν νύκτα οὕτω διετέλεσαν, τὰ μὲν ἐλπίζοντες, τὰ δὲ ἀθυμοῦντες. Νῦν δὲ καὶ τότε λέγεται ξυμβῆναι, ὕδωρ πολὺ καὶ θροντάς γενομένας σβέσαι τὴν φλόγα καὶ οὕτω παυθῆναι τὸν κίνδυνον.

III. Αναγνώρισε τους επιθετικούς και κατηγορηματικούς προσδιορισμούς και μετάτρεψε (όπου είναι δυνατόν) τους επιθετικούς σε κατηγορηματικούς και τους κατηγορηματικούς σε επιθετικούς.

Παρ' ἐκείνων δίκην τὴν μεγίστην ἐλάβετε. Καλλικρατίδας ἐπλει ἔχων πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ναῦς. Ἐπορεύθη διὰ φιλαίας τῆς Θράκης. Ἡ δὲ ἀγορὰ ἦν ἐν τῷ θαρβαρικῷ στρατεύματι. Εἶποντο δὲ ὀπλίται σὺν ποδῆρσι ἐξυλίαντας ἀσπίιν. Οἱ ἐνθάδε νόμοι. Τὰ πλησίον ἔθνη. Ὁ μεταξὺ χρόνος. Τισσαφέρνης εἰς τὸ στρατόπεδον ἀφίκετο τὸ τῶν Ἑλλήνων. Κῦρος ἔστισε τὸ ἄρμα πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης. Τὸ παρά τῆς πόλεως ἀργύριον. Ἡ καθ' ἡμέραν τροφή. Ἀλκηστis μόνη ἠθέλησεν ὑπὲρ τοῦ ἀπτήρ ἀνδρὸς ἀποθανεῖν. Κῦρος ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν μάχην καθίστατο. Μέγιστον δ' ὑμῖν καὶ περιφανέστατον ἐρῶ τεκμήριον. Κλέαρχος ἀποστέλλει καὶ Μένωνα τὸν Ἑπταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβούλετο. Αἱ παραυτίκα (πρόσκαιρες) ἡδοναί. Οἱ δυνχεῖς ἐν τοῖς δακτύλοις ἄκροις εἰσίν.

Μιλων, ὁ ἀθλητής, ταῦρον ἀράμενος διὰ τοῦ σταδίου μέσου ἔφερεν. Οἱ Θεοὶ μόνοι τὰ ἐπιόντα προορῶσιν. Λεωνίδας καὶ πάντες οἱ μετ' αὐτοῦ ἐν Θερμοπύλαις ἀπέθανον τοῖς τῆς πατρίδος νόμοις πειθόμενοι. Ἐλαβον πενήτηκοντα ναῦς. Ὁ παρῶν καιρός. Τῶν ἑκατόν νεῶν, ἃς οἱ Ἀθηναῖοι ἔστειλαν, αἰ μέν ἐξήκοντα ταχεῖαι, αἰ δὲ τεσσαράκοντα στρατιωτικῆς ἦσαν. Ὁ τῶν Περσῶν πρὸς τοὺς Ἑλληνας πόλεμος δυοῖν ναυμαχίαιν καὶ πεζομαχίαιν ταχέειν τὴν κρίσιν ἔσχε. Βεβαίαν τὴν πίστιν ἔχω ἐκ τοῦ πολέμου τὴν εἰρήνην καλὴν καὶ μενετὴν ἔσσεσθαι.

IV. Να αναγνωριστοὺν οἱ ομοίωτοι προσδιορισμοί.

«Ἐπεὶ δὲ εἰς Σάρδεϊς ἦκομεν, πόλιν εὐδαίμονα καὶ μεγάλην, ἐνετύχομεν τοῖς ἡμετέροις στρατηγοῖς, Κλεάρχῳ, Προξένῳ, Ξενίᾳ, καὶ ἄλλοις τισίν. Ἀπὸ Σάρδεων ἐξελαύνοντες σταθμούς τρεῖς ἀφικνούμεθα ἐπὶ τὸν Μαϊανδρον ποταμόν. Τοῦτον δὲ διαθάντες ἐπορεύθημεν διὰ φιλίας τῆς Φρυγίας εἰς Κολοσσάς, πόλιν οἰκουμένην, εὐδαίμονα καὶ μεγάλην. Ἐνταῦθα ἐμείναμεν ἡμέρας ἑπτὰ. Ἐπεὶ δὲ εἰς Καῦστρου πεδίον ἤλθομεν, ὠφείλετο τοῖς στρατιώταις μισθὸς πλέον ἢ τριῶν μηνῶν. Ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύσαε ἡ Συεννέσιος γυνὴ τοῦ Κιλικίων βασιλέως παρά Κύρον καὶ ἔδωκε Κύρῳ χρήματα πολλά. Βουλόμενος δὲ Κύρος ἐπιδείξει τῇ Ἐπυσῆϊ τὸ στράτευμα, ἐξέτασιν ποιεῖται τοῦ στρατοῦ τοῦ τε ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ βαρβαρικοῦ. Οἱ δὲ Ἕλληνες ὀπλίται πάντες εἶχον κράνη χαλκὰ καὶ χιτῶνας φινικοῦς καὶ κνημίδας καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαλυμμένας. Ὁ δὲ Κύρος στήσας τὸ ἄρμα πρὸ τῆς φάλαγγος μέσος πέμψας Πίληρτα τὸν ἐρμηνεῖα ἐκέλευσε τοὺς Ἕλληνας προβαλέσθαι τὰ ὄπλα. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνοντες σταθμούς τρεῖς εἰς Ἴκόνιον τῆς Φρυγίας πόλιν ἐσχάτην. Καὶ ἐνταῦθα ὑπεδέξαντο Κύρον ἄνδρες γεωργοὶ καὶ χαλκεῖς καὶ σκυτεῖς (= ὑποδηματοποιοί) καὶ ἀμαξοπηγοὶ καὶ γυναῖκες δέσποιναι καὶ παῖδες νεανίαι καὶ ἄνδρες γέροντες ἔτι δὲ οἱ αἰεὶ ἄρχοντες καὶ τινες τῶν ἐγγύτατα πόλεων κάτοικοι, ὅτι Κύρον τε ἐθαύμαζον καὶ τὸ πάντων μέγιστον, ὅτι ἡδικοῦντο ὑπὸ βασιλέως. Ἐντεῦθεν Κύρος τὴν Κίλισσαν εἰς τὴν Κιλικίαν ἀποπέμψει διὰ τῆς ταχίστης συνέπεμψε δὲ αὐτῇ στρατιώτας, οὓς Μένων εἶχε, καὶ αὐτὸν Μένωνα. Ἐνταῦθα Κύρος ἀπέκτεινεν ἄνδρα Πέρσην, Μεγαφέρνην αἰτιασάμενος ἐπιβουλεύειν αὐτῷ. Ἐντεῦθεν δὲ κατέβημεν εἰς πεδίον μέγα καὶ καλόν, ὃ εἶχεν ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, σήσαμον καὶ πυρροῦς (= στάχυα) καὶ κριθάς. Μετὰ δὲ τινος ἡμέρας καὶ Συέννεσις, ὁ Κιλικίων βασιλεὺς, ἦλθε πρὸς Κύρον καὶ ἔδωκεν αὐτῷ χρήματα πολλά. Οὗτος δὲ οὐκ ἠγγόσει καὶ τοῦτο, ὅτι φιλανθρωπότερος εἶη Κύρος ἢ βασιλεὺς καὶ, ὅπερ μέγιστον, τὴν ψυχὴν κρατίστην ἔχοι.

Καὶ γὰρ ἡ γυνὴ ἔπεισεν αὐτόν, ὅτι Κύρος οὐκ ἐπὶ τούτῳ ἐστράτευεν ἐπὶ τὸν μέγαν βασιλέα, ἐπὶ τῷ δουλοῦν καὶ ἀδικεῖν τοὺς αὐτοῦ ὑπηκόους ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἐλευθεροῦν καὶ εὐεργετεῖν αὐτούς.

Καὶ Κύρος δὲ ἐκεῖνῳ δῶρα ἔδωκεν, ἵππον χρυσοχάλινον καὶ στρεπτόν (= περιδέραϊο) χρυσοῦν καὶ ψέλια (= βραχιόλια) καὶ στολὴν περικνήν. Οἱ οὖν Ἕλληνες ὑποπεύσαντες ἐπὶ βασιλέα ἰέναι, οὐκ ἠθελον πορεύεσθαι, ἀκούοντες ὁμως τὴν Κύρου ἀρετὴν ἧδιον καὶ προθυμότερον συνεπορεύοντο. Ἦν δὲ ἐν τῇ στρατιᾷ Σιλανός τις ὁ Ἀμπρακιώτης, μάντις. Οὗτος οὖν προεῖπεν Κύρῳ ὅτι βασιλεὺς οὐ μαχεῖται δέκα ἡμερῶν. Ἐπεὶ δὲ παρήλθον αἱ δέκα ἡμέραι, Κύρος τῇ ὑστεραῖα ἐπορεύετο ἀμελῶς μάλλον παρά τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ. Ἦνικα δὲ δείλη ἐγίγνετο, ἐφάνη κονιορτός, ὡσπερ νεφέλη λευκὴ. Τότε οὖν Κύρος ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν μάχην καθίστατο καὶ πάντες δὲ οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ θάρβαροι ἐτάττοντο ὡς δεξόμενοι βασιλέα».

V. Μετότρεψε στα αρχαία τα παρακάτω παραδείγματα.

Ο Ἄθως, που εἶναι ψηλὸ βουνό, τελειώνει (τελευτῶ) στο Αἰγαῖο πέλαγος. Νομίζω (ἠγοῦμαι) ὅτι οἱ χίλιοι ἱππεῖς δεν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά (ἢ) χίλιοι ἄνθρωποι. Το να τιμωρεῖται κάποιος (δικην δίδωμι) εἶναι ἀπαλλαγὴ ἀπὸ πολὺ μεγάλο κακό, δηλαδὴ τὴν πονηρία. Ο Αἰγυπῖος με χαρούμενο (φαιδρῶν) τὸ πρόσωπο διέταξε... Ο Πατηγύας, που ἦταν διερμηνέας (ἐρμηνεύς) ἤρθε με ἰδρωμένο (ἰδρῶ – ῶ) τὸ ἄλογο. Ἐλεγε ὅτι αὐτὸς δεν θα μείνει μακριά (ἀπολείπομαι) ἀπὸ ἄνδρα ωραϊότατο καὶ ἀρίστο καὶ, τὸ πιο μεγάλο ἀπ' ὅλα, καταγόμενο (γέγονα) ἀπὸ θεοῦς.

Δεν μεταχειριζόμαστε (χρῶμαι + δοτ) ξενικὰ στρατεύματα εμεῖς που εἴμαστε Κρήτες. Μάντης βρισκόταν (πάρειμι) ὁ Ἀρηξίωμ, που ἦταν Ἀρκάς. Κατὰ τοῦτο (δοτική) διαφέρει ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὰ ἄλλα ζῶα, δηλ. κατὰ τὸ ὅτι ἐπιθυμεῖ (ἀπαρέμ. του ὀρέγομαι) τὴν τιμὴ. Δύο εἶναι τὰ σπουδαιότερα (κύριοι) ἀπ' ὅλα στὴν ἀνθρώπινη φύση, δηλ. νους καὶ λόγος. Στο ὄρος Ὀλυμπο οἱ δώδεκα θεοὶ κατοικοῦσαν. Ο Κύρος θάδριζε (πορεύομαι) ἐναντίον (ἐπὶ + αιτ) τοῦ Ἀρταξέρξη, που ἦταν ἀδελφός του. Ο Κροῖσος, που ἦταν βασιλιάς των Λυδῶν, εἶχε τὴ δύναμη ἀνίκητη καὶ τὰ χρήματα ἀναριθμητὰ.

Ενότητα 18η

- Η χρήση των πτώσεων
- Η χρήση της ονομαστικής και κλητικής.

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Δημοσθένης δημηγορεί. 2. Οι στρατιώται έμισθοφόρου. 3. Ευφράτης έστι ποταμός. 4. Ούτοι έσονται νομοθέται. 5. Άλέξανδρος ό Μακεδών. 6. Ό κοινός Ιατρός θεραπεύσει σε, χρόνος. 7. Οι σώφρονες άνθρωποι είναι ευδαίμονες. 8. Έρημοι αι σκηναί ένεπρήθησαν. 9. Βαθυλών ήν πόλις μεγάλη και εύδαιμων. 10. Η άειφυγία έστι ζημία μεγίστη. 11. (Πλουτάρχου) Βίος – Ίλιάς 12. Έρός ό χώρος τής Άρτέμιδος 13. Ό Άγηςίλαε – Ό άνδρες δικασταί.	Ο Δημοσθένης μιλάει στο λαό. Οι στρατιώτες ήταν μισθοφόροι. Ο Ευφράτης είναι ποταμός. Αυτοί θα είναι νομοθέτες. Ο Άλέξανδρος που ήταν Μακεδόνας. Ο κοινός γιατρός θα σε θεραπεύσει, δηλ. ο χρόνος. Οι λογικοί άνθρωποι είναι ευτυχείς Οι σκηνές κήκαν έρημες. Η Βαθυλώνα ήταν πόλη μεγάλη και ευτυχής. Η ισόθια εξορία είναι πολύ μεγάλη τιμωρία. Οι βιογραφίες (του Πλουτάρχου). Η Ιλιάδα. Ο χώρος της Άρτέμιδας είναι ιερός. Αγησίλαε! – Δικαστές!

Τι μπορεί να είναι
μία ονομαστική;

- Μία ονομαστική πτώση μέσα στην πρόταση μπορεί να είναι: 1. Υποκείμενο προσωπικού ρήματος (Παραδ. 1,2).

- Κατηγορούμενο του υποκειμένου (Παραδ. 3,4).
- Ομοιόπτωτος προσδιορισμός του υποκειμένου (Παραδ. 5,6,7,8). και του κατηγορουμένου (Παραδ. 9,10).
- Τίτλος (Παράδ. 11).
- Επιγραφή (Παράδ. 12).

Τι μπορεί να είναι
μία κλητική;

- Η κλητική είναι η πτώση που χρησιμοποιούμε, για να καλέσουμε ή να προσφωνήσουμε ένα πρόσωπο ή πράγμα (Παράδ. 13)

● Η χρήση των πλάγιων πτώσεων

● Η γενική

Παραδείγματα	Από πού εξαρτάται η γενική
1. Ό δήμος τών Άθηναίων. 2. Έμπειρος τών ναυτικών πραγμάτων. 3. Ό λόφος ένεπλήθη Ιππέων. 4. Έντός τών τειχών. 5. Έφυγον διά τού πεδίου. 6. Φεύ τής άνοιας.	Από ουσιαστικό. Από επίθετο. Από ρήμα (αντικείμενο). Από επίρρημα. Από πρόθεση (εμπρόθετος προσδ.). Από επιφώνημα.

- Μία γενική μπορεί να εξαρτάται:

- Από ουσιαστικό (Παράδ. 1)
- Από επίθετο (Παράδ. 2)
- Από ρήμα (Παράδ. 3)
- Από επίρρημα (Παράδ. 4)
- Από πρόθεση (Παράδ. 5)
- Από επιφώνημα (Παράδ. 6)

Από πού μπορεί να
εξαρτάται μία γενική;

● 1. Η γενική που εξαρτάται από ουσιαστικό ή επίθετο

Παραδείγματα	Μετάφραση	Είδος γενικής
1. Οί νέοι τῶν ὀπλιτῶν. 2. Οἱ σώφρονες τῶν πολιτῶν 3. Ἐξήκοντα τῶν νεῶν 4. Οἱ πλείονες τῶν πελταστῶν 5. Εἰς τοῦτο πλεονεξίας. 6. Εἰς τοσοῦτον κακίας.	Οἱ νέοι ἀπό τούς ὀπλίτες. Οἱ λογικοί ἀπό τούς πολίτες. Ἐξήντα ἀπό τὰ πλοία. Οἱ περισσότεροι ἀπό τούς πελταστές. Σ' αὐτό τὸ σημεῖο τῆς πλεονεξίας. Σε τόσο μεγάλο σημεῖο κακίας.	διαιρητική
7. Τοῖχος πλίνθου. 8. Στέφανος δάφνης. 9. Ποταμός γλυκέος ὕδατος. 10. Ἀγέλη βοῶν.	Τοῖχος ἀπό τούθλα. Στεφάνι ἀπό δάφνη. Ποταμός με γλυκὸ νερό. Κοπάδι ἀπό θόδια.	περιεχομένου ἢ ὑλης
11. Ἡ οἰκία τοῦ πρυτάνεως. 12. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου. 13. Ἡ ἀρετὴ τοῦ ἀνδρός.	Ἡ οἰκία τοῦ πρυτάνεως. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἀνδρεία τοῦ ἀνδρα.	κτητική
14. Ἄθλος Θεσέως. 15. Νόμοι Δράκοντα. 16. Λόγος Λυσίου. 17. Ἔργον ἀνδρός.	Κατόρθωμα που ἔκανε ὁ Θεσέας. Οἱ νόμοι που εθέσπισε ὁ Δράκοντας. Ὁ λόγος που ἔγραψε ὁ Λυσίας. Τὸ ἔργο που ἔκανε ὁ ἀνδρας.	δημιουργοῦ
18. Θουκυδίδης Ὀλόρου. 19. Ἄρτεμις Διός. 20. Φερετὶμη Βάττου. 21. Λυδός ὁ Φερεκλέους.	Ὁ Θουκυδίδης (ὁ γιος) τοῦ Ὀλόρου. Ἡ Ἄρτεμη (ἡ θυγατέρα) τοῦ Δία. Ἡ Φερετὶμη (ἡ σύζυγος) τοῦ Βάττου. Ὁ Λυδός (ὁ δούλος) τοῦ Φερεκλή.	συγγένειας ἢ ιδιοκτησίας
22. Ὀδός πέντε ἡμερῶν. 23. Παις τριῶν ἐτῶν. 24. Ἀγρός δύο πλέθρων. 25. Μισθός τριῶν μηνῶν.	Πέντε ἡμερῶν δρόμος. Παιδί τριῶν ἐτῶν. Ἀγρός δύο πλέθρων. Μισθός για τρεῖς μήνες.	ιδιότηας
26. Οἰκία δέκα μνῶν. 27. Θυσία δύο ταλάντων.	Οἰκία ἀξίας δέκα μνῶν. Θυσία ἀξίας δύο ταλάντων.	ἀξίας
28. Γραφὴ ἀσεβείας. 29. Μεγάλων ἀδικημάτων ὀργή. 30. Ὑπόδικος κλοπῆς.	Ἐγγραφή μήνυσης γι' ἀσέβεια. Ὀργὴ για μεγάλα ἀδικήματα. Ἐνοχος για κλοπῆ.	αἰτίας
31. Μετὰ τὴν εἰσβολὴν τῶν Πελοποννησι- ων. 32. Ἡ νίκη τῶν Ἑλλήνων. 33. Εὐβοίας ἄλωσις. 34. Ἀγγελία ἀνδρός. 35. Ἡ κρίσις τῶν θεῶν.	Μετὰ ἀπὸ τὴν εἰσβολὴ τῶν Πελοπον- νησιῶν. Ἡ νίκη τῶν Ἑλλήνων. Ἡ κατάληψη τῆς Εὐβοίας. Ἡ ἀναγγελία τοῦ ἀνδρα. Ἡ κρίση τῶν θεῶν.	υποκειμενική
36. Οἰκοδόμησις τειχῶν. 37. Ποίησις νεῶν. 38. Ἡ διάβασις τοῦ Εὐφράτου. 39. Πόθος πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παίδων.	Ἡ οἰκοδόμησις τῶν τειχῶν. Ἡ κατασκευὴ τῶν πλοίων. Ἡ διάβαση τοῦ Εὐφράτη. Ὁ πόθος τῶν πατρίδων, τῶν γονέων, τῶν γυναικῶν, τῶν παιδιῶν.	αντικειμενική

Τι εἶναι ἡ γενικὴ που
εξαρτάται ἀπὸ
οὐσιαστικὸ ἢ ἐπίθετο;

Ἡ γενικὴ, ὅταν εξαρτάται ἀπὸ οὐσιαστικὸ ἢ ἐπίθε-
το, εἶναι ἐτερόπλητος ἠεροδιορισμὸς τοῦ οὐσιαστικοῦ
ἢ ἐπιθέτου που προσδιορίζει καὶ εἶναι δέκα εἰδῶν.

1. **Γενική διαιρετική ή του όλου**: αυτή φανερώνει το σύνολο, από το οποίο μέρος είναι το ουσιαστικό ή επίθετο που προσδιορίζει (Παραδ. 1 - 6).

● Ειδικότερα μία γενική διαιρετική βρίσκεται μετά από λέξεις που φανερώνουν **αριθμό ή ποσό** (Παραδ. 3,4), καθώς και μετά από **εμπρόθετους προσδιορισμούς** (Παραδ. 5,6).

2. **Γενική του περιεχομένου ή της ύλης**: αυτή φανερώνει την ύλη, από την οποία είναι κατασκευασμένο κάτι (Παραδ. 7,8) ή το περιεχόμενό του. (Παραδ. 9,10).

3. **Γενική κτητική**: αυτή φανερώνει τον κτήτορα, δηλ. τον κάτοχο ενός πράγματος. (Παραδ. 11,12,13).

● Επίθετα που δέχονται γενική κτητική είναι τα:

έταιρος (= φίλος) – **οίκειος** (= φίλος, συγγενής) – **φίλος** – **συγγενής**, **ξένος** (= φίλος από φιλοξενία) – **κοινός** – **ιέρός** – **έχθρός**, **ίδιος** (= ιδιαίτερος, ιδιωτικός, ατομικός).

4. **Γενική του δημιουργού ή του δράστη ή του εργάτη**: αυτή φανερώνει εκείνον, που δημιουργεί κάτι. (Παραδ. 14,15,16,17).

5. **Γενική της καταγωγής, της συγγένειας ή ιδιοκτησίας**: αυτή φανερώνει ή καταγωγή, ή συγγενική σχέση ή σχέση ιδιοκτησίας (στην καταγωγή ή συγγενική σχέση εννοούνται οι λέξεις **υίός, θυγάτηρ, γυνή, δούλος**). (Παραδ. 18,19,20,21).

6. **Γενική της ιδιότητας**: αυτή φανερώνει μέγεθος ή ηλικία ή χρόνο και συνοδεύεται από αριθμητικό (Παραδ. 22,23,24,25).

7. **Γενική της αξίας ή του τιμήματος**: αυτή φανερώνει πόσο αξίζει ένα πράγμα (Παραδ. 26,27).

● Επίθετα που δέχονται γενική της αξίας είναι τα:

άξιος = ο ίσης αξίας

άνάξιος = ο μη άξιος, άχρηστος

άντάξιος = ίσος κατά την αξία

τίμιος = ακριβός

ώνιος = αυτός που προορίζεται γι' αγορά ή πώληση

ώνητός = αγοραστός.

8. **Γενική της αιτίας**: αυτή φανερώνει την αιτία, για την οποία γίνεται κάτι (Παραδ. 28,29,30).

● Επίθετα που δέχονται γενική της αιτίας είναι τα:

αίτιος

άναίτιος

ένοχος

ύπεύθυνος

ύπόδικος

ύπόλογος

Γενική της αιτίας έχουμε και μετά τα δικαστικά ρήματα (βλ. 26η ενότητα)

9. **Γενική υποκειμενική**: αυτή φανερώνει το υποκείμενο κάποιας ενέργειας ενός ρηματικού ουσιαστικού. (Παραδ. 31,32,33,34,35).

10. **Γενική αντικειμενική**: αυτή φανερώνει το αντικείμενο κάποιας ενέργειας ενός ρηματικού ουσιαστικού. (Παραδ. 36,37,38,39).

Πώς διακρίνουμε τη γενική υποκειμενική και αντικειμενική;

● Όπως φαίνεται από τα παραδείγματα της γενικής υποκειμενικής και αντικειμενικής, το ουσιαστικό φανερώνει **την ενέργεια** και η γενική το **υποκείμενο** ή το **αντικείμενο** της ενέργειας.

Για να κατανοήσουμε καλύτερα τη γενική **υποκειμενική** και **αντικειμενική**, **τρέπουμε το ουσιαστικό σε ρήμα** (ενεργητικής φωνής κατά κανόνα), που παράγεται από την ίδια ρίζα με το ουσιαστικό ή σ' ένα συνώνυμο ρήμα, οπότε η γενική γίνεται **υποκείμενο** ή **αντικείμενο** του ρήματος.

Παραδείγματα	Απόδειξη
<p>Μετά τήν ἔσβολήν τῶν Πελοποννησίων. Ἡ νίκη τῶν Ἑλλήνων. Εὐθείας ἄλωσης. Ἡ κρίσις τῶν θεῶν. Ἡ διάβασις τοῦ Εὐφράτου. Ὁ πόθος πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παίδων. Οικοδόμησις τειχῶν.</p>	<p>Ἐφοῦ εἰσέβαλον οἱ Πελοποννήσιοι. Νικῶσιν οἱ Ἕλληνες. Ἐάλω Εὐθροια. Κρίνουσιν οἱ θεοί. Διαβαίνω τόν Εὐφράτην. Ποθοῦσι πατρίδας, γονέας, γυναῖκας, παῖδας. Οἰκοδομοῦμαι τείχη.</p>

● **Παρατηρήσεις:**

1. Μπορεῖ ἓνα οὐσιαστικό νά συνοδεύεται ἀπό δύο γενικές, μία υποκειμενική καί μία ἀντικειμενική.

Παράδειγμα	Απόδειξη	Μετάφραση
Ἡ Πέλοπος Πελοποννήσου κατάληψις.	Ὁ Πέλοψ κατέλαβε Πελοπόννησον.	Ἡ κατάληψη τῆς Πελοποννήσου ἀπό τόν Πέλοπα

2. Μπορεῖ ἓνα οὐσιαστικό νά συνοδεύεται ἀπό δύο γενικές ἀντικειμενικές

Παράδειγμα	Απόδειξη	Μετάφραση
Διά κατάγνωσιν ἀσθενείας σφῶν	Κατέγνωσαν σφῶν ἀσθένειαν.	Ἐπειδή τους καταφρονούσαν ἐξαιτίας τῆς ἀδυναμίας τους.

3. Συχνά μόνο ἀπό τὰ συμπραζόμενα γίνεται φανερό, ἀν ἡ γενική εἶναι υποκειμενική ἢ ἀντικειμενική.

● **Προσοχή!**

Οἱ γενικές: 1) κητική, 2) διαιρετική, 3) τῆς ὕλης, 4) τῆς ιδιότητος καί 5) τῆς ἀξίας εἶναι διαφορετικές ἀπό τίς ἀντίστοιχές τους γενικές κατηγορηματικές, γιὰτί ἐκεῖνες, ὅπως εἶπαμε, εἶναι κατηγορούμενα σε γενική, που συνδέονται με κάποιο συνδετικό ῥῆμα με τὸ υποκείμενο, ἐνῶ αὐτές εἶναι ἐτερόπτωτοι προσδιορισμοί.

● **Επίθετα που συντάσσονται με γενική ἀντικειμενική**

Τι φανερώνουν τὰ ἐπίθετα που παίρνουν γεν. ἀντικ.	Παραδείγματα	Απόδειξη
1. Επιμέλεια ἢ ἀμέλεια ἐπιμελής, ἀμελής, ὀλιγοῦρος.	ἐπιμελής τῶν οἰκειῶν	ἐπιμελεῖται τῶν οἰκειῶν
2. Μνήμη ἢ λήθη μνήμων, ἀμνήμων, ἐπιλήσμων.	μνήμων τῶν εὐεργεσιῶν	μέμνηται τῶν εὐεργεσιῶν
3. Ἐμπειρία ἢ ἀπειρία ἐμπειρος, ἀπειρος, τρίθων (= ἐμπειρος), ἀθήης, ἐπιστήμων	ἐπιστήμων τῶν πολεμικῶν	ἐπίσταται τὰ πολεμικά

4. Μετοχή ή πλησμονή μέτοχος, κοινωνός, με- στός, πλήρης, εμπλεως.	μέτοχος του πολέμου	μετέχει του πολέμου
5. Αρχή ή το αντίθετο έγκρατης, κύριος, άκρα- τωρ, ύπηκοος.	έγκρατης τής Ίωνίας	κρατεί τής Ίωνίας
6. Χωρισμό ή απαλλαγή μόνος, έρημος, έλεύτε- ρος, άγνός.	πόλις έρημος κατοίκων	ή πόλις έρημοῦται κατοίκων
7. Στέρωση ένδεής, γυμνός, κενός, όρφανός, άπαις.	ναῦς κενή άνδρῶν	κενοῦται ή ναῦς άνδρῶν
8. Φειδώ ή αφειδία φειδωλός, αφειδής.	φειδωλός κόπων	φειδεται κόπων
9. Διαφορά διάφορος, έτερος, άλλος άλλότριος.	τέχνη έπιστήμης διάφορος	ή τέχνη διαφέρει τής έπιστήμης
10. Πολλά επίθετα που περι- έχουν ρηματική έννοια και κυρίως όσα λήγουν σε - ικός.	πρακτικός τών δικαίων ποριστικός τών έπιτηδείων διπλάσιος τινός	πράττει τά δίκαια πορίζεται τά έπιτήδεια
11. Όσα επίθετα φανερώ- νουν σύγκριση και τα παραθετικά. (Ενότ. 19η)	Έπύαξα προτέρα Κύρου εις Ταρσοῦς άφικετο	

**Ποια επίθετα
συντάσσονται με
γενική αντικειμενική;**

- Όπως φαίνεται από τα παραδείγματα, επίθετα που συντάσσονται με **γενική αντικειμενική** είναι πολλά και ιδιαίτερα όσα έχουν **αντίστοιχα ή συνώνυμα ρήματα που συντάσσονται με γενική**.

2. Η Γενική που εξαρτάται από επιρρήματα

Επιρρήματα	Παραδείγματα	Μετάφραση
Τοπικά	1. Ποῦ τής γῆς; 2. Οὐδαμοῦ τής χώρας.	Σε ποιο μέρος της γης; Σε κανένα μέρος της χώρας
Χρονικά	3. Πανταχοῦ τής γῆς. 4. Πότε τής νυκτός. 5. Τηνικαῦτα τοῦ θερου.	Σε όλα τα μέρη της γης. Σε ποια ώρα της νύχτας; Ακριβῶς σ' αυτήν την εποχή του θέ- ρου.
Ποσοτικά	6. Δίς καί τρίς τής ημέρας. 7. Ἄπαξ τοῦ έναυτοῦ.	Δύο και τρεις φορές την ημέρα. Μία φορά το χρόνο.
Τροπικά (ώς, πῶς, ὅπως, εὖ, καλῶς, κακῶς + ἔχω).	8. Πῶς ἔχεις τής γνώμης; 9. Οἱ παρόντες οὐ ταῦτα περὶ τῶν αὐτῶν ἔλεγαν, ἀλλ' ὡς ἑκατέρων τις εὐνοίας ἢ μνήμης ἔχοι. 10. Κέρκυρα καλῶς παράπλου κεῖται. 11. Ἐξω τοῦ εὐωνύμου.	Ποια γνώμη έχεις σχετικά; Οι παρόντες δεν ἔλεγαν τα ἴδια για τα ἴδια πράγματα, ἀλλά καθένας ανάλογα με την εὐνοια και τη μνήμη του. Η Κέρκυρα βρίσκεται σε καλό ση- μείο, ὅσον αφορά το ταξίδι. Ἐξω από το αριστερό κέρασ.
Επιρρήματα απομα- κρύνσεως και χωρι- σμού (ἔξω, ἐκτός, πῶρρω, πρόσω, κρύφα, λάθρα).		

Προθετικά (έντός, είσω, έγγύς, πλησίον, έμπροσθεν, δπισθεν, εκατέρωθεν, μεταξύ, έναντίον).
Από επιρρήματα που παράγονται από επίθετα.

12. Πλησίον τού τείχους.
13. Έγγύς τής πόλεως.
14. Άξιως λόγου.
15. Οὐκ άπειρώς αυτού έχω.

Κοντά στο τείχος.
Κοντά στην πόλη.

Αξιόλογα.
Δεν είμαι άπειρος αυτού.

Τι είναι η γενική που εξαρτάται από ένα επίρρημα;

1. Γενική διαιρετική ή του όλου, όταν εξαρτάται από επιρρήματα τοπικά (Παραδ. 1,2,3), χρονικά (Παραδ. 4,5) και ποσοτικά (Παραδ. 6,7).

2. Γενική της αφετηρίας ή της αναφοράς, όταν εξαρτάται από επιρρήματα τροπικά (κανονικά με το ρήμα έχω) (Παραδ. 8,9,10), από επιρρήματα που φανερώνουν απομάκρυνση ή χωρισμό (Παραδ. 11), από τα λεγόμενα προθετικά επιρρήματα (Παραδ. 12,13) και από επιρρήματα που παράγονται από επίθετα που συντάσσονται με γενική (Παραδ. 14,15).

● 3. Η γενική που εξαρτάται από ένα επιφώνημα

Επιφώνημα	Παραδείγματα	Μετάφραση
φεύ οίμοι	Φεύ τής Έλλάδος! Οίμοι τών έμών κακών.	Αλίμονο στη Ελλάδα! Αλίμονο για τις συμφορές μου.

Τι είναι η γενική, όταν εξαρτάται από ένα επιφώνημα;

- Η γενική που εξαρτάται από επιφώνημα είναι γενική της αιτίας, γιατί η γενική αυτή φανερώνει την αιτία του ψυχικού παθήματος, που προκαλεί την αναφώνηση.

● 4. Η επιρρηματική χρήση της γενικής

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Έφυλάττοντο ίκανοίς φύλαξι νυκτός τε και ήμέρας.	Φυλάγονταν με αρκετούς φρουρούς και κατά τη διάρκεια της νύχτας και κατά τη διάρκεια της ημέρας.
2. Σωκράτης τό αυτό ίμάτιον έφερε θέρους τε και χειμώνος.	Ο Σωκράτης φορούσε το ίδιο ένδυμα και κατά τη διάρκεια του θέρους και κατά τη διάρκεια του χειμώνα.
3. Άθηναίοι Άλκιβιάδην έδίωξαν άσεβείας.	Οι Άθηναίοι τον Άλκιβιάδη κατηγόρησαν γι' ασέβεια.
4. Άσεβείας φεύγω υπό Μελήτου.	Καταγγέλλομαι από το Μέλητο γι' ασέβεια.
5. Πόσου διδάσκει Εϋηνος; (Διδάσκει) Πέντε μνών.	Πόσα παίρνει για τη διδασκαλία του ο Εϋηνος; Πέντε μνες.

Τι φανερώνει η γενική, όταν χρησιμοποιείται ως επίρρημα;

- Όπως φαίνεται από τα παραδείγματα, συχνά η γενική χρησιμοποιείται και ως επίρρημα και φανερώνει:

1. Διάστημα χρόνου μέσα στο οποίο γίνεται κάτι. Τέτοια είναι κανονικά η γενική των ονομάτων που φανερώνουν φυσική διαίρεση του χρόνου: ήμέρας, νυκτός, έαρος, θέρους, χειμώνος, ένιαυτού (Παραδ. 1,2).
2. Αιτία. Τέτοια γενική θρίσκειται κυρίως μετά από δικαστικά ρήματα (Παραδ. 3,4).
3. Ποσόν. (Παραδ. 5)

* Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση της 18ης ενότητας

1. Τι μπορεί να είναι μία ονομαστική;
2. Από πού μπορεί να εξαρτάται μία γενική;
3. Τι είναι η γενική που εξαρτάται από ένα ουσιαστικό ή επίθετο;
4. Τι είναι η γενική υποκειμενική και τι η αντικειμενική και τι εκφράζουν;
5. Πώς διακρίνουμε, αν μία γενική είναι υποκειμενική ή αντικειμενική;
6. Ποια επίθετα συντάσσονται με γενική αντικειμενική;
7. Από ποια επιρρήματα μπορεί να εξαρτάται μία γενική, και πώς λέγεται;
8. Τι εκφράζει η γενική ως επιρρημα;
9. Τι είναι η κατηγορηματική γενική; (ενότητα 14η).

Ενότητα 19η

● Γενική συγκριτική ή δεύτερος όρος της συγκρίσεως

α' όρος	Συγκριτικό	β' όρος
1) Ἐπύαξα 2) Ἡ ἀρετή 3) Οὐδέν θηρίον 4) Ὁ ἔπαινος 5) Οὗτος ἐφρόνει 6) Αὐτός 7) Τό ἡδύ 8) Ἐγώ	προτέρα σεμνοτέρα ἀγριώτερον κρείττων μείζον διπλάσιος ἕτερον μηδέν χείρον	Κύρου ἀφίκετο εἰς Ταρσοῦς τῆς κακίας ἐφαίνετο. ἀνθρώπου. πολλῶν χρημάτων ἐστίν. τῶν δυνάμεων ἑαυτοῦ ἐγένετο. τοῦ ἀγαθοῦ ἐστίν. ἐκείνου ὑπηρετῶ σοι.

Ποιοι ονομάζονται ὀροι τῆς συγκρίσεως;

- Ὅροι τῆς συγκρίσεως ονομάζονται δύο ουσιαστικά (που φανερώνουν πρόσωπα, ζῶα, πράγματα, καταστάσεις, ιδιότητες) ή άλλα μέρη του λόγου, όταν συγκρίνονται μεταξύ τους. Και το πρόσωπο ή το πράγμα, από το οποίο «ξεκινάμε», όταν κάνουμε τη σύγκριση, ονομάζεται **α' ὀρος τῆς συγκρίσεως** (οι λέξεις τῆς α' στήλης αποτελοῦν τον α' ὀρο τῆς συγκρίσεως), ενώ εκείνο με το οποίο γίνεται η σύγκριση ονομάζεται **β' ὀρος τῆς συγκρίσεως** (οι γενικές πτώσεις τῆς γ' στήλης).

Σε ποιες περιπτώσεις ἔχουμε α' και β' ὀρο συγκρίσεως;

- Για να ἔχουμε α' και β' ὀρο τῆς συγκρίσεως, πρέπει να υπάρχει στην πρόταση:
1. Ἐνα επίθετο ή επιρρημα συγκριτικού βαθμοῦ (Παραδ. 1 – 5).

2. Επίθετα ή επιρρήματα ή αντωνυμίες που ἔχουν συγκριτική ἔννοια (Παραδ. 6 – 8).
 ὅπως: **επίθετα**: περισσός, διπλάσιος, διπλοῦς, δῖς τόσος, ἐναντίος, ἀλλοῖος, ἀλλότριος· **επιρρήματα**: μᾶλλον, πλεόν, χείρον κλπ. **αντωνυμίες**: ἄλλος, ἕτερος κ.λ.π.

● Πώς εκφέρονται οι ὀροι τῆς συγκρίσεως

1. Ο α' ὀρος.

Ὄρος τῆς προτάσεως	Παραδείγματα	Μετάφραση
Υποκείμενο	Ὁ ἔπαινος κρείττων χρημάτων ἐστίν.	Ὁ ἔπαινος εἶναι ἀνώτερος ἀπό τα χρήματα.
Αντικείμενο	Μαθημάτων φρόντιζε μᾶλλον χρημάτων.	Φρόντιζε περισσότερο τις γνώσεις παρά τα χρήματα.
Επιρρ. προσδιορ.	Ἀναγκαῖον ἦν συντομώτερον ἢ σαφέστερον διαλεχθῆναι.	Ἦταν ἀνάγκη με μεγαλύτερη συντομία παρά με μεγ ὑτερη σαφήνεια να συζητήσω.

Ρήμα

Οι στρατιώται έτρεχον μάλλον ή έβάδιζον.

Οι στρατιώτες έτρεχαν μάλλον παρά βάδιζαν.

- Όπως φαίνεται από τα παραδείγματα, ο α' όρος της συγκρίσεως μπορεί να είναι οποιοσδήποτε όρος της προτάσεως (κύριος ή δευτερεύων) και δεν υπόκειται σε κανέναν περιορισμό.

2. Ο θ' όρος.

Τι είναι ο θ' όρος	Παραδείγματα	Μετάφραση
Ουσιαστικό	1. Άναρχιας ούκ έστι μείζον κακόν.	Δεν υπάρχει μεγαλύτερο κακό από την αναρχία.
Ουσιαστικό	2. Η άρετή σεμνοτέρα τής κακίας έφαινετο.	Η αρετή φαινόταν σεμνότερη από την κακία.
Έναρθρο απαρέμφ.	3. Τό φυλάξει τά αγαθά χαλεπώτερον του κτήσασθαι έστιν.	Η διαφύλαξη των αγαθών είναι δυσκολότερη από την απόκτηση.
Ουσιαστικό	4. Οί βάρβαροι τῷ Κύρῳ μάλλον φίλοι ήσαν ή βασιλεϊ.	Οι βάρβαροι ήσαν περισσότερο φίλοι με τον Κύρο παρά με το βασιλιά.
Ουσιαστικό	5. Παρύσατις ήγάπα Κύρον μάλλον ή τόν βασιλεύοντα Άρταξέρην.	Η Παρύσατις αγαπούσε περισσότερο τον Κύρο παρά τον Άρταξέρην που βασίλευε.
Αντωνυμία	6. Έκεινων πολύ μάλλον ή έμου κατηγορεί.	Έκείνους πολύ περισσότερο κατηγορεί παρά εμέ.
Μετοχή	7. Σωκράτης παίζων ούδέν ήττον ή σπουδάζων έλυσιτέλει τοίς συνδιατρίβουσι.	Ο Σωκράτης παίζοντας καθόλου λιγότερο παρά συζητώντας σοβαρά ωφελούσε τους μαθητές του.
Ρήμα	8. Άπεκρίναντο ότι πρότερον άν άποθάνοιεν ή τά όπλα παραδοϊεν.	Απάντησαν ότι πρώτα θα πέθαιναν παρά θα παρέδιδαν τα όπλα.
Απαρέμφατο	9. Δεκάκις άν έλοιτο χορηγήσαι μάλλον ή άντιδοϋναι άπαξ.	Δέκα φορές θα προτιμούσε μάλλον να γίνει χορηγός παρά να ανταλλάξει μία φορά την προίουςία του.

Πώς εκφέρεται ο θ' όρος της συγκρίσεως;

- Ο θ' όρος της συγκρίσεως, όταν είναι ουσιαστικό (ή άλλη λέξη που χρησιμοποιείται αντί ουσιαστικού), εκφέρεται με απλή γενική (Παραδ. 1, 2, 3) ή με το σύνδεσμο ή και στην ίδια πτώση με τον α' όρο της συγκρίσεως (Παραδ. 4, 5).

- Όταν όμως ο θ' όρος δεν είναι ουσιαστικό, αλλά κάποια άλλη λέξη ή φράση, εκφέρεται πάντοτε με το ή και με τον ίδιο τρόπο όπως και ο α' όρος της συγκρίσεως (Παραδ. 6, 7, 8, 9).

● Άλλοι τρόποι εκφοράς του θ' όρου της συγκρίσεως

Πώς εκφέρεται ο θ' όρος της συγκρίσεως	Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Με την αντί + γενικ.	Έλευθερία έστιν αϊρετώτερον αντί πάντων τών αγαθών.	Η ελευθερία είναι προτιμότερη από όλα τα αγαθά.
2. Με την πρό + γενικ.	Μηδέν περί πλείονος ποιού πρό του δικαίου.	Τίποτε μην υπολογίζεις περισσότερο από το δίκαιο.
3. Με το ή κατά + αιτιατ.	Άθηναίοι εν Σικελία μείζονα ή κατά δάκρυα έπαθον.	Οι Άθηναίοι στη Σικελία έπαθαν τόσο μεγάλα κακά, ώστε δεν θρηνούνται όσο αξίζει.

4. Με το ἢ πρός + αιτιατ.	Ἄρα γάρ ἄρχων Ἐπιτάδας ἐνδε-
εστέρωσ ἐκάστω παρείχεν ἢ
πρός τήν ἐξουσίαν.	Γιατί ο αρχηγός Επιτάδας έδινε σε
καθένα από τους άνδρες τροφή λι-
γότερη από όση είχε τη δύναμη να
δίνει.
Ο Αριστείδης ήταν δικαιοτέρος
από όσο έπρεπε, ώστε να μη μπορεί
να αποφύγει το φθόνο του πλη-
θους.
Τα έργα εκείνων είναι μεγαλύτερα
από όσο θα μπορούσε κανείς να
περιγράψει με το λόγο.
Σ' αυτά δεν υπάρχει κανένα άλλο
φάρμακο παρά ο λόγος.
5. Με το ἢ ὥστε , ὥς +
απαρέμφ.	Ἄριστείδης δικαιοτέρος ἦν ἢ
ὥστε τόν τοῦ πλήθους φθόνον
ἐκφυγεῖν.	
6. Με το ἢ + ὀλόκλ. πρότ.	Τά ἐκείνων ἔργα μείζω ἐστίν ἢ
ὥς τῷ λόγῳ τις ἂν εἶποι	
7. Με το πλὴν , ὅταν ὁ α'
ὀρος εἶναι ἡ ἀντωνυμία
ἄλλος.	Τούτων οὐδέν ἐστιν ἄλλο φάρ-
μακον πλὴν λόγος.	

● Παράλειψη του 8' ὀρου της συγκρίσεως

Παραδείγματα	Μετάφραση	Ἐνδειξη
1. Ἦρξατο λόγου Φαρνάβαζος· καί γάρ ἦν πρεσβύτερος (Ἄγησίλαου).	Ἄρχισε το λόγο ο Φαρνάβαζος· γιατί ἦταν και μεγαλύτερος (από τον Ἀγη- σίλαο).	εννοείται
2. Ἐν εἰρήνῃ οἱ ἰδιῶται ἀμείνουσ τάς γνώμασ ἔχουσιν (ἢ ἐν πολ- λέμῳ).	Στην περίοδο της εἰρήνης οἱ ἰδιῶτες σκέπτονται καλύτερα (παρά σε περι- οδο πολέμου).	αντίθετος από τον α' ὀρο.

**Πότε παραλείπεται ο
8' ὀρος της συγκρίσεως;**

- Ο 8' ὀρος της συγκρίσεως παραλείπεται:
- Ὄταν **εννοείται** εύκολα από τα συμφραζόμενα (Παράδ. 1).

- Ὄταν εἶναι **αντίθετος από τον α' ὀρο** (Παράδ. 2).

● Ενίσχυση της έννοιας του συγκριτικού

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Δεῖ οὖν πολύ τούς ἄρχοντας ἐπιμελεστέρους γίγνεσθαι τούς νῦν τῶν πρόσθεν.	Εἶναι ανάγκη λοιπόν οἱ σημερινοί αρχηγοί να εἶναι πολύ επιμελεστεροί από τους προηγουμέ- νους.
2. Οἱ Ἕλληνες ἐπήσαν πολύ ἔτι προθυμότερον ἢ πρόσθεν.	Οἱ Ἕλληνες ορμούσαν με ακόμη μεγαλύτερη προθυμία από πριν.

**Πώς ενισχύεται η
έννοια του συγκριτικού;**

- Η έννοια του συγκριτικού ενισχύεται με τα: **μᾶλλον**,
πολύ, **πολλῶ**, **ὀλίγον**, **ὀλίγῳ**, **ἔτι**.

Ενότητα 20ή

● Το Υπερθετικό

Συγκριτικός	Υπερθετικός
1. Ὁ Ὀλυμπός ἐστιν ὑψηλότερος τῆς Ὀσσης. 2. Χρυσός ἐστι κρείσσων μυρίων λόγων βροτοῖς (= θνητοῖς). 3. Ὀμηρος ἦν παλαιότερος Ἡσιόδου. 4. Ὁ Πελοποννησιακός πόλεμος ἦν ἀξιολογώτερος τοῦ Κορινθιακοῦ.	α. Ὁ Ὀλυμπός ἐστιν ὑψηλότατον τῶν ὀρέων τῆς Ἑλλάδος. β. Χρυσός ἐστι κράτιστος τῶν μετάλλων. γ. Ὀμηρος ἦν παλαιάτατος τῶν ποιητῶν. δ. Ὁ Πελοποννησιακός πόλεμος ἦν ἀξιολογώτατος τῶν προγεγενημένων.

Ποια εἶναι ἡ διαφορά μεταξύ του συγκριτικοῦ και του υπερθετικοῦ;

Στην πραγματικότητα τὸ υπερθετικό εἶναι ἕνας ἄλλος τύπος τοῦ συγκριτικοῦ· ἡ βασικὴ ὅμως διαφορά μεταξύ τους εἶναι ἡ εἰσῆς:

- **Με τὸ συγκριτικό** συγκρίνουμε ἕνα πρόσωπο, ἕνα ζῶο, ἕνα πράγμα ἢ μία κατάσταση ἢ ἰδιότητα με ἕνα ἄλλο ἢ με ἄλλα πολλά που τα υπολογίζουμε ὅμως ὡς ἕνα. Στὸ 1 παράδειγμα γίνεται σύγκριση τοῦ Ὀλύμπου με ἕνα ὄρος, τὴν Ὀσσα. Στὸ 2 παράδειγμα γίνεται σύγκριση με πολλά (μυρίων λόγων) που υπολογίζονται ὅμως ὡς ἕνα. Καὶ στα ἄλλα παραδείγματα τῆς α' στήλης τὸ ἴδιο συμβαίνει.
- **Με τὸν υπερθετικό** συγκρίνουμε ἕνα πρόσωπο, ἕνα ζῶο, ἕνα πράγμα ἢ μία κατάσταση ἢ ἰδιότητα με ὅλα τὰ ὁμοιά του, τὰ ὁποία ὅμως υπολογίζουμε καθένα χωριστά. Στὸ α' παράδειγμα γίνεται σύγκριση τοῦ Ὀλύμπου με ὅλα τὰ ὄρη, τὰ ὁποία ὅμως υπολογίζονται καθένα χωριστά. Καὶ στα ἄλλα παραδείγματα τῆς β' στήλης συμβαίνει τὸ ἴδιο.

α' ὄρος και ρῆμα	Υπερθετικό	Γενική	Εἶδος γενικῆς
1. Ἡ στρατεία ἐγένετο 2. Ὁ πόλεμος ἦν 3. Τὸ ὕδωρ ἐστὶ 4. Σύ εἶ	μεγίστη ἀξιολογώτατος λεπτότατον φιλοκιδυνότατος	τῶν πρό αὐτῆς τῶν προγεγενημένων πάντων τῶν ὑγρῶν πάντων ἀνθρώπων	συγκριτικὴ συγκριτικὴ διαιρετικὴ διαιρετικὴ

Τι μπορεῖ να εἶναι μία γενική που βρίσκεται κοντὰ σε επίθετο ἢ επίρρημα υπερθετικοῦ βαθμοῦ;

- **Ἡ γενική** που βρίσκεται κοντὰ σ' ἕνα επίθετο ἢ επίρρημα υπερθετικοῦ βαθμοῦ εἶναι:

- Γενική συγκριτικὴ**, ὅταν ὁ α' ὄρος τῆς συγκρίσεως δὲν περιέχεται στὸ β' ὄρο, δηλ. τῆ γενική (Παραδ. 1 – 2): δηλ. οἱ πρώτοι ὄροι (**στρατεία – πόλεμος**)

δὲν περιέχονται στους δευτέρους ὄρους, δηλ. στις γενικές (**τῶν πρό αὐτῆς, τῶν προγεγενημένων**), ἀλλὰ ἀπλῶς συγκρίνονται με κάθε προηγούμενη στρατεία καὶ κάθε προηγούμενο πόλεμο.

- Γενική διαιρετικὴ**, ὅταν ὁ α' ὄρος τῆς συγκρίσεως περιέχεται **στο β' ὄρο** δηλ. στὴ γενική (Παραδ. 3 – 4): δηλ. οἱ πρώτοι ὄροι (**ὑδωρ – σύ**) περιέχονται στους δευτέρους ὄρους (**πάντων τῶν ὑγρῶν – πάντων τῶν ἀνθρώπων**) καὶ ἀποτελοῦν μέρος αὐτῶν (δηλ. τὸ ὕδωρ εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ υγρά καὶ συ εἶσαι ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους).

- **Εἰδικές περιπτώσεις**

Παραδείγματα	Μετάφραση
Σωκράτης ἦν σοφώτατος Κύρος ἐφυ κάλλιστος	Ὁ Σωκράτης ἦταν πάρα πολὺ σοφός , Ὁ Κύρος γεννήθηκε πάρα πολὺ ὠραίος .

- Το υπερθετικό βρίσκεται και **μόνο του** χωρίς προσδιορισμό σε γενική, όταν πρόκειται να δηλωθεί ότι ένα ουσιαστικό έχει μια ιδιότητα **στον ανώτατο βαθμό**.

● Ενίσχυση της έννοιας του Υπερθετικού

Παραδείγματα	Μετάφραση
<p>Ὡς οἶόν τε διά βρυχυτάτων ἔρῳ. Ἐν τοῖς πρώτοι οἱ Ἀθηναῖοι τόν σίδηρον κατέθεντο. Σὺ ταύτην κάλλιστ' ἀνθρώπων ἐπίστασαι.</p>	<p>Θα μιλήσω όσο το δυνατόν συντομότερα. Οι Αθηναίοι πρώτοι απ' όλους κατέθεσαν τα όπλα. Σὺ γνωρίζεις αυτή πολύ καλύτερα απ' όλους τους ανθρώπους.</p>

Πώς ενισχύεται η έννοια του υπερθετικού;

- Η έννοια του υπερθετικού ενισχύεται με τα: **μάλιστα, πολύ, πολλῶ, μακρῶ, ὡς, ὅ,τι,ὡς οἶόν τε, δῆ, ἐν τοῖς, οἷος, ἀνθρώπων.**

Συγκεντρωτικός πίνακας χρήσεως της γενικής

Από πού μπορεί να εξαρτάται	Τι είναι	Πώς ονομάζεται
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Από ουσιαστικό ή επίθετο. 	<p>Ετερόπρωτος προσδιορισμός</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◀ Διαιρετική ή του όλου. ◀ Της ύλης ή του περιεχομένου ◀ Κτητική ◀ Του δημιουργού ή του δράστη ή του εργάτη. ◀ Της καταγωγής. ◀ Της ιδιότητας. ◀ Της αξίας ή του τιμήματος. ◀ Της αιτίας. ◀ Υποκειμενική. ◀ Αντικειμενική.
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Από ρήμα ▶ Από επίρρημα ▶ Από επιφώνημα ▶ Από πρόθεση 	<p>Αντικείμενο</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◀ Β' όρος συγκρίσεως. ◀ Αντικείμενο ◀ Διαιρετική ◀ Της αφετηρίας ή της αναφοράς. ◀ Γενική της αιτίας. ◀ Εμπρόθετος προσδιορισμός.

● Η Γενική ως επίρρημα

Η Γεν. ως επίρρημα φανερώνει

- ◀ διάστημα χρόνου
- ◀ αιτία
- ◀ ποσό

* Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση της 19ης και 20ής ενότητας

1. Τι ονομάζονται όροι της συγκρίσεως;
2. Πώς μπορεί να εκφέρεται ο α' όρος της συγκρίσεως;
3. Πώς εκφέρεται ο δεύτερος όρος της συγκρίσεως;
4. Τι πρέπει να υπάρχει στην πρόταση, για να έχουμε α' και β' όρο της συγκρίσεως;
5. Ποια η διαφορά μεταξύ συγκριτικού και υπερθετικού βαθμού;
6. Πώς ονομάζεται η γενική που βρίσκεται κοντά σ' ένα υπερθετικό;

Ασκήσεις

1. Αναγνώρισε τις γενικές (από πού εξαρτώνται και τι είδους είναι)

1. Μεστός ὁ τόπος ἐστίν λιθίνων στηλῶν καὶ ναῶν. 2. Πολλῶν νικῶν οἱ θεοὶ αἰτίοι εἰσιν. 3. Πολλοὶ πολῖται μετὰ θάνατον ἀνδιάντων ἀξιοὶ νομίζονται. 4. Αὕτη ἐγένετο ἡ αἰτία τῆς στάσεως. 5. Κακὸν

ἐστιν ἡ ἐπιθυμία χρημάτων. 6. Τό ψήφισμα τῶν Μεγαρέων. 7. Ἡ ἀπορία σίτου. 8. Ὁ λοιπός τοῦ χρόνου. 9. Ἡ ἐπιμέλεια τῶν ἀγγελῶν. 10. Ἡ θεραπεία τῶν ἀγρῶν. 11. Ἡ ἀπόστασις (= ἀποστασία) τῶν Ἀθηναίων. 12. Τόν στρατηγόν παρασκευαστικόν τῶν πολεμικῶν εἶναι χρή καί ἐξαπατητικόν τῶν πολεμίων. 13. Πανταχοῦ τῆς γῆς οἱ ἄνθρωποι τῶν τοῦ θεοῦ εὐεργεσιῶν τυγχάνουσι. 14. Ὁψέ τῆς ἐσπέρας φήμη ἡ περί τῆς ἐν Χαιρωνεία μάχης εἰς Ἀθήνας ἦλθε. 15. Φεῦ πονηροῦ ἀνδρός, ὅς τὴν πατρίδα τοῖς πολεμίοις προδέδωκε. 16. Σωκράτει ἐν ἱμάτιον θέρους τε καί χειμῶνος ἐξήρκει. 17. Πλουσία ἦν ἡ πόλις ἀνδρείων στρατιῶν. 18. Ἡ πόλις ἐκτίσθη μετὰ τὴν ἦπταν τῶν πολεμίων. 19. Πολλοὶ ἄνθρωποι παντοίων γλωσσῶν ἐκεῖσε πλέουσι. 20. Πολλὰ χωραὶ ὑπήκοοι ἦσαν αὐτοῦ. 21. Εἰς τοῦτο μωρίας ἦλθεν. 22. Ποῦ γῆς κεῖται; 23. Ἐγγύς τῆς νήσου. 24. Πρόσω τῆς πόλεως. 25. Γέρων ἐβδομήκοντα ἐτῶν. 26. Οὐδὲν μείζον τῆς ἀρετῆς. 27. Οὐδεμία ἀνθρωπίνῃ ἀρετῇ τοῦ θείου ἐγγύτερον δοκεῖ εἶναι ἢ ἡ περί τὰς τιμὰς εὐφροσύνη. 28. Πρᾶγμα ἐλπίδος κρείττον. 29. Στέφανος ἐλαίας. 30. Ἐμαχοντο ἀξίως λόγου. 31. Ἡ μάχη τοιαύτη ἐγένετο πλείστου δὴ χρόνου, μεγίστη δὴ τῶν ἐλληνικῶν. 32. Ὁ οἶκος τοῦ ἀγρότου. 33. Οὗτός ἐστιν ἐνοχος δειλίας. 34. Οἱ λόγοι τοῦ Δημοσθένους. 35. Αἱ τραγωδίαι τοῦ Αἰσχύλου. 36. Μεγάλων ἀδικημάτων ὄργη. 37. Ραμφίνιτος, τῶν Αἰγυπτίων ἡγεμῶν ὠκοδομεῖτο οἶκον λίθου. 38. Πλοῦτος κακίας μᾶλλον ἢ καλοκαγαθίας ὑπέρτης ἐστίν. 39. Θαυμάζομεν Σωκράτη τῆς σοφίας.

II. Μετάτρεψε στα αρχαία ελληνικά τα παραδείγματα.

1. Οἱ θησαυροὶ ἦταν γεμάτοι ἀπὸ χρυσάφι κι ἀσήμι. 2. Οἱ τύραννοι εἰχουν φύλακες με μισθό. 3. Ἡ ἀρετὴ ἀγοράζεται (ὠνία ἐστὶ) με αἷμα. 4. Ὁ Κλέαρχος βιάδιζε κατὰ τῶν ἐχθρῶν (ἀγω ἐπὶ τινα) κατὰ τὴν διάρκειαν καὶ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νύχτας. 5. Οἱ Ἀθηναῖοι πολλοὺς ἀπὸ τοὺς πολῖτες ἐξόρισαν (ἐκβάλλω), οἱ οἳοῖοι εἶχαν γίνει (γίγνομαι) αἰτίοι πάρα πολὺ μεγάλων ἀγαθῶν καὶ ἦταν ἀξιοὶ γιὰ κάθε χάρη. 6. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς περασμένης νύχτας οἱ Ἰπποκράτης χτυποῦσε (κρούω) τὴ θύρα. 7. Ἐπιβαν περισσότερο ἀπὸ τὸ μέτρο. 8. Μερικὲς φορὲς (ἐνίστε) δειπνοῦσε δυο φορὲς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας. 9. Γι' αὐτὴ τὴν εὐεργεσίαν εἰσέπραξε δυο δραχμὲς. 10. Αὐτὸ εἶναι τιμωρία (ζημίωμα) γιὰ ἀταξία.

Ενότητα 21η

● Η Δοτική

Παραδείγματα	Από πού εξαρτάται ἡ δοτική
1. Δωρεὰ τῷ δήμῳ. 2. Ὁφέλιμος τῇ πατρίδι. 3. Πειθαρχῶ τοῖς νόμοις. 4. Σύν πολλῶν στρατεύματι. 5. Ἄμα τῇ ἡμέρα.	Ἀπὸ οὐσιαστικῶ. Ἀπὸ ἐπίθετο. Ἀπὸ ῥῆμα (αντικείμενο). Ἀπὸ πρόθεση (εμπρόθετος προσδιορισμός). Ἀπὸ ἐπίρρημα.

Από πού μπορεῖ να εξαρτάται μία δοτική;

● Μία δοτικὴ μπορεῖ να εξαρτάται:

1. Ἀπὸ οὐσιαστικῶ (Παράδ. 1)
2. Ἀπὸ ἐπίθετο (Παράδ. 2).
3. Ἀπὸ ῥῆμα (Παράδ. 3).
4. Ἀπὸ πρόθεση (Παράδ. 4).
5. Ἀπὸ ἐπίρρημα (Παράδ. 5).

● 1. Η δοτικὴ που εξαρτάται ἀπὸ οὐσιαστικῶ

Παραδείγματα	Μετάφραση	Απὸ πού παράγονται τὰ οὐσιαστικὰ
1. Τὶ δὴ ποτ' ἄν εἶη τὰ παρ' ἡμῶν δῶρα τοῖς θεοῖς; 2. Τούς ἀρχοντας ὑπὲρ τὰς τοῖς νόμοις ἐκάλεσα. 3. Οὗτοι διατελοῦσιν ἀεὶ εὖ-νοιοι ἐχοντες τῇ πόλει.	Τὶ θα ἦταν τέλος πάντων τὰ ἐκ μέρους μας δῶρα στοὺς θεοὺς; Τους ἀρχοντας ἐνόμασα ὑπὲρ τῶν νόμων. Αὐτοὶ συνεχῶς ἔχουν καλὴ διάθεση πρὸς τὴν πόλη.	δίδωμι τοῖς θεοῖς ὑπηρετῶ τοῖς νόμοις εὖνοιοι τινί

Τι είναι η δοτική που εξαρτάται από ουσιαστικό;

- Η **δοτική** όταν εξαρτάται από ουσιαστικό, είναι **στερόπυτος προσδιορισμός** του ουσιαστικού που προσδιορίζει και λέγεται **δοτική αντικειμενική** ή **συντακτική**.

- Τα ουσιαστικά, που συντάσσονται με δοτική αντικειμενική, παράγονται από **ρήματα** (Παραδ. 1 – 2) ή **επίθετα** (Παραδ. 3) που συντάσσονται με **δοτική**.

● **2. Η δοτική που εξαρτάται από επίθετο**

Παραδείγματα	Μετάφραση	Ρήματα που παράγονται από την ίδια ρίζα
1. Ἦσαν γάρ τοῖς Ἀθηναίοις οἱ ἱππεῖς ὠφέλιμοι.	Γιατί ήταν ωφέλιμοι οι ιππεῖς στους Αθηναίους.	ὠφελῶ τινα
2. Ἡ ἐδεσμάτων ἐπιθυμία θλαθερά μὲν σώματι, θλαθερά δὲ ψυχῇ.	Ἡ ἐπιθυμία των φαγητῶν εἶναι θλαθερή και για το σώμα και για την ψυχή.	θλάττω τινά
3. Ὁ ἀγαθὸς ἔστω φίλος τῷ ἀγαθῷ.	Ὁ καλὸς ας εἶναι φίλος με τον καλὸ.	φιλῶ τινα
4. Οἱ ὅμοιοι τοῖς ὁμοίοις εὐνοί εἰσιν.	Οἱ ὅμοιοι ἔχουν φιλικές διαθέσεις προς τους ὁμοίους.	εὐνοῶ τινι
5. Τύραννος ἐχθρὸς ἐλευθερία καὶ νόμοις ἐναντίος.	Ὁ τύραννος εἶναι ἐχθρὸς της ἐλευθερίας και ἀντίθετος προς τους νόμους.	ἐχθαίρω τινά
6. Οὐδεὶς θεὸς δύνουσι ἀνθρώποις.	Κανένας θεὸς δεν ἔχει ἐχθρικές διαθέσεις προς τους ἀνθρώπους.	
7. Εὐπειθὴς τοῖς ἄρχουσι.	Πειθαρχικός στους ἀρχόντες.	πειθομαί τινι ἀρμόζει τινί
8. Τὸ αἰσχρὸν ἔστιν ἀνάρμοστον τῷ θεῷ.	Τὸ ἀσχημο δεν ἀρμόζει στο θεὸ.	
9. Ἐμοὶ δοκεῖ τὸν ἀνθρώπον τοῦτον μήτε προσέσθαι εἰς ταῦτόν ἡμῖν αὐτοῖς.	Ἐγὼ νομίζω ὅτι ὁ ἀνθρώπος αὐτὸς δεν πρέπει να πλησιάζει στον ἴδιο τόπο με μας.	ἐναντιοῦμαι τινι
10. Ὅμοιον ταῖς δούλαις εἶχε τὴν ἔσθητα.	Εἶχε φόρεμα ὁμοιο με τις δούλες.	ὁμοιοῦμαι τινι
11. Οὐ δεῖ ἴσον τοὺς κακοὺς τοῖς ἀγαθοῖς ἔχειν.	Δεν πρέπει οἱ κακοὶ να ἔχουν το ἴσο με τους καλοὺς.	ἰσοῦμαι τινι
12. Ἐπράττεν ἀκόλουθα τοῦτοις.	Ενεργοῦσε σύμφωνα με αὐτά.	ἀκολουθῶ τινι
13. Γεῖτων οἰκῶ τῇ Ἑλλάδι.	Γειτονεῶ με την Ἑλλάδα.	γειτονεῶ τινί
14. Οἱ Πέρσοι φοβοῦνται λέγειν τὰ μὴ συμφέροντα βασιλεῖ.	Οἱ Πέρσες φοβοῦνται να λέγουν, ὅσα δεν εἶναι συμφέροντα στο βασιλιά.	συμφέρω τινί
15. Αἰδῶς και φόβος ἐμφυτα τοῖς ἀνθρώποις εἰσίν.	Ἡ ντροπή και ὁ φόβος εἶναι ἐμφυτα στους ἀνθρώπους.	ἐμφύομαι τινι
16. Τῷ μὲν τρόπῳ γίνουσι φιλοπροσήγορος, τῷ δὲ λόγῳ εὐπροσήγορος.	Κατὰ μεν το χαρακτήρα γίνε καταδεκτικός κατὰ δε τους λόγους ευγενικός.	

Τι είναι η δοτική που εξαρτάται από επίθετο;

- Η **δοτική**, όταν εξαρτάται από επίθετο, είναι **στερόπυτος προσδιορισμός** του επιθέτου που προσδιορίζει και λέγεται **δοτική αντικειμενική** ή **συντακτική**.

- Τα επίθετα που συντάσσονται με δοτική αντικειμενική ή συντακτική είναι πολλά.

1. **Όσα σημαίνουν:** **ωφέλεια** ή **θλάβη** (ὠφέλιμος, θλαθερός, ἐπιζήμιος) (Παραδ. 1, 2).

- **Φιλία** ή **ἐχθρα** (φίλος, εὖνους, ἐχθρὸς, πολέμιος, διάφορος, ἐναντίος, κακόνους, δύνουσι, δυσμενής). (Παραδ. 3, 4, 5, 6).

- **Ευπειθεια** ή **υποταγή** (εὐπειθής, ὑπήκοος) (Παραδ. 7).

- **Κάτι που ἀρμόζει** ή **πρέπει** (ἀρμόδιος, πρεπώδης, ἀπρεπής) (Παραδ. 8).

2. Όσα σημαίνουν: **ταυτότητα** ή **ομοιότητα** (ο αὐτός, ὅμοιος, ἀνόμοιος, πολλαπλάσιος, προσφερής (Παραδ. 9, 10).

● **Ισότητα** ή **συμφωνία** (ἴσος, ἄνισος, ἰσόρροπος, σύμφωνος, συνψόδος, ὁμόγλωσσος) (Παράδ. 11).

● **Ακολουθία** ή **διαδοχή** (ἀκόλουθος, διάδοχος) (Παράδ. 12).

● **Προσέγγιση** ή **μειξη** (πλησίος, γείτων, ὄμορος, συμμελής, ἄμικτος) (Παράδ. 13).

● **Πολλά επίθετα σύνθετα με τις προθέσεις ἐν και σύν** (συγγενής, σύμφυτος, ἔμφυτος, ἔνοχος) (Παραδ. 14, 15).

3. Συχνά η δοτική που εξαρτάται από επίθετο σημαίνει **αναφορά** ή **το κατά τι**. (Παράδ. 16).

● Όπως φαίνεται από τα παραδείγματα, τα επίθετα που συντάσσονται με δοτική αντικειμενική παράγονται από **την ίδια ρίζα** με μεταβατικά ρήματα ή συνώνυμά τους, που τα περισσότερα συντάσσονται με **δοτική** και μερικά με **αιτιατική**.

Παρατήρηση.

● Τα επίθετα **φίλος, οικείος, ἐχθρός, πολέμιος** συντάσσονται με **γενική κτητική**, ιδιαίτερα όταν είναι ἑνάρθρα, γιατί σ' αυτήν την περίπτωση υπολογίζονται ως ουσιαστικά.

Π.χ. οἱ φίλοι **τῶν δυστυχοῦντων**.
οἱ ἐχθροὶ **τῶν θαρβάρων**.

● 3. Η δοτική που εξαρτάται από επίρρημα.

Παραδείγματα	Μετάφραση	Ποια σχέση φανερώνει
1. Ἦξει πόλεμος καὶ λοιμὸς ἅμα αὐτῷ.	Θα ἐρθεῖ ο πόλεμος καὶ μαζί με αὐτόν ἡ ἀσθένεια (το θανατικό).	χρόνο (ταυτόχρονο).
2. Ἦγεν ἅμα οἱ (= αὐτῷ) πολὺ στρατεύμα.	Ὁδηγοῦσε μαζί του πολὺ στρατό.	συνοδεία .
3. Τό ὕδωρ ἐπίνετο ὁμοῦ τῷ πηλῷ.	Το νερό πινόταν μαζί με τον πηλό.	συνοδεία .
4. Ἀκολουθῶν τούς εἰρημένους.	Σύμφωνα με αὐτά που ἔχουν λεχθεῖ.	ακολουθία .
5. Τά τούτοις ἐφεξῆς ἡμῖν λεκτέον.	Τα μετὰ ἀπ' αὐτά πρέπει να πούμε.	ακολουθία .
6. Συμφώνως τῷ νόμῳ.	Σύμφωνα με το νόμο.	συμφωνία .

Τι είναι η δοτική που εξαρτάται από επίρρημα;

● Η δοτική, όταν εξαρτάται από επίρρημα, φανερώνει διάφορες σχέσεις ανάλογα με τα συμφραζόμενα και λέγεται **δοτική συντακτική**.

● Επίρρηματα που συντάσσονται με **δοτική** (συντακτική) είναι κυρίως το **ἅμα** (= συγχρόνως με. μαζί με), το **ὁμοῦ** (= μαζί με) και μερικά άλλα που παράγονται από ρήματα ή επίθετα που συντάσσονται με **δοτική**.

● Η **δοτική**, όταν εξαρτάται από **επίρρημα**, φανερώνει: ◀ **χρόνο** (Παράδ. 1), ◀ **συνοδεία** (Παραδ. 2,3), ◀ **ακολουθία** (Παραδ. 4,5) και ◀ **συμφωνία** (Παράδ. 6).

● Η δοτική ως επίρρημα

Παραδείγματα	Μετάφραση	Τι εκφράζει η δοτική;
1. Οἱ Ἕλληνες ἔσθησαν τρόπαια Μαραθῶνι τε καὶ Σαλαμῖνι καὶ Πλαταιαῖς .	Οἱ Ἕλληνες ἔσθησαν μνημεῖα νίκης καὶ στο Μαραθῶνα καὶ στη Σαλαμίνα καὶ στις Πλαταιές.	τόπο
2. Θεσμοφοροῖς ὤχετο εἰς τό ἱερόν.	Στη γιορτῆ των Θεσμοφορίων ἔφυγε γιὰ το ναό.	χρόνο
3. Τετάρτη δὲ ἡμέρα καταβαίνουσιν εἰς τό πεδίον.	Τὴν τέταρτη ἡμέρα κατέβηκαν στὴν πεδιάδα.	χρόνο
4. Τάφρον ὠρυττε τοῖς ἡμίσει τῶν στρατιωτῶν ἐργαζομένοις.	Ἐσκαφτε τάφρο με τοὺς μισοὺς ἀπ' τοὺς στατιῶτες στὴ δουλειά.	ὄργανο
5. Τῶν δὲ Μένωνος στρατιωτῶν τις, ὡς εἶδε Κλέαρχον, ἴησι τῇ ἀξίῃ ἄλλος δὲ λίθῳ .	Κάποιος ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες τοῦ Μένωνα, ὅταν εἶδε τὸν Κλέαρχο, τὸν χτυπᾷ με τὸ τσεκούρι κι ἓνας ἄλλος με πέτρα.	ὄργανο
6. Αἱ νῆες ἅπασαι ἐάλωσαν αὐτοῖς ἀνδράσιν .	Ἄλλα τὰ πλοῖα κυριεύτηκαν με τὰ πληρώματά τους.	συνοδεία
7. Ξέρξης διακοσίαις καὶ χιλίας ναυσίν ἀφίκετο.	Ὁ Ξέρξης ἔφτασε με χίλια διακόσια πολεμικὰ πλοῖα.	συνοδεία
8. Ἐναυμάχησαν χειμῶνι .	Ναυμάχησαν με τρικυμία.	συνθήκες
9. Ἐντεῦθεν πνεύματι ἔπλεον καλῶ ἡμέρας δύο παρά γῆν.	Ἀπὸ ἐδῶ ἔπλεον με εὐνοϊκὸ ἀνεμο ἐπὶ δύο ἡμέρες κοντὰ στὴν ξηρά.	συνθήκες
10. Ἵμεν ρῶμῃ καὶ θυμῷ ἐπὶ τοὺς πολεμίους.	Ἀς βαδίζουμε με δύναμη καὶ θάρρος κατὰ τῶν ἐχθρῶν.	τρόπο
11. Τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ ἐπορεύοντο ἐπὶ τήνδε τὴν πόλιν.	Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο βάδιζαν ἐναντίον αὐτῆς τῆς πόλεως.	τρόπο
12. Δειλία ἔλιπον τὴν τάξιν.	Ἀπὸ δειλία λιποτάχησαν.	αἰτία
13. Οὐχ ὑβρεῖ ἀλλ' ἀνάγκη λαμβάνομεν τὰ ἐπιτήδεια.	Ὄχι ἀπὸ αὐθάδεια ἀλλὰ ἀπὸ ἀνάγκη παίρνομε τὰ ἐφόδια.	αἰτία
14. Οὐ κακίᾳ τῇ αὐτῶν οὐδ' ἀρετῇ τῶν πολεμιῶν ἐδυστύχησεν ἡ πόλις.	Δεν δυστύχησε ἡ πόλη ἐξαιτίας τῆς δικῆς τους δειλίας οὔτε ἐξαιτίας τῆς ἀνδρείας τῶν ἐχθρῶν.	αἰτία
15. Ἦττηθέντες ὀλίγῳ τῶν ἄλλων προαπολοῦνται.	Ἀν νικηθοῦν, θα χαθοῦν λίγο πρὶν ἀπὸ τοὺς ἄλλους.	ποσό
16. Πολλῷ κρείττον ἔστιν ἐμφανῆς φίλος ἢ χρυσός ἀφανής.	Εἶναι πολὺ καλύτερος ὁ φανερός φίλος παρά τὸ κρυμμένο χρυσάφι.	ποσό
17. Ἐγὼ δὲ, ἔφη Χρυσάντας, οὔτε ποσίν εἶμι ταχύς οὔτε χεροῖν ἰσχυρός.	Εγὼ ὅμως, εἶπε ὁ Χρυσάντας, οὔτε στα πόδια εἶμαι γρήγορος οὔτε στα χέρια δυνατός.	αναφορά
18. Ὅτε εἰρήνη ἦν, ὑμεῖς καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονεκτεῖτε.	Ὅταν ἦταν εἰρήνη, εσεῖς καὶ στα χρήματα καὶ σὲς τιμές πλεονεκτούσατε ἀπ' αὐτοὺς.	αναφορά
19. Ἐστρατήγει αὐτῶν Σάμιος ὄνοματι ἱππεύς.	Ἦταν στρατηγός τοὺς κάποιος Σάμιος κατὰ τὸ ὄνομα, που ἀνήκε στους ἱππεῖς.	αναφορά

Τι φανερώνει η δοτική ως επίρρημα;

● Καὶ ἡ **δοτική** συχνὰ χρησιμοποιεῖται **ὡς επίρρημα** καὶ φανερώνει:

1. **Τὸν τόπο**, ὅταν πρόκειται γιὰ στάση (Παράδ. 1)

2. **Τὸν ὀρισμένο χρόνο**, μέσα στον ὁποῖο συμβαίνει κάτι (Παράδ. 2, 3):

3. **Τὸ ὄργανο**. Ἡ δοτικὴ αὐτὴ λέγεται **ὀργανική** καὶ εκφράζει διάφορες ἐπιρρηματικὲς σχέσεις· δηλ.

● **Τὸ καθαυτό ὄργανο** ἢ **τὸ μέσο** με τὸ ὁποῖο γίνεται κάτι· αὐτὸ μπορεῖ νὰ εἶναι **ἐμψυχο** (Παράδ. 4) ἢ **ἀψυχο** (Παράδ. 5).

- **Τη συνοδεία**, δηλ. αυτή η δοτική φανερώνει: ◀ **το πρόσωπο** (Παράδ. 6) ή **το πράγμα** (Παράδ. 7) ή **τις συνθήκες** (Παράδ. 8, 9), που συνοδεύουν το υποκείμενο, όταν ενεργεί.
- **Τον τρόπο** (Παράδ. 10, 11).
- **Την αιτία** (Παράδ. 12, 13, 14).
- **Το ποσό**, δηλ. **το μέτρο** ή **τη διαφορά** (κυρίως στα παραθετικά) (Παράδ. 15, 16).
- **Την αναφορά** (Παράδ. 17, 18, 19).

Ενότητα 22η

● Δοτική προσωπική

Παραδείγματα	Μετάφραση	Τι είναι η δοτική προσωπική
1. Ἄλλοις μὲν χρήματά ἐστι πολλά ἡμῖν δὲ ξύμμαχοι ἀγαθοί.	Ἄλλοι ἔχουν πολλά χρήματα, εμεῖς ὅμως ἔχουμε γενναίους συμμάχους.	κτητική
2. Σοί δὲ ὑπάρχει τὰ ἐμά χρήματα, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ἱκανά.	Συ ὅμως ἔχεις τα δικά μου χρήματα, αρκετά, ὅπως ἐγὼ νομίζω.	κτητική
3. Ἰππίᾳ μόνῳ τῶν ἀδελφῶν παῖδες ἐγένοντο.	Ὁ Ἰππίας μόνος ἀπὸ τους ἀδελφούς εἶχε παιδιά.	»
4. Ἄλλο δὲ στράτευμα συνελέγετο αὐτῷ ἐν Χερρονήσῳ.	Ἄλλο στράτευμα συγκεντρωνόταν γιὰ χάρη του στὴ Χερσόνησο.	χαριστική
5. Ἐκαστος οὐχὶ τῷ πατρί καὶ τῇ μητρὶ μόνον γεγένηται ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίδι .	Καθένας ἔχει γεννηθεῖ ὀχι μόνον γιὰ τὴν ωφέλεια του πατέρα καὶ τῆς μητέρας του ἀλλὰ καὶ τῆς πατρίδας.	»
6. Φιλιίδας τὰ τε ἄλλα ἐπεμελεῖτο τοῖς πολεμάρχοις .	Ὁ Φιλιίδας καὶ κατὰ τα ἄλλα φρόντιζε γιὰ χάρη των πολεμάρχων.	»
7. Πλείστα ἐλάμβανε τῇ στρατιᾷ τὰ ἐπιτήδεια.	Πάρα πολλά τρόφιμα ἐπαίρνε γιὰ χάρη του στρατεύματος.	»
8. Πάντες κακὰ νοοῦσι τῷ τυράννῳ .	Ὅλοι σκέφτονται κακὰ γιὰ τον τύραννο (γιὰ θλάβη του τυράννου).	αντιχαριστική
9. Πόλει εὐτυχοῦντες οἱ κακοὶ νόσος.	Γιὰ τὴν πόλη, ὅταν εὐτυχοῦν οἱ κακοί, εἶναι νόσος.	»
10. Μεγάλων πραγμάτων καιροὶ προεῖνται τῇ πόλει .	Ἐχουν χαθεῖ γιὰ θλάβη τῆς πόλεως ευκαιρίες γιὰ μεγάλες πράξεις.	»
11. Ὁ ἡγεμὼν αὐτοῖς ἐτύγχανε τεθνηκῶς.	Ὁ ἀρχηγὸς ἐτύχε νὰ ἔχει πεθάνει γιὰ ζημιὰ τους (γιὰ το κακό τους).	»
12. Ὡ μῆτερ, ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος.	Μητέρα, τι ωραῖος που μου εἶναι ὁ παππούς.	ἠθική
13. Ὡ τέκνον, ἢ βέθηκεν ἡμῖν ὁ ξένος;	Παιδί μου, ἀλήθεια μας ἦρθε ὁ ξένος;	»
14. Ἐφοβεῖτο ὁ Κύρος μὴ οἱ (= αὐτῷ) ἀποθάνοι ὁ πάππος.	Ὁ Κύρος φοβόταν μὴν του πεθάνει ὁ παππούς του.	ἠθική
15. Τῷ πλήθει τῶν Πλαταιῶν οὐ βουλομένῳ ἦν (= οὐκ ἐβούλετο τὸ πλῆθος τῶν Πλαταιῶν) τῶν Ἀθηναίων ἀφίστασθαι.	Οἱ Πλαταιεῖς δὲν εἶχαν τὴ θέληση νὰ ἀποστατήσουν ἀπὸ τους Ἀθηναίους.	»
16. Ἐκελεύσθητε ἐξιέναι, ὅτω ὑμῶν μὴ ἄχθομένῳ εἶη (= ὅστις ὑμῶν μὴ ἄχθοιτο).	Διαταχθήκατε νὰ φύγετε, ὅποιος ἀπὸ σας δὲν στενοχωριόταν.	»
17. Ἐπανέλθωμεν εἰ σοι ἡδομένῳ ἐστίν (= εἰ σύ ἦδει).	Ἀς ἐπανέλθουμε εἰάν σου ἀρέσει.	»
18. Ἀσμένιοις τοῖς ἀνθρώποις τὸ φῶς ἐγίνετο.	Τὸ φῶς ἦταν γιὰ χαρὰ των ἀνθρώπων.	»
19. Διέφθαρτο τῷ Κροίσῳ ἡ ἐλπίς.	Του Κροίσου του χάθηκε ἡ ἐλπίδα.	συμπαθείας

20. Διεφθάρσαν αι νῆες τοῖς Λακεδαιμονίοις.	Των Λακεδαιμονίων τους καταστράφηκαν τα πλοία.	»
21. Πάντες οἱ ποταμοὶ προϊούσι πρὸς τὰς πηγὰς διαβατοὶ γίνονται.	Όλοι οι ποταμοὶ ὅσον αφορά αὐτούς που βαδίζουν προς τις πηγές γίνονται διαβατοὶ.	αναφοράς
22. Ἐπίδαμνος ἔστι πόλις ἐν δεξιᾷ ἔσπλέοντι τὸν Ἴόνιον κόλπον.	Ἡ Επίδαμνος εἶναι πόλη προς τα δεξιὰ, ὅσον αφορά αὐτόν που πλέει στον Ἴόνιο κόλπο.	»
23. Τὰ ἀγαθὰ τοῖς ἀγαθοῖς ὄντως ἀγαθὰ (ἔστι) τοῖς δὲ κακοῖς κακά.	Τα καλὰ κατὰ την κρίση των καλῶν εἶναι πράγματι καλὰ, κατὰ την κρίση των κακῶν εἶναι κακά.	»
24. Οὐ βιωτὸν ἡμῖν ἔστι μετὰ διεφθαρμένου σώματος.	Δεν εἶναι δυνατόν να ζήσουμε με καταστραμμένο σῶμα.	ενεργούτος προσώπου
25. Ὠφελήτεα σοι ἢ πόλις ἔστιν.	Πρέπει ἡ πόλη να ὠφελεῖται ἀπὸ σένα.	»
26. Τὸ γὰρ γεγεννημένον ἔργον σύμπασιν ὑμῖν καλῶς ἀποτετέλεσται.	Γιατὶ τὸ ἔργο που ἔχει γίνεῖ ἔχει τελειώσει καλὰ ἀπὸ ὅλους σας.	»
27. Τοῖς Λακεδαιμονίοις διέγνωστο λελύσθαι τὰς σπονδὰς.	Απὸ τους Λακεδαιμονίους εἶχε διαπιστωθεῖ ὅτι εἶχαν διαλυθεῖ οἱ συνθήκες.	»
28. Αἱ Ἀθηναίων νῆες οὐχ ἔωρῶντο τοῖς Κερκυραίοις.	Τα πλοῖα των Αθηναίων δεν ἦσαν ορατὰ ἀπὸ τους Κερκυραίους.	»
29. Ἐπειδὴ παρεσκεύαστο αὐτοῖς.	Αφού αὐτοὶ εἶχαν ετοιμασθεῖ.	»
30. Χρόνῳ δὲ ποτε ὕστερον μετέμελεν αὐτοῖς.	Μετὰ ἀπὸ ἓνα χρονικὸ διάστημα αὐτοὶ μετανόησαν.	»

Τι εἶναι ἡ δοτικὴ προσωπική;

● **Δοτικὴ προσωπική** εἶναι ἡ δοτικὴ **ονόματος προσώπου** ἢ **προσωπικῆς αντωνυμίας**, που βρίσκεται κοντὰ σ' ἓνα ρῆμα οποιασδήποτε σημασίας και διαθέσεως, χωρίς ὅμως να εἶναι **αντικείμενό του**.

- Ἡ δοτικὴ αὐτὴ εἶναι **ἕξι (6) εἰδῶν**.
- Ἡ δοτικὴ προσωπική ἀνάλογα με τὸ νόημα που εκφράζει στην πρόταση ονομάζεται:
 1. **Δοτικὴ προσωπική κτητική**: ἡ δοτικὴ αὐτὴ βρίσκεται κοντὰ στα ρήματα **εἰμί, ὑπάρχω, γίνομαι**, και φανερώνει **τὸ πρόσωπο που κατέχει κάτι** (Παραδ. 1,2,3).
 - **Πρόσεξε !!** Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὴ μετάφραση, τα ρήματα εἰμί, ὑπάρχω, γίνομαι ἐδῶ σημαίνουν **ἔχω**.
 2. **Δοτικὴ προσωπική χαριστική ἢ αντιχαριστική**: ἡ δοτικὴ αὐτὴ φανερώνει τὸ πρόσωπο που **για χάρη του ἢ ὠφέλειά του** (Παραδ. 4,5,6,7), ἢ **βλάβη του** (Παραδ. 8,9,10,11) γίνεται αὐτὸ που εκφράζει τὸ ρῆμα.
 3. **Δοτικὴ προσωπική ἠθική**: ως δοτικὴ ἠθική χρησιμοποιεῖται κανονικὰ ἡ **προσωπική αντωνυμία του α' ἢ β' προσώπου**: ἡ δοτικὴ αὐτὴ φανερώνει τὸ ενδιαφερόμενο πρόσωπο, δηλ. τὸ πρόσωπο που **για χαρὰ** (Παραδ. 12,13) ἢ **λύπη** του (Παραδ. 14) γίνεται αὐτὸ που εκφράζει τὸ ρῆμα.
 - **Παρατήρηση**. Συχνὰ κοντὰ στη δοτικὴ ἠθική βρίσκεται ως **κατηγορούμενό** τῆς ἡ δοτικὴ τῆς μετοχῆς των ρημάτων **βούλομαι ἢ θέλω, ἤδομαι, ἀχθομαι** ἢ του επιθέτου **ἄσμενος** και ἓνας τύπος των ρημάτων **εἰμί ἢ γίνομαι** (Παραδ. 15,16,17,18). Μ' αὐτόν τον τρόπο ἡ ἔννοια των ρημάτων αὐτῶν γίνεται εντονότερη.
 4. **Δοτικὴ προσωπική τῆς συμπαθείας**: ἡ δοτικὴ αὐτὴ φανερώνει τὸ πρόσωπο που **συμμετέχει** σ' αὐτὸ που εκφράζει τὸ ρῆμα τῆς προτάσεως. (Παραδ. 19,20).
 5. **Δοτικὴ προσωπική τῆς αναφοράς ἢ του κρίνοντος προσώπου**: ἡ δοτικὴ αὐτὴ φανερώνει **τὸ πρόσωπο, σχετικὰ** με τὸ-οποῖο ἢ **κατὰ τὴν κρίση** του οἰοῦ αληθεύει αὐτὸ που εκφράζει τὸ ρῆμα (Παραδ. 21,22,23).

6. **Δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου (ή του ποιητικού αιτίου):** η δοτική αυτή φανερώνει το πρόσωπο που ενεργεί και βρίσκεται κανονικά κοντά στα ρηματικά επίθετα που λήγουν σε **-τός** και **-τέος** και τα παθητικά ρήματα παρακειμένου και υπερσυντελικού (Παραδ. 24 – 28).
- **Δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου** είναι και η δοτική που βρίσκεται κοντά σε μερικά **απρόσωπα** ή **τριτοπρόσωπα** ρήματα όπως: **μέλει, μεταμέλει, δεί, παρεσκεύασται** κ.λ.π. (Παραδ. 29, 30).

Συγκεντρωτικός πίνακας χρήσεως της δοτικής.

Από πού μπορεί να εξαρτάται	τι είναι	Πώς ονομάζεται
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Από ένα ουσιαστικό ▶ Από ένα επίθετο ▶ Από ένα ρήμα 	<p>Ετερόπτωτος προσδ. Ετερόπτωτος προσδ.</p> <p>Αντικείμενο</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◀ Αντικειμενική (ή συντακτική) ◀ Αντικειμενική (ή συντακτική) ◀ Του κατά τι ή της αναφοράς ◀ Αντικείμενο ◀ Δοτική προσωπική (κτητική, χαριστική ή αντιχαριστική, ηθική, της συμπαθείας, του κρίνοντος προσώπου ή της αναφοράς, του ενεργούντος προσώπου ή του ποιητ. αιτίου). ◀ Εμπρόθετος προσδιορισμός ◀ Συντακτική ή αντικειμενική
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Από μία πρόθεση ▶ Από ένα επίρρημα 	Φανερώνει	
<ul style="list-style-type: none"> ● Η δοτική ως επίρρημα 	<p>1. Τόπο, 2. χρόνο, 3. όργανο, (το καθ' αυτό όργανο, τη συνοδεία, τον τρόπο, την αιτία, το ποσό, την αναφορά).</p>	

Ασκήσεις

I. Αναγνώρισε τα είδη της δοτικής και από πού εξαρτώνται αυτές.

1. Ξέρξης χιλιάς καί διακοσίαις ναυσί καί άναριθμήτω στρατώ πεζῶ εἰς τήν Ἑλλάδα ὤρμησε. 2. Οἱ ὄμοιοι τοῖς ὁμοίοις εὖνοι εἰσιν. 3. Οὐ μόνον καρποῖς τρεφόμεθα ἀλλά καί θηρίοις. 4. Ξέρξης τήν θάλασσαν ὀργῇ ἐμαστίγωσεν. 5. Ἐργοῖς φίλους γίνωσκε μή μόνον λόγοις. 6. Τῇ ὑστεραῖα ἡ πόλις ἐάλω. 7. Οὐ πολλάῖς ἡμέραις ὕστερον ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν Ἰθμοχάρης. 8. Πάση ἀκριθεία τά δέοντα ποιήσομεν. 9. Ταύτη τῇ νίκη μάλιστα ἠδόμεθα. 10. Ἦλθον δέ καί Θεσσαλῶν ἵπποις τοῖς Ἀθηναίοις κατά τό ξυμμαχικόν. 11. Ὁ βίος ἦν τοῖς πλείστοις αὐτῶν ἀπό σιδηρείας (= σιδηρουργία). 12. Ἐστί χρήματα ὑμῖν. 13. Καί ὁ θυμοειδέστατος ἵππος τῷ χαλινῷ καί τῇ μαστίγι δαμάζεται. 14. Δουλεία ὑπάρχει αὐτοῖς. 15. Χαιρέφῶν ἐμοί ζημία μᾶλλον ἢ ὠφέλειά ἐστιν. 16. Ἄρξομαι δέ σοι ἀπό τῶν μικροτάτων παραδειγμάτων. 17. Μή μοι θορυβήσητε. 18. Τά ἔθνη ὅσα Συρίαν ἐκθάντι οἰκεῖ μέχρι Ἐρυθρᾶς Θαλάττης. 19. Ἐμοί γάρ ἀνὴρ ἀπέθανεν. 20. Ἐπεὶ ξυνελέγη αὐτῷ τὸ στράτευμα. 21. Τῷ Νικίᾳ προσδεχομένη ἦν τά παρά τῶν Ἐγεσταιῶν. 22. Ἀφικνοῦνται τεσσαρακοστῇ ἡμέρᾳ ὕστερον. 23. Πολλῶ μείζων ἐγίνετο ἡ βοή, ὅσω πλείους ἐγίνοντο. 24. Δερκυλίδας τοσοῦτω διέφερον τοῦ Θίβρωνος εἰς τό ἄρχειν. 25. Περὶ μὲν τούτων τοσαῦτα μοι εἰρήσθω. 26. Ὁ ναυτικός στρατός τά ἐπ' ἀριστερά εἰσπλέοντι τοῦ Ἑλλησπόντου εἶλε πάντα. 27. Οὐτοί γε ὡς ἐμῇ δόξῃ παραλόγως σκοποῦσιν. 28. Ἐνταῦθα Κύρω βασίλεια ἦν. 29. Κορίνθιοι χρήμασι δυνατοὶ ἦσαν, ὡς καί τοῖς παλαιοῖς ποιηταῖς δεδήλωται. 30. Κλέαρχος φίλιᾳ καί εὐνοίᾳ ἐπομένους οὐδέποτε εἶχεν. 31. Ἐγίνετο λόγῳ μὲν δημοκρατία, ἔργῳ δέ ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀνδρός ἀρχή. 32. Ὅποιοις λόγοις Κλέαρχος Κύρον ἐπεισεν, ἄλλη γέγραπται. 33. Οὕτως ἔχει σοι ταῦτα. 34. Πολλά ἐνωρῶ, δι' ἃ ἐμοί τοῦτο οὐ ποιητέον. 35. Κλίμακας ἐποίησαντο Ἰσας τῷ τείχει τῶν πολεμίων. 36. Τῇ Ἑλλάδι πενία ἀεὶ σύντροφος. 37. Χαλεπόν ἐξευρεῖν ἴσους τοὺς λόγους τῷ μεγέθει τῶν ἔργων.

II. Μετάτρεψε τα παρακάτω παραδείγματα στα αρχαία Ελληνικά και χαρακτήρισε τα είδη της δοτικής.

1. Ο Λύσανδρος την επόμενη νύχτα (ἐπιούσα νύξ) έδωσε το σήμα (σημαίνω) να επιτιβάζονται (είσθαινω) στα πλοία.
2. Κατ' αυτήν εδώ την ημέρα (ἦδε ἡ ἡμέρα) θα ιδείτε μύριους Κλεάρχους αντί ενός.
3. Καταδάφιζαν (κατασκάπτω) τα τείχη με πολλή προθυμία.
4. Κατ' αυτή την καταδίωξη (δίωξις) σκοτώθηκαν (ἀποθνήσκω) πολλοί για λύπη των θαρβάρων.
5. Με θάρρος (θαρραλέως) μας καταδίωκαν (ἐφέπομαι) οι εχθροί και με ιππικό και με πελταστές.
6. Ο Καλλιξενος μισούμενος από όλους πέθανε από την πείνα (λιμός).
7. Ο άνδρας κατά την ηλικία μεν ἦταν νέος, τον τιμούσαν (παθ.) όμως εξαιτίας του αξιώματος.
8. Έτσι λοιπόν κρυφά για χάρη του τρεφτόταν το στράτευμα στη Θεσσαλία (λανθάνω μτχ.).
9. Ο Ιπποκράτης χτυπούσε (κρούω) τη θύρα με το ραβδί του (βακτηρία).
10. Από εμέ αυτά ας έχουν γραφτεί.

Ενότητα 23η

● Η Αιτιατική

Παραδείγματα	Από πού εξαρτάται η αιτιατική
1. Κινάδων ἦν νεανίσκος τό εἶδος .	Από ουσιαστικό
2. Οὗτος ἦν και γνώμην ἱκανός και τά πολέμια ἄλκιμος.	Από επίθετο
3. Ὅρω τόν ἄνδρα .	Από ρήμα (αντικείμενο)
4. Μετά τήν ἄλωσιν Εὐβοίας.	Από πρόθεση (εμπρόθ. προσδιορισμός)

Από πού μπορεί να εξαρτάται μία αιτιατική;

● Μία αιτιατική μπορεί να εξαρτάται:

1. **Από ουσιαστικό** (Παράδ. 1)
2. **Από επίθετο** (Παράδ. 2)
3. **Από ρήμα** (Παράδ. 3)
4. **Από πρόθεση** (Παράδ. 4)

● 1. Η αιτιατική που εξαρτάται από ουσιαστικό ή επίθετο

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Διά μέσης τῆς πόλεως ρεῖ ποταμός Κύδωνος δνομα .	Μέσα από την πόλη ρέει ποταμός Κύδωνος κατά το όνομα .
2. Ὁ ποταμός ἦν τό εὖρος τεσσάρων πλέθρων.	Ο ποταμός ἦταν τέσσαρα πλέθρα κατά το εὖρος (= πλάτος).
3. Οἱ μὲν ἔπορεύοντο πλήθος ὡς διοχιλίοι.	Αυτοί μεν βάδιζαν περίπου δύο χιλιάδες κατά το πλήθος .
4. Κινάδων ἦν νεανίσκος τό εἶδος .	Ο Κινάδων ἦταν νεαρός κατά τη μορφή .
5. Ἄνηρ θαυμάσιος τό κάλλος .	Ἄνθρωπος αξιοθαύμαστος κατά την καλλονή .
6. Θεοὶ ἀγαθοὶ εἰσιν πᾶσαν ἀρετήν .	Οι Θεοὶ εἶναι καλοὶ ὡς προς κάθε εἶδους ἀρετή .
7. Κύρος καλός ἦν τό εἶδος καὶ φιλόανθρωπος τὴν ψυχὴν καὶ ἀριστος τά πολεμικά ἐνομίζετο εἶναι.	Ο Κύρος ἦταν ωραλός κατά την εξωτερικὴ εμφάνιση και φιλόανθρωπος κατά την ψυχὴ και εθεωρεῖτο ὅτι ἦταν ἀριστος σχετικά με τα πολεμικά .

Τι εἶναι η αιτιατική, όταν εξαρτάται από ουσιαστικό ή επίθετο;

● Η αιτιατική που εξαρτάται από ουσιαστικό ή επίθετο εἶναι **ετερόπτως** προσδιορισμός του ουσιαστικού ή επιθέτου που προσδιορίζει και λέγεται **αιτιατική του κατά τι ή της αναφοράς** (Παράδ. 1 – 7).

● Αιτιατικές του κατά τι εἶναι οι εξής λέξεις, συνήθως χωρίς ἄρθρο: **ἀριθμόν, βάθος, γένος, εὖρος, μέγεθος, μήκος, δνομα, πλήθος, ὕψος**.

● Η αιτιατική ως επίρρημα

Παραδείγματα	Μετάφραση	Τι φανερώνει η αιτιατική
1. Πέμφομεν αυτόν Έλλάδα. 2. Ήκώμεθα δώματα πατρός.	Θα τον στείλουμε στην Ελλάδα. Ας φθάσουμε στα ανάκτορα του πατέρα.	τόπο τόπο
3. 'Απέχει Πλάταια Θηβών σταδίων έβδομήκοντα. 4. Τήν μητέρα τελευτήσασαν πέπαυμαι τρέφων τρίτον έτος τυτί.	Απέχει η Πλάταια από τη Θήβα εβδομήντα στάδια. Τη μητέρα που πέθανε έχω πάψει να τρέφω εδώ και τρία έτη.	τόπο χρόνο
5. 'Αλλ' αυτά ταύτα και νύν ήκω παρά σε. 6. 'Ηρωτώντο ό,τι ήκοιεν. 7. Κατετάγην τήν κεφαλήν. 8. 'Εκαμνον τούς όφθαλμούς. 9. Τίνα τρόπον κόψω τήν θύραν;	Αλλά για αυτούς τους λόγους έχω έρθει και τώρα σε σένα. Τους ρωτούσαν γιατί είχαν έρθει. 'Επαθα κάταγμα στο κεφάλι. 'Ηταν άρρωστοι στα μάτια. Με ποιον τρόπο θα χτυπήσω τη θύρα;	αιτία σκοπό αναφορά αναφορά τρόπο

Τι φανερώνει η αιτιατική ως επίρρημα;

● Συχνά μία απλή αιτιατική χρησιμοποιείται ως επίρρημα και φανερώνει: 1. **τόπο**, δηλ. τη διεύθυνση (πού; Παραδ. 1, 2) και **την τοπική έκταση** (Παράδ. 3), 2. **χρόνο** (χρονική διάρκεια, Παραδ. 4),

3. **αιτία** (Παράδ. 5), 4. **σκοπό** (Παράδ. 6), 5. **αναφορά** (κυρίως μετά από παθητικά ή αμετάβητα ρήματα), (Παράδ. 7, 8), 6. **τρόπο** (Παράδ. 9).

Συνήθως ως επιρρήματα χρησιμοποιούνται οι αιτιατικές:

1) των ουσιαστικών άρχην ή τήν άρχην δίκην προϊκα (= δωρεάν) πρόφασιν πάντα τρόπον τούτον τόν τρόπον τήν ταχίστην (όδόν) τήν εύθειαν (όδόν) χάριν	2) των επιθέτων πολλά πυκνά τά πολλά πρότερον πρώτον τό λοιπόν τό τελευταίον τούναντιον	3) των ουδετέρων αντων. τί τι τούτο τούτο μέν – τούτο δέ ουδέν τάλλα πάντα
--	---	---

Συγκεντρωτικός πίνακας χρήσεως της αιτιατικής

Από πού μπορεί να εξαρτάται	Τι είναι	Πώς ονομάζεται
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Από ουσιαστικό ▶ Από επίθετο ▶ Από ένα ρήμα ▶ Από μία πρόθεση 	Ετερόπλωτος προσδιορισμός Ετερόπλωτος προσδιορισμός Αντικείμενο Επιρρηματ. προσδιορ.	<ul style="list-style-type: none"> ◀ Του κατά τι ή της αναφοράς ◀ Του κατά τι ή της αναφοράς ◀ Αντικείμενο ◀ Εμπρόθετος προσδιορισμός
● Η αιτιατική ως επίρρημα		Φανερώνει ● τόπο ● χρόνο ● αιτία ● σκοπό ● αναφορά ● τρόπο

Ασκήσεις

I. Αναγνώρισε τις αιτιατικές και καθόρισε την εξάρτησή τους.

1. Καί πόλις αὐτόθι ὤκειτο Θάψακος ὄνομα. 2. Διαφέρει γυνή ἀνδρός τήν φύσιν. 3. Ἦν καί τό εἶδος νεανίσκος καί τήν ψυχὴν εὐρωστος. 4. Ἐξεκόπην τόν ὄφθαλμόν λίθω. 5. Οἱ στρατηγοὶ ἀπέθανον ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλὰς. 6. Τόν ἄλλον χρόνον ἀσφαλῶς διεπορεύοντο. 7. Στράτευμα συνελέγετο τόνδε τόν τρόπον. 8. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ὁ Κύρος ἡμέρας τρεῖς. 9. Ὁ Κεντρίτης ποταμός ἀπέιχε τῶν ὁρέων ἕξ ἢ ἑπτὰ στάδια. 10. Ἐπτὰ γάρ ἡμέρας ἐπορεύθησαν διά τῶν Καρδούχων. 11. Ἄφικνούνται εἰς τόν Ζαπάταν τό εὖρος τετάρων πλέθρων. 12. Πρωταγόρας ἐπίδημει τρίτην ἡδὴ ἡμέραν. 13. Τί τηνικάδε ἀφίξει, ὦ Κρίτων; 14. Αὐτὰ ταῦτα ὀργίζομαι σοι.

II. Μετάτρεψε στα αρχαία Ελληνικά τα παρακάτω παραδείγματα και καθόρισε την εξάρτηση και το είδος των αιτιατικών.

1. Ο Κύρος ήταν ως προς τη μορφή (= εἶδος) ωραίος (= καλός) και ως προς τα πολεμικά ἄριστος. 2. Οι ἱππεῖς των βαρβάρων ἦταν ἴσοι με τους Ἕλληνας κατά τον αριθμό. 3. Ο καλός ἄρχοντας σε τίποτε δεν διαφέρει ἀπὸ τον καλὸ πατέρα. 4. Γράφει στους Θεσσαλοὺς με ποιον τρόπο πρέπει να πολιτεύονται. 5. Εἶχαν δε δύναμη (= ἰσχύω) και οι Θηβαῖοι κατά τους τελευταίους χρόνους μετὰ τη μάχη στα Λεύκτρα. 6. Ἐθλεπε ὅτι οι πόλεις ως προς τα ἄλλα βρίσκονταν σε καλή κατάσταση. 7. Ο ναός ἦταν θαυμάσιος κατά το μέγεθος. 8. Είναι καλύτερο να εἶναι κανείς ἄρρωστος κατά το σῶμα παρά κατά την ψυχὴ. 9. Γι' αὐτὰ ντρεπόμαστε αὐτοῦς.

III. Αναγνώρισε και δικαιολόγησε τη συντακτικὴ θέση των πλαγίων πτώσεων.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπορεύοντο τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἐπὶ τῷ Τίγρητι ποταμῷ· ἐνταῦθα πόλις μεγάλη ἦν Λάρισα ὄνομα· ἀπέχει δὲ Βαθυλῶνος σταδίου ὡσεὶ τετταράκοντα καὶ ἑνακοσίους καὶ χιλίους (350 χιλιομ. περίπου). Ταύτης τὸ τεῖχος εὖρος μὲν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ ποδῶν ὕψος δὲ ἑκατὸν ποδῶν ἦν. Ἐκεῖτο δ' αὐτὴ ἐν ἄριστερᾷ ἀναβαίνοντι πρὸς τὰς πηγὰς τοῦ ποταμοῦ. Τὸ οὖν χωρίον τὸ κατὰ τὴν πόλιν θαυμαστόν ἦν· καὶ γὰρ ποικίλας εἶχε τὰς διατριβὰς (= τόπους ἀναψυχῆς) τὰς μὲν ἀνθρωπίνης χεῖρὸς ἔργα τὰς δὲ φύσεως. Ἦν δὲ τοῖς Ἕλλησι καὶ ἡγεμῶν τῆς ὁδοῦ, ἀνήρ τῶν ἐπιχωρίων, ὅς καὶ ταύτης τῆς εὐεργεσίας δῶρα ἔλαθεν. Οὗτος οὖν ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι χρήματα πολλὰ ὑπάρχει τοῖς κατοικοῖς τῆς πόλεως· βασιλεύς γὰρ κατέστησε ταυτοὺς καὶ προσόδων ἀποδεκτῆρας καὶ δαπανημάτων δοτῆρας καὶ ἔργων ἐπιστάτας καὶ κτημάτων φύλακας καὶ τῶν ἐπιτηδείων ἐπιμελητὰς καὶ τῆς ὑπαρχούσης εὐδαιμονίας συμφύλακας. Οὗτοι ὅμως ἀνάξιτοι τῆς ὑπαρχούσης εὐδαιμονίας κατέστησαν. Καὶ γὰρ οἱ φθονεροὶ ταῖς μὲν εὐπραξίαις τῶν ἄλλων ἤχθοντο, ταῖς δὲ δυστυχίαις ἔχαιρον. Οὕτως οὖν πολέμιοι ἀλλήλοισι κατέστησαν. Πρὸς δὲ τούτοις ἔλεγεν ὅτι ταῦτη τῇ ἡμέρᾳ ἔορτή εἴη (τῇ πόλει), ἐν ἣ πάντες πίνουσι ὄλην τὴν νύχτα, χαρὰς δὲ καὶ ἡσμάτων μεστὴ ἔστιν ἡ πόλις.

Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο εἰς τοὺς ἐγγυτάτω τῆς πόλεως οἰκοῦντας, Ξενοφῶν συγκαλέσας τοὺς ἡγεμόνας τοῦ στρατεύματος, – ἦσαν δ' οὗτοι καὶ γνώμη ἱκανοὶ καὶ τὰ πολεμικὰ δάκιμοι – ἔλεξε τοιάδε.

«Ἄνδρες, θαρροῦντες εἰσέλθωμεν· ὀλίγω πρότερον ἠκούσαμεν τοῦ ἡγεμόνος οἰοῖ εἶναι οἱ πολέμιοι. Εἰ δὲ τινες ὑμῶν φοβοῦνται μὴ ἀναβάντες ἐπὶ τὰς στέγας οἱ πολέμιοι βάλωσιν ἡμᾶς, τοῦτο μάλιστα θαρρεῖτε· αἱ γὰρ οἰκίαι αὐτῶν εὐφλεκτοὶ εἰσι, φοίνικος δὲ αἱ θύραι πεπονημέναι, ἀσφάλτῳ δὲ κεχρισμέναι· ὥστε πυρὶ κατακαύσομεν αὐτούς. Γινώσκετε δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι αἱ μάχαι κρίνονται μᾶλλον ταῖς ψυχαῖς ἢ ταῖς τῶν σωμάτων ῥώμαις.

Ἴωμεν (= ἄς βαδίσωμεν) οὖν ῥώμη καὶ θυμῷ ἐπὶ τούτους· εἰ δὲ θανούμεθα, τὸν θάνατον ἡμῖν μετ' εὐδόξιας αἰρετέον. Ἐμοὶ οὖν τοσαῦτα εἰρήσθω, ἕκαστος δ' ὑμῶν εὐρετῆς γενέσθω τῶν θελήτων».

Ἀκούσαντες οὖν ταῦτα οἱ στρατιῶται ἐπήνεσάν τε καὶ ἐχώρουν τοῦ τεῖχους ἐπέκεινα φόβῳ τῶν ἐνοικούντων καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν. Ἄμα δὲ τῇ εἰσόδῳ τῶν Ἑλλήνων πολλοὶ τῶν κατοίκων ἀκρατεῖα καὶ δειλία ἔλειπον τὴν πόλιν καὶ δρόμῳ ἔτρεχον διὰ τὸν πεδίου.

Ἦγον δὲ καὶ τοὺς παῖδες καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν· ἐφοβοῦντο γὰρ μὴ αὐτοῖς ἀποθάνωσιν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Ὡς δ' εἰσῆλθον οἱ Ἕλληνες, μάχη ἐνίκησαν αὐτούς καὶ ἐπεὶ εἶλον (= ἐκυριεύσαν) τὴν πόλιν, ἅμα μὲν ἐθαύμαζον τὴν τε λαμπρότητα τῆς πόλεως καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῶν κατοίκων, ἅμα δὲ ἐφύλαττον αὐτὴν ἱκανοὺς φύλαξι. Πλεῖστα δ' ἐλάμβανον τὰ ἐπιτηδεῖα τῆς στρατιᾶς.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρῶτῃ τῆς ἡμέρας ἔθυσαν καὶ θυοῖσαν ταλάντου τοῖς θεοῖς. Οὐ πολλὰς δ' ἡμέρας ὑστερον ἦλθε καὶ ἡ παρὰ βασιλέως βοήθεια ἄρμασι δρεπανηφόροις πολλοῖς καὶ ἀμάξαις πλήρεσιν ἐπιτηδείων καὶ ἄλλοις ὑποζυγίοις πολλοῖς καὶ ἀνδράσι γεφυροποιοῖς. Ἦσαν δ' οἱ ὀπλιταὶ θώραξι καὶ παραμηριδίοις καὶ κράνεσιν ὀπλισμένοι.

Τῶν δὲ πολεμίων κραυγὴ πολλὴ ἐπερχομένων οἱ Ἕλληνες σιγῇ ἀνταχθέντες παντὶ τρόπῳ κρατῆσαι αὐτῶν ἐπειρῶντο.

Ενότητα 24η

● Ρήμα

● Διαθέσεις – Χρόνοι – Εγκλίσεις

1. Διαθέσεις

Διαθέσεις	Παραδείγματα	Μετάφραση
▶ Ενεργητική ▶ Μέση	Οι πολέμιοι έδῃον τήν χώραν. Οὕτως οἱ Κερκυραῖοι ετάξαντο .	Οι εχθροὶ λεηλατοῦσαν τὴν χώρα. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο οἱ Κερκυραῖοι παρατάχτηκαν (παρέταξαν τοὺς εαυτοὺς τους).
▶ Παθητική ▶ Ουδέτερη	Οὗτοι ὑπὸ τῶν πατέρων ἐπαιδέυθησαν . Ἦδέως ἐκοιμήθησαν .	Αὐτοὶ μορφώθηκαν ἀπὸ τοὺς πατέρες. Κοιμήθηκαν ευχάριστα.

Τι λέγεται διάθεση του ρήματος;

● **Διάθεση** του ρήματος λέγεται ἡ ιδιότητα που ἔχει αὐτὸ νὰ φανερώνει σε ποια κατάσταση βρίσκεται τὸ υποκείμενο του.

Ανάλογα με τὴ διάθεση τὰ ρήματα διακρίνονται:

- Σε **ενεργητικά**, ὅταν φανερώνουν ὅτι τὸ υποκείμενο **ενεργεῖ** (Παράδ. 1).
- Σε **μέσα**, ὅταν φανερώνουν ὅτι τὸ υποκείμενο **κάνει μὴν ἐνέργεια που επιστρέφει στο ἴδιο τὸ υποκείμενο** (Παράδ. 2).
- Σε **παθητικά**, ὅταν φανερώνουν ὅτι τὸ υποκείμενο **πάσχει** (= παθαίνει) κάτι ἀπὸ κάποιον ἄλλο (Παράδ. 3).
- Σε **ουδέτερα**, ὅταν φανερώνονται ὅτι τὸ υποκείμενο **οὔτε ενεργεῖ, οὔτε πάσχει** κάτι, ἀλλὰ βρίσκεται σε **μία κατάσταση** (Παράδ. 4).

2. Χρόνοι

Χρονικό Σημεῖο	Εἶδος καὶ τρόπος ἐνέργειας					
	Διάρκεια	Χρόνοι	Στιγμιαῖο	Χρόνοι	Ολοκληρωμένο συντελεσμένο	Χρόνοι
Παρόν	λύω	ενεστώτ.	λύω	ενεστώτας	λέλυκα	παρακείμενος
Παρελθόν	ἔλυον	παρατακτ.	ἔλυσα	ἀόριστος	ἔλελύκειν	υπερσυντέλ.
Μέλλον	λύσω	μέλλοντας	λύσω	μέλλοντας	λελυκῶς ἔσομαι	συντελεσμένος μέλλοντας

Τι ονομάζονται χρόνοι;

● **Χρόνοι** ονομάζονται οἱ τύποι τοῦ ρήματος που εκφράζουν:

1. **Τὸ χρονικό σημεῖο**, δηλ. τὸ παρόν, τὸ παρελθόν, τὸ μέλλον.
2. **Τὸ εἶδος καὶ τὸν τρόπο** τῆς ἐνέργειας τοῦ ρήματος, δηλ. διάρκεια, στιγμιαῖο, συντελεσμένο (= ολοκληρωμένο).

3. Εγκλίσεις

Τι λέγονται εγκλίσεις;

● **Εγκλίσεις** λέγονται οἱ **διάφοροι τρόποι** που εκφράζεται ἡ ἐννοία τοῦ ρήματος, ἀνάλογα με τὴν **ψυχικὴ διάθεση** τοῦ υποκειμένου τοῦ (βλέπε Ενότητα 46η).

● Σύνταξη του ρήματος

● Ενεργητικά ρήματα

Παραδείγματα	Μετάφραση	
1. Ὁ Θίβρων ὑπόνομον ᾠρυπτεν. 2. Μὴ ἀμελείτε τῆς ἀρετῆς. 3. Πλησίαζε τοῖς φρονιμωτάτοις.	Ο Θίβρων ἔσκαφε υπόνομο. Μην παραμελείτε την αρετή. Πλησίαζε τους πάρα πολύ συνει- τούς .	} μεταθατικά
4. Ὅρῳ τὴν οἰκίαν 5. Αἰσθάνομαι τὰ σκέλη βαρυνόμε- να. 6. Ἔαρ ὑπέφαινεν. 7. Οἱ Θηβαῖοι ἐφευγον διὰ τῆς πό- λεως.	Βλέπω την οικία Αισθάνομαι τα σκέλη μου να βα- ραίνουν. Ἄρχιζε να φαίνεται η άνοιξη. Οἱ Θηβαῖοι ἐφευγαν μεσ' από τους δρόμους της πόλεως.	

Ποια λέγονται ενεργητικά ρήματα;

● **Ενεργητικά ρήματα** λέγονται εκείνα που σημαίνουν ότι το υποκειμένο τους **κάτι κάνει**. Τα ενεργητικά ρήματα διακρίνονται σε **μεταθατικά** και **αμετάβατα**.

- **Μεταθατικά** λέγονται τα ρήματα που σημαίνουν: 1) ότι η ενέργεια του υποκειμένου τους **μεταβαίνει** (δηλ. **πηγαίνει**) σ' ένα πρόσωπο, ζώο ή πράγμα διαφορετικό από το υποκειμένο (Παραδ. 1,2,3). 2) ότι το υποκειμένο έρχεται σε επαφή είτε άμεσα είτε έμμεσα (κυρίως με τις αισθήσεις) με κάτι που μπορεί να είναι διαφορετικό από το υποκειμένο (Παράδ. 4) ή να ανήκει στο ίδιο το υποκειμένο (Παράδ. 5).
- **Αμετάβατα** λέγονται τα ρήματα που σημαίνουν ότι η ενέργεια του υποκειμένου τους **δε μεταβαίνει** (δηλ. **δεν πηγαινει**) σε άλλο πρόσωπο, ζώο ή πράγμα, αλλά απλώς παραμένει στο ίδιο το υποκειμένο (Παραδ. 6,7).

● Το αντικείμενο

Παραδείγματα	Μετάφραση	Τι μπορεί να χρη- σιμοποιηθεί ως αντικείμενο
1. Ὅρῳ τὸν ἄνδρα. 2. Μίσει τοὺς δειλοὺς. 3. Ταῦτα ἐποίουν μέχρι σκότος ἐγένετο. 4. Οἱ Ἕλληνες οὐκ ἐγίνωσκον τό ποιοῦμενον. 5. Κύρος ἐτρέψεν εἰς φυγὴν τοὺς ἐξακισχιλίους. 6. Οὐκ ἐδύναντο ἐλθεῖν. 7. Οὗτοι ἔλεγον ὅτι πρὸς ἐσπέραν ἦξι τό στράτευμα. 8. Ἦρξαντο τοῦ διαθαίνειν. 9. Οἱ Ἕλληνες οὐχ ἔωρων τοὺς ἐκείθεν τοῦ ποταμοῦ.	Βλέπω τον άνδρα. Να μισείς τους δειλούς. Αυτά έκαναν μέχρις ότου σκοτει- νισσε. Οἱ Ἕλληνες δε γνώριζαν αυτό που γινόταν. Ο Κύρος έτρεψε σε φυγή τους 6000 (στρατιώτες). Δεν μπορούσαν να έρθουν. Αυτοί έλεγαν ότι κατά το θράδου θα έρθει ο στρατός. Ἄρχισαν τη διάθαση. Οἱ Ἕλληνες δεν έθλεπαν τους πέρα από τον ποταμό.	◀ ουσιαστικό ◀ επίθετο ◀ αντωνυμία ◀ μετοχή ◀ αριθμητικό ◀ απαρέμφατο ◀ πρόταση ολό- κληρη ◀ λέξη άκλιτη με άρ- θρο

Τι είναι αντικείμενο;

● **Αντικείμενο** είναι η λέξη, η φράση ή η πρόταση που φανερώνει σε τι μεταβαίνει (δηλ. πηγαινει) η ενέργεια του υποκειμένου του ρήματος.

- Το αντικείμενο δηλ. είναι το συμπλήρωμα της έννοιας των μεταθαιτικών ρημάτων.

Τι μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως αντικείμενο;

- ▶ Ουσιαστικό (Παράδ. 1)
- ▶ Αντωνυμία (Παράδ. 3)
- ▶ Αριθμητικό (Παράδ. 5)
- ▶ Πρόταση ολόκληρη (Παράδ. 7)

● Όπως φαίνεται από τα παραδείγματα, ως αντικείμενο ενός μεταβατικού ρήματος μπορεί να χρησιμοποιηθεί:

- ▶ Επίθετο (Παράδ. 2)
- ▶ Μετοχή (Παράδ. 4).
- ▶ Απαρέμφατο (Παράδ. 6).
- ▶ κάθε **άκλιτη λέξη**, η οποία με το άρθρο ουσιαστικοποιείται (Παράδ. 8,9).

● Πτώση του αντικείμενου

Παραδείγματα	Μετάφραση	Πτώση
1. Ἄνεψαν τὴν θύραν. 2. Οἱ θεοὶ οὐκ ἀμελοῦσι τῶν ἀδικούντων. 3. Φίλιππος ἠνώχλει ἡμῖν.	Ἄνοιξαν τὴ θύρα. Οἱ θεοὶ δὲν παραμελοῦν (να τιμωρήσουν) τοὺς ἀδίκους. Ὁ Φίλιππος μας ενοχλοῦσε.	αιτιατική γενική δοτική

Σε ποια πτώση βρίσκεται το αντικείμενο;

● Όπως φαίνεται από τα παραδείγματα, το αντικείμενο των μεταβατικών ρημάτων, **ὅταν εἶναι οὐσιαστικό ἢ ἄλλη λέξη που χρησιμοποιεῖται ως οὐσιαστικό**, βρίσκεται πάντα σε μία από τις πλάγιες πτώσεις, δηλ:

● **αιτιατική** (Παράδ. 1)

● **γενική** (Παράδ. 2).

● **δοτική** (Παράδ. 3)

● Ειδικές περιπτώσεις

Παραδείγματα	Μετάφραση	Τι φανερώνει το αντικείμενο
1. Διέφθειραν εἰς εἴκοσιν ἱππέας. 2. Συνέλαβον ὑπὲρ τοὺς πεντακοσίους. 3. Ἡ μηχανὴ κατέσεισεν ἐπὶ μέγα τοῦ οἰκοδομήματος. 4. Ἐξετάζω καθ' ἓν ἕκαστον αὐτῶν.	Σκότωσαν περίπου εἴκοσι ἱππεῖς. Συνέλαβαν πάνω ἀπὸ πεντακόσιους. Ἡ μηχανὴ συγκλόνησε τὸ οἰκοδόμημα σε μεγάλη ἔκταση. Ἐξετάζω καθένα ἀπὸ αὐτὰ χωριστά.	ποσό κατὰ προσέγγιση ποσό κατὰ προσέγγιση έκταση χωρισμό

● Όπως φαίνεται από τα παραδείγματα:

1. **Ὄταν πρόκειται να δηλωθεῖ ποσό κατὰ προσέγγιση**, το αντικείμενο βρίσκεται συχνά σε **αιτιατική** με μια ἀπό τις προθέσεις **εἰς, περί, ὑπὲρ**. (Παράδ. 1,2).
2. **Ὄταν πρόκειται να δηλωθεῖ ἔκταση ἢ χωρισμός**, το αντικείμενο βρίσκεται σε **αιτιατική** με μια ἀπό τις προθέσεις **ἐπὶ ἢ κατὰ** (Παράδ. 3,4)

● Μονόπτωτα και δίπτωτα ρήματα

Ρήματα μονόπτωτα ἢ δίπτωτα	Παραδείγματα	Μετάφραση
μονόπτωτα.	1. Οὗτοι ἀνέψαν τὰς πύλας. 2. Ὁ λόγος τοῦ ἔργου ἐκράτει. 3. Πείθομαι τοῖς νόμοις. 4. Ὁ πάππος ἐνέδυσσε τὸν Κύρον ἱμάτιον. 5. Οἱ Θεσσαλοὶ ἐκώλυον τὸν Ἀγησίλαον τῆς παρόδου.	Αὐτοὶ ἀνοίξαν τὶς πύλες. Ὁ λόγος υπερίσχυε τοῦ ἔργου. Υπακούω στοὺς νόμους. Ὁ παππούς ἐντύσε τὸν Κύρον με φόρεμα. Ὁ Θεσσαλοὶ ἐμπόδιζαν τὸν Ἀγησίλαο ἀπὸ τὴ διάβαση.
δίπτωτα.	6. Οἱ στρατηγοὶ ἐδίδοσαν τοῖς στρατιώταις μισθόν. 7. Μετεσχῆκαμεν ὑμῖν τῶν θυσιῶν.	Οἱ στρατηγοὶ ἐδιναν στοὺς στρατιώτες μισθό. Ελάθαμε μέρος μαζί σας στὶς θυσίες.

- Όπως φαίνεται από τα παραδείγματα, από τα **μεταθαιτικά ρήματα άλλα δέχονται ένα μόνο αντικείμενο** και ονομάζονται **μονόπτωτα** (Παραδ. 1,2,3), ενώ άλλα δέχονται **δύο αντικείμενα** και ονομάζονται **δίπτωτα** (Παραδ. 4,5,6,7).

● Προσοχή !

Ένα **μονόπτωτο** ρήμα μπορεί να δέχεται **ένα μόνο** αντικείμενο σε **μία πτώση**, μπορεί όμως να δέχεται και **πολλά**, όλα όμως **στην ίδια πτώση**.

Π.χ. **ὄρω τόν ἄνδρα**

αλλά: **ὄρω τόν ἄνδρα, τόν ἵππον, τήν οἰκίαν** (όλα σε αιτιατική)

σύ παιδεῖας ἐπιθυμεῖς

αλλά: **σύ παιδεῖας, σωφροσύνης** και **δόξης** ἐπιθυμεῖς (όλα σε γενική)

πεῖθομαι τῷ πατρί

αλλά: **πεῖθομαι τῷ πατρί, τῇ μητρὶ** και **τοῖς φίλοις** τοῖς ἀγαθοῖς (όλα σε δοτική).

- Επίσης ένα **δίπτωτο** ρήμα μπορεί να δέχεται **δύο** αντικείμενα σε **δύο διαφορετικές πτώσεις**, μπορεί όμως να δέχεται και **πολλά** στη μίαν ή την άλλη ή και τις δύο πτώσεις.

Π.χ. **Οἱ στρατηγοὶ ἐδίδοσαν τοῖς στρατιώταις μισθόν,**

αλλά: **οἱ στρατηγοὶ ἐδίδοσαν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς δούλοις μισθόν καὶ σῖτον.**

● Ἄμεσο και ἔμμεσο αντικείμενο

Δίπτωτα ρήματα

Ρήμα	Ἄμεσο αντικείμενο	Ἐμμεσο αντικείμενο
1. Ὁ πάππος ἐνέδυσε 2. Μὴ καταγνῶς 3. Οἱ στρατηγοὶ ἐδίδοσαν	τόν Κύρον τοσαύτην δυστυχίαν μισθόν	ἰμάτιον τῶν ἀνθρώπων τοῖς στρατιώταις

Τι εἶναι ἄμεσο και τι ἔμμεσο αντικείμενο;

- Στα **δίπτωτα ρήματα** το αντικείμενο στο οποίο **μεταβαίνει** η ενέργεια του ρήματος λέγεται **ἄμεσο**, ενώ το άλλο το οποίο **καθορίζει** ή **συμπληρώνει** την έννοια του ρήματος λέγεται **ἔμμεσο**.

● Μετατροπὴ μεταθαιτικῶν ρημάτων σε αμετάθαιτα και αμετάθαιτων σε μεταθαιτικά

Ρήματα μεταθαιτικά που γίνονται αμετάθαιτα		Αἰτία που συμβαίνει αυτό
Μεταθαιτικά	Αμετάθαιτα	
1. Τελευτῶ τὸ ἔργον. 2. Ἐλαύνω τόν στρατόν. 3. Ἐβάλλον αὐτούς. 4. Δίδωμι μισθόν τοῖς στρατιώταις.	Ἐτελεύτησε Δαρεῖος (τόν θιον). Ἐλαύνει ἀντίος (τόν στρατόν). Ἐμβάλλει πρώτος. Ἐπιδίδωμι εἰς τήν ἀλιεῖαν.	παραλείπεται το αντικείμ. » » σύνθετο με πρόθεση » »
Αμετάθαιτα	Μεταθαιτικά	
5. Ἐπλεον σκοταῖοι 6. Βαίνουσι ταχέως	Οἱ ἔμποροι τὰς θαλάσσης διαπλέουσι. Διέθθησαν τόν ποταμόν Παραβαίνουσι τὰς σπονδάς.	σύνθετο με πρόθεση » » » » » »

7. Ἔρχομαι
8. Ἴσταμαι
9. Εἶμι

Ἵπερβαίνουσι τάφρον.
Διέρχομαι τὴν χώραν.
Ἵφίσταμαι κινδύνους.
Ἔλεος αὐτοῦς εἰσήει.

» » »
» » »
» » »
» » »

Σε ποιες περιπτώσεις μεταβατικά ρήματα γίνονται αμετάβητα και αντίστροφα;

- Μερικά μεταβατικά ρήματα συμβαίνει συχνά να χρησιμοποιούνται και ως αμετάβητα.
- Αυτό συμβαίνει για δύο λόγους: είτε επειδή παραλείπεται το αντικείμενο του ρήματος (Παραδ. 1,2) είτε επειδή το ρήμα είναι σύνθετο με πρόθεση (Παραδ. 3, 4)
- Μπορεί όμως να συμβαίνει και το αντίθετο, δηλ. αμετάβητα ρήματα να γίνονται μεταβατικά, όταν με μία πρόθεση γίνονται σύνθετα (Παραδ. 5, 6, 7, 8, 9).

Ενότητα 25η

- Σύνταξη του ρήματος
- Μονόπτωτα ρήματα

1. Με αιτιατική

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Κλέαρχος ὠφέλει τοὺς Ἕλληνας. 2. Εὖ ποιεῖτε τοὺς φίλους. 3. Τοῦτο ἐβλαπτεν ἄλλον. 4. Φαρνάβαζος κακουργεῖ τὰς Ἑλληνίδας πόλεις. 5. Λοιδороῦσιν ἡμᾶς. 6. Θῶπευε πατρίδα χαλεπαίνουσαν. 7. Οὐ τιμωρεῖται με ὡς ἐχθρόν ἐαυτοῦ. 8. Κύρος ἐθήρευεν κάπρους. 9. Λύσανδρος ἐδίωκεν αὐτόν. 10. Οἱ πελτασταὶ οὐκ ἔμειναν τοὺς ὀπλίτας. 11. Ἐκέλευσεν ὁ κῆρυξ τοὺς ἔνδεκα. 12. Νῦν δέ οὔτε ἐκείνους τοὺς λόγους αἰσχύνῃ.	Ο Κλέαρχος ὠφελοῦσε τους Ἕλληνες. Να ευεργετεῖτε τους φίλους. Αὐτὸ ἐβλάπτε ἄλλον. Ο Φαρνάβαζος λεηλατεῖ τις Ἑλληνικὲς πόλεις. Μας βρίζουν. Να καλοπιάνει τὴν πατρίδα, ὅταν οργίζεται. Δε με τιμωρεῖ ὡς ἐχθρό του. Ο Κύρος κυνηγοῦσε αγριοχοίρους. Ο Λύσανδρος τον κατεδίωκε. Οι πελταστὲς δεν περίμεναν (να ἀντιμετωπίσουν) τοὺς σπλίτες. Ο κῆρυκας προέτρεψε τοὺς ἔνδεκα. Τώρα ὁμως οὔτε ἐκείνους τοὺς λόγους ντρέπεται.

Ποια ρήματα συντάσσονται με αιτιατική;

- Η αιτιατική είναι η κύρια πτώση του αντικείμενου, γιατί δείχνει το αιτιατό, δηλ. το άμεσο αποτέλεσμα της ενέργειας του ρήματος.
- Τα ρήματα που δέχονται αντικείμενο σε αιτιατική είναι πολλά και πολλών ειδών.
- **Μεταβατικά.**
- 1. Ὅσα φανερώνουν ὠφέλεια ἢ θλάβη με λόγους ἢ ἔργα (Παραδ. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7)

ὄνιμημι = ὠφελῶ

ὠφελῶ = ὠφελῶ

εὐεργετῶ = ευεργετώ

εὐ πριῶ = ευεργετώ

θλάβπτω = θλάβπτω

ἀδικῶ = ἀδικῶ

εὖ λέγω = ἐπαινῶ

εὐλογῶ = ἐπαινῶ, ἐγκωμιάζω

κακῶς λέγω = κακολογῶ

λοιδορῶ = βρίζω, κακολογῶ

κολακεύω = κολακεύω

κακοποιῶ = κακοποιῶ
κακῶς ποιῶ = κακοποιῶ
κακουργῶ = προξενῶ βλάβη, λεηλατῶ

θωπεύω = καλοϊάνω
θεραπεύω = περιποιούμαι
τιμωροῦμαι = τιμωρῶ

2. Όσα φανερώνουν **καταδίωξη, απόδραση**, κ.λ.π. (Παραδ. 8, 9)

ἔηρῶ = κυνηγῶ
θηρεύω = κυνηγῶ
διώκω = καταδιώκω
ἐνεδρεύω = παραμονεύω

φεύγω = αποφεύγω, διαφεύγω
ἀποφεύγω = αποφεύγω
ἀποδιδράσκω = δραπετεύω
ζηλῶ = ποθῶ κάτι, ζηλεύω, θαυμάζω, επαινῶ

3. Ρήματα **διάφορων σημασιῶν** (Παραδ. 10, 11)

φθάνω = προλαμβάνω
λανθάνω = διαφεύγει κά. ι την προσοχή μου, λησμονῶ
μένω = περιμένω
περιμένω = περιμένω

ἐπιλείπω = αφήνω κάτι
ὀμνυμι = ορκίζομαι
ἐπιορκῶ = παραβαίνω τον ὄρκο μου
κελεύω = διατάσσω, προτρέπω

4. Μερικά **αμετάβατα** ρήματα που χρησιμοποιούνται ως **μεταβατικά** (Παράδ. 12)

αἰδοῦμαι = ντρέπομαι
αισχύνομαι = ντρέπομαι
φυλάττομαι = προφυλάσσομαι από κάτι
εὐλασθοῦμαι = προφυλάσσομαι
ἐκπλήττομαι = τρομοκρατοῦμαι
καταπλήττομαι = τρομοκρατοῦμαι
δακρύω = δακρύζω
κλαίω = κλαίω

φοβοῦμαι = φοβοῦμαι
δέδοικα = φοβάμαι
οἰμῶζω = θρηνῶ, λυπάμαι κάποιον
θρηνῶ = θρηνῶ
ποθῶ = επιθυμῶ
πενθῶ = πενθῶ
ἀλγῶ = πονῶ

5. Επίσης τα ρήματα:

οικῶ = κατοικῶ
σιπέδω = επιταχύνω
θαρρῶ = αισθάνομαι θάρρος, δε φοβάμαι, και πολλά άλλα.
σιγῶ = σιωπῶ
σιωπῶ = σιωπῶ, παρασιωπῶ

● Εξωτερικό και εσωτερικό αντικείμενο

Εξωτερικό αντικείμενο	Εσωτερικό αντικείμενο
1. Ὁ ἥλιος θερμαίνει τὴν γῆν . 2. Ὁ τοξότης τείνει τὸ τόξον . 3. Οὗτοι ἀνέωξαν τὰς πύλας . 4. Ὅρῶ τὸν ἄνδρα . 5. Γινώσκω ταῦτα . 6. Θαύμαζε τὴν ἀρετὴν τῶν προγόνων. 7. Ἄρταξέρξης οὐκ ἤσθάνετο τὴν ἐπιβουλήν .	α) Θίβρων ὑπόνομον ἄρτυεν. β) Γράφω ἐπιστολήν . γ) Ποιῶ ναῦς . δ) Κατασκευάζω τεῖχος . ε) Τοῦτον τὸν ἀγῶνα ἀγωνίζομαι. στ) Ζῶ βίον μοχθηρόν. ζ) Ἐπαινοῦμαι ἐπαινον .

Πόσων ειδῶν εἶναι τὸ αντικείμενο τῶν ρημάτων που συντάσσονται με αιτιατική;

- Το αντικείμενο τῶν ρημάτων που συντάσσονται με αιτιατική εἶναι **δύο ειδῶν**:
- **Εξωτερικό** και ● **Εσωτερικό**.

- **Εξωτερικό** ονομάζεται τὸ αντικείμενο που ὑπάρχει **εξαρχῆς**, δηλ. **πριν ενεργήσει τὸ υποκειμένο** του ρήματος. Επάνω σ' αὐτὸ τὸ αντικείμενο φθάνει ἡ ἐνέργεια του υποκειμένου, ἐπιδρά και μεταβάλλει τὴν προηγούμενη κατάσταση του (Παραδ. 1, 2, 3)· δηλ. στα παραδείγματα αὐτὰ βλέπομε ὅτι τα αντικείμενα **τὴν γῆν, τὸ τόξον, τὰς πύλας** ὑπάρχουν **εξαρχῆς** και ἐπάνω σ' αὐτὰ φθάνει ἡ ἐνέργεια του υποκειμένου, ἐπιδρά και μεταβάλλει τὴν προηγούμενη κατάσταση τους.

Μπορεί όμως η ενέργεια του υποκειμένου να φθάνει απλώς επάνω σ' αυτό το εξωτερικό αντικείμενο, χωρίς να το μεταβάλλει (Παραδ. 4, 5, 6, 7) δηλ. στα παραδείγματα αυτά βλέπομε ότι τα αντικείμενα **τόν άνδρα, ταύτα, τήν άρετήν, τήν έπιβουλήν** υπάρχουν εξαρχής και επάνω σ' αυτά φθάνει απλώς η ενέργεια του υποκειμένου.

- **Εσωτερικό αντικείμενο.** Αυτό είναι **δύο ειδών**, όπως φαίνεται από τα παραδείγματα.
 1. **Εσωτερικό αντικείμενο του αποτελέσματος.** Το αντικείμενο αυτό **δεν υπάρχει εξαρχής, αλλά προέρχεται** (γίνεται, δημιουργείται) από την ίδια την ενέργεια του υποκειμένου (Παραδ. α, β, γ, δ).

Στα παραδείγματα αυτά τα αντικείμενα **ύπόνομον, έπιστολήν, ναύς, τείχος** δεν υπήρχαν, προτού ενεργήσουν τα υποκείμενα των ρημάτων, αλλά δημιουργούνται από τη στιγμή που αρχίζει να ενεργεί το υποκείμενο. Αυτού του είδους αντικείμενο δέχονται τα ρήματα που σημαίνουν τη δημιουργία κάποιου πράγματος που δεν υπήρχε, πριν ενεργήσει το υποκείμενο του ρήματος.

Αυτά τα ρήματα κυρίως είναι τα εξής:

**κατασκευάζω
ποιώ**

**ορύσσω
ύψαινω**

**γράφω
και άλλα όμοια.**

2. **Κυρίως εσωτερικό ή σύστοιχο αντικείμενο.** Το αντικείμενο αυτό προέρχεται ετυμολογικά από **την ίδια ρίζα του ρήματος** της προτάσεως ή από **τη ρίζα συγγενούς ρήματος**: είναι δηλ. το ίδιο το περιεχόμενο της ρηματικής ενέργειας· γι' αυτό σύστοιχο αντικείμενο μπορεί να δεχθεί σχεδόν κάθε ρήμα οποιασδήποτε διαθέσεως (Παραδ. ε, στ, ζ).

● Ποια η συνήθης μορφή του σύστοιχου αντικειμένου

Σύστοιχο αντικείμενο με επιθετικό προσδιορισμό	Παράλειψη σύστοιχου αντικειμένου	Παρατηρήσεις
1. Βάδιζε τήν ταχίστην οδόν	βάδιζε τήν ταχίστην παίσον διπλήν	αμετάβλητο αμετάβλητο
2. Παίσον (= κτύπησε) διπλήν πληγήν	ώφελει βραχεία νοσοῦσι μεγάλα	} μεταβολή σε ουδέτερο γένος πληθυντ. αριθ.
3. Ὁφελεί βραχεία νόσους	μέγα πάσχουσι	
4. Νοσοῦσι μεγάλας νόσους		
5. Πάσχουσι μέγα πάθος		αμετάβλητο

- Όπως φαίνεται από τα παραδείγματα, η **αιτιατική** του σύστοιχου αντικειμένου συνήθως συνοδεύεται από **επιθετικό προσδιορισμό**, ο οποίος και προσφέρει κάποιο ουσιαστικό συμπλήρωμα στην έννοια του ρήματος.
- Γι' αυτό το λόγο σ' αυτές τις περιπτώσεις το σύστοιχο αντικείμενο συνήθως **παράλειπεται** και παραμένει μόνον ο **επιθετικός προσδιορισμός** ή **αμετάβλητος** (Παραδ. 1, 2), ή σε **ουδέτερο γένος και πληθυντικό αριθμό** (Παραδ. 3, 4), **σπάνια όμως και σε ενικό** (Παραδ. 5).
- Ο **επιθετικός προσδιορισμός**, που παραμένει μετά την παράλειψη του σύστοιχου αντικειμένου, είναι τώρα το **σύστοιχο αντικείμενο**.

* Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση της 24ης και 25ης ενότητας

1. Τι εκφράζουν οι χρόνοι του ρήματος;
2. Σε ποιες κατηγορίες διακρίνονται τα ενεργητικά ρήματα;
3. Ποιο καλείται άμεσο και ποιο έμμεσο αντικείμενο;
4. Τι καλείται εσωτερικό και τι εξωτερικό αντικείμενο;
5. Γιατί η αιτιατική είναι η κύρια πτώση του άμεσου αντικειμένου;

Ασκήσεις

I. Αναγνώρισε: 1. Τα μεταθετικά και αμετάθετα ρήματα. 2. Να βρεις τα αντικείμενα των ρημάτων που συντάσσονται με αιτιατική και να διακρίνεις το είδος τους.

1. Οι πολέμιοι τήν νήσον περιέπλευσαν και εις τήν γῆν ἀπέβησαν. 2. Μικρά δέ ἐτι εἰπῶν ἦδη καταβαίνω. 3. Οἱ Καρχηδόνιοι αἰρούσιν ἐν τρισὶ μῆσι δύο πόλεις Ἑλληνίδας. 4. Περιμένετε, ἕως ἂν ἐγὼ ἔλθω. 5. Ἐν σοὶ τὰς ἐλπίδας ἔχουσι τῆς αὐτῶν σωτηρίας. 6. Οὗτοι θεοὺς ἐπιωρκήκασι. 7. Κατ' ἐνιαυτὸν οἱ Ἀθηναῖοι ἄρχοντας ἠροῦντο κατὰ τοὺς νόμους. 8. Οἱ Θρᾶκες ἀνδρείως ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἠμύναντο αὐτόν. 9. Τὴν ὁρμὴν, ἦν περ τὸ πρῶτον ὠρμήσαμεν. 10. Καὶ τότε ἐνίκων οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τοὺς τούτων προγόνους. 11. Οἱ Ἀθηναῖοι τοσαύτας ἑορτὰς ἐώρταζον, ὅσας οὐδεμία τῶν ἄλλων Ἑλληνίδων πόλεων, καὶ τοσαύτας δίκας ἐδικάζοντο, ὅσας οὐδὲ πάντες ἄνθρωποι. 12. Τῶν Ἰνδῶν οἱ μὲν τὰς οἰκίας ἐνεπέμπρασαν καὶ ἐν αὐτοῖς ἀπέβησκον. 13. Καλλίστην μὲν νίκην νικῶν ἂν ὁ τὰς ἐπιθυμίας κολάζων, αἰσχίστην δὲ δουλείαν δουλεῦσι ἂν ὁ ταῖς ἡδοναῖς δουλεύων. 14. Ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν ποταμὸν, ὃς ὠρίζε τὴν τῶν Μακρῶνων χώραν καὶ τὴν τῶν Σκυθινῶν. 15. Ἡ ἀταξία πολλοὺς ἦδη ἀπολώλεκεν. 16. Ἐναυμάχησαν τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν. 17. Ἐνομίζομεν ἀποστήσεσθαι διπλὴν ἀπόστασιν. 18. Ἐλεγον τοιάδε. 19. Δαρεῖος γέφυραν κατεσκεύασεν ἐπὶ τὸν Ἴστρον. 20. Ἀκοντίζει τις αὐτόν ὑπὸ τὸν ὄφθαλμόν.

II. Να βρεις τα αντικείμενα των ρημάτων που συντάσσονται με αιτιατική και να προσδιορίσεις το είδος τους.

Τῷ δ' ἄλλω ἔτι Ἀθηναῖοι εἰς μὲν τὸν Θορικὸν τεῖχος τε κατεσκεύασαν καὶ τάφρον ὠρύξαν περὶ αὐτό, Θράσυλλος δέ, ὃς ἐστρατήγει ταύτην τὴν στρατηγίαν, ἐπεὶ τὰ τε ψηφισθέντα πλοῖα ἔλαβε καὶ ἐποίησато πεντακοσίους τῶν ναυτῶν πελταστὰς, ἵνα καὶ πελταστὰς ἔχοι, ἐξέπλευσεν ἀρχομένου τοῦ θέρους εἰς Σάμον. Ἐκεῖθεν δὲ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐπλευσε τὴν ταχίστην εἰς Πύγεια. Ἐνταῦθα τὴν τε χώραν ἐδήου καὶ προσέβαλλε τῷ τεῖχει. Μιλήσιοι δὲ καὶ Πυγελεῖς τῶν Ἀθηναίων τοὺς ψιλοὺς ἐδίωκον. Βοηθήσαντες δὲ τοῖς Ἀθηναίοις οἱ πελτασταὶ καὶ τῶν ὀπλιτῶν δύο λόχοι ἀπέκτειναν τοὺς Μιλησίους ἐκτὸς ὀλίγων καὶ ἀσπίδας ἔλαθον καὶ τρόπαιον ἔστησαν κώμας τε πολλὰς ἐνέπρησαν.

Θράσυλλος δὲ μετὰ ταῦτα εἰσῆγαγεν ἐπὶ θάλατταν τὴν στρατιάν, ὡς εἰς Ἐφεσον πλευσσούμενος. Τισσαφέρνης δέ, ἐπεὶ ἦσθετο τοῦτο τὸ ἐπιχείρημα, στρατιάν τε συνέλεγε πολλήν καὶ ἰππέας ἀπέστειλεν.

Μάχης δὲ γενομένης ἐν Κορησῶ τῆς Ἐφέσου οἱ Ἀθηναῖοι ἀνίσον ἀγῶνα ἠγωνίσαντο καὶ πολλὰ ἔπαθον.

Ενότητα 26η

● Μονόπτωτα ρήματα

2. Με γενική

Παραδείγματα	Μετάφραση	Κατηγορίες ρημ. που συντ. με γενική
1. Μέννησο τῶν ἀπόντων φίλων.	Να θυμάσαι τους φίλους που απουσιάζουν.	μνήμης
2. Τοῦ φθόνου ἐπελέληστο.	Εἶχε λησμονήσει το φθόνο.	λήθης
3. Ἐπεμελοῦντο τῆς πόλεως.	Ἐφρόντιζαν για την πόλη.	φροντίδας
4. Φίλιππος ὠλιγῶρει τῆς αὐτοῦ ζωῆς.	Ο Φίλιππος λίγο φρόντιζε για τη ζωή του.	ἀμελείας
5. Ἀγασίλαος οὐ χρημάτων ἐφείδετο.	Ο Αγασίλαος δεν ἔκανε οικονομία χρημάτων.	φειδοῦς
6. Ἀφειδῶ τοῦ βίου.	Αψηφῶ τη ζωῆ μου.	ἀφειδείας
7. Κριτίας καὶ Ἀλκιβιάδης ἐπεθύμησαν τῆς σωφροσύνης.	Ο Κριτίας και ο Αλκιβιάδης ἐπεθύμησαν τη σωφροσύνη.	ἐπιθυμίας
8. Ἀπολαύουσι πάντων τῶν ἀγαθῶν.	Απολαμβάνουν ὅλα τα ἀγαθὰ.	ἀπολαύσεως
9. Πόνων πλείστων μετέσχον.	Ἐλαβαν μέρος σε πολλοὺς κόπους.	μετοχῆς
10. Ὁ λιμὴν ἔγεμε πλοίων.	Το λιμάνι ἦταν γεμάτο πλοῖα.	πλησμονῆς

11. **Παραδείγματος** τό παράδειγμα αυτό δεδέηκεν.
 12. **Ἦσθοντο τῆς κραυγῆς.**
 13. **Ἦθος δικαίου** φαύλος οὐ ψαύει λόγος.
 14. Ὀλίγοι **σίτου** ἐγεύσαντο.
 15. **Κρομμύων** ὄσφαινομαι.
 16. Ἐαρος οἱ κῆποι ὄζουσιν **ἴων** καὶ **ναρκίσσων** καὶ **υακίνθων** καὶ **ρόδων** καὶ ἄλλων **ἀνθέων**.
 17. Τῶν **μαρτύρων** ἀκηκόατε.
 18. Διεπειράτο **τῆς ἀνδραγαθίας** αὐτῶν.
 19. **Νίκης** τε τετυχήκαμεν καὶ **σωτηρίας**.
 20. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἐπειδὴ καὶ **τούτου** διήμαρτον.
 21. Οἱ κακοὶ ἄρχονται **τῆς φυγῆς**.
 22. Ἐπαύσατο **τοῦ ἔργου**.
 23. Οἱ πατέρες ἡμῶν **Μήδων** ἐκράτησαν.
 24. Πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη **δικαιοσύνης** πανουργία φαίνεται.
 25. Ὀδοῦ **παραχωροῦσι**.
 26. Οἱ πολλοὶ τῶν οἰκετῶν **τῶν δουλικῶν** οὐκ ἀπαλλάττονται, ἂν καὶ **τῆς δουλείας** ἀφεθῶσι.
 27. Ἀπέχει Πλάταια **Θηθῶν** σταδίους ἐβδομήκοντα.
 28. **Πατρός** ἀγαθοῦ πέφυκα.
 29. Μειονεκτῶ **τῶν ἰδιωτῶν** τῇ εὐφροσύνῃ.
 30. Τσοῦτον ἢ ἡμετέρα πόλις διήνεγκε **τῶν ἄλλων**.
 31. Τὰ Μέγαρα ἀφέστηκε **τῶν Ἀθηναίων**.
 32. Ἐξίσταντο **τοῦ εὐ φρονεῖν**.
 33. Προκινδυνεύουσι **τῶν πολιτῶν**.
 34. Λόφος ὑπέρεκειται **τῆς πεδιάδος**.
 35. Πυθέας πολλάκις κατεγέλα **Δημοσθένους**.

Το παράδειγμα αὐτὸ ἔχει ἀνάγκη ἄλλου παραδείγματος.
 Ἀντιλήφθηκαν τὴν κραυγὴν.
 Ὁ κακὸς λόγος δὲν ἀγγίζει τὸ δικαίον ἦθος.
 Λίγοι ἔφαγαν.
 Μυρίζω κρεμμύδια.
 Τὴν ἀνοίξη οἱ κῆποι μυρίζουν ἴα καὶ ναρκίσσους καὶ υακίνθους καὶ ρόδα καὶ ἄλλα ἄνθη.
 Ἐχετε ἀκούσει τοὺς μάρτυρες.
 Εδοκίμαζε τὴν ἀνδραγαθία τοὺς.

Ἐχομε ἐπιτύχει νίκη καὶ σωτηρία.

Οἱ Πελοποννήσιοι ἀφοῦ καὶ σ' αὐτὸ ἀπέτυχον.
 Οἱ δευλοὶ ἀρχίζουν τὴ φυγὴν.
 Σταμάτησε τὴν ἐργασία τοῦ.
 Οἱ πατέρες μας νίκησαν τοὺς Μήδους.
 Κάθε γνώση, ὅταν χωρίζεται ἀπὸ τὴ δικαιοσύνη, φαίνεται κακία.
 Παραμερίζουν στο δρόμο.
 Οἱ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ὑπηρέτες δὲν ἀπαλλάσσονται ἀπὸ τῆς δουλικῆς συνθήκης, καὶ ἀν ἀκόμη ἀπαλλαγούν ἀπὸ τὴ δουλεία.
 Ἀπέχει ἡ Πλάταια ἀπὸ τὴ Θῆβα ἐβδομήκοντα στάδια.
 Ἐχω γεννηθεῖ ἀπὸ γενναῖο πατέρα.
 Εἶμαι κατώτερος ἀπὸ τοὺς πολίτες κατὰ τὴν εὐφροσύνην.
 Τόσο πολὺ ἡ δικὴ μας πόλις ὑπῆρξε ἀνώτερη ἀπὸ τὶς ἄλλες.
 Τα Μέγαρα ἀποστάτησαν ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους.
 Ἐχαναν τὶς αἰσθήσεις τοὺς (παραφρονούσαν).
 Κυνδυνεύουν χάρη τῶν πολιτῶν.
 Λόφος βρίσκεται ἐπάνω ἀπὸ τὴν πεδιάδα.

Ὁ Πυθέας πολλὰς φορὰς γελοῦσε εἰς βᾶρος τοῦ Δημοσθένη.

στερήσεως
αἰσθήσεως
αφῆς

γεύσεως
οσφρήσεως
οσμῆς

ακοῆς
αποείρας

επιτυχίας

αποτυχίας

ενάρξεως
λήξεως
εξουσίας

χωρισμοῦ

απομακρύνσεως
απαλλαγῆς

αποχῆς

καταγωγῆς
διαφορᾶς

διαφορᾶς

σύνθετο με τὴν ἀπὸ

σύνθετο με τὴν ἐκ

σύνθετο με τὴν προ
σύνθετο με τὴν ὑπέρ

σύνθετο με τὴν κατὰ

**Ποια ῥήματα
συντάσσονται με γενική;**

- **μἰμνήσκομαι** (= θυμάμαι)
μἔμνημαι (= θυμάμαι)

- **Ἀντικείμενο** σε πτώση γενική δέχονται οἱ ἐξῆς κατηγορίες ῥημάτων:

1. Ὅσα σημαίνουν **μνήμη** ἢ **λήθη** (Παραδ. 1,2)

μνημονεύω (= φέρνω στὴ μνήμη μου)
ἐπιλανθάνομαι (= λησμονῶ)

2. Ὅσα σημαίνουν **φροντίδα**, **ἐπιμέλεια** καὶ **τὰ ἀντίθετά τοὺς** (Παραδ. 3, 4)

φροντίζω (= φροντίζω)

ἐπιμελοῦμαι (= φροντίζω)

προνοῶ (= φροντίζω, λαμβάνω πρόνοια γιὰ κάτι)

μέλει μοί τινος (= φροντίζω γιὰ κάτι)

κῆδομαι (= φροντίζω)

μεταμέλει μοί τινος (= μετανῶ γιὰ κάτι)

μεταμέλομαι (= μετανῶ)

ὀλιγωρῶ (= παραμελῶ)

ἀμελῶ (= ἀμελῶ)

3. Όσα σημαίνουν **φειδῶ** (= περιορισμό, φιλαργυρία) και τα αντίθετά τους (Παραδ. 5, 6)

φείδομαι (= είμαι οικονομικός, λυπάμαι)

ἀφειδῶ (= ἀψηφῶ, δε λυπάμαι, είμαι σπάταλος)

4. Όσα σημαίνουν:

● **ἐπιθυμία** (Παράδ. 7)

ἐπιθυμῶ (= επιθυμῶ)

ἐρῶ, ἐρώμαι (= αγαπῶ, επιθυμῶ)

ἐφίεμαι (= επιθυμῶ)

ὀρέγομαι (= ποθῶ, επιθυμῶ)

γλίχομαι (= επιθυμῶ)

● **ἀπόλαυση** (Παράδ. 8)

ἀπολαύω (= απολαμβάνω κάτι)

ὀνίναμαι (= απολαμβάνω, χαίρομαι)

● **μετοχή** (Παράδ. 9)

μετέχω (= συμμετέχω σε κάτι)

μεταλαμβάνω (= μετέχω σε κάτι)

κοινωνῶ (= συμμετέχω σε κάτι)

κληρονομῶ (= κληρονομῶ)

μέτεστί μοι τινος (= μετέχω σε κάτι)

● **πλησμονή** (= ἀφθονία) (Παράδ. 10)

θρίθω (= είμαι φορτωμένος)

πίμπλαμαι (= είμαι γεμάτος)

εὐπορῶ (= ἔχω κάτι σε ἀφθονία)

γέμω (= είμαι γεμάτος)

πλήθω (= είμαι πλήρης)

μεστῶ (= παραγεμίζω)

● **στέρηση** (Παράδ. 11)

δέω, δέομαι (= ἔχω ἀνάγκη, χρειάζομαι)

δεῖ μοί τινος (= μου λείπει κάτι)

χρήζω (= ἔχω ἀνάγκη, χρειάζομαι)

ἀπορῶ (= στερούμαι)

στέρομαι (= στερούμαι)

σπανίζω (= ἔχω ἔλλειψη)

5. Όσα σημαίνουν **αἴσθησις γενικά** (Παράδ. 12)

● **ἀφή** (Παράδ. 13)

ἄπτομαι (= εγγίζω, πιάνομαι)

ψαύω (= εγγίζω)

θιγγάνω (= εγγίζω)

ἔχομαι (= κρατιέμαι σταθερά)

ἀντέχομαι (= κρατιέμαι ἀπό κάτι)

δράττομαι (= πιάνω)

λαμβάνομαι (= πιάνομαι ἀπό κάτι)

ἐπιλαμβάνομαι (= κρατιέμαι)

ἀντιλαμβάνομαι (= κρατιέμαι)

● **γεύσις** (Παράδ. 14)

γεύομαι (= δοκιμάζω, τρώγω)

● **ὄσφρησις** (Παράδ. 15)

ὄσφραίνομαι (= μυρίζομαι)

● **ὄσμη** (Παράδ. 16)

ὄζω (= μυρίζω)

πνέω (= αποπνέω, αναδίδω μυρωδιά)

● **ἀκοή** (Παράδ. 17)

ἀκούω (= ακούω)

ἀκροῶμαι (= ακούω, προσέχω σε κάτι)

6. Όσα σημαίνουν **ἀπόπειρα** (Παράδ. 18)

πειρῶ (= επιχειρῶ, δοκιμάζω)

πειρῶμαι (= δοκιμάζω, εξετάζω)

● **ἐπιτυχία** (Παράδ. 19)

τυγχάνω (= επιτυγχάνω)

ἐφικνοῦμαι (= φθάνω, επιτυγχάνω)

ἐξικνοῦμαι (= φθάνω, επιτυγχάνω)

● **ἀποτυχία** (Παράδ. 20)

ἀποτυγχάνω (= αποτυγχάνω)

ἀμαρτάνω (= αποτυγχάνω)

διαμαρτάνω, ἔξαμαρτάνω

φεύδομαι (= αποτυγχάνω)

● Παρατηρήσεις:

1. Τα ρήματα **ἀγαπῶ, ποθῶ, φιλῶ** δέχονται το αντικείμενό τους σε πτώση **αιτιατική**, όπως στα νέα Ελληνικά.
Το **ἀγαπῶ**, όταν σημαίνει **ἀρκοῦμαι**, δέχεται το αντικείμενό του σε **δοτική**.
2. Το **ὀρῶ** δέχεται το αντικείμενό του σε **αιτιατική**.
Για τα ρήματα **ἀκούω** και **αἰσθάνομαι** βλέπε παρατήρηση (Ενότητα 40ή).
3. Το ρήμα **κρατῶ** με **αιτιατική** σημαίνει **νικῶ, καταβάλλω**.
4. Το ρήμα **ἡγούμαι** με **δοτική** σημαίνει **ὀδηγῶ** και με **ἀπαρέμφατο** σημαίνει **νομίζω**.
5. Τα ρήματα **φεύγω, ἀλίσκομαι** και **κρίνομαι** συντάσσονται με **γενική τῆς αἰτίας**, όταν **ἔχουν δικαστική ἔννοια**:
ἀσεβείας φεύγω ὑπὸ Μελήτου = κατηγοροῦμαι γι' ἀσέβεια ἀπὸ το Μέλητο.
ἔάλω κλοπῆς = καταδικάστηκε γιὰ κλοπή.
κρίνομαι θανάτου = δικάζομαι γιὰ ἐγκλημα που ἔχει ως ποινὴ το θάνατο.

Ασκήσεις

I. Αναγνώρισε τα αντικείμενα και την κατηγορία των ρημάτων που συντάσσονται με γενική.

1. Ὅποτε οἱ Ἀθηναῖοι τῆς εἰς Δῆλον θεωρίας ἀρξαιντο, νόμος ἦν μηδένα δημοσία ἀποκτείνειν. 2. Ὁ τῶν σῶς κρεῶν φαγῶν τοῦ Ἀφροδίτης ἱεροῦ ἀπειργετο. 3. Οὐ μὴ τύχωμεν, οὐ ἐπιθυμοῦμεν. 4. Πονηροὶ ἄνδρες τιμῶν τυχόντες πῖμπλανται ἀφροσύνης τε καὶ τόλμης καὶ ἐπιλανθάνονται σωφροσύνης. 5. Θάνατος κατεγνώσθη αὐτῶν. 6. Τοῦ πάθους ὤκτιρεν αὐτόν. 7. Δέδομαι ὑμῶν πᾶσιν ἀποδείξαι ὡς χρημάτων οὐκ ἐφίεσθε, ἀλλὰ τῆς πόλεως ἐπιμελείσθε καὶ οὐκ ἀκούετε τῶν συμβουλευόντων αἰσχρά. 8. Οὗτοι μὲν ἡμέλων τῆς ἀρετῆς, ἐφρόντιζον δὲ δόξης καὶ τιμῆς. 9. Φεῖδου τοῦ χρόνου καὶ ἀκουε τῶν ἀπὸ πρεσβυτέρων ἀνθρώπων λόγων. 10. Τοσοῦτον ἡ σοφία τῶν ἄλλων ἀνθρωπίνων πραγμάτων διαφέρει, ὅσον ἡλιος τῶν ἄλλων ἀστρων. 11. Οἱ Αἰτωλοὶ ἐστερήθησαν τῆς παρ' Ἀντίχου βοήθειας. 12. Οἱ Ἀθηναῖοι τῶν ὑπαρχόντων ἥκιστα ἀπέλαυον. 13. Ἡ ἀρετὴ περιγίγνεται (= εἶναι ἀνώτερη) τοῦ πλήθους. 14. Οὐδεὶς ποτε ἑαυτοῦ κατηγορήσε. 15. Ἐνταῦθα διεσχον ἀλλήλων βασιλεύς τε καὶ οἱ Ἕλληες ὡς τριάκοντα στάδια. 16. Μένων οὐδενὸς καταγέλα. 17. Οὗτοι ὠρέξαντο τῆς ὀμιλίας αὐτοῦ. 18. Ὀλυμπίας τῆς πόλεως ἔχειται ἄλσος. 19. Προνοοῦσι καὶ προκινδυνεύουσι τῶν πολιτῶν. 20. Οὐ γὰρ ὀλιγῶρον τῶν κοινῶν, οὐδ' ἀπέλαυον μὲν ὡς ἴδιον, ἡμέλων δὲ ὡς ἀλλοτρίων, ἀλλ' ἐκῆδοντο ὡς οἰκείων. 21. Ἐκράτει τῆς θαλάττης. 22. Ἡριππίδας ἐξενάγει τοῦ ξενικοῦ. 23. Τὰ Ἀναξαγόρου θιθλία γέμει τούτων τῶν λόγων. 24. Ἐμπίμπλανται φρονήματος. 25. Ἐλάβοντο τῶν ὀρέων. 26. Ἐγένετο ὁ Εὐμάρης οὗτος Νικοκλέους. 27. Ἐπύθοντο τῆς Πύλου κατειλημμένης. 28. Οὐχ οὕτω τῆς ἀρχῆς μνημονεῦομεν. 29. Πρώτων μὲν οὐ πολέμων φροντιεῖς. 30. Μάλιστα γὰρ ἐμεμελήκει αὐτῶ ἰππικῆς. 31. Μὴ ἀμελεῖτε τῆς ἀρετῆς. 32. Καὶ ὀρέγομαι αἰεὶ πλειόνων. 33. Ὄναιο τῶν τέκνων. 34. Καὶ δύνανται σίτου καὶ ποτοῦ κοινωνεῖν. 35. Ἀμεινονος μοίρας μεταλαμβάνει. 36. Βεθρίθασιν αἱ τράπεζαι σίτου καὶ κρεῶν. 37. Ὁ λόφος ἐνεπλήσθη ἰππέων. 38. Καὶ ἀσχημάτων καὶ ρημάτων εὐποροῦσιν. 39. Μὴ μου δεθηῆς. 40. Τῆς μὲν γνώμης αἰεὶ τῆς αὐτῆς ἔχομαι. 41. Τί μου δέδραξαι χερσὶ; 42. Λαθόμενοι τῶν ὀρῶν (= ὀρέων) διαφεύγουσιν ἐς τὰς Ἀθήνας. 43. Ἐπιλαμβάνεται ὁ Καλλίας τῆς χειρὸς τῆ δεξιᾶ, τῆ δ' ἀριστερᾶ ἀντελάβετο τοῦ τρίωνος (= πανωφόρι) τουτοῦ. 44. Ἄρχει γαστροῦς τε καὶ φιλοποσίας. 45. Ἐστρατήγει δὲ τῶν νεῶν Ἀριστεύς. 46. Ἦγουοντο αὐτῶν βοιωταρχοῦντες. 47. Εἰμί ἀγαθοῦ πατρός. 48. Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο. 49. Ἦττωντο τοῦ ὕδατος. 50. Εὐαγόρας πάντων τῶν ἡλικιωτῶν ἐκρατίστευεν.

II. Να βρεις τα ρήματα που συντάσσονται με γενική και σε ποια κατηγορία ανήκει το καθένα.

Ὁ δὲ Σιμωνίδης ἔφη·

Ὡ Ἱέρων, ὑμεῖς οἱ τύραννοι εἰ καὶ τις ἄλλος ἐπιθυμεῖ τῆς ἀρχῆς, φοβούμενοι μὴ στερηθῆτε ταύτης, δορυφόρων δεῖσθε. Ὅταν δὲ κρατήσητε τῶν ἐναντιῶν, πασῶν τῶν ἀρετῶν ἐπιλανθάνεσθε καὶ τούτους ἐπὶ θάνατον ἀγετε. Οὕτω καίτοι τῶν τιμῶν ὀρέγεσθε καὶ πενήτε τοῦ ἐπαίνου οὐχ ἤττον ἢ οἱ ἄλλοι πενῶσι τῶν σίτων καὶ ποτῶν, τούτου σπανίζετε, μινωκεῖτε δὲ τῆς ἐλπίδος τῶν ἰδιωτῶν, φιλίας οὐ κοινωνεῖτε, παντός δ' ἀγαθοῦ μινωκεῖτε, ἀπεστέρησθε δὲ τῆς ὀμιλίας τῶν φίλων, πολλὰ κίς δὲ φοβούμενοι ἀπαλλάττεσθε αὐτῶν.

Ἐτι δὲ καὶ ὀλιγωρεῖτε τῶν κοινῶν, ἀπολαύετε ὁμως αὐτῶν ὡς οἰκείων, ἀμελεῖτε δὲ αὐτῶν ὡς ἀλλοτρίων, οὐ κῆδεσθε τῆς πόλεως οὐδὲ προστατεῖτε αὐτῆς, ἀφειδεῖτε τῆς ζωῆς τῶν πολιτῶν, ἐπιθυμεῖτε δὲ τῆς οὐσίας (= περιουσίας) αὐτῶν.

Εἰ δὲ τις μὴ παραχωρεῖ τῶν ὀδῶν, ἐχθρὸς ὑμῶν νομίζεται.

Ἐάν δὲ τις ἀμφισβητῆ τῆς ἀρχῆς, τιμᾶται θανάτου. Ὡστε, εἰ καὶ γινώσκετε ὅτι οἱ πονηροὶ ἄνδρες, ὅποτε τύχοιεν τιμῶν, πῖμπλανται ἀφροσύνης καὶ ἐπιλανθάνονται σωφροσύνης, ὁμως οὐκ ἀπέχεσθε τῶν αἰσχρῶν ἐπιθυμιῶν, ἀλλὰ τούτων μετέχετε.

Εἰ καὶ τῶν πάντων δὲ κρατεῖτε καὶ ἀκοῆς πλεονεκτεῖτε καὶ τῶν ἀνδρῶν τυραννεύετε καὶ τῶν πολέμων ἄρχετε καὶ τῶν ἔργων ἐπιστατεῖτε, οὐδενός ἀγαθοῦ τυγχάνετε, ἀλλὰ παντός σκοποῦ ἀμαρτάνετε (= ἀποτυγχάνετε)· διό οἱ ἄνθρωποι οὐδενός ἀγαθοῦ ἔργου τῶν τυράννων μέμνηται.

Ἐπειδὴ οὖν, ὦ Ἰέρων, θνητοῦ σώματος ἔτυχες, πειρῶ τῆς ψυχῆς ἀθανάτου μνήμην καταλιπεῖν καὶ ἄκουε τῶν λόγων τῶν πρεσβυτέρων ἀνθρώπων. Μὴ ἐπιλανθάνου δὲ καὶ τούτου, ὅτι τοσοῦτον ἡ σωφροσύνη τῶν ἄλλων ἀνθρωπίνων πραγμάτων διαφέρει, ὅσον ἡλιος τῶν ἄλλων ἀστέρων.

Ενότητα 27η

● Μονόπτωτα ρήματα

3. Με δοτική

Παραδείγματα	Μετάφραση	Κατηγορίες ρημάτων που συντάσσονται με δοτική
1. Ὁ κόθορνος ἀρμόττει τοῖς ποσίν ἀμφοτέροις.	Ο κόθορνος ταιριάζει και στα δύο πόδια.	ὄσα σημαίνουν πρέπει,
2. Ἡ ἱππική προσήκει μάλιστα τῷ ἐλευθέρῳ.	Ἡ ἱππική ταιριάζει κυρίως στον ελεύθερο.	αρμόζει, προσήκει
3. Πλησίαζε τοῖς ἀγαθοῖς.	Να πλησιάζεις τους καλοῦς.	προσέγγισι.
4. Ἐνετύγχανον τάφροις πλήρησιν ὕδατος.	Συναντούσαν τάφρους γεμάτες νερό.	προσέγγισι
5. Ὁ νεανίας εἶπετο τῷ λοχαγῷ.	Ὁ νέος ακολουθοῦσε το λοχαγό.	ακολουθία
6. Χρῶνται δὲ αἱ ἀρχαὶ τοῖς μένουσι τῶν ἀφήθων.	Χρησιμοποιοῦν δε οἱ ἀρχόντες αὐτοῦς ἀπὸ τους εφήθους που μένουν.	επικοινωνία, ἔνωση
7. Σοὶ οὐκ ἀρέσκομεν ἡμεῖς;	Δε σου ἀρέσουμε εμεῖς;	φιλική ἢ εχθρική
8. Ἀμύνω τῇ πόλει.	Βοηθῶ την πόλη.	ἐνέργεια ἢ διάθεση
9. Πείθομαι τοῖς νόμοις.	Πείθομαι στους νόμους.	» »
10. Κλέαρχος ἐπολέμει τοῖς Θραξί.	Ὁ Κλέαρχος πολεμοῦσε ἐναντίον των Θρακῶν.	» »
11. Ἡμιλλῶντο τοῖς ἵπποις.	Συναγωνίζονταν με τους ἵππους.	ἀμίλλα
12. Δημοσθένης σπένδεται Μαντινεῦσιν.	Ὁ Δημοσθένης συνθηκολογεῖ με τους Μαντινεῖς.	συμφιλίωση
13. Ἐρίζουσιν οἱ ἐχθροὶ ἀλλήλοισι.	Φιλονικοῦν οἱ ἐχθροὶ μεταξύ τους.	ἐρίδα
14. Ἐξήκοντα μναὶ ἰσοῦνται τάλαντῳ.	Ἐξήντα μνες εἶναι ἰσες με ἓνα τάλαντο.	ισότητα
15. Φιλοσόφῳ ἔοικας, ὦ νεανίσκε.	Νεαρέ, μοιάζεις με φιλόσοφο.	ομοιότητα
16. Τὰ ἔργα ὑμῶν οὐ συμφωνεῖ τοῖς λόγοις.	Τα ἔργα σας δε συμφωνοῦν με τους λόγους.	συμφωνία
17. Ἐμμεῖναι τοῖς ὅρκοις.	Μεῖνεται πιστοὶ στους ὅρκους.	σύνθετ. με ἐν
18. Συνῆσαν Σωκράτει.	Συναναστρέφονταν με το Σωκράτη.	σύνθετ. με συν
19. Ἐπέθεντο τοῖς πολεμίοις.	Ἐπετέθησαν κατὰ των ἐχθρῶν.	σύνθετ. με ἐπὶ
20. Περιεπέσομεν κινδύνους.	Ἐκινδυνεύσαμε.	σύνθετ. με περὶ
21. Παρεγένοντο τοῖς συμμάχοις.	Ἦρθαν σε βοήθεια των συμμάχων.	σύνθετ. με παρὰ
22. Πεδίον ἱερῷ ὑπόκειται.	Πεδιάδα θρισκόταν κάτω ἀπὸ το ναό.	σύνθετ. με ὑπὸ
23. Προσέχω τοῖς λόγοις.	Προσέχω στους λόγους.	σύνθετο με προς

**Ποια ρήματα
συντάσσονται με
δοτική;**

● Αντικείμενο σε πτώση **δοτική** δέχονται οι εξής κατηγορίες ρημάτων:

1. Όσα σημαίνουν **πρέπει, αρμόζει, προσήκει** (= αρμόζει, ταιριάζει) και τα **συνώνυμά τους** (Παραδ. 1, 2)

2. Όσα σημαίνουν **προσέγγιση ή συνάντηση απλή, φιλική ή εχθρική** (Παραδ. 3, 4).

πλησιάζω	(= πλησιάζω)	έντυγχάνω	(= συναντώ)
πελάζω	(= πλησιάζω)	συντυγχάνω	(= συναντώ)
προσείμι	(= αφίνω να πλησιάσει)		

● **Ακολουθία ή διαδοχή** (Παραδ. 5).

έπομαι (= ακολουθώ) άκολουθώ (= ακολουθώ)

● **Επικοινωνία ή ένωση** (Παραδ. 6).

όμιλῶ	(= συναναστρέφομαι)	μείγνυμαι	(= συναντώ, συναναστρέφομαι)
χρῶμαι	(= συναναστρέφομαι, χρησιμοποιώ)	ἐπιμείγνυμαι	(= επικοινωνώ)
		κεράννυμι	(= αναμειγνύω)

3. Όσα σημαίνουν **φιλική ή εχθρική ενέργεια ή διάθεση** (Παραδ. 7, 8, 9, 10).

εὖνω	(= είμαι ευνοϊκά ή φιλικά διατεθειμένος)	μάχομαι	(= μάχομαι)
ἀρέσκω	(= αρέσω)	διαμάχομαι	(= μάχομαι, αγωνίζομαι εναντίον κάποιου)
βοηθῶ	(= βοηθώ)	στασιάζω	(= επαναστατώ)
ἀρήγω	(= βοηθώ)	πολεμῶ	(= πολεμώ)
ἀμύνω	(= βοηθώ)	εἰς χεῖρας ἔρχομαι	(= συμπλέκομαι)
τιμωρῶ	(= βοηθώ)	ἀπειλῶ	(= απειλώ)
λυσιτελῶ	(= ωφελεύω)	φθονῶ	(= φθονώ)
δουλεύω	(= είμαι δούλος)	ἐπιβουλεύω	(= σκέπτομαι να βλάψω)
πείθομαι	(= πείθομαι, υπακούω)	λοιδοροῦμαι	(= κατηγορώ)
χαλεπαίνω	(= οργίζομαι)	ἀπειθῶ	(= δεν πείθομαι)
ὀργίζομαι	(= οργίζομαι)	ἐπιτιμῶ	(= κατηγορώ, επιπλήττω)
ἐνοχλῶ	(= ενοχλώ)		

● **ἀμιλλα** (Παραδ. 11), **ἀμιλλῶμαι** (= συναγωνίζομαι)

● **έριδα ή συμφιλίωση** (Παραδ. 12, 13).

διαφέρομαι	(= φιλονικώ)	σπονδᾶς ποιῶμαι	(= συνθηκολογώ)
έριζω	(= φιλονικώ)	συναλλάττομαι	(= συμφιλιώνομαι)
ἀμφισβητῶ	(= φιλονικώ)	διαλλάττομαι	(= συμφιλιώνομαι)
σπένδομαι	(= συνθηκολογώ)	καταλλάττομαι	(= συμφιλιώνομαι)

4. Όσα σημαίνουν **ισότητα** (Παραδ. 14), **ισοῦμαι** (= εξισώνομαι).

● **ομοιότητα** (Παραδ. 15), **ὁμοιάζω** (= ομοιάζω), **ἔοικα** (= ομοιάζω)

● **συμφωνία** (Παραδ. 16).

συμφωνῶ	(= συμφωνώ)	συνᾶδω	(= συμφωνώ)
ὁμολογῶ	(= συμφωνώ)	συναρμῶττω	(= ταιριάζω)
ὁμονῶ	(= έχω ομόνοια, σκέπτομαι το ίδιο με κάποιον)		

5. Πολλά σύνθετα με τις προθέσεις

● **έν** (Παραδ. 17) **έμμένω** (= μένω πιστός).

● **σύν** (Παραδ. 18).

σύνειμι (= συναναστρέφομαι)

συνοικῶ (= κατοικῶ μαζί)

- συνάχθομαι** (= στενοχωρούμαι μαζί με κάποιον) **συμμείγνυμαι** (= συναντώμαι)
 ● **ἐπί** (Παράδ. 19). **ἐπιτίθεμαι** (= επιτίθεμαι) **ἐπιχειρῶ** (= επιτίθεμαι)
 ● **περί** (Παράδ. 20) **περιπίπτω**
 ● **παρά** (Παράδ. 21). **παραγίγνομαι** (= σπεύδω σε βοήθεια) **παρακάθημαι** (= κάθομαι κοντά)
 ● **ὑπό** (Παράδ. 22) **ὑπόκειμαι** (= βρίσκομαι αποκάτω).
 ● **πρός** (Παράδ. 23). **προσέχω** (= προσέχω) **πρόσειμι** (= είμαι κοντά) **προσφέρωμαι** (= επιτίθεμαι)

Παρατήρηση.

- Τα ρήματα **ὠφελῶ**, **θλάπτω** και **τα συνώνυμα** καθώς και το **λοιδορῶ** συντάσσονται με αιτιατική.

Ασκήσεις

I. Αναγνώρισε τα αντικείμενα και τις κατηγορίες των ρημάτων που συντάσσονται με δοτική.

1. Διαλέγου αὐτοῖς καί μάθε πρῶτον τίνες εἰσίν. 2. Ἀρήξουσι τῇ πόλει παντί σθένει. 3. Φθονοῦσιν ἑαυτοῖς μᾶλλον ἢ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις. 4. Οὐ μέμφομαι τοῖς βουλομένοις ἄρχειν. 5. Ἡδέως ἂν ὑμῖν ἐπισποίμην (ἐφέπομαι). 6. Λυδοὶ νόμοις ὁμοίοις ἐχρῶντο καὶ Ἕλληνες. 7. Ἐπιτιμᾷ τοῖς πεπραγμένοις. 8. Πάνυ ταχὺ σοὶ ὑπακούσεται. 9. Ἦνώχλει ἡμῖν ὁ Φίλιππος. 10. Οἱ τῶν βαρβάρων ἱππεῖς, ὧτινι ἐντυγχάνοιεν Ἕλληνι ἢ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ, πάντας ἀπέκτεινον. 11. Προσηύχοντο θεοῖς καὶ ἦρωσι. 12. Ἐκπληξίς ἐνέπεσεν ἀνθρώποις. 13. Ὁ Λεοντιάδης ἠγείται τῷ Φοιβίδῃ εἰς τὴν Ἀκρόπολιν. 14. Εἶπετο τῷ λοχαγῷ οὖν αὐτῷ τῷ θώρακι. 15. Βίᾳ ποτε ἄσεβέσιν ἀνθρώποις συνέπλε. 16. Πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις πρέπει τοῖς τε δυστυχέσι βοηθεῖν καὶ τοῖς τάλαιπῶροις ἐπικουρεῖν καὶ τοῖς ἀθύμοις παραμυθεῖσθαι. 17. Μέρους τι τῶν Σκυθῶν ἐπλησίαζον τῷ τῶν Μακεδόνων στρατοπέδῳ. 18. Δημοσθένης μετὰ τῶν συστρατῆγων σπένδονται Μαντινεύσιν. 19. Λύπαι ἡδοναῖς κεράννυνται. 20. Πολλοὶ ἀτυχοῦσι μὲν τοῖς φίλοις συνάχθονται, καλῶς δὲ πράττουσι φθονοῦσι. 21. Οἱ κακοὶ οὔτε λόγοις οὔτε νόμοις ἀγαθοῖς πείθονται. 22. Τιμωρῶ τῷ πατρί. 23. Δαίδαλος Μίνῳ ἐδοῦλευεν. 24. Οἱ στρατιῶται ἐχαλέπαινον καὶ ὠργίζοντο τῷ Κλεάρχῳ. 25. Σῶμα νοσῶδες στασιάζει αὐτὸ ἑαυτῷ. 26. Ἀπειλῶ ἄλλοις. 27. Μὴ φθονεῖτε τοῖς ἔχουσι. 28. Κύριος ἐπεβούλευεν Ἀρταξέρξη. 29. Ἀμφότεροι ἐπιτιμῶσι τοῖς πρεσβυτέροις. 30. Ἀμφισβητοῦσι καὶ δι' εὐνοίαν οἱ φίλοι τοῖς φίλοις. 31. Οὐδενὶ ἐγὼ διηλλάγην. 32. Τοῖς ἐχθροῖς κατηλλάγην. 33. Τό τῆς πόλεως ἦθος ὁμοιοῦται τοῖς ἄρχουσι. 34. Ὀμονοεῖτε ἀλλήλοις. 35. Οὗτοι οἱ λόγοι οὐ συνάδουσιν οὐδὲ συναρμόττουσιν ἀλλήλοις. 36. Συνάχθομαι τοῖς φίλοις. 37. Συνέμειξαν τῷ Φαρναβάζῳ. 38. Φίλιππος Ὀλυμπίῳ ἐπεχείρησεν. 39. Ὅπως μὴ προσφέρω αὐτοῖς. 40. Τῇ θίᾳ πρόσεισιν ἔχθραι καὶ κίνδυνοι.

II. Να βρεις τα ρήματα που συντάσσονται με δοτική και τα αντικείμενά τους.

Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Ἕλληνες ἐπορεύοντο καὶ ἐνετύγχανον τάφροις πλήρεισιν ὕδατος. Εἶποντο δ' αὐτοῖς τὰ τε σκευοφόρα καὶ τὰ ὑποζύγια. Ἐπεὶ δὲ οἱ ἐνοικοῦντες τὴν χώραν ἐπλησίαζον τῷ στρατεύματι, ἐπιτίθεντο τοῖς ὀπισθοφύλαξι καὶ σχολαῖα (= βραδεῖα) αὐτοῖς ἡ πορεία ἐγίνετο.

Τότε οὖν συγκαλέσαντες οἱ στρατηγοὶ τοὺς κωμάρχας ἔλεγον αὐτοῖς· «ἄνδρες, οὐ δικαίως πολεμεῖτε ἡμῖν· καὶ γὰρ ἡμεῖς βασιλεῖ ἀντεταξάμεθα καὶ Τισσαφέρνει, ὃς ἐπιβουλεύει ὑμῖν τε καὶ ἡμῖν.

Γινώσκετε μὲν γὰρ ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἐπὶ δουλείᾳ τῇ ὑμετέρᾳ ἤκομεν, ἀλλὰ Κύρῳ ἐβοηθήσαμεν στρατευομένῳ ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ καὶ συνεμαχήσαμεν αὐτῷ.

Ἐπεὶ μὲντοι ἐκεῖνος τέθνηκε, ἐσπεισάμεθα Τισσαφέρνει καὶ τοῖς τούτου ὄρκους ἐπιστεύσαμεν.

Οὗτος μὲντοι οὐκ ἐνέμεινε τοῖς ὄρκους καὶ ταῖς σπονδαῖς, ἀλλὰ πολέμιος ἡμῖν ἐγένετο. Ἐροῦμεν οὖν ἂ ἀμφοτέροις συνοίσει. Ἀγορὰν παρέχετε τῷ στρατεύματι καὶ μὴ ἀδικεῖτε ἡμᾶς. Εἰ δὲ μὴ, τοῖς ὄπλοις χρῆσάμεθα καὶ τὰ ἐπιτήδεια βία ληψόμεθα.

Ἐὰν ὁμως ταῦτα ἀρέσκη ὑμῖν, σπεισάμεθα ἀλλήλοις καὶ δεξιάς δώσομεν».

III. Μετάτρεψε τα ακόλουθα παραδείγματα στην αρχαία ελληνική και δικαιολόγησε την πτώση που θα τεθούν τα αντικείμενα.

1. Φοβάμαι (δέδοικα) μήπως λησμονήσουμε (ἐπιλανθάνομαι) το δρόμο προς την πατρίδα (οἴκαδε). 2. Ο Σωκράτης δεν παραμελούσε (ἀμελῶ) το σώμα. 3. Ο Κλεάρχος ήταν επικεφαλής (ηγούμαι)

στό δεξιό κέρα. 4. Ὁ Κύρος γεννήθηκε (γίγνομαι) ἀπὸ μητέρα τῆ Μανδάνη. 5. Κατηγόρησαν μερικοὶ τὸν Ξενοφῶντα. 6. Νά θυμᾶσαι (μέμνημαι) τοὺς ἀπόντες φίλους. 7. Νά μή λησμονεῖς (ἐπιλανθάνομαι) τίς εὐεργεσίες. 8. Ἀπομακρύνομαι (ἀπέχομαι) ἀπὸ τοὺς ἀδίκους. 9. Δέν ἐγγίζω (ἀππομαι) τῆ φωτιά. 10. Ὁ Πausανίας στήν Ἄλιάρτο φάνηκε κατώτερος (ὑστερῶ) ἀπὸ τό Λύσανδρο. 11. Ὁ κόσμος μοιάζει (ἔοικα) μέ θέατρο. 12. Οἱ σοφιστές δέν συνομιλοῦσαν (διαλέγομαι) μέ αὐτοὺς πού δέν ἔδιναν χρήματα. 13. Οἱ Εἰλωτες πολλές φορές ἐπιτέθηκαν (ἐπιτίθεμαι) κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων. 14. Αὐτά ἀρμόζουν (πρέπει) σέ εὐγενεῖς. 15. Πρέπει (χρῆ) ὅλοι νά βοηθοῦν (ἀμύνω) τήν πόλη. 16. Στήν ἀχαριστία ἀκολουθεῖ (ἐπομαι) ἡ ἀναισχυντία. 17. Τά ἔργα δέν συμφωνοῦν μέ τοὺς λόγους. 18. Στούς ἀνθρώπους πού σκέπτονται καλά (εὐ φρονῶ) εἶναι σύμμαχος (συμμαχῶ) ἡ τύχη. 19. Τά παιδιὰ πειθόνταν στοὺς λόγους τοῦ πατέρα. 20. Οἱ Πλαταιεῖς δέν ἔμειναν πιστοί (ἐμμένω) στοὺς ὅρκους.

Ενότητα 28η

● Δίπτωτα ρήματα

1. Με δύο αιτιατικές

Παραδείγματα			Ρήματα που συντάσσονται με δύο αιτιατικές
Ρήμα	Αιτιατική άμεσου αντικειμένου	Αιτιατική έμμεσου αντικειμένου	
1. Διογεΐτων ἔκρυπτε	τήν θυγατέρα	τόν θάνατον τοῦ ἀνδρός.	κρύπτω
2. Ἄποστερεῖ	ἡμᾶς	τόν μισθόν.	ἀποστερῶ
3. Εἰσπράξαν	τούς συμμαχούς,	πλήθος χρημάτων.	εἰσπράττω
4. Ἐπραξάμην ἢ ἤτησα	οὐδένα (ἀνθρώπων)	μισθόν.	πράττομαι, αἰτῶ
5. Οὐκ ἐρωτῶ	σε	τοῦτο	ἐρωτῶ
6. Ἄνηρωτα	ἡμᾶς	τούς ἐν Ἰλίῳ πόνους.	ἀνερωτῶ
7. Ἐδίδασκον	τούς παῖδας	τούς τρόπους τῶν Ἀθηναίων.	διδάσκω
8. Οἱ Ἐγεσταῖοι ἀνεμίμνησκον	τούς Ἀθηναίους	τούς ἀγῶνας.	ἀναμιμνήσκω
9. Ὑπέμνησας	Ἀθηναίους	καί τάδε.	ὑπομιμνήσκω
10. Ἐνδύσω	σε	τήν ἐξωμίδα.	ἐνδύω
11. Ἐδρασαν	τούς φίλους	πολλά καί δεινά.	δρῶ
12. Εἶργασμαι	τόν ἡμέτερον οἶκον	κακά πλεῖστα.	ἐργάζομαι
13. Ἐποίησαν	τήν πόλιν	πολλά ἀγαθά	ποιῶ
14. Πᾶς τις ἀγορεύει	τό γυναικεῖον φύλον	κακά πολλά	ἀγορεύω
15. Οἱ ὑποκριταί λέγουσιν	ἀλλήλους	τά ἔσχιστα.	λέγω
16. Εὐηργέτουν	ἡμᾶς	τά μέγιστα.	εὐεργετῶ

Ποιες κατηγορίες ρημάτων συντάσσονται με δύο αιτιατικές;

● Δύο αντικείμενα σε πτώση αιτιατική δέχονται οἱ εἰς τῆς κατηγορίες ρημάτων:

1. Ὅσα σημαίνουν **αποκρύπτω, ἀποστερῶ, εἰσπράττω, ἰκετεύω, ἐρωτῶ, ἀνερωτῶ** (Παραδ. 1 – 6).

2. Ὅσα σημαίνουν **διδάσκω** ἢ **υπενθυμίζω** (Παραδ. 7,8,9).

3. Ὅσα σημαίνουν **ἐνδύω** (Παραδ. 10).

4. Ὅσα ἔχουν ἐκτός ἀπό το ἐξωτερικό αντικείμενο καί **σύστοιχο** (Παραδ. 11 – 16) π.χ. **δρῶ – ἐργάζομαι – ποιῶ – ἀγορεύω – λέγω – εὐεργετῶ**.

Παρατήρηση.

● Στις προηγούμενες κατηγορίες τῶν ρημάτων βλέπουμε ὅτι ἡ μία αιτιατική φανερώνει **πρόσωπο** καί αὐτή κανονικά εἶναι **το ἄμεσο αντικείμενο**, καί ἡ ἄλλη φανερώνει **πράγμα** καί αὐτή κανονικά πρέπει νά εἶναι **το ἔμμεσο ἀντικείμενο**.

● Κατηγορούμενο του αντικείμενου

Παραδείγματα			Ρήματα που δέχονται αιτιατική ως κατηγορούμενο του αντικειμ.
Ρήμα – υφ.οκείμενο	Αιτιατική αντικείμενο	Αιτιατική κατηγορούμενο	
1. Καλοῦσιν 2. Προσαγορεύω 3. Ὀνομάζουσι 4. Ἐποίησε 5. Κατέστησεν 6. Ἀστυάγης ἀπέδειξε 7. Ὁ δῆμος εἴλετο 8. Ἡ πόλις ἐπιχειροτόνησε 9. Νομίζει ἡ πόλις 10. Ἔγωγε ἠγοῦμαι 11. Ἐκρινον 12. Παρέδοσαν 13. Παρέλαθε 14. Παρέσχετε 15. Ὁ δῆμος τρέφει καὶ αὔξει 16. Ἡ εἰρήνη ἦρε	αὐτοῦς τοὺς φιλοσόφους τὸν ἄνδρα τοὺς συμμάχους αὐτοῦς τοῦτον τὸν πατέρα Δημοσθένη τοῦτους πλοῦτον καὶ πίστιν αὐτόν τοὺς νεκρούς τὸν Γωβρύαν αὐτήν ἓνα τινά τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων	νομοθέτας. θεῖους. σοφιστὴν προθύμους κοινωνούς της οὐσίας στρατηγόν στρατηγόν τειχοποιόν θεοῦς συμμάχους πόλεως φιλομαθέστατον ὑποσπόνδους σύνδειπνον εὐμένη ἐναγωνίασσαι μέγαν ὑψηλόν	καλῶ προσαγορεύω ονομάζω ποιῶ καθίστημι ἀποδεικνυμι αἰρούμαι (= εκλέγω) χειροτονῶ νομίζω ἠγοῦμαι κρίνω παραδίδωμι παραλαμβάνω παρέχω τρέφω – αὔξω αἶρω

Ποια ρήματα συντάσσονται με δύο αιτιατικές, από τις οποίες η μία είναι κατηγορούμενο της άλλης;

● Ὅπως φαίνεται από τα παραδείγματα, υπάρχουν αρκετά ρήματα που συντάσσονται με δύο αντικείμενα σε πτώση αιτιατική, αλλά η μία αιτιατική είναι κατηγορούμενο της άλλης.

● Ρήματα που συντάσσονται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο εἶναι:

1. Ὅσα σημαίνουν: λέγω, καλῶ, προσαγορεύω, ὀνομάζω (Παραδ. 1 –3).
2. Ὅσα σημαίνουν: ποιῶ, καθίστημι, τίθημι, ἀποδεικνυμι, ἀποφαίνω, αἰρούμαι, χειροτονῶ (Παραδ. 4,5,6,7,8).
3. Ὅσα σημαίνουν: νομίζω, ἠγοῦμαι, κρίνω (Παραδ. 9,10,11).
4. Ὅσα σημαίνουν: ἔχω, δίδωμι, λαμβάνω, παραλαμβάνω, παρέχω (Παραδ. 12, 13,14).

● Στα ρήματα αὔξω, αἶρω, τρέφω (Παραδ. 15,16), τὸ δεύτερο αντικείμενο εἶναι προληπτικὸν κατηγορούμενο τοῦ πρώτου.

Παρατήρηση.

● Για να βρούμε ποια αιτιατική είναι κατηγορούμενο της άλλης, μετατρέπουμε τὴν ενεργητικὴν σύνταξη σε παθητικὴν, ὁπότε τὸ καθαυτὸν αντικείμενο μετατρέπεται εἰς υποκείμενο τοῦ παθητικοῦ ρήματος, ἐνῶ τὸ κατηγορούμενο τοῦ αντικειμένου μετατρέπεται εἰς κατηγορούμενο τοῦ υποκειμένου.

● Απόδειξη

Ενεργητικὴ σύνταξη			Παθητικὴ σύνταξη		
ρήμα	αιτιατικὴ αντικείμ.	αιτιατ. κατηγ.	υποκείμενο	ρήμα	κατηγορούμ.
ἐκάλεσαν ὁ δῆμος εἴλετο	αὐτοῦς τὸν πατέρα	νομοθέτας στρατηγόν	αὐτοὶ ὁ πατήρ	ἐκλήθησαν ἠρέθη	νομοθέται στρατηγός

Ενότητα 29η

● Δίπλωτα ρήματα
2. Με αιτιατική και γενική

Παραδείγματα			Ρήματα που συντάσσονται με αιτιατ. γενική
Ρήμα και υποκείμενο	αντικείμενο σε αιτιατική άμεσο	αντικείμενο σε γενική έμμεσο	
1. Ἐμπίπλησιν	διφθέρας	χόρτου	πίμπλημι
2. Ἐγέμισε	τὴν ναῦν	ξύλων	γεμίζω
3. Ἐκένωσαν	τάς χεῖρας	δώρων	κενῶ
4. Ἐρημοῖς	σεαυτόν	φίλων	ἐρημῶ
5. Λυσίας εἰσία	ἡμᾶς	τῶν λόγων	ἐστιῶ
6. Ἦκουσα	ταῦτα	Σωκράτους	ἀκούω
7. Μάθε καί	τάδε	μου	μανθάνω
8. Ἐπιυθόμην	ταῦτα	αὐτοῦ	πυνθάνομαι
9. Ἔλαβε	τόν Ὀρόνταν	τῆς ζώνης	λαμβάνω
10. Ἄγει	τόν ἵππον	τῶν ἡνίων	ἄγω
11. Εἶλκε	τόν ἄνδρα	τῆς ζώνης	ἔλκω
12. Ἀπολύω	ἡμᾶς	τῆς φρουρᾶς	ἀπολύω
13. Μή ἀποστερήσητέ	με	τούτου	ἀποστερῶ
14. Ἐπαυσαν	τόν Τιμόθεον	τῆς στρατηγίας	παύω
15. Οἱ Ἥλειοι ἐκώλυον	τούς Λακεδαιμονίους	τοῦ ἀγώνου	κωλύω
16. Εἶργον	αὐτούς	τῶν νομίμων ἱερῶν	εἶργω
17. Ἀντήλλαξαν	τὴν ψυχὴν	τοῦ χρυσοῦ	ἀνταλλάσσω
18. Ὅστις ὠνήσεται	με	ἀγυρίου	ὠνούμαι
19. Ἠξίωσαν	τόν Θεμιστοκλέα	τῶν μεγίστων τιμῶν	ἀξιώ
20. Ἐθαύμαζον	αὐτούς	τῆς τόλμης	θαυμάζω
21. Ζηλῶ	σε	τοῦ πλοῦτου	ζηλῶ
22. Ἡὐδαιμόνισά	σε	τοῦ τρόπου	εὐδαιμονίζω
23. Κῦρος ῥκτιρεν	αὐτὴν	τοῦ πάθους	οἰκτίρω
24. Μέλητος ἐγράψατο	Σωκράτη	ἀσεβείας	γράφωμαι
25. Διώξομεν	αὐτόν	τῆς αἰσχροκερδεΐας	διώκω
26. Ἐκρινον	αὐτόν	θανάτου	κρίνω
27. Ἀποτρέπει	με	τούτου	ἀποτρέπω
28. Ἐξέβαλον	αὐτόν	τῆς ἀρχῆς	ἐκβάλλω
29. Οὗτος κατηγορεῖ	ταῦτά	μου	κατηγορῶ
30. Προετάξατο	τούς ἱππέας	τῆς φάλαγγος	προτάσσομαι (μέσ.)
31. Προέταξαν	Ἄστυμαχον	σφῶν αὐτῶν	προτάσσω

Ποια ρήματα συντάσσονται με αιτιατική και γενική;

- Με δύο αντικείμενα, το ένα σε πῶση αιτιατική (άμεσο), και το άλλο σε πῶση γενική (έμμεσο), συντάσσονται οι εξής κατηγορίες ρημάτων.

1. Ὅσα σημαίνουν: πληρῶ, μεστῶ, γεμίζω, κενῶ, ἐρημῶ και το ἐστιῶ (= κάνω τραπέζι σε κάποιον) (Παραδ. 1,2,3,4,5).
 2. Ὅσα σημαίνουν: ἀκούω, μανθάνω, πληροφοροῦμαι (Παραδ. 6,7,8).
 3. Ὅσα σημαίνουν: λαμβάνω, ἄγω, ἔλκω (Παραδ. 9,10,11).
 4. Ὅσα σημαίνουν: ἀπαλλάσσω, ἀπολύω, παύω, ἀποστερῶ, χωρίζω, εἶργω (= εμποδίζω την εἰσοδο), κωλύω, ἐλευθερῶ (Παραδ. 12,13,14,15,16).
 5. Ὅσα σημαίνουν: ἀνταλλάσσω, ἀγοράζω, πωλῶ, πιπράσκω (= πωλῶ), ὠνούμαι (= αγοράζω), ἀποδίδομαι (= πωλῶ), ἀξιώ, τιμῶ, ἐκτιμῶ (Παραδ. 17,18,19).
- Η γενική στα ρήματα αυτά είναι γενική της αξίας.
6. Ὅσα σημαίνουν ψυχικό πάθημα όπως: θαυμάζω, ἄγαμαι (= θαυμάζω), ζηλῶ, ἐπαινῶ, εὐδαιμονίζω, μακαρίζω, μισῶ, οἰκτίρω (Παραδ. 20,21,22,23).

- Η γενική στα ρήματα αυτά είναι **γενική της αιτίας**.
- 7. Όσα σημαίνουν **δικάζω** και **ανταποδίδω** όπως: **αιτιῶμαι, γράφομαι** (= καταγγέλλω εγγράφως), **κρίνω, τιμωροῦμαι, διώκω, δικάζω** (Παραδ. 24,25,26).
- Η γενική στα ρήματα αυτά είναι **γενική της αιτίας**.
- 8. Πολλά σύνθετα με τις προθέσεις **ἀπό** (Παραδ. 27), **ἐκ** (Παραδ. 28), **κατά** (Παραδ. 29), **πρό** (Παραδ. 30,31).

Ενότητα 30ή

● Δίπτωτα ρήματα 3.Με αιτιατική και δοτική

Παραδείγματα			Ρήματα που συντάσσονται με αιτιατ. και δοτική
Ρήμα και υποκείμενο	αντικείμ.σε αιτιατ. άμεσο	αντικείμ. σε δοτική έμμεσο	
1. Εἶρηκα 2. Διηγούμην 3. Κῦρος δίδωσι 4. Ἔδειξεν 5. Ὁ ἄρχων παρήνευσε 6. Ἀποκρινόμεθα 7. Ἀντιτάξεις δέ 8. Ὑπισχνεῖτο 9. Φέρω 10. Οἱ Πελοποννήσιοι προσήγον 11. Παρεῖχε 12. Ἐεμπε 13. Ἐξισοῦσι 14. Οὗτος ὁμοιοῖ 15. Ὁ Μίδας ἐκέρασε (=ἀνέμειξε) 16. Συνήλλαξαν 17. Ἐγχειρίζω 18. Συνέκρουον	καί μῦθον τὰ τῆς μάχης μυρίουσ δαρεικοῦς τήν ὁδόν ταῦτα τί τίνα πέντε μνάς πέπλον μηχανάς σίτον καί οἶνον ξένια τήν αὐτῶν τάξιν τό ἦθος τήν κρήνην τούς φεύγοντας ἑμαυτόν αὐτούς	ὑμῖν αὐτοῖς τῷ Κλεάρχῳ αὐτοῖς τοῖς πολιταῖς αὐτῷ; τῷδε; ἐκάστῳ σοι τῇ πόλει αὐτοῖς τῷ Φαρναθάζῳ τοῖς Μαντινεῦσι τοῖς ἐκείνου βουλή- οἴνῳ ἐκείνοις τῇ ἀτυχίᾳ ἀλλήλοις	λέγω διηγούμαι δίδωμι (ἐπι)δείκνυμι παραινῶ ἀποκρίνομαι ἀντιτάσσω ὑπισχνούμαι φέρω προσάγω παρέχω πέμπω ἐξισῶ ὁμοίω κεράννυμι συναλλάσσω σύνθετο με την ἐν σύνθετο με την σύν

Ποια ρήματα συντάσσονται με αιτιατική και δοτική;

- Με δύο αντικείμενα, το ένα σε πτώση **αιτιατική (άμεσο)**, και το άλλο σε πτώση **δοτική (έμμεσο)**, συντάσσονται οι εξής κατηγορίες ρημάτων:

1. Τα ρήματα **λέγω, δίδωμι, δείκνυμι, παραινῶ, ἀποκρίνομαι, ἀντιτάσσω** και **ὅσα ἔχουν παρόμοια σημασία** (Παραδ. 1,2,3,4,5,6,7).
2. Τα ρήματα **ὑπισχνούμαι** (=υπόσχομαι), **ἐπιστέλλω, φέρω, προσάγω, προσαρμόζω, παρέχω, πέμπω** και **ὅσα ἔχουν παρόμοια σημασία** (Παραδ. 8,9,10,11,12).
3. Τα ρήματα **που σημαίνουν ἐξίσωση, ὁμοίωση, μείξη, συνδιαλλαγή** (Παραδ. 13,14,15,16).
4. Πολλά σύνθετα ρήματα με τις **προθέσεις ἐν** (Παράδ. 17) και **σύν** (Παράδ. 18).

● Δίπτωτα ρήματα

4. Με γενική και δοτική

Παραδείγματα			Ρήματα που συντάσσονται με γενική και δοτική
Ρήμα και υποκείμενο	αντικ. σε γενική άμεσο	αντικ. σε δοτική έμμεσο	
1. Μετεσχήκαμεν δέ 2. Κοινωνῶ 3. Μεταδίδωμι 4. Ὁ ποταμός παρακεχώρηκε 5. Μή φθονήσης 6. Ἴσως ἂν τιμῆσαιτε 7. Ὁ ἀνὴρ οὖν τιμάται ἐγὼ δέ δή ἀντιτιμήσομαι	ἱερῶν τῶν σεμνοτάτων μηδενός τοῦ σίτου τῆς ὁδοῦ τοῦ μαθήματος φυγῆς θανάτου τίνος	ὑμῖν τούτῳ τῷ κυνί ἡμῖν αὐτῷ μοι, μοι, ὑμῖν;	μετέχω κοινωνῶ μεταδίδωμι παραχωρῶ φθονῶ τιμῶ τιμῶμαι ἀντιτιμῶ

Ποια ρήματα συντάσσονται με γενική και δοτική;

● Με δύο αντικείμενα, το ένα σε πτώση **γενική (άμεσο)**, και το άλλο σε πτώση **δοτική (έμμεσο)**, συντάσσονται οι εξής κατηγορίες ρημάτων:

1. Τα ρήματα **μετέχω, κοινωνῶ, μεταδίδωμι, μεταλαμβάνω** και **τα συνώνυμά τους** (Παραδ. 1,2,3).
2. Τα ρήματα που σημαίνουν **παραχώρηση** και το ρήμα **φθονῶ** (=αρνούμαι κάτι σε κάποιον από φθόνο), (Παραδ. 4,5).
3. Τα ρήματα **τιμῶ** (=ορίζω ως ποινή για κάποιον), **τιμῶμαι** (=προτείνω για κάποιον ποινή), (Παραδ. 6,7).

● Συγκεντρωτικός πίνακας συντάξεως των δίπτωτων ρημάτων

Δίπτωτα ρήματα			
► με δύο αιτιατικές ὅσα σημαίνουν	► με αιτιατική και γενική ὅσα σημαίνουν	► με αιτιατική και δοτική ὅσα σημαίνουν	► με γενική και δοτική ὅσα σημαίνουν
► αποκρύπτω, αποστερῶ εισπράττω, ερωτῶ ► διδάσκω, υπενθυμίζω ► ενδύω, εκδύω ► μερικά κλητικά, προχειριστικά και δοξαστικά ρήματα	► γεμίζω, αδειάζω ► ακούω, πληροφορούμαι ► λαμβάνω, άγω, έλκω ► απαλλάσσω, στερῶ, χωρίζω ► ανταλλάσσω, αγοράζω, πωλῶ ► ψυχικό πάθημα ► δικάζω, ανταποδίδω ► μερικά σύνθετα με τις προθέσεις από, έκ, πρό, κατά	► λέγω, δίδω, δεικνύω ► υπόσχομαι, παραγγέλλω ► εξισώνω, ομοιώνω ► αναμειγνύω, συνδιαλλάσσω ► μερικά σύνθετα με τις προθ., έν, σύν.	► μετέχω, μεταδίδω ► παραχωρῶ, φθονῶ ► τιμῶ, τιμῶμαι

* Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση

1. Ποιες κατηγορίες ρημάτων συντάσσονται με δύο αιτιατικές;
2. Ποιες κατηγορίες ρημάτων συντάσσονται με δύο αιτιατικές, από τις οποίες η μία είναι κατηγορούμενο της άλλης;
3. Ποια ρήματα συντάσσονται με αιτιατική και γενική και ποια με αιτιατική και δοτική;

Άσκηση

Να θρεις τα δίπλωτα ρήματα και τα αντικειμενά τους

Συγκαλέσας οὖν τούς στρατηγούς ὁ Κύρος πρῶτον μὲν αὐτοὺς ἀπέκρυπτεν τὴν λύπην, ἔπειτα δὲ διηγείτο αὐτοῖς, ὅσα ἀγαθὰ αὐτοὺς εἰργάσατο· ἤρχετο δὲ τοῦ λόγου ὧδε· «ἄνδρες φίλοι, οἱ μὲν τύραννοι μισθοῦ φύλακας ἔχουσιν· οὗτοι δὲ πολλάκις τούτοις ἀντιποιοῦνται τῆς ἀρχῆς. Ἐγὼ δὲ φίλους μὲν ὑμᾶς καλῶ καὶ στρατηγούς ἀπέδειξα, οὐδέποτε δὲ ἑμαυτὸν δεσπότην ἐποίησα. Οὐδένα ἀπεστέρησα τὸν μισθόν· αἰεὶ γὰρ ἐπυθνανόμην ὑμῶν τὰ ἄριστα τῶ πολέμῳ, ὑμεῖς δὲ ταῦτα ἐδιδάσκετέ με.

Εἰ δὲ καὶ κακόν τι ἐγένετο, ὑμᾶς ἀπέλυσα τῆς αἰτίας, οὐδὲ τινα ἐδίωξα δειλίας. Εἰ δὲ καὶ ἀγαθόν τι, ὑμᾶς ἠύδαιμόνισα τῆς ἀρετῆς. Εἰ δὲ καὶ πόλιν τινὰ ἠρημώσατε τῶν κατοίκων καὶ τῶν ταύτη ἀγαθῶν, συγγνώμην ὑμῖν ἔσχον. Ὅτε δὲ ἐπιτηδεῖων ἐδεισθε, μετεδίδουν ὑμῖν αὐτῶν. Νῦν δὲ ὑπισχνούμαι καὶ ἄθλα τοῖς ἀρίστοις ὑμῶν. Ἐτι δὲ λέγω ὑμῖν καὶ τοῦτο· οὐποτε ἀλλάξομαι τὴν ὑμετέραν φιλίαν καὶ εὐνοίαν τῆς πάσης Ἀσίας.

Ἐπειδὴν δὲ ἡ στρατεία λήξη, δώσω τοῖς βουλομένοις ὑμῶν καὶ γῆν καλὴν καὶ ἀγαθὴν ἐργάζεσθαι καὶ τὴν ἐμὴν εὐνοίαν ἐπιδειξῶ ὑμῖν καὶ οὐ τι φθονήσω τοῦ πλοῦτου καὶ τῆς εὐδαιμονίας».

Ενότητα 31η

● Τα μέσα ρήματα

Παραδείγματα	Ανάλυση	Μετάφραση
1. Ἐγὼ γυμνάζομαι σύ καλύπτει (η) οὗτος, αὐτή, τοῦτο παύεται ἡμεῖς λουόμεθα ὑμεῖς τέρπεσθε οὗτοι, αὐταὶ κοσμοῦνται	γυμνάζω ἑμαυτόν, ἑμαυτὴν καλύπτεις σεαυτόν, σεαυτὴν παύει ἑαυτόν, -ήν, ἑαυτὸ λούομεν ἡμᾶς αὐτούς, ἡμᾶς αὐτάς τέρπετε ὑμᾶς αὐτούς, ὑμᾶς αὐ- τάς κοσμοῦσιν ἑαυτούς ἢ ἑαυτάς	Γυμνάζω τον εαυτό μου Καλύπτεις τον εαυτό σου Παύει τον εαυτό του Λούζουμε τους εαυτούς μας Ευχαριστείτε τους εαυτούς σας Στολιζουν τους εαυτούς των
2. Ὁ πατήρ τούς παῖδας παιδεύεται	ὁ πατήρ παιδεύει τούς παῖδας διὰ τοῦ διδασκάλου	Ὁ πατέρας μορφώνει τα παιδιά του διὰ του διδασκάλου
3. Οἱ ἄνθρωποι τούς νό- μους ἔθεντο	οἱ ἄνθρωποι ἔθηκαν τούς νό- μους διὰ τῶν νομοθετῶν	Οἱ ἄνθρωποι ἔθεσαν τους νόμους για τον εαυτό τους μέσω των νο- μοθετῶν.
4. Ναυπηγοῦμαι ναῦς	ναυπηγῶ ναῦς ἑμαυτῶ	Ναυπηγῶ πλοία για τον εαυτό μου
5. Σύ πορίζει χρήματα	πορίζεις σεαυτῶ χρήματα	Βρίσκει χρήματα για τον εαυτό σου
6. Οὗτος εὐρίσκεται ἀγα- θόν τι	αὐτός εὐρίσκει ἑαυτῶ ἀγαθόν τι	Βρίσκει κάτι καλό για τον εαυτό του
7. Τὴν οὐσίαν ἐνειμάντο	ἐνειμαν τὴν οὐσίαν ἀλλήλοις	Εμοίρασαν μεταξύ τους την περι- ουσία
8. Διενείμαντο τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς, ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Πλούτων	ὁ Ζεὺς, ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Πλού- των, διένειμαν τὴν ἀρχὴν ἀλλή- λοις	Ὁ Δίας, ο Ποσειδῶνας και ο Πλού- τωνας διαμοίρασαν την εξουσία μεταξύ τους
9. Παρέχομαι τοῖς στρατι- ώταις ὅπλα	παρέχω τοῖς στρατιώταις ὅπλα (ἴδια δαπάνη)	Παρέχω στους στρατιώτες ὅπλα, για τα οποία ἐγὼ δαπάνησα
10. Λύωμαι αἰχμάλωτων	λύω αἰχμάλωτων (τῆ καταβολῆ λύτρων)	Ἀπελευθερῶνω αἰχμάλωτο ἢ με τη μεσολάβησή μου ἢ με την κατα- βολή λύτρων.

Ποια ρήματα
λέγονται μέσα;

- Μέσα λέγονται τα ρήματα που φανερώνουν ότι η ενέργεια του υποκειμένου τους **επιστρέφει πάλι σ' αυτό το ίδιο** το υποκείμενο **άμεσα** ἢ **ἔμμεσα**.

Πῶς λέγονται τα μέσα
ρήματα ανάλογα με τη
σημασία τους;

1. Μέσα **ευθέα** ἢ **αυτοπαθή**. Αὐτὰ σημαίνουν ὅτι ἡ ἐν-
έργεια του υποκειμένου τους **επιστρέφει κατ' ευ-
θείαν (άμεσα)** στο ἴδιο το υποκείμενο (Παράδ. 1. Το
παράδειγμα καλύπτει και τα τρία πρόσωπα του λό-
γου).

- Όπως βλέπουμε τα ρήματα αυτά, όταν αναλύονται στο ενεργητικό τους ρήμα, δέχονται αντικείμενο σε πτώση **αιτιατική την αυτοπαθή αντωνυμία του αντίστοιχου προσώπου**.
- 2. **Μέσα πλάγια**. Αυτά σημαίνουν ότι η ενέργεια του υποκειμένου επιστρέφει πάλι **στο ίδιο το υποκείμενο όχι όμως κατ' ευθείαν**, αλλά με τρόπο **έμμεσο και πλάγιο** (Παραδ. 2-6).
 - Τα μέσα πλάγια ρήματα υποδιαιρούνται:
 - Σε μέσα **διάμεσα**. Αυτά σημαίνουν ότι το υποκείμενο ενεργεί κάτι τι **στον εαυτό του, ή σε κάτι που του ανήκει,διά μέσου άλλου**. (Παραδ. 2,3)
 - Σε μέσα **περιποιητικά ή μέσα ωφέλειας**. Αυτά σημαίνουν ότι το υποκείμενο κάνει κάτι **προς χάρη του ή ωφέλειά του** (Παραδ. 4,5,6)· όπως φαίνεται από τα παραδείγματα, αυτά τα ρήματα μπορούν να αναλύονται **στο ενεργητικό τους και τη δοτική της αυτοπαθούς αντωνυμίας**.
- 3. **Μέσα αλληλοπαθή**. Αυτά σημαίνουν ότι μία κοινή ενέργεια δύο ή περισσότερων υποκειμένων **μεταβαίνει (=πηγαίνει) από το ένα στο άλλο**.
 - Αυτά τα ρήματα κανονικά βρίσκονται σε πληθυντικό αριθμό (Παραδ. 7,8).
- 4. **Μέσα δυναμικά**. Αυτά σημαίνουν ότι το υποκείμενο χρησιμοποιεί **όλα του τα μέσα**, καταβάλλει κάθε σωματική ή πνευματική του δύναμη,για να κάνει κάτι (Παραδ. 9,10).
 - Τα μέσα δυναμικά ρήματα είναι συνηθέστατα στην αρχαία Ελληνική γλώσσα. Σε σπάνιες δε περιπτώσεις χρησιμοποιείται το ενεργητικό αντί του μέσου όπως:

σκοπῶ	ή	σκοποῦμαι
στρατοπεδεύω	ή	στρατοπεδεύομαι
- Αλλά σε πάρα πολλές περιπτώσεις υπάρχει μεγάλη διαφορά στη σημασία μεταξύ του ενεργητικού και μέσου.

Ενεργητικά		Μέσα	
Ρήμα	Μετάφραση	Ρήμα	Μετάφραση
ἄρχω λόγου μισθῶ τι	αρχίζω πρώτος το λόγο ενοικιάζω κάτι σε άλλον	ἄρχομαι τοῦ λόγου μισθοῦμαι τι	αρχίζω το λόγο μου ενοικιάζω κάτι για τον εαυτό μου
πολιτεύω πρεσβεύω	εἶμαι πολίτης εἶμαι πρεσβευτής	πολιτεύομαι πρεσβεύομαι	μετέχω στην πολιτική διαπραγματεύομαι με πρέσβεις
βουλεύω	εἶμαι βουλευτής	βουλεύομαι	σκέπτομαι

- Πολύ συνηθισμένο μέσο δυναμικό ρήμα είναι το **ποιούμαι**· αυτό με αιτιατική αφηρημένου ρηματικού ουσιαστικού αποτελεί περίφραση του ρήματος και δείχνει έμφαση.

Ποιούμαι πόλεμον	=	πολεμῶ
Ποιούμαι χρῆσιν	=	χρῶμαι
Ποιούμαι διάγνωσιν	=	διαγιγνώσκω
Ποιούμαι λόγον	=	λέγω
Ποιούμαι ἐξέτασιν	=	ἐξετάζω

* Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση

1. Τι φανερώνουν τα μέσα ρήματα; 2. Τι εκφράζουν τα μέσα ευθέα και σε τι αναλύονται; 3. Τι εκφράζουν τα μέσα πλάγια, τι τα μέσα περιποιητικά; Τι τα μέσα αλληλοπαθή; Τι τα μέσα δυναμικά;

Άσκηση

Να βρεις τα μέσα ρήματα και τη σημασία τους

Ἐχεις ἄν οὖν εἰπεῖν, ἔφη, πῶς οἱ ἄνθρωποι πολιτεῖαν τε κατεστήσαντο καὶ νόμους ἔθεντο; Γινώσκω γάρ ὅτι ἅπας αὐτῶν ὁ βίος ἀπὸ τῶν νόμων ἤρτηται· διὰ τούτων τὰς μὲν αἰτίας διαλύονται, τὰς δὲ ἐριδας ὡς ἐλαχίστας ποιοῦνται, τὴν τε κακοπραγίαν ἀπωθοῦνται καὶ τὴν εὐδαιμονίαν διασῶζονται· τούτους δὲ τοὺς νόμους προβάλλονται ὡς ἀσπίδα, ὁπόταν ἀδικῶνται. Καὶ οἶδα μὲν ὅτι ἀπὸ μὲν τὰς τέχνας οἱ ἄνθρωποι πορίζονται τὰ πρὸς τὸ ζῆν, διὰ δὲ τοὺς νόμους ἐπ' ἀρετὴν καὶ κοσμιότητα τρέπονται. Καὶ δὴ κατὰ τοὺς νόμους στρατεύονται καὶ τὰς σπονδὰς καὶ συμμαχίας ποιοῦνται καὶ ἐφ' ἃ δεῖ πρεσβεύονται καὶ οἰκῆσεις κατασκευάζονται καὶ ναῦς ναυπηγοῦνται καὶ τείχη περιβάλλονται καὶ αἰχμαλώτους λύονται καὶ τὴν ψῆφον ἐν ταῖς δίκαις τίθενται· ἔτι δὲ καὶ τοὺς παῖδας διδάσκονται καὶ θυσίας θύονται καὶ τὰς οὐσίας νέμονται καὶ πάντα τ' ἀγαθὰ εὐρίσκονται.

Ενότητα 32η

(Παθητικά- Αποθετικά-Ουδέτερα ρήματα)

● 1. Τα παθητικά ρήματα

● Ποιητικό αίτιο

Παραδείγματα	Μετάφραση	Πώς εκφέρεται το ποιητικό αίτιο
1. Πολλοί κατεκόπησαν ὑπὸ τῶν βαρβάρων .	Πολλοί σκοτώθηκαν ἀπὸ τοὺς βαρβάρους.	ὑπό+γενικ.
2. Τα μὲν πόρρω ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐτέμνετο, τὰ δ' ἐγγύς ὑπὸ τῶν φίλων διηρπάζετο	Ὅσα βρίσκονταν μακριὰ καταστρέφονταν ἀπὸ τοὺς Λακεδαιμονίους, ὅσα ὅμως βρίσκονταν κοντὰ διαρπάζονταν ἀπὸ τοὺς φίλους.	ὑπό+γενικ.
3. Ἐπράχθη ἀπ' αὐτῶν οὐδὲν ἔργον ἀξιόλογον.	Ἀπ' αὐτοὺς δεν ἔγινε κανένα ἀξιόλογο ἔργο.	ἀπό+γενικ.
4. Τισσαφέρνει αἱ πόλεις ἐκ βασιλέως ἐδόθησαν.	Στον Τισσαφέρνη ἀπὸ το βασιλιά δόθηκαν οἱ πόλεις.	ἐκ+γενικ.
5. Τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα.	Αὐτὰ που λέγονταν ἀπ' αὐτόν.	παρά+γενικ.
6. Ἰσχύμαχος πρὸς πάντων καλὸς τε κάγαθος ἐπωνομάζετο.	Ὁ Ἰσχύμαχος ἀπὸ ὅλους ονομαζόταν ωραῖος καὶ καλός.	πρός+γενικ.
7. Πολλοὶ θεραπείαι τοῖς ἰατροῖς εὐρῆνται.	Πολλὲς θεραπείες ἀπὸ τοὺς γιατροὺς ἔχουν βρεθεῖ.	με δοτική προσ.
8. Τοῖς Λακεδαιμονίοις διέγνωστο λελύσθαι τὰς σπονδὰς.	Ἀπὸ τοὺς Λακεδαιμονίους εἶχε διαπιστωθεῖ ὅτι εἶχαν διαλυθεῖ οἱ συνθήκες.	με δοτική προσ.
9. Ταῦτα ἡμῖν ποιητέα.	Αὐτὰ πρέπει νὰ γίνουν ἀπὸ μας.	με δοτική
10. Ταῦτα βατὰ καὶ τοῖς ὑποζηγίοις ἔσται.	Αὐτὰ (τὰ μέρη) θα εἶναι διαβατὰ καὶ ἀπὸ τὰ ζῶα.	με δοτική
11. Θεατὸς σοφοῖς .	Θεατὸς ἀπὸ τοὺς σοφοῦς.	με δοτική
12. Μετάπεμπος ὑπὸ Κύρου .	Εἶχε προσκληθεῖ ἀπὸ τον Κύρο.	ὑπό+γενικ.

Ποια λέγοντα παθητικά ρήματα;

Πώς συμπληρώνουν την έννοιά τους τα παθητικά ρήματα;

● Παθητικά λέγονται τα ρήματα που φανερώνουν ὅτι το υποκείμενο **πάσχει** (=παθαίνει κάτι) **ἀπὸ κάποιον ἄλλον**.

● Τα παθητικά ρήματα συμπληρώνουν τὴν ἐννοιά τους με **έναν προσδιορισμό**, που δηλώνει κυρίως τὸ πρόσωπο ἀπὸ τὸ ὁποῖο **πάσχει** τὸ υποκείμενο.

**Πώς εκφέρεται
το ποιητικό αίτιο;**

- Ο προσδιορισμός αυτός λέγεται **ποιητικό αίτιο**.
 1. με την πρόθεση **υπό και γενική** (Παραδ. 1,2).
 2. με τις προθέσεις **από και γενική** (Παραδ. 3), **έκ και γενική** (Παραδ. 4), **παρά και γενική** (Παραδ. 5), **πρός και γενική** (Παραδ. 6).
- 3. με **δοτική προσωπική** (του ενεργούντος προσώπου), όταν το ρήμα βρίσκεται στον **παθητικό παρακείμενο, υπερσυντέλικο και συντελεσμένο μέλλοντα** (Παραδ. 7,8).
- 4. με **δοτική** μετά τα σε **-τέος** ρηματικά επίθετα (Παραδ. 9)
- 5. με **δοτική** μετά τα σε **-τός** ρηματικά επίθετα, όταν έχουν παθητική σημασία (Παραδ. 10,11).
- Σ' αυτήν όμως την περίπτωση αντί δοτικής μπορεί να τεθεί η **υπό με γενική** (Παραδ. 12).

● Μετατροπή ενεργητικής συντάξεως σε παθητική

1. Όταν το ρήμα είναι μονόπτωτο

Ενεργητική σύνταξη			Παθητική σύνταξη		
Υποκείμενο	Ρήμα	Αντικείμεν	Υποκείμεν.	Ρήμα	Ποιητικό αίτιο
1. οί πολέμιοι 2. οί πρόγονοι 3. ύμεις	έτεμνον οὐκ ήμέλου έβοηθήσατε	τήν γήν των οικείων τοίς φίλοις	ή γή τά οικεία οί φίλοι	έτέμνετο οὐκ ήμελείτο έβοηθήθησαν	υπό των πολεμίων υπό των προγόνων ύφ' ύμών

- Όπως βλέπουμε, κατά τη μετατροπή της ενεργητικής συντάξεως σε παθητική, γίνονται οι εξής μεταβολές.
- Τα **ενεργητικά** ρήματα (έτεμνον, ήμέλου, έβοηθήσατε) μετατρέπονται στα αντίστοιχα **παθητικά** (έτέμνετο, ήμελείτο, έβοηθήθησαν).
- Τα **υποκείμενα** των ενεργητικών μεταβατικών ρημάτων (οί πολέμιοι, οί πρόγονοι, ύμεις) μετατρέπονται σε **ποιητικά αίτια** (υπό των πολεμίων, υπό των προγόνων, ύφ' ύμών).
- Τα **αντικείμενα** των ενεργητικών μεταβατικών ρημάτων (τήν γήν, των οικείων, τοίς φίλοις) μετατρέπονται σε υποκείμενα των παθητικών (ή γή, τά οικεία, οί φίλοι).

2. Όταν το ρήμα είναι δίπτωτο

α) Με αιτιατική και γενική ή αιτιατική και δοτική

● Ενεργητική σύνταξη

Υποκείμενο	Ρήμα	Αντικείμενο	
		άμεσο	έμμεσο
οί θάρβαροι οί Έλληνες	ένεπλησαν έδοσαν	τόν λόφον ίππον	πελαστών τῷ ήγεμόνι

● Παθητική σύνταξη

Υποκείμενο	Ρήμα παθητικό	αντικείμενο	ποιητικό αίτιο
ό λόφος ίππος	ένεπλήσθη έδόθη	πελαστών τῷ ήγεμόνι	υπό των θαρβάρων υπό των Έλλήνων

- Από τα παραπάνω παραδείγματα βλέπουμε ότι:
- Τα ενεργητικά ρήματα (*ἐνέπλησαν, ἔδοσαν*) μετατρέπονται στα αντίστοιχα παθητικά του ίδιου χρόνου (*ἐνεπλήσθη, ἐδόθη*).
- Οι αιτιατικές (*τόν λόφον, τόν ἵππον*), δηλ. τα άμεσα αντικείμενα, μετατρέπονται σε υποκείμενα (*ὁ λόφος, ὁ ἵππος*) των παθητικών ρημάτων.
- Η γενική και δοτική (*πελαστῶν, τῷ ἡγεμόνι*), δηλ. τα έμμεσα αντικείμενα παραμένουν αμετάβλητα.
- Τα υποκείμενα (*οἱ βάρβαροι, οἱ Ἕλληνες*) των ενεργητικών ρημάτων (*ἐνέπλησαν, ἔδοσαν*), μετατρέπονται σε ποιητικό αίτιο (*ὑπό τῶν βαρβάρων, ὑπό τῶν Ἑλλήνων*) των παθητικών (*ἐνεπλήσθη, ἐδόθη*).

β) Ὃταν το ρήμα συντάσσεται με δύο αιτιατικές (αντικείμενα)

● Ενεργητική σύνταξη

Αντικείμενο			
Υποκείμενο	Ρήμα	άμεσο	έμμεσο
Σωκράτης	ἐδίδασκεν	τούς νέους	τήν σοφίαν

● Παθητική σύνταξη

Υποκείμενο	Ρήμα παθητικό	Αντικείμενο	Ποιητικό αίτιο
οἱ νέοι	ἐδιδάσκοντο	τήν σοφίαν	ὑπό Σωκράτους

Από το πιο πάνω παράδειγμα βλέπουμε ότι:

- Το ενεργητικό ρήμα (*ἐδίδασκεν*) μετατρέπεται στο αντίστοιχο παθητικό του ίδιου χρόνου (*ἐδιδάσκοντο*).
- Η αιτιατική του προσώπου (*τούς νέους*), δηλ. το άμεσο αντικείμενο, μετατρέπεται σε υποκείμενο (*οἱ νέοι*) του παθητικού ρήματος.
- Η αιτιατική του πράγματος (*τήν σοφίαν*), δηλ. το έμμεσο αντικείμενο, παραμένει αμετάβλητη.
- Το υποκείμενο (*Σωκράτης*) του ενεργητικού ρήματος (*ἐδίδασκεν*) μετατρέπεται σε ποιητικό αίτιο (*ὑπό Σωκράτους*) του παθητικού.

γ) Ὃταν το ρήμα συντάσσεται με δύο αιτιατικές, από τις οποίες η μία είναι κατηγορούμενο της άλλης

● Ενεργητική σύνταξη

Υποκείμενο	Ρήμα	Αντικείμενο	Κατηγορούμενο αντικειμένου
Δαρείος	ἀπέδειξε	Κύρον	στρατηγόν

● Παθητική σύνταξη

Υποκείμενο	Ρήμα	Κατηγορούμενο	Ποιητικό αίτιο
Κύρος	ἀπεδείχθη	στρατηγός	ὑπό Δαρείου

Από το παράδειγμα βλέπουμε ότι:

- Το ενεργητικό ρήμα (έπέδειξε) μετατρέπεται σε παθητικό του ίδιου χρόνου (άπεδειχθη).
- Οι δύο αιτιατικές (Ι΄ ὕρον, στρατηγόν) μετατρέπονται σε ονομαστικές, και η μία (Κῦρος) γίνεται υποκείμενο του παθητικού ρήματος (άπεδειχθη), και η άλλη (στρατηγός) κατηγορούμενο του υποκειμένου.
- Το υποκείμενο (Δαρείος) μετατρέπεται σε ποιητικό αίτιο (ὑπό Δαρείου).
- Παρατηρήσεις

1) Μερικά ενεργητικά μεταβατικά ρήματα έχουν ως παθητικά άλλα ρήματα ενεργητικά αμετάβητα με παθητική σημασία, που γι' αυτό το λόγο ακολουθούν τη σύνταξη του παθητικού (δέχονται δηλ. προσδιορισμό του ποιητικού αιτίου),

Ενεργητικά ρήματα		Παθητικά ρήματα	
Ρήμα	Μετάφραση	Ρήμα	Μετάφραση
ἀποκτείνω τινά διώκω τινά	φονεύω κάποιον εξορίζω, κατηγορώ	ἀποθνήσκω ὑπό τινος φεύγω ὑπό τινος	φονεύομαι από κάποιον εξορίζομαι, κατηγορούμαι
ἐκβάλλω τινά εὖ λέγω τινά κακῶς λέγω τινά	εξορίζω κάποιον επαινῶ κάποιον κακολογῶ κάποιον	ἐκπίπτω ὑπό τινος εὖ ἀκούω ὑπό τινος κακῶς ἀκούω ὑπό τινος	εξορίζομαι επαινούμαι κακολογούμαι από κάποιον
εὖ ποιῶ τίνα εὖ δρῶ ἢ ἐργάζομαι τίνα κακῶς δρῶ ἢ ἐργάζομαι τίνα αἰρῶ	ευεργετῶ κάποιον ευεργετῶ κάποιον κακοποιῶ κάποιον	εὖ πάσχω ὑπό τινος εὖ πάσχω ὑπό τινος κακῶς πάσχω ὑπό τινος	ευεργετούμαι ευεργετούμαι κακοποιούμαι
αἰρούμαι τίνα	συλλαμβάνω, κυριεύω, εκλέγω	ἀλίσκομαι αἰρούμαι ὑπό τινος	συλλαμβάνομαι, κυριεύομαι εκλέγομαι

2. Μερικά άλλα ενεργητικά ρήματα σχηματίζουν το παθητικό τους με περίφραση που αποτελείται από τα ρήματα γίγνομαι, ἔχω, λαμβάνω, τυγχάνω, και ένα επίθετο ή ουσιαστικό συνώνυμο του ενεργητικού.

Ενεργητικά	Παθητικά
ζημιῶ τίνα θεραπεύω τινά μισῶ τίνα	(ζημιούμαι) ἢ ζημίαν λαμβάνω παρά τινος (θεραπεύομαι) ἢ θεραπείας τυγχάνω ὑπό τινος (μισοῦμαι) ἢ μισητός γίγνομαι ἢ μίσος ἔχω πρὸς τινος
αἰτιῶμαι τίνα (=κατηγορῶ)	αἰτίαν ἔχω ἢ αἰτίαν λαμβάνω ὑπό τινος (=κατηγοροῦμαι)
δίκην λαμβάνω (=τιμωρῶ) πράγματα παρέχω (=ένοχλῶ)	δίκην δίδωμι (=τιμωροῦμαι) πράγματα ἔχω (=ένοχλοῦμαι)

● 2. Αποθετικά ρήματα

Ποια λέγονται αποθετικά ρήματα;

- Αποθετικά λέγονται τα ρήματα που δεν έχουν ενεργητικό τύπο.

Τα αποθετικά ρήματα ανήκουν στα μέσα

Μερικά αποθετικά έχουν και παθητική σημασία, ιδίως στον αόριστο και παρακείμενο. Αποθετικά π.χ. είναι τα ρήματα: ἀγωνίζομαι, αἰσθάνομαι, θούλομαι, κτῶμαι, διαδέχομαι.

● 3. Τα ουδέτερα ρήματα

Ποια λέγονται ουδέτερα ρήματα;

- **Ουδέτερα** λέγονται τα ρήματα που φανερώνουν ότι το υποκείμενο **ούτε ενεργεί ούτε πάσχει** **αλλ' ότι βρίσκεται σε μία κατάσταση ουδέτερη.**

Ουδέτερα π.χ. είναι τα ρήματα **εὐδαιμονῶ, εὐτυχῶ, ἡρεμῶ, ἡσυχάζω, ζῶ, καθεύδω, νοσῶ, σωφρονῶ, ὑγιαίνω** δηλ. τα ουδέτερα ρήματα είναι στην πραγματικότητα ενεργητικά αμετάβητα ρήματα που η ενέργιά τους, επειδή είναι ανεπαίσθητη (δηλ. δε γίνεται αντιληπτή), κατάντησε να θεωρείται απλή κατάσταση.

Ασκήσεις

I. Αναγνώρισε και δικαιολόγησε το ποιητικό αίτιο

Ἡ φυλακὴ (= ἡ φρουρά) κατελήφθη τῆς νυκτός ὑπὸ τῶν ἐθελοντῶν. Αἱ Ἀθηναίων νῆες (= τὰ πλοῖα) τοῖς Κερκυραίοις οὐκ ἐωρῶντο. Οἱ Κερκυραῖοι ὑπὸ τῶν Κορινθίων ἐπολεμήθησαν. Ἡ Τροία ἐάλω (= ἐκυριεύθη) ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Δέξιππος ἀπέθανεν (= ἐφονεύθη) ὑπὸ Νικάνδρου τοῦ Λάκωνος. Οὗτοι, εἰ ἤθελον ἀληθῆ λέγειν, οὐκ ἂν κακῶς ἤκουον (= ἐκακολογοῦντο) ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν. Ὑπὸ Σαμίων καὶ ἄλλων Ἴωνων ἐκπίπτουσιν (= ἐξορίζονται). Ἠγγέλθη ὅτι φεύγειν (= ὅτι ἐξορίζονταν) ὑπὸ τοῦ δήμου. Ὑπ' αὐτῶν δίκην ἔδοσαν (= τιμωρήθηκαν).

Ὑπὸ ἵππου ἐν μάχῃ οὐδεὶς πώποτε (= ποτέ μέχρι τώρα) οὔτε ἐδήχθη (= δαγκώθηκε) οὔτε ἐλακτίσθη (= κλωσίστηκε) οὔτε ἀπέθανεν (= ἐφονεύθη). Ταῦτα ὡμολόγητο (= εἶχαν συμφωνηθεῖ) ἡμῖν τε καὶ σοί;

II. Να μετατρέψεις την ενεργητική σύνταξη σε παθητική

Σωκράτης τοῦ σώματος οὐκ ἡμέλει. – Ὁ πάππος τὸν Κύρον καλὴν στολὴν ἐνέδουσε. – Τὴν τοιαύτην δύναμιν ἀνδρείαν ἐγωγε καλῶ. – Οὗτος ἀνδρῶν τήνδε πόλιν ἐκένωσεν. – Οἱ Ἥλαιοι τοὺς Λακεδαιμονίους ἐκώλυον τοῦ ἀγῶνος. – Οἱ βάρβαροι Θεμιστοκλέα μεγίστων δωρεῶν ἠξίωσαν. – Δαρεῖος Κύρον στρατηγὸν ἀπέδειξε πάντων. – Ὁ σῖδηρος ἐξίσσι (= ἐξιώνει) τοὺς ἀσθενεῖς τοῖς ἰσχυροῖς ἐν τῷ πολέμῳ. – Τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας ἡμεῖς παρεχωρήσατε τῷ Φιλίππῳ. – Ὁ μὲν τοίνυν πόλεμος ἀπάντων ἡμᾶς τῶν εἰρημένων ἀπεστέρησεν. – Οὕτω οἱ στρατιῶται Χειρίσοφον εἶλοντο (= ἐξέλεξαν) στρατηγόν.

Ενότητα 33η

● Τα απρόσωπα ρήματα και οι απρόσωπες εκφράσεις

Ποια λέγονται απρόσωπα ρήματα;

- **Απρόσωπα** ή **τριτοπρόσωπα** λέγονται τα ρήματα που βρίσκονται μόνο στο **γ' ενικό** πρόσωπο και δε δέχονται προσωπικό υποκείμενο (δηλ. υποκείμενο όνομα προσώπου ή πράγματος).

- Συνηθέστερα απρόσωπα ρήματα είναι τα εξής:

Ρήματα	Μετάφραση	Ρήματα	Μετάφραση
χρή δεῖ πρέπει προσῆκει δοκεῖ μέλει μοι.	εἶναι ἀνάγκη πρέπει πρέπει αρμόζει φαίνεται καλὸ υπάρχει φροντίδα σε με για κάτι	ἐνδέχεται ἐγχωρεῖ λέγεται ᾄδεται ἀγγέλλεται νομίζεται ἔστιν ἔξεστιν ἔνεστιν μέτεστί μοι τινος πάρεστιν	εἶναι ἐνδεχόμενο, δυνατό εἶναι δυνατό, επιτρέπεται λέγεται διαδίδεται αναγγέλλεται θεωρεῖται επιτρέπεται, εἶναι δυνατό » » » εἶναι δυνατό μετέχω σε κάτι εἶναι δυνατό, εἶναι στην ἐξουσία κάποιου εἶναι δυνατό
με γαμέλει μοι ἡμαρται συμβαίνει	μετανοῶ εἶναι πεπρωμένο συμβαίνει να	οἶόν τ' ἔστιν	
μέλλει.	πρόκειται να		

- Εκτός όμως από τα απρόσωπα ρήματα έχουμε και τις **απρόσωπες εκφράσεις**, που σχηματίζονται:

1. με το **έστί** και ένα από τα **ουδέτερα των επιθέτων**

Απρόσωπες εκφράσεις	Μετάφραση
ἄξιόν ἔστιν δῆλόν ἔστιν δίκαιόν ἔστιν εἰκός ἔστιν καλόν ἔστιν ῥᾶδιόν ἔστιν φανερόν ἔστιν χαλεπόν ἔστιν δυνατόν ἔστιν	αξίζει είναι φανερό είναι δίκαιο είναι φυσικό ή επόμενο είναι καλό είναι εύκολο είναι φανερό είναι δύσκολο είναι δυνατό

2. με το **έστί** και ένα από τα **ουσιαστικά**.

Απρόσωπες εκφράσεις	Μετάφραση
ἀκμή ἔστιν θέμις ἔστιν καιρός ἔστιν χρεών ἔστιν ᾠρα ἔστιν ἀνάγκη ἔστιν ἐλπίς ἔστιν	είναι η πλέον κατάλληλη στιγμή να..... είναι δίκαιο, είναι συνήθεια να..... είναι ευκαιρία, κατάλληλη στιγμή να..... είναι μοιραίο, αναγκαίο, επιβεβλημένο να..... είναι κατάλληλος χρόνος να..... είναι ανάγκη να..... υπάρχει ελπίδα, προσδοκία να....

Παρατήρηση

Στις δύο παραπάνω περιπτώσεις το **έστί** μπορεί να παραλείπεται.

3. με το **ρήμα έχει** και ένα **τροπικό επίρρημα**.

Απρόσωπες εκφράσεις	Μετάφραση
ἀναγκαιώς ἔχει εὖ ἔχει καλώς ἔχει	είναι αναγκαίο καλώς έχει καλώς έχει

● Υποκείμενο των απροσώπων ρημάτων και εκφράσεων

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Χρή του θάρους μεταδίδοναι (ἡμᾶς) τοῖς φίλοις. 2. Ἐδει λαθεῖν (ἡμᾶς) τότε τὰ ἐνέχυρα 3. Ἐδόκει ἦξειν βασιλέα. 4. Δίκαιόν (έστί) μεμνήσθαι θεοῦ τόν εὖ πράττοντα. 5. Ὡρα (έστί) ἀπιέναι (ἡμᾶς).	Πρέπει να μεταδίδουμε μέρος του θάρους στους φίλους. Ἐπρεπε να πάρουμε τότε τις εγγυήσεις. Φαινόταν ότι θα έρθει ο βασιλιάς. Είναι δίκαιο να θυμάται το θεό αυτός που ευτυχεί. Είναι καιρός να φεύγουμε.

6. Οὐ γάρ ἠγγέλθη αὐτοῖς **ὅτι τεθνηκότες εἰεν.**
 7. Δῆλον γάρ ἐστι τοῖς Ὀλυνθίοις **ὅτι νῦν οὐ
 περὶ δόξης πολεμοῦσι.**
 8. Δεῖ χρημάτων (= ἐνδεια ἔστι χρημάτων).
 9. Μετέμελεν αὐτῷ (= μεταμέλεια ἦν αὐτῷ).

Διότι δεν ανακοινώθηκε σ' αυτούς ότι είχαν σκοτωθεί.
 Διότι είναι φανερό στους Ολυνθίους ότι τώρα δεν πολεμοῦν για δόξα.
 Υπάρχει ανάγκη χρημάτων.
 Μετανόησε αυτός.

**Τι μπορεί να πάρει ως
 υποκείμενο ένα απρόσωπο ρήμα
 ή μία απρόσωπη έκφραση;**

1. Το **απαρέμφατο** που εξαρτάται από αυτά (Παραδ. 1,2,3,4,5).
2. **Ειδική πρόταση** (Παραδ. 6,7).
3. Το **αφηρημένο ουσιαστικό που προέρχεται από το απρόσωπο ρήμα** (Παραδ. 8,9).

● Ειδικές περιπτώσεις

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Δῆλον ἐστὶν ὅτι κινδυνεύουσιν οἱ ἐπιτήδαιοι. 2. Φανερόν ἐστιν ὅτι τὰ μέλλοντα προγιγνώσκειν οὐ τῆς ἡμετέρας φύσεως ἐστιν. 3. Ἐδοξεν αὐτοῖς ἀπιέναι (= ἔδοξεν ἀπιέναι αὐτοῦς). 4. Καί σοί μὲν ἀκμή ἐστι φιλοσοφεῖν (= ἀκμή ἐστι φιλοσοφεῖν σε). 5. Μικροῦ ἐδέησεν Εὐαγόρας Κύπρον κατασχέειν ἀντί: Μικροῦ ἐδέησεν Εὐαγόραν Κύπρον κατασχέειν. 6. Ἐδοξέ μοι ὁ στόλος πάγκαλος εἶναι. ἀντί: Ἐδοξέ μοι τὸν στόλον πάγκalon εἶναι	Εἶναι φανερό ότι θα κινδυνεύσουν οἱ φίλοι. Εἶναι φανερό ότι δεν είναι στη φύση μας να γνωρίζουμε από πριν τα μέλλοντα. Φάνηκε καλὸ σ' αυτούς να φύγουν. Και για σε μεν είναι η κατάλληλη στιγμή να φιλοσοφεῖς. Λίγο ἔλειψε ο Ευαγόρας να καταλάβει την Κύπρο. Μου φάνηκε ότι ο στόλος ἦταν πάρα πολύ ωραῖος.

- Ὅπως φαίνεται από τα παραδείγματα, οἱ ἀπρόσωπες ἐκφράσεις **δῆλον ἐστίν, φανερόν ἐστίν** δέχονται υποκείμενο **μόνον** **ειδική πρόταση** και **ὄχι** **απαρέμφατο** (Παραδ. 1,2).
- Συνήθως μετά τα ἀπρόσωπα ρήματα ακολουθεῖ **δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου** (Παραδ. 3,4).

Προσοχή !

- Η **δοτική προσωπική** αὐτή, ὅταν μετατραπεί σε **αιτιατική**, μας δίνει **το υποκείμενο του ἀπαρεμφάτου**, ὅπως φαίνεται από τα Παραδείγματα 3,4.
- Συχνά ἀντί **της ἀπρόσωπης** χρησιμοποιεῖται **η προσωπική** σύνταξη και ἔτσι τονίζεται περισσότερο **το πρόσωπο** που ενεργεῖ ἢ πάσχει ἢ εἶναι ἐκεῖνο που φανερώνει **το ἀπαρέμφατο**. Η προσωπική σύνταξη εἶναι συνηθισμένη με **το δοκῶ**, ὅταν αὐτὸ σημαίνει **φαίνομαι** ἢ **νομίζομαι** (Παραδ. 5,6).

Ασκήσεις

1. Να θρεις το υποκείμενο των ἀπρόσωπων ρημάτων και ἐκφράσεων.

Ἐκ τούτου συνελθόντων εἶπε πάλιν Ξενοφῶν· «ὦ ἄνδρες, ἐπὶ μὲν τῇ πορείᾳ, ὡς ὄρατε, τὰ ἱερά οὐπω γίνεται· γινώσκειτε δὴπου ὅτι ἐντεῦθεν χρῆ ἄρχεσθαι τοὺς μέλλοντάς τι τῶν δεόντων ποιῆσειν, πρὸς δὲ τούτοις εὐσεβεῖς εἶναι δεῖ καὶ φιλοτίμους· προσήκει δὲ προθύμως πείθεσθαι τοῖς ἄρχουσι. Ἐπεὶ δ' ὀρώ ὑμᾶς δεομένους τῶν ἐπιτηδείων, ἀνάγκη νῦν ἐστὶ τοὺς μὲν ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐξελεθῆναι τοὺς δὲ παρασκευάζεσθαι ὡς μαχομένους, εἴποτε καὶ ἄλλοτε. Καὶ γάρ δικαιοτάτον πάντας κοινωνεῖν τῶν πόνων καὶ κινδύνων». Μετὰ δὲ ταῦτα ἔδοξε τοῖς στρατιώταις τοὺς μὲν πορεύεσθαι εἰς τὰς ἐγγύς κώμας καταλιπόντας τὰ ὄπλα, ἐπεὶ οὐχ οἶόν τ' ἦν ἅμα τε χρήματα ἄγειν καὶ φέρειν καὶ τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι, τοὺς δὲ σὺν ὄπλοις συμπορεύεσθαι. Ἐπεὶ δ' εἰσηλθον εἰς κώμην τινά, οἱ κάτοικοι ἀγοράν αὐτοῖς παρεῖχον προθύμως. Τότε οὖν τὰ ἐπιτήδεια πολλὰ αὐτοῖς ἐξῆν ὠνεῖσθαι (= νά ἀγοράζουν). Ταῦτα οὖν ἔχοντες ἦλθον, οὐ ἦν τὸ στρατόπεδον.

Τῇ δ' ὑστεραία ἐκκλησίαν ἐποίησαν καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς συσκευασμένους ἃ εἶχον πορεύεσθαι καὶ τότε δὴ ἄξιον ἦν θεάσασθαι τὴν τάξιν αὐτῶν· ἤγουντο μὲν οἱ προφύλακες τὸν ἡγεμόνα ἔχοντες, εἶποντο δὲ οἱ λόχοι τῶν ὀπλιτῶν, μετὰ τούτους δὲ οἱ ὀπισθοφύλακες. Πορευόμενοι δὲ ἐνετύγχανον ποταμοῖς καὶ ἔλεσιν, ἃ οὐ ῥάδιον ἦν αὐτοῖς διαβαίνειν. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο εἰς κώμην τινὰ τῆς Φρυγίας, ὄρωσι τοὺς ἄνδρας συνειλεγμένους ἐν τῇ ἀγορᾷ σὺν ὄπλοις· δηλον γάρ ἦν ὅτι ἐφοβοῦντο. Οἱ δ' Ἕλληνες πέμπσαντες τὸν ἡγεμόνα, ἔλεγον αὐτοῖς· «ἡμεῖς οὐ πολέμιοι ἦκομεν τῇ ὑμετέρᾳ χώρᾳ· οὐ θέμις ἄρα ὑμᾶς φυλάττεσθαι καὶ ἐπιβουλεύειν ἡμῖν. Καὶ γὰρ ἔξεστιν ὑμῖν πιστά λαβεῖν παρ' ἡμῶν, ὡς οὐδὲν ἀδικήσομεν. Χρεῶν δ' ὑμῖν ἀγοράν παρέχειν τοῖς στρατιώταις, ἵνα ἔχωσι τὰ ἐπιτήδεια. Εἰ δὲ ταῦτα ποιήσετε, εἰκός τοὺς στρατιώτας φίλους ὑμῖν ἔσεσθαι, ὑμᾶς δὲ οὐδὲν πείσεσθαι».

Ενότητα 34η

● Οι ονομαστικοί τύποι του ρήματος

1. Το απαρέμφατο

Τι είναι το
απαρέμφατο;

- Το απαρέμφατο δεν είναι ἐγκλιση, ἀλλὰ ρηματικό ουσιαστικό ουδέτερου γένους, δηλ. ἔχει τις ιδιότητες καὶ τοῦ ρήματος καὶ τοῦ ουσιαστικοῦ.

● Απόδειξη της ρηματικής φύσεως του απαρεμφάτου

● Πίνακας 1.

Διαθέσεις	Χρόνοι			
	Ενεστώτας	Μέλλοντας	Αόριστος	Παρακείμενος
Ενεργητική Μέση Παθητική	κελεύειν κελεύεσθαι κελεύεσθαι	κελεύσειν κελεύσεσθαι κελευθήσεσθαι	κελεύσαι κελεύσασθαι κελευθῆναι	κεκελευκέναι κεκελεύσθαι κεκελεύσθαι

● Πίνακας 2.

Ρήμα και σύνταξή του	Αντίστοιχο απαρέμφατο και σύνταξή του
Φυλάττω τινά. Ἐπιμελοῦμαι τινος. Ὑπηρετῶ τινι. Διδάσκω τινά τι. Ἐμπιμπλήμι τινά τινος. Δίδωμι τινί τι. Μεταδίδωμι τινί τινος. Ἐλπίζω τεύξεσθαι.	Ἠγάπα διαφυλάττειν τὴν χώραν ἀδήλων. Ἐδέοντο ἐπιμελεῖσθαι τοῦ ναυτικοῦ. Οἱ ἔφοροι ἐπέστειλαν Σαμίῳ ὑπηρετεῖν Κύρῳ. Δεῖ ὑμᾶς διδάσκειν τοὺς παῖδας τὴν ἀρετὴν. Λέγεται τοὺς Ἀθηναίους ἐμπιμπλάναι τὴν ἀγοράν στοῶν. Καὶ ἐλέγετο Ἐπίαξαν δοῦναι Κύρῳ χρήματα πολλὰ. Χρὴ μεταδιδόναι τοῦ θάρους τοῖς φίλοις. Δεῖ ὑμᾶς ἐλπίζειν σωτηρίας τεύξεσθαι.

● Πίνακας 3.

Παραδείγματα	Μετάφραση
Τό ακριθῶς πείθεσαι τοῖς νόμοις. Ξυνηθής ἤδη μοί ἐστιν διὰ τό πολλάκις δεῦρο φοιτᾶν. Καὶ ἐξόν μοι ἀδεῶς πολιτεύεσθαι, μεθ' ὑμῶν εἰλόμην κινδυνεύειν.	Το να υπακούει κανείς ακριθῶς στους νόμους. Μου είναι γνωστός πλέον, διότι πολλές φορές συχνάζω εδώ. Και ενώ μου ήταν δυνατό να ζω ως πολίτης χωρίς φόβο, προτίμησα να διακινδυνεύω μαζί σας.

Πίνακας 4.

Δυνητικό απαρέμφατο	Ισοδυναμεί με	Δηλώνει
α) Νομίζω τούτο ούκ ἂν ἀληθές εἶναι. β) Κύρος νομίζεται, εἰ μὴ ἀπέθανεν, ἄριστος ἂν γενέσθαι ἄρχων.	Τοῦτο οὐκ ἂν ἀληθές εἶη. Ἐγένετο ἂν ἄριστος ἄρχων.	δυνατό ἢ πιθανό απραγματοποίητο

Από πού φαίνεται η ρηματική φύση του απαρεμφάτου;

● **Η ρηματική φύση** του απαρεμφάτου φαίνεται από τα εξής:

1. Ὅτι ἔχει **χρόνους** και **διαθέσεις** (Πίνακας 1).
2. Ὅτι **συντάσσεται, ὡπως το ρήμα** από το οποίο προέρχεται (Πίνακας 2).
3. Ὅτι δεν προσδιορίζεται από **επίθετο** αλλά από **επίρρημα**, ὡπως τα ρήματα (Πίνακας 3).
4. Ὅτι συνοδεύεται από **το δυνητικό ἂν** (Πίνακας 4), για να δηλώσει:
 - α) **Το δυνατό** ἢ **πιθανό** και ισοδυναμεί με **δυνητική ευκτική** (*ευκτική + ἂν*).
 - β) **Το απραγματοποίητο**, και ισοδυναμεί με **δυνητική οριστική** (*οριστική ιστορικού χρόνου + ἂν*).

● **Απόδειξη της ονοματικής φύσεως του απαρεμφάτου**

Παραδείγματα	Μετάφραση	πτώσεις απαρεμφάτου
1. Τό ἀδικεῖν μείζον κακόν ἐστὶ τοῦ ἀδικεῖσθαι. 2. Τό φυλάξει τὰ ἀγαθὰ χαλεπώτερον τοῦ κτήσασθαι ἐστίν. 3. Μένων ἠγάλλετο τῷ δύνασθαι ἐξαπατᾶν. 4. Διασπεύρονται καὶ οἱ Κύρου ἐξακόσιοι εἰς τό δῶκειν ὄρμησαντες. 5. Γυναικὶ σιγῇ καὶ τό σωφρονεῖν κάλλιστόν (ἐστίν).	Το να αδικεί κάποιος είναι μεγαλύτερο κακό από το να αδικείται. Η διατήρηση των αγαθών είναι δυσκολότερη από την απόκτηση. Ο Μένων ευχαριστιόταν με το να μπορεί να εξαπατά. Διασκορπίζονται και οι εξακόσιοι του Κύρου, αφού ὄρμησαν στην καταδίωξη. Για τη γυναίκα η σιωπή και η σωφροσύνη είναι ωραιότερα πράγματα.	ονομαστική γενική ονομαστική γενική δοτική αιτιατική

Από πού φαίνεται η ονοματική φύση του απαρεμφάτου;

- **Η ονοματική φύση** του απαρεμφάτου φαίνεται από τα εξής:
1. Από το ότι δέχεται **το ουδέτερο άρθρο σε κάθε πτώση (ενικού αριθμού)** (Παραδ. 1, 2, 3, 4).
 2. Από το ότι **συνδέεται με άλλα ουσιαστικά** (Παράδ. 5).

● **Τα είδη του απαρεμφάτου**

Παραδείγματα	Μετάφραση	είδος απαρεμφάτου
1. Καὶ ἐλέγετο δοῦναι Κύρῳ χρήματα πολλά. 2. Οἱ πρέσβεις ἠγγειλαν βασιλέα ἀργύριον οὐ παρέξεσθαι . 3. Ἐβούλοντο ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. 4. Συμβουλεύω ὑμῖν μὴ παραδιδόναι τὰ ὄπλα.	Και διαδιδόταν ὅτι ἔδωσε στον Κύρο πολλά χρήματα. Οι πρέσβεις ἀγγειλαν ὅτι ο βασιλιάς δεν θα δώσει χρήματα. ἤθελαν να εγκαταλείψουν τὴν πόλη. Σας συμβουλεύω να μην παραδίσετε τα ὄπλα.	ειδικό ειδικό τελικό τελικό

Με τι ισοδυναμεί, πώς λέγεται και πώς μεταφράζεται το απαρέμφατο;

- Το απαρέμφατο τις περισσότερες φορές ισοδυναμεί ή με ειδική πρόταση ή με οποιαδήποτε άλλη πρόταση επιθυμίας.
- Και, όταν ισοδυναμεί με ειδική πρόταση, λέγεται **ειδικό** (Παραδ. 1, 2).
- Το **ειδικό** απαρέμφατο μεταφράζεται με το **ότι και οριστική** και κανονικά δέχεται άρνηση **οὐ** (σπανιότατα **μή**).
- Όταν το απαρέμφατο ισοδυναμεί με οποιαδήποτε άλλη πρόταση επιθυμίας (κυρίως με τελική), λέγεται **τελικό** (Παραδ. 3, 4).
- Το **τελικό** απαρέμφατο μεταφράζεται με το **να και υποτακτική** και δέχεται άρνηση **μή**.

* Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση

- 1) Από πού φαίνεται η ρηματική φύση του απαρεμφάτου και από πού η ονομαστική;
- 2) Πόσα είδη απαρεμφάτου έχουμε, πώς μεταφράζονται και τι άρνηση παίρνουν;

Ενότητα 35η

● Πώς μεταφράζεται γενικά το απαρέμφατο

1. Το ειδικό

Παραδείγματα				Μετάφραση
Χρόνος εξαρτήσεως	Ρήμα εξαρτήσεως	Απαρέμφατο	Χρόνος απαρεμ.	
Ενεστώτας Μέλλοντας Παρακειμ.	νομίζω νομιῶ νενόμικα	παιδεύειν σε τούς νέους παιδεύεσθαι τούς νέους παιδεύειν σε τούς νέους παιδευθῆσθαι τούς νέους παιδεύσαι σε τούς νέους παιδευθῆναι τούς νέους πεπαιδευκέναι σε τούς νέους πεπαιδευσθαι τούς νέους	Ενεστ. Ενεστ. Μέλλ. Μέλλ. Αόριστ. Αόριστ. Παρακ. Παρακ.	ότι συ εκπαιδεύεις τους νέους ότι εκπαιδεύονται οι νέοι ότι θα εκπαιδεύσεις ή θα εκπαιδεύεις τους νέους ότι θα εκπαιδευτούν ή θα εκπαιδεύονται οι νέοι ότι εκπαιδευσες τους νέους ότι εκπαιδεύτηκαν οι νέοι ότι έχεις εκπαιδεύσει τους νέους ότι έχουν εκπαιδευτεί οι νέοι
Παρατατικός Αόριστος Υπερσυντέλ.	ἐνόμιζον ἐνόμισα ἐνενομίκειν	παιδεύειν σε τούς νέους παιδεύεσθαι τούς νέους παιδεύειν σε τούς νέους παιδευθῆσθαι τούς νέους παιδεύσαι σε τούς νέους παιδευθῆναι τούς νέους πεπαιδευκέναι σε τούς νέους πεπαιδευσθαι τούς νέους	Ενεστ. Ενεστ. Μέλλ. Μέλλ. Αόριστ. Αόριστ. Παρακ. Παρακ.	ότι εκπαιδεύεις τους νέους ότι εκπαιδεύονταν οι νέοι ότι θα εκπαιδεύσεις ή θα εκπαιδεύεις τους νέους, ότι θα εκπαιδευτούν ή θα εκπαιδεύονται οι νέοι ότι εκπαιδευσες τους νέους ότι εκπαιδεύτηκαν οι νέοι ότι είχες εκπαιδεύσει τους νέους ότι είχαν εκπαιδευτεί οι νέοι

- Το ειδικό απαρέμφατο του **ενεστώτα**, όταν εξαρτάται από **αρκτικό χρόνο**, μεταφράζεται με **ενεστώτα οριστικής**, και όταν εξαρτάται από **ιστορικό χρόνο**, μεταφράζεται με **παρατατικό**.
- Το ειδικό απαρέμφατο του **μέλλοντα**, είτε από **αρκτικό χρόνο** εξαρτάται είτε από **ιστορικό**, μεταφράζεται πάντοτε με **μέλλοντα οριστικής**.
- Το ειδικό απαρέμφατο του **αορίστου**, είτε από **αρκτικό χρόνο** εξαρτάται είτε από **ιστορικό**, μεταφράζεται πάντοτε με **αόριστο οριστικής**.
- Το ειδικό απαρέμφατο του **παρακειμένου**, όταν εξαρτάται από **αρκτικό χρόνο**, μεταφράζεται με **παρακείμενο οριστικής**, και όταν εξαρτάται από **ιστορικό χρόνο**, μεταφράζεται με **υπερσυντέλικο**.

2. Το τελικό απαρέμφατο

Παραδείγματα				Μετάφραση
Χρόνος εξαρτήσεως	Ρήμα εξαρτήσεως	Απαρέμφατο	Χρόνος απαρεμ.	
Ενεστώτας Παρατατικός Μέλλοντας Αόριστος	κελεύω έκέλευον κελεύσω έκέλευσα	παιδεύειν σε τούς νέους παιδεύεσθαι τούς νέους παιδεύειν σε τούς νέους παιδεύσειν σε τούς νέους	Ενεστ. Ενεστ. Ενεστ. Μέλλ.	να εκπαιδεύεις τους νέους να εκπαιδεύονται οι νέοι να εκπαιδεύεις τους νέους να εκπαιδεύεις ή να εκπαιδεύσεις τους νέους
Παρακείμενος	κεκέλευκα	παιδεύθησθαι τούς νέους	Μέλλ.	να εκπαιδευτούν ή να εκπαιδεύονται οι νέοι
Υπερσυντέλ.	έκεκελεύειν	παιδεύσαι σε τούς νέους παιδευθῆναι τούς νέους πεπαιδευκέναι σε τούς νέους πεπαιδευσθαι τούς νέους	Αόρ. Αόρ. Παρκ. Παρκ.	να εκπαιδεύσεις τους νέους να εκπαιδευτούν οι νέοι να έχεις εκπαιδεύσει τους νέους να έχουν εκπαιδευτεί οι νέοι

- Το τελικό απαρέμφατο του **ενεστώτα**, είτε από **αρκτικό** είτε από **ιστορικό χρόνο** εξαρτάται, μεταφράζεται με **ενεστώτα υποτακτικής**.
- Το τελικό απαρέμφατο του **μέλλοντα**, όταν σημαίνει **το στιγμιαίο**, μεταφράζεται με **αόριστο υποτακτικής**, όταν σημαίνει **διάρκεια** με **ενεστώτα υποτακτικής**.
- Το τελικό απαρέμφατο του **αορίστου**, είτε από **αρκτικό** είτε από **ιστορικό χρόνο** εξαρτάται, μεταφράζεται πάντοτε με **αόριστο υποτακτικής**.
- Το τελικό απαρέμφατο του **παρακειμένου**, είτε εξαρτάται από **αρκτικό** είτε από **ιστορικό χρόνο**, μεταφράζεται με **παρακείμενο υποτακτικής**.

Ενότητα 36η

● Το έναρθρο απαρέμφατο και η χρήση του

Π παραδείγματα	Συντακτική θέση του απαρεμφάτου	Μετάφραση
1. Τό λακωνίζειν ἐστί φιλοσοφείν.	ως υποκείμενο	Το να μιμείται κανείς τους Λάκωνες είναι φιλοσοφία ή ο Λακωνισμός είναι φιλοσοφία.

2. Ἦρξαντο τοῦ διαβαίνειν.	ως αντικείμενο	Ἄρχισαν να διαβαίνουν ή άρχισαν τη διάβαση.
3. Τό δέ θία πολιτῶν δρᾶν ἔφυν ἀμήχανος.	ως προσδιορισμός του κατά τι	Είμαι εκ φύσεως ακατάλληλος στο να ενεργώ παρά τη θέληση των πολιτών.
4. Γίγνεται ἀφορμή τοῦ κακῶς φρονεῖν.	ως γεν. υποκειμενική	Γίνεται αφορμή της κακής σκέψης.
5. Ἐπιθυμία τοῦ πιεῖν.	ως γεν. αντικειμενική	Επιθυμία του ποτοῦ.
6. Ἄθεις (εἰσί) τοῦ κατακούειν.	» » »	Είναι ασυνήθιστοι να υπακούουν σε κάποιον.
7. Οὐδέν οὔτε ἀναίδειας οὔτε τοῦ ψεύδεσθαι παραλείψει.	ως γεν. διαιρετική	Τίποτε δε θα παραλείψει ούτε από την αναίδεια ούτε από το ψεύδος.
8. Τούς καρπούς, οἳ τοῦ μή θριψῶδώς ζῆν ἡμᾶς αἴτιοι γεγόνασι.	ως γεν. της αιτίας	Τους καρπούς της γης, οι οποίοι είναι οι αιτίοι για να μη ζούμε όπως τα θηρία.
9. Ἄξιος αὐτοῖς ἐδόκει εἶναι τοῦ τοιαῦτα ἀκούειν.	ως γενική της αξίας	Φαινόσουν σ' αυτούς ότι εἶσαι άξιός να ακούς τέτοια πράγματα.
10. Μίνως τό ληστρικόν καθήρει ἐκ τῆς θαλάσσης τοῦ τάς προσόδους ἰέναι αὐτῷ.	ως προσδιορισμός του σκοπού σε πώση γενική	Ο Μίνως τους ληστές εξολόθρευε από τη θάλασσα, για να έρχονται τα κέρδη σ' αυτόν.
11. Ὡς δέ προσῆγεν αὐτόν ὁ χρόνος τοῦ πρόσηβον γενέσθαι.	ως προσδιορ. του αποτελέσματος σε γενική	Ὅταν δε ο χρόνος τον έφερνε, ὥστε να πλησιάζει προς την εφηβική ηλικία.
12. Νέοις τό σιγᾶν κρεῖττόν ἐστι τοῦ λαλεῖν.	ως θ' ὅρος συγκρίσεως	Στους νέους είναι προτιμότερο να σιωποῦν παρά να μιλοῦν (ή στους νέους η σιωπή είναι προτιμότερη από τη φλυαρία).
13. Τοῦτο ὁμοῖόν ἐστι τῷ ὄνειδιζεν.	ως δοτικ. αντικειμ.	Αυτό είναι ὁμοιο με τον ονειδισμό.
14. Ἄλλ' ἐν αὐτῷ, τῷ τήν εἰρήνην ποιήσασθαι, πόσον ἐξηπάτησε;	ως επεξήγηση	Αλλά σ' αυτό, δηλ. στο να κάνετε την εἰρήνη, πόσο έχετε εξαπατηθεί;
15. Ἄντι τοῦ πόλις εἶναι φρούριον κατέστη.	ως εμπρόθ. προσδιορ.	Ἄντι να είναι πόλη έγινε φρούριο.

Τι λέγεται έναρθρο απαρέμφατο, πώς μεταφράζεται και ποια η χρήση του;

- Ἐναρθρο ή σύναρθρο απαρέμφατο λέγεται το απαρέμφατο που έχει άρθρο.
- Το έναρθρο απαρέμφατο μεταφράζεται κανονικά ως τελικό απαρέμφατο ή με το αντίστοιχό του ουσιαστικό.

● Δέχεται άρνηση μή.

● Το έναρθρο απαρέμφατο χρησιμοποιείται όπως και κάθε όνομα, δηλ:

1. Ως υποκείμενο (Παράδ. 1).
2. Ως αντικείμενο (Παράδ. 2).
3. Ως προσδιορισμός του κατάτι (Παράδ. 3).
4. Ως γενική υποκειμενική (Παράδ. 4).
5. Ως γενική αντικειμενική (Παράδ. 5,6).
6. Ως γενική διαιρετική (Παράδ. 7).
7. Ως γενική της αιτίας (Παράδ. 8).
8. Ως γενική της αξίας (Παράδ. 9).
9. Ως προσδιορισμός του σκοπού σε πώση γενική (Παράδ. 10).
10. Ως προσδιορισμός του αποτελέσματος σε πώση γενική (Παράδ. 11).
11. Ως θ' ὅρος της συγκρίσεως (Παράδ. 12).
12. Ως δοτική αντικειμενική (Παράδ. 13).
13. Ως επεξήγηση (Παράδ. 14).
14. Ως εμπρόθετος προσδιορισμός (Παράδ. 15).

Άσκηση

I. Να καθορισθεί η συντακτική θέση των ακόλουθων έναρθρων απαρεμφάτων.

1. Τό δίκην διδόναι πότερον πάσχειν τί ἐστίν ἢ ποιεῖν; 2. Οὐ τοι ἡδύ ἐστί τό ἔχειν χρήματα οὕτως ὡς ἀνιάρόν τό ἀποβάλλειν. 3. Τοῦτό ἐστί τό ἀδικεῖν, τό πλέον τῶν ἄλλων ζητεῖν ἔχειν. 4. Τό παθεῖν εὐ πρώτον ἄθλων ἐστί. 5. Τό γνῶναι ἐπιστήμην που λαθεῖν ἐστί. 6. Τό σπεύδειν δέ σοι παραινῶ. 7. Αἰσχύνονται τό τολμᾶν. 8. Ἐπέσχον τό εὐθέως τοῖς Ἀθηναίοις ἐπιχειρεῖν. 9. Τοσοῦτον ἀπέχω τοῦ ποιῆσαι τι τῶν προσταττομένων. 10. Τό τελευτῆσαι πάντων ἢ πεπρωμένη κατέκρινε, τό δέ καλῶς ἀποθανεῖν ἴδιον τοῖς σπουδαίοις ἀπένεμεν. 11. Τό μὲν εὐνοεῖν τε καί προοράν ἀγαμαί σου. 12. Ἡμέλησεν τοῦ ὀργίζεσθαι. 13. Ἀπέγνωκα τοῦ μάχεσθαι. 14. Ἀπείργουσι τοῦ δραπετεύειν δεσμοῖς. 15. Πᾶς ἀσκός δύο ἄνδρας ἐξεῖ τοῦ μή καταδύναι. 16. Οἱ κίνδυνοι οἱ αὐτοί καί ἄνευ τοῦ λαμβάνειν τά ἐπιτήδεια. 17. Τό φυλάξαι τά ἀγαθὰ χαλεπώτερον τοῦ κτήσασθαι. 18. Ἄξιός ἐστιν τοῦ ἀκούειν τοιαῦτα. 19. Ἐντί τοῦ ἀπελθεῖν, αὐτοί ἀμύνεσθαι βούλεσθε μάλλον ἐπιόντας. 20. Οὐδέ γάρ αὐτῶν ἀπέχεται τοῦ εὐδοκμεῖν χάριν. 21. Πρός τήν πόλιν προσβαλόντες ἐς ἐλπίδα ἦλθον τοῦ ἐλεῖν. 22. Δορυφοροῦσι δ' ἐπί τοὺς κακούργους ὑπέρ τοῦ μηδένα τῶν πολιτῶν βιαίῳ θανάτῳ ἀπονήσκειν. 23. Προεῖπον ταῦτα τοῦ μή λυεῖν ἔνεκα τᾶς σπονδᾶς. 24. Μακρὸς τό κρίναι ταῦτα χῶ λοιπὸς χρόνος. 25. Τό προσταλαιπωρεῖν οὐδεὶς πρόθυμος ἦν. 26. Τό μὲν ἐς τήν γῆν ἡμῶν ἐσθάλλειν, κἂν μή ἐκπλεύσωμεν, ἱκανοί εἰσιν. 27. Πόνους δέ τοῦ ζῆν ἡδέως ἡγεμόνας νομίζετε. 28. Εἰς τοῦτο ἐλήλυθε τοῦ νομίζειν. 30. Οὐδενί τῶν πάντων πλέον κεκράτηκε Φίλιππος ἢ τῷ πρότερος πρὸς τοῖς πράγμασι γίνεσθαι. 31. Τῷ ζῆν ἐστί τι ἐναντίον, ὥσπερ τῷ ἐγρηγορέναι τό καθεύδειν. 32. Οὐτοί εἰσιν μόνοι ἐτι ἡμῖν ἐμποδῶν τοῦ μή ἤδη εἶναι ὑπήκοα, ἐνθα πάλοι ἐσπεύδομεν. 33. Οὐκ ἀπέσχοντο οὐδ' ἀπό τῶν φίλων τό μή οὐχί πλεονεκτεῖν αὐτῶν πειράσθαι.

Ενότητα 37η

● Το ἀνάρθρο απαρέμφατο και η χρήση του

Παραδείγματα	Τι είναι το απαρέμφατο	Μετάφραση
1. Χρή τοῦ βάρους μεταδιδόναι τοῖς φίλοις.	υποκείμενο	Πρέπει να μεταδίδουμε στους φίλους μέρος από το βάρος.
2. Ἄξιόν ἐστί ἐνθυμηθῆναι καὶ λογίσασθαι ὑμᾶς.	υποκείμενο	Αξιίζει να φέρετε στη μνήμη σας και να αναλογιστείτε.
3. Καὶ λέγεται Κύρῳ δοῦναι χρήματα πολλά.	υποκείμενο	Και λέγεται ότι ἔδωσε στον Κύρο πολλά χρήματα.
4. Βούλομαι ἐπισκέψασθαι κοινῇ μετὰ σοῦ.	αντικείμενο	Θέλω να εξετάσω από κοινού μαζί σου.
5. Ἐλεγον οὐκ εἶναι αὐτόνομοι.	αντικείμενο	Ἐλεγαν ότι δεν ἦταν αὐτόνομοι.
6. Τό κακῶς ποιεῖν ἐστί ἀδικεῖν.	κατηγορούμενο	Η κακοποίηση είναι ἀδικία.
7. Εἰς οἰωνός ἀριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης.	επεξήγηση	Μία μαντεία είναι η ἀριστη, το να μάχεται δηλ. κανεὶς για την πατρίδα του.
8. Δημοσθένης ἦν δεινότητος λέγειν.	του κατὰ τι	Ὁ Δημοσθένης ἦταν ἱκανότατος στο να λέγει.
9. Λακεδαιμόνιοι ἔδωσαν Αἰγινήτας Θυρέαν οἰκεῖν.	του σκοποῦ ἢ του αποτελέσματος	Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδωσαν στους Αἰγινήτας τὴ Θυρέα για να κατοικούν.
10. Ἐκῶν εἶναι οὐδέν ψεύσομαι.	ἀπόλυτα	Ὅσον εξαρτάται ἀπὸ τὴ θέλησή μου σε τίποτε δεν θα πω ψέματα.
11. Ὡ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμόνιοις.	ἀντὶ προστακτικῆς	Ξένε, ἀνάγγελλε στους Λακεδαιμόνιους.
12. Ἐμέ τᾶδε παθεῖν; Φεῦ.	στις ἀναφωνήσεις	Εγὼ να τα πάθω αὐτά; Ἀλίμονο.

Τι μπορεί να είναι ένα ἀνάρθρο απαρέμφατο;

- Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τα παραδείγματα, το ἀνάρθρο απαρέμφατο μπορεί να είναι:
- Ὑποκείμενο τῶν ἀπρόσωπων ρημάτων και ἐκφράσεων (Παραδ. 1,2,3).

- Ἀντικείμενο (Παραδ. 4,5).
- Κατηγορούμενο (Παράδ. 6).
- Επεξήγηση (Παράδ. 7).

- Προσδιορισμός του κατά τι ή της αναφοράς (Παράδ. 8). ● Του σκοπού ή του αποτελέσματος (Παράδ. 9).

Μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί: ● Απόλυτα (Παράδ. 10). ● Αντί προστακτικής (Παράδ. 11). ● Στις αναφωνήσεις (Παράδ. 12).

1. Το άρθρο απαρέμφατο ως υποκείμενο

Παραδείγματα	Είδος απαρεμφάτου	Μετάφραση
1. Ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαθεῖν (ἡμᾶς).	τελικό	Ἐπρεπε να πάρουμε τότε τις εγγυήσεις.
2. Κύρος ἐπυνθάνετο, ποίοις οὐ χρῆ θηρίοις πελάζειν καὶ ποῖα χρῆ θαρροῦντα διώκειν.	τελικό	Ο Κύρος ζητούσε να μάθει ποια θηρία δεν ἔπρεπε να πλησιάζει και ποια ἔπρεπε με θάρρος να καταδιώκει.
3. Ἔστιν, ὦ βουλή, σώσαι με δικαίως.	τελικό	Εἶναι δυνατόν, βουλευτές, να με σώσετε δίκαια.
4. Ἐξεστὶ σοι μέγιστον ἀγαθὸν ὑπουργῆσαι τῇ σαυτοῦ πατρίδι.	τελικό	Εἶναι δυνατόν να προσφέρεις πολύ μεγάλη υπηρεσία στην πατρίδα σου.
5. Εἰκὸς ἔστιν αὐτοῦς θελτίους γιγνεσθαι.	τελικό	Εἶναι φυσικό αυτοὶ να γίνονται καλύτεροι.
6. Ῥαδίως ἔχει αὐτοῖς δακρῦσαι.	τελικό	Εἶναι εύκολο σ' αὐτοὺς να δακρῦσουν.
7. Κύρον λέγεται σὺν πολλοῖς δακρῦοις ἀποχωρῆσαι.	ειδικό	Λέγεται ὅτι ο Κύρος αναχώρησε με πολλά δάκρυα.
8. Ὁμολογεῖται τὴν πόλιν ἀρχαιότατην εἶναι.	ειδικό	Ὁμολογεῖται ὅτι η πόλη εἶναι ἀρχαιότατη.
9. Ἔδοξεν αὐτῷ σκηπτὸν πεσεῖν.	ειδικό	Του φάνηκε ὅτι ἔπεσε κεραυνός.

Ποια ρήματα ή εκφράσεις δέχονται υποκείμενο τελικό και ποια ειδικό απαρέμφατο;

δοκεῖ = φαίνεται καλό
 πρέπει = πρέπει
 εἵμαρται = εἶναι πεπρωμένο
 ἐνεστι = εἶναι δυνατό
 συμβαίνει = συμβαίνει
 ἐνδέχεται = εἶναι ἐνδεχόμενο, δυνατό
 πάρεστι = εἶναι δυνατό, εἶναι στην ἐξουσία

- Τελικό απαρέμφατο ως υποκείμενο δέχονται:
 ● Τα ἀπρόσωπα ρήματα (Παράδ. 1 – 4) ὅπως τα:

ἐγγχωρεῖ = εἶναι δυνατό
 ἔστι = εἶναι δυνατό
 προσήκει = ἀρμόζει
 εἵμαρτο = ἦταν πεπρωμένο
 ἔξεστι = εἶναι δυνατό, ἐπιτρέπεται
 χρῆ = εἶναι ἀνάγκη – δεῖ = πρέπει.
 μέλει = ὑπάρχει φροντίδα

- Οι ἀπρόσωπες ἐκφράσεις (Παράδ. 5, 6) ὅπως:

ἀνάγκη ἐστὶ = εἶναι ἀνάγκη
 ἀναγκαίως ἔχει = εἶναι ἀναγκαῖο
 ἀδύνατον ἐστὶν = εἶναι ἀδύνατο
 χρεῶν ἐστὶ = εἶναι ἀναγκαῖο, ἐπιβεβλημένο
 εὖ ἔχει = καλῶς ἔχει
 δυνατόν ἐστὶν = εἶναι δυνατό
 εἰκὸς ἐστὶν = εἶναι φυσικό, ἐπόμενο κ.λ.π.

οἷόν τ' ἐστὶν = εἶναι δυνατό
 καιρὸς ἐστὶ = εἶναι ευκαιρία, κατάλληλη στιγμή
 καλῶς ἔχει = ἔχει καλῶς
 ἄξιόν ἐστὶν = ἀξίζει
 ὥρα ἐστὶν = εἶναι κατάλληλος χρόνος
 ῥαδίως ἔχει = εἶναι εύκολο

● **Ειδικό** απαρέμφατο ως **υποκείμενο** (Παραδ. 7, 8, 9) δέχονται τα απρόσωπα ρήματα:

ἀγγέλλεται
ᾄδεται

δοκεῖ
θρυλεῖται

λέγεται
νομίζεται

ὁμολογεῖται
κ.λ.π.

Παρατήρηση

● **Ὡς υποκείμενο** των απρόσωπων ρημάτων και εκφράσεων μπορεί να βρίσκεται και **ειδική πρόταση** (βλέπε Ενότητα 50ή).

● Ειδικές περιπτώσεις

Απρόσωπη σύνταξη	Προσωπική σύνταξη
1. Ἔδοξεν αὐτῷ σκηπτόν πεσεῖν . 2. Οὐ πολλοῦ με δεῖ χάριν ἔχειν . 3. Πολλήν τινα ἀλογίαν συμβαίνει γίγνεσθαι . 4. Λέγεται τὸν Σωκράτη εἰπεῖν . 5. Δίκαιόν ἐστιν εὐ πάσχειν ὑπὸ πάντων.	Ἔδοξεν αὐτῷ σκηπτός πεσεῖν. Οὐ πολλοῦ δέω χάριν ἔχειν. Πολλή τις ἀλογία συμβαίνει γίγνεσθαι. Λέγεται ὁ Σωκράτης εἰπεῖν. Δίκαιοι ἔστε εὐ πάσχειν ὑπὸ πάντων.

**Σε ποια περίπτωση
μπορεῖ να χρησιμοποιηθεῖ
προσωπική σύνταξη ἀντὶ
τῆς ἀπρόσωπης;**

● Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τα Παραδείγματα 1, 2, 3, 4, 5, εἶναι δυνατό συχνά ἀντὶ ἀπρόσωπου ρήματος ἡ ἐκφράσεως να χρησιμοποιηθεῖ προσωπικό ρῆμα ἢ ἐκφραση. Αυτό γίνεται, για να τονιστεῖ περισσότερο τὸ πρόσωπο που κάνει ἡ παθαίνει αὐτό, που σημαίνει τὸ απαρέμφατο.

Συνήθως προσωπικά και ἀπρόσωπα χρησιμοποιοῦνται τα ρήματα: **δοκῶ** (= φαίνομαι, νομίζομαι), **δέω** (= ἔχω ἔλλειψη, ἔχω ἀνάγκη, χρειάζομαι), **συμβαίνει**, **λέγεται** και ἡ φράση **δικαίος εἰμι**.

2. Το ἀναρθρο απαρέμφατο ὡς ἀντικείμενο

Παραδείγματα	Εἶδος ἀπαρεμφάτου	Μετάφραση
1. Μένων ἐβούλετο πλουτεῖν .	τελικό	Ο Μένων ἤθελε να ἔχει πλοῦτο.
2. Οὐκ ἤθελε παραλαθεῖν τοὺς θεράποντας.	»	Δεν ἤθελε να παραλάβει τους υπηρέτες.
3. Ἔσπευδεν ἐγκρατής γενέσθαι τῆς Αἰολίδος.	»	Βιαζόταν να γίνει κύριος τῆς Αἰολίδας.
4. Φοβοῦμαι διελέγχειν σε.	»	Ἀπὸ φόβο δε θέλω να σε ελέγγω.
5. Ηὔχοντο Κύρον εὐτυχεῖσαι .	»	Εὐχόνταν να εἶναι ευτυχῆς ο Κύρος.
6. Κέλευσον ανοίξει τὰς πύλας.	»	Διάταξε να ανοίξουν τις πύλες.
7. Ἐλεγον αὐτοῖς μὴ ἀδικεῖν τὰ ἔξω.	»	Τους διέτασαν να μην προξενοῦν βλάβη σ' αὐτοῦς που ἦσαν ἔξω ἀπὸ την πόλη.
8. Ἐκήρυξε τοῖς Ἕλλησι συσκευάζεσθαι .	»	Ἐδωσε ἐντολή με τον κήρυκα στους Ἕλληνας να ετοιμάζονται.
9. Τί με κωλύει κληροῦσθαι τῶν ἐννέα ἀρχόντων;	»	Τί με ἐμποδίζει να κληρώνομαι ἕνας ἀπὸ τους ἐννέα ἀρχόντες;
10. Οὐκ εἶασαν ἀτάφους γενέσθαι .	»	Δεν ἀφησαν να μείνουν ἀτάφοι.
11. Τοιοῦτον οὐ δύναμαι κτησασθαι .	»	Τέτοιοιον δεν μπορῶ να ἀποκτήσω.

12. Πολλά μὲν οὖν ἂν τις ἔχοι καὶ ἄλλα
λέγειν.
13. Τό ὕδωρ ἐποίησεν αὐτούς βραδυτέ-
ρον **ἐλθεῖν**.
14. Σὺ γε ἠπίστω τούς φίλους **μειοῦν**.
15. Πειράται **πείθειν** ὑμᾶς.
16. Οἱ πλείστοι εἰώθασι χρυσόν ὑμῖν
ἄγειν.
17. Ἔγνων δόλω **περιγενέσθαι** αὐτοῦ.
18. Ἐψηφίσαντο **βοηθεῖν** πανδημεί.
19. Λέγουσί τινες Θεμιστοκλέα φαρμάκω
ἀποθανεῖν.
20. Φησί ὁ κατήγορος οὐ δικαίως με **λαμ-
βάνειν** τό ἀργύριον.
21. Ἐπυνθάνοντο **πράσσειν** τι αὐτόν.
22. Ἐμοί μὲν εἰκότως δοκεῖτε ταῦτα
πάντα **ὑπομένειν**.
23. Πάντας ὑμᾶς οἶομαι **γιγνώσκειν**.
24. Ἐγὼ γάρ ἤγοῦμαι δύο ἐναντία τῆ εὐ-
βουλία **εἶναι**, τάχος καὶ ὀργήν.
25. Νομίζετε ἐν τῆδε τῇ ἡμέρᾳ ἐμέ τε
κατακεκόψεσθαι καὶ ὑμᾶς οὐ πολὺ
ἔμοῦ ὕστερον.
26. Κροῖσος ἐνόμιζε ἑαυτόν **εἶναι** ἀνθρώ-
πων ὀλβιώτατον.

- » Πολλά λοιπόν θα μπορούσε κανείς και
ἄλλα να αναφέρει.
- » Η βροχή έγινε αιτία να έρθουν αυτοί αρ-
γότερα.
- » Σὺ βέβαια γνώριζες καλά να ταπεινώνεις
τους φίλους.
- » Προσπαθεῖ να σας πείθει.
- » Οι περισσότεροι συνηθίζουν να σας φέρ-
νουν χρυσά αντικείμενα.
- » Αποφάσισε να τον νικήσει με δόλο.
- » Αποφάσισαν να σπεύδουν σε βοήθεια με
ὄλο το στρατό.
- εἰδικό** Λέγουν μερικοί ότι ο Θεμιστοκλής πέ-
θανε με δηλητήριο.
- » Ἰσχυρίζεται ο κατήγορος ότι δεν παίρνω
δίκαια τα χρήματα.
- » Πληροφοροῦνταν ότι αὐτός κάτι ἔκανε.
- » Εγὼ νομίζω ότι εὐλόγα ὅλα αὐτὰ υπομέ-
νετε.
- » Ὅλοι εἰς νομίζω ότι γνωρίζετε.
- » Γιατί ἐγὼ νομίζω ότι δύο πράγματα εἶναι
ἀντίθετα προς την ὀρθή σκέψη, ἡ ταχύ-
τητα και ἡ ὀργή.
- » Να θεωρεῖτε ότι σ' αὐτὴν τὴν ἡμέρα και
ἐγὼ θα κατασφαγῶ και σεις λίγο ἀργότε-
ρον.
- » Ο Κροῖσος νόμιζε ότι ἦταν ο πιο εὐτυχῆς
ἀπ' ὅλους τους ἀνθρώπους.

**Ποιες κατηγορίες ρημάτων
δέχονται ως αντικείμενο
τελικό και ποιες ειδικό
απαρέμφατο;**

- **Τελικό** ἀπαρέμφατο **ως αντικείμενο σ' ὅλους
τους χρόνους** ἐκτός ἀπὸ **μέλλοντα** δέχονται τα
ρήματα:
- **Τα βουλητικά** ἢ **εφετικά**, δηλ. ὅσα σημαίνουν
ἐπιθυμία (Παραδ. 1 – 5).

Συνήθη βουλητικά ρήματα εἶναι:

βούλομαι	ἐθέλω καὶ θέλω	ποθῶ
ἐπιθυμῶ	ἐφίεμαι (= ἐπιθυμῶ)	σπεύδω
εὐχομαι	ὀρέγομαι	ἵκετεύω
ἀξιῶ	γλίχομαι	ὀκνῶ
προθυμοῦμαι	προαιροῦμαι	εὐλαθοῦμαι
δέομαι	ζητῶ	φοβοῦμαι (= ἀπὸ φόβο δε θέλω να...)

- Τα **κελευστικά** ἢ **προτρεπτικά** (Παραδ. 6, 7, 8).

Συνήθη κελευστικά ρήματα εἶναι τα:

κελεύω	συμβουλεύω	πείθω (= προσπαθῶ να πείσω)
λέγω (= διατάσσω)	προτρέπω	κηρύττω
	παραινῶ	

Το **πείθω** ως δοξαστικό συντάσσεται **με ειδικό ἀπαρέμφατο**.

- Τα **κωλυτικά** ἢ **ἀπαγορευτικά** και τα **ἀντίθετά** τους (Παραδ. 9, 10).

Συνήθη κωλυτικά ἢ ἀπαγορευτικά και τα ἀντίθετά τους εἶναι:

ἀπαγορεύω, κωλύω – **ἐῶ** (= ἀφίνω, ἐπιτρέπω).

- Τα **δυνητικά** ἢ **ἀποπειρατικά** και ὅσα **ἔχουν παρόμοια σημασία** (Παραδ. 11 – 16).

Συνήθη δυνητικά ἢ ἀποπειρατικά εἶναι:

3. Το άναρθρο απαρέμφατο ως κατηγορούμενο

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Τό λακωνίζεῖν πολύ μᾶλλον ἐστὶ φιλοσοφεῖν ἢ φιλογυμναστεῖν.	Το να μιμείται κανείς τους Λάκωνες είναι πολύ περισσότερο άσκηση στη σοφία παρά στη γυμναστική.
2. Τό θλάπτειν ἐκόντα παρά τόν νόμον ἐστὶ ἀδικεῖν.	Το να θλάπτει κανείς με τη θέλησή του παρά το νόμο είναι αδικία.

- Όπως φαίνεται από τα παραδείγματα, το άναρθρο απαρέμφατο μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως **κατηγορούμενο**.
Σ' αυτές τις περιπτώσεις μεταφράζεται **συνήθως ως ουσιαστικό** (Παραδ. 1, 2).

4. Το άναρθρο απαρέμφατο ως επεξήγηση

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Τοῦτό ἐστὶ δίκαιον. ἀποδίδοναὶ ἐκάστῳ τό προσήκον.	Αυτό είναι δικαιοσύνη, να αποδίδεις δηλ. στον καθένα αυτό που του αρμόζει.
2. Καί ὑμᾶς δέ οὕτως ἐξ ἀρχῆς ἐπαίδευον, τοὺς μὲν γεραιτέρους προτιμᾶν, τῶν δέ νεωτέρων προτετιμηθᾶναι.	Και σας έτοι από την αρχή σας μόρφωνα, δηλ. να τιμάτε περισσότερο τους γερωντότερους και να έχετε περισσότερες τιμές από τους νεώτερους.

- Όπως φαίνεται από τα παραδείγματα, το άναρθρο απαρέμφατο μπορεί να χρησιμοποιείται και ως **επεξήγηση** και μεταφράζεται με το: **να**.

5. Το άναρθρο απαρέμφατο ως προσδιορισμός

α) Του κατά τι ή της αναφοράς

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Κύρος ἦν κάλλιστος ἰδεῖν.	Ο Κύρος ήταν ωραιότατος στο να τον ιδει κανείς.
2. Τίς οὕτως ἐστὶ δεινός λέγειν;	Ποιος είναι τόσο ικανός στο να λέγει;
3. Καί γάρ ὄρᾶν στυγνός ἦν.	Διότι και στο να τον βλέπει κανείς ήταν αποκρουστικός.
4. Ἐπεθύμει γενέσθαι ἀνὴρ τά μεγάλα πράττειν ἰκανός.	Επιθυμούσε να γίνει άνδρας ικανός στο να πράττει μεγάλα έργα.

- Το άναρθρο απαρέμφατο ως προσδιορισμός του κατά τι ή της αναφοράς βρίσκεται συνήθως με τα **εξής επίθετα**: **άξιος, δεινός, έπιτήδειος, ήδύς, ικανός, καλός, πικρός, ράδιος, στυγνός, χαλεπός** (Παραδ. 1 – 4).
- Το απαρέμφατο του κατά τι ή της αναφοράς αντιστοιχεί συνήθως με **αιτιατική του κατά τι ή της αναφοράς**.

Απόδειξη

Απαρέμφατο του κατά τι	Αντίστοιχη αιτιατική του κατά τι
1. Κύρος ἦν κάλλιστος ἰδεῖν.	Κύρος ἦν εἶδος κάλλιστος.
2. Τίς οὕτω δεινός ἐστὶ λέγειν;	Τίς οὕτω δεινός ἐστὶ τοὺς λόγους;
3. Καί γάρ ὄρᾶν στυγνός ἦν.	Καί γάρ ἦν στυγνός τήν ὄψιν.

β'. Του σκοπού ή του αποτελέσματος

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Κατέλιπον αὐτόν φυλάττειν τό στρατόπεδον. 2. Φυλάττειν παρέδωκεν αὐτῷ τοὺς νόμους.	Τον άφησε, για να φυλάγει το στρατόπεδο. Παρέδωσε τους νόμους σ' αυτόν, για να τους φυλάγει.
3. Ὅμοίως καί πλουσίῳ καί πένητι παρέχω έμαυτόν έρωτῶν. 4. Μανθάνειν ήκομεν.	Προσφέρω τον εαυτό μου όμοια και στον πλούσιο και στο φτωχό, για να με ρωτά. Έχουμε έρθει, για να μαθαίνουμε.
● Το άναρθρο απαρέμφατο ως προσδιορισμός του σκοπού ή του αποτελέσματος βρίσκεται συνήθως με τα εξής ρήματα: αίρουμαι, αἰτῶ, θάινω, ήκω, δίδωμι, καταλείπω, μισθοῦμαι, παρέχω, πέμπω, φέρω.	

6. Το άναρθρο απαρέμφατο απόλυτα

Αναφοράς		Σκοπού	
Εκφράσεις	Μετάφραση	Εκφράσεις	Μετάφραση
1. Ἐκῶν εἶναι.	Ὅσον εξαρτάται από τη θέλησή του.	1. Ὅς εἰπεῖν.	Για να ειπῶ.
2. Τό κατά τοῦτον εἶναι.	Ὅσον αφορά αυτόν.	2. Ὅς έπος εἰπεῖν.	Για να ειπῶ έτσι.
3. Τό νῦν εἶναι	Ὅσο για τώρα Σχεδόν.	3. Συνελόντι εἰπεῖν ή συντόμως εἰπεῖν.	Για να μιλήσω σύντομα.
4. Ὀλίγου ή μικροῦ δεῖν.			

- Ὅπως φαίνεται από τα παραδείγματα, το άναρθρο απαρέμφατο χρησιμοποιείται και **απόλυτα** σε ορισμένες στερεότυπες εκφράσεις και στην περίπτωση αυτή είναι **προσδιορισμός ή της αναφοράς ή του σκοπού**.

7. Το άναρθρο απαρέμφατο αντί προστακτικής

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Θαρσῶν νῦν, Διόμηδες, έπί Τρώεσσιν μάχεσθαι (= μάχου). 2. Ὁ ξεῖν', αγγέλλειν Λακεδαιμονίους...	Διομήδη, με θάρρος τώρα πολέμα εναντίον των Τρώων. Ξένε, άνάγγελλε στους Λακεδαιμονίους.

- Το απαρέμφατο στη θέση προστακτικής χρησιμοποιείται συνήθως από τους ποιητές.

8. Το άναρθρο απαρέμφατο στις αναφωνήσεις

Ἐμέ τάδε παθεῖν ; φευ!	Εγώ να τα πάθω αυτά; αλίμονο.
● Το απαρέμφατο χρησιμοποιείται απόλυτα στις αναφωνήσεις από ποιητές και σπανιότατα.	

* Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση

1. Ποια η χρήση του άναρθρου απαρεμφάτου γενικά;
2. Ποια ρήματα δέχονται τελικό απαρέμφατο ως υποκείμενο και ποια ειδικό;
3. Ποια ρήματα δέχονται τελικό απαρέμφατο ως αντικείμενο και ποια ειδικό;
4. Ποια ρήματα δέχονται πάντοτε αντικείμενο απαρέμφατο μέλλοντα και πώς μεταφράζεται αυτό;

Ενότητα 38η

● Η σύνταξη του απαρεμφάτου

1. Υποκείμενο του απαρεμφάτου

(Ταυτοπροσωπία – Ετεροπροσωπία)

Υποκείμενο ρήματος	Ρήμα προτάσεως	Απαρέμφατο	Υποκείμενο απαρεμφάτου
1. Οί στρατιώται 2. Οί νέοι 3. Κύρος 4. Ούτος 5. Οί στρατιώται 6. Ἐγώ 7. Οί πρέσβεις 8. Ὁ κατήγορός	οὐκ ἔφασαν ἀξιούνται ἐπειράτο μαθήσεται ἠύχοντο οὐχ ἡγοῦμαι ἤγγειλαν φησιν	πορεύεσθαι τυγχάνειν συγγνώμης κατάγειν τούς ἐκπεπτωκότας μη ἐπιβουλεύειν τοῖς ἀσθενεστέροις εὐτυχήσαι εἶναι διδακτόν οὐ παρέξεσθαι ἀργύριον οὐ λαμβάνειν δικαίως τό ἀργύριον	(οί στρατιώται) (οί νέοι) (Κύρος) (οὗτος) αὐτόν τήν ἀρετήν βασιλέα ἐμέ
9. 10. 11. 12. 13. 14.	χρή ἔδει κίνδυνός ἐστι οὐκ εἰκός ἐστιν ἄμεινόν ἐστιν δεῖ	ἔχειν νοῦν λαθεῖν τά ἐνέχυρα ἀπόλλυσθαι ὑθρίζειν σιγᾶν ἢ λέγειν μαθεῖν γράμματα καί μαθόντα νοῦν ἔχειν	τόν στρατηλάτην (ἡμᾶς) πολλούς τούς πενομένους (τινά) (τινά)

Ποιο μπορεί να είναι το υποκείμενο του απαρεμφάτου;

● Το υποκείμενο του απαρεμφάτου μπορεί να είναι:

1. Το ίδιο πρόσωπο (το αυτό πρόσωπο) με το υποκείμενο του ρήματος, από το οποίο εξαρτάται το απαρέμφατο (Παραδ. 1,2,3,4).

● Η σύνταξη αυτή λέγεται **ταυτοπροσωπία**.

2. Μπορεί όμως να είναι **άλλο πρόσωπο** (έτερο πρόσωπο) το υποκείμενο του απαρεμφάτου και **άλλο το υποκείμενο του ρήματος**, από το οποίο εξαρτάται το απαρέμφατο (Παραδ. 5,6,7,8).

● Η σύνταξη αυτή λέγεται **απαρεμφατική** ή **ετεροπροσωπία**.

● Στην **ετεροπροσωπία** το υποκείμενο του απαρεμφάτου βρίσκεται σε **πώση αιτιατική**

● **Στα απρόσωπα ρήματα και στις απρόσωπες εκφράσεις** που δέχονται υποκείμενο απαρέμφατο **αποκλείεται η ταυτοπροσωπία**, γιατί είναι αδύνατο το απαρέμφατο που είναι υποκείμενο του απρόσωπου ρήματος ή της απρόσωπης εκφράσεως να είναι και **υποκείμενο του εαυτού του** (Παραδ. 9-14).

● Επομένως **στις περιπτώσεις αυτές έχουμε πάντοτε ετεροπροσωπία**

● Στην περίπτωση της **ετεροπροσωπίας**, όταν το υποκείμενο του απαρεμφάτου είναι **γενικό και αόριστο, παραλείπεται** τότε εννοείται ως υποκείμενο του απαρεμφάτου η αιτιατική **τινά** ή **τινάς** (Παραδ. 13,14).

● **Την αιτιατική**, όταν είναι υποκείμενο του απαρεμφάτου, τη μεταφράζουμε **πάντοτε με ονομαστική**.

● Απόδειξη

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Οί στρατιῶται ἠύχοντο εὐτυχήσαι αὐτόν . 2. Ἐγὼ οὐχ ἠγοῦμαι εἶναι διδακτόν τὴν ἀρετὴν . 3. Χρὴ ἔχειν νοῦν τόν στρατηλάτην . 4. Οὐκ εἰκός ἐστιν ὑβρίζειν τούς πενομένους .	Οἱ στρατιῶτες εὐχόνταν να ευτυχήσει αυτός . Εγὼ δεν νομίζω ὅτι ἡ ἀρετὴ εἶναι διδακτό. Πρέπει ο στρατηλάτης να ἔχει νοῦ. Δεν εἶναι φυσικό να προκαλοῦν οι φτωχοί .

● Ειδικές περιπτώσεις

● Πίνακας 1.

Υποκείμενο ρήματος	Ρῆμα	Αντικείμενο ρήματος	Απαρέμφατο	Υποκείμενο απαρεμφάτου
1. Μιλτιάδης 2. Ἀγησίλαος	ἔπεισε ἐκέλευσε	τους Αθηναίους τους πρέσβεις	στρατεῦσαι ἀπαγγεῖλαι	(τους Αθηναίους) (τους πρέσβεις)

● Πίνακας 2.

Υποκείμενο απαρεμφάτου στην ἴδια πτῶση του αντικειμένου του ρήματος		Το υποκείμενο του απαρεμφάτου εννοεῖται σε αιτιατική
1. Οὔτοι ἐδεήθησαν Ἀθηναίων σφίσι βοηθούς γενέσθαι.	ἢ	Οὔτοι ἐδεήθησαν Ἀθηναίων σφίσι βοηθούς γενέσθαι (Ἀθηναίους).
2. Κύρου ἐδέοντο ὡς προθυμοτάτου γενέσθαι.	ἢ	Κύρου ἐδέοντο ὡς προθυμοτάτον γενέσθαι (Κύρον).
3. Σωκράτης συμβουλεύει τῷ Ξενοφῶντι ἐλθόντι εἰς Δελφούς ἀνακοινῶσαι τῷ θεῷ.	ἢ	Σωκράτης συμβουλεύει τῷ Ξενοφῶντι ἐλθόντα εἰς Δελφούς ἀνακοινῶσαι (τόν Ξενοφῶντα) τῷ θεῷ.

● Πίνακας 1.

Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τα παραδείγματα, **στην ετεροπροσωπία** υποκείμενο του απαρεμφάτου εἶναι συνήθως **το αντικείμενο** του ρήματος, ἀπὸ το ὁποῖο εξαρτάται το απαρέμφατο. Το αντικείμενο αὐτό, ἐάν εἶναι σε πτῶση **σιτιατική** δεν επαναλαμβάνεται καί ως υποκείμενο του απαρεμφάτου, γιὰτί εννοεῖται.

● Πίνακας 2.

Ὅταν ὁμως **υποκείμενο του απαρεμφάτου** εἶναι **το αντικείμενο** ρήματος που συντάσσεται με **γενική** ἢ **δοτική**, τότε:

1. **Το αντικείμενο αὐτό**, (δηλ. ἡ **γενική** ἢ **δοτική**) ἢ **δεν επαναλαμβάνεται** ως υποκείμενο του απαρεμφάτου, ἀλλὰ **εννοεῖται** σε πτῶση **αιτιατική** (πράγμα που γίνεται συνήθως) ἢ υποκείμενο του απαρεμφάτου **εἶναι ἡ ἴδια ἡ γενική** ἢ **δοτική**, ὅπως φαίνεται ἀπὸ **το κατηγορούμενο** ἢ ἀπὸ **ἄλλους προσδιορισμούς** του αντικειμένου, που γι' αὐτόν ακριβῶς το λόγο βρίσκεται σε πτῶση **γενική** ἢ **δοτική**.

Στο παράδ. 1 βλέπουμε ὅτι ἡ γενική **Ἀθηναίων** δεν επαναλαμβάνεται καί ως υποκείμενο του απαρεμφάτου **γενέσθαι**, ἀλλὰ εννοεῖται σε πτῶση **αιτιατική**, ὅπως φαίνεται ἀπὸ το κατηγορούμενο **βοηθούς**: ἀπὸ τα παραδείγματα **2** καὶ **3** τῆς πρώτης στήλης βλέπουμε ὅτι το υποκείμενο των απαρεμφάτων **γενέσθαι** καὶ **ἀνακοινῶσαι** εἶναι τα **Κύρου** καὶ **Ξενοφῶντι**, δηλ. εἶναι αὐτοῦσια **τα αντικείμενα των ρημάτων ἐδέοντο** καὶ **συμβουλεύει**,

πράγμα που φαίνεται στο **παραδ. 2** από το κατηγορούμενο **προθυμοτάτου** και στο **παραδ. 3** από τη μετοχή **έλθόντι**.

2. Μπορούσαν όμως **τα υποκείμενα των απαρεμφάτων**, όπως φαίνεται από τη δεύτερη στήλη των ίδιων παραδειγμάτων, να εννοηθούν σε πτώση **αιτιατική (Κύρον, Ξενοφώντα)**, οπότε και το κατηγορούμενο **προθυμοτάτου** και η μετοχή **έλθόντι** μετατρέπονται σε **αιτιατική προθυμότητων, έλθόντα**.

● Η σύνταξη του απαρεμφάτου

2. Το αντικείμενο του απαρεμφάτου

Σύνταξη απαρεμφάτου			Σύνταξη ρήματος από το οποίο προέρχεται το απαρέμφατο
Ρήμα	Απαρέμφατο	Αντικείμενο απαρεμφάτου	
ήδυνήθημεν έμελλον οὐκ έθούλοντο έθούλετο έπειρώντο καί έλέγετο	κατασχεῖν τεύξεσθαι πείθεσθαι άποστερεῖν κωλύειν δούναι	τήν άρχήν του λογισμου τῶ άρχοντι τόν μισθόν ήμās ήμās τής παρόδου Κύρω χρήματα	κατέχω τι τυγχάνω τινός πείθομαι τινι άποστερώ τινά τι κωλύω τινά τινος δίδωμι τινί τι

Σε ποια πώση βρίσκεται το αντικείμενο του απαρεμφάτου;

- Όπως φαίνεται από τα παραδείγματα, **το αντικείμενο του απαρεμφάτου βρίσκεται στην ίδια πώση που βρίσκεται και το αντικείμενο του ρήματος**, από το οποίο προέρχεται το απαρέμφατο.

● Συγκεντρωτικός πίνακας απαρεμφάτου

Απαρέμφ.	Είδος	Χρήση του	Μεταφράζεται	Ποια άρνηση παίρνει
ένανρθο	τελικό	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Υποκείμενο ▶ Αντικείμενο ▶ Προσδιορισμός (επεξήγηση, εμπρόθετος, θ' όρος συγκρίσεως, σκοπού ή αποτελέσματος) 	να+υποτακτική ή με το αντίστοιχο ουσιαστικό	μή
άνανρθο	ειδικό	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Υποκείμενο στα απρόσωπα λεκτικά και δοξαστικά ρήματα. ▶ Αντικείμενο στα προσωπικά λεκτικά και δοξαστικά ρήματα. 	ότι+οριστική	ού
	τελικό	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Υποκείμενο στα απρόσωπα ρήματα και εκφράσεις που φανερώνουν δυνατότητα, αναγκαιότητα, ευκολία ή δυσκολία. ▶ Αντικείμενο: 1. στα εφετικά (δηλ. όσα σημαίνουν επιθυμία), 2. κελευστικά ή προτρεπτικά, 3. κωλυτικά ή απαγορευτικά και 4. στα δυνητικά. ▶ Επεξήγηση ▶ Προσδιορισμός του κατά τι ▶ Προσδιορισμός του σκοπού ▶ Αντί προστακτικής, στις αναφωνήσεις ▶ Απόλυτα 	να+υποτακτική να+υποτακτική ως προς το να ή όσον αφορά σε κάτι ώστε να	μή μή μή μή

* Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση

1. Τι λέγεται ταυτοπροσωπία και τι ετεροπροσωπία; 2. Σε ποια πτώση βρίσκεται το αντικείμενο του απαρεμφάτου; 3. Τι συμβαίνει, όταν υποκείμενο του απαρεμφάτου είναι το αντικείμενο ρήματος που συντάσσεται με γενική ή δοτική;

Ασκήσεις

I. Να καθορίσεις τη συντακτική θέση των παρακάτω απαρεμφάτων (υποκείμενα, αντικείμενα, κατηγορούμενα, επεξηγήσεις, προσδιορισμοί του κατά τι). 2) Το είδος τους (ειδικά ή τελικά και γιατί;) 3) Να συντάξεις αυτά (να βρεις το υποκείμενο, αντικείμενο, προσδιορισμούς).

Τὴν ἐξ Ἄρειου Πάγου βουλήν ἐπέστησαν ἐπιμελεῖσθαι τῆς εὐκοσμίας. – Ἐπιβουλεύουσιν ἐξελθεῖν. – Ἔστι δέ ἀξία ἡ χώρα ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ἐπαινεῖσθαι. – Οὗτοί ἐμελέτων τοξέουσιν. – Νεώτερος ὢν ἐπεχειρήσα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. – Τὰ ἥδιστα ἐκ παντός τρόπου ζητεῖ ποιεῖν. – Οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖ ἐπιχειρεῖν πρᾶγμα, σαυτὸν προδοῦναι. – Θεμιστοκλέα ἔκρινον ἱκανώτατον εἰπεῖν καὶ γινῶναι καὶ πράξει. – Ἐπιστήμων λέγειν τε καὶ σιγᾶν. – Ἐδόκουν ἐπιτήδειοι εἶναι ὑπεξαيرهθῆναι. – Οἰκία ἡδίστη ἐνδιαίτῳσθαι. – Ἐνταῦθα διέτριβεν ἐλπίζων τοὺς Ἀθηναίους παρόντας λήψεσθαι. – Οὐκ εἶχον ἀργύριον ἐπισιτίζεσθαι. – Ἀριστάρχῳ ἔδοτε ἡμέραν ἀπολογήσασθαι. – Ἐκήρυξε τοῖς Ἕλλησι συσκευάζεσθαι. – Συνέβη τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐν Σικελίᾳ Γέλωνα νικᾶν Ἀμίλκαν τὸν Καρχηδόνιον καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἕλληνας τὸν Πέρσην. – Οὕτε αὐτὸς ἔφη, ἐκὼν εἶναι, δουλεύουσιν. – Προσῆκει τιμῆς τυγχάνειν τοὺς τηλικούτων ἀγαθῶν αἰτίους. – Ἀπεπέμπετο ἡ στρατιὰ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖν, ἐπὶ Λιθύης καταστροφῇ. – Ὁ Ἀσσύριος εἰς τὴν χώραν ἐμβαλεῖν ἀγγέλλεται. – Ἦγγελαί τε δεῦρο ἢ τε μάχῃ πᾶνυ ἰσχυρά γεγονένα καὶ ἐν αὐτῇ πολλοὺς τῶν γνωρίων τεθνᾶναι. – Θεοὶ πολῖται, μὴ με δουλείας τυχεῖν. – Δήμετερ, εὐδαμονεῖν με Θησῶτα τε παῖδα ἐμόν. – Ὡ Ζεῦ, ἐκγενέσθαι μοι Ἀθναίους τίσασθαι. – Πλεῖστον χρόνον τὴν ἀρχὴν κατασχέειν ἡδυνήθημεν. – Ταύτην τὴν χώραν ἐπέτρεψε διαρπάσαι τοῖς Ἕλλησι. – Ἐβουλεύοντο ἐκλείπειν τὴν πόλιν. – Δός μοι τρεῖς ἡμέρας ἄρξει αὐτοῦ. – Τῷ Κύρῳ προσήνεγκον οἱ θεράποντες ἐμπειν καὶ φαγεῖν. – Ἡ πόλις κινδυνεύει διαφθαρεῖναι. – Τοῖς ἐμμάχοις ἔφραζον ἵεναι εἰς τὸν Ἴσθμόν. – Ἐδοξε πλεῖν τὸν Ἀλκιβιάδην. – Φυλακὴν εἶχε μὴτ' ἐκπλεῖν μὴδένα μὴτ' εἰσπλεῖν. – Οἱ Ἕλληνες ἐπηγγείλαντο Ἀριαῶν εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλείον καθιεῖν αὐτόν. – Περικλῆς ἠρέθη εἰπεῖν ἐπὶ τοῖς δημοσίᾳ θαπτομένοις. – Ἐλπίς αὐτοὺς φοθηθῆναι. – Αἱ γὰρ εὐπραξίαι δεινὰ συγκρύψαι τὰ τοιαῦτα ὄνειδη. – Ἰκανὸς φροντίζειν ἦν. – Καὶ οἱ νόμοι δοκοῦσιν οἱ πολλοὶ ταῦτα δύο μάλιστα διδάσκειν, ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι. – Φασὶ τὸν μέλλοντα ὀρθῶς γεωργήσῃν τὴν φύσιν χρῆναι πρῶτον τῆς γῆς εἶδέναι. – Δεόμεθα ἡμῶν ἄσαι ἡμᾶς εἰρήνην ποιήσασθαι. – Ζεῦ Πάτερ, ἢ Αἴαντα λαχεῖν ἢ Τυδῶος υἱόν. – Οὐκ ἠθέλησε πείθεσθαι αὐτοῖς Ἀγόρατος οὗτος. – Ὑπέσχετο τὴν εἰρήνην ποιῆσειν. – Ἦγοῦμαι ταύτην μόνον σωτηρίαν εἶναι τῇ πόλει. – Οὐ δοκεῖ μοι χρῆναι ὀργίζεσθαι ὑμᾶς τῷ ὀνόματι τῶν τετρακοσίων ἀλλὰ τοῖς ἔργοις ἐνίω. – Οὗτος ὁμολογεῖ ἀνδροφόνος εἶναι.

II.

Δημοσθένης μὲν ἦν δεινότατος λέγειν καὶ πολλάκις παρεῖχεν ἑαυτὸν συμβουλεύειν τοῖς Ἀθηναίοις, οἱ δὲ πολῖται ἐνίοτε θορυβήσαντες ἀπεῖργον αὐτόν μὴ λέγειν, ἃ ἐβούλετο· ὁ δὲ ρήτωρ οὐκ ἀπέσχετο μὴ οὐ παραινέει αὐτοῖς ἀκριβῶς ἀκούειν τῶν λόγων.

Οὗτος οὖν ποτε λέγειν κωλυόμενος ἐν ἐκκλησίᾳ βραχὺ ἔφη θυλεσθαι πρὸς αὐτοὺς εἰπεῖν. Ἀλλὰ φυλάξασθαι παρεκελεύσατο αὐτοῖς μὴ παρενοχλεῖν τῷ λέγοντι. Τῶν δὲ σιωπησάντων Νεάνιας εἶπε, θέρους ὦρα ἐμισθώσατο ἐξ ἄστεως ὄνον Μεγαράδε πορεύεσθαι. Ὁμισθώσας καὶ ὁμισθωσάμενος ὁμοῦ ἐπορεύοντο. Μεσοτῆς δὲ τῆς ἡμέρας καὶ σφοδρὰ φλέγοντος τοῦ ἡλίου, ἐκάτερος αὐτῶν ὁμοῦλετο ὑποδύεσθαι ὑπὸ τὴν σκιάν. Εἶργον δ' ἀλλήλους μὴ καθῆσθαι ἐν τῇ τοῦ ὄνου σκιᾷ, ὁ μὲν μεμισθωκέναι τὸν ὄνον, οἱ τὴν σκιάν λέγων, ὁ δὲ μεμισθωμένος τὴν πᾶσαν ἔχειν ἐξουσίαν.

Καὶ ταῦτ' εἰπὼν ἐβούλετο ἀπιέναι ὁ Δημοσθένης. Τῶν δ' Ἀθηναίων ἐναντιουμένων καὶ δεομένων πέρας ἐπιθεῖναι τῷ λόγῳ, εἶτα· Ὑπερ μὲν ὄνου σκιᾶς, ἔφη, θούλεσθε ἀκούειν, λέγοντος δὲ ὑπὲρ σπουδαίων πραγμάτων οὐ θούλεσθε, οὐ δύναμαι ὑμῖν μὴ οὐκ ὄνειδίζειν. Οὐ γὰρ ἀξιοί ἐστε πολιτεύεσθαι.

III. Μετάτρεψε στα αρχαία τα παρακάτω παραδείγματα:

1. Από εδώ προσπαθούσαν (πειρώμαι) να εισέρχονται στη Κιλικία. 2. Λέγεται (απρόσ.) ότι ο Κύρος έφυγε (ἀποχωρῶ) με πολλά δάκρυα (σύν+δοτ). 3. Οι πόλεις είχαν ορκιστεί (δμυμι) ότι θα μείνουν (ἢ να μείνουν) σταθερές (ἐμμένω+δοτ.) στην ειρήνη. 4. Ελπίζω ότι θα επιτύχω τα δίκαια (τυγχάνω+γεν.) 5. Θέλω και εγώ ο ίδιος να σε ακούσω (ἀκούω+γεν.) 6. Σκέφτονταν (βουλεύομαι) να εγκαταλείψουν (ἐκλείπω) την πόλη. 7. Είναι ανάγκη ὅλοι να φύγουν (ἀπέρχομαι). 8. Εξέλεξαν (αἱρούμαι) τον Δρακόντιο να φροντίζει (ἐπιμελούμαι+γεν.) για το αγώνισμα του δρόμου (δρόμος). 9.

Αυτή τη χώρα έδωσε το δικαίωμα (ἐπιτρέπω) στους Έλληνες να την λεηλατήσουν (διαρπάζω). 10. Αυτή την αρχή έκανε (ποιούμαι) των ευεργεσιών, δηλαδή να θρει τροφές για όσους είχαν ανάγκη (μτχ. του δέομαι). 11. Η οδός ήταν κατάλληλη (ἐπιτήδειος) για να βαδίζουν (πορεύομαι). 12. Ο Σεύθης υπόσχεται (ὕπισχνοῦμαι) ότι θα δώσει (ή να δώσει) τις παραθαλάσσιες (ἐπί+θάλασσα δοτ.) περιοχές (χωρίον). 13. Παραχωρούσαν (περέχομαι) τους ιππείς στους Πελοποννησίους για να εκστρατεύουν μαζί (ουστρατεύω). 14. Έδωσε εντολή σ' αυτούς (παραγγέλλω) να ετοιμάζονται (ουσκευάζομαι).

Ενότητα 39η

● Οι ονοματικοί τύποι του ρήματος

2. Η μετοχή

Τι είναι η μετοχή;

● Η Μετοχή είναι ρηματικό επίθετο, δηλ. έχει τις ιδιότητες και του ρήματος και του επιθέτου.

● Απόδειξη της ρηματικής φύσεως της μετοχής

● Πίνακας 1.

Διαθέσεις	Χρόνοι			
	Ενεστώτας	Μέλλοντας	Αόριστος	Παρακείμενος
Ενεργητική Μέση Παθητική	λύων λυόμενος λυόμενος	λύσων λυσόμενος λυθησόμενος	λύσας λυσάμενος λυθείς	λελυκώς λελυμένος λελυμένος

● Πίνακας 2.

καταλαθόντες **τό χωρίον**.
οί μετέχοντες **τού πολέμου**.
οί πειθόμενοι **τοῖς νόμοις**.
οί ἀποστεροῦντες **ἡμᾶς τήν οὐσίαν**.
οί κωλύοντες **αὐτούς τῆς παρόδου**.
δόντες **αὐτοῖς ἀργύριον**.
οὐκ ἐλπίζοντες σωτηρίας **τεύξεσθαι**.

καταλαμβάνω **τι**
μετέχω **τινός**
πειθομαί **τινι**
ἀποστερώ **τινά τι**
κωλύω **τινά τινος**
δίδωμι **τινί τι**
ἐλπίζω **τεύξεσθαι**

● Πίνακας 3.

Παραδείγματα	Μετάφραση
Οἱ δανειζόμενοι ῥαδίως Οἱ μή ὀρθῶς γνόντες	Αυτοί που δανείζονται εύκολα Αυτοί που δεν έκριναν ορθά

● Πίνακας 4.

Δηλώνει	Δυνητική μετοχή	Ισοδυναμεί με
το δυνατό	οἶδα ταῦτα οὐκ ἄν ἀληθῆ ὄντα	οἶδα ὅτι οὐκ ἄν ἀληθῆ εἶη ταῦτα (δυνητική εὐκτική)
το ἀπραγματοποίητο	ἴσμεν Σωκράτη ραδίως ἄν ἀφε- θέντα ὑπό τῶν δικαστῶν, εἰ ἐκόλα- κευεν αὐτούς.	ἴσμεν ὅτι Σωκράτης ραδίως ἄν ἀφείθη (δυνητική ὀριστική) ὑπό τῶν δικαστῶν, εἰ ἐκόλακευεν αὐτούς

**Από πού φαίνεται
η ρηματική φύση
της μετοχής;**

- Η ρηματική φύση της μετοχής φαίνεται από τα εξής:
 1. Ότι έχει **χρόνους** και **διαθέσεις** (Πίνακας 1).
 2. Ότι **συντάσσεται** όπως το ρήμα, από το οποίο **προέρχεται** (Πίνακας 2).

3. Ότι δεν προσδιορίζεται από επίθετο αλλά από **επίρρημα** (Πίνακας 3).
4. Ότι συνοδεύεται από το **δυνητικό ἄν**, για να δηλώσει το **δυνατό** ή **απραγματοποίητο** και ισοδυναμεί με **δυνητική ευκτική** ή **δυνητική οριστική** (Πίνακας 4).

● Απόδειξη της ονοματικής φύσεως της μετοχής

◀ Πίνακας 1.

Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
ὁ λύων ὁ λυόμενος ὁ λυθείς	ἡ λύουσα ἡ λυομένη ἡ λυθείσα	τό λυον τό λυόμενον τό λυθέν

◀ Πίνακας 2.

Παραδείγματα	Τι είναι η μετοχή
1. Τά παρόντα πράγματα 2. Ἦν Περικλέους γνώμη νενικηκυῖα	επιθετικός προσδιορισμός κατηγορούμενο

◀ Πίνακας 3.

Μετοχή	Αντίστοιχο ουσιαστικό
1. ὁ λέγων 2. ὁ κολακεύων 3. οἱ ἔχοντες	ὁ ρήτωρ ὁ κόλαξ οἱ πλούσιοι

**Από πού φαίνεται
η ονοματική φύση
της μετοχής;**

- Η ονοματική (επιθετική) φύση της μετοχής φαίνεται από τα εξής:
 1. Ότι έχει **3 γένη** (Πίνακας 1).
 2. Ότι χρησιμοποιείται ως **επιθετικός προσδιορισμός** και **κατηγορούμενο** (Πίνακας 2).

3. Ότι με το άρθρο γίνεται **ουσιαστικό** (Πίνακας 3).

● Χρήση της μετοχής

Παραδείγματα	Τι είναι η μετοχή	Μετάφραση
1. Οἱ ἐκπλέοντες ἐκ τοῦ λιμένος ἔμποροι. 2. Νόμους γεγραμμένους Λυκοῦργος οὐκ ἔθηκεν. 3. Οἱ Ἕλληνες ἐπτά ἡμέρας μαχόμενοι διετέλεσαν. 4. Εἶδον αὐτοὺς πελάζοντας .	επιθετική » κατηγορηματική »	Οἱ ἔμποροι που πλέουν ἐξω ἀπὸ τὸ λιμάνι. Ὁ Λυκοῦργος δὲν ἐνομοθέτησε γραπτούς νόμους. Οἱ Ἕλληνες ἐπὶ ἐπτά ἡμέρες συνέχεια μάχονταν. Εἶδαν αὐτοὺς νὰ πλησιάζουν.

5. **Νομίζων** άμείνους και κρείττους πολλών θαρβάρων ύμās είναι, διά τούτο προσέλαβον.

**επιρρηματική
συνημμένη**

Επειδή νόμιζα ότι σεις είστε ανδρειότεροι και ανώτεροι από πολλούς θαρβάρους, για τούτο σας προσέλαβα στην υπηρεσία μου.

6. Οί Άθηναίοι εις Ίωνίαν ύστερον ώς ούχ ίκανής ούσης τής Άττικής άποικίαν έξέπεμψαν.

**επιρρηματική
απόλυτη**

Οι Αθηναίοι στην Ιωνία ύστερα έστειλαν άποικία, επειδή δεν ήταν αρκετή η Αττική.

**Ως τι χρησιμοποιείται
μία μετοχή;**

● Όπως φαίνεται από τα παραδείγματα, η μετοχή χρησιμοποιείται:

1. Ως **επιθετικός προσδιορισμός (επιθετική μετοχή)**

(Παραδ. 1, 2).

2. Ως **κατηγορούμενο ή κατηγορηματικός προσδιορισμός (κατηγορηματική μετοχή)** (Παραδ. 3, 4).

3. Ως **επιρρηματικός προσδιορισμός (επιρρηματική μετοχή)** (Παραδ. 5, 6).

● Επειδή η χρήση της μετοχής διευκόλυνε πολύ το λόγο, για τούτο οι αρχαίοι Έλληνες τη χρησιμοποιούσαν σε μεγάλη κλίμακα και ονομάστηκαν φιλομέτοχοι.

1. Η επιθετική μετοχή και η χρήση της

Παραδείγματα	Χρήση επιθετ. μετοχής	Μετάφραση
1. ΑΙ πόλεις ΑΙ δημοκρατούμεναι τοίς νόμοις τοίς κειμένοις διοικούνται.	επιθετ. προσδ.	Οι πόλεις, οι οποίες δημοκρατούνται, διοικούνται βάσει των νόμων που έχουν θεθεί.
2. Οί έκπλέοντες έκ του λιμένος έμποροι.	» »	Οι έμποροι που πλέουν έξω από το λιμάνι.
3. Νόμος γεγραμμένος Λυκούργος ούκ έθηκεν.	» »	Γραπτούς νόμους δεν ενομοθέτησε ο Λυκούργος.
4. Ήν τό δειπνον πεποιημένον έν Θήβαις.	κατηγορούμενο	Το δείπνο είχε παρατεθει στη Θήβα.
5. Ήν Περικλέους γνώμη νενικηκυία .	κατηγορούμενο	Είχε επικρατήσει η γνώμη του Περικλή.
6. Οί στρατιώται είχαν τās άσπίδας έκκεκαλυμμένες .	κατηγορηματικός προσδιορισμός ως ουσιαστικά	Οι στρατιώτες είχαν τις ασπίδες ακάλυπτες.
7. Ό λέγων .	»	Ο ρήτορας.
8. Ό διώκων .	»	Ο μηνυτής.
9. Τό θαροούν .	»	Το θάρρος.
10. Τό ήσυχάζον .	»	Η ησυχία.

**Ως τι μπορεί
να χρησιμοποιηθεί
η επιθετική μετοχή;**

● Η **επιθετική μετοχή** χρησιμοποιείται:

1. Όπως και το επίθετο, ως **επιθετικός προσδιορισμός ουσιαστικού** (συνήθως με το άρθρο) (Παραδ. 1 – 3).

Η επιθετική μετοχή μπορεί να αναλύεται σε **αναφορική πρόταση**· γι' αυτό λέγεται και **αναφορική** π.χ. **οί έκπλέοντες** έκ του λιμένος έμποροι = οι έμποροι **οί έκπλέονσιν** έκ του λιμένος.

2. Ως **κατηγορούμενο** κοντά στα ρήματα **είμι, ύπάρχω, γίγνομαι** (Παραδ. 4, 5).

● Στην περίπτωση αυτή η μετοχή με το ρήμα αποτελεί περίφραση, που είναι ισοδύναμη με το απλό ρήμα, αλλά δείχνει μεγαλύτερη έμφαση, π.χ.:

Ήν τό δειπνον **πεποιημένον** έν Θήβαις Τό δειπνον **έπεποίητο** έν Θήβαις.

3. Ως **κατηγορηματικός προσδιορισμός** και εκφράζει, όπως ακριβώς το επίθετο, μιαν ιδιότητα του ουσιαστικού **όχι μόνιμη** αλλά **παροδική** (Παράδ. 6).

4. Ως **ουσιαστικό**· η έναρθρη επιθετική μετοχή μπορεί να χρησιμοποιείται και ως ουσιαστικό, όπως το **επίθετο** (Παραδ. 7 – 10).

● Συνήθως χρησιμοποιούνται ως ουσιαστικά οι μετοχές:

ό **λέγων** = ο ρήτορας

ό **διώκων** = ο μηνυτής

ό **νικών** = ο νικητής

ό **φεύγων** = ο εξόριστος

- Συχνά το ουδέτερο έναρθρης μετοχής έχει τη σημασία αφηρημένου ουσιαστικού:

τό λυσιτελοῦν = η ωφέλεια
 τό δεδιός = ο φόβος
 τό θαρσοῦν = το θάρρος

τό βουλόμενον = η βούλησις
 τό ἡσυχάζον = η ησυχία
 τό νοσοῦν = η νόσος.

● Παρατηρήσεις

Συνήθως στις εξής τρεις περιπτώσεις η επιθετική μετοχή **δεν έχει άρθρο**:

1. Όταν το υποκείμενο της μετοχής προηγείται:
 ἄμα ἤρι ἀρχομένῳ
2. Όταν το όνομα που προσδιορίζει η μετοχή **δεν έχει άρθρο**:
 σύνειμι ἀνθρώποις δυναμένοις ἀναλίσκειν.
3. Όταν η επιθετική μετοχή είναι **κατηγορούμενο** ή **κατηγορηματικός προσδιορισμός**.

● Ποια άρνηση δέχεται η επιθετική μετοχή

Παραδείγματα	Τι φανερώνει η μετοχή	Μετάφραση
1. Ἐβούλεσθε ἀθρούς κρίνειν τοὺς στρατηγούς τοὺς οὐκ ἀνελομένους τοὺς ἐκ τῆς ναυμαχίας.	συγκεκριμένο	Θέλατε να δικάσετε όλους μαζί τους στρατηγούς, οι οποίοι δεν περισυνέλεξαν, για να θάψουν τους νεκρούς της ναυμαχίας.
2. Οἱ μὴ χρησάμενοι τοῖς καιροῖς ὀρθῶς.	γενικό	Ὅσοι τυχόν δε χρησιμοποίησαν ορθά τις ευκαιρίες.
3. Ὁ μὴ δαρεῖς ἄνθρωπος οὐ παιδεύεται.	γενικό ή υποτιθέμενο	Ὅποιος, ή αν κανεις δε δαρει, δε μορφώνεται.

- Ὅπως φαίνεται από τα παραδείγματα, η επιθετική μετοχή, όταν φανερώνει **κάτι το συγκεκριμένο**, δέχεται άρνηση **οὐ** (Παραδ. 1).
- Όταν όμως φανερώνει κάτι **γενικό** ή **κάτι το υποτιθέμενο**, δέχεται άρνηση **μή** (Παραδ. 2, 3).

● Ποια η σημασία της επιθετικής μετοχής και πώς μεταφράζεται

Χρόνος ρήματος	Μετοχή	Χρόνος μετοχής	Μετάφραση
Αρκτικοί χρόν. Ενεστ. τιμῶ	τοὺς διδασκάλους τοὺς παιδεύοντας τοὺς παιδεύσοντας τοὺς παιδεύσαντας τοὺς πεπαιδευκότες τοὺς νέους	ενεστώτας μέλλοντας αόριστος παρακ.	τιμῶ (θα τιμήσω, έχω τιμήσει) τους διδασκάλους οι οποίοι εκπαιδεύουν, θα εκπαιδεύσουν (ή θα εκπαιδεύουν), εκπαιδεύσαν, έχουν εκπαιδεύσει τους νέους.
Μέλλ. τιμήσω			
Παρακ. τετίμηκα			
Ιστορικοί χρόν. Παρατ. ἐτίμων	τοὺς διδασκάλους τοὺς παιδεύοντας τοὺς παιδεύσοντας τοὺς παιδεύσαντας τοὺς πεπαιδευκότες τοὺς νέους	ενεστώτας μέλλοντας αόριστος παρακ.	τιμούσα ή ἐτίμησα ή εἶχα τιμήσει τους διδασκάλους οι οποίοι εκπαιδεύαν (ή εκπαιδεύουν), θα εκπαιδεύσουν (ή θα εκπαιδεύουν) εκπαιδεύσαν εἶχαν εκπαιδεύσει (ή ἔχουν εκπαιδεύσει) τους νέους.
Αόρ. ἐτίμησα			
Υπ. ἐτετιμήκειν			

1. Η μετοχή **του ενεστώτα** σημαίνει κάτι που γίνεται **ταυτόχρονα με αυτό που σημαίνει το ρήμα** της προτάσεως, και, όταν το ρήμα της προτάσεως είναι **αρκτικού χρόνου**, μεταφράζεται με **ενεστώτα**, ενώ, όταν είναι **ιστορικού χρόνου**, μεταφράζεται με **παρτατικό** ή με **ενεστώτα**.
2. Η μετοχή **του μέλλοντα** σημαίνει γενικά αυτό που επιδιώκεται να γίνει ή πρόκειται να γίνει, και γι' αυτό μεταφράζεται **πάντοτε με μέλλοντα**.
3. Η μετοχή **του αορίστου** σημαίνει ότι αυτό που εκφράζει η μετοχή έγινε **πριν από αυτό που εκφράζει το ρήμα** της προτάσεως και μεταφράζεται **πάντοτε με αόριστο οριστικής**.
4. Η μετοχή **του παρακειμένου** σημαίνει ότι αυτό που εκφράζει η μετοχή έχει σχεδόν **ολοκληρωθεί**, και, όταν το ρήμα της προτάσεως είναι **αρκτικού χρόνου**, μεταφράζεται με **παρακείμενο οριστικής**, ενώ, όταν το ρήμα της προτάσεως είναι **ιστορικού χρόνου**, μεταφράζεται με **υπερσυντέλικο** ή με **παρακείμενο οριστικής**.

● Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση

1. Από πού φαίνεται η ρηματική και από πού η ονοματική φύση της μετοχής; 2. Ως τι χρησιμοποιείται μία μετοχή στο λόγο; 3. Ποια λέγεται επιθετική μετοχή και ποια η χρήση της; 4. Ποια άρνηση δέχεται η επιθετική μετοχή και πώς μεταφράζεται;

Ενότητα 40ή

● Η κατηγορηματική μετοχή

Παραδείγματα	Μετάφραση	Τρόπος μεταφρ. κατηγορ. μετοχής
1. Οὗτος ἤρξεν ἀδικῶν . 2. Οὗτοι ἤκουον τὴν χώραν δηουμένων . 3. Οὗτος πολεμῶν διεγένετο. 4. Ἦσθη Κύρος ιδῶν τὸν φόβον.	Αὐτός ἀρχισε νὰ ἀδικεῖ. Αὐτοὶ πληροφοροῦνταν ὅτι ἡ χώρα καταστρεφόταν. Αὐτός συνεχῶς πολεμοῦσε Εὐχαριστήθηκε ὁ Κύρος που εἶδε τὸ φόβο.	να + υποτακτική ὅτι + οριστική ως ρήμα που + οριστική

Ποια λέγεται κατηγορηματική μετοχή;

● **Κατηγορηματική** λέγεται η μετοχή που χρησιμεύει ως **κατηγορούμενο** ή **κατηγορηματικός προσδιορισμός του υποκειμένου** (Παράδ. 1,3,4) ή **του αντικείμενου** ενός ρήματος (Παράδ. 2).

● Η κατηγορηματική μετοχή **δεν έχει ποτέ άρθρο**

Πώς μεταφράζεται η κατηγορηματική μετοχή;

● Η **κατηγορηματική μετοχή** μεταφράζεται με τα:
1) **να + υποτακτική** (Παράδ. 1),
2) **ὅτι + οριστική** (Παράδ. 2).

3 μεταφράζεται όμως και **με άλλους τρόπους**, ανάλογα με την κατηγορία του ρήματος, του οποίου προσδιορίζει **το υποκείμενο** ή **το αντικείμενο** (Παράδ. 3,4).

● Κατηγορίες ρημάτων που δέχονται κατηγορηματική μετοχή

● 1. Του υποκειμένου

● Το είμι, γίγνομαι και άλλα συνδετικά.

Ρήμα	Παραδείγματα	Μετάφραση
είμι	1. Ἔστι ταῦτα τήν ῥαθυμίαν ὑμῶν ἐπαυξάνοντα (= ταῦτα ἐπαυξάνουσι τήν ῥαθυμίαν ὑμῶν)	Αυτά αυξάνουν περισσότερο την αμέλειά σας.
	2. Ἦν αὕτη ἡ στρατηγία οὐδέν ἄλλο δυναμένη (= αὕτη ἡ στρατηγία οὐδέν ἄλλο ἠδύνατο).	Αυτή λοιπόν η στρατηγία δεν είχε καμία άλλη δύναμη.
	3. Οὔτε προδείσας εἰμί (= οὔτε προέδεισα).	Ούτε από πριν φοβήθηκα.
	4. Συνεληλυθότες ἦσαν ἄνδρες... (= συνεληλύθησαν ἄνδρες).	Εἶχαν συγκεντρωθεῖ ἄνδρες.
γίγνομαι	5. Μισοῦντες γίνονται τοὺς κακοῦς	Μισοῦν τοὺς κακοῦς.
	6. Μὴ προδούς ἡμᾶς γένη (= μὴ προδῶς ἡμᾶς).	Μη μας προδώσεις.
διαγίγνομαι	7. Οὗτος πολέμων διεγένετο.	Αυτὸς συνεχῶς πολεμοῦσε.
διάγω	8. Οἱ παῖδες διάγουσι μανθάνοντες δικαιοσύνην.	Τα παιδιά διαρκῶς μαθαίνουν δικαιοσύνη.
διατελῶ	9. Οὔτοι διατελοῦσιν ὄντες ἐλεύθεροι.	Αυτοὶ διαρκῶς εἶναι ἐλεύθεροι.
λανθάνω	10. Οἱ Θηβαῖοι ἔλαθον εἰσελθόντες.	Οἱ Θηβαῖοι εἰσήλθαν κρυφά.
οἶχομαι	11. Ὦχετο εὐθύς ἀπίων οἴκαδε.	Ἐφυγε κατευθεῖαν γιὰ τὴν οἰκία του.
τυγχάνω	12. Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν ἐτυχεν ὧν	Ο Τισσαφέρνης τυχαῖα ἢ κατὰ τύχην βρισκόταν στις Σάρδεις.
φαίνομαι	13. Οὗτος ἐπιβουλεύων ἡμῖν φαίνεται.	Αυτὸς φανερά μας ἐπιβουλεύεται.
φθάνω	14. Ἦν φθάσῃ διαφθείραντες τὸ στράτευμα.	Εάν προλάβουν νὰ καταστρέψουν τὸ στράτευμα.
δηλός εἰμι	15. Κύρος δηλὸς ἦν ἀνιώμενος.	Ο Κύρος φανερά στενοχωριόταν.

Ποιες κατηγορίες ρημάτων δέχονται κατηγορηματική μετοχή του υποκειμένου τους;

● Κατηγορηματική μετοχή που αποδίδεται πάντοτε στο υποκείμενό τους δέχονται οι εξής κατηγορίες ρημάτων:

1. Τα εἰμί και γίγνομαι αυτά με την κατηγορηματική μετοχή αποτελούν **εκφραστική περίφραση του ρήματος**, από το οποίο προέρχεται η μετοχή (Παραδ. 1 – 6).

2. Τα ρήματα: διαγίγνομαι, διάγω, διατελῶ, λανθάνω, οἶχομαι, τυγχάνω, φαίνομαι, φανερός εἰμι, φθάνω, δηλός εἰμι (Παραδ. 7 – 15).

Με τα ρήματα αυτά συνήθως η μετοχή μεταφράζεται **ως ρήμα**, γιατί αυτή εκφράζει το κύριο νόημα, και το ρήμα συνήθως μεταφράζεται **ως επίρρημα**, γιατί αυτό εκφράζει το δευτερεύον νόημα.

● Παρατηρήσεις

1. Τα ρήματα τυγχάνω και φθάνω δεν μεταφράζονται πάντοτε **ως επίρρημα**, αλλά μπορούν, όταν το απαιτεί η μετάφραση, να αποδίδονται κανονικά ως ρήματα και η κατηγορηματική μετοχή με το **να και υποτακτική**.

Παραδείγματα	Μετάφραση
Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὦν .	1. Ο Τισσαφέρνης τυχαία ἦταν στις Σάρδεις. 2. Ο Τισσαφέρνης ἔτυχε να βρίσκεται στις Σάρδεις. 3. Ο Τισσαφέρνης συνέβει να βρίσκεται στις Σάρδεις.
Οὐκ ἔφθησαν πυθόμενοι τὸν περὶ τὴν Ἀττικὴν πόλεμον καὶ ἦκον ἡμῖν ἀμυνοῦντες.	ἢ 1. μόλις πληροφορήθηκαν ἦρθαν ἢ 2. δεν πρόφθασαν να πληροφορηθούν... και ἦρθαν.
2. Το ρῆμα λανθάνω ἑμαυτὸν δέχεται κατηγορηματικὴ μετοχὴ του υποκειμένου του · π.χ.: (ἡμεῖς) ἐλάθομεν ἡμᾶς αὐτοῦς οὐδὲν διαφέροντες παίδων.	

● 2. Τα ρήματα που σημαίνουν ψυχικό πάθος

Ρήματα	Παραδείγματα	Μετάφραση
ἀγαπῶ ἤδομαι	1. Ἀγαπῶ ἐπαινούμενος .	Ευχαριστιέμαι να επαινούμαι.
χαίρω	2. Ἦδομαι ἀκούων φρονίμους λόγους. 3. Ἐχαιρην ἀκούων ταῦτα.	Ευχαριστιέμαι να ἀκούω συνετοῦς λόγους. Χαιρόταν που ἀκουγε (ἢ να ἀκούει) αὐτά.
ἀγανακτῶ ἄχθομαι	4. Ἀγανακτῶ ἐνθυμούμενος .	Ἀγανακτῶ να ἐνθυμούμαι.
ὀργίζομαι	5. Οὐκ ἄχθομαί σε ιδῶν τε καὶ λαθῶν φίλον. 6. Οἱ ἄνθρωποι ὀργίζονται ἀδικούμενοι .	Δεν στενοχωριέμαι που σε εἶδα και σε ἔκανα φίλο. Οἱ ἄνθρωποι ὀργίζονται που ἀδικοῦνται.
χαλεπῶς ἢ βαρέως φέρω λυπούμαι	7. Καὶ τῆς Αἰολίδος χαλεπῶς ἔφερην ἀπεστερημένος . 8. Ἐλυποῦντο οἱ δυνατοὶ καλὰ κτήματα ἀπολωλεκότες .	Και στενοχωριόταν που εἶχε στερηθεῖ τὴν Αἰολίδα. Λυποῦνταν οἱ πλοῦσιοι που εἶχαν χάσει καλὰ κτήματα.
ἀλγῶ	9. Ἦλγησα ἀκούσας βαρβάρους πῆματα. 10. Οὐκ αἰσχύνομαι λέγων .	Ἐπόνεσα που ἀκουσα παθήματα για τους βαρβάρους. Δεν ντρέπομαι που λέγω (ἢ να λέγω).
αἰσχύνομαι μεταμέλομαι	11. Οἱ Ἀθηναῖοι μετεμέλοντο τὰς σπονδὰς οὐ δεξάμενοι .	Οἱ Ἀθηναῖοι μετενοοῦσαν που δεν δέχτηκαν τις συνθήκες.

- Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τα παραδείγματα, τα ρήματα που σημαίνουν **ψυχικό πάθος** (= πάθημα) δέχονται κατηγορηματικὴ μετοχὴ που ἀποδίδεται **πάντοτε στο υποκείμενό τους**.
- Η κατηγορηματικὴ μετοχὴ στην περίπτωση αὐτὴ μεταφράζεται ἢ με το **που** + **οριστικὴ** ἢ με το **να** + **υποτακτικὴ**
- **Παρατήρηση**

Ἐπειδὴ μετὰ τα ρήματα που φανεροῦν ψυχικό πάθος ἀκολουθεῖ και **αιτιολογικὴ πρόταση** που ἀρχίζει με το **ὅτι** ἢ το **εἶ**, (Ἐνότητα 51η), γι' αὐτὸ η μετοχὴ που ἀναφέρεται στο υποκείμενο αὐτῶν των ρημάτων ἢ σπανιότερα στο ἀντικείμενό τους μπορεῖ να θεωρηθεῖ και **ὡς αιτιολογικὴ**.

Κατηγορηματικὴ μετοχὴ	Ἀντίστοιχη αιτιολογικὴ πρόταση
Ἦχθοντο οὐκ ἔχοντες ἀργύριον (= στενοχωροῦνταν που δὲν εἶχαν ἢ γιατί δὲν εἶχαν χρήματα).	Ἦχθοντο ὅτι (= διότι) οὐκ εἶχαν ἀργύριον.
Χαίρουσιν τιμῶμενοι ὑπ' ἀνθρώπων (= χαιρουνται που τούς ἐκτιμοῦν οἱ ἄνθρωποι ἢ γιατί τούς ἐκτιμοῦν οἱ ἄνθρωποι)	Χαίρουσιν ὅτι (= διότι) τιμῶνται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων.

● 3. Τα ρήματα που σημαίνουν έναρξη ή λήξη

Ρήματα	Παραδείγματα	Μετάφραση
ἄρχω ἀρχομαι	Οὗτος ἤρξεν ἀδικῶν ἡμᾶς. Ἡ ψυχὴ ἀρχεται ἀπολείπουσα τό σῶμα.	Αὐτός ἀρχισε νὰ ἀδικεῖ ἐμᾶς. Ἡ ψυχὴ ἀρχίζει νὰ ἐγκαταλείπει τὸ σῶμα.
ὑπάρχω λήγω παύομαι	Ἐμέ ὑπῆρξαν ἄδικα ποιοῦντες. Ἀγησίλαος οὐκ ἔληγε θύων. Ἐπαύσατο θύων.	Ἀρχισαν πρῶτοι νὰ με ἀδικοῦν. Ὁ Ἀγησίλαος δὲν ἔπαυε νὰ θυσιάζει. Ἐπαυσε νὰ θυσιάζει.

- Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ παραδείγματα, ἡ μετοχὴ που προσδιορίζει τὸ υποκείμενο τῶν ρημάτων που σημαίνουν **έναρξη** ἢ **λήξη** εἶναι **κατηγορηματικὴ** καὶ μεταφράζεται με τὸ **να + υποτακτικὴ**.

Παρατήρηση

- Τὸ ενεργητικὸ **παύω** δέχεται κατηγορηματικὴ μετοχὴ **τοῦ αντικειμένου** του.

Οἱ περὶ Σαλαμίνα **ἔπαυσαν** = Αὐτοὶ που ἐναυμάχησαν στὴ Σαλαμίνα **ἔπαυσαν** τοὺς Ἕλληνας **φοβούμενους** = Αὐτοὶ που ἐναυμάχησαν στὴ Σαλαμίνα **ἔπαυσαν** τοὺς Ἕλληνες νὰ φοβοῦνται ἢ τοὺς ἔκαναν νὰ μὴ φοβοῦνται.

● 4. Τα ρήματα που σημαίνουν ανοχή, καρτερία καὶ κάματο

Ρήματα	Παραδείγματα	Μετάφραση
ἀνέχομαι καρτερῶ ὑπομένω κάμνω ἀπαγορεύω ἀπειπον ἀπειρήκα	Οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ ἠνείχοντο ἀκούοντες τῶν ἀντιλεγόντων. Ἐκαρτέρει θυόμενος . Οὐχ ὑπομένει ῶφελούμενος . Μὴ κάμης λέγων . Ἀπειρήκα συσκευαζόμενος καὶ θαδίζων καὶ τρέχων .	Οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἀνέχονταν νὰ ἀκούνε αὐτοὺς που εἶχαν ἀντιρρήσεις. Ἐπέμενε νὰ θυσιάζει. Δὲν ἀνέχεται νὰ βοηθηταί. Μὴ κουραστεῖς νὰ μιλάς. Ἐχῶ κουραστεῖ νὰ ετοιμάζομαι καὶ νὰ θαδίζω καὶ νὰ τρέχω.

- Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ παραδείγματα, ἡ μετοχὴ που προσδιορίζει τὸ υποκείμενο τῶν ρημάτων που σημαίνουν **ανοχή**, **καρτερία** καὶ **κάματο** εἶναι **κατηγορηματικὴ** καὶ μεταφράζεται με τὸ **να + υποτακτικὴ**.

● Παρατήρηση

Τὸ ρῆμα **ὑπομένω** δέχεται καὶ κατηγορηματικὴ μετοχὴ **τοῦ αντικειμένου** του.
Ἐπομένομεν τὴν πόλιν διαβολὰς **ἔχουσαν** = Ἀνεχόμεστε νὰ συκοφαντεῖται ἡ πόλη.

● Ἄλλα ρήματα

Ρήματα	Παραδείγματα	Μετάφραση
νικῶ ἠτῶμαι	Πειρῶ τοὺς φίλους νικᾶν εὖ ποιῶν . Οὐχ ἠττησόμεθα εὖ ποιοῦντες τοῦτον.	Νὰ προσπαθεῖς νὰ νικᾶς τοὺς φίλους στὸ νὰ τοὺς εὐεργετεῖς. Δὲ θὰ φανοῦμε κατώτεροι στὸ νὰ τον εὐεργετοῦμε.

ἀδικῶ	Ἄδικεῖτε τὰς σπονδάς λύοντες .	Ἀδικεῖτε με το να διαλύετε τις συνθήκες.
χαρίζομαι εὐ ἢ καλῶς	Ἐμοὶ χαρίζου ἀποκρινόμενος . Εὐ ἐποίησας ἀναμνήσας με .	Κάνε μου τη χάρη να αποκριθείς. Καλὰ ἔκανες και μου το θύμησες ἢ που μου το θύμησες.
ποιῶ	Καλῶς ποιεῖς προνοῶν .	Καλὰ κάνεις και προνοεῖς ἢ που προνοεῖς.
κακῶς ποιῶ	Κακῶς ποιεῖς τούς φίλους διαβάλλων .	Ἄσχημα κάνεις που σικοφαντεῖς τούς φίλους.

● Κατηγορηματική μετοχή του υποκειμένου τους δέχονται και τα ρήματα **νικῶ—κρατῶ, ἠττώμαι—λείπομαι, ἀδικῶ, χαρίζομαι ἢ χάριν φέρω, εὐ ἢ καλῶς ποιῶ—κακῶς ποιῶ**.

● Η μετοχή που προσδιορίζει τα υποκείμενα των ρημάτων αυτών μεταφράζεται με τα: 1) και ἢ που + οριστική. 2) να ἢ με το να ἢ στο να + υποτακτική.

Ποιες κατηγορίες ρημάτων δέχονται κατηγορηματική μετοχή του υποκειμένου ἢ του αντικειμένου τους;

● Κατηγορηματική μετοχή, που αποδίδεται ἄλλοτε **στο υποκείμενο** και ἄλλοτε **στο αντικείμενό τους**, δέχονται οι εξής κατηγορίες ρημάτων.

● 1. Ὅσα φανερώουν αἴσθηση, γνώση, μάθηση και μνήμη

Ρήματα	υποκ. ἢ αντικ.	Παραδείγματα	Μετάφραση
ἀκούω	Υπ. Αντ.	Ἦκουε τιμώμενος ὑπό πάντων Ἦκουον τήν χώραν δηουμένην .	Μάθαινε ὅτι ὅλοι τον εκτιμοῦσαν. Πληροφοροῦνταν ὅτι ἡ χώρα καταστρεφόμενη.
αἰσθάνομαι	Υπ. Αντ.	Οὐκ αἰσθάνεσθε ἐξαπατῶμενοι ; Ὡς ἦσθοντο οἱ Πλαταιεῖς τήν πόλιν κατειλημμένην .	Δεν αντιλαμβάνεσθε ὅτι σας ἐξαπατοῦν; Ὅταν ἀντιλήφθηκαν οἱ Πλαταιεῖς ὅτι ἡ πόλη εἶχε καταληφθεῖ.
ὀρῶ	Υπ. Αντ.	Ὅρατε ὑπό τοῦ προδότου ἐξαπατηθέντες . Εἶδον αὐτούς πελάζοντας .	Βλέπετε ὅτι ἐξαπατήθηκατε ἀπό τον προδότη. Εἶδαν να πλησιάζουν αὐτοὶ ἢ ὅτι αὐτοὶ πλησίαζαν.
περιορῶ	Υπ. Αντ.	Οὐ περιορθήσεσθε ἀδικούμενοι . Οὐ περιοφόμεθα τούς συμμάχους ἀδικουμένους .	Δε θα μείνετε αβοήθητοι να ἀδικεῖστε. Δε θα ἀνεχθούμε να ἀδικοῦνται οἱ σύμμαχοι.
οἶδα	Υπ. Αντ.	Οἶδα θνητός ὢν . Οἶδα τούς θεούς ἀθάνατους ὄντας .	Γνωρίζω ὅτι εἶμαι θνητός. Γνωρίζω ὅτι οἱ θεοὶ εἶναι ἀθάνατοι.
σύνοιδα	Υπ. Αντ.	Σύνοιδα ἐμαυτῷ σοφός ὢν . Ἐμαυτῷ ξυνηδεῖν οὐδέν ἐπιστάμενῷ .	Ἐχω συνείδηση ὅτι εἶμαι σοφός. Εἶχα συνείδηση ὅτι δε γνώριζα τίποτε.
ἐπίσταμαι	Υπ. Αντ.	Οὐκ ἐπίστασθε θνητοὶ ὄντες ; Τοῦτον ὑμεῖς ἐπίστασθε ὑμᾶς προδόντας .	Δε γνωρίζετε ὅτι εἶστε θνητοὶ; Γνωρίζετε ὅτι αὐτός σας πρόδωσε.
γινώσκω	Υπ. Αντ.	Οἱ Θηβαῖοι ἐγνώσαν ἐξηπατημένοι . Ἐγὼ τήν ἐσβολήν ἐσομένην .	Οἱ Θηβαῖοι ἀντιλήφθηκαν ὅτι εἶχαν ἐξαπατηθεῖ. Ἀντιλήφθηκε ὅτι θα γίνει ἡ εἰσβολή.
κατανῶ	Υπ. Αντ.	Κατενόουν ἀσθενεῖς ὄντες . Κατενόησαν οὐ πολλούς τούς Θηβαίους ὄντας .	Ἀντιλαμβάνονταν ὅτι ἦταν ἀνίσχυροι. Ἀντιλήφθηκαν ὅτι οἱ Θηβαῖοι δεν ἦταν πολλοί.

εύρισκω	Υπ.	Χάρης εύρηται πιστῶς πράττων ὑπέρ ὑμῶν.	Ο Χάρης έχει διαπιστωθεί ότι ενεργεί πιστά για σας.
	Αντ.	Ὁ κήρυξ ἤρε τούς ἄνδρας διεφθαρμένους .	Ο κήρυκας θρήκε τους άντρες να έχουν φονευθεί.
λαμβάνω	Υπ.	Οι φύλακες κατελήφθησαν κοιμώμενοι .	Οι φρουροί βρέθηκαν να κοιμούνται.
	Αντ.	Καταλαμβάνουσι τούς φύλακας ἀμφί πῦρ καθημένους .	Βρίσκουν τους φρουρούς να κάθονται γύρω από τη φωτιά.
άλισκομαι	Υπ.	Ἐάν ἀλῶς ἔτι τοῦτο πράττων , ἀποθανεῖ.	Εάν συλληφθεις να κάνεις ακόμη αυτό το πράγμα, θα φονευθεις.
πυνθάνομαι	Αντ.	Πυνθάνεται Κύρον προσελαύνοντα .	Πληροφορείται ότι ο Κύρος πλησιάζει.
μανθάνω	Υπ.	Οὐ μανθάνεις διαβεβλημένος ὑπό Ἄμασιος;	Δεν αντιλαμβάνεσαι ότι έχεις συκοφαντηθεί από τον Ἄμαση;
	Αντ.	Οἱ Ἕλληνες ἔμαθον Κύρον τεθνηκότα .	Οἱ Ἕλληνες ἔμαθαν ότι ο Κύρος είχε φονευθεί.
μέμνημαι	Υπ.	Μεμνήμεθα εἰς κίνδυνον ἐλθόντες μέγαν.	Θυμούμαστε ότι ἤλθαμε σε μεγάλο κίνδυνο.
	Αντ.	Μέμνημαι καὶ τοῦτό σου λέγοντος .	Θυμούμαι ότι συ ἔλεγες και αυτό.

- Ὅπως φαίνεται από τα παραδείγματα, **η κατηγορηματική μετοχή** μπορεί να αποδίδεται άλλοτε **στο υποκείμενο** των ρημάτων που φανερώνουν **αίσθηση, γνώση, μάθηση και μνήμη** και άλλοτε **στο αντικείμενό τους**.
- Η μετοχή μεταφράζεται με τα: **ὅτι+οριστική** ή **να+υποτακτική**.

● 2. Ὅσα φανερώνουν δείξη, δήλωση, αγγελία και έλεγχο

Ρήματα	υποκ. ή αντικ.	Παραδείγματα	Μετάφραση
δείκνυμι ἀποδείκνυμι	Αντ.	Σωκράτης ἐδείκνυε ἐαυτόν καλόν κάγαθόν ὄντα .	Ο Σωκράτης παρουσίαζε τον εαυτό του ότι ήταν καλός και ενάρετος.
ἐπιδείκνυμι δηλώ ἢ δηλον ποιῶ φαίνω φαίνομαι ἀποφαίνω	Υπ. Υπ. Αντ.	Ἐπέδειξα τοῦτον ψεύδομενον . Ὁ πόλεμος δηλώσει μείζων γεγεννημένος . Κλέαρχος ἐπιορκῶν ἐφάνη.	Ἀπέδειξα ότι αυτός ψεύδεται. Ο πόλεμος θα δείξει ότι έχει γίνει μεγαλύτερος. Ο Κλέαρχος αποδείχτηκε ότι παρέβαινε τους όρκους του.
φωρῶ	Υπ.	Οὐδέν λῆμμα παρ' αὐτῶν ἐμοί γεγεννημένον ἀποφαίνουσιν. Ἐφωράθη ἀργύριον ἐξαγόμενον .	Κανένα κέρδος δεν αποδείχνουν ότι προέκυψε για με από αυτούς. Ανακαλύφθηκε ότι εξαγόταν χρῆμα.
ἀγγέλλομαι	Υπ.	Ἄλεξανδρος δισβεθηκῶς ἠγγέλλετο.	Ερχόταν εἶδηση ὅτι ο Αλέξανδρος είχε διαβεί.
ἀγγέλλω ἀναγγέλλω	Αντ.	Τισσαφέρνης Κύρον ἐπιστρατεύοντα ἠγγεῖλε βασιλεῖ.	Ο Τισσαφέρνης εἰδοποίησε το βασιλιά ότι ο Κύρος ἐξεστράτευε εναντίον του.
ἐλέγχω ἐξελέγχω	Υπ. Αντ.	Οὗτος ἐλεγγθήσεται ψεύδομενος . Ἄδικοῦντα Φίλιππον ἐξήλεγξα.	Αὐτός θα αποδειχθεῖ ότι ψεύδεται. Ἀπέδειξα ότι ο Φίλιππος ἀδικοῦσε.

- Ὅπως φαίνεται από τα παραδείγματα, **η κατηγορηματική μετοχή** μπορεί να αποδίδεται άλλοτε **στο υποκείμενο** των ρημάτων που φανερώνουν **δείξη, δήλωση, αγγελία και έλεγχο** και άλλοτε **στο αντικείμενό τους**.
- Η μετοχή μεταφράζεται με το: **ὅτι** ή **πως+οριστική**.

● Ειδικές Περιπτώσεις

Ρήματα	Σύνταξη ρημάτων με μετοχή ή απαρέμφ.	Παραδείγματα	Μετάφραση
ἄρχομαι	+ μετοχή + απαρεμ.	Ἄρχομαι οἰκοδομῶν Ἄρχομαι οἰκοδομεῖν	Αρχίζω να (βρίσκομαι στην αρχή να)οικοδομῶ. Αρχίζω (πρώτη φορά καταπιάνομαι με κάτι) να οικοδομῶ.
αἰδοῦμαι	+ μετοχή	Ἀσχύνομαι δίκην εἰσάγων	Ντρέπομαι που (με ντροπή μου) κάνω καταγγελία.
αἰσχύνομαι	+ απαρ.	Ἡσχύνθημεν προδοῦναι αὐτόν.	Ντραπήκαμε να προδώσουμε αυτόν (από ντροπή μας δεν τον προδώσαμε).
γιγνώσκω	+ μετοχή + απαρ.	Ἔγνωσαν ἐξαπατημένοι. Ἔγνων δόλῳ περιγενέσθαι αὐτοῦ.	Αντιλήφθηκαν ότι είχαν εξαπατηθεί. Αποφάσισε να (έκρινε ότι θα) τον νικήσει με δόλο.
ἐπιλανθάνομαι	+ μετοχή + απαρ.	Ἐπιλανθάνομαι ὀφείλων. Ἐπελαθόμεθα εἰπεῖν.	Λησμονῶ ότι οφείλω Λησμονήσαμε να ειπούμε.
ἐπίσταμαι	+ μετοχή + απαρεμ.	Εὖ ἐπίσταμαι αὐτός σχήσων. Ἐπίσταμαι εὐεργετεῖν τοὺς φίλους.	Γνωρίζω καλά ότι ο ίδιος θα το αποκτήσω. Ξέρω να ευεργετῶ τους φίλους.
μανθάνω	+ μετοχή + απαρεμ.	Οὐ μανθάνεις διαβεβλημένος ὑπὸ Ἀμάσιος; Οὗτος μαθήσεται μὴ ἐπιθυλεῖν τοῖς ἀσθενεστέροις.	Δεν αντιλαμβάνεσαι (ή δεν μαθαίνεις) ότι έχεις συκοφαντηθεῖ από τον Ἄμασι; Αὐτός θα μάθει να μη σκέπτεται ἀσχημα για τους ασθενέστερους.
μέμνημαι	+ μετοχή + απαρεμ.	Μέμνημαι ἀκούσας ποτέ σου. Μεμνήσθω ἀγαθός ἀνὴρ εἶναι.	Θυμάμαι ότι σε άκουσα κάποτε. Να θυμάται να (να προσπαθεῖ να) εἶναι καλός ἀνδρας.
οἶδα	+ μετοχή + απαρ.	Οἶδα ὄρκους γεγεννημένους. Οὐδέν ἤδει ποιεῖν.	Γνωρίζω ότι ἔχουν γίνεῖ ὄρκοι. Δεν γνώριζε να κάνει τίποτε.
φαίνομαι	+ μετοχή + απαρεμ.	Κλέαρχος ἐπιορκῶν ἐφάνη. Ὁ γελωτοποιός κλαίειν ἐφαίνετο.	Ὁ Κλέαρχος αποδείχτηκε ότι παρέβαινε τους ὄρκους του. Ὁ γελωτοποιός φαινόταν ότι (έδινε την εντύπωση ότι) έκλαιγε.

- Ὅπως φαίνεται από τα παραδείγματα, ορισμένα ρήματα από αυτά που συντάσσονται με κατηγορηματική μετοχή συντάσσονται και με απαρέμφατο, ἔχουν όμως άλλη σημασία, όταν συντάσσονται με κατηγορηματική μετοχή, και άλλη, όταν συντάσσονται με απαρέμφατο.

● Παρατήρηση

Τα ρήματα ἀκούω και αἰσθάνομαι συντάσσονται με πέντε τρόπους.

Ρήματα	Σύνταξη	Παραδείγματα	Μετάφραση
ἀκούω 1	με γενική	Τῶν μαρτύρων ἀκηκόατε.	Ἐχετε ἀκούσει (με τ' αυτιά σας) τους μάρτυρες.
» 2	με αιτιατική	Πάντα ἀκήκοας λόγον.	Ἐχεις πληροφορηθεῖ το κάθε τι.

3	με γενική και κατηγορ. μετοχ.	Θορύβου ἤκουσεν ἰόντος διὰ τῶν τάξεων.	Ἄκουσε να περνά θόρυβος μέσα από τις γραμμές του στρατού.
4	με αιτιατ. και κατηγορ. μετοχ.	Ἦκουσε ἤκοντα Ξενοφῶντα.	Πληροφορήθηκε ότι είχε έρθει ο Ξενοφώντας.
5	με αιτιατ. και ειδικ. απαρέμφ.	Ἀστυάγης ἤκουε τὸν παῖδα καλὸν κάγαθόν εἶναι.	Ο Αστυάγης μάθαινε ότι το παιδί ήταν καλό και συνετό.
αισθάνομαι 1	με γενική	Ἐγὼ γάρ ἤσθῶμην τῶν τεχνωμένων.	Εγώ αντιλήφθηκα τα σχέδια.
2	με αιτιατική	Ἦσθετο βοήν	Αντιλήφθηκε τη βοή.
3	με γενική και κατηγορ. μετοχ.	Ἦσθησαι πῶποτέ μου συκοφαντοῦντος.	Με έχεις αντιληφτεῖ ποτέ να συκοφαντῶ;
4	με αιτιατ. και κατηγ. μετοχ.	Ἦσθοντο τήν πόλιν κατειλημμένην.	Αντιλήφθηκαν ότι η πόλη είχε καταληφθεῖ.
5	με αιτιατ. και ειδ. απαρέμφ.	Ὁ Ἰππίας ἤσθάνετο αὐτοῦς μέγα παρά βασιλεῖ Δαρείῳ δύνασθαι.	Ο Ἰππίας είχε τη γνώμη ότι αυτοί είχαν μεγάλη δύναμη πλῆστον του βασιλιά Δαρείου.

● Το **ἀκούω** συντάσσεται και με **γενική** και **ειδική πρόταση** ἤκουον δ' ἔγωγέ τινων ὡς οὐδὲ τούς λιμένες καί τας ἀγοράς ἔτι δώσοιεν αὐτῷ καρπούσθαι=άκουγα δε εγώ ο ίδιος από μερικούς ότι δε θα δώσουν πλέον σ' αυτόν ούτε τους λιμένες ούτε τις αγορές, για να τα εκμεταλλεύεται.

* Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση

1. Ποια λέγεται κατηγορηματική μετοχή και πώς συνήθως μεταφράζεται;
2. Ποιες κατηγορίες ρημάτων δέχονται κατηγορηματική μετοχή του υποκειμένου τους, ποιες του αντικειμένου και ποιες και του υποκειμένου και του αντικειμένου;
3. Μετά από ποια ρήματα η κατηγορηματική μετοχή μεταφράζεται ως ρήμα και το ρήμα ως επίρρημα;
4. Πώς μεταφράζεται η κατηγορηματική μετοχή μετά από τα ρήματα που σημαίνουν ψυχικό πάθος;

Ασκήσεις

I. Αναγνώρισε όλα τα είδη των μετοχών του παρακάτω θέματος και δικαιολόγησε το είδος τους, όπου είναι δυνατό.

Καί μὴν οἰόμενος κρείπτων τῶν ἀντιπάλων εἶναι, ὁπότε ὀρῶν χωρίους πλεονεκτοῦντας αὐτοῦς, οὐκ ἐξήγετο ἐπιθέσθαι. Ὀρῶν δὲ οὔτε πόλιν αὐτῷ προσχωροῦσαν οὐδεμίαν τὸν τε χρόνον προβαίνοντα ἐνόμιζε πρακτέον τι εἶναι. Εἰ δὲ μή, ἀντί τῆς πρόσθεν εὐκλείας πολλήν ἀδοξίαν προσδέχετο. Ἐπεὶ οὖν κατεμάνθανε περὶ μὲν τὴν Μαντίνειαν τοὺς ἀντιπάλους πεφυλαγμένους, μεταπεμπομένους δὲ Ἀγησίλαόν τε καὶ πάντας τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ ἤσθετο ἔξεστρατευμένον τὸν Ἀγησίλαον καὶ ὄντα ἤδη ἐν τῇ Πελλήνῃ, δειπνοποιησάμενος καὶ παραγγείλας ἤγειτο τῷ στρατεύματι εὐθύς ἐπὶ Σπάρτην. Καὶ εἰ μὴ Κρής θεία τι μίορα προσελθὼν ἐξήγγειλε τῷ Ἀγησίλαῳ προσιὸν τὸ στράτευμα, ἔλαθεν ἂν τὴν πόλιν ὡσπερ νεοττιὰν παντάπασιν ἔρημον τῶν ἀμυνομένων. Ἐπεὶ μὲντοι προπυθόμενος ταῦτα ὁ Ἀγησίλαος ἐφθη εἰς τὴν πόλιν ἀπελθῶν, διαταξάμενοι οἱ Σπαρτιῶται ἐφύλαττον, καὶ μάλα ὀλίγοι ὄντες.

II. Αναγνώρισε τις μετοχές του παρακάτω θέματος και μετάφρασε το.

Εἰδότες ὑμᾶς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τοῖς ἀδικουμένοις προθύμως βοηθεῖν εἰθισμένους καὶ τοῖς εὐεργέταις μεγίστην χάριν ἀποδιδόντας, ἤκομεν ἱκετεύσοντες μὴ περιμειδῆν ἡμᾶς εἰρήνης οὔσης ἀναστάτους ὑπὸ Θηβαίων γεγεννημένους. Πολλῶν γάρ ἤδη πρὸς ὑμᾶς καταφυγόντων καὶ διαπραξαμένων ἅπανθ' ὅσων ἐδεήθησαν, ἠγοῦμεθα μάλιστα ὑμῖν προσήκειν περὶ τῆς ἡμετέρας πόλεως ποιήσασθαι πρόνοιαν· οὔτε γάρ ἂν ἀδικώτερον οὐδένας ἡμῶν εὐροῖτε τηλικαύταις συμφοραῖς περιπεπωκότας, οὔτ' ἐκ πλείονος χρόνου πρὸς τὴν ἡμετέραν πόλιν οἰκειότερον διακεκίμενους. Ἐτι δὲ τοιοῦτων δεησόμενοι πάρεσμεν, ἐν οἷς κίνδυνος μὲν οὐδεὶς ἔνεστιν, ἅπαντες δ' ἀνθρωποι νομοῦσιν ὑμᾶς πειθομένους ὀσιωτάτους καὶ δικαιοτάτους εἶναι τῶν Ἑλλήνων.

III. Μετάτρεψε στα αρχαία τα παρακάτω παραδείγματα.

1. Γνωρίζω (οἶδα) μεν ότι ὅλοι συνθηρίζουν (εἰώθα) να χρωστούν μεγαλύτερη ευγνωμοσύνη σ' αυτούς που τους επαίνωουν παρά σ' αυτούς που τους συμβουλεύουν.

2. Οι πρέσβεις μάθαιναν (ἀκούω) ότι η πόλη καταστρεφόταν (δηοῦμαι). 3. Όταν ομολόγησαν αυτό, αμέσως έπαυσαν να πολεμοῦν (παύομαι +μτχ.) εναντίον της πόλεως. 4. Βλέπουν (ὄρω) ότι εσείς και δικαιοτάτοι είστε και μεγάλη δύναμη έχετε (κτώμαι) και ότι σεις οι ίδιοι δεν έχετε ανάγκη (δέομαι) καμιάς βοήθειας. 5. Δεν πρόφτασαν (φθάνω) να καταλάβουν την εξουσία και αμέσως σκέφτηκαν να θλάσουν (έπιβουλεύω) τους Θηβαίους. 6. Οι κακοί αδικούν αυτούς οι οποίοι τους ωφελούν (ὠφελῶ), όπως ακριβώς αυτούς οι οποίοι τους θλάπτουν. 7. Θα αποδείξω ότι αυτός παρουσιάζει (παρέχομαι) ψευδομάρτυρες (ψευδής μάρτυς). 8. Ο Κύριος από όλους τους συνομήλικους (ήλικιωτής) ήταν φανερό (φαίνομαι) ότι υπερείχε (διαφέρω). 9. Ο θεός πολλές φορές χαίρεται να κάνει τους μεν μικρούς μεγάλους, τους δε μεγάλους μικρούς. 10. Ο Ξενοφώντας καταλάβαινε (αἰσθάνομαι) ότι οι στρατιώτες στενοχωριούνταν.

Ενότητα 41η

● Η επιρρηματική μετοχή

Παραδείγματα	Ποια επιρρημ. σχέση εκφρ. η μετοχή	Μετάφραση
1. Δειπνήσαντες άπελαύνετε. 2. Πιστεύσαντες ἡμῖν παρέδομεν τήν πόλιν. 3. Ἐπλεον πολεμήσαντες 4. Οὐκ ἔστιν ἡμῖν μή νικῶσι σωτηρία. 5. Καί ἡπειρώται ὄντες έναυμαχήσαμεν. 6. Εἰσὶ δέ τινες τῶν Χαλδαίων οἱ ληξόμενοι ζῶσιν.	χρόνο αἰτία σκοπό υπόθεση εναντίωση τρόπο	Αφού δειπνήσετε, φύγετε. Επειδή πιστέψαμε σε σας, παραδώσαμε την πόλη. Ἐπλεαν, για να πολεμήσουν. Δεν υπάρχει σε μας σωτηρία, αν δε νικάμε. Και μόλο πούμαστε στεριανοί, ναυμαχήσαμε. Κι είναι μερικοί απ' τους Χαλδαιοὺς που ζουν ληστρικά.

Ποια λέμε επιρρηματική μετοχή και τι εκφράζει;

- **Επιρρηματική μετοχή** λέμε αυτή που χρησιμοποιείται, για να εκφράσει επιρρηματικές σχέσεις, δηλ **το χρόνο** (Παράδ. 1), **την αιτία** (Παράδ. 2), **το σκοπό** (Παράδ. 3), **την υπόθεση** (Παράδ. 4) **την εναντίωση** (Παράδ. 5) και **τον τρόπο** (Παράδ. 6).

- Η επιρρηματική λοιπόν μετοχή είναι **έξι** ειδών.
1. **Χρονική**, 2. **Αιτιολογική**, 3. **Τελική**, 4. **Υποθετική**, 5. **Εναντιωματική** ή **ενδοτική** και 6. **Τροπική**.
- Τα πέντε πρώτα είδη των μετοχών αυτών είναι **ισοδύναμα** με τις αντίστοιχες δευτερεύουσες προτάσεις, στις οποίες μπορούν και να αναλύονται.
- Η τροπική μετοχή **ισοδυναμεί** με **τροπικό προσδιορισμό**.

● Το υποκείμενο της επιρρηματικής μετοχής

● Συνημμένη και απόλυτη επιρρηματική μετοχή.

Παραδείγματα	Το υποκ. της μετοχής	Τι όρος είναι το υποκείμενο της μετοχής στην πρόταση.
1. Ἐπιγενομένη ἡ νόσος ἐπίεσε τοὺς Ἀθηναίους. 2. Οἱ θάρβαροι ἐτόξευον και ἔβαλλον αὐτοὺς ἀναβαίνοντας. 3. Ἀκούσασι τοῖς στρατηγοῖς ταῦτα ἔδοξε συναγαγεῖν τό στρατεῦμα. 4. Ἐδει ἡμᾶς ταῦτα ἀκούσασι καί ἀκούσαντας ἀπελθεῖν.	ἡ νόσος αὐτοὺς τοῖς στρατηγοῖς ἡμᾶς	Υποκείμενο στο ρῆμα ἐπίεσε Αντικείμενο στα ρήματα ἐτόξευον και ἔβαλλον. Δοτική προσωπική στο απρόσωπο ρῆμα ἔδοξε. Υποκείμενο στα απαρέμφατα ἀκούσασι και ἀπελθεῖν.

5. Γενομένης τῆς ναυμαχίας τέτταρας τριήρεις λαμβάνει Γοργώπας.	ναυμαχίας	Λέξη που δεν έχει συντακτική σχέση με άλλο όρο της προτάσεως. Το ίδιο με το προηγούμενο
6. Οὐδενός κωλύοντος Κύρος ἀνέβη ἐπὶ τὰ ὄρη.	οὐδενός	
7. Οὓς σοὶ ἐξόν ἐκθρέψαι καὶ ἐκπαιδεῦσαι οἰχήσῃ καταλιπών.	ἐκθρέψαι – ἐκπαιδεῦσαι	Το ίδιο με το προηγούμενο.

● Το υποκείμενο της επιρρ. μετοχής.

Τι μπορεί να είναι το υποκείμενο μιας επιρρηματικής μετοχής

Όπως φαίνεται από τα πιο πάνω παραδείγματα, το υποκείμενο μιας επιρρηματικής μετοχής μπορεί να είναι:

1. **Λέξη της προτάσεως που προσδιορίζει η μετοχή** δηλ. **υποκείμενο του ρήματος** της προτάσεως (Παράδ. 1), **αντικείμενο** (Παράδ. 2), **δοτική προσωπική** (Παράδ. 3), **υποκείμενο απαρεμφάτου** (Παράδ. 4).
- Όταν υποκείμενο μιας επιρρηματικής μετοχής είναι: το υποκείμενο του ρήματος της προτάσεως, ή αντικείμενό του ή μια δοτική προσωπική ή υποκείμενο απαρεμφάτου, τότε η μετοχή αυτή λέγεται «**συνημμένη**» **επιρρηματική μετοχή**.
2. Λέξεις που δεν έχουν **καμιά συντακτική σχέση** με άλλο ρηματικό τύπο της προτάσεως (Παράδ. 5, 6, 7).
- Όταν υποκείμενο μιας επιρρηματικής μετοχής είναι λέξη που δεν έχει καμιά συντακτική σχέση με άλλο ρηματικό τύπο της προτάσεως, τότε η μετοχή αυτή λέγεται **απόλυτη επιρρηματική μετοχή**: η απόλυτη αυτή μετοχή βρίσκεται ή **σε γενική** (γενική απόλυτη) ή **σε αιτιατική** (αιτιατική απόλυτη).

● Η συνημμένη επιρρηματική μετοχή

1. Η χρονική μετοχή

● Ισοδύναμη χρονική πρόταση – Ενίσχυση της σημασίας της

Χρονική μετοχή και ισοδύναμη χρονική πρόταση	Μετάφραση
1. Ἐφικόμενος εἰς Δελφούς ἔθυσε τῷ θεῷ Ὅτε ἀφίκετο εἰς Δελφούς, ἔθυσε τῷ θεῷ	Ὅταν ἔφτασε στους Δελφούς, θυσίασε στο θεό. Ὅταν ἄκουσαν αυτά, ἐφευγαν ἐφιπποί.
2. Ἀκούσαντες ταῦτα ἀπήλαινον Ἐπεὶ ἤκουσαν ταῦτα, ἀπήλαινον	Ὅταν δειπνήσετε, βαδίζετε.
3. Δειπνήσαντες πορεύεσθε Ἐπειδὴν (ἢ ὅταν) δειπνήσητε, πορεύεσθε.	Κάθε φορά που ἔκαναν εκστρατεία οἱ Σπαρτιάτες, θυσίαζαν στους θεούς.
4. Σπαρτιάται στρατευόμενοι ἔθυσον τοῖς θεοῖς. Ὅποτε Σπαρτιάται στρατεύοιντο, ἔθυσον τοῖς θεοῖς.	Αναγκάζονταν ταυτόχρονα, ἐνῶ ἐφευγαν, να μάχονται.
5. Ἦναγκάζοντο φεύγοντες ἄμα μάχεσθαι. Ἦναγκάζοντο, ἐν ᾧ ἐφευγον, μάχεσθαι.	Αμέσως ἀπὸ τότε που εἶναι νέοι ἐπιδιώκουν τὴν ἀνδρεία.
6. Εὐθύς νέοι ὄντες τὸ ἀνδρεῖον μετέρχονται. Εὐθύς, ἀφ' οὗ νέοι εἰσὶ, τὸ ἀνδρεῖον μετέρχονται.	Σε πολλὰ σημεία με σταμάτησε στο μεταξύ, ἐνῶ μιλοῦσα.
7. Πολλαχοῦ με μεταξύ ἐπέσχεν, ἐν ᾧ ἔλεγον.	

Σε ποιο χρόνο βρίσκεται η χρον. μετοχή, με τι ισοδυναμεί, τι εκφράζει; Ποια ἄρνηση δέχεται, με τι ενισχύεται η σημασία της και πώς μεταφράζεται

- Η χρονική μετοχή: μπορεί να βρίσκεται σ' όλους τους χρόνους **εκτός ἀπὸ μέλλοντα**.
- Ισοδυναμεί με **χρονική πρόταση** (Ενότητα 56)
- Εκφράζει **χρονική σχέση**.
- Παίρνει **ἄρνηση οὐ ἢ μή**

- Πολλές φορές η σημασία της γίνεται πιο σαφής, όταν τη συνοδεύουν τα εξής επιρρήματα: **ἄμα, αὐτίκα, ἔτι, ἐξαίφνης, εἶτα, ἔπειτα, ἐνταῦθα, ἤδη, μεταξύ, οὕτω, τότε.** (Παραδ. 5, 6, 7).
- Μεταφράζεται με χρονική πρόταση.

● Χρονικές βαθμίδες που εκφράζει μια χρονική μετοχή

Παραδείγματα	Μετάφραση	Χρονική βαθμίδα
1. Πορευόμενοι ἐώρων τόν στίθον τῶν Ἀχαιῶν καί Ἀρκάδων ἐπὶ τήν ὁδόν.	Ενώ βάδιζαν, ἐβλεπαν τα χνάρια των Αχαιῶν και των Αρκάδων πάνω στο δρόμο.	ταυτόχρονο
2. Ἡ ὀργή σὺν τῷ φόβῳ λήγοντι ἄπεισι.	Ἡ ὀργή, ενώ ο φόβος σταματά, φεύγει.	ταυτόχρονο.
3. Χαλκιδεῖς ἔτει πέμπτῳ μετὰ Συρακούσας οἰκισθεῖσας οἰκίζουσι Κατάνην.	Οἱ Χαλκιδαῖοι τον πέμπτο χρόνο, ἀπ' ὅταν ἰδρύθηκε ἡ ἀποικία των Συρακουσῶν, ἰδρυσαν τὴν ἀποικία τῆς Κατάνης.	υστερόχρονο
4. Ταῦτα δέ ποιήσαντες ἐς τὰς Ἀθῆνας ἔπεμπον ἄγγελον.	Ἀφοῦ ἔκαναν αὐτά, ἐστειλαν ἀγγελιαφόρο στὴν Ἀθήνα.	υστερόχρονο.
5. Οἱ δέ τῶν παιδῶν διδάσκαλοι κλειέτωσαν τὰ διδασκαλεῖα πρὸ ἡλίου δύνοντος.	Οἱ δάσκαλοι των παιδιῶν να κλείνουν τὰ σχολεῖα, προτοῦ δύσει ὁ ἥλιος.	προτερόχρονο.

Ποιες χρονικές βαθμίδες εκφράζονται με τη βοήθεια της χρονικής μετοχής

Με τη βοήθεια της χρονικής μετοχής εκφράζονται οι εξής χρονικές βαθμίδες:

1. **Το ταυτόχρονο**· ἡ πράξη δηλ. που εκφράζει το ρῆμα τῆς προτάσεως γίνεται **στον ἴδιο χρόνο**

(**ταυτόχρονα**) με τὴν πράξη που εκφράζει ἡ **χρονική μετοχή** (Παραδ. 1, 2). Συχνά, ὅταν ἡ μετοχή βρίσκεται στις πλάγιες πτώσεις (γενική, δοτική, αιτιατική), για να δηλωθεῖ το ταυτόχρονο, ἡ μετοχή εμφανίζεται ἐμπρόσθετη με τις προθέσεις: **σὺν + δοτ., ἐπί + γεν., ὑπό + αιτιατ.** (Παράδ. 2). **Το ταυτόχρονο (σύγχρονο)** συνήθως το εκφράζει ἡ μετοχή σε **ενεστώτα**.

2. **Το υστερόχρονο**· ἡ πράξη δηλ. που εκφράζει το ρῆμα τῆς προτάσεως γίνεται μετὰ ἀπὸ τὴν πράξη που εκφράζει ἡ **χρονική μετοχή** (Παραδ. 3, 4). Συχνά, ὅταν ἡ μετοχή βρίσκεται στις πλάγιες πτώσεις, για να δηλωθεῖ το υστερόχρονο, ἡ χρονική μετοχή εμφανίζεται **ἐμπρόσθετη** με τις προθέσεις: **ἐπί + δοτ. ἢ μετὰ + αιτιατ.** (Παράδ. 3).
3. **Το Προτερόχρονο (σπάνια)**· ἡ πράξη δηλ. που εκφράζει το ρῆμα τῆς προτάσεως γίνεται **πριν ἀπὸ τὴν πράξη που εκφράζει ἡ χρονική μετοχή** (Παράδ. 5). Σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση ἡ χρονική μετοχή εμφανίζεται ἐμπρόσθετη με τὴν **πρόθεση πρὸ + γενική** (Παράδ. 5).

● **Ἰδιόζουσες περιπτώσεις χρονικής μετοχής**

Χρονικές μετοχές	Παραδείγματα	Μετάφραση.
ἀρχόμενος	Ἄπερ εἶπον ἀρχόμενος.	Αὐτὰ ακριβῶς που εἶπα στὴν ἀρχή .
τελευτῶν	Τελευτῶντες εἶργον αὐτοὺς οἱ Θράκες ἀπὸ τοῦ ὕδατος.	Στο τέλος οἱ Θράκες τους ἐμπόδιζαν ἀπὸ τὸ νερό.
διαλιπῶν	Χρόνον δέ διαλιπῶν ἐκινήθη.	Ἐπειτα ἀπὸ λίγο κουνήθηκε.
ἀνύσας	Ἄνοιγε ἀνύσας τὸ φροντιστήριον.	Ἄνοιγε στα γρήγορα τὸ σπουδαστήριο.

- Όπως φαίνεται από τα παραδείγματα, οι μετοχές **άρχόμενος, τελευτών, διαλιπών, ανύσας** δε μεταφράζονται με χρονικές προτάσεις, αλλά με **εμπρόθετους προσδιορισμούς**.

● 2. Η αιτιολογική μετοχή

- **Ισοδύναμη αιτιολογική Πρόταση. Πώς ενισχύεται η σημασία της**

Αιτιολογική μετοχή και ισοδύναμη αιτιολογική Πρόταση	Μετάφραση
1. Βουλόμενοι αὐτὸν ἀποκτείναι πέμπουσι τὴν Σαλαμινίαν ναῦν. Ἐπειδὴ ἐβούλοντο αὐτὸν ἀποκτείναι, πέμπουσι.	Επειδὴ ἤθελαν νὰ τὸν σκοτώσουν, στέλνουν τὸ πλοῖο Σαλαμινία.
2. Παρανομοῦσι Λακεδαιμόνιοι οὐ διδόντες σοι χρυσίον. Παρανομοῦσι Λακεδαιμόνιοι, ἐπεὶ οὐ διδῶσίν σοι χρυσίον.	Παρανομοῦν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἐπειδὴ δε σοὺ δίνουν χρυσὰ νομίσματα.
3. Τὸν Περικλέα ἐν αἰτία εἶχον ὡς πείσαντα σφᾶς πολεμεῖν. Τὸν Περικλέα ἐν αἰτία εἶχον, ὅτι ἐπεισε σφᾶς πολεμεῖν.	Τὸν Περικλή κατηγοροῦσαν, γιατί κατά τὴ γνώμη τους τους ἐπεισε νὰ πολεμοῦν.
4. Κύρος ἄτε παῖς ὢν ἤδετο τῇ στολῇ. Κύρος ἤδετο τῇ στολῇ, ὅτι παῖς ἦν .	Ὁ Κύρος ευχαριστιόταν με τὴ στολὴ, γιατί ἦταν παιδί.
5. Ὄιον διὰ χρόνου ἀφίγμενος ἀσμένως ἦα. Ἐπειδὴ ἀφίγμην διὰ χρόνου ἀσμένως ἦα.	Επειδὴ εἶχα φτάσει μετὰ ἀπὸ πολὺ χρόνο, πήγαινα ευχάριστα.
6. Ἐνταῦθα ἔμενον ὡς τὸ ἄκρον κατέχοντες , οἱ δ' οὐ κατεῖχον. Ἐνταῦθα ἔμενον, ἐπεὶ ᾤοντο κατέχειν τὸ ἄκρον.	Εἰδὼ ἔμεναν, γιατί κατά τὴ γνώμη τους κατεῖχαν τὴν κορυφή, ἐνὼ δὲν τὴν κατεῖχαν.
7. Λέγει ὡς ὑβριστῆς εἰμί ὡςπερ μέλλων ἀληθῆ λέγειν. Λέγει ὡς ὑβριστῆς εἰμί, ἐπεὶ οἶεται λέξειν τ' ἀληθῆ .	Λέει πως εἶμαι τάχα θρασύς, σαν νὰ πρόκειται νὰ λέει τὴν ἀλήθεια.
8. Παντὸς μάλλον αὐτὸς ἀπορῶν οὕτω καὶ τοὺς ἄλλους ποιῶ ἀπορεῖν. Ἐπειδὴ αὐτὸς μάλλον παντὸς ἀπορῶ , οὕτω καὶ τοὺς ἄλλους ποιῶ ἀπορεῖν.	Επειδὴ ἐγὼ ὁ ἴδιος στεροῦμαι τὸ κάθε τί, ἐτοί και τοὺς ἄλλους αναγκάζω νὰ στεροῦνται (ἢ τοὺς κάνω νὰ στεροῦνται).
9. Νομίζων ἀμείνους καὶ κρείττους πολλῶν βαρβάρων ὑμᾶς εἶναι, διὰ τοῦτο προσέλαβον . Ἐπεὶ ἐνόμιζον ὑμᾶς....	Επειδὴ νόμιζα ὅτι σεῖς εἶστε γενναιότεροι κι ἀνώτεροι ἀπὸ πολλοὺς βαρβάρους, γι' αὐτὸ σας προσέλαβα στὴν υπηρεσία μου.
10. Ὀδυσσεὺς ἐγκρατῆς ὢν καὶ ἀποσχόμενος τῶν τοιούτων, διὰ ταῦτα οὐκ ἐγένετο ὤς. Ὀδυσσεύς, ἐπεὶ ἐγκρατῆς ἦν καὶ ἀπέσχετο τῶν τοιούτων , διὰ ταῦτα...	Ὁ Ὀδυσσεύς ἐπειδὴ ἦταν ἐγκρατῆς και ἐπειδὴ κρατήθηκε μακριὰ ἀπὸ τέτοιου εἶδους πράγματα, γι' αὐτὸ δὲν ἐγίνε χοῖρος.

Σε ποιο χρόνο βρίσκεται, ποια ἄρνηση παίρνει, με τι ισοδυναμεί, τι εκφράζει, πώς μεταφράζεται, με ποιες λέξεις δηλώνεται ποιο καθαρά η σημασία μιας αιτιολογικής μετοχής;

- Η αιτιολογική μετοχή **μπορεί** νὰ βρίσκεται **σ' ὅλους τοὺς χρόνους** (σπάνια σε μέλλοντα).
- Παίρει **ἄρνηση οὐ**. (Παράδ. 2.)
- Ισοδυναμεί με δευτερεύουσα **αιτιολογική πρόταση**. (Ενότητα 51).
- Εκφράζει **αιτία**.
- Μεταφράζεται με τὰ νεοελληνικά: **(γιατί, διότι, επειδή)** και **οριστική**.
- Η σημασία τῆς αιτιολογικῆς μετοχῆς δηλώνεται **πιο καθαρά**:
- 1. Ὄταν βρίσκονται μπροστά ἀπ' αὐτὴ τὰ μόρια: **ἄτε, ἄτε δῆ, οἶον, οἶον δῆ, οἶα δῆ** (Παράδ. 4,5). Στὴν περίπτωσή αὐτὴ ἡ μετοχὴ εκφράζει **πραγματικὴ αιτιολογία (αιτία)** στὴ μετάφραση μπορούμε νὰ βάζουμε τὸ ἐπίρρημα **πραγματικά** (γιατί πραγματικά).

2. Όταν βρίσκονται μπροστά απ' αυτήν τα: **ὡς, ὡσπερ** (Παραδ. 6,7). Στην περίπτωση αυτή η μετοχή εκφράζει **υποκειμενική αιτιολογία** (*αἰτία*) ή **ψεύτικη**.
- Τα **ὡς, ὡσπερ**, μεταφράζονται με τα: **τάχα, δῆθεν, κατά τη γνώμη, σαν να επρόκειτο, με την ιδέα ότι, με την αντίληψη ότι**.
3. Όταν μετά από τη μετοχή βρίσκονται τα: **οὕτω, διὰ τοῦτο, διὰ ταῦτα**, (Παραδ. 8,9,10).
4. Οι μετοχές των δοξαστικών ρημάτων είναι συνήθως **αιτιολογικές**.

● **Ιδιάζουσες περιπτώσεις**

Μετοχές	Παραδείγματα	Μετάφραση
παθών	Τί παθών γελᾷς;	Τι σου ἤρθε και γελᾷς ἢ τι ἔχεις και γελᾷς
μαθών	Τί μαθών οὐκ ἀποθνήσκεις;	ἢ γιατί γελᾷς; Γιατί δεν πεθαίνεις;

- Ὅπως φαίνεται από τα παραδείγματα, στους αττικούς συγγραφείς οι αιτιολογικές μετοχές **τί παθών, τί μαθών**, καταντά να σημαίνουν:

τί παθών = γιατί, για ποιο λόγο, τι έπαθες

τί μαθών = γιατί, για ποιο λόγο

●3. **Η τελική μετοχή κι η ισοδύναμή της τελική πρόταση.**

Τελική μετοχή κι η ισοδύναμή της τελική πρόταση	Μετάφραση
1. Οὗτος ἤκει ἀμφισθητήσων . Οὗτος ἤκει, ἵνα ἀμφισθητῆ ἢ ἀμφισθητήσῃ .	Αὐτός ἔχει ἔρθει, για να ἀμφισθητῆσει
2. Ἐπλεον πολεμήσοντες . Ἐπλεον, ἵνα πολεμῶσι ἢ πολεμήσωσι .	Ἐπλεον, για να πολεμοῦν ἢ για να πολεμήσουν
3. Οἱ Ἕλληνες παρεσκευάζοντο ὡς δεξόμενοι αὐτόν. Οἱ Ἕλληνες παρεσκευάζοντο, ὅπως δέχωνται ἢ δέξωνται αὐτόν.	Οἱ Ἕλληνες ετοιμάζονταν, για να τον δεχτοῦν (αντιμετωπίσουν).
4. Ὁ δέ συλλαμβάνει Κῦρον ὡς ἀποκτενών . Ὁ δέ συλλαμβάνει Κῦρον, ἵνα ἀποκτείνῃ αὐτόν	Κι αὐτός συλλαμβάνει τον Κύρο, για να τον σκοτώσει.

**Σε ποιο χρόνο βρίσκεται;
ποια ἄρνηση παίρνει, τι εκφράζει;
με τι ισοδυναμεί, πώς μεταφράζεται;
ποια ρήματα συνοδεύει
η τελική μετοχή**

- Η τελική μετοχή βρίσκεται πάντα σε χρόνο **μέλλοντα**
- Παίρνει ἄρνηση **μή**
- Εκφράζει **σκοπό**
- Ισοδυναμεί με **τελική πρόταση**.
- Μεταφράζεται με τα: **για να+υποτακτική**.
- **Συνοδεύει τα εξής ρήματα:**

1. Αὐτά που φανερώνουν **κίνηση** (Παραδ. 1,2)
 2. Ἄλλα ρήματα, **ἀλλὰ τότε βρίσκεται μπροστά απ' αυτήν το ὡς** (Παραδ. 3,4)
- **Παρατήρηση**

Επειδή στους αρχαίους δεν υπήρχε διάκριση του μέλλοντα σε **εξακολουθητικό** (διαρκείας) και **στιγμιαίο**, γι' αυτό στη μετατροπή μιας τελικής μετοχής στην αντίστοιχη τελική πρόταση αντικαθιστούμε τη μετοχή του μέλλοντα με τα: **ἵνα, ὅπως**, και **υποτακτική ενεστώτα ἢ αορίστου**.

● 4. Η υποθετική μετοχή
κι η ισοδύναμή της υποθετικής πρόταση

Υποθετική μετοχή κι ισοδύναμη υποθετικής πρόταση	Είδος υποθ. λόγου	Μετάφραση
1. Οὐκ ἔστιν ἡμῖν μὴ νικῶσι σωτηρία. Εἰ μὴ νικῶμεν, οὐκ ἔστιν σωτηρία.	1ο πραγμα- τικό 2ο μη πρα- γματικό	Δεν υπάρχει για μας σωτηρία, αν δε νικάμε. Αν επιχειρούσε να αδικεί, δε θα επέστρεφε ποτέ τα δύο μέρη της περιουσίας.
2. Οὐκ ἂν ποτε ἀδικεῖν ἐπιχειρῶν τὰ δύο μέρη τῆς οὐσίας ἀπέδωκεν. Εἰ ἐπιχειρεῖ ἀδικεῖν, οὐκ ἂν ποτε ἀπέδωκεν.		
3. Αἰσχύνονται ἂν μὴ ἀποδιδόντες χάριτας. Εἰ μὴ ἀποδιδόσιν χάριτας, αἰσχύνονται ἂν.	3ο απλή σκέψη	Θα ντρέπονταν, αν δεν ανταπέδιδαν την ευγνωμοσύνη.
4. Ἡμεῖς οἰόμεθα πλείονος ἂν ἄξιοι εἶναι ἔχοντες τὰ ὄπλα. Εἰ ἔχοιμεν τὰ ὄπλα, οἰόμεθα πλείονος ἂν ἄξιοι εἶναι.	» »	Εμεῖς νομίζουμε ότι θα έχουμε μεγαλύτερη αξία, αν έχουμε τα όπλα.
5. Δίκαια δράσας συμμάχους ἔξεις θεοῦς. Ἐάν δράσης δίκαια, συμμάχους ἔξεις θεοῦς.	4α προσδο- κώμενο	Αν κάμεις δίκαιες πράξεις, θάχεις τους θεούς συμμάχους.
6. Οἱ κολακεύοντες καὶ οἱ ἐξαπατῶντες πιστευθέντες τούς πιστεύσαντας ἀδικοῦσιν. Ἐάν πιστευθῶσιν ἀδικοῦσιν.	4β ἀπερι- όριστη επα- νάληψη πα- ρόν, μέλλον	Οι κόλακες και οι απατεώνες, αν γίνουν πιστευτοί, θλάφτουν αυτούς που τους πίστεψαν.

Σε ποιο χρόνο βρίσκεται, ποια άρνηση παίρνει, τι εκφράζει, με τι ισοδυναμεί και πώς μεταφράζεται η υποθετική μετοχή

- Η υποθετική μετοχή:
- Μπορεί να βρίσκεται σε κάθε χρόνο εκτός από μέλλοντα.
- Παίρνει άρνηση μὴ (Παραδ. 1,3)
- Εκφράζει υπόθεση.
- Ισοδυναμεί με υποθετική πρόταση (Ενότητα 54).

● Μεταφράζεται με τα: αν, εάν+οριστική, αν, εάν+υποτακτική.

Παρατήρηση.

Όπως φαίνεται από τα πιο πάνω παραδείγματα, όταν μια μετοχή βρίσκεται κοντά σε **δυνητική έγκλιση**, δηλ. **δυνητική οριστική** (Παράδ. 2) ή **δυνητική ευκτική** (Παράδ. 3) ή **εξαρτημένο δυνητικό απαρέμφατο** (Παράδ. 4) ή κοντά σε **οριστική μέλλοντα** (Παράδ. 5), τότε η μετοχή αυτή, αν είναι **επιρρηματική**, είναι κατά κανόνα **υποθετική**.

● Σ' αυτές τις περιπτώσεις η μετοχή αναλύεται σε **υποθετική πρόταση** και μαζί με τη **δυνητική έγκληση** ή την **οριστική του μέλλοντα** σαν απόδοση **σχηματίζει υποθετικό λόγο**.

● 5. Η εναντιωματική ή ενδοτική ή παραχωρητική μετοχή
κι η ισοδύναμή της παραχωρητικής πρόταση.

Εναντιωματική μετοχή κι η ισοδύναμή της παραχωρητικής ή εναντιωματικής πρόταση	Μετάφραση
1. Πολλοὶ ὄντες εὐγενεῖς εἰσὶ κακοί. Πολλοί, εἰ καὶ εἰσὶν εὐγενεῖς, εἰσὶ κακοί.	Πολλοὶ αν και ειναι από καλή γενιά, εἶναι κακοί.
2. Οὐδέν ἐρῶ ἔχω εἰπεῖν. Οὐδέν ἐρῶ, εἰ καὶ ἔχω εἰπεῖν.	Δε θα πω τίποτα, αν και μπορώ να πω.
3. Καὶ ἀνεπιστήμονες ἔτι ὄντες ἀπετολμήσαμεν. Εἰ καὶ ἀνεπιστήμονες ἤμεν, ἀπετολμήσαμεν.	Και μολονότι εἴμαστε ακόμη άπειροί, εν τούτοις τολμήσαμε (να ναυμαχήσουμε).

4. Τόν Ὀρόνταν καί τότε προσεκύνησαν **καίπερ** **εἰδότες** ὅτι ἐπὶ θάνατον ἀγοίτο.
Τόν Ὀρόνταν καί τότε προσεκύνησαν, **εἰ καί ἤδεσαν** ὅτι ἐπὶ θάνατον ἀγοίτο.
5. Ἀθηναῖοι **καί οὐ μεταλαβόντες** τοῦ χρυσοῦ, **ὅμως** πρόθυμοι εἰς τόν πόλεμον ἦσαν.
Ἀθηναῖοι, εἰ **καί οὐ μεταλαβόντες τοῦ χρυσοῦ**, ὅμως πρόθυμοι ἦσαν εἰς τόν πόλεμον.
6. Ἐπειτα ἀπολιπών τούς θεούς ἐνθάδε μενεῖς;
Ἐπειτα εἰ **καί ἀπέλιπες τούς θεούς**, ἐνθάδε μενεῖς;
7. Ἄνδρας δέ Ἕλληνας **πάνυ ζητῶν** οὐκ ἔφη δύνασθαι ἰδεῖν.
Ἄνδρας δέ Ἕλληνας, **εἰ καί πάνυ ἐζήτει**, οὐκ ἔφη δύνασθαι ἰδεῖν.

Τον Ὀρόντα καί τότε τον προσκύνησαν, ἀν καί γνώριζαν ὅτι οδηγόνταν στο θάνατο.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἀν καί δὲν πήραν χρήματα, ἐν τούτοις ἦταν πρόθυμοι στον πόλεμο.

Ἐπειτα θα μείνεις ἐδῶ, ἀν κι ἔχεις ἐγκαταλείψει τούς θεούς;

Ἄνδρες Ἕλληνες, μολονότι πολύ ἀναζητοῦσε, ἔλεγε πως δὲν μπορούσε νὰ δεῖ.

Σε ποιο χρόνο βρίσκεται, ποια ἄρνηση παίρνει, τι ἐκφράζει, με τι ἰσοδυναμεί καὶ πῶς μεταφράζεται ἡ ἐναντιωματική μετοχή;

- **Ἡ ἐναντιωματική μετοχή:**
- Μπορεῖ νὰ βρίσκεται σ' ὅλους τούς χρόνους ἐκτός ἀπὸ **μέλλοντα**.
- Παίρνει **ἄρνηση οὐ** (Παράδ. 5).
- Ἐκφράζει **ἐναντίωση** **σε σχέση μ' αὐτό που ἐκφράζει τὸ ρῆμα τῆς προτάσεως**.

- **Εἶναι ἰσοδύναμη με παραχωρητική πρόταση** (Ενότητα 55).
 - **Μεταφράζεται με τὰ: ἀν καί, καὶ ἀν** (σπανιότερα) **μολονότι+οριστική**.
 - Ἡ σημασία τῆς ἐναντιωματικῆς μετοχῆς **γίνεται σαφέστερη:**
1. Ὃταν συνοδεύεται ἀπὸ τὰ: **καί** (Παράδ. 3,5), **καίπερ** (Παράδ. 4), **πάνυ** (Παράδ. 7), **καὶ ταῦτα** (καὶ σπάνια με τὸ: **καίτοι**).
 2. Ὃταν κοντὰ στο ρῆμα τῆς προτάσεως ὑπάρχει **ἀντιθετικός σύνδεσμος: ὅμως** (Παράδ. 5), **ἀλλ'** ὅμως, **ἀλλά καί**, ἢ τὰ: **ὅπως, εἴτα, ἔπειτα**, (Παράδ. 6).

● 6. Ἡ τροπική μετοχή.

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Εἰσὶ δέ τινες τῶν Χαλδαίων, οἱ ληζόμενοι ζωσιν.	Υπάρχουν μερικοὶ ἀπὸ τούς Χαλδαίους που ζουν ληστεύοντας ἢ ζουν ληστροκᾶ ἢ ζουν με τὴ ληστεία ἢ ληστεύουν καὶ ζουν
2. Θηβαῖοι ἀνεχώρησαν ἐκ τῆς γῆς οὐδὲν ἀδικήσαντες .	Οἱ Θηβαῖοι ἐφυγαν ἀπὸ τὴ χώρα χωρὶς νὰ θλάψουν τίποτα.
3. Ἦκεν ἄγων ἄνδρα ἔχοντα τόξον.	Ἦρθε μ' ἐνᾶ ἄνδρα που εἶχε τόξο.
4. Ἔρχεται ἡ Μανδάνη πρὸς τόν πατέρα καὶ τόν Κύρον τόν υἱόν ἔχουσα .	Ἔρχεται (ἢ ἦρθε) ἡ Μανδάνη στον πατέρα τῆς με τον Κύρο, τὸ γιο τῆς.

Σε ποιο χρόνο βρίσκεται, ποια ἄρνηση παίρνει, τι ἐκφράζει, με τι ἰσοδυναμεί καὶ πῶς μεταφράζεται ἡ τροπική μετοχή;

- **Ἡ τροπική μετοχή:**
- Συνήθως βρίσκεται **σε χρόνο ἐνεστώτα**.
- Παίρνει **ἄρνηση οὐ** (Παράδ. 2).
- Ἐκφράζει **τρόπο**.
- Δὲν ἰσοδυναμεί με **δευτερεύουσα πρόταση**, γιατί δὲν ὑπάρχουν δευτερεύουσες τροπικὲς προτάσεις.

- Μία τροπική μετοχή, ὅπως θλέπουμε ἀπὸ τὸ Παράδ. 1, μπορεῖ νὰ μεταφραστεῖ μ' ἕναν ἀπὸ τούς ἐξῆς τρόπους: με νεοελληνικὴ τροπικὴ μετοχή, 2. με ἐπίρρημα, 3. με ἐμπρόθετο προσδιορισμό, 4. με ρῆμα που συνοδεύεται με τὸ καί.
- **Ἡ τροπική μετοχή** με ἄρνηση μεταφράζεται με τὸ: **χωρὶς νὰ** (Παράδ. 2).
- Οἱ τροπικὲς μετοχές: **ἄγων, ἔχων, λαθῶν, φέρων**, ὅταν βρίσκονται κοντὰ σε ρῆμα που

φανερώνει **κίνηση**, μεταφράζεται με το: **με+ αιτιατική**.

* Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση

1. Ποιες λέγονται επιρρηματικές μετοχές, ποιες σχέσεις εκφράζουν, πόσων ειδών είναι;
2. Ποια άρνηση παίρνει κάθε είδος επιρρηματικής μετοχής;
3. Σε τι μπορεί να αναλυθεί μια επιρρηματική μετοχή;
4. Ποια μετοχή λέμε συνημμένη;
5. Ποιες χρονικές βαθμίδες εκφράζει μια χρονική μετοχή;

Ενότητα 42 η

● Η απόλυτη μετοχή

Παραδείγματα	Υποκείμενο ρήματος	Υποκείμενο μετοχής	Ισοδύναμη πρόταση	Είδος μετοχής
1. Ὑποφαίνοντος τοῦ ἔαρος Ἀγσιίλαος κλινοπετιῆς ἦν.	Ἀγσιίλαος	ἔαρος	Ὅτε ὑπέφαινε τὸ ἔαρ	Χρονική
2. Οἱ Ἀθηναῖοι εἰς Ἴωvιαν ὕστερον ὡς οὐχ ἰκανῆς οὐσῆς τῆς Ἀττικῆς ἀποικίαν ἐξέπεμφαν.	Ἀθηναῖοι	Ἀττικῆς	Ἐπεὶ οὐχὶ ἰκανὴ ἦν ἡ Ἀττικὴ	Αἰτιολογική
3. Οἱ Θηβαῖοι ἰέναι ἐκέλευον ὡς ἐσομένης τῆς εἰρήνης.	Θηβαῖοι	εἰρήνης	Ἵνα γένηται ἡ εἰρήνη	Τελική
4. Οὐκ ἂν ἦλθον (ἐγώ) δεῦρο ὑμῶν μὴ κελευσάντων.	ἐγώ	ὑμῶν	Εἰ μὴ ἐκελεύσατε ὑμεῖς	Υποθετική
5. Ἀγσιίλαος ἀποπλεῖ οἰκαδε καίπερ μέσου χειμῶνος ὄντος.	Ἀγσιίλαος	χειμῶνος	Εἰ καὶ ἦν μέσος χειμῶν	Εναντιωματική
6. Κῦρος ἀνέθῃ ἐπὶ τὸ ὄρος οὐδενός κωλύοντος.	Κῦρος	οὐδενός		Τροπική
7. Πολλάκις πλεονεκτῆσαι ὑμῖν ἐξόν οὐκ ἠθελήσατε.	ὑμεῖς	πλεονεκτῆσαι	Εἰ καὶ ἐξῆν ὑμῖν πλεονεκτῆσαι	Εναντιωματική
8. Παρεκελεύοντο κραυγῇ οὐκ ὀλίγη χρώμενοι ἀδύνατον ὄν ἐν νυκτί ἄλλω τῷ σημῆναι.	οὗτοι	σημῆναι	Ἐπεὶ ἀδύνατον ἦν	Αἰτιολογική
9. Δόξαν δὲ ταῦτα ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν.	οὗτοι	ταῦτα	Ἐπεὶ ταῦτα ἔδοξεν	Χρονική

Ποια λέγεται απόλυτη μετοχή, με τι ισοδυναμεί και σε ποια πτώση μπορεί να βρίσκεται;

● **Απόλυτη** λέγεται η **επιρρηματική μετοχή** που έχει **δικό της υποκείμενο**, δηλ. λέξη που δεν έχει καμιά συντακτική σχέση με άλλο ρηματικό τύπο της προτάσεως (ή που το υποκείμενό της δεν είναι ούτε **υποκείμενο**, ούτε **αντικείμενο**, ούτε **δοτική προσωπική** στο ρήμα ή σ' άλλο ρηματικό τύπο της προτάσεως).

- Οι **απόλυτες μετοχές** είναι **ισοδύναμες με τις αντίστοιχες επιρρηματικές προτάσεις**, όπως κι **οι εξαρτημένες** (Ενότητα 41)
- Μια απόλυτη μετοχή μπορεί **να βρίσκεται**:

1. Σε πτώση γενική (γενική απόλυτη).

Σε γενική απόλυτη βρίσκονται **μόνο** οι μετοχές **των προσωπικών ρημάτων** (Παραδ. 1,2,3,4,5,6).

- Το υποκείμενο της απόλυτης γενικής, όπως φαίνεται απ' τα παραδείγματα, βρίσκεται σε πτώση γενική.

● **Ιδιάζουσες περιπτώσεις απόλυτης γενικής.**

Παραδείγματα	υποκείμ. ρήμ.	αντικείμενο ρήματος	υποκείμενο μετοχής
1. Βοηθησάντων ύμων προθύμως πάλιν προσλήψεσθε (ὕμεις)	ὕμεις	—	ὕμων
2. Οἱ Ἐφοροὶ ἤδη ἔξω ὄντος αὐτοῦ ἀποστρέφειν αὐτὸν ἐπειρώντο.	Ἐφοροὶ	αὐτόν	αὐτοῦ
3. Ἀσθενήσαντος αὐτοῦ (τοῦ πάππου) οὐδέποτε ἀπέλειπε τὸν πάππον.	οὗτος	τόν πάππον	αὐτοῦ (τοῦ πάππου)

- Ὅπως βλέπουμε ἀπὸ τα παραδείγματα, **μπορεῖ** (σπάνια) **μια γενική ἀπόλυτη** νὰ ἔχει υποκείμενό της τὸ **υποκείμενο** (Παράδ. 1) ἢ τὸ **αντικείμενο** (Παράδ. 2,3) τοῦ ρήματος της προτάσεως, ἀλλὰ πάντα σε πτώση γενική

2. Σε πτώση αιτιατική (αιτιατική ἀπόλυτη)

- Ἡ **αιτιατική ἀπόλυτη** μπορεῖ νὰ ἰσοδυναμεῖ με τις (ἴδιες δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις, ὅπως κι ἡ γενική ἀπόλυτη, συνήθως ὁμως ἰσοδυναμεῖ **με παραχωρητική** ἢ **ενδοτική πρόταση** (Παράδ. 6,7,8)
- **Τὸ υποκείμενο** της ἀπόλυτης αιτιατικής, ἀφοῦ αὐτὴ προέρχεται ἀπὸ ἀπρόσωπα ρήματα ἢ ἀπρόσωπες ἐκφράσεις, **εἶναι ἀπαρέμφατο** (Παράδ. 6,7) μπορεῖ ὁμως νὰ εἶναι καὶ ἀντωνυμία **σε ουδέτερο γένος** (Παράδ. 8).

● **Τα πιο συνηθισμένα ἀπρόσωπα ρήματα καὶ ἀπρόσωπες ἐκφράσεις που οἱ μετοχές τους βρίσκονται σε αιτιατική ἀπόλυτη**

Απρόσωπα ρήματα	Αντίστοιχες αιτιατικές ἀπόλυτες	Απρόσωπες ἐκφράσεις	Αντίστοιχες αιτιατικές ἀπόλυτες
ἔξεστι – μέτεστι πάρεστι – ἔστι ὑπάρχει δεῖ – χρή προσῆκει – πρέπει μέλει δοκεῖ τυγχάνει προσάττεται λέγεται γράφεται	ἔξὸν – μετόν παρόν – ὄν ὑπάρχον δέον – χρεών προσῆκον – πρέπει μέλον δοκοῦν ἢ δόξαν τυχόν (= ἴσως) προσεταιγμένον ἢ προσταχθέν. εἰρημένον γεγραμμένον	οὕτως ἔχει δικαίον ἔστιν οἷόν τ' ἔστιν ἀδύνατόν ἔστιν ἄδηλόν ἔστιν ράδιόν ἔστιν αἰσχρόν ἔστιν	οὕτως ἔχον δικαίον ὄν οἷόν τ' ὄν ἀδύνατον ὄν ἄδηλον ὄν ράδιον ὄν αἰσχρόν ὄν

● **Ιδιάζουσες περιπτώσεις.**

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Μισθὸν αἰτοῦσιν ὡς οὐχὶ αὐτοῖς ὠφέλειαν ἔσομένην ἐκ τοῦ ἄρχειν ἀλλὰ τοῖς ἀρχομένοις.	Ζητοῦν μισθὸ με τὴ δικαιολογία ὅτι δε θα προκύψει γι' αὐτούς ὠφέλεια ἀπὸ τὴν ἐξουσία ἀλλὰ γιὰ τους υπηκόους.
2. Φίλους κτῶνται ὡς βοηθῶν δεόμενοι, τῶν δὲ ἀδελφῶν ἀμελοῦσιν, ὡς περ ἐκ πολιτῶν μὲν γιγνομένους φίλους, ἐξ ἀδελφῶν δὲ οὐ γιγνομένους	Αποκτοῦν φίλους, ἐπειδὴ ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ βοηθούς, καὶ τους ἀδελφούς παραμελοῦν, σαν ἀπὸ τους πολῖτες να γίνονται φίλοι κι ἀπὸ τους ἀδελφούς να μὴ γίνονται .

- Όπως φαίνεται από τα παραδείγματα, σπάνια βρίσκονται σε αιτιατική απόλυτη και μετοχές **προσωπικών ρημάτων**: στην περίπτωση αυτή όμως οι μετοχές συνοδεύονται πάντα από τα: **ὡς** (Παράδ. 1) ή **ὡσπερ** (Παράδ. 2).
- Οι μετοχές αυτές εκφράζουν: **δικαιολογία** (Παράδ. 1) ή **υπόθεση** (Παράδ. 2)

● **Η μετοχή με το δυνητικό ἄν**
(δυνητική μετοχή)

Παραδείγματα	με τι ισοδυναμεί	Τι εκφράζει
1. Ἔγνωσαν αὐτοὺς λαμβάνοντας ἄν μισθόν.	α. λαμβάνοιεν ἄν μισθόν, εἰ ἐργάζοιντο β. ἐλάμβανον ἄν μισθόν, εἰ εἰργάζοντο.	δυνατό μη πραγματικό
2. Ἔγνωσαν αὐτοὺς λαθόντας ἄν μισθόν	α. λάθοιεν ἄν μισθόν, εἰ ἐργάσαιτο. [†] β. ἔλαβον ἄν μισθόν, εἰ εἰργάσθησαν	δυνατό μη πραγματικό
3. Ἔγνωσαν αὐτοὺς εἰληφότας ἄν μισθόν	α. εἰληφότες εἰεν ἄν, εἰ ἐργάζοιντο β. εἰλήφεσαν ἄν, εἰ εἰργάζοντο	δυνατό μη πραγματικό

- Όπως φαίνεται από τα παραδείγματα, **και μετοχή** (εκτός του μέλλοντα) μπορεί να συνοδεύεται με **το δυνητικό ἄν**.

- Η μετοχή που συνοδεύεται με **το δυνητικό ἄν** λέγεται **δυνητική**.

1. Η μετοχή του **ενεστώτα** με το **ἄν** ισοδυναμεί:

- Με **ευκτική ενεστώτα** + **ἄν** (δυνητική ευκτική· Παράδ. 1α).

- Με **παρτατικό** + **ἄν** (δυνητική οριστική· Παράδ. 1β).

2. Η μετοχή **αορίστου** με το **ἄν** ισοδυναμεί:

- Με **ευκτική αορίστου** + **ἄν** (δυνητική ευκτική· Παράδ. 2α)

- Με **οριστική αορίστου** + **ἄν** (δυνητική οριστική· Παράδ. 2β)

3. Η μετοχή του **παρακειμένου** με το **ἄν** ισοδυναμεί:

- Με **ευκτική παρακειμένου** + **ἄν** (δυνητική ευκτική· Παράδ. 3α)

- Με **οριστική υπερσυντελικού** + **ἄν** (δυνητική οριστική· Παράδ. 3β)

- ▶ Η δυνητική μετοχή που ισοδυναμεί με **δυνητική ευκτική** εκφράζει το **δυνατό**

- ▶ Η δυνητική μετοχή που ισοδυναμεί με δυνητική οριστική εκφράζει το **μη πραγματικό**.

● **Το υποκείμενο της μετοχής γενικά**

Παραδείγματα και είδος μετοχής	Υποκείμενο της μετοχής	Υποκείμενο του ρήματος	Αντικείμενο του ρήματος
1. Επιθετική με άρθρο (ἐναρθρη) Οἱ ἐκπλέοντες ἐκ τοῦ λιμένος ἔμποροι ἵνα διοικήσῃ τὰς νίκας τὰς συμβαινούσας	οἱ τὰς	σύ	τὰς νίκας
2. Επιθετική μετοχή χωρίς άρθρο (ἀναρθρη) Σύνειμι ἀνθρώποις δυνάμενοις ἀναλίσκεν	ἀνθρώποις	ἐγώ	ἀνθρώποις
3. Κατηγορηματική μετοχή υποκειμένου. Ὁ νόμος ἀπαγορεύων φαίνεται	ὁ νόμος	ὁ νόμος	
4. Κατηγορηματική μετοχή αντικειμένου Ὡς ἦσθοντο οἱ Πλαταιῆς τὴν πόλιν κατειλημμένην.	τὴν πόλιν	οἱ Πλαταιῆς	τὴν πόλιν.
5. Επιρρηματική μετοχή συνημμένη α) Ἐπιγενομένη ἡ νόσος ἐπίεσε τοὺς Ἀθηναίους	ἡ νόσος	ἡ νόσος	τοὺς Ἀθηναίους.
β) Οἱ θάρβαροι ἐτόξευον αὐτοὺς ἀναθαίνοντας.	αὐτοὺς	οἱ θάρβαροι	αὐτοὺς
γ) Καὶ ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανίσκοι.	τῷ Ξενοφῶντι	νεανίσκοι	τῷ Ξενοφῶντι

6. **Επιρρηματική μετοχή απόλυτη**α) **γενική απόλυτη**

Οὐκ ἂν ἦλθον δεῦρο ὑμῶν μή κελευσάντων.

ὑμῶν

ἐγώ

β) **αιτιατική απόλυτη**Πολλάκις πλεονεκτήσαι ὑμῖν ἐξόν οὐκ ἦθε-
λήσατε

πλεονεκτήσαι

ὑμεῖς

Ποιο υποκείμενο έχουν οι μετοχές;
--

Ὅπως φαίνεται από τα παραδείγματα:

1. Η **ἐνάρθρη επιθετική μετοχή** έχει υποκείμενο το **ἄρθρο** της (Παράδ. 1).2. Η **ἀνάρθρη επιθετική μετοχή** έχει υποκείμενό της κάποια λέξη που προσδιορίζει και που είναι στην **ίδια πτώση** που βρίσκεται κι αυτή (Παράδ. 2).3. Η **κατηγορηματική μετοχή** που προσδιορίζει το **υποκείμενο** του ρήματος έχει το **ίδιο υποκείμενο με το ρήμα** (Παράδ. 3).4. Η **κατηγορηματική μετοχή** που προσδιορίζει το **αντικείμενο** του ρήματος έχει υποκείμενο το **ίδιο το αντικείμενο του ρήματος** (Παράδ. 4).5. Η **συνημμένη επιρρηματική μετοχή** έχει το υποκείμενό της πάντα στην ίδια πτώση που βρίσκεται κι αυτή (Παράδ. 5α,β,γ).● Όταν μια **επιρρηματική μετοχή** βρίσκεται σε πτώση **ονομαστική**, τότε έχει πάντα το **ίδιο υποκείμενο με το ρήμα της προτάσεως** (Παράδ. 5α).6. Το **υποκείμενο της γενικής απόλυτης** βρίσκεται σε **γενική** (Παράδ. 6α).● Η **αιτιατική απόλυτη**, επειδή προέρχεται από απρόσωπο ρήμα ή έκφραση, έχει υποκείμενο **κανονικά απαρέμφατο** (Παράδ. 6β).

● Συγκεντρωτικός πίνακας χρήσεως της μετοχής

Είδος Μετοχής	Χρησιμοποιείται σαν	Μετάφραση	Σε ποιο χρόνο και τι ἄρνηση
Επιθετική ή Αναφορική	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Επιθετικός προσδιορισμός ▶ Κατηγορούμενο ή κατηγορηματικός προσδιορισμός ▶ Ουσιαστικό 	Με αναφορική πρόταση (συνήθως)	Σε κάθε χρόνο οὐ ή μή
Κατηγορηματική	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Κατηγορούμενο ή κατηγορημ. προσδιορ. του υποκειμένου ή του αντικειμένου: 1. Στο <i>εἰμί</i> κι ὅσα ἔχουν συγγενική σημασία 2. Σ' ὅσα σημαίνουν <i>ψυχικό πάθος</i> 3. Σ' ὅσα σημαίνουν <i>ἐνάρξη ή λήξη</i> 4. Σ' ὅσα σημαίνουν <i>ανοχή, καρτερία, κάματο</i> 5. Στα <i>νικῶ, κρατῶ, νικῶμαι, χαρίζομαι, κακῶς ποιῶ</i> κ.τ.λ. 6. Σ' ὅσα σημαίνουν <i>αἴσθηση, γνώση, μάθηση, μνήμη</i> 7. Σ' ὅσα σημαίνουν <i>δείξη, δήλωση, ἀγγελία, ἐλεγχο.</i> 	<p>Το ρήμα σαν <i>ἐπιρρημα</i> κι η <i>μετοχή</i> σαν <i>ρήμα</i>. που ἢ <i>να</i> <i>να</i> <i>να</i></p> <p><i>και, που, να, με το να, στο να</i> <i>ὅτι, πως, να</i></p> <p><i>ὅτι, πως</i></p>	<p>σέ κάθε χρόνο</p> <p>οὐ (κανονικά)</p>
Επιρρηματική	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Επιρρηματικός προσδιορισμός. 1. Του χρόνου (χρονική) 2. Της αιτίας (αιτιολογική) 3. Του σκοπού (τελική) 4. Της υποθέσεως (υποθετική) 5. Της ἐναντιώσεως, παραχωρήσεως. (παραχωρητική) 	<p><i>ὅταν + οριστική</i> <i>ὅταν + υποτακτική</i></p> <p><i>ἐπειδὴ + οριστική</i></p> <p><i>γιά νά + υποτακτική</i> <i>ἐάν (ἂν) + οριστική</i> <i>ἐάν (ἂν) + υποτακτική</i> <i>ἂν καί + οριστική</i> <i>ἂν καί + υποτακτική</i></p>	<p>Σε κάθε χρόνο εκτός μέλλοντα οὐ – μή</p> <p>Σε κάθε χρόνο σπάνια μέλλοντα οὐ μέλλοντα μή</p> <p>Σε κάθε χρόνο εκτός μέλλοντα μή</p> <p>Σε κάθε χρόνο εκτός μέλλοντα οὐ</p>

6. Του τρόπου (τροπική)

καί ἄν + ὀριστική
καί ἄν + ὑποτακτ.
μέ νεοελλ. μετοχή
σέ -όντας- ώντας
με ἐπίρρημα, με ἐμ-
πρόθετο προσδιορι-
σμό.

Ενεστώτα
(συνήθως)
οὐ

● Συγκεντρωτικός πίνακας αντιστοιχίας
Μετοχών και δευτερευουσών προτάσεων.

Είδος μετοχής	Ισοδύναμη δευτερεύουσα πρόταση	Ισοδύναμος επιρρ. προσδιορισμός
Επιθετική	αναφορική πρόταση ή ουσιαστικό (ὁ λέγων = ο ρήτορας)	—
Επιρρηματική	Χρονική πρόταση Αιτιολογική πρόταση Τελική πρόταση Υποθετική πρόταση Παραχωρητική πρόταση	Εμπρόθετος προσδιορισμός χρόνου » » αιτίας » » του τελικού αιτίου <hr/> <hr/> Εμπρόθ. και επιρρ. προσδιορ. τρόπου

Ασκήσεις

I. Αναγνώρισε το είδος των μετοχών, το υποκείμενο και το αντικείμενό τους.

1. Νῦν μὲν δειπνεῖτε· δειπνήσαντες δὲ ἀπελαύνετε. 2. Εὐθύς νέοι ὄντες τὸ ἀνδρείον μετέρχον-
ται. 3. Φευγοντες ἅμα ἐτίτρωσκον. 4. Προελθὼν δ' αὐτῶν ἄλλος εἶπεν, ὅτι οὐ πόλεμον ποιησόμενοι
ἦκοιεν, ἀλλὰ ἐπιδείξοντες ὅτι φίλοι εἰσίν. 5. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα καὶ δεξιὰς δόντες καὶ λαβόντες
ἀπῆλθον. 6. Καίπερ οὐ βουλόμενοι ἔνδηλοι εἶναι τοῖς Ἀθηναίοις ἐπρεσβεύοντο. 7. Πρότερον
πολέμιον νομίζοντες πρόξενον ἐποίησαντο. 8. Καὶ ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανί-
σκοι. 9. Ὁ δὲ Ἀγησίλαος καὶ μάλα βουλόμενος ἀπάγειν τὸ στράτευμα, ὅμως ἐκεῖ κατέμεινε. 10.
Προεἶλετο μᾶλλον τοῖς νόμοις ἐμμένων ἀποθανεῖν ἢ παρανομῶν ζῆν. 11. Τί ἄξιός εἰμι παθεῖν, ὅτι
μαθὼν ἐν τῷ βίῳ οὐχ ἡσυχίαν ἦγον; 12. Ἐάν εἰς πόλεμον (ἡ πατρίς) ἄγει τρωθησόμενον ἢ ἀποθανού-
μενον, ποιητέον ταῦτα 13. Προσβολὰς παρεσκευάζοντο τῷ τείχει ποιησόμενοι. 14. Νικήσαντες δὲ ἄν
τούτοις ἐδοουλεύετε. 15. Ἐξιοῦσι ἐμοὶ καὶ Πεισωνί ἐπιτυγχάνει Μηλόθιός τε καὶ Μνησιθείδης. 16.
Ὀλίγα δυνάμενοι προσορᾶν περὶ τοῦ μέλλοντος πολλὰ ἐπιχειροῦμεν πράττειν. 17. Ἐλὼν καὶ δυνη-
θεὶς ἄν αὐτὸς ἔχειν παρέδωκεν. 18. Παραλαβόντες Βοιωτοὺς καὶ Φωκίας ἐστράτευσαν ἐπὶ Φάρσα-
λον. 19. Καταδιώξαντες καὶ ναῦς δώδεκα λαβόντες τοὺς τε ἄνδρας ἀνελόμενοι ἀπέπλεον, καὶ
τρόπαιον στήσαντες ἀνεχώρησαν. 20. Ὀλης γάρ τῆς πόλεως ἐπιτρεπομένης τῷ στρατηγῷ, μεγάλα τὰ
τε ἀγαθὰ κατορθοῦντος αὐτοῦ καὶ τὰ κακὰ διαμαρτάνοντος εἰκὸς ἐστὶ γίνεσθαι. 21. Οἱ τῶν Ἑλλήνων
στρατηγὸί ληφθέντες ἀνήχθησαν ὡς βασιλέα καὶ ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλὰς ἐτελεύτησαν. 22.
Ἀντιπαρασκευάζετο ἐρρωμένως ὡς μάχης ἐτι δεῖσον. 23. Ἥδη ἀμφοτέροις μὲν δοκοῦν ἀναχωρεῖν
κυρωθέν δὲ οὐδὲν νυκτὸς τε ἐπιγενομένης οἱ Μακεδόνες ἐχώρουν ἐπ' οἴκου. 24. Ἀποφυγῶν δὲ καὶ
τούτους στρατηγὸς οὕτω Ἀθηναίων ἀπεδείχθη. 25. Καὶ αὐτοῦ μεταξύ ταῦτα λέγοντος ὁ Κλεινίας
ἔτυχε ἀποκρινάμενος. 26. Μάλα δὲ χαλεπῶς πορευόμενοι οἷα δὴ ἐν νυκτὶ τε καὶ φόβῳ ἀπίοντες, εἰς
Αἰγόσθηνα ἀφικνοῦνται. 27. Ἐκ δὲ τούτων εὐθύς ἐκήρυττον ἐξίεσθαι πάντας Θηβαίους, ὡς τῶν
τυράννων τεθράντων 28. Τοὺς δεσμώτας μετεμόλνον ἀποδεδωκότες. 29. Ἀλκιβιάδης τοῖς Πελο-
ποννησίοις ὑπόπτος ὢν καὶ ἀπ' αὐτῶν ἀφικομένης ἐπιστολῆς ὡστ' ἀποκτεῖναι, ὑποχωρεῖ παρά
Τισσαφέρην.

II. Να αναγνωρίσεις τις επιρρηματικές μετοχές:

Ὡς δὲ οἱ Θηβαῖοι συνεκάλεσαν ἀπὸ τῶν πόλεων ἁσασῶν ἀκουσομένους τῆς παρὰ βασιλέως
ἐπιστολῆς, καὶ ὁ Πέρσης ὁ φέρων τὰ γράμματα δεῖξας τὴν βασιλέως σφραγίδα ἀνέγγνω τὰ γεγραμμέ-
να, οἱ μὲν Θηβαῖοι ὀμνύναι ταῦτα ἐκέλευον βασιλεῖ καὶ ἑαυτοὺς τοὺς βουλομένους φίλους εἶναι, οἱ
δὲ ἀπὸ τῶν πόλεων ἀπεκρίναντο ὅτι οὐκ ὁμοῦμενοι ἀλλ' ἀκουσόμενοι πεμφθείησαν· εἰ δὲ τι ὀρκων
δεοῖντο, πρὸς τὰς πόλεις πέμψει ἐκέλευον. Ὁ μὲντοι Ἀρκὰς Λυκομηίδης καὶ τοῦτο ἔλεγεν, ὅτι οὐδὲ
τόν σύλλογον ἐν Θῆβαις δεοῖ εἶναι, ἀλλ' ἔνθα ἄν ἦ ὁ πόλεμος. Χαλεπαινόντων δ' αὐτῶ τῶν Θηβαίων
καὶ λεγόντων ὡς διαφθείροι τὸ συμμαχικόν, οὐδ' εἰς τὸ συνέδριον ἦθελε καθίζειν, ἀλλ' ἀπίων ᾤχετο,
καὶ μετ' αὐτοῦ πάντες οἱ ἐξ Ἀρκαδίας πρέσβεις. Ὡς δ' ἐν Θῆβαις οὐκ ἠθέλησαν οἱ συνελθόντες

ὁμοῖαι, ἔπεμπον οἱ Θηβαῖοι πρέσβεις ἐπὶ τὰς πόλεις, ὁμνῦναι κελεύοντες ποιήσιν κατὰ τὰ βασιλέως γράμματα, νομίζοντες ὀκνήσειν μίαν ἐκάστην τῶν πόλεων ἀπεχθάνεσθαι ἅμα ἑαυτοῖς καὶ βασιλεῖ.

III Μετάτρεψε στα αρχαία τα πιο κάτω παραδείγματα (Οι υπογραμμισμένες λέξεις να αποδοθούν με μετοχές)

1. Στη Θήβα ἔστειλαν για να ρωτήσουν (ἐπερωτῶ) αν μπορούσαν να πετύχουν (τυγχάνω, δυνητική εὐκτική), όταν ἔρθουν, ειρήνη.
2. Αφού ἔγιναν οἱ ὄρκοι κι ὀρκίστηκαν (ὄμνυμι) κι ὅλοι οἱ ἄλλοι κι οἱ Τεγεάτες, ἔπαιρναν το δείπνο (δειπνοποιούμαι).
3. Επειδὴ λοιπὸν ἦταν παρόντες οἱ Ἀρκάδες κι ὅλοι ἠθέλαν (βούλομαι) ειρήνη, ἔπρεπε (δεῖ) να εἶναι πολλοὶ αὐτοὶ που πίνονταν.
4. Ὁ Ἀγχιλαὸς μολονότι κατάλαθε (αἰσθάνομαι) αὐτὰ, ὁμως ἔμεινε πιστὸς στις συμφωνίες (σπονδαί).
5. Δεν ἔπαιρναν μέρος (ἀπέχομαι) στα κέρδη, γιατί νόμιζαν ὅτι εἶναι αἰσχρά.
6. Εὖν εἶχε διαβεῖ (διαβαίνω) πια ὁ Περικλῆς στην Εὐβοία, ἦρθε ἡ ἀγγελία (ἀγγέλλεται ἀπρὸς.) ὅτι ἀποστάτησαν (ἀφίσταμαι) τὰ Μέγαρα.
7. Κατηγοροῦσαν (ἐν αἰτία ἔχω τινά) τον Περικλή, γιατί τάχα τους ἔπεισε να πολεμοῦν και γιατί ἐξαίτιας του (διὰ + αἰτιατ.) εἶχαν περιπέσει (περιπίπτω) στις συμφορές.
8. Ἄν μὴθετε (μανθάνω) αὐτὰ ακριβῶς, περισσότερο ευχάριστα (ἡδίων) και περισσότερο σύμφωνα με το θεῖο νόμο μπορεῖτε νσ τον καταδικάζετε με την ψήφο σας (καταψηφίζομαι + γεν).
9. Προτίμησε (προαιρούμαι) περισσότερο παραμένοντας πιστὸς (ἐμμένω) στους νόμους να πεθάνει παρά να ζεῖ κόνοντας παρανομίες (παρανομῶ)
10. Αφού κατόρθωσε τα πάντα (διαπράττωμαι) στη συγκέντρωση του λαοῦ (ἐκκλησία) ὁ Κλέων κι αφού ἔγκριναν με ψηφοφορία (ψηφίζομαι) οἱ Ἀθηναῖοι για χάρη του (δοτ. χαριστ.) τη θαλάσσια ἐκστρατεία (πλοῦς) κι αφού αὐτὸς ἐξέλεξε (προαιρούμαι) ἕναν ἀπὸ τους στρατηγοὺς στην Πύλο, ἀπέπλεε (ποιούμαι τήν ἀναγωγὴν) γρήγορα.

Ενότητα 43η

● Τα ρηματικά επίθετα

- Ἀπὸ τα ρήματα παράγονται επίθετα που λήγουν σε –τός, –τή –τόν καὶ –τέος, –τέα, –τέον.

● 1. Τα εἰς –τός, –τή, –τόν.

Ρήμα	Ρηματικό επίθετο	Ισοδυναμεῖ	Μετοχὴ ἀντίστοιχη
1. Κρύπτω 2. Ποιῶ 3. Θνήσκω 4. Πράττω 5. Στρατεῦω	κρυπτός, ἢ, ὄν ποιητός, ἢ, ὄν θνητός, ἢ, ὄν ἄπρακτος, ἢ, ὄν ἀστράτευτος, ὄς, ὄν	κεκρυμμένος πεποιημένος θνήσκων ὁ μὴ πράξας ὁ μὴ στρατευσάμενος	μετχ. παθ. παρακειμένου » » » » ἐνεστώτα » αορίστου » μέσου αορίστου

Ρήμα	Ρηματικό επίθετο	Σημαίνει
6. Ἄλίσκομαι 7. Διδάσκω 8. Ἐπαινῶ 9. Μέμφομαι 10. Θαυμάζω	άλισκός, ἢ, ὄν διδασκός, ἢ, ὄν ἐπαινετός, ἢ, ὄν μεμπτός, ἢ, ὄν θαυμαστός, ἢ, ὄν	Αὐτὸς που μπορεῖ να κυριευθεῖ Αὐτὸς που μπορεῖ να διδαχθεῖ Ὁ ἀξίος να ἐπαινεῖται Ὁ ἀξίος να τύχει μωφῆς Ὁ ἀξίος να θαυμάζεται

Τι σημαίνουν τα ρηματικά επίθετα που λήγουν σε: –τός, –τή, –τόν;

- Τα ρηματικά επίθετα που λήγουν σε –τός, –τή, –τόν, σημαίνουν: 1. Αὐτὸ που σημαίνει κι η μετοχὴ του παρακειμένου (Παραδ. 1,2) ἢ του ἐνεστώτα (Παραδ. 3) ἢ του αορίστου (ενεργητικὸ ἢ μέσου) (Παραδ. 4,5) του ρήματος, ἀπὸ το ὁποῖο προέρχονται, και ἔχουν ἐνεργητικὴ ἢ παθητικὴ σημασία.

- Εκείνον που **μπορεί να πάθει** αυτό που σημαίνει το ρήμα, από το οποίο προέρχονται (Παραδ. 6,7).
- Εκείνον που είναι **άξιος να πάθει** αυτό που σημαίνει το ρήμα, από το οποίο προέρχονται (Παραδ. 8,9,10).

● **Η Σύνταξη των ρηματικών επιθέτων που λήγουν σε: -τός, -τή, -τόν**

Ρηματικά επίθετα	Μετάφραση	Σύνταξη ρηματικού επιθέτου
1. Δόξη μὲν χρήματα κητὰ, δόξα δὲ χρημάτων οὐκ ὠνήτη	Με τη δόξα μπορούν να αποκτηθούν χρήματα, η δόξα όμως δεν μπορεί να αγοραστεί με χρήματα. Αυτά είναι ευκολοπέραστα και από τα ζώα.	δόξη = δοτ. μέσου χρημάτων = γεν. αξίας
2. Ταῦτα θατά καὶ τοῖς ὑποζυγίοις		τοῖς ὑποζυγίοις = δοτ. του ενεργ. προσώπου ή ποιητικού αιτίου

Πὼς συντάσσονται τα ρηματικά επίθετα που λήγουν σε: -τός, -τή, -τόν ;

- Τα ρηματικά επίθετα που λήγουν σε **-τός, -τή, -τόν** συντάσσονται, όπως και τα κοινά επίθετα (Παράδ. 1) ή **με δοτική του ποιητικού αιτίου** (ή ενεργούντος προσώπου), όταν έχουν **παθητική σημασία** (Παράδ. 2).

● **2. Τά εις -τέος, -τέα, -τέον ρηματικά επίθετα**

Ρήμα	Ρηματικό επίθετο	Ισοδυναμεί
1. Γράφω 2. Τιμωροῦμαι 3. Διδάσκω	γραπτέος, α,ον τιμωρητέος α, ον διδακτέος, α, ον	Αυτός που πρέπει να γραφεί Αυτός που πρέπει να τιμωρηθεί Αυτός που πρέπει να διδαχθεί

Τι σημαίνουν τα εις -τέος, -τέα, -τέον ρηματικά επίθετα;

- Τα ρηματικά επίθετα που λήγουν σε **-τέος, -τέα, -τέον** σημαίνουν **ότι πρέπει κάποιος να πάθει** αυτό που σημαίνει το ρήμα, από το οποίο προέρχονται (Παραδ. 1,2,3).

► **Η σύνταξη των ρηματικών επιθέτων που λήγουν σε: -τέος, -τέα, -τέον.**

● **1. Απρόσωπη σύνταξη**

Παραδείγματα	Με τι ισοδυναμεί το ρηματικό επίθετο και πὼς συντάσσεται το αντίστοιχο ρήμα;	Μετάφραση
1. Θεραπευτέον ἐστὶ τοὺς θεοὺς.	Δεῖ θεραπεύειν (ἡμᾶς) τοὺς θεοὺς. Θεραπεύω τοὺς θεοὺς.	Πρέπει να λατρεύουμε τους θεούς.
2. Οὐκ ἀμελητέον ἐστὶ τῆς ἀρετῆς.	Οὐ δεῖ ἀμελεῖν (ἡμᾶς) τῆς ἀρετῆς. Ἄμελῶ τῆς ἀρετῆς.	Δεν πρέπει να παραμελοῦμε την ἀρετή.
3. Βοηθητέον ἐστὶ τοῖς φίλοις.	Δεῖ βοηθεῖν (ἡμᾶς) τοῖς φίλοις. Βοηθῶ τοῖς φίλοις.	Πρέπει να βοηθοῦμε τους φίλους.
4. Οὐ παραδοτέον ἐστὶ τοὺς συμμάχους τοῖς Ἀθηναίοις.	Οὐ δεῖ παραδίδοναι (ἡμᾶς) τοὺς συμμάχους τοῖς Ἀθηναίοις. Παραδίδωμι τοὺς συμμάχους τοῖς Ἀθηναίοις.	Δεν πρέπει να παραδίδουμε τους συμμάχους στους Ἀθηναίους.

- 5. Τόν θάνατον ἡμῖν μετ' εὐδοξίας αἰρετέον ἔστιν.
- 6. Ἐπιμελητέον (ἔστιν) ὑμῖν τῶν σωμάτων.
- 7. Βοηθητέον (ἔστιν) ὑμῖν τοῖς πράγμασιν.
- 8. Πειρατέον (ἔστι) σοι τήν Ἑλλάδα εὐ ποιεῖν.

Δεῖ ἡμᾶς αἰρεῖσθαι τόν θάνατον.
 Αἰρούμαι τόν θάνατον.
Δεῖ ἐπιμελεῖσθαι ὑμᾶς τῶν σωμάτων.
 Ἐπιμελοῦμαι τῶν σωμάτων.
Δεῖ βοηθεῖν ὑμᾶς τοῖς πράγμασιν.
 Βοηθῶ τοῖς πράγμασιν.
Δεῖ σε πειράσθαι εὐ ποιεῖν τήν Ἑλλάδα.
 Πειρώμαι εὐ ποιεῖν τινα.

Πρέπει να προτιμούμε τον ἔνδοξο θάνατο
 Πρέπει να φροντίζετε τα σώματά σας.
 Πρέπει να βοηθήσετε την κατάσταση.
 Πρέπει συ να προσπαθείς να ευεργετείς την Ελλάδα.

Τι παρατηρούμε στην απρόσωπη σύνταξη των ρηματικών επιθέτων που λήγουν: σε –τέος, –τέα, –τέον;

- Στην απρόσωπη σύνταξη των ρηματικών επιθέτων που λήγουν σε –τέος, –τέα, –τέον παρατηρούμε τα εξής:
 1. Το ρηματικό επίθετο βρίσκεται σ' ουδέτερο γένος (–τέον ἢ –τέα) με το ἔστιν ἢ χωρίς αυτό.
- 2. Ισοδυναμεί με το δεῖ (= πρέπει) και το **απαρέμφατο (ενεργητικό ἢ μέσο) του ρήματος, από το οποίο παράγεται.**
- 3. Το **πρόσωπο**, που πρέπει να κάμει αυτό που σημαίνει το ρηματικό επίθετο, βρίσκεται σε πτώση **δοτική**.
- Η **δοτική** αυτή λέγεται **δοτική του ενεργούντος προσώπου** και μετατρέπεται σε **αιτιατική σαν υποκείμενο του απαρεμφάτου**, γιατί στην περίπτωση αυτή ἔχομε πάντοτε **ετεροπροσωπία**.
- 4. Το **αντικείμενο** του ρηματικού επιθέτου βρίσκεται στην πτώση **που απαιτεί το ρήμα**, από το οποίο παράγεται το επίθετο.
- 5. Με την απρόσωπη σύνταξη **εξαιρείται** (= τονίζεται ιδιαίτερα) **η πράξη που πρέπει να γίνει.**

● 2. Προσωπική σύνταξη

Παραδείγματα	Με τι ισοδυναμεί το ρηματικό επίθετο	Μετάφραση
1. Θεραπευτέοι εἰσὶν οἱ θεοί.	Δεῖ θεραπεύεσθαι τούς θεούς.	Πρέπει να λατρεύονται οἱ θεοί.
2. Οὐκ ἀμελητέα ἔστιν ἡ ἀρετή.	Οὐ δεῖ ἀμελεῖσθαι τήν ἀρετήν.	Δεν πρέπει να παραμελείται ἡ ἀρετή.
3. Βοηθητέοι εἰσὶν οἱ φίλοι.	Δεῖ βοηθεῖσθαι τούς φίλους.	Πρέπει να βοηθούνται οἱ φίλοι.
4. Οὐ παραδοτέοι εἰσὶν οἱ σύμμαχοι τοῖς Ἀθηναίοις.	Οὐ δεῖ παραδίδοσθαι τούς συμμάχους τοῖς Ἀθηναίοις.	Δεν πρέπει να παραδίνονται οἱ σύμμαχοι στους Ἀθηναίους.
5. Ὀφελητέα σοι ἡ πόλις ἔστιν.	Δεῖ ὠφελεῖσθαι τήν πόλιν ὑπό σοῦ.	Πρέπει να ωφελεῖται ἡ πόλη από σε.

Τι παρατηρούμε στην προσωπική σύνταξη των ρηματικών επιθέτων που λήγουν σε: –τέος, –τέα, –τέον;

- Στην προσωπική σύνταξη των ρηματικών επιθέτων που λήγουν σε: –τέος, –τέα, –τέον παρατηρούμε τα εξής:
 1. Το **πρόσωπο ἢ το πράγμα**, που πρέπει να πάθει αυτό που σημαίνει το ρηματικό επίθετο, βρίσκεται σε πτώση **ονομαστική** και το **ρηματικό επίθετο** συμφωνεῖ με αυτό στο **γένος**, τον **ἀριθμό** και την **πτώση**.
 2. Το **ρηματικό επίθετο** ισοδυναμεί με το **δεῖ** και το **παθητικό απαρέμφατο** του ρήματος, από το οποίο παράγεται.

3. Με την προσωπική σύνταξη **εξαιρείται** (= τονίζεται ιδιαίτερα) **το πρόσωπο ή το πράγμα που πρέπει να πάθει**.
4. Και στην προσωπική σύνταξη τα ρηματικά επίθετα μπορούν να συνοδεύονται επίσης από **δοτική προσωπική** που φανερώνει **το πρόσωπο** που ενεργεί (δοτική ενεργούντος προσώπου ή ποιητικού αιτίου) (Παράδ. 5).

● Συγκεντρωτικός πίνακας των ρηματικών επιθέτων που λήγουν σε: **-τέος**

Ρηματικά επίθετα	Αντιστοιχία		Μετάφραση
	προσωπική σύνταξη	απρόσωπη σύνταξη	
-τέος, τέα, -τέον -τέοι, -τέαι, -τέα	Δεῖ και παθ. απαρέμφ. (και δοτ. προσωπ. συχνά)	— —	Πρέπει να και παθ. ρήμα Η δοτ. γίνεται ποιητ. αἶτ.
-τέον -τέα (μέ ἐστί ἢ χωρίς)	— —	Δεῖ και απαρέμφ. ενεργ. ἢ μέσο Δοτ. προσωπ. γίνεται αἶτ. υποκ. του απαρεμφάτου	Πρέπει να και ενεργ. ἢ μέσο ρήμα. Η δοτική γί- νεται υποκ. του ρήματος.

Άσκηση

Να βρεις τη σημασία και να κάμεις τη σύνταξη των ρηματικών επιθέτων.

Ἰὼν γὰρ ὄντων ἀγαθῶν καὶ καλῶν οὐδὲν ἄνευ πόνου καὶ ἐπιμελείας οἱ θεοὶ διδῶσιν ἀνθρώποις, ἀλλ' εἴτε τοὺς θεοὺς ἴλεως εἶναι σοὶ βούλει, θεραπευτέον τοὺς θεοὺς, εἴτε ὑπὸ φίλων ἐθέλεις ἀγαπᾶσθαι, τοὺς φίλους εὐεργετητέον, εἴτε ὑπὸ τίνος πόλεως ἐπιθυμεῖς τιμᾶσθαι, τὴν πόλιν ὠφελή-
τέον, εἴτε ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος πάσης ἀξιοῖς θαυμάζεσθαι, τὴν Ἑλλάδα πειρατέον εὐ ποιεῖν, εἴτε ἀπὸ
βοσκημάτων οἶε δεῖν πλουτίζεσθαι, τῶν βοσκημάτων ἐπιμελητέον, εἴτε διὰ πολέμου ὁρμῆς αὐξε-
σθαι καὶ βούλει δύνασθαι τοὺς τε φίλους ἐλευθεροῦν καὶ τοὺς ἐχθροὺς χειροῦσθαι, τὰς πολεμικὰς
τέχνας αὐτάς τε παρὰ τῶν ἐπισταμένων μαθητέον καὶ ὅπως αὐτὰς δεῖ χρῆσθαι ἀσκητέον· εἰ δὲ καὶ τῷ
σώματι βούλει δυνατὸς εἶναι, τῇ γνώμῃ ὑπηρετεῖν ἐθιστέον τὸ σῶμα καὶ γυμναστέον σὺν πόνοις καὶ
ἰδρώτι. Οὕτω οὖν τιμίως καὶ εὐσεβῶς βιωτὸν σοὶ ἔσται καὶ ἀνεκτὸς ἔσει τοῖς ἀνθρώποις.

Ενότητα 44η

● Επιρρηματικοί προσδιορισμοί

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Κατέβην χθές εἰς Πειραιά. 2. Ἐνταῦθα ἦν κρήνη μεγάλη. 3. Ἐλευθέρως ξυνεμάχουν. 4. Καὶ δῖς μὲν ἢ τρῖς ἀπέκρουσαντο. 5. Ταύτης τῆς νυκτός οὐδεὶς ἐκοιμήθη.	Κατέβηκα χτες στον Πειραιά. Εἰς ὑπῆρχε μεγάλη κρήνη. Χωρὶς ἐξαναγκασμὸ ἔκαναν συμμαχία. Και ἀπέκρουσαν τις ἐπιθέσεις δυο ἢ τρεῖς φορές. Κατὰ τὴ διάρκεια αὐτῆς τῆς νύκτας κανεὶς δὲν κοιμήθηκε.
6. Βία ἐλάμβανον τὰ ἐπιτήδεια. 7. Ταύτην τὴν ἡμέραν μαχόμενοι διετέλουν. 8. Πρὸ τῆς Ἑλλάδος ἀπέθανον. 9. Ὁ στρατὸς ἔτι ἐν ταῖς Ἀθήναις ἦν. 10. Ἐπλανῶντο ἀνά τὰ ὄρη . 11. Φυλάττειν παρέδωκε τοὺς νόμους. 12. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ ἀγγελοὶ ἀπήλθον.	Με τὴ βία ἐπαίρναν τὰ εφόδια. Αὐτὴ τὴ μέρα συνεχῶς πολεμοῦσαν. Σκοτώθηκαν γιὰ τὴν υπεράσπιση τῆς Ἑλλάδας. Ὁ στρατὸς θρῑσκόταν ἀκόμη στὴν Ἀθήνα. Πλανιόνταν πάνω στα βουνά. Παρέδωσε τοὺς νόμους, γιὰ νὰ τοὺς φυλάττουν. Αφοῦ ἀκούσαν αὐτὰ οἱ ἀγγελιοφόροι, ἀποχώρη- σαν.

13. **Τούτων γενομένων** ὁ ἄγγελος εἰς Λακεδαιμόνα ἀπήλθεν.
 14. Ἄριαϊος ἐτύγχανεν ἐφ' ἀμάξης πορευόμενος, **διότι ἐτέτρωτο**.
 15. Ἄβροκόμας τὰ πλοῖα κατέκαυσεν, **ἵνα μὴ Κύρος διαθῇ**.

Ἵταν ἐγίναν αὐτά, ὁ ἀγγελιαφόρος ἐφυγε γιὰ τὴ Σπάρτη.
 Ὁ Ἄριαϊος κατὰ τύχη ἔκανε τὴν πορεία πάνω σ' ἀμάξι, γιὰτὶ ἦταν τραυματισμένος.
 Ὁ Ἀβροκόμας ἔκαυσε τὰ πλοῖα, γιὰ νὰ μὴν περάσει ὁ Κύρος.

Ποιοι ονομάζονται ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί;

- **Επιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ ονομάζονται οἱ ἰδιαίτεροι προσδιορισμοὶ τοῦ ῥήματος ἢ καὶ ἄλλων ὀρων τῆς προτάσεως.**

Τι ἐκφράζουν οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί;

- **Οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ ἐκφράζουν τὶς διάφορες ἐπιρρηματικὲς σχέσεις, δηλ. τὸ χρόνο, τὸν τόπο, τὸ ὄργανο, τὴν αἰτία, τὸ ποσό, τὴν ἀναφορὰ κ.λ.π.**

Τι μποροῦν νὰ εἶναι οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί;

- **Οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ μποροῦν νὰ εἶναι:**

- 1) **Ἀπλὰ ἐπιρρήματα** (Παραδ. 1 – 4).

2) **Πλάγιες πτώσεις** (Παραδ. 5,6,7).

3) **Ἐμπρόθετοι προσδιορισμοὶ** (Παραδ. 8,9,10).

4) **Ἀπαρέμφατο** (Παραδ. 11).

5) **Ἐπιρρηματικὴ μετοχή** (Παραδ. 12,13).

6) **Δευτερεύουσα πρόταση** (ἀπ' αὐτὲς που χρησιμεύουν ὡς ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ) (Παραδ. 14,15).

Πόσων εἰδῶν ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς ἔχουμε;

- Ἔχουμε **δύο** εἰδῶν ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμοῦς.

- 1) **Τους καθαρὰ ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμοῦς,** που εἶναι ἀπλὰ ἐπιρρήματα.

2) **Αὐτοῦς που παίζουν τὸ ρόλο ἐπιρρηματικοῦ προσδιορισμοῦ (πλάγιες πτώσεις, ἔμπροθετοι προσδιορισμοὶ κ.λ.π.).**

1. Οἱ καθαρὰ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ

Ποιες σχέσεις ἐκφράζουν οἱ καθαρὰ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί;

- **Οἱ καθαρὰ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ ἐκφράζουν κυρίως τὶς σχέσεις τοῦ χρόνου, τοῦ τόπου, τοῦ τρόπου καὶ τοῦ ποσού.**

1. Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ τοῦ χρόνου

Ἐπιρρήμα	Μετάφραση	Ἐπιρρήμα	Μετάφραση	Ἐπιρρήμα	Μετάφραση
νῦν οὔποτε μήποτε	τώρα ποτέ ποτέ	πηνίκα ὀπηνίκα ἤδη	πότε ὅταν, ὀπότε πια	αὐτίκα πρῶ τηνικάδε	ἀμέσως πρῶ τόσο νωρίς, τέτοια ὥρα ἀκριβῶς τότε
οὐκέτι οὐπω ἔνθα αὔριον πρότερον ὑστάτον	ὄχι πια ὄχι ἀκόμη ὅταν αὔριο πρωτότερα τελευταία- τελευταία	πάλαι εἴτε τῆμερον πάλιν πρώτον πάτε	πρὸ πολλοῦ ἐπειτα σήμερα πάλι πρώτα πότε	τηνικαῦτα τηνίκα χθές τότε ὑστερον	σ' ἐκεῖνο τὸ χρόνο χτες τότε ὑστερὰ

αεί, έσαι = πάντα. Αλλά ο **αεί κρατῶν** = αυτός που κάθε φορά εξουσιάζει
 ο **αεί βασιλεύς** = ο κάθε φορά βασιλιάς
ποτέ = κάποια φορά· αλλά όταν βρίσκεται μετά από ερωτηματική λέξη σημαίνει: **άραγε, τάχα, σαν**
έτι = ακόμη· αλλά στις ερωτηματικές και αρνητικές προτάσεις σημαίνει **πια**.

2. Επιρρηματικοί προσδιορισμοί του τόπου

α) Η στάση σε τόπο

Εκφράζεται με τα επιρρήματα που λήγουν κυρίως σε **-ου, -θι, -σι** κ.λ.π.

Επιρρημα	Μετάφραση	Επιρρημα	Μετάφραση	Επιρρημα	Μετάφραση
πού	πού, σε ποιο μέρος	άγχι	κοντά	έκει	εκεί
πού	κάπου	όθι	όπου	έδῶ	εδώ
όπου	σ' οποιοδήποτε μέρος	άλλαχόθι	κάπου αλλού	ένθα	εκεί, αυτού, όπου
άλλαχού	σ' άλλο μέρος	πόθι	από πού	ένθάδε	εκεί, αυτού
αυτό	σ' αυτό το μέρος	πανταχόθι	από παντού	ένταυθα	εδώ
πανταχού	παντού	άμφοτέρωθι	από τις δύο πλευρές	χαμαί	χάμω στη γη
ύψου	το ύψος	άλλοθι	σ' άλλο τόπο	Άθήνησιν	στην Αθήνα
άγχου	κοντά	αυτόθι	σ' αυτό το μέρος	Θήθησιν	στη Θήβα

● β) Ή κίνηση σε τόπο

Εκφράζεται με τα επιρρήματα που λήγουν σε **-οι, -σε, -δε, -ζε**.

Επιρρημα	Μετάφραση	Επιρρημα	Μετάφραση	Επιρρημα	Μετάφραση
ποι, ποι	σε κάποιον τόπο	πάντοσε	προς όλα τα μέρη	ένθάδε	εκεί
όποι	όπου	άλλαχόσε	σ' άλλο τόπο	οίκαδε - οϊκονδε	στο σπίτι, προς την πατρίδα
πανταχού	σε κάθε τόπο	άλλοσε	σ' άλλο τόπο	Μεγαράδε	προς τα Μέγαρα
ένταυθοί	προς τα κει	έκεισε	προς τα εκεί	Άθήναζε	προς την Αθήνα
				δεύρο	προς τα δω

● γ) Η από τόπου κίνηση

Εκφράζεται με τα επιρρήματα που λήγουν σε **-θεν**.

Επιρρημα	Μετάφραση	Επιρρημα	Μετάφραση	Επιρρημα	Μετάφραση
πόθεν	από πού	αυτόθεν	από αυτό το μέρος	όπόθεν	από ποιο μέρος,
ποθέν	από κάπου	πανταχόθεν	από παντού	πατρόθεν	από τον πατέρα
ένθεν	από εκεί	όθεν	από όπου	ήώθεν	από το πρωί
έντευθεν	απ' εδῶ, από κει	έσωθεν	από μέσα	έωθεν	» »
έκειθεν	από κει	έξωθεν	απ'έξω	Άθήνηθεν	από την Αθήνα
άλλοθεν	από άλλο μέρος	οίκοθεν	από το σπίτι, από την πατρίδα	ένθενδε	απ' εδῶ, από κει

● δ) Η κίνηση μέσα από τόπο

Εκφράζεται με τα επιρρήματα που λήγουν σε -η

Επιρρημα	Μετάφραση	Επιρρημα	Μετάφραση	Επιρρημα	Μετάφραση
πῆ	σε ποιο μέρος	οὐδαμῆ	μέσα από κανένα μέρος	ῥη	μέσ' από κάπου
πή ἄλλη	σε κάποιο μέρος μέσ' απ' άλλο τόπο	ταύτη	μέσ' απ' αυτό τον τόπο	ῆ	μέσ' από κάπου
ἐκείνη	μέσ' από κείνο τον τόπο				

● 3. Επιρρηματικοί προσδιορισμοί του τρόπου
Ο τρόπος επιρρηματικά εκφράζεται

α) με τα επιρρήματα που λήγουν σε -ως, -ον, -α και παράγονται από επίθετα, αντωνυμίες και μετοχές

Επίθετα	Παράγωγα επιρρήματα	Μετοχές	Παράγωγα επιρρήματα	Αντωνυμίες	Παράγωγα επιρρήματα
δίκαιος καλός ἡδύς σώφρων	δικαίως , δικαιοτέρον, δικαιοτάτα καλῶς , καλλιον, κάλλιστα ἡδέως , ἡδιον, ἡδιστα σωφρόνως , σωφρονέστερον σωφρονέστατα	προσῆκων συμφέρων ἐσκεμμένος εἰκός	προσηκόντως συμφερόντως εσκεμμένως εἰκότως	οὗτος ἕτερος ἄλλος ὅς	οὕτως ἑτέρως ἄλλως ῶς, ὡδε

β) με τα επιρρήματα που λήγουν σε -εἰ, -τί, -δην, -δόν

Επιρρημα	Μετάφραση	Επιρρημα	Μετάφραση	Επιρρημα	Μετάφραση
παμφηφεί πανδημεί	με όλες τις ψήφους με όλο το λαόν	ἀδακρυτί κρύβδην	χωρίς δάκρυα κρυφά	συλλήβδην βάδην πρηνηδόν τυχόν	γενικά θήμα προς θήμα με τα πόδια, πεζη. μπρούμυτα ίσως

γ) με τα λεγόμενα δοτικοφανή επιρρήματα

Επιρρημα	Μετάφραση	Επιρρημα	Μετάφραση	Επιρρημα	Μετάφραση
σιωπῆ πάντη σχαλῆ	σιωπηλά με κάθε τρόπο θραδέως	τῆδε εἰκῆ προῖκα	ἔτσι στην τύχη δωρεάν, χάρισμα	σπουδῆ κομιδῆ	θιαστικά πάρα πολύ

● δ) με τα επιρρήματα

εὖ = καλά ἐξῆς = στη σειρά ἐφεξῆς = κατά σειρά

● 4. Επιρρηματικοί προσδιορισμοί του ποσού

μάλο = πολύ
μᾶλλον = περισσότερο
μάλιστα = πάρα πολύ

ἄλις = αρκετά
ἄγαν = πολύ
λίαν = πολύ

πάνυ = πάρα πολύ
σφόδρα = πάρα πολύ
πολύ = πολύ

Ενότητα 45η

● Εμπρόθετοι προσδιορισμοί

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Στρατός έτι <i>έν ταῖς Ἀθήναις</i> ἦν. 2. Ἐφευγον <i>διά τῆς πόλεως</i> . 3. Μάλιστα <i>διά τοὺς θεοὺς</i> ἐσωζόμεν. 4. Κροίσος <i>ἐπὶ Σάρδεων</i> ἔφευγε. 5. <i>Ἐπὶ κακῷ</i> ἀνθρώπου σίδηρος ἀνεύρηται. 6. Ἐξῆλθον <i>ἐπὶ θήραν</i> . 7. Ἔνδημος. 8. Διαφαίνομαι. 9. Ἐπελαύνω. 10. <i>Τῶν παίδων ἔνεκα</i> βούλει ζῆν;	Υπήρχε ἀκόμη στρατός στην Αθήνα. Ἐφευγαν μέσα ἀπὸ τὴν πόλη. Κυρίως ἐξαιτίας τῶν θεῶν σωζόμεν. Ὁ Κροίσος ἔφευγε πρὸς τὶς Σάρδεις. Τα ὄπλα ἔχουν θρεθεῖ γιὰ τὸ κακὸ τῶν ἀνθρώπων. Βγήκα γιὰ κυνήγι. Αὐτὸς ποὺ κατοικεῖ σ' ἕναν τόπο (ντόπιος). Φαίνομαι μέσα ἀπὸ κάτι. Πορεύομαι ἐνάντια σὲ κάποιον. Θέλεις νὰ ζεῖς χάρη τῶν παιδιῶν σου;

Τι εἶναι προθέσεις, σε τι χρησιμοποιούνται, σε τι διακρίνονται;

● **Προθέσεις** εἶναι ἀκλιτες λέξεις ποὺ μπαίνουν συνήθως μπροστὰ ἀπὸ κλιτές λέξεις, γιὰ νὰ δηλώσουν διάφορες ἐπιρρηματικές σχέσεις.

- Οἱ προθέσεις ἀρχικὰ ἦταν ἐπιρρήματα, κυρίως τοπικά.
- Στὴν αττικὴ διάλεκτο διατηρήθηκε με ἐπιρρηματικὴ σημασία ἡ πρόθεση: **Πρός** = προσέτι, ἐπὶ πλέον, ἐπιπροσθέτως.
- Οἱ προθέσεις χρησιμοποιούνται ἄλλες σὲ **σύνταξη**, δηλ. πάντοτε με μία ἀπὸ τὶς πλάγιες πτώσεις (Παρ. 1-6), καὶ σὲ **σύνθεση**, δηλ. γιὰ τὸ σχηματισμὸ συνθέτων λέξεων (Παραδ. 7-9), ἄλλες δὲ μόνο **σὲ σύνταξη** (Παραδ. 10).
- Οἱ προθέσεις ποὺ χρησιμοποιούνται καὶ **σὲ σύνταξη** καὶ **σὲ σύνθεση** ονομάζονται **κύριες** (Παραδ. 1-9).
- Οἱ προθέσεις ποὺ χρησιμοποιούνται μόνο **σὲ σύνταξη** ονομάζονται **καταχρηστικές** (Παραδ. 10).
- Απὸ τὶς κύριες προθέσεις ἄλλες συντάσσονται **με μία μόνο** ἀπὸ τὶς πλάγιες πτώσεις καὶ ονομάζονται **μονόπτωτες** (Παραδ. 1).
- Ἄλλες με **δύο** καὶ ονομάζονται **δίπτωτες** (Παραδ. 2-3).
- Ἄλλες με **τρεις** καὶ ονομάζονται **τρίπτωτες** (Παραδ. 4-6).

● Πίνακας συντάξεως τῶν κυρίων προθέσεων

1. Μονόπτωτες

	Προθέσεις	Πτώση	Παραδείγματα	Μετάφραση	Τι σημαίνει
αντί	γενική		Ἄντι τῶν πιτύων ἄνδρες εἰσ- τήκεσαν. Πολέμιος ἀντί φίλου κατέ- στη. Ἵμφελῶ αὐτόν, ἀνθ' ὧν εὐ- ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου	Ἀπέναντι ἀπὸ τὰ πεύκα εἶχον σταθεῖ ἄνδρες. Εχθρὸς ἀντί γιὰ φίλο ἔγινε. Τὸν ὠφελῶ γι' ὅσες εὐεργεσίες μου πρόσφερε αὐτὸς	◀ Κυριολεκτικὰ τόπο (=ἀπέναντι). ◀ Μεταφορικά 1. αντικατάσταση (=αντί) 2. αιτία (=για).

<p>από</p>	<p>γενική</p>	<p>Ἄπεχει ἀπό Φυλῆς δέκα στάδια. Εὐθύς ἀπό παλαιοῦ.</p> <p>Ἐγεγόνει ἀπό Ἡρακλέους.</p> <p>Ἄπο Κόλχων φασί μεμαθηκέναι. Εἶματα ἀπό ξύλων πεποιημένα. Ἄπο τούτου τοῦ τολμήματος ἐπηνέθη. Ἐζων ἀπό ὕλης ἀγρίας. Ἡ ὕλη ἀπό τοῦ αὐτομάτου πῦρ καί φλόγα ἀνήκε. Ἐπράχθη ἀπ' αὐτῶν οὐδέν ἔργον ἀξιόλογον.</p>	<p>Ἀπέχει μακριά από τη Φυλή 10 στάδια. Ἀμέσως από παλιά.</p> <p>Εἶχε την καταγωγή από τον Ηρακλή. Ισχυρίζονται ότι τα έχουν μάθει από τους Κόλχους. Ενδύματα κατασκευασμένα από ξύλα. Επαινέθηκε γι' αυτό το τόλμημα. Ζούσαν από τα άγρια δάση. Τα ξύλα αυτόματα ανέδωκαν φωτιά και φλόγα. Ἀπ' αυτούς δεν έγινε κανένα αξιόλογο έργο.</p>	<p>◀ Κυριολεκτικά 1. τόπο (=μακριά από) 2. χρόνο (=από τότε) ◀ Μεταφορικά 1. καταγωγή ἢ προέλευση 2. ύλη 3. αἰτία (=από, για) 4. μέσο 5. τρόπο 6. ποιητικό αίτιο</p>
<p>ἐξ ἢ ἐκ</p>	<p>γενική</p>	<p>Ἄπῃσαν ἐκ τῆς πατρίδος. Ἐκ τοῦ ἀρίστου, προήγαγεν ὁ Χειρίσοφος τό στράτευμα. Ἐκ πατρός εὐγενοῦς ἦν.</p> <p>Ἐποιοῦντο γεφύρας ἐκ τῶν φοινίκων. Συνετάσσετο ἐκ τῶν ἔτι προσόντων. Κατηγόρει ἐκ τοῦ ἐμφανούς. Ἐτελεύτησεν ἐκ τοῦ τραύματος. Ἐκ τῶν ἔργων καί αὐτοί ἐκρίνοντο. Ἐκείνῳ ἢ χώρα ἐκ βασιλέως ἐδόθη.</p>	<p>Ἐφευγαν από την πατρίδα. Ἀμέσως μετά το πρόγευμα ο Χειρίσοφος οδήγησε προς τα μπρος το στράτευμα. Κατάγονταν από πατέρα καλού γένους. Κατασκεύαζαν γέφυρες από κορμούς φοινίκων. Συντάσσονταν από αυτούς που ακόμη προσέρχονταν. Κατηγορούσε φανερά. Πέθανε εξαιτίας του τραύματος.</p> <p>Σύμφωνα προς τα έργα τους και οι ίδιοι κρίνονταν. Σ' εκείνον η χώρα δόθηκε από το βασιλιά.</p>	<p>◀ Κυριολεκτικά 1. τόπο (=από) 2. χρόνο ◀ Μεταφορικά 1. καταγωγή 2. ύλη ή όργανο » » 3. τρόπο 4. αἰτία 5. συμφωνία 6. ποιητικό αίτιο</p>
<p>πρό</p>	<p>γενική</p>	<p>Ἐναυμάχουν πρό τοῦ στόματος τοῦ μεγάλου λιμένος. Οἱ προφύλακες οὐκ εἰσαφῆκαν αὐτούς πρό ἡμέρας.</p> <p>Πρό τῆς Σπάρτης ἀπέθνησκον. Ἐρῶ καί πρό τῶνδε.</p> <p>Ἄιροῦμαι πρό δουλείας θάνατον.</p>	<p>Ναυμαχοῦσαν μπρος από το στόμιο του μεγάλου λιμανιού. Οἱ προφυλακές δεν άφησαν αὐτούς να μπουν στο στρατόπεδο, προτού ξημερώσει. Σκοτώνονταν χάρη της Σπάρτης. Θα μιλήσω και εξ ονόματος αὐτῶν. Προτιμῶ περισσότερο το θάνατο από τη δουλεία.</p>	<p>◀ Κυριολεκτικά 1. τόπο 2. χρόνο ◀ Μεταφορικά 1. υπεράσπιση (=υπέρ, χάρη, για) 2. αντιπροσώπευση 3. προτίμηση ή εκλογή</p>
<p>έν</p>	<p>δοτική</p>	<p>Ὁ στρατός ἔτι έν ταῖς Ἀθῆναις ἦν. Ἐν σπονδαῖς ἐπειρώντο καταλαβεῖν τήν πόλιν. Ἐν ὀπλοῖς – έν ἐσθῆτι – έν τοῖς πρώτοις. – έν τινί ἐστι. Ἐν πυρί ἐνέπρησαν τήν πόλιν.</p>	<p>Ὁ στρατός βρίσκονταν ακόμη στην Αθήνα. Σε περίοδο ειρήνης προσπαθοῦσαν να καταλάβουν την πόλη. Υπό τα όπλα – φέρνοντας ένδυμα – μεταξύ των πρώτων. –Είναι στην εξουσία κάποιου. Ἐκαψαν την πόλη με φωτιά.</p>	<p>◀ Κυριολεκτικά 1. τόπο (=σε, μεταξύ) 2. χρόνο(=μέσα σε) ◀ Μεταφορικά 1. τόπο 2. όργανο ή τρόπο.</p>

		Ἄπεκτειναν ἐν τῇ προφάσει ταύτη. Ἄθηναῖοι ἐν αἰτία εἶχον Περικλέα. Τὴν δίκην ἐν τῷ Ὀλυμπιακῷ νόμῳ κατεδίκασαντο.	Σκότωσαν μ' αὐτῇ τῇ δικαιολογία. Οἱ Ἀθηναῖοι εἶχαν ὑπὸ κατηγορία τον Περικλή. Ἐκαμαν ὥστε να εκδοθεῖ καταδικαστικὴ ἀπόφαση σύμφωνα με τον Ὀλυμπιακὸ νόμο.	3. μέσο, τρόπο 4. κατάσταση 5. συμφωνία
σύν ἢ ξύν	δοτικὴ	Ἐπαιδεύετο σύν τῷ ἀδελφῷ καὶ σύν τοῖς ἄλλοις παισὶ. Ἐσηλθον ξύν ὄπλοις ἐς Πλάταιαν. Ξύν τοῖς θεοῖς ἐπίωμεν ἐπὶ τοὺς ἀδικοῦντας. Σύν τῷ νόμῳ τὴν ψῆφον ἔθεντο. Ἐγὼ ταῦτα ἐποίησα σύν δίκῃ. Ἐμάχοντο σύν μαχαίρᾳ καὶ θῶρακι.	Εκπαιδεύονταν μαζί με τον ἀδελφὸ και με τα ἄλλα παιδιὰ. Μπήκαν ἐνοπλοὶ στις Πλαταιάς. Μέ τη βοήθεια των θεῶν ας επιτεθούμε ἐνάντια αὐτῶν που μας αδικοῦν. Εψήφισαν σύμφωνα με το νόμο. Εγὼ δίκαια ἐπράξα αὐτὰ. Μάχονταν με μαχαίρι και θῶρακα.	◀ Μεταφορικά 1. συνοδεία (=μαζί, μαζί με) ” ” 2. συνδρομὴ ἢ βοήθεια 3. συμφωνία 4. τρόπο 5. μέσο
εἰς	αιτιατικὴ	Κατέβην χθές εἰς Πειραιᾶ, Ἦ σὴ Πατρίς εἰς σέ ἀποβλέπει. Ἐδόκει εἰς τὴν ἐπιούσαν ἔω ἦξεν βασιλέα. Οὐδείς ἐμέμφετο αὐτοὺς εἰς φίλιαν. Ταῦτα εἰς κέρδος ἔδρασαν. Διέφθειραν εἰς εἴκοσι μάλιστα ἰππέας καὶ ὀπλίτας ὁμοῦ. Ἐς τάχος—εἰς κοινόν. Ἐς τὸ πᾶν.	Κατέβηκα χτες στον Πειραιᾶ. Ἡ πατρίδα σου ἔχει σε σε στραμμένα τα βλέμματα. Φαίνονταν ὅτι μέχρι το ἐπόμενο πρωὶ θα ἔλθει ο βασιλιάς. Κανένας δεν τους κατηγοροῦσε ως προς τη φίλια. Αὐτὰ τα ἐπράξαν για κέρδος. Σκότωσαν περίπου εἴκοσι ἰππεῖς και οπλίτες μαζί. Γρήγορα – ἀπὸ κοινού. πάντως.	◀ Κυριολεκτικὰ 1. τόπο (=σε, προς) ἢ κατεύθυνση 2. χρόνο (=μέχρι) ◀ Μεταφορικά 1. αναφορὰ 2. σκοπὸ 3. αριθμητικὸ ὄριο 4. τρόπο

2. Δίπτωτες

διά	γενικὴ	Ἐφευγον διὰ τῆς πόλεως Θορύβου ἤκουσε διὰ τῶν τάξεων ἰόντος. Ἐκαὶον πυρὰ πολλὰ διὰ νυκτός. Δι' αἵματος οὐ διὰ μέλανος τρῶς νόμους ὁ Δράκων ἔγραψε. Ἐλεγε δι' ἑρμηνέως τοιάδε. Διὰ τάχους – διὰ βραχέων.	Ἐφευγαν μέσα ἀπὸ την πόλη. Ἄκουσε θόρυβο να περνᾶ μέσα ἀπὸ τις τάξεις. Ἐκαὶαν πολλὰ πυρὰ κατὰ την διάρκεια της νύχτας. Με αἷμα και ὄχι με μελάνι ἔγραψε ο Δράκων τους νόμους. Ἐλεγε διὰ μέσου διερμηνέα τα εἰς περίπου. Ταχέως—βραδέως.	◀ Κυριολεκτικὰ 1. τόπο (=μέσα ἀπὸ) ” ” 2. χρόνο ◀ Μεταφορικὰ 1. ὄργανο ἢ μέσο ” ” 2. τρόπο
	αιτιατικὴ	Ἐλαύνομεν διὰ τάφρον ἵππους. Ἄνειρός μοι ἦλθε διὰ νύκτα. Λέγονται Ἀθηναῖοι διὰ Περικλέα θελιτοῦς γεγονέναι.	Ὀδηγοῦμε μέσα ἀπὸ την τάφρο τους ἵππους. Εἶδα ὄνειρο κατὰ τη διάρκεια της νύχτας. Λέγεται ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐξαιτίας του Περικλή ἐγιναν καλύτεροι	◀ Κυριολεκτικὰ 1. τόπο (=μέσα ἀπὸ) 2. χρόνο (=κατὰ τη διάρκεια) ◀ Μεταφορικὰ 1. αἰτία
		Ἦφανίζοντο κατὰ τῆς θαλάσσης.	Ἐξαφανίζονταν κάτω ἀπὸ τη θάλασσα.	◀ Κυριολεκτικὰ 1. τόπο(=αποκάτω, υποκάτω, κάτω, σε)

	γενική	Ἔλεγε καθ' ἡμῶν ἔσχατα κακά. Ταῦτα κατά πάντων Περσῶν ἔχομεν λέγειν.	Ἔλεγε ἐναντίον μας τα χειρότερα κακά. Αὐτά σχετικά με όλους τους Πέρσες μπορούμε να λέμε.	◀ Μεταφορικά 1. ἐναντίον 2. αναφορά
κατά	αιτιατική	Ἔμενον κατά χώραν. Κατά Λακεδαιμονίους ἔστησε Πέρσας. Γέγραπται ὡς ἕκαστα ἐγγίνετο κατά θέρος καί χειμῶνα . Κατά τάχος – κατά σπουδήν . Αὐτοὶ κατά μόνας ἀπεωσάμεθα Κορινθίους. Οἱ Ἕλληνες παρήλαυνον τεταγμένοι κατά ἴλας καί κατά τάξεις . Οἱ πόλεμοι οἱ προγεγεμημένοι οὐ κατά τὰς δυνάμεις ἀλλὰ κατά τό δίκαιον τό τέλος εὐλήφασιν. Τά κατά τήν Κύρου τελευτήν . Κατά φιλίαν αὐτοῦ οἱ πλείστοι ξυνέσποντο.	Ἔμεναν στη θέση τους. Ἀπέναντι ἀπό τους Λακεδαιμονίους τοποθέτησε τους Πέρσες. Ἔχουν γραφεῖ ὅπως κάθε ένα ἐγίνονταν κατά τη διάρκεια του θέρους και του χειμῶνα. Γρήγορα-εσπευσμένα. Ἐμεῖς μόνοι μας ἀποκρούσαμε τους Κορινθίους. Οἱ Ἕλληνες παρέλαυναν συταγμένοι σε τμήματα ἰππικοῦ και πεζικοῦ. Οἱ προηγούμενοι πόλεμοι ἔχουν τελειώσει ὄχι σύμφωνα με τις δυνάμεις ἀλλὰ σύμφωνα προ το δίκαιο. Ὅσα ἀφοροῦν το θάνατο του Κύρου. Ἐνεκα της φιλίας του οἱ περισσότεροι ἀκολούθησαν.	◀ Κυριολεκτικά 1. τόπο » 2. χρόνο ◀ Μεταφορικά 1. τρόπο » 3. διανομή 4. συμφωνία 5. αναφορά 6. αἰτία
ὑπέρ	γενική	Ἔπερ τῆς κώμης γήλοφος ἦν. Ἔπερ τῆς Ἑλλάδος ἐτιμωρούμην. Ἴερά θυόμενα ὑπέρ τῆς πόλεως . Ἦγειτο τῆς ἐσβολῆς Κλεομένης ὑπέρ Πausανίου νεωτέρου ἔτι. Ἔπερ ἀρετῆς ἀθανάτου πάντες πάντα ποιοῦσι. Ὁργίζετο ὑπέρ τῶν γεγεννημένων . Ἔπερ οὐ νῦν μέλλετε τήν ψῆφον φέρειν.	Πάνω ἀπό την κώμη υπήρχε γήλοφος. Για υπεράσπιση της Ελλάδας τιμωρούσα. Θυσίες που γίνονται χάρη της πόλεως. Ἦταν ἀρχηγός της εἰσβολῆς ο Κλεομένης ἀντί του Πausανία που ἦταν ἀκόμη νεώτερος (του δέοντος). Για την ἀθάνατη ἀρετή οἱ πάντες κáμνουν τα πάντα. Ὁργίζονταν γι' αὐτά τα οποία εἶχαν γίνει. Σχετικά με αὐτό, το οποίο τώρα πρόκειται να αποφασίσετε.	◀ Κυριολεκτικά 1. τόπο (=πάνω ἀπό) ◀ Μεταφορικά 1. υπεράσπιση 2. χάρη 3. αντιπροσώπευση (ἀντί-για) 4. σκοπό (για) 5. αἰτία (ἐνεκα, για) 6. αναφορά (σχετικά με, περί)
	αιτιατική	Ἐπολέμει τοῖς Θραξί τοῖς ὑπέρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι. Ἐπεσον ὑπέρ τεσσαράκοντα ἀνδρας . Ναύκληρον μεγέθει καί ῥώμῃ ὑπέρ τοὺς ἐν τῇ νηϊ πάντας . Ἔπερ τεσσαράκοντα ἀφ' ἧθης ἐστί.	Πολεμοῦσε ἐναντία στους Θράκες που κατοικοῦν πάνω ἀπό τον Ἑλλήσποντο. Σκοτώθηκαν περισσότεροι ἀπό σαράντα. Πλοίαρχο στο μέγεθος και στην δύναμη που ξεπερνά όλους που βρίσκονταν στο πλοίο. Εἶναι πέρα ἀπό τα σαράντα ἐτή ἀπό την εφηβική ηλικία.	◀ Κυριολεκτικά τόπο (=πάνω ἀπάπέρα) ◀ Μεταφορικά 1. υπερβάση μέτρου ἢ ὀρίου » » 2. υπερβάση χρονικοῦ ὀρίου .

3. Τρίπτωτες

ἀνά	γενική	Ἦς εἰπῶν ἀνά νηός ἔσθην.	Ἔτσι ἀφοῦ εἶπα, ἀνέθηκα στο πλοίο	◀ Κυριολεκτικά τόπο
-----	--------	---------------------------------	-----------------------------------	----------------------------

	δοτική	Χρυσέαισιν ἀνά ἵπποις .	Πάνω σε χρυσά αμάξια	Κυριολεκτικά τόπο (=πάνω σε)
ἀνά	αιτιατική	Ἄνά τόν ποταμόν οὐχ οἶόν τ' ἔστιν πλέειν. Ἄνά τά ὄρη ἐπλανῶντο. Ἄνά τās προτέρας ἡμέρας. Ἐξ λόχους ἀνά ἑκατόν ἀνδρας Ἐφευγον ἀνά κράτος.	Δεν είναι δυνατόν να πλέει κανείς αντίθετα προς το ρεύμα του ποταμού. Πλανιώνταν πάνω στα βουνά. Κατά τις προηγούμενες μέρες. Ἐξι λόχους ἀπό ἑκατό ἀνδρες. Ἐφευγαν με ὅλες τους τις δυνάμεις.	⚡ Κυριολεκτικά 1. τόπο (=πάνω σε) » 2. χρόνο ⚡ Μεταφορικά 1. διανομή 2. τρόπο
	γενική	Διεφέροντο ἀμφ' ὧν εἶχον.	Φιλονικούσαν σχετικά με αυτά που είχαν (αρπάξει).	⚡ Μεταφορικά αναφορά (=σχετικά με, για)
ἀμφί	δοτική	Ἀχαιοὶ ἔστασαν ἀμφὶ Μενoitιάδῃ. Ἔριν εἶχον ἀμφὶ μουσικῇ.	Οἱ Ἀχαιοὶ στάθηκαν γύρω ἀπὸ το Μενoitιάδῃ (Πάτροκλο). Φιλονικούσαν γύρω ἀπὸ τῆ μουσικῇ.	⚡ Κυριολεκτικά και μεταφορικά τόπο (=γύρω) »
	αιτιατική	Ἦν ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευομένων. Τὸν μὲν ἀμφὶ τὸν χειμῶνα χρόνον διῆγεν ἐν Βαθυλῶνι, τὸν δὲ ἀμφὶ ἔαρ ἐν Σούσοις. Ἦσαν δὲ πελτασταὶ ἀμφὶ τοῦς διαχιλίους.	Ἦταν ὁ Σωκράτης ἀπὸ τους ἐκστρατεύοντες γύρω ἀπ' τῆ Μίλητο. Κατὰ το χειμῶνα περνοῦσε στη Βαθυλῶνα, κατὰ τὴν ἀνοιξὴ στα Σούσα. Ἦταν πελταστὲς περίπου δυο χιλιάδες.	⚡ Κυριολεκτικά 1. τόπο (=γύρω ἀπὸ) 2. χρόνο (=περίπου, κατὰ) ⚡ Μεταφορικά περίπου
ἐπί	γενική	Κύρος ἤλαυεν ἐφ' ἄρματος. Κροίσος ἐπὶ Σάρδεων ἔφευγε. Μηδεμία συμφορὰ γεγένηται ἐπὶ τῆς ἑμῆς βασιλείας. Ὁ ἐπὶ τῶν δεσμών. Ἐπὶ ὀλίγων μαρτύρων. Ἐπὶ δὲ τῶν ἀδελφῶν τοῦτο ἀγνοοῦσι. Ἐπορεύοντο ἐπὶ τεσσάρων.	Ὁ Κύρος ἔτρεχε πάνω σ' ἄρμα. Ὁ Κροίσος ἔφευγε προς τις Σάρδεις. Καμιά συμφορὰ δεν ἔχει γίνεῖ ἐπὶ τῆς βασιλείας μου. Ὁ ἐπόπτης του δεσμητηρίου. Ενώπιον λίγων μαρτύρων. Σχετικά με τους ἀδελφούς ἀγνοοῦν αὐτό. Πορεύονταν ἀνά τέσσερεις.	⚡ Κυριολεκτικά 1. τόπο (=πάνω σε, προς) » 2. χρόνο ⚡ Μεταφορικά 1. επιστάσια 2. ενώπιο 3. αναφορά 4. διανομή
	δοτική	Ἔστι βασιλεία ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσίου ποταμοῦ. Ἐπὶ τῷ τρίτῳ σημείῳ ἔπεσθέ μοι. Κατέλιπεν ἐπὶ ταῖς ναυσὶν Ἀντίοχον. Ἐπὶ τῷ σίτῳ ὕδωρ ἔπινον. Κύρος βουλευέται ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ. Ἰσχύνητο ἐπὶ τοῖς κοινῶς ἀμαρτήμασιν. Ἐπὶ κακῷ ἀνθρώπου σίδηρος ἀνεύρηται.	Υπάρχουν βασιλικά ἀνάκτορα πάνω στις πηγές του Μαρσίου ποταμοῦ. Ευθύς μετὰ το τρίτο σημεῖο ἀκολουθεῖτε με. Ἄφησε σαν ἀρχηγὸ στα πλοῖα τὸν Ἀντίοχο. Μαζί με το φαγητὸ ἔπιναν νερό. Ὁ Κύρος σκέπτεται πῶς δε θα εἶναι πια ὑπὸ τὴν ἐξουσία του ἀδελφού του. Ἀισθάνονταν ντροπὴ για τα κοινὰ σφάλματα. Για το κακὸ του ἀνθρώπου ἔχουν βρεθῆ τα ὄπλα.	⚡ Κυριολεκτικά 1. τόπο (=πάνω σε) 2. χρόνο (=ευθύς, μετὰ) ⚡ Μεταφορικά 1. επιστάσια 2. προσθήκη (=εκτός ἀπὸ, κοντὰ σε) 3. εξάρτηση 4. αιτία (=για) 5. σκοπὸ

		Ἡρώτα ἐπί τοῖσιν ἄν σύμμαχος γένοιτο.	Ῥωτοῦσε ὑπό ποῖους ὄρους θα γίνονταν σύμμαχος.	6. ὄρο ἢ συμφωνία
ἐπί	αιτιατική	Ἐπί τό ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος. Τό ὄμμα ἐπί πολλά στάδια ἐξικνεῖται. Ἐδῆουν τήν γῆν ἐπί δύο ἡμέρας . Ἄει ἐπί πρώτων ἐμέ ἔρχεται τῶν πολιτῶν. Ἐστρατεύετο ἐπί τοῦς Λυδούς . Οὔτε ἐπί ξένια τόν κήρυκα ἐκάλεσαν. Ἐξῆλθον ἐπί θήραν .	Ο Χειρίσοφος ἀνέθηκε στην κορυφή. Το βλέμμα φτάνει σε πολλά στάδια. Ερήμωναν τη χώρα ἐπί δυο μέρες. Πάντοτε σε μένα πρώτο ἔρχεται ἀπό τους πολίτες. Ἐξεστράτευε ἐναντίον των Λυδῶν. Οὔτε για φιλοξενία κάλεσαν τον κήρυκα. Βγήκαν για κυνήγι.	◀ Κυριολεκτικά 1. τόπο (=πάνω σε) ἢ ἔκταση » 2. χρόνο (=κατά τη διάρκεια) ◀ Μεταφορικά 1. διεύθυνση ἀπλή ἢ ἐχθρική 2. σκοπό (=για) »
		Ἔως ἦν μετ' ἀνθρώπων . Οἱ Λακεδαιμόνιοι καί οἱ Ἀθηναῖοι ἐπολέμησαν μετά τῶν ξυμμάχων πρὸς ἀλλήλους. Ἰκέτευσε τοῦς δικαστάς μετά πολλῶν δακρύων .	Ἔως ὅτου βρίσκονταν μεταξύ των ἀνθρώπων. Οἱ Λακεδ. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πολέμησαν μαζί με τους συμμάχους τους μεταξύ τους. Ἰκέτευσε τους δικαστές με πολλά δάκρυα.	◀ Κυριολεκτικά τόπο (=μεταξύ) ◀ Μεταφορικά 1. συνεργασία (=μαζί με, με) 2. τρόπο
μετά	δοτ.	Μετ' Ἀργείοις ἀγορεύεις.	Μιλᾶς μεταξύ των Ἀργείων.	τόπο (=μεταξύ)
		αιτιατική	Θεωρήσατε μάλιστα τό πράγμα ἐκ τούτων, ἃ μετά χειρας ἔχετε. Μετά ταῦτα ἀνέστη Προκλῆς. Πόλιον ἔχει πλουσιωτάτην ἐν τῇ Ἀσίᾳ μετά Βαθυλώνα . Αἴας δέ μετ' ἐκείνῳ ἠρίστευσεν.	Ἐξετάσατε κυρίως την ὑπόθεση με βάση αὐτά τα στοιχεία που ἔχετε ἀνάμεσα στα χέρια σας. Μετά ἀπό αὐτά σηκώθηκε ο Προκλής. Ἐχει την πιο πλοῦσια πόλη στην Ἀσία μετά τη Βαθυλώνα. Ο Αἴας μετά ἀπό αὐτὸν διακρίθηκε στην ἀνδρεία.
παρά	δοτική	Φάσανον ὀξύ ἐρυσσάμενος παρά μηροῦ . Ταῦτα οἱ Ἕλληνες πυνθάνονται παρά πυρσῶν . Ἄγγελια ἦκει παρά βασιλέως . Οὐ παρά μητρὶ σιτοῦνται οἱ παῖδες ἀλλὰ παρά τῷ διδασκάλῳ . Παρ' ἡμῖν μὲν γάρ οὐ σοφόν τόδε.	Ἀφοῦ ἔσυρε κοφτερό ξίφος ἀπὸ το μηροῦ. Αὐτά οἱ Ἕλληνες τα πληροφοροῦνται ἀπὸ πυρσούς. Ἀναγγελία ἔχει ἔλθει ἀπὸ το βασιλιά. Τα παιδιά δεν τρέφονται κοντά στη μητέρα ἀλλὰ κοντά στο δάσκαλο. Διότι κατὰ την κρίση μας αὐτὸ δεν εἶναι σοφὸ.	◀ Κυριολεκτικά 1. τόπο (=ἀπὸ κοντά, ἀπὸ) ◀ Μεταφορικά προέλευση (ἀπὸ μέρους, ἀπὸ) » ◀ Κυριολεκτικά τόπο (=κοντά) ◀ Μεταφορικά κατὰ την κρίση
		αιτιατική	Ἐνταῦθα ἦν παρά τήν ὁδόν κρήνη. Πέμπει παρά Ξενοφῶντα τοῦς πελταστὰς. Δόλιον ἄνδρα φεῦγε παρ' ὄλον τόν θίον .	Ἐδῶ ἦταν κοντά στο δρόμο πηγῆ. Στέλνει προς τον Ξενοφῶντα τους πελταστὰς. Ἀπόφευγε το δόλιο ἄνδρα σ' ὅλη σου τη ζωῆ.

παρά		<p>Παρά τά άλλα ζῶα, ὡσπερ θεοὶ ἄνθρωποι θιοτεύουσιν. Ἐάν τι ἔχῃς λέγειν παρά ταῦτα, μάτην ἐρεῖς.</p> <p>Παρά τόν νόμον ἀπέκτειναν.</p> <p>Παρά ἔν πάλαισμα ἔδραμε νικᾶν Ὀλυμπιάδα.</p> <p>Πολλοῖς ἤδη ἡ σωτηρία παρά τούτου ἐγένετο.</p>	<p>Σε σύγκριση προς τα άλλα ζῶα οἱ ἄνθρωποι ζουν σαν θεοί. Ἐάν ἔχεις να πεις κάτι διαφορετικό από αυτά, μάταια θα το πεις.</p> <p>Σκότωσαν αντίθετα προς το νόμο.</p> <p>Ἄν ἐξαιρέσουμε την πάλη, θα νικούσε Ὀλυμπιακή νίκη (στο πένταθλο).</p> <p>Σε πολλούς ἤδη ἡ σωτηρία ἐξαιτίας τούτου προήλθε.</p>	<p>◀ Μεταφορικά</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. σύγκριση 2. διαφορά ἢ ἐναντιότητα <p style="text-align: center;">» »</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. ἐξαιρέση 4. αἰτία (=ἐνεκα, ἐξαιτίας)
	γενική	<p>Φοινιά αἰχμά κατέλυσε τείχη περί Δαρδανίας. Διαφοραί περί γῆς ὄρων.</p> <p>Βουλευόνται περί τῆς κοινῆς σωτηρίας.</p>	<p>Ὁ φονικός πόλεμος κατέλυσε τα γύρω ἀπ' τῆ Δαρδανία τείχη. Διαφορές σχετικές με τα σύνορα τῆς χώρας.</p> <p>Συσκέπτονται σχετικά με την κοινή σωτηρία.</p>	<p>◀ Κυριολεκτικά</p> <p>τόπο (=πέριξ, γύρω)</p> <p>◀ Μεταφορικά</p> <p>αναφορά</p> <p style="text-align: center;">»</p>
	δοτική	<p>Θώρακα περί τοῖς στέρνοις ἔχει. Δεδιότες περί τῷ χωρίῳ.</p>	<p>Φορεῖ θώρακα γύρω ἀπό το στήθος.</p> <p>Ἐπειδὴ φοβόταν σχετικά με την περιοχὴ.</p>	<p>◀ Κυριολεκτικά</p> <p>τόπο (=πέριξ)</p> <p>◀ Μεταφορικά</p> <p>αναφορά</p>
περί	αιτιατική	<p>Φυλακάς δεῖ περί τό στρατόπεδον εἶναι. Ἐτύγχανεν δέ περί τούτων τόν χρόνον καί Φαρνάβαζος πρὸς Τισσαφέρνην ἀφιγμένος.</p> <p>Τοιαύτην γνώμην εἶχε περί τόν πατέρα. Οἱ νόμοι οἱ περί τούς γάμους. Ἀπέδανον περί τούς χίλιους.</p>	<p>Πρέπει να υπάρχουν φρουρές γύρω ἀπό το στρατόπεδο. Κατά τύχη κατ' αὐτόν περίπου το χρόνο εἶχε ἔρθει και ο Φαρνάβαζος στον Τισσαφέρνη.</p> <p>Τέτοια γνώμη εἶχε ὅσον αφορά τον πατέρα.</p> <p>Οἱ νόμοι οἱ σχετικοί με τους γάμους.</p> <p>Σκοτώθηκαν περίπου χίλιοι.</p>	<p>◀ Κυριολεκτικά</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. τόπο (=γύρω ἀπό) 2. χρόνο (=περίπου) <p>◀ Μεταφορικά</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. αναφορά <p style="text-align: center;">»</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. ποσό κατὰ προσέγγιση, περίπου
	γενική	<p>Εἰσι δέ οὔτοι οἱ χώροι πρὸς θαλάσσης. Ἐστρατοπεδεύοντο πρὸς Ὀλύμβου. Γένος δέ ἐξ Ἀλικαρνασοῦ τά πρὸς πατρός. Οὐ γάρ ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπου ἔχοντα μή ἀποδιδόναι.</p> <p>Σπονδάς ἐποίησαντο πρὸς τῶν Θηβαίων μᾶλλον ἢ ἑαυτῶν.</p>	<p>Βρίσκονται αὐτοὶ οἱ χώροι προς το μέρος τῆς θάλασσης. Στρατοπεδεύουν ἀπέναντι τῆς Ὀλύμβου.</p> <p>Ὡς προς τον πατέρα το γένος του ἦταν ἀπ' τὴν Ἀλικαρνασό. Γιατί δεν ἦταν σύμφωνο προς το χαρακτήρα του Κύρου να ἔχει και να μην πληρώνει.</p> <p>Ἐκαμαν συνθήκες μᾶλλον προς ὄφελος των Θηβαίων παρά δικό τους.</p>	<p>◀ Κυριολεκτικά</p> <p>τόπο (=προς το μέρος, ἀπέναντι, προς)</p> <p style="text-align: center;">» »</p> <p>◀ Μεταφορικά</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. αναφορά (=σχετικά με, ως προς) 2. συμφωνία 3. ωφέλεια
πρὸς	δοτική	<p>Πρὸς τῷ Γεραιστῷ τά πλοῖα συνέλαβεν. Ἄει πρὸς ᾧ εἶη ἔργῳ τοῦτο ἐπραττεν.</p> <p>Πρὸς τούτοις μανθάνουσι καί τοξεύειν.</p>	<p>Συνέλαβε τα πλοῖα κοντά στο Γεραιστό.</p> <p>Πάντοτε ἐπραττε ἐκεῖνο το ἔργο, με το οποίο ἦταν ἀπασχολημένος.</p> <p>Ἐπί πλέον μαθαίνουν και να ταξεύουν.</p>	<p>◀ Κυριολεκτικά</p> <p>τόπο (=κοντά σε)</p> <p>◀ Μεταφορικά</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ασχολία 2. προσθήκη
	αιτιατ	<p>Ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς.</p> <p>Ἐπεὶ δέ πρὸς ἡμέραν ἦν.</p>	<p>Ἔρχονται προς το μέρος μας.</p> <p>Ὅταν ξημέρωνε περίπου.</p>	<p>◀ Κυριολεκτικά</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. τόπο (προς το μέρος, προς) 2. χρόνο (=περίπου)

πρός	αιτιατική	Καί δεῖται μή πρόσθεν καταλύσαι πρός τούς ἀντιστασιώτας . Ἦ ἐν Μαραθῶνι μάχη Μήδων πρός Ἀθηναίους . Ἵνα πρός τόν ὑπάρχοντα καιρόν ἕκαστα θεωρήτε. Πρός τάς τιμάς τῶν κριθῶν τά ἀλφίτα πωλοῦσι. Οὐδέ πρός ἄργύριον τήν εὐδαιμονίαν ἔκρινον. Πρός τό τελευταῖον ἐκθόν ἕκαστον τῶν πρὶν ὑπαρξάντων κρίνεται. Οἱ πολῖται πρός ἀνδρείαν ἐπαιδεύθησαν.	Και (τον) παρακαλεῖ να μη συμπλιωθεῖ προηγουμένως με τους πολιτικούς του αντιπάλους. Ἡ μάχη στο Μαραθῶνα των Μήδων ἐνάντια στους Αθηναίους. Για να εξετάζετε κάθε ένα σχετικὰ με τη θεωρία που ὑπάρχει. Σε σύγκριση με τις τιμές των κριθῶν πωλοῦν τὰ ἀλευρα. Οὔτε ἔκρινον την ευτυχία σε σύγκριση προς τα χρήματα. Σύμφωνα με την τελική ἔκβαση των πραγμάτων κρίνεται κάθε ένα ἀπ' αὐτά που ἔγιναν πρὶν. Οἱ πολῖτες εκπαιδεύτηκαν για να εἶναι ἀνδρεῖοι.	◀ Μεταφορικά 1. ἐνέργεια φιλική ἢ ἐχθρική (=με, ἐνάντια) » » 2. αναφορά (=σχετικὰ με, ως προς) 3. σύγκριση (σε σύγκριση με, μπρος σε) σύγκριση 4. συμφωνία (=σύμφωνα με) 5. σκοπό (=για)
	γενική	Πηγή χαριστάτη ὑπό τῆς πλατάνου ρεῖ. Ἵπό ἀπλοίας ἐνδιέτρεψεν οὐκ ὀλίγον χρόνον. Πολλά τῶν ὑποζυγίων ἀπώλετο ὑπό λιμοῦ . Οἱ Αἰγύπτιοι ἐξήγον Ἑρακλέα ὑπό πομπῆς ὡς θύσοντες τῷ Δίῳ. Ἔζη ὑπό πολλῆς ἐπιμελείας .	Ὠραιότατη πηγή ρεῖ κάτω ἀπό τὴν πλατάνι. Ἐξαιτίας ἀπλοίας καθυστέρησε πολύ χρόνο. Πολλά ἀπὸ τὰ υποζύγια χάθηκαν ἀπὸ τὴν πείνα. Οἱ Αἰγύπτιοι ὠλογοῦσαν ἐξω τὸν Ἑρακλή με συνοδεία πομπῆς, για να θυσιάσουν στο Δία. Ζούσε με πολλή φροντίδα.	◀ Κυριολεκτικὰ τόπο (=κάτω ἀπό) ◀ Μεταφορικά 1. αἰτία (=ἐξαιτίας, ἀπό) » » 2. συνοδεία (=σε συνοδεία, με) 3. τρόπο
	δοτική	Τί ἐν τῇ ἀριστερᾷ ἔχεις ὑπό τῷ ἰματίῳ ; Μέγας ὁ κίνδυνος εἰ ἐσόμεθα ὑπ' αὐτοῖς . Ἵπό Χείρωνι τεθραμμένος.	Τί ἔχεις στο ἀριστερό σου χέρι κάτω ἀπὸ τὸ ἰμάτιο; Εἶναι μεγάλος ὁ κίνδυνος, ἐάν βρεθούμε κάτω ἀπὸ τὴν ἐξουσία τους. Ἀναθραμμένος κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίβλεψη του Χείρωνα.	◀ Κυριολεκτικὰ τόπο (=κάτω ἀπό) ◀ Μεταφορικά 1. κάτω ἀπ' τὴν ἐξουσία 2. ἐπίβλεψη
ὑπό	αιτιατική	Οἱ νεώτεροι ἐν ταῖς ὑπό τό ὄρος κώμαις ἠυλιζόντο. Ταῦτα ὑπό τὴν εἰρήνην εἶχομεν. Ἦν ὑπό βασιλέα δασμοφόρος.	Οἱ νεώτεροι εἶχαν καταυλισμό στις κώμες κάτω ἀπὸ τὸ ὄρος. Αὐτὰ κατεῖχαμε κατὰ τὴν περίοδο τῆς εἰρήνης. Ἦταν δασμοφόρος κάτω ἀπὸ τὴν ἐξουσία του βασιλιά.	◀ Κυριολεκτικὰ 1. τόπο (=κάτω ἀπὸ, κοντὰ) 2. χρόνο (=κατὰ) ◀ Μεταφορικά υποταγή, κάτω ἀπ' τὴν ἐξουσία
	γενική	Ἵνευ Λακεδαιμονίων . Πόνου χωρὶς οὐδέν εὐτύχει. Ἵνευ γάρ τούτου κάκεινο ἔστιν ἰδεῖν. Χωρὶς δέ τῆς δόξης οὐδέ δίκαιόν μοι δοκεῖ εἶναι.	Χωρὶς τους Λακεδαιμονίους. Χωρὶς κόπο τίποτε δεν επιτυγχάνει. Γιατί κοντὰ σ' αὐτό εἶναι δυνατό και κείνο να δεις. Γιατί ἐκτός ἀπὸ τὴ φήμη μου φαίνεται ὅτι δεν εἶναι και δίκαιο.	χωρισμό (=χωριστὰ ἀπὸ, χωρὶς) προσθήκη (=ἐκτός του, κοντὰ σε)
ἄχρι-μέχρι	γενική	Ἵχρι τῆς εἰσόδου τοῦ ἱεροῦ Ἵχρι τοῦ θορυβῆσαι .	Μέχρι τὴν εἰσόδο του ἱεροῦ. Μέχρι τὴ στιγμή που ἄρχισε ὁ θόρυβος.	τέρμα τοπικά και χρονικά

• Πίνακας συντάξεως των καταχρηστικῶν προθέσεων

προθεσ.	πτώσεις	Παραδείγματα	Μετάφραση	Τι σημαίνουν
ἄνευ-χωρὶς	γενική	Ἵνευ Λακεδαιμονίων . Πόνου χωρὶς οὐδέν εὐτύχει. Ἵνευ γάρ τούτου κάκεινο ἔστιν ἰδεῖν. Χωρὶς δέ τῆς δόξης οὐδέ δίκαιόν μοι δοκεῖ εἶναι.	Χωρὶς τους Λακεδαιμονίους. Χωρὶς κόπο τίποτε δεν επιτυγχάνει. Γιατί κοντὰ σ' αὐτό εἶναι δυνατό και κείνο να δεις. Γιατί ἐκτός ἀπὸ τὴ φήμη μου φαίνεται ὅτι δεν εἶναι και δίκαιο.	χωρισμό (=χωριστὰ ἀπὸ, χωρὶς) προσθήκη (=ἐκτός του, κοντὰ σε)
	γενική	Ἵχρι τῆς εἰσόδου τοῦ ἱεροῦ Ἵχρι τοῦ θορυβῆσαι .	Μέχρι τὴν εἰσόδο του ἱεροῦ. Μέχρι τὴ στιγμή που ἄρχισε ὁ θόρυβος.	τέρμα τοπικά και χρονικά

		Μέχρι τής πόλεως. Μέχρι επτά ημερών ἐκαρτέ- ρει θυόμενος.	Μέχρι την πόλη. Επί επτά ημέρες επέμενε να θυσιάζει.	
ἔνεκα-ἔνεκεν	γενική	Ὅμολογῶ παῖσαι ἀνδρας ἔνεκεν ἀταξίας	Παραδέχομαι ὅτι χτύπησα αν- θρώπους εξαιτίας της αταξίας τους. Γιατί δε με συκοφαντεῖ για χρήματα.	αἰτία (=εξαιτίας, για)
		Τῶν παιδῶν ἔνεκα θούλει ζηῆν; Ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἀν ἤμεν, ἔνεκά γε τῶν ἡμετέ- ρων ὀφθαλμῶν.	Θέλεις να ζεις χάρη των παιδιῶν σου; Ὅμοιοι με τους τυφλοῦς θα ἤμαστε, ὅσον αφορά βέβαια τα μάτια μας	σκοπό (=χάρη για) αναφορά (=ὅσον αφορά αναφορικά με)
πλήν	ονομ.	Οὐδέν ἔστιν ἄλλο φάρμακον πλήν λόγος.	Κανένα ἄλλο φάρμακο δεν υπάρχει παρά ο λόγος	εξίρεση
	γενική	Οὐδεὶς θεῶν δύναιτ' ἀν αὐτῷ πλήν ἐμοῦ δεῖξαι σα- φῶς.	Κανένας ἀπό τους θεοῦς εκτός ἀπό μένα θα μπορούσε να δεῖξει σ' αὐτόν με σαφήνεια.	
	δοτική	Παντί δηλον πλήν ἐμοί.	Σε καθένα εἶναι φανερό εκτός ἀπό με.	
	αιτιατ.	Οὐκ οἶδα πλήν ἓν	Δε γνωρίζω παρά μόνο ἓνα πράγμα.	
ὦς, νή, μά	αιτιατική	Ἐπορεύοντο ὡς βασιλέα. Νή τοὺς θεοὺς. Μά τόν Δία	Βάδιζαν προς το βασιλιά. Μα τους θεοὺς Μα το Δία.	κατεύθυνση σε τόπο, κίνηση ομοϊκό »

● Από τις καταχρηστικές προθέσεις:

1. Οι: **ἄνευ, ἄχρι, μέχρι, ἔνεκα** ἢ **ἔνεκεν** και **χωρίς** συντάσσονται με **γενική**.
2. Οι: **ὦς, μή, μά** συντάσσονται με **αιτιατική**.
Οι: **νή** και **μά** εἶναι ομοϊκό μόρια, ἐνῶ η **ὦς** με αιτιατική εκφράζει την **κίνηση σε τόπο**.
3. Η **πλήν** κανονικά συντάσσεται με **γενική**· μπορεί ὅμως να συντάσσεται και με **οποιαδήποτε ἄλλη πτώση** ἀνάλογα με τον ὄρο της προτάσεως, ἀπό τον ὁποῖο γίνεται η **εξίρεση**. Η σύνταξη της **πλήν** και μ' ἄλλες πτώσεις φαίνεται ὅτι οφείλεται σε βραχυλογία· π.χ. οὐδέν ἔστιν ἄλλο φάρμακον **πλήν λόγος**, θα ἦταν: **πλήν τούτου, ὃ λόγος ἔστί**.
Επίσης η **πλήν** βρίσκεται και σε **σύνθεση** στη λέξη **πλημμελής**.

● Επιφωνήματα

1. Ἴώ, ἰώ, ἰώ **μοῖρα, μοῖρα**.
2. **Οἶμοι** τῶν κακῶν = ἀλίμονό μου, πόσα κακά μου συμβαίνουν.
3. Ἄνδρες σύμμαχοι.
4. Ὡ ἄνδρες Ἀθηναῖοι.

Τι εἶναι **επιφωνήματα**
και πῶς συντάσσονται;

- **Επιφωνήματα** εἶναι οἱ λέξεις που εκφράζουν κάποιο ἰσχυρό ψυχικό πάθος (δηλ. **χαρά, λύπη, ἐκπλήξη, θαυμασμό, οργή, φόβο**).

- Τα **επιφωνήματα** συνήθως βρίσκονται μόνα τους (Παράδ. 1) ἢ συνοδεύονται ἀπό

γενική, που φανερώνει την αιτία του ψυχικού πάθους και ονομάζεται **γενική της αιτίας** (Παράδ. 2) ή **από δοτική**, που φανερώνει το πρόσωπο που πάσχει.

- Σαν επιφώνημα χρησιμοποιείται και η κλητική μόνη της (Παράδ. 3) ή με το κλητικό επιφώνημα $\acute{\omega}$ (Παράδ. 4).

Ενότητα 46η

● Η σημασία των χρόνων και των εγκλίσεων του ρήματος.

- Επειδή το ρήμα, όπως γνωρίζουμε, είναι η ουσία και η βάση της προτάσεως, το μάθημα αυτό είναι πολύ σπουδαίο για το μαθητή και το σπουδαστή: όταν το αφομοιώσει καλά, θα μπορεί να μεταφράζει με ευκολία τα αρχαία κείμενα.

● Οι χρόνοι του ρήματος

- Όπως γνωρίζουμε από τη γραμματική μας, οι χρόνοι του ρήματος είναι επτά:
- Απ' αυτούς οι τέσσερις λέγονται κύριοι ή αρκτικοί ή βασικοί και οι τρεις ιστορικοί ή παραγόμενοι ή δευτερεύοντες.

Ποιοι είναι οι αρκτικοί χρόνοι;

- **Αρκτικοί** χρόνοι είναι: ο **Ενεστώτας**, ο **Μέλλοντας**, ο **Παρακείμενος**, ο **τετελεσμένος Μέλλοντας** και ο **γνωμικός Αόριστος** στην οριστική.

- **Ακόμη** θεωρούνται **αρκτικοί χρόνοι**: 1) η υποτακτική, η προστακτική, η δυνητική και ευχετική ευκτική όλων των χρόνων.
- 2) η υποτακτική, η ευκτική, το απαρέμφατο κι η μετοχή, όταν εξαρτιώνται από αρκτικό χρόνο.

Ποιοι είναι οι ιστορικοί χρόνοι;

- **Ιστορικοί** χρόνοι είναι ο **Παρατατικός**, ο **Αόριστος** στην οριστική, και ο **Υπερσυντέλικος**, ο **ιστορ. Ενεστώτας**, η **δυνητ. οριστική**.

- **Ακόμη** θεωρούνται **ιστορικοί χρόνοι**: η **ευκτική**, το **απαρέμφατο** κι η **μετοχή**, όταν εξαρτιώνται από ιστορικό χρόνο.

Τι φανερώνουν οι χρόνοι του ρήματος;

- Οι χρόνοι του ρήματος φανερώνουν **δύο** πράγματα: 1. **Το χρονικό σημείο**, κατά το οποίο γίνεται η πράξη και

- 2. **Το ποιο ή τον τρόπο**, με τον οποίο παρουσιάζεται αυτό που σημαίνει το ρήμα. Δηλ. οι χρόνοι εκφράζουν το **πότε** και το **πώς** γίνεται κάτι.

● 1. Τα χρονικά σημεία

Παραδείγματα	Χρονικά σημεία	Χρόνοι που τα εκφράζουν
1. 'Ο παῖς γράφει τήν ἐπιστολήν. 2. Οὗτος κέκτηται (= ἔχει) οὐσίαν (= περιουσία).	παρόν »	ενεστώτας παρακ. (μερικές φορές)
3. 'Ο παῖς ἔγραφε τήν ἐπιστολήν. 4. 'Ο παῖς ἔγραψε τήν ἐπιστολήν. 5. 'Ο παῖς ἔγεγράφη τήν ἐπιστολήν. 6. 'Ο παῖς ἔγραφε (= ἔχει γράψει κατά τό παρελθόν) τήν ἐπιστολήν.	παραλθόν » » »	παρατατικός αόριστος υπερσυντέλικος παρακ. (μερικές φορές)
7. 'Ο παῖς γράφει τήν ἐπιστολήν. 8. 'Ο παῖς γεγραφώς ἔσται τήν ἐπιστολήν.	μέλλον »	απλός μέλλοντας τετελεσμένος μέλλοντας

Πόσα είναι τα χρονικά σημεία και ποιοι χρόνοι τα εκφράζουν;

● Τα χρονικά σημεία είναι τρία:

1. Το **παρόν**: αυτό το εκφράζουν ο Ενεστώτας και ο Παρακείμενος μερικές φορές (Παραδ. 1, 2).
2. Το **παρελθόν**: αυτό το εκφράζουν ο Παρατατικός, ο Αόριστος, ο Υπερσυντέλικος και ο Παρακείμενος μερικές φορές (Παραδ. 3 – 6).
3. Το **μέλλον**: αυτό το εκφράζουν ο απλός Μέλλοντας και τετελεσμένος Μέλλοντας (Παραδ. 7, 8).

● 2. Το ποιό ή ο τρόπος της πράξεως .

Παραδείγματα	Τρόπος πράξεως	Χρόνοι που εκφράζουν τον τρόπο της πράξεως
1. Γράφω έπιστολήν. 2. Έγραφον έπιστολήν. 3. Γράψω (= θά γράψω) έπιστολήν.	εξέλιξη ή διάρκεια	ενεστώτας παρατατικός μέλλοντας (νέα ελλ. εξακολουθητικός)
4. Έγραψα έπιστολήν. 5. Γράψω (= θά γράψω) έπιστολήν.	σύμπτυξη ή σύνοψη	αόριστος μέλλοντας (νέα ελλ. στιγμιαίος)
6. Γέγραφα έπιστολήν. 7. Έγεγράφειν έπιστολήν. 8. Γεγραφώς έσομαι έπιστολήν.	το τετελεσμένο, δηλ. την πράξη τελειωμένη	παρακείμενός υπερσυντέλικός τετελεσμένος μέλλοντας

Τι εκφράζει ο τρόπος της πράξεως; και ποιοι χρόνοι εκφράζουν τον τρόπο αυτό;

● Ο τρόπος της πράξεως εκφράζει:

1. **Εξέλιξη ή διάρκεια**: αυτή την εκφράζουν οι **Ενεστώτας, Παρατατικός και Μέλλοντας** (μερικές φορές) (Παραδ. 1, 2, 3).
 2. **Σύμπτυξη ή σύνοψη**: αυτή την εκφράζουν οι **Αόριστος και Μέλλοντας** (μερικές φορές) (Παραδ. 4, 5).
 3. **Το τετελεσμένο της πράξεως** (δηλ. την πράξη τελειωμένη): αυτό το εκφράζουν οι **Παρακείμενος, Υπερσυντέλικος και τετελεσμένος Μέλλοντας** (Παραδ. 6, 7, 8).
- Αυτή θέβαια είναι η σημασία των χρόνων **μόνο στην οριστική**: στις άλλες εγκλίσεις είναι διαφορετική (Ενότητα 47η).
 - Σε ορισμένες όμως περιπτώσεις και στην **οριστική** η σημασία των χρόνων αλλάζει.
 - Ας δούμε τις πλέον χαρακτηριστικές περιπτώσεις:

1. Ο Ενεστώτας

Παραδείγματα	Μετάφραση	Τι είναι ο Ενεστώτας
1. Άρχεται ο πόλεμος Αθηναίων και Πελοποννησίων. 2. Δαρείου και Παρυσάτιδος γίνονται παιδιά δύο.	Άρχισε ο πόλεμος των Αθηναίων και Πελοποννησίων. Από το Δαρείο και την Παρυσάτιδα γεννήθηκαν δυο παιδιά.	ιστορικός »
3. Ήκω. 4. Άκούω.	Έχω έρθει. Έχω μάθει.	αποτελεσματικός

5. Τσύτην τήν δόξαν πειθουσιν ἡμᾶς ἀποβαλεῖν.	Αυτή τη γνώμη προσπαθοῦν να μας πείσουν να την αποβάλουμε.	βουλητικός ή αποπειρατικός »
6. Ἐπεὶ ἡμῖν φίλοι ἐγένεσθε, νῦν δὴ ἐξελαύνετε ἡμᾶς ἐκ τῆς χώρας.	Αφοῦ γίνετε φίλοι μας, τώρα προσπαθεῖτε (ή θέλετε) να μας διώξετε ἀπὸ τη χώρα.	»
7. Πάντων οἱ θεοὶ κρατοῦσιν . 8. Χεῖρ, χεῖρα νίζει .	Οἱ θεοὶ εἶναι κύριοι ὅλων. «Τόνα χέρι νίβει τ' ἄλλο».	γνωμικός »
9. Οἱ παῖδες τῶν Περσῶν ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις παιδεύονται .	Τα παιδιά των Περσῶν εκπαιδεύονται συνήθως κοντὰ στα βασιλικά ἀνάκτορα.	επαναληπτικός
10. Μικρὰ δ' ἔτι εἰπὼν καταβαίνω . 11. Εἰ αὕτη ἡ πόλις ληφθήσεται, ἔχεται καὶ ἡ πᾶσα Σικελία.	Αφοῦ πω λίγα ἀκόμη, θα κατεβῶ (ἀπὸ το θῆμα). Αν αὕτη ἡ πόλις θα καταληφθεῖ, θα περιέλθει στα χέρια μας κι ὁλόκληρη ἡ Σικελία.	αντὶ μέλλοντα »

Πὼς ονομάζεται ὁ Ενεστώτας ἀνάλογα με τη σημασία του στην οριστική;

● Ὁ Ενεστώτας ἀνάλογα με τη σημασία του στην οριστική ονομάζεται:

1. **Ιστορικός**, ὅταν χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τοῦ Αορίστου στις διηγήσεις καὶ ἐπιγραφές· μετα-

φράζεται με **Αόριστο** (Παραδ. 1, 2)

2. **Αποτελεσματικός**, ὅταν φανερώνει κάτι που προέρχεται ἀπὸ το παρελθόν· τότε ἔχει τη σημασία Παρακειμένου καὶ μεταφράζεται με **Παρακείμενο** (Παραδ. 3, 4).

● Ἄλλοι αποτελεσματικοὶ ενεστώτες εἶναι:

Ενεστώτας	Μετάφραση	Ενεστώτας	Μετάφραση
ἤκω οἶχομαι κόθημαι κειμαι νικῶ κρατῶ	ἔχω ἐρθεῖ ἔχω ἀπέλθει εἶμαι καθισμένος ἔχω τεθεῖ εἶμαι νικητῆς εἶμαι νικητῆς	ἀκούω ἀδικῶ αἰσθάνομαι γινώσκω φεύγω ἠτῶμαι	ἔχω μάθει ἔχω ἀδικήσει ἔχω ἀντιληφθεῖ ἔχω μάθει εἶμαι φυγὰς ἔχω νικηθεῖ

● Ὁ Ενεστώτας εἶμι (=θα πάω) στην οριστική μεταφράζεται πάντοτε με **Μέλλοντα**.

● Οἱ Παρατατικοὶ ἤκον (= ἤρθα), ὤχομην (= ἐφυγα).

3. **Βουλητικός** ἢ **αποπειρατικός**, ὅταν φανερώνει κάτι που **θέλει** ἢ **προσπαθεῖ να πράξει** το ὑποκείμενο (Παραδ. 5, 6).

4. **Γνωμικός**, ὅταν εκφράζει **γνώμες** με γενικό κύρος (Παραδ. 7, 8).

5. **Επαναληπτικός**, ὅταν εκφράζει κάτι που **επαναλαμβάνεται κατὰ συνήθεια**, ἢ **ἀόριστα** (Παραδ. 9).

6. Τέλος ὁ Ενεστώτας χρησιμοποιεῖται ἀντὶ **Μέλλοντα**, ὅταν εκφράζει κάτι που **ὀπωσδήποτε** θα γίνει (Παραδ. 10, 11).

2. Ὁ Παρατατικός

Παραδείγματα	Μετάφραση	Τι εἶναι ὁ Παρατατικός
1. Λίχας μὲν γὰρ ταῖς γυμνοπαιδῶν τούς ἐπιδημοῦντας ἐν Λακεδαίμονι ξένους ἔδειπνιζε , Σωκράτης δὲ διὰ παντός τοῦ	Γιατί καὶ ὁ Λίχας στις γιορτές των γυμνοπαιδῶν παράθετε δειπνο στους ξένους που θρίσκονταν σὴν Λακεδαίμονα, ὁ Σωκράτης ὁμως σ' ὅλη του τη	επαναληπτικός

βίου τὰ ἑαυτοῦ δαπανῶν τὰ μέγιστα πάντας τοὺς βουλομένους **ῶφέλει**· θελτίους γάρ ποιῶν τοὺς συγγιγνομένους **ἀπέπεμπεν**.

ζωὴ ἑοδεύοντας τα δικά του πάρα πολύ **ῶφελοῦσε** αὐτοὺς που ἠθελαν· γιατί, ὅταν ἔκανε καλύτερους αὐτοὺς που το συναναστρέφονταν, τοὺς **ἀφινε να φύγουν**.

2. Κλέαρχος τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας **ἐθιάζετο** ἰέναι.

Ο Κλέαρχος τοὺς στρατιώτες του **προσπαθοῦσε** με τὴ βία να τοὺς κάμει να βαδίζουν.
Καθένας **προσπαθοῦσε να τον πείσει** να αναλάβει τὴν ἐξουσία.

βουλητικός
ἢ
αποπειρατικός

3. Ἐκαστος **ἔπειθεν** αὐτόν ὑποστῆναι τὴν ἀρχήν.

Πῶς ονομάζεται ο Παρατατικός ανάλογα με τὴ σημασία του;

● Ο Παρατατικός ανάλογα με τὴ σημασία του στὴν οριστικὴ ονομάζεται:

1. **Επαναληπτικός**, ὅταν εκφράζει κάτι που **επαναλαμβάνονταν κατὰ συνήθεια** στο παρελθόν (Παράδ. 1).

2. **Βουλητικός ἢ αποπειρατικός**, ὅταν εκφράζει κάποια **προσπάθεια ἢ θέληση** του υποκειμένου (Παράδ. 2, 3).

3. Τέλος ο Παρατατικός χρησιμοποιεῖται **αντὶ Ὑπερουντελικού** σ' ὅσα ρήματα οἱ Ἐνεστώτες ἔχουν σημασία Παρακειμένου (θλέπε αποτελεσματικό Ἐνεστώτα).

3. Ο απλός Μέλλοντας

Παραδείγματα	Μετάφραση	Τι εἶναι ο Μέλλοντας
1. Λέγει ὅτι ἄξει αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν εἰς χωρίον, ὅθεν ῶψονται θάλατταν.	Λέγει ὅτι μπορεῖ να τοὺς ὁδηγήσει μέσα σε πέντε μέρες σε μέρος, ἀπ' ὅπου θα μποροῦν να δουν τὴ θάλασσα.	δυνητικός
2. Εἰ μήτε εἰσίσαιτε μήτε αὐτοὶ στρατεύσεσθε μήτε τῶν κοινῶν ἀφέξεσθε ..., οὐκ ἔχω τί λέγω.	Ἄν δε θέλετε οὔτε να εἰσφέρετε οὔτε σεις οἱ ἴδιοι θέλετε να εκστρατεύσετε οὔτε θέλετε να απομακρυνθεῖτε ἀπὸ τα κοινά....., τότε δεν μπορῶ να πω τίποτε.	βουλητικός
3. Ὡς οὖν ποιήσετε .	Ἔτσι λοιπὸν θα κάμετε (= ἔτσι κάμετε) .	βουλητικός
4. Οὐχὶ συλλάψεσθε ;	Δε θα τον συλλάβετε; (= συλλάβετέ τον) .	»
5. Οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτεῖσει .	Κανείς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους που ἀδικεῖ δε θα μείνει ἀτιμῶρητος (= τιμωρεῖται συνήθως) .	γνωμικός

Πῶς ονομάζεται ο απλός Μέλλοντας ανάλογα με τὴ σημασία του στὴν οριστικὴ;

● Ο απλός Μέλλοντας, ανάλογα με τὴ σημασία του στὴν οριστικὴ ονομάζεται:

1. **Δυνητικός Μέλλοντας**, ὅταν φανερώνει αὐτὸ που **μπορεῖ ἢ ἐπιτρέπεται να γίνει** (Παράδ. 1).

2. **Βουλητικός Μέλλοντας**, ὅταν φανερώνει τὴν πράξη σαν **ἐπιθυμία** του υποκειμένου (Παράδ. 2, 3, 4).

● Σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση ο Μέλλοντας δέχεται ἀρνηση **μή**.

● Στο δεύτερο και στο τρίτο πρόσωπο ἔχει και τὴν ἔννοια **προσταγῆς ἢ απαγορεύσεως** (Παράδ. 3, 4).

3. **Γνωμικός Μέλλοντας**, ὅταν χρησιμοποιεῖται, για να εκφράσει **γνώμη** με γενικὸ κύρος ἢ κάτι που **συμβαίνει συνήθως** (Παράδ. 5).

4. Ο Αόριστος

Παραδείγματα	Μετάφραση	Τι είναι ο Αόριστος
1. Ἐπειδὴ δ' ἔθασίλευσε Θησεύς, εἰς τὴν νῦν πόλιν οὐσαν ξυνώκισε πάντας. 2. Τὰς τῶν φαύλων συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσε . 3. Ῥώμη μετὰ μὲν φρονήσεως ώφέλησεν , ἄνευ δέ ταύτης πλείω τούς ἔχοντας ἔβλαψεν . 4. Ἄπωλόμειθ' ἄρα, εἰ κακόν προσοίσομεν νέον παλαιῶ.	Αμέσως μόλις ἐγίνε βασιλιάς ο Θησεύς, συγκέντρωσε όλους στη σημερινή πόλη. Τις συναναστροφές των κακών λίγος χρόνος συνήθως τις διαλύει . Ἡ σωματική δύναμη μαζί με φρόνηση συνήθως ωφελεί , χωρίς αυτήν όμως περισσότερο θλάπτει αυτούς που την ἔχουν. Οπωσδήποτε θα χαθούμε (= χαθήκαμε), αν θα προσθέσουμε νέο κακό στο παλαιό.	εναρκτικός γνωμικός γνωμικός αντί μέλλοντα

Πώς ονομάζεται ο Αόριστος ανάλογα με τη σημασία του στην οριστική;

● Ο Αόριστος ανάλογα με τη σημασία του στην οριστική ονομάζεται:

- Εναρκτικός**, όταν φανερώνει την **ἐναρξη** μιας πράξεως (Παράδ. 1).
- Γνωμικός**, όταν χρησιμοποιείται στα **γνωμικά** αντί του **Ενεστώτα** (Παράδ. 2, 3). Ο γνωμικός Αόριστος μεταφράζεται με **Ενεστώτα** με την προσθήκη του **συνήθως**.
- Επί πλέον ο Αόριστος χρησιμοποιείται αντί **Μέλλοντα**, όταν φανερώνει ότι κάτι **θα γίνει οπωσδήποτε** (Παράδ. 4).

5. Ο Παρακείμενος

Ρήματα και παραδείγματα σε Παρακείμενο	Μετάφραση	Τι είναι ο Παρακείμενος
1. Δέδοικα – ἔοικα. Κέκτημαι – μέμνημαι. Οίδα – γέγηθα. Κέκραγα – ἔστηκα Τέθνηκα – ἀνέψωγα. 2. Εἶ με τόξων ἐγκρατῆς αἰσθήσεται, ὄλωλα.	Φοβούμαι – μοιάζω. Ἔχω – θυμούμαι. Γνωρίζω – χαίρω. Κράζω δυνατά – στέκομαι. Εἶμαι νεκρός – εἶμαι ανοικτός. Αν με αντιληφθῆ ἔχοντας τόξο στα χέρια του, εἶμαι χαμένος (= θα χαθῶ οπωσδήποτε).	ισοδυναμεί με ενεστώτα αντί μέλλοντα

Τι είναι ο Παρακείμενος ανάλογα με τη σημασία του;

● Ο Παρακείμενος συνήθως φανερώνει κάτι που έχει γίνει στο παρελθόν, αλλά το αποτέλεσμα του παραμένει και στο παρόν.

- Επομένως ο Παρακείμενος είναι χρόνος που αναφέρεται και **στο παρόν**.
- Γι' αυτό το λόγο και μερικοί Παρακείμενοι μεταφράζονται με **Ενεστώτα**. (Παράδ. 1).
- Ο Παρακείμενος, όπως και ο Αόριστος, χρησιμοποιείται αντί **Μέλλοντα**, όταν φανερώνει ότι κάτι θα γίνει οπωσδήποτε (Παράδ. 2).

6. Ο Υπερσυντέλικος

Ρήματα και παραδείγματα σε Υπερσυντέλικο	Μετάφραση	Τι είναι ο Υπερσυντέλικος
1. Ἐδεδοίκειν – ἔψκειν. Ἐεκτῆμην – ἐμμεμῆμην Ἦδειν – ἐγεγῆθειν.	Φοβόμουν – ἔμοιαζα Εἶχα – ἐθυμόμουν. Γνώριζα – ἔχαιρα.	ισοδυναμεί με παρατατικό

Ἐκεκράγειν – εἰσήκειν.

Ἐτεθνήκειν – ἀνεψώγην.

2. Ἐπί δέ τῷ ναυτικόν, ὃ ἐκεῖνος ἠθροίκει ἀπὸ τῶν συμμάχων, ἐξ-επέμφθη Κρατισσιπίδας.
3. Ὡς δέ ἐλήφθησαν οὗτοι, ἐλέ-λυντο αἱ σπονδαὶ καὶ τοῖς Κερκυραίοις **παρεδέδοντο** οἱ πάντες.
4. Ἐπεὶ δ' ἅπαξ ἤρξαντο ὑπέικειν, ταχύ δὴ πάσα ἡ ἀκρόπολις ἔρημος τῶν πολεμίων **ἐγεγένητο**.

Φώναζα δυνατά – στεκόμουν

Ἦμουν νεκρός – ἤμουν ανοικτός.

Σαν αρχηγός του ναυτικού, το οποίο εκείνος **εἶχε συγκεντρώσει** ἀπὸ τους συμμάχους, στάλθηκε ο Κρατισσιπίδας.

Ὄταν δε πιάστηκαν αυτοί, ευθύς ἀμέ-σως **λύθησαν** οἱ συνθήκες καὶ ὅλοι **παραδόθηκαν** στους Κερκυραίους.

Ἀμέσως, ὅταν ἄρχισαν να υποχωροῦν, ολόκληρη ἡ ἀκρόπολη **ερημώθηκε** ἀπὸ τους εχθρούς.

αντί ασορίστου

αντί ασορίστου

Τι εἶναι ο Ὑπερσυντέλικος ἀνάλογα με τη σημασία του;

- Συχνά ὅμως ο Ὑπερσυντέλικος ἔχει σημασία **Αορίστου** καὶ μεταφράζεται με **Αόριστο** (Παραδ. 3, 4).

- **Ο Ὑπερσυντέλικος** φανερώνει ὅτι ἡ πράξη εἶχε γίνει στο παρελθόν (Παράδ. 2). Οἱ Ὑπερσυντέλι-κοὶ ὅμως μερικῶν ρημάτων μεταφράζονται με **Παρατατικό** (Παράδ. 1): (βλέπε καὶ Παρακείμενο).

7. Ο τετελεσμένος Μέλλοντας

Παραδείγματα	Μετάφραση	Τι εἶναι ο τετελεσμένος Μέλλοντας
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ἦ γε μὴν θύρα ἢ ἐμὴ ἀνέφκτο μὲν καὶ πρόσθεν, ἀνεψέξεται δέ καὶ νῦν. 2. Οὐκοῦν, ὅταν δὴ μὴ σθένω, πεπαύσομαι. 	<p>Ἡ θύρα τῆς σκηνῆς μου ἦταν ανοικτὴ καὶ πρὶν καὶ τώρα θα εἶναι (ἢ θα μείνει) ανοικτὴ.</p> <p>Λοιπὸν, ὅταν βέβαια δεν μπορῶ, θα παύσω.</p>	αντί μέλλοντα

Τι εἶναι ο τετελεσμένος Μέλλοντας ἀνάλογα με τη σημασία του;

- **Ο τετελεσμένος Μέλλοντας** φανερώνει ὅτι ἡ πράξη θα ἔχει γίνει (θα ἔχει ολοκληρωθεῖ) σε κάποιο χρονικὸ σημεῖο του μέλλοντος.

- Ἀκόμη ἔχει καὶ τὴ σημασία του **απλοῦ Μέλλοντα** καὶ μεταφράζεται με **απλό Μέλλοντα** (Παραδ. 1, 2).

* Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση

1. Ποιοὶ εἶναι οἱ ἀρκτικοὶ καὶ ποιοὶ οἱ ἱστορικοὶ χρόνοι;
2. Τι φανερώνουν οἱ χρόνοι του ρήματος;
3. Πόσες σημασίες ἔχει ο Ἐνεστώτας καὶ πῶς ονομάζεται;
4. Πόσες σημασίες ἔχει ο Ἀόριστος καὶ πῶς ονομάζεται;

Ενότητα 47η

● Οι Εγκλίσεις

- **Εγκλίσεις** είναι οι τύποι του ρήματος, που δείχνουν την **ψυχική διάθεση** του υποκειμένου σχετικά με εκείνο που εκφράζει το ρήμα.
- Η **σημασία** των εγκλίσεων είναι διαφορετική **στις κύριες προτάσεις** (ανεξάρτητο λόγο) και διαφορετική **στις δευτερεύουσες προτάσεις** (εξαρτημένο λόγο).
- Η **σημασία** και ο **τρόπος** που μεταφράζονται οι εγκλίσεις φαίνονται στους πίνακες που ακολουθούν.

1. Οριστική

Είδος εγκλίσεως	Τι εκφράζει	Σε ανεξάρτητο ή εξηρητημένο λόγο
1. Απλή οριστική · άρνηση ού	Εκφράζει σ' όλους τους χρόνους κάτι το πραγματικό	ανεξάρτητος λόγος » » εξαρτημένος λόγος » »
2. Δυνητική οριστική · άρνηση ού. (Αυτή είναι οριστική ιστορικού χρόνου με το δυνητικό άν).	Εκφράζει κάτι που μπορούσε να γίνει στο παρελθόν ή κάτι το απραγματοποίητο, το αντίθετο δηλ. του πραγματικού .	ανεξάρτητος λόγος » » » » εξαρτημένος λόγος
3. Ευχетική οριστική · άρνηση μή Αυτή είναι η οριστική παρατατικού ή σπανιότερα του αορίστου με τα εί γάρ, είθε .	Εκφράζει ευχή ανεκπλήρωτη ή αντίθετη του πραγματικού .	ανεξάρτητος λόγος » »

2. Υποτακτική

1. Βουλητική · άρνηση μή. Εισάγεται με τα: άγε δή, ίθι, ίθι δή, φέρε, φέρε δή = μπρος, μπρος λοιπόν, έλα, έλα κι ας.	Εκφράζει τη βούληση, τη θέληση του υποκειμένου.	ανεξάρτητος λόγος » »
2. Απορηματική · άρνηση μή. (Πολλές φορές προηγούνται αυτής τα θύλει ή θύλεσθε).	Εκφράζει την απορία του υποκειμένου και στον ανεξάρτητο και στον εξαρτημένο λόγο.	ανεξάρτητος λόγος εξαρτημένος λόγος
3. Η απλή υποτακτική · άρνηση μή	Το προσδοκώμενο ή την αόριστη επανάληψη στο παρόν και στο μέλλον.	εξαρτημένος λόγος

3. Ευκτική

1. Η απλή ή ευχетική ευκτική · άρνηση μή. (Συνήθως προηγούνται τα: είθε, εί γάρ, ούτω).	Εκφράζει ευχή που μπορεί να εκπληρωθεί.	ανεξάρτητος λόγος
2. Δυνητική ευκτική · άρνηση ού. (Είναι η ευκτική με το άν σ' όλους τους χρόνους εκτός του μέλλοντα .)	Εκφράζει κάτι που μπορεί να γίνει στο παρόν ή στο μέλλον.	ανεξάρτητος λόγος » » εξαρτημένος λόγος

Οριστική

Παραδείγματα	Μετάφραση	Αντίστοιχος χρόνος και έγκλιση στα Νέα Ελληνικά
<p>Ὁμολογεῖ καὶ αὐτός, Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεις. Λέγει ὁ κατήγορος ὡς ὑβρι- στής εἰμι. Ἠγγέλη αὐτῷ ὅτι Μέγαρα ἀφέστηκε. Ἐπαιδεύετο ἂν τις. Οὐκ ἂν ἐποίησεν τοῦτο. Ἀπηλλαγμένοι ἂν ἦτε τῶν πραγμάτων. Σωκράτης λέγει ὅτι οὐκ ἂν ἤδικει. Εἴθ' ἦσθα δυνατός δρᾶν. Εἴθε σοι τότε συνεγενόμην.</p>	<p>Το παραδέχεται κι ο ίδιος. Εἰδὼ ἔμειναν τρεῖς μέρες. Λέγει ο κατήγορος ὅτι τάχα εἶμαι ἀλαζών. Ἦρθε η εἰδῆση σ' αὐτόν ὅτι τα Μέγαρα εἶχαν ἀποστατήσει. Θα μορφώνονταν ἢ (θα μπο- ρούσε να μορφωθεί) κάποιος. Δε θα το ἔκανε αὐτό ἢ (δε θα το εἶχε κάμει). Θα εἶχατε ἀπαλλαγεί ἀπὸ τις ενοχλήσεις. Ὁ Σωκράτης λέγει ὅτι δε θα ἀδικούσε. Μακάρι να μπορούσες να ενεργεῖς. Μακάρι να σε συναντούσε τότε ἢ να σε εἶχα συναντήσει.</p>	<p>απλή οριστική ενεστώτα » » αορίστου » » ενεστώτα » » υπερσυντελικού θα και παρατατικός θα και παρατατικός ἢ υπερ- συντέλικός θα και υπερσυντέλικός θα και παρατατικός μακάρι να, εἴθε να και παρατα- τικός μακάρι να, εἴθε να και παρατα- τικός ἢ υπερσυντέλικ.</p>

Υποτακτική

<p>Ἵμμεν καὶ ἀκούσωμεν τοῦ ἀν- δρός. Ἴθι ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα τῶν θεῶν. Εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν; Βούλεσθε συνέδριον κατα- σκευάσωμεν; Ἐβουλεύοντο οἱ Πλαταιεῖς εἴτε κατακάσωσιν αὐτούς εἴτε ἄλλο τι χρήσωνται. Κύνας τρέφομεν, ἵνα φυλάτ- τῃσι τὰς οἰκίας. Ἐπειδὴν ὁ πόλεμος παρέληθ, ἄ- ποδώσομεν ὑμῖν ταῦτα. Δέδοικα μὴ τί πάθωμεν.</p>	<p>Να πάμε και να ακούσουμε τον ἄνδρα. Ἐλα ας ἐξετάσουμε τα ἔργα τῶν θεῶν. Να μιλήσουμε ἢ να σιωπάμε; Θέλετε να κάμουμε συνεδρί- αση; Σκέφτονταν οἱ Πλαταιεῖς εἴτε να τους κάψουν εἴτε να μετα- χειρισθῶν κάποιον ἄλλο τρόπο. Τρέφουμε σκύλους, για να φυλάνε τα σπίτια. Ὄταν περάσει ο πόλεμος, θα σας επιστρέψουμε αὐτά. Φοβοῦμαι μήπως πάθουμε τί- ποτε.</p>	<p>απλή νεοελληνική υποτακτική απλή νεοελληνική υποτακτική νεοελληνική υποτακτική » » » » » » » » νεοελληνική υποτακτική » » » »</p>
--	---	--

Ευκτική

<p>Ὡ παῖ, γένοιο πατρός εὐτυχέ- στερος. Εἴθε σύ φίλος ἡμῖν γένοιο Ἐχοῖς ἂν με διδάξει τί ἐστὶ νόμος; Δίς εἰς τόν αὐτόν ποταμόν οὐκ ἂν ἐμβαίης. Ἴσως εἶποιεν ἂν οἱ πολλοί, ὅτι οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο.</p>	<p>Παιδί μου, εἴθε (ἢ μακάρι) να γίνεις περισσότερο ευτυχι- σμένος ἀπὸ τον πατέρα σου. Μακάρι συ να γίνεις φίλος μας. Θα μπορούσες να με διδάξεις τί είναι νόμος; Δύο φορές στον ἴδιο ποταμό δε θα μπορούσες να μπεις. Ἴσως θα ἔλεγαν οἱ πολλοί, ὅτι δε θα μπορούσε ποτέ να γί- νει ο δίκαιος ἄδικος.</p>	<p>εἴθε να, μακάρι να και υποτα- κτική δηλ. με τη νεοελληνική ευκτική νεοελληνική ευκτική θα και παρατατικός ἢ μπορώ + υποτακτ. ἢ είναι δυνατό + υποτακτ. ἢ ἦθελα, ες, ε + ἄκλιτο σε – ει</p>
--	---	--

4. Ευκτική του πλαγίου λόγου.

- Η ευκτική του πλαγίου λόγου βρίσκεται πάντοτε στον εξαρτημένο λόγο και στις προτάσεις κρίσεως και στις προτάσεις επιθυμίας.
- Η ευκτική του πλαγίου λόγου είναι η **έγκλιση** που χρησιμοποιείται στις αφηγήσεις γεγονότων που έγιναν στο παρελθόν και γι' αυτό κανονικά

Σε ποιες προτάσεις βρίσκεται	Παραδείγματα
1. Στις ειδικές	Ἔλεγεν ὅτι ἔτοιμος εἶη ἡγεῖσθαι. Ἔλεγεν ὅτι λύσοι τὰς σπονδάς. Διηγούντο ὅτι τὴν ἀναίρεσιν τῶν ναυαγῶν προστάξαιεν ἀνδράσιν ἀγαθοῖς. Ἔλεγον ὅτι Ἀριαῖος ἐν τῷ σταθμῷ πεφευγῶς εἶη.
2. Στις αιτιολογικές (σπάνια)	Οἱ στρατιῶται ἠθύμῃσαν, ὅτι οὐδαμοῦ σωτηρία φαίνοιτο .
3. Στις πλάγιες ερωτηματικές (ὄχι απορηματικές)	Ἡ μήτηρ διηρώτα τὸν Κῦρον πότερον θούλοιτο μένειν ἢ ἀπιέναι. Ἀλλήλους ἤρνοντο τίς εἶη καὶ πόθεν ἔλθοι.
4. Στις απορηματικές πλάγιες ερωτηματικές	Ὁ Εὐθύδημος διεσιώπησε σκοπῶν ὅ,τι ἀποκρίναιτο
5. Στις τελικές	Διηρώτων αὐτοῦς, ἵνα τι καὶ μονθάνοιμι .
6. Στις ενδοιαστικές	Ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες μὴ αὐτοὺς κατακόψειαν .
7. Στις αναφορικές	Ἄγγελον ἐπεμψαν ὅς ἀγγεῖλειε γυναικί.
8. Στις υποθετικές	
9. Στις χρονικές	

4. Επαναληπτική ευκτική

- Η επαναληπτική ευκτική δεν είναι τίποτ' ἄλλο παρά **μία μορφή της ευκτικής του πλαγίου λόγου**, που εκφράζει με τη βοήθεια της κυρίας προτάσεως την αόριστη επανάληψη στο παρελθόν.
- **Ιδιαίτερα η επαναληπτική ευκτική χρησιμοποιείται στις αφηγήσεις 1) Ὄταν κάποιος αναφέρει ένα γεγονός, που συνέβη στο παρελθόν και 2) ὄταν**

Σε ποιες προτάσεις βρίσκεται	Παραδείγματα
1. Στις χρονικές	Περιεμένομεν ἐκάστοτε, ἕως ἀνοιχθεῖη τό δεσμοτήριον. Ὅσάκις Ἀθήναζε ἀφικοίμην, ἐπανηρώτων τὸν Σωκράτη. Ἄποτε χειμῶν εἶη νοτερός, ἀπέλειπον τὰς ἐπάλξεις.
2. Στις αναφορικές	Οἱ Λακεδαιμόνιοι πάντας διέφθειρον, δαους λάβοιεν . Καὶ ἡ μὲν προσπέσοιεν , οὐδεὶς ὑπέμενεν ἀνδρας ἰππέας.
3. Στις υποθετικές	Κῦρος σὺν Τιγράνη ἐθήρα, ὅπουπερ ἐπιτυχάνοιεν θηρίους. Εἴ τινα λάβοιεν τῶν ἐχθρῶν, ἀπέκτεινον. Εἰ αἴσθοιτο καταλελειμμένα παιδάρια, ἐπε μέλετο καὶ τούτων

Ευκτική του πлагίου λόγου

εξαρτάται πάντοτε από ένα ρηματικό τύπο ιστορικού χρόνου (Παρατατικού, Αορίστου, Υπερσυντελικού).

- Η ευκτική του πлагίου λόγου **αντιστοιχεί και μεταφράζεται** στα νέα Ελληνικά με **οριστική** ή με **υποτακτική**.

Μετάφραση	Αντίστοιχος χρόνος και έγκλιση στα Νέα Ελληνικά
Έλεγε ότι ήταν έτοιμος (ή είναι έτοιμος) να βαδίσει.	Οριστική παρατατικού ή ενεστώτα.
Έλεγε ότι θα διαλύσει τις συνθήκες.	» μέλλοντα
Εξέθεταν λεπτομερώς ότι την περισυλλογή των ναυαγών ανάθεσαν σε ικανούς ανθρώπους.	» αορίστου
Έλεγαν ότι ο Αριαίος είχε ή έχει καταφύγει στο σταθμό.	» υπερσυντελικού ή παρακειμένου
Οι στρατιώτες αποκαρδιώθηκαν, διότι από πουθενά δεν φαίνονταν σωτηρία.	» παρατατικού
Η μητέρα ρωτούσε τον Κύρο ποιο απ' τα δυο θέλει ή (ήθελε) να μένει ή να φεύγει	» παρατατικού ή ενεστώτα.
Ρωτούσαν ο ένας τον άλλο ποιος ήταν ή (είναι) και από πού ήρθε .	» παρατ. ή ενεστ. (το εΐη).
Ο Ευθύδημος σώπασε σκεπτόμενος τι να αποκριθεί	» αορίστου (το έλθοι).
Ρωτούσα αυτούς, για να μαθαίνω και κάτι.	Υποτακτική
Φοβήθηκαν οι Έλληνες μήπως τους κατασφάξουν .	»
Έστειλαν αγγελιαφόρο, για να αναγγείλει στη γυναίκα.	»

Επαναληπτική ευκτική

αναφέρει κάτι που γίνεται στο παρόν, σαν να έγινε ή να γίνονταν στο παρελθόν.

- Η επαναληπτική ευκτική **βρίσκεται κανονικά σε αόριστο χρόνο.**
- Η επαναληπτική ευκτική **βρίσκεται σε δευτερεύουσες προτάσεις που κανονικά εισάγονται** (δηλ. αρχίζουν) με 1) **Αναφορικές αντωνυμίες**, 2) **Αναφορικά επιρρήματα** 3) **Χρονικούς συνδέσμους** και 4) **με το εΐ** (= αν, εάν, όταν).

Μετάφραση	Αντίστοιχος χρόνος και έγκλιση στα Νέα Ελληνικά
Περιμέναμε κάθε φορά, έως ότου ανοίγονταν η φυλακή.	παρατατικός
Κάθε φορά που ερχόμου ν στην Αθήνα, ξαναρωτούσα το Σωκράτη.	παρατατικός
Κάθε φορά που ήταν θύελλα με βροχή, εγκατέλειπαν τις επάλξεις.	παρατατικός
Οι Λακεδαιμόνιοι εφόνευαν όλους όσους έπιαναν .	παρατατικός
Και όπου έκαναν επίθεση , κανείς δεν μπορούσε να αντισταθεί στους ιππείς.	παρατατικός
Ο Κύρος μαζί με τον Τιγράνη κυνηγούσε, όπου έβρισκαν θηρία.	παρατατικός
Αν έπιαναν (ή στην περίπτωση που έπιαναν) κάποιον από τους εχθρούς, τον σκότωναν.	παρατατικός
Αν έβλεπε (ή στην περίπτωση που αντιλαμβάνονταν) παιδιά εγκαταλειμμένα, φρόντιζε και γι' αυτά.	παρατατικός

● 6. Η προστακτική

- Η προστακτική βρίσκεται μόνο στις κύριες προτάσεις επιθυμίας.
- Εκφράζει έντονη απαίτηση.
- Παίρνει άρνηση μή.

Εκφράζει	Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Προσταγή ή απαγόρευση.	Βλέψον πρός τὰ ὄρη καὶ ἰδέ. Μηδεὶς διδασκέτω ὡς ἡμᾶς πρέπει βουλεύεσθαι.	Στρέψε τα βλέμματά σου στα βουνά και παρατήρησε. Κανένας ας μη μας υποδεικνύει ότι πρέπει να σκεφτόμαστε.
2. Προτροπή ή παραινέση.	Ἄλλ' ἐμοὶ πείθου, ὦ Σώκρατες, καὶ μὴ ἄλλως ποιεῖ. Ψηφίζεσθε οὖν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἀξίως τῆς Σπάρτης τὸν πόλεμον.	Αλλά πείσου σε με, Σωκράτη, και μη κάμνεις αλλοιώς. Αποφασίστε λοιπόν, Λακεδαιμόνιοι, τον πόλεμο, όπως αξίζει στη Σπάρτη.
3. Συγκατάθεση ή παραχώρηση.	Ἐθέλω σοι συγχωρῆσαι, καὶ ἔστω οὕτως. Ἐγὼ παραχωρῶ καὶ λεγέτω.	Θέλω να συμφωνήσω μαζί σου, και ας είναι έτσι. Εγώ παραμερίζω και ας λέγει άλλος.
4. Δέηση ή παράκληση, ευχή ή κατάρα.	Λεγέτω μὲν οὖν περὶ αὐτοῦ ὡς ἕκαστος γινώσκει καὶ ἰατρός καὶ ἰδιώτης.	Ας λέγει λοιπόν γι' αυτό όπως κάθε ένας γνωρίζει, και γιατρός και απλός πολίτης.

● Η χρήση των εγκλίσεων στις προτάσεις

- Όπως είπαμε στην 3η Ενότητα, οι προτάσεις διακρίνονται κυρίως σε προτάσεις που εκφράζουν κρίση και σε προτάσεις που εκφράζουν επιθυμία.
- Γι' αυτό το λόγο άλλες εγκλίσεις χρησιμοποιούμε στις προτάσεις που εκφράζουν κρίση κι άλλες σ' αυτές που εκφράζουν επιθυμία.

Είδος προτάσεως	Άρνηση	Έγκλιση με την οποία εκφράζεται	Απαρέμφατο ή μετοχή που μπορεί να αναλυθεί σε αντίστοιχη πρόταση
κρίσεως	οὐ	απλή οριστική δυνητική οριστική δυνητική ευκτική ευκτική πлагίου λόγου	ειδικό απαρέμφατο οι μετοχές εκτός από την τελική και υποθετική
επιθυμίας	μή	υποτακτική προστακτική ευχετική οριστική ευχετική ευκτική ευκτική πлагίου λόγου	τελικό απαρέμφατο τελική μετοχή υποθετική μετοχή ενδοτική χρονική αναφορική } μερικά

✧ Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση

1. Πόσων ειδών είναι η οριστική, τι εκφράζει κάθε είδος και με τι αντιστοιχεί στα νέα Ελληνικά;
2. Πόσων ειδών είναι η υποτακτική, τι εκφράζει κάθε είδος και με τι αντιστοιχεί στα νέα Ελληνικά;
3. Ποια είναι τα είδη της ευκτικής, τι εκφράζει κάθε είδος, πώς μεταφράζεται η ευκτική του πлагίου λόγου και πώς η επαναληπτική ευκτική;

Μέρος δεύτερο

ΣΥΝΘΕΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

Ενότητα 48η

Παραδείγματα	Μετάφραση	Τρόπος συνδέσεως
1. Οἱ μὲν ψιλοὶ εὐθύς ἐκδραμόντες ἠκόντιζον, ἔβαλλον, ἐτόξευον, ἔσφενδόων.	Οἱ ελαφρά οπλισμένοι, αφού ἔκαμαν ἔξοδο ἔρριπταν ἀκόντια, κτυπούσαν ἀπὸ μακριά, ἔρριπταν θέλη, κτυπούσαν με τις σφεντόνες.	αὐσύνδετο
2. Ἴετο ἀπ' αὐτόν καὶ ποίει κατὰ τό στέρνον καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος. 3. Οὔτε ἄρχομεν πολέμου οὔτε τὰς σπονδὰς λύομεν. 4. Οἱ μὲν ὄχοντο, Κλέαρχος δὲ περιέμενε. 5. Ἦ λέγε τι σιγῆς κρεῖττον ἢ σιγὴν ἔχε. 6. Τὰ μέντοι ἐπιτήδεια ἐλάμβανον· ἀνάγκη γάρ ἦν.	Ὁρμησε ἐναντίον του και τον κτυπά στο στήθος και τον τραυματίζει μέσα ἀπὸ το θώρακα. Οὔτε ἀρχίζουμε τον πόλεμο οὔτε διαλύουμε τις συνθήκες. Κι αυτοὶ ἔφευγαν, ο Κλέαρχος περιέμενε. Ἦ να λες κάτι καλύτερο ἀπὸ τη σιωπὴ ἢ σώπαινε. Τα τρόφιμα ὁμως τα ἐπαίρναν· γιατί ἦταν ἀνάγκη.	κατὰ παράταξη » » » »
7. Τῇ γάρ προτεραίᾳ ἡμέρᾳ, ἐπειδὴ ἐξήλθομεν ἐκ τοῦ δεσμοτηρίου ἑσπέρας, ἐπιυθόμεθα ὅτι τό πλοῖον ἐκ Δήλου ἀφιγμένον εἶη. 8. Ναῦς οἱ Κορίνθιοι ἐπλήρουν, ὅπως ναυμαχίας ἀποπειράσῃσι.	Γιατί την προηγούμενη μέρα, όταν βγήκαμε ἀπὸ τη φυλακὴ το βράδυ, πληροφορηθήκαμε ὅτι το πλοῖο ἀπὸ τη Δήλο εἶχε φτάσει. Οἱ Κορίνθιοι ἐξόπλιζαν πλοῖα, για να ἀποπειραθοῦν να ναυμαχήσουν.	καθ' ὑπόταξη » »

Πότε ο λόγος ονομάζεται σύνθετος;

- Ο λόγος ονομάζεται **σύνθετος**, όταν αποτελείται ἀπὸ **δύο** ἢ **περισσότερες** προτάσεις.

Με πόσους τρόπους σχηματίζεται σύνθετος λόγος;

- **Τρεις** εἶναι οἱ τρόποι, με τους οποίους μπορεί να σχηματισθεῖ σύνθετος λόγος.

1. **Τοποθετεῖται** ἡ μια πρόταση κοντὰ στην ἄλλη, **χωρὶς να συνδέονται μεταξύ τους με σύνδεσμο** (Παράδ. 1)

- Ο τρόπος αυτός ονομάζεται **σχήμα ασύνδετο**.
- 2. **Τοποθετείται** η μια πρόταση κοντά στην άλλη και συνδέονται μεταξύ τους με **τους παρατακτικούς** συνδέσμους (Παραδ. 2–6).
- Ο τρόπος αυτός ονομάζεται **σύνδεση «κατά παράταξη»** (ή **εξωτερική σύνδεση**).
- Σύνδεσμοι που συνδέουν τις προτάσεις κατά παράταξη (παρατακτικοί σύνδεσμοι) στα αρχαία Ελληνικά είναι οι εξής:
 - ▶ **Οι συμπλεκτικοί:** καί, τε, οὔτε, μήτε, οὔδέ, μηδέ.
 - ▶ **Οι διαζευκτικοί:** ἤ, εἴτε–ἤ, εἴτε–εἴτε, ἐάντε–ἐάντε, ἂν τε–ἂν τε, ἦντε–ἦντε.
 - ▶ **Οι αντιθετικοί:** μέν, δέ, μέντοι, ἀλλά μήν, καίτοι, καίπερ, καί μήν.
 - ▶ **Ο αιτιολογικός γάρ** πάντοτε και πολύ σπάνια οι **ὥς** και **ἐπεί**.
 - ▶ **Οι συμπερασματικοί:** ἄρα, δὴ, οὖν, τοίνυν, οὐκουν (=ὄχι λοιπόν), οὐκοῦν (=λοιπόν), τοιγάρτοι (=γι' αυτό λοιπόν), τοιγαροῦν (=για τούτο λοιπόν).

Παρατήρηση:

- Οι παρατακτικοί σύνδεσμοι συνδέουν είτε **ανεξάρτητες** προτάσεις **μεταξύ τους** ή **εξαρτημένες**.
- 3. **Τοποθετείται** η μια πρόταση κοντά στην άλλη και **συνδέονται** μεταξύ τους με **τους υποτακτικούς συνδέσμους**, έτσι ώστε το νόημα της μιας να **υποτάσσεται** στο νόημα της άλλης (Παραδ. 7,8).
- Ο τρόπος αυτός ονομάζεται **σύνταξη «καθ' υπόταξη»** (ή **εσωτερική ή λογική σύνδεση των προτάσεων**).
- Αυτός είναι ο τελειότερος τρόπος συνδέσεως των προτάσεων, γιατί με αυτόν εκφράζεται η εσωτερική, δηλ. η λογική σχέση, που υπάρχει μεταξύ των νοημάτων των προτάσεων που συνδέονται.
- Σύνδεσμοι που συνδέουν προτάσεις **«καθ' υπόταξη»** (υποτακτικοί σύνδεσμοι) στα αρχαία Ελληνικά είναι οι εξής:
 - ▶ **Οι ειδικοί:** ὅτι, ὥς.
 - ▶ **Οι αιτιολογικοί:** ὅτι, ὥς, διότι, ἐπεί, ἐπειδὴ.
 - ▶ **Οι τελικοί:** ἵνα, ὅπως, ὥς.
 - ▶ **Οι υποθετικοί:** εἰ, ἐάν, ἂν, ἤν.
 - ▶ **Οι χρονικοί:** ὥς, ὅτε, ὁπότε, ἐπεί, ἐπειδὴ, ἕως, ἔστε, ἄχρι, μέχρι, ἤνικα, πρὶν (καθώς και άλλες λέξεις και εκφράσεις).
 - ▶ **Οι συμπερασματικοί:** ὥστε, ὥς.
- Εκτός όμως από τους υποτακτικούς συνδέσμους προτάσεις καθ' υπόταξη συνδέουν:
 - ▶ **Οι αναφορικές αντωνυμίες και τα αναφορικά επιρρήματα.**
 - ▶ **Τα ενδοιαστικά:** μή, μή οὐ.
 - ▶ **Τα παραχωρητικά:** εἰ καί, ἂν καί, καί εἰ καί ἂν.
 - ▶ **Οι ερωτηματικές αντωνυμίες και τα ερωτηματικά επιρρήματα:**

* Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση

1. Με πόσους τρόπους σχηματίζεται σύνθετος λόγος;
2. Με ποιους συνδέσμους επιτυγχάνεται κάθε τρόπος συνδέσεως;

Ενότητα 49η

● Παρατηρήσεις στους παρατακτικούς συνδέσμους

● 1. Συμπλεκτικοί σύνδεσμοι

Παραδείγματα	Μετάφραση	Είδος του και
1. Αὐτὰ γὰρ ταῦτα καί οἱ θεοὶ πεπόνθασιν.	Αὐτὰ τα ἴδια βέβαια ἀκόμη και οἱ θεοὶ τα ἔχουν πάθει.	επιδοτικός

2. Ἐνταῦθα ἔμεινε Κύρος ἡμέρας πέντε· **καί** τοῖς στρατιώταις ὠφείλετο μισθός πλέον ἢ τριῶν μηνῶν.
3. **Καί** ἀποθνησκόντων ἐν τῇ πόλει λιμῶ πολλῶν οὐ διελέγοντο περὶ διαλλαγῆς.

Ἐδῶ ἔμεινε ὁ Κύρος πέντε μέρες· καὶ στους στρατιώτες οφείλονταν μισθός περισσότερο ἀπὸ τρεῖς μῆνες.

μεταβατικός

Ἄν καὶ πέθαιναν στὴν πόλη πολλοὶ ἀπὸ τὴν πείνα, δὲν συζητοῦσαν γιὰ συμφωνία.

εναντιωματικός

Ποιες ἄλλες σημασίες ἐκτός ἀπ' τὴν κυρία ἔχει ὁ καί

- Ὁ σύνδεσμος **καί** ἐκτός ἀπὸ τὴν κυρία σημασία του ἔχει καὶ ἄλλες.

1. **Εἶναι ἐπιδοτικός**, δηλ. **προσθέτει ἐπὶ πλέον** κάτι σ' ἐκεῖνο που ὑπάρχει (Παράδ. 1). Στὴν περίπτωση αὐτῆ μεταφράζεται με τὸ: **ἀκόμη καὶ, ἐστῶ καὶ**.

2. **Εἶναι μεταβατικός**, δηλ. τοποθετεῖται στὴν ἀρχὴ μιᾶς περιόδου ἢ ἡμιπεριόδου καὶ χρησιμεύει, **για νὰ γίνῃ ἡ μετάβαση τοῦ λόγου** ἀπὸ τὰ προηγούμενα στὰ ἐπόμενα, ὅπως συνήθως καὶ ὁ σύνδεσμος **δέ** (Παράδ. 2). Σ' αὐτῆ τὴν περίπτωση ἰσοδυναμεῖ με τὸ σύνδεσμο **δέ**, καὶ μεταφράζεται με τὰ: **ἔτσι, ὥστε**.

3. **Εἶναι ἐναντιωματικός** καὶ συνοδεύει κατὰ κανόνα μετοχὴ (Παράδ. 3).

- Σ' αὐτῆ τὴν περίπτωση μεταφράζεται με τὸ: **ἀν καὶ**.

● Ἐπιδοτικὴ σύνδεση

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Μὴ ὅτι θεοί, ἀλλὰ καί ἄνθρωποι ἀγαθοὶ οὐ φιλοῦσι τοὺς ἀπίστούνας.	Ἄνθρωποι οὐ μόνοι οἱ θεοὶ ἀλλὰ καὶ οἱ καλοὶ ἄνθρωποι δὲν ἀγαποῦν τοὺς ἀπίστους.
2. Ἐγὼ μὴ ὅτι ὑπὲρ ἄλλου, ἀλλ' οὐδ' ὑπὲρ ἑμαυτοῦ δικὴν ἰδίαν εἶρηκα.	Ἐγὼ ὄχι μόνο γι' ἄλλον δὲν ἔχω συνηγορήσει ποτέ, ἀλλ' οὔτε γιὰ τὸν ἴδιο τὸν εαυτό μου.
3. Οὐχ ὅπως χάριν αὐτοῖς ἔχεις, ἀλλὰ καί ἀντιπράττεις.	Ἄνθρωποι οὐ μόνοι δὲν ευγνωμονεῖς αὐτούς, ἀλλὰ καὶ ἐναντιώνεσαι.

- Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ παραδείγματα, ὅταν συνδέονται συμπλεκτικὰ δύο προτάσεις ἢ δύο λέξεις, ἀπὸ τις ὁποῖες ἡ δευτέρα εἶναι σπουδαιότερη ἀπὸ τὴν πρώτη, τότε ἡ σύνδεση ὀνομάζεται **ἐπιδοτικὴ**.

Ἡ ἐπιδοτικὴ σύνδεση γίνεταί με τὰ:

1. οὐ μόνον – ἀλλὰ καί
μὴ μόνον – ἀλλὰ καί
οὐχ' ὅτι – ἀλλὰ καί
μὴ ὅτι – ἀλλὰ καί } = ὄχι μόνο ἀλλὰ καὶ

2. οὐχ ὅπως – ἀλλὰ οὐδέ ἢ ἀλλὰ μὴδέ
μὴ ὅπως – ἀλλὰ οὐδέ ἢ ἀλλὰ μὴδέ
οὐχ ὅτι – ἀλλὰ οὐδέ ἢ ἀλλὰ μὴδέ
μὴ ὅτι – ἀλλὰ οὐδέ ἢ ἀλλὰ μὴδέ } = ὄχι μόνο δὲν ἀλλὰ καὶ δὲν, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴν

3. οὐχ ὅπως – ἀλλὰ καί (ἢ ἀλλὰ) = ὄχι μόνο δε, ἀλλὰ καὶ

● 2. Ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Ὁ μὲν πρεσβύτερος παρῶν ἐτύγγανε· Κύρον δέ μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς.	Ὁ μεγαλύτερος ἦταν παρῶν· τὸν Κύρο ὅμως ἔστειλε καὶ κάλεσε ἀπὸ τὴ σατραπεία του.

2. Καί ταύτην **μέντοι** οἱ Λαρισσαῖοι νύκτωρ κατέκαυσαν.
3. Λάρισσάν γε **μήν** τήν Αἰγυπτίαν καλουμένην ἐπολιόρκει.
4. Εὐθύς, ἐπειδή ἀνηγέρθη, πρῶτον **μέν** ἔννοια αὐτῷ ἐμπίπτει.
5. Ἐπεὶ **δέ** ἐγγύς ἐγένοντο τοῦ χωρίου, ἀπέκτειναν συχνούς τῶν βαρβάρων καί τῶν Ἑλλήνων· εἶτα **δέ** ἀποτραπόμενοι ᾤχοντο.
6. Οὗτοί εἰσιν λόγοι τῶν φθονούντων· **καίτοι** οὐ δικαίως μοι φθονοῦσιν.

Κι αυτήν όμως οι Λαρισσαῖοι κατά τη νύχτα την έκαψαν όλως διόλου.

Αλλ' όμως τη Λάρισα που ονομάζονταν Αιγυπτία πολιορκούσε.

Αμέσως, όταν σηκώθηκε, πρώτα βέβαια σκέφτηκε.

Και όταν έφθασαν κοντά στην τοποθεσία, σκότωσαν πολλούς από τους βαρβάρους και τους Έλληνες· και έπειτα αφού έστρεψαν τα νώτα έφευγαν.

Αυτοί είναι λόγοι αυτών που φθονούν· μολονότι δε με φθονούν δίκαια.

- Οι **αντιθετικοί σύνδεσμοι μέν, δέ, μέντοι, μήν**, όπως φαίνεται από τα παραδείγματα, **δεν μπαίνουν ποτέ** στην αρχή της προτάσεως, αλλά **μετά από μία** ή περισσότερες λέξεις.
- Ο σύνδεσμος **μέν**, όταν δεν ακολουθεί ο αντίστοιχός του **δέ**, μεταφράζεται με τα: **τουλάχιστο** ή **βέβαια** (Παράδ. 4).
- Ο σύνδεσμος **δέ** είναι και μεταβατικός, δηλ. συνδέει απλώς κύλα περιόδων ή περιόδους με τα προηγούμενα. Σ' αυτή την περίπτωση δεν προηγείται ο **μέν** και μεταφράζεται με το **και** (Παράδ. 5).
- Ακόμη μεταβατικός μπορεί να είναι και ο **μέντοι**=όμως (Παράδ. 2), **άλλά μήν**=εκτός τούτου και ο **μήν**=αλλ' όμως (Παράδ. 3).
- Ο **καίτοι** συνδέει μεταξύ τους μόνο **κύλα** περιόδων ή **περιόδους** (Παράδ. 6).

● 3. Διαζευκτικοί σύνδεσμοι

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Κάλλος ἢ χρόνος ἀνήλωσεν ἢ νόσος ἐμάρα- νεν. 2. Εἴτε Λύσανδρος εἴτε ἄλλος τις ἐμπειρότερος περὶ τά ναυτικά βούλεται εἶναι οὐ κωλύω .	Την ομορφιά ή ο χρόνος συνήθως τη φθείρει ή η αρρώστεια τη μαραίνει. Εἴτε ο Λύσανδρος εἴτε κάποιος ἄλλος ἐμπειρό- τερος στα ναυτικά θέλει να εἶναι (αρχηγός) δεν τον ἐμποδίζω.

- Οι **διαζευκτικοί σύνδεσμοι** χωρίζουν δυο ή περισσότερες προτάσεις ή λέξεις μεταξύ τους.

4. Αιτιολογικοί σύνδεσμοι

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Οἱ δέ ἤδῃως ἐπέιθοντο· ἐπίστευον γάρ αὐτῷ. 2. Φαίνεται γάρ ἡ νῦν Ἑλλάς καλουμένη οὐ πά- λαι θεβαίως οἰκουμένη. 3. Ἄλλά γάρ δέδοικα. 4. Μέγα ἐστί τό ὄμοῦ τραφήναι· ἐπεὶ καί τοῖς θηρίοις πόθος τις ἐγγίγνεται τῶν συντρόφων. 5. Σοί δέ προσήκει ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως ἄξιός ἔσει τοῦ πατρός· ὥς ἅπασιν μέν προσήκει περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι τήν φρόνησιν.	Αυτοί ευχαρίστως υπάκουαν· γιατί του είχαν εμπιστοσύνη. Εἶναι δηλ. φανερό ότι η χώρα που σήμερα ονο- μάζεται Ἑλλάδα δεν κατοικοῦνταν μόνιμα από τα παλιά χρόνια. Αλλά φοβούμαι βέβαια. Εἶναι μεγάλο πράγμα το να ανατραφούν μαζί γιατί και στα θηρία γεννιέται κάποιος πόθος για συντρόφους. Σε σε αρμόζει να φροντίζεις πώς θα γίνεις αντά- ξιός του πατέρα σου· γιατί σ' όλους αρμόζει να φροντίζουν πολύ για τη φρόνηση.

- Από τους αιτιολογικούς συνδέσμους παρατακτικός είναι ο γάρ (=διότι) και πολύ σπάνια οι ώς και επει. Και οι τρεις, όπως φαίνεται από τα παραδείγματα, συνδέουν περιόδους ή κώλα περιόδων.
- Ο γάρ δε βρίσκεται ποτέ στην αρχή της προτάσεως, αλλά μετά από μια ή περισσότερες λέξεις (Παράδ. 1,2,3).
- Ο γάρ είναι και διασσαφητικός συνήθως μετά από δεικτικές λέξεις ή μετά από λέξεις που χρησιμεύουν σαν προεξαγγελτική παράθεση. Σ' αυτές τις περιπτώσεις μεταφράζεται με το δηλαδή (Παράδ. 2).
- Σ' άλλες περιπτώσεις ο γάρ έχει θεβαιωτική σημασία και μεταφράζεται με το βέβαια (Παράδ. 3).

● 5. Συμπερασματικοί σύνδεσμοι

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Οὐ πάντες οἱ πλούσιοι εὐτυχοῦσι· Κροῖσός γε οὖν ἀτυχεστάτος ἀπέβη.	Δεν είναι όλοι οι πλούσιοι ευτυχείς· ο Κροῖσος λοιπόν υπήρξε ο πιο άτυχος.
2. Μὴ τοίνυν ἀπολέσητέ με ἀδίκως, ἐπειδὴ γε ἔστι σώσαι με δίκαιως.	Μη λοιπόν με καταστρέψετε άδίκα, ενώ είναι δυνατό να με σώσετε δίκαια.
3. Ὁ μὲν οὖν Θίβρων ἀπήλθεν οἴκωδε καὶ ζημιωθείς ἔφυγε.	Ο Θίβρων λοιπόν έφυγε για την πατρίδα και αφού τιμωρήθηκε εξορίστηκε.
4. Πῶς ἂν ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ διαφθεῖροι τοὺς νέους; εἰ μὴ ἄρα μεταφράζεται με το: ἐκτός αν ίσως η φροντίδα για την αρετή είναι διαφθορά.	Πώς θα μπορούσε ο τέτοιος άντρας να διαφθείρει τους νέους; εκτός αν ίσως η φροντίδα για την αρετή είναι διαφθορά.
5. Καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκε (Τισσαφέρνης) ὥσθ' οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον.	Και την επομένη μέρα δεν ήλθε ο Τισσαφέρνης· επομένως οι Έλληνες ανησυχούσαν.

- Οι παρατακτικοί συμπερασματικοί σύνδεσμοι συνδέουν περιόδους ή κώλα περιόδων με τις προηγούμενες περιόδους.
- Οι συμπερασματικοί σύνδεσμοι ἄρα, δὴ, οὖν, οὐκοῦν, τοίνυν δεν μπαίνουν στην αρχή της προτάσεως, αλλά μετά από μία ή περισσότερες λέξεις.
- Η φράση εἰ μὴ ἄρα μεταφράζεται με το: εκτός αν ίσως (Παράδ. 4).
- Ο σύνδεσμος ὥστε, όταν συνδέει περίοδο ή ημιπερίοδο είναι παρατακτικός και μεταφράζεται με το: επομένως ή το: λοιπόν (Παράδ. 5).

* Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση

1. Ποιες σημασίες έχει ο σύνδεσμος και;
2. Τι ονομάζεται επιδοτική σύνδεση και πώς γίνεται;
3. Ποιοι αντιθετικοί σύνδεσμοι δεν μπαίνουν ποτέ στην αρχή της προτάσεως;
4. Ποιες σημασίες έχει ο γάρ, πού μπαίνει και τι συνδέει;
5. Ποιοι συμπερασματικοί εισάγουν δευτερεύουσες προτάσεις, ποια η εξαίρεση και πώς μεταφράζεται τότε ο αντίστοιχος συμπερασματικός σύνδεσμος;

Ενότητα 50ή

- Δευτερεύουσες προτάσεις
- Σύνδεση προτάσεων καθ' υπόταξη

Ποιες είναι οι δευτερεύουσες ή εξαρτημένες προτάσεις;

- Οι δευτερεύουσες ή εξαρτημένες προτάσεις που συνδέονται «καθ' υπόταξη» είναι οι εξής:

1. Οι ειδικές, 2. οι αιτιολογικές, 3. οι τελικές, 4. οι υποθετικές, 5. οι παραχωρητικές, 6. οι χρονικές, 7. οι συμπερασματικές, 8. οι ενδοιαστικές, 9. οι πλάγιες ερωτηματικές και 10. οι αναφορικές.
- Από αυτές οι ειδικές, οι ενδοιαστικές, μερικές πλάγιες ερωτηματικές και μερικές αναφορικές ονομάζονται και ουσιαστικές, επειδή είναι ισοδύναμες με ουσιαστικό όρο της προτάσεως.
- Μερικές αναφορικές ονομάζονται επιθετικές, γιατί προσδιορίζουν, όπως τα επίθετα, έναν όρο της προτάσεως.
- Οι άλλες ονομάζονται επιρρηματικές, γιατί προσδιορίζουν ρήματα.

1. Οι Ειδικές προτάσεις

Παραδείγματα	Μετάφραση	Ρήμα εξαρτήσεως	σε τι χρησιμεύει
1. Οὔτοι ἔλεγον ὅτι Κύρος τέθνηκεν. 2. Ἀπαγγέλλει ὅτι φεύγουσιν ἀνά κράτος. 3. Λέγει ὁ κατήγορος ὡς ὑβριστής εἰμι. 4. Γνώσεσθε ὅτι οὐκ ἐν Ἑλλάδι ἐστέ. 5. Ἦδην γάρ ὅτι καί οἱ μέτοικοι πολέμοι τῇ πολιτείᾳ ἔσονται. 6. Οἱ Ἕλληνες ἤσθοντο ὅτι βασιλεὺς ἐν τοῖς σκευοφόροις εἶη. 7. Δείξομεν τοῖς βαρβάροις ὅτι δυνάμεθα τοὺς ἐχθροὺς τιμωρεῖσθαι.	Αυτοὶ ἔλεγαν, ὅτι ὁ Κύρος ἔχει σκοτωθεῖ. Αναγγέλλει ὅτι φεύγουν με ὅλες τοὺς τις δυνάμεις. Λέει ὁ κατήγορος ὅτι δῆθεν εἶμαι ἀλλοζόνας. Θα ἀντιληφθεῖτε ὅτι δεν θρίσκεσθε σὴν Ἑλλάδα. Γιατί γνῶριζα ὅτι καὶ οἱ μέτοικοι θα εἶναι ἐχθροὶ τοῦ πολιτεύματος. Οἱ Ἕλληνες κατάλαβαν ὅτι ὁ βασιλιάς βρισκόνταν στα σκευοφόρα. Θα δείξομε στους βαρβάρους ὅτι μπορούμε νὰ τιμωρούμε τοὺς ἐχθροὺς.	λεκτικό » » γνωστικό » αισθητικό δεικτικό	αντικείμενο
8. Οὐ γάρ ἠγγέλθη αὐτοῖς ὅτι τεθνηκότες εἶεν. 9. Δῆλον γάρ ἐστι ὅτι νῦν οὐ περὶ δόξης πολεμοῦσιν (οἱ Ὀλύμπιοι).	Γιατί δεν ανακοινώθηκε σ' αὐτοὺς ὅτι εἶχον φονευθεῖ (οἱ ἄνδρες). Γιατί εἶναι φανερό ὅτι τώρα δεν πολεμοῦν γιὰ δόξα (οἱ Ὀλύμπιοι).	ἀπρόσωπο ρήμα ἀπρόσωπη ἐκφραση	υποκείμενο
10. Τῷ φθόνῳ τοῦτο μόνον ἀγαθὸν πρόσ-εστιν, ὅτι μέγιστον κακὸν τοῖς ἔχουσιν ἐστιν. 11. Ταῦτα λέγω, ὡς τό παράπαν οὐ νομίζεις θεοὺς. 12. Ἐγὼ δὲ οὐκ ἀγνώω τοῦθ', ὅτι ὑμεῖς ἐν ὀργῇ ποιήσατε τοὺς ὑστάτους εἰπόντας περὶ τῶν πραγμάτων.	Στο φθόνο μόνο αὐτὸ το καλὸ ὑπάρχει, ὅτι δηλ. εἶναι πολὺ μεγάλο κακὸ γι' αὐτοὺς που τον ἔχουν. Αὐτὰ ἰσχυρίζομαι, ὅτι δηλ. ὅλως διόλου δεν παραδέχεσαι τοὺς θεοὺς. Εγὼ δε δεν ἀγνώω τοῦτο, ὅτι δηλ. σεῖς ὀργίζεσθε ἐνάντια σ' αὐτοὺς που μίλησαν τελευταῖοι γιὰ τὴν κατάσταση.		επεξήγηση

Ποιες και γιατί ονομάζονται ειδικές προτάσεις;

Με ποιους συνδέσμους εισάγονται (δηλ. αρχίζουν);

Τι είναι κατά το περιεχόμενό τους;

Τι άρνηση δέχονται;

Σε τι χρησιμεύουν;

- **Ειδικές** ονομάζονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που χρησιμεύουν, για να **ειδικεύσουν** το γενικό και αόριστο νόημα ενός **ρήματος** ή μιας **δεικτικής** αντωνυμίας.
- **Οι ειδικές** προτάσεις εισάγονται (δηλ. αρχίζουν) με τους ειδικούς συνδέσμους: **ὅτι, ὡς.**
- **Οι ειδικές** προτάσεις κατά τό περιεχόμενό τους είναι προτάσεις **κρίσεως**, γιατί εκφράζουν **κρίση**.
- **Οι ειδικές** προτάσεις δέχονται άρνηση **οὐ**.
- **Οι ειδικές** προτάσεις **χρησιμεύουν:**

1. **Σαν αντικείμενο** (Παραδ. 1–7) στις εξής κατηγορίες ρημάτων:

- ▶ **Στα λεκτικά:** λέγω, ἀγγέλλω, ἀπαγγέλλω, ἀποκρίνομαι, διδάσκω, βοῶ, διηγοῦμαι, κηρύττω, δηλῶ.
- ▶ Το φημί συντάσσεται συνήθως **με απαρέμφατο**, σπάνια όμως και με ειδ. πρότ.
- ▶ **Στα γνωστικά**, ὅσα σημαίνουν **σκέψη, συλλογισμό:** γινώσκω, οἶδα, ἀναμνησκομαι, μανθάνω, ἐπίσταμαι, λογίζομαι, ἐνθυμοῦμαι.
- ▶ **Στα αισθητικά:** αἰσθάνομαι, ὀρώ, ἀκούω.
- ▶ **Στα δεικτικά:** δείκνυμι, ἀποδείκνυμι, ἐπιδείκνυμι.

2. **Σαν υποκείμενο** (Παραδ. 8–9).

▶ **Στα απρόσωπα ρήματα:** ἀγγέλλεται, λέγεται, ἀρκεῖ κ.λ.π.

▶ **Στις απρόσωπες εκφράσεις:** δηλόν ἐστι, φανερόν ἐστι, ἄλις ἐστίν (=αρκετό είναι).

3. **Σαν επεξήγηση** (Παραδ. 10–12) **συδετέρου αντωνυμίας** και **κυρίως δεικτικής**. Στην περίπτωση αυτή η δεικτική αντωνυμία είναι ή **υποκείμενο** ή **αντικείμενο** συνήθως ενός λεκτικού, γνωστικού ή αισθητικού ρήματος και επειδή το αντικείμενο αυτό είναι κάπως γενικό και αόριστο **η ειδική πρόταση το επεξηγεί**.

● **Οι ειδικές προτάσεις** συνήθως βρίσκονται **μετά την κυρία πρόταση**· όταν όμως **προηγούνται**, τότε έχουμε **έμφαση**.

● Οι εγκλίσεις των ειδικών προτάσεων

Κυρία πρόταση	Ειδική πρόταση	Έγκλιση ειδικής
1. Σωκράτης λέγει ἢ ἔλεγεν	ὅτι οὐκ ἀδικεῖ.	απλή οριστική
2. " "	ὅτι οὐκ ἀδικήσει	" "
3. " "	ὅτι οὐκ ἂν ἡδίκει.	δυνητική οριστική
4. " "	ὅτι οὐκ ἂν ἀδικοῖη.	δυνητική ευκτική
5. Σωκράτης ἔλεγεν.	ὅτι οὐκ ἀδικοῖη (ἀδικήσοι, ἀδικήσειε, ἡδικηκῶς εἶη).	ευκτική πλαγίου λόγου

Με ποιες εγκλίσεις εκφέρονται οι ειδικές προτάσεις;

- **Οι ειδικές προτάσεις**, επειδή είναι προτάσεις **κρίσεως**, εκφέρονται με τις εγκλίσεις των προτάσεων κρίσεως δηλ.

1. **Απλή οριστική.**
2. **Δυνητική οριστική.**
3. **Δυνητική ευκτική** και
4. **Ευκτική του πλαγίου λόγου**, όταν το ρήμα της προτάσεως, από την οποία εξαρτιέται η ειδική, βρίσκεται σε **ιστορικό χρόνο**. (Παρατατικό, Αόριστο, Υπερσυντέλικο).

- Πώς μεταφράζεται η ευκτική του πλαγίου λόγου βλέπε στην 47η Ενότητα.

● Ιδιαίτερες περιπτώσεις

1η

Παραδείγματα	Μετάφραση	Έγκλιση ειδικής και τι φανερώνει
1. Περικλεί διαβεβηκότι ἤδη εις Εὐβοίαν ἠγγέληθι ὅτι Μέγαρα ἀφέστηκε. 2. Οὗτοι ἔλεγον ὅτι Κύρος μὲν τέθνηκεν, Ἄριαϊος δέ (ὅτι) πεφευγώς ἐν τῷ σταθμῷ εἶη.	Στον Περικλή που είχε περάσει στην Εύβοια ανακοινώθηκε ότι τα Μέγαρα είχαν αποστατήσει. Αυτοί ἔλεγαν ότι ο Κύρος έχει φονευθεί, ο δε Αριαίος (ὅτι) έχει καταφύγει στο σταθμό.	οριστική–πραγματικό γεγονός οριστική–πραγματικό γεγονός ευκτική–προσωπική γνώμη ή φήμη

- Όπως φαίνεται από τα παραδείγματα, μετά από ιστορικό χρόνο δεν ακολουθεί πάντα **ευκτική του πλαγίου λόγου**, αλλά συχνά, όταν πρόκειται για **θέβαιο γεγονός**, βρίσκεται οριστική (Παράδ. 1).
- Μπορεί όμως μετά από ιστορικό χρόνο να ακολουθούν **δύο ειδικές προτάσεις** η μία σε οριστική (τέθνηκεν) και εκφράζει **θέβαιο γεγονός**, και η άλλη σε **ευκτική του πλαγίου λόγου** (πεφυγώς εἶη) και **εκφράζει προσωπική γνώμη ή φήμη** (Παράδ. 2).

2η

Παραδείγματα	Μετάφραση	Υποθετικός λόγος ανεξάρτητος
Δήλον ἦν ὅτι οἱ ἐν Θερμοπύλαις Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἂν ἠττήθησαν ὑπὸ τῶν Περσῶν, εἰ μὴ ἐκυκλώθησαν. Κλέανδρος εἶπεν ὅτι Δέξιππον οὐκ ἐπαινοῖη, εἰ ταῦτα πεποικῶς εἶη.	Ήταν φανερό ότι οι Λακεδαιμόνιοι στις Θερμοπύλες δε θα νικόνταν από τους Πέρσας, εάν δεν κυκλώνονταν. Ο Κλέανδρος εἶπε ότι δεν επαινεί το Δέξιππο, αν αυτά έχει κάμει.	εἰ μὴ ἐκυκλώθησαν, οὐκ ἂν ἠττήθησαν εἰ ταῦτα πεποίηκε Δέξιππος, οὐκ ἐπαινῶ

- Συχνά, όπως φαίνεται από τα παραδείγματα, μια ειδική πρόταση μπορεί να είναι **απόδοση εξαρτημένου υποθετικού λόγου** (Ενότητα 54η).

3η

Κατηγορίες ρημάτων	Ειδική πρόταση	Ειδικό απαρέμφατο	Κατηγορηματική μετοχή
λεκτικό 1. λέγει γνωστικό 2. οἶδα αισθητικό 3. ἤσθηοντο	ὅτι λύει τὰς σπονδὰς ὅτι ὁ φίλος ἀδικεῖ ὅτι ἡ πόλις κατειλημμένη εἶη	λύειν τὰς σπονδὰς τόν φίλον ἀδικεῖν τήν πόλιν κατειλήφθαι	— τόν φίλον ἀδικοῦντα τήν πόλιν κατειλημμένην

- Στη θέση ειδικής προτάσεως μπορούμε να έχουμε:
1. Μετά τα λεκτικά ρήματα **απαρέμφατο** (Παράδ. 1).
2. Μετά τα γνωστικά και αισθητικά **απαρέμφατο ή κατηγορηματική μετοχή** (Παράδ. 2–3).

4η

Παραδείγματα	Μετάφραση	Δηλώνεται
1. Είπον ὅτι νῆες ἐπιπλέουσι .	Εἶπαν ὅτι τα πλοία πλέουν ἐναντίον τους.	πραγματικό
2. Τισσαφέρνης διαβάλλει τόν Κύρον πρὸς τόν ἀδελφόν ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ.	Ὁ Τισσαφέρνης συκοφαντεῖ τὸν Κύρο στον ἀδελφὸ του ὅτι δῆθεν συνωμοτεῖ ἐναντίον του.	υποκειμενικό
3. "Ἐπειθον... ὡς ἔστι τις Σωκράτης σοφός.	Προσπαθοῦσαν νὰ πείθουν... ὅτι δῆθεν ὑπάρχει κάποιος σοφός Σωκράτης.	υποκειμενικό ἢ πιθανό

● Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τα παραδείγματα:

▶ Με τὸ σύνδεσμο **ὅτι** δηλώνεται **κάτι το πραγματικό, το βέβαιο**.

▶ Με τὸ σύνδεσμο **ὡς** δηλώνεται **κάτι το πιθανό, το υποκειμενικό**, γι' αὐτὸ κατὰ κανόνα ὁ σύνδεσμος **ὡς** (=ὅτι δῆθεν, ὅτι τάχα) βρίσκεται μετὰ τα ρήματα **διαβάλλω, πείθω**.

Παρατήρηση

● Ἀπὸ τις εἰδικές προτάσεις με τὸ χρόνο προήλθαν οἱ επιρρηματικές φράσεις: **οἶδ'** ὅτι=βέβαια, **εὐ οἶδ'** ὅτι=βεβαιότατα, **δῆλον ὅτι**=βέβαια, προφανώς, **εὐ ἴστε ὅτι**=το γνωρίζετε βέβαια, βέβαια.

Αὐτὰ λαμβάνονται σαν βεβαιωτικά ἢ ἐπεξηγηματικά επιρρήματα, ὅταν μετὰ ἀπὸ τὸ ὅτι δὲν ἀκολουθεῖ ρῆμα.

● Μνημονικός πίνακας εἰδικῶν προτάσεων

Εισάγονται (αρχίζουν)	Εκφράζουν	Ποια ἄρνηση δέχονται	Με ποια ἐγκλίση εκφέρονται	Χρησιμεύουν σαν
ὅτι ὡς	κρίση	οὐ	απλή οριστική δυνητική οριστική δυνητική ευκτική ευκτική πлагίου λόγου	αντικείμενο υποκείμενο επεξήγηση

✧ Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση

1. Ποιες εἶναι οἱ δευτερεύουσες προτάσεις;
2. Ποιες καὶ γιατί ονομάζονται εἰδικές;
3. Πῶς εἰσάγονται, πῶς εκφέρονται, τι εἶναι κατὰ τὸ περιεχόμενο καὶ τι ἄρνηση δέχονται;
4. Σε τι χρησιμεύουν οἱ εἰδικές προτάσεις;

Ἀσκήσεις

1. Αναγνώρισε τις δευτερεύουσες εἰδικές προτάσεις καὶ δικαιολόγησε τις ἐγκλίσεις τους καὶ σε τι χρησιμεύουν.

1. Ἐπιστάμεθα Μυσοῦς ὅτι ἐν τῇ βασιλέως χώρα πολλάς καὶ εὐδαιμονας πόλεις οἰκοῦσι. 2. Τὸν Τιμαγόραν ἀπέκτειναν, κατηγοροῦντος τοῦ Λέοντος ὡς οὔτε συσκηνοῦν ἐθέλοι ἑαυτῷ μετὰ τε Πελοπίδου πάντα βουλεύοιτο. 3. Θεμιστοκλῆς ἀπεκρίνατο ὅτι οὐτ' ἂν αὐτὸς Σερίφιος ὢν ὀνομαστός ἐγένετο οὐτ' ἐκεῖνος Ἀθηναῖος. 4. Ἐννοεῖτε ὅτι ἦπτον ἂν στάσις εἴη ἐνός ἄρχοντος ἢ πολλῶν. 5. Παρελθὼν τις δειξάτω ὡς οἱ Θετταλοὶ νῦν οὐκ ἂν ἐλεύθεροι γένοιτο ἄσμενοι. 6. Ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τούτῳ ἠγγέλη τοῖς τῶν Συρακοσίων στρατηγοῖς ὅτι οἶκον ἐπὶ φεύγοιεν. 7. Τοῦτο δὲ ἄξιον ἐπαινείν τῶν τότε ναυμαχησάντων, ὅτι τὸν ἐχόμενον φόβον διέλυσαν τῶν Ἑλλήνων. 8. Σαφές πᾶσιν ἤδη ἐδόκει εἶναι ὅτι ὁ στόλος εἴη ἐπὶ βασιλεῖα. 9. Οἱ μὲν γάρ πολέμοι δῆλον ὅτι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πόλεμον ἐξέφησαν, πρὶν ἐνόμισαν καλῶς τὰ ἑαυτῶν παρασκευάσασθαι. 10. Τοῖς δὲ ἄλλοις δῆλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν. 11. Ἀκούσας πιστεύω τούτῳ, ὡς ἄρα Λεόντιος ἅμα μὲν ἰδεῖν ἐπιθυμοῖ, ἅμα δὲ καὶ ἀποτρέπει ἑαυτὸν.

II Τοποθέτησε τα ρήματα των ειδικών προτάσεων στην κατάλληλη έγκλιση με βάση τα ρήματα της κυρίας προτάσεως.

1. Λέγει γάρ, ως οὐδέν (εἰμί ἐνεστ.) ἀδικώτερον φήμης. 2. Ἔλεξαν, ὅτι (πέμπω ἀόριστ.) σφᾶς ὁ Ἰνδῶν βασιλεύς. 3. Περικλῆς προηγόρευε τοῖς Ἀθηναίοις, ὅτι Ἀρχίδαμος μὲν αὐτῷ ξένος (εἰμί ἐνεστ.), οὐ μέντοι ἐπὶ κακῷ γε τῆς πόλεως (γίγνομαι ἀόριστ.). 4. Οἱ ἀπὸ τῶν πόλεων ἀπεκρίναντο, ὅτι οὐκ ὁμοῦμενοι ἀλλ' ἀκουσόμενοι (πέμπομαι παθ. ἀόρ.). 5. Καὶ τοῦτο δὲ αὐτοὺς ὑπομνήσκατε, ὅτι ἦδε ἡ ἡμέρα (δείκνυμι μέλλ.), ὣν ἕκαστός ἐστιν ἄξιος. 6. Οἶδα γάρ ὅτι οὗτος θαρῶς ἂν (φέρω ἐνεστ.) ἐμοῦ ἀπολογουμένου ὑπὲρ αὐτῶν. 7. Ἐν πολλῇ ἀπορία ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἐννοοῦμενοι μὲν ὅτι ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις (εἰμί παρ.τ.), κύκλῳ δ' αὐτοῖς πόλεις πολέμια (εἰμί παρ.τ.), ἀγοράν δ' οὐδεὶς ἐτι παρέξειν (μέλλω παρ.τ.), (ἀπέχω παρ.τ.) δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μείον ἢ μύρια στάδια, (προδίδωμι ὑπερ.τ.) δὲ αὐτοὺς καὶ οἱ θάρβαροι, μόνοι δὲ (καταλείπομαι ὑπερσυντ.) οὐδὲ ἵππεια οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες. 8. Ἐλεγε δὲ ὁ Πελοπίδας ὅτι Ἀργεῖοι καὶ Ἀρκάδες μάχη (ἠτῶμαι παρακ.) ὑπὸ Λακεδαιμονίων. 9. Καὶ μοι πάντες ἀπεκρίναντο, ὅτι οὐδεὶς μάρτυς (πάρεμι ἐνεστ.). 10. Ὁ δὲ Ξενοφῶν εἶπεν αὐτῷ ὅτι (ἀπαλλάττομαι μέλλ.) ἤδη ἀπὸ τῆς στρατιᾶς καὶ (βούλομαι ἐνεστ.) ἀποπλεῖν.

III. Αναγνώρισε τη θέση των ειδικών προτάσεων και αιτιολόγησε την έγκλισή τους.

Ἐπεὶ δὲ ἠγγέλθη ὅτι ἠττημένοι εἶεν Λακεδαιμόνιοι ὁ δὲ Λύσανδρος τεθναῖη, ἐκ τούτου Παισανίας συγκαλέσας πολεμάρχους καὶ πεντηκοντῆρας ἐβουλεύετο πότερον μάχην σουνάποι ἢ ὑπόσπονδον τὸν τε Λύσανδρον ἀναιροῖτο (=νά σηκώσει γιὰ νά θάψει) καὶ τοὺς μὲν αὐτοῦ πεσόνας. Εἰδὼς δ' ὁ Παισανίας καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ἐν τέλει Λακεδαιμονίων ὅτι Λύσανδρος τετελευτηκῶς εἶη καὶ τὸ μετ' αὐτοῦ στράτευμα ἠττημένον ἀποκεχωρηκοί, καὶ (ὅτι) Κορίνθιοι μὲν παντάσῃ οὐκ ἠκολούθουν αὐτοῖς, οἱ δὲ παρόντες (ὅτι) προθύμως στρατεύοιντο. Ἐτι δ' ἐλογίζοντο καὶ τοῦτο, ὅτι τὸ μὲν ἀντίπαλον πολῦ, τὸ δὲ αὐτῶν ὀλίγον εἶη, τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι οἱ νεκροὶ ὑπὸ τῷ τείχει ἔκειντο, ὥστε δῆλον ἦν ὅτι οὐ ράδιον εἶη αὐτοῖς τοὺς νεκροὺς ἀνελεῖσθαι. Οἱ μὲντοι Θηβαῖοι εἶπον ὅτι οὐκ ἂν ἀποδοῖεν τοὺς νεκροὺς, εἰ μὴ ἐφ' ὧτε ἀπιέναι ἐκ τῆς χώρας.

IV. Μετάτρεψε τις ακόλουθες προτάσεις στο αρχαία.

1. Ὄταν δε άκουσε (μετοχ.) αὐτὰ ο Ξενοφῶν, ἔλεγε ὅτι ορθά κατηγορούσαν (αἰτιῶμαι) αὐτὸν και το ἴδιο το ἔργο μαρτυροῦσε (ευκτ.) ὑπὲρ αὐτῶν (δοτική). 2. Αποκρίθηκαν ὅτι πρωτίτερα θα πέθαιναν (δυνητ. ευκτ.) παρά θα παρέδιδαν τα ὅπλα. 3. Κατηγοροῦν αὐτὸν ὅτι τάχα εἶχε πολλὰ αξιῶματα (ἀρχω ἀρχάς). 4. Καὶ γιὰ τον Αγοράτο ἔλεγε ὅτι ἦταν υπαίτιος (αἰτίας) του θανάτου σου. 5. Οἱ δε γέροντες (πρεσβύτης) ἔλεξαν ὅλα ὅσα εἶχαν γίνεῖ, και τώρα ὅτι πολιορκοῦνται πάνω σε λόφο (ἐπί+γενικ.), οἱ δε Θράκες ὅτι εἶχαν περικυκλώσει (ευκτ.) αὐτούς.

Ενότητα 51η

● 2. Οι Αιτιολογικές προτάσεις

Παραδείγματα	Μετάφραση	Έγκλιση αιτιολογικής προτάσεως
1. Ξενοφῶντα ἠτιῶντο, ὅτι ἐδίωκον ἀπὸ τῆς φάλαγγος.	Κατηγοροῦσαν τον Ξενοφῶντα, διότι τους απομάκρυνε ἀπὸ τῆς φάλαγγα.	απλή οριστική
2. Ἀθηναῖοι ἐνόμισαν λελύσθαι τὰς σπονδὰς, διότι ἐς χεῖρας ἦλθον.	Οἱ Ἀθηναῖοι νόμισαν ὅτι εἶχαν διαλυθεῖ οἱ συνθήκες, γιατί ἦρθαν σε ρῆξη.	απλή οριστική
3. Ἀρῑαῖος ἐτύγχανεν ἐφ' ἀμάξης πορευόμενος, διότι ἐτέτρωτο.	Ο Ἀρῑαῖος τυχαῖα ἔκανε τὴν πορεία πάνω σε ἀμάξι, γιατί ἦταν τραυματισμένος.	απλή οριστική
4. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἤθελον καθαιρεῖν τὰ τεῖχη, φρουρὰν φαίνουσιν ἐπ' αὐτοῦς.	Ἐπειδὴ δεν ἤθελαν να κατεδαφίσουν τα τεῖχη, τους κήρυξαν τον πόλεμο.	απλή οριστική
5. Νῦν δὲ, ἐπειδὴ οὐκ ἐθέλεις καὶ ἐμοὶ τις ἀσχολία ἐστί, εἰμί· ἐπεὶ καὶ ταῦτ' ἂν ἴσως οὐκ ἀηδῶς σου ἦκουον.	Και τώρα, επειδὴ δε θέλεις και ἐγὼ ἔχω κάποια εργασία, θα φύγω· γιατί και αὐτὰ με ευχαρίστηση θα τα ἀκουα ἀπὸ σε.	απλή οριστική δυνητική οριστική

6. Τί ποτ' οὖν τοῖς ἄλλοις ἐγκαλῶν τῶν ἐμοὶ πεπραγμένων οὐχὶ μέμνηται; ὅτι τῶν ἀδικημάτων **ἄν ἐμέμνητο** τῶν αὐτοῦ.

Γιατί όμως ενώ κατηγορεί τους άλλους δεν θυμάται καθόλου όσα σε βάρος του έχω κάμει; διότι θα θυμόταν τις δικές του αδικίες.

δυναμική οριστική

7. Δέομαι οὖν σου παραμείναι ἡμῖν, ὡς ἐγὼ οὐδ' ἄν ἐνός ἡδιδον **ἀκούσιμι** ἢ σοῦ.

Σε παρακαλώ λοιπόν να μείνεις μαζί' μας, γιατί εγώ κανέναν άλλον δεν θα άκουα με μεγαλύτερη ευχαρίστηση εκτός από σένα.

δυναμική ευκτική

8. Ἄμα τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, ὅτι Κύρος οὔτε ἄλλον **πέμποι**... οὔτε αὐτὸς **φαίνοιτο**.

Όταν ξημέρωσε, αφού συγκεντρώθηκαν οι στρατηγοί απορούσαν, γιατί ο Κύρος ούτε κανένα άλλον έστειλε... ούτε ο ίδιος φαίνονταν.

ευκτική πлагίου λόγου

Ποιες και γιατί ονομάζονται αιτιολογικές προτάσεις;

- **Αιτιολογικές** ονομάζονται οι δευτερεύουσες προτάσεις, που εκφράζουν **αιτία**.

Με ποιους συνδέσμους εισάγονται (δηλ. αρχίζουν);

- **Οι αιτιολογικές προτάσεις** εισάγονται, δηλ. αρχίζουν:

1. Με **τους αιτιολογικούς** συνδέσμους **ὅτι, διότι, ὡς**. (ο ὡς μετά από τελεία ή άνω τελεία εισάγει κυρία αιτιολ. πρόταση).
2. Με **τους χρονικούς συνδέσμους** *ἐπει, ἐπειδή* και σπανιότερα με τους *ὅτε* και *ὁπότε* (=αφού, αφ' ότου). 3. Με το *εἰ* (=διότι).

Τι είναι κατά το περιεχόμενό τους;

- **Οι αιτιολογικές προτάσεις** κατά το περιεχόμενό τους είναι προτάσεις **κρίσεως**, εκφράζουν δηλ. **κρίση**.

Τι άρνηση παίρνουν;

- **Οι αιτιολογικές προτάσεις** παίρνουν άρνηση **οὐ**.

Σε τι χρησιμεύουν;

- **Οι αιτιολογικές προτάσεις** χρησιμεύουν σαν **επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας** του ρήματος της κυρίας προτάσεως· γι' αυτό και κανονικά βρίσκονται **μετά** την κυρία πρόταση.

- Σπανιότατα χρησιμεύουν και σαν **επεξήγηση**.

Ποια λογική σχέση υπάρχει μεταξύ της αιτιολογικής και της κυρίας προτάσεως;

- Μεταξύ της αιτιολογικής και της κυρίας προτάσεως υπάρχει η λογική σχέση **του αιτίου** προς **το αποτέλεσμα**, δηλ. η αιτιολογική πρόταση εκφράζει **το αίτιο** και η κυρία **το αποτέλεσμα**.

Με ποιες εγκλίσεις εκφέρονται;

- **Οι αιτιολογικές προτάσεις**, επειδή είναι προτάσεις **κρίσεως**, εκφέρονται με τις εγκλίσεις των προτάσεων κρίσεως, δηλ.

1. **Απλή οριστική** (Παραδ. 1,2,3,4,5).
 2. **Δυναμική οριστική** (Παραδ. 5,6).
 3. **Δυναμική ευκτική** (Παράδ. 7) και
 4. **Ευκτική του πлагίου λόγου** σπανιότερα (Παράδ. 8), όταν εξαρτιώνται από ρήμα **ιστορικού χρόνου**.
- Η **ευκτική του πлагίου λόγου** μεταφράζεται όπως δείχνει ο πίνακας στην 47η Ενότητα.
 - **Οι αιτιολογικές προτάσεις**, που εκφέρονται με **δυναμική οριστική** τυπικά μόνο είναι δευτερεύουσες, στην ουσία είναι προτάσεις **ανεξάρτητες**. Γι' αυτό βρίσκονται στην αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου (Παραδ. 5,6).

● **Ιδιαίτερες περιπτώσεις**

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Μή θαυμάζετε, ότι χαλεπώς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασι.	Μην απορείτε, επειδή αγανακτώ με την παρούσα κατάσταση.
2. Οὐ πολλοῦ δέω χάριν ἔχειν τῷ κατηγορῶ, ὅτι μοι παρεσκεύασε τόν ἀγῶνα τούτονι.	Σχεδόν χρωστώ ευγνωμοσύνη στον κατηγορο, γιατί μου ετοίμασε αυτή τη δίκη.
3. Θαυμάζω δ' ἔγωγε, εἰ μηδεὶς ὑμῶν μήτ' ἐνθυμείται μήτ' ὀργίζεται.	Ἄπορώ εγώ τουλάχιστο, γιατί κανείς από σας ούτε θυμάται ούτε οργίζεται.
4. Οὐ θαυμάστόν εἰ μή τούτων ἐνεθυμήθησαν;	Δεν είναι παράδοξο που δε θυμήθηκαν αυτά;

● Ο αιτιολογικός σύνδεσμος **ὅτι** κανονικά βρίσκεται:

1. **Μετά από ρήματα που εκφράζουν ψυχικό πάθος:** ἤδομαι, θαυμάζω, χαίρω, χάριν ἔχω, χαρίζομαι, ἀγαπῶ, ἀγανακτῶ, αἰσχύνομαι, ἐπιτιμῶ (Παραδ. 1,2).
2. **Μετά από τις φράσεις:** αἰσχρόν (ἔστιν), δεινόν (ἔστιν), ἀγαπητόν (ἔστιν), θαυμαστόν (ἔστιν) καί τό πλημμελές (ἔστιν).

● Ὄταν ὅμως το αἴτιο **εἶναι πιθανό** ἢ **μπορεῖ να αμφισβητηθεῖ**, μετά από τα παραπάνω ρήματα ἢ ἀπρόσωπες ἐκφράσεις **ἡ αιτιολογική πρόταση** εισάγεται με το **εἰ (=διότι, γιατί)**. Ἡ πρόταση αὐτή πρέπει να καλεῖται **πλαγία αιτιολογική**.

● Σ' αὐτή την περίπτωση ἡ αιτιολογική πρόταση ἔχει **υποθετική ἀπόχρωση**, γι' αὐτό και ἡ ἀρνηση **μπορεῖ να εἶναι: μή ἢ οὐ** (ὅπως στις υποθετικές προτάσεις).

● **Αντιστοιχία αιτιολογικῶν προτάσεων.**

Μία αιτιολογική πρόταση **μπορεῖ να αντιστοιχεῖ:**

1. **Με αιτιολογική μετοχή.**
2. **Με εμπρόθετο προσδιορισμό της αιτίας.**

Κυρία πρόταση	Αιτιολογική πρόταση	Αιτιολογική μετοχή	Εμπρόθετος προσδιορισμός αιτίας
Πείσονται	ἐπεὶ φοβοῦνται	φοβούμενοι	διὰ τόν φόβον ἢ
Θεμιστοκλῆς περι- επάτει νυκτός	ἐπεὶ οὐκ ἠδύνατο καθεύδειν	οὐ δυνάμενος καθεύδειν	διὰ τό φοβεῖσθαι διὰ τό μή δύνασθαι καθεύδειν

● **Μνημονικός πίνακας αιτιολογικῶν προτάσεων**

Εισάγονται (αρχίζουν)	Εκφράζουν	Ποια ἀρνηση παίρνουν	Με ποια ἐγκλίση εκφέρονται	Χρησιμεύουν
ὅτι, διότι, ὡς, ἐπεὶ, ἐπειδή, ὅτε, ὁπότε, εἰ	κρίση	οὐ	απλή οριστική δυνατική οριστική δυνατική ευκτική ευκτική πλαγίου λόγου	ὡς επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας

* **Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση**

1. Ποιες και γιατί ονομάζονται αιτιολογικές προτάσεις;
2. Πώς εισάγονται, πώς εκφέρονται, τι είναι κατά το περιεχόμενο και τι ἀρνηση παίρνουν;
3. Σε τι χρησιμεύουν οι αιτιολογικές προτάσεις;

Ασκήσεις

I. Αναγνώρισε τις αιτιολογικές προτάσεις και δικαιολόγησε την έγκλισή τους.

1. Τόν Περικλέα ἐκάκιζον, ὅτι στρατηγός ὦν οὐκ ἐπεξάγοι. 2. Τοὺς συνότας ἐδόκει ποιεῖν ἀπέχεσθαι τῶν ἀνοσίων, ἐπεὶ περ ἠγήσαιντο μηδὲν ἂν ποτε θεοὺς διαλαθεῖν. 3. Ἐπειδὴ ὁμονοοῦμεν ταῦτα, πέμψατε ἀπὸ λόχον ἕκαστον πέντε ἄνδρας. 4. Δικαίως ἂν μοι βασιλεὺς χαρίζοιτο, ὅτι πρῶτος αὐτῷ Κύρον ἐπιστρατεύοντα ἠγγεῖλα. 5. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἤθελον καθαρεῖν τὰ τεῖχη φρουρὰν φαίνουσαν ἐπ' αὐτούς. 6. Ἐπεὶ δ' ἄλλως οὐκ ἐδύνατο ἐλεῖν, φρεατίαν τεμόμενος ὑπόνομον ὠρυττεν. Ἐπεὶ οὐκ ἐπείθετο, περιστρατοπεδευσάμενος ἐπολιόρκει. 8. Ἦδη δὲ τινων ἠσθόμημον καὶ διὰ ταῦτα ἀχθόμενων μοι, ὅτι νεώτερος ὦν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. 9. Οὐκ ἂν θαυμάζοιμι, εἰ οἱ πολέμιοι, ὡς περ οἱ δειλοὶ κύνες, ἡμῖν ἐπακολουθοῖεν. 10. Οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοί, ὡς οὐδὲν ὑπήκουον οἱ Μήλιοι, πρὸς πόλεμον εὐθύς ἐτρέποντο.

II. Μετάτρεψε στα αρχαία το πιο κάτω παραδείγματα.

1. Στενοχωριόταν (ἄχθομαι), γιατί δεν είχαν χρήματα (ἀργύριον).
2. Τους στρατηγούς τιμωρησαν (ζημιῶ), γιατί τάχα αποχώρησαν (ευκτική), αφού πείστηκαν (μετοχή) με δῶρα (δοτ.).
3. Και συγχρόνως απορούσαν (θαυμάζω), γιατί πουθενά (οὐδαμοῦ) ο Κύρος δε φαινόταν (ευκτ.) ούτε κανένας από μέρος του (ἀπὸ + γεν) παρουσιαζόταν (πάρεμι ευκτ.).
4. Ἴσως θα τολμοῦσαν (δυνητ. ευκτ. αορ.) να με κατηγορήσουν (ἐπιτιμῶ ἀπαρ.), γιατί προτίμησα (προαιρούμαι) να προτρέπω (παρακαλῶ) σένα για την εκστρατεία.
5. Ἐπειδὴ διασκορπίζονταν (διασπείρομαι), πέφτουν ἐπάνω του (ἐπιπίπτω + δοτ.) οι ιππείς του Φαρναβάζου.

III. Να βρεις τις αιτιολογικές προτάσεις και να αιτιολογήσεις τις εγκλίσεις.

Λακεδαιμόνιοι δέ, ὡς (= ἐπειδὴ) αὐτοῖς πρὸς τοὺς ἐν Ἰθώμῃ ἐμῆκύνετο ὁ πόλεμος, ἄλλους τε ἐπεκαλέσαντο (= ἐκάλεσαν σέ βοήθεια) συμμάχους καὶ Ἀθηναίους. Οἱ δ' ἤλθον Κίμωνος στρατηγούντος πλήθει οὐκ ὀλίγῳ. Μάλιστα δ' αὐτοὺς ἐπεκαλέσαντο, ὅτι τεichoμαχεῖν ἐδόκουν δυνατόι εἶναι· ἐπειδὴ δὲ ἡ πολιορκία μακρὰ καθειστική, τοῦτο ἐνδεᾶ ἐφαίνετο· βία γάρ ἂν εἶλον τό χωρίον. Καὶ διαφορά ἐκ ταύτης τῆς στρατείας πρῶτον Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους φανερά ἐγένετο. Οἱ γάρ Λακεδαιμόνιοι, ἐπειδὴ τό χωρίον οὐχ ἠλίσκετο, δεισαντες τῶν Ἀθηναίων τό τολμηρόν (= τήν τόλμη) καὶ τήν νεωτεροποιάν (= τήν κλίση στίς καινοτομίες), καὶ ἄλλοφύλους ἅμα ἠγγασάμενοι, μόνους τῶν συμμάχων ἀπέπεψαν.

Ενότητα 52η

● 3. Οι Τελικές προτάσεις

Παραδείγματα	Μετάφραση	Έγκλιση τελικής
1. Κύνες τρέφομεν, ἵνα φυλάττωσι τὰς οἰκίας.	Τρέφουμε σκύλους, για να φυλάττουν τα σπίτια.	υποτακτική
2. Ξενοφῶν ἠγεῖτο πρὸς τήν φανεράν ἐκβασιν, ὅπως ταύτη τῇ ὁδῷ οἱ πολέμιοι προσέχοιεν τόν νοῦν.	Ο Ξενοφώντας θάδιζε προς το φανερό πέρασμα, για να έχουν οι εχθροὶ την προσοχή στραμμένη σ' αυτό το δρόμο.	ευκτική πλαγίου λόγου
3. Ἀθροκόμας τὰ πλοῖα κατέκαυσεν, ἵνα μὴ Κύρος διαβῆ.	Ο Αθροκόμας ἔκαψε τα πλοῖα, για να μην περάσει ο Κύρος.	υποτακτική
4. Ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν ἡμᾶς, ὡς μὴ ἐδύνατο Σεύθης ἐξαπατᾶν.	Ἐπρεπε εμεῖς τότε να πάρουμε τις εγγυήσεις, για να μην μπορούσε ο Σεύθης να μας εξαπατά.	οριστική ιστορικού χρόνου
5. Ἐδόκει αὐτοῖς ἀπίεσαι, μὴ (= ἵνα μὴ) τις ἐπίθεσις γένηται.	Αποφάσισαν να φύγουν, για να μη γίνει καμιά επίθεση.	υποτακτική
6. Γυμναζε σαυτὸν πόνοις ἑκουσίους, ὅπως ἂν δύναιο καὶ τοὺς ἀκουσίους ὑπομένειν.	Να γυμνάζεις τον εαυτό σου με κόπους ἑκούσιους, για να μπορείς να υπομένεις και τους ἀκούσιους.	δυνητική ευκτική

Ποιες και γιατί ονομάζονται τελικές προτάσεις;

- **Τελικές** ονομάζονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που εκφράζουν **το τελικό αίτιο**, δηλ. **το σκοπό**.

Με ποιους συνδέσμους εισάγονται (δηλ. αρχίζουν);

- **Οι τελικές προτάσεις** εισάγονται (δηλ. αρχίζουν) με τους **τελικούς συνδέσμους: ίνα, όπως, ως**.

Τι είναι κατά το περιεχόμενό τους;

- **Οι τελικές προτάσεις** κατά το περιεχόμενό τους είναι προτάσεις **επιθυμίας** (εκφράζουν επιθυμία).

Τι άρνηση παίρνουν;

- **Οι τελικές προτάσεις** παίρνουν άρνηση **μή**.

- **Οι αρνητικές** τελικές προτάσεις εισάγονται με τα: **ίνα μή, όπως μή, ως μή, μή** (Παράδ. 3, 4, 5).

Σε τι χρησιμεύουν;

- **Οι τελικές προτάσεις** χρησιμεύουν σαν **επιρρηματικός προσδιορισμός του σκοπού** του ρήματος, από το οποίο εξαρτώνται γι' αυτό και κανονικά βρίσκονται **μετά την κυρία πρόταση**.

Με ποιες εγκλίσεις εκφέρονται;

- **Οι τελικές προτάσεις εκφέρονται:**
1. **Με υποτακτική**, όταν εξαρτώνται από ρήμα **αρκτικού χρόνου** (Παράδ. 1).

2. **Με ευκτική του πλαγίου λόγου συνήθως** (Παράδ. 2), αλλά και με **υποτακτική** (Παράδ. 3), όταν εξαρτώνται από ρήμα **ιστορικού χρόνου**.

3. **Με οριστική ιστορικού χρόνου** (Παράδ. 4), όταν η κυρία πρόταση εκφράζει **ευχή ανεκπλήρωτη** ή **κάτι που δεν έγινε**. Σ' αυτή την περίπτωση η τελική πρόταση εκφράζει **σκοπό που δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί**.

4. Σπάνια με **δυνητική ευκτική** (Παράδ. 6) και **δυνητική οριστική**.

- Η ευκτική του πλαγίου λόγου στις τελικές προτάσεις ισοδυναμεί **με υποτακτική** και μεταφράζεται **με υποτακτική**.

5. **Με ευκτική** χωρίς να προηγείται ιστορ. χρόνος: α) **ένεκα** έλξεως προς προηγούμενη ευκτική, β) όταν ο σκοπός εμφανίζεται σαν απλή γνώμη ή επιθυμία του λέγοντος.

● Ιδιαίτερες περιπτώσεις

Παραδείγματα	Μετάφραση	Παρατηρήσεις
1. Ταῦτα ἐποίει Θρασύβουλος, ὅπως ἂν δῆ ὁ κῆρυξ ἀγγελίῃ.	Αυτά έκανε ο Θρασύβουλος, για να τα αναγγείλει ο κήρυκας.	ὅπως + ἂν + υποτακτ.
2. Ἄκουσον, ὡς ἂν μάθῃς.	Ἄκουσε, για να μάθεις.	ὡς + ἂν + υποτακτ.
3. Ἐν ἀγορᾷ ἐπὶ τῶν τραπέζων, ἵνα ὑμῶν πολλοὶ ἀπηκόασι.	Στην αγορά στα τραπέζια των πωλητῶν, όπου πολλοὶ από σας έχουν ακούσει.	ἵνα = επιρρ. σημασία

- Συχνά, όπως φαίνεται από τα παραδείγματα, τους τελικούς συνδέσμους **ὅπως** και **ὡς** συνοδεύει το **ἂν** (αοριστολογικό). Στην περίπτωση αυτή υπολανθάνει **υπόθεση**.

- Ο σύνδεσμος **ἵνα** βρίσκεται και με την αρχική του επιρρηματική σημασία **ἵνα = εκεί όπου** (Παράδ. 3).

● Αντιστοιχία τελικών προτάσεων

- Μία τελική πρόταση μπορεί να αντιστοιχεί:
- με τελική μετοχή
- με τελικό απαρέμφατο
- με εμπρόθετο προσδιορισμό του σκοπού.

Κυρία πρόταση	Τελική πρόταση	Τελική μετοχή	Τελικό απαρέμφατο	Εμπρόθ. προσδιορ. σκοπού
Ἐκάλεσαν τόν κήρυκα, Ἐξήλθον, Ἦκετε,	ἵνα ξενίσαιον ἢ ξενίσωσι. ἵνα θηράσαιον ἢ θηράσωσι. ἵνα δουλώσητε ἡμᾶς.	ὡς ξενιούντες θηράσοντες δουλώσοντες	ξενίζειν θηράσαι δουλώσαι	ἐπὶ ξένια ἐπὶ θήραν ἐπὶ δουλείᾳ τῆ ἡμετέρᾳ

● Μνημονικός πίνακας των τελικών προτάσεων

Εισάγονται (αρχίζουσι)	Εκφράζουν	Ποιαν ἄρνηση παίρνουν	Με ποια ἐγκλίση εκφέρονται	Χρησιμεύουν
ἵνα, ὅπως, ὡς	ἐπιθυμία	μή	Υποτακτική Ευκτική πлагίου λόγου Οριστική ιστορ. χρόνου	σαν ἐπιρρηματικός προσδιορισμός του σκοπού

* Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση

1. Ποιες και γιατί ονομάζονται τελικές προτάσεις; 2. Πώς εισάγονται, πώς εκφέρονται, τι είναι κατά το περιεχόμενο, τι ἄρνηση παίρνουν; 3. Σε τι χρησιμεύουν οι τελικές προτάσεις; 4. Με τι μπορεί να αντιστοιχούν;

Ασκήσεις

I. Να αναγνωρισθούν οι τελικές προτάσεις και να δικαιολογηθεί η ἐγκλίση που εκφέρονται.

1. Καί γάρ βασιλεύς αἰρεῖται, οὐχ ἵνα ἑαυτοῦ καλῶς ἐπιμεληται ἀλλ' ἵνα καί οἱ ἐλδόμενοι δι' αὐτόν εὖ πράττωσι. 2. Δοκεῖ μοι κατακαῦσαι τὰς ἀμάξας, ἵνα μή τὰ ζεύγη ἡμῶν στρατηγῇ. 3. Πρὸς τοὺς ζῶντας, ἵνα μηδὲν ἄλλο εἶπω, τὸν ζῶντα ἐξέταξε. 4. Τό ψήφισμα τοῦτο γράφω (ιστορ. ἐνεστ.), ἵνα οὕτω γίνοντο οἱ ὄρκοι καὶ μή κύριος τῆς Θράκης κατασταλῆ Φίλιππος. 5. Ἀπέχεσθε τῶν ἄλλοτρίων, ἵν' ἀσφαλέστερον τοὺς οἴκους τοὺς ὑμετέρους αὐτῶν κεκτήσθε. 6. Καί σέ ἐξέπεμπον, ὡς μόνη κλύοις (=ἀκούοις). 7. Εἰς καιρὸν ἤκεις, ὅπως τῆς δίκης ἀκούσης. 8. Οἶμαι δέ ταῦτα γίνεσθαι, οὐχ ὅπως τοὺς αὐτοὺς χοραοὺς κρίνωσιν οἱ πολῖται, οὐδ' ὅπως τοὺς αὐτοὺς αὐλητὰς ἐπαινῶσιν, οὐδ' ὅπως τοὺς αὐτοὺς ποιητὰς αἰρῶνται, οὐδ' ἵνα τοῖς αὐτοῖς ἡδῶνται, ἀλλ' ἵνα τοῖς νόμοις πειθῶνται. 8. Λυσιτελεῖ εἶσαι ἐν τῷ παρόντι, μή καὶ τοῦτον πολέμιον προσθῶμεθα. 9. Λέγεται εἰπεῖν, ὅτι ἀπιέναι θούλοιο, μή ὁ πατήρ τι ἀχθοιο καὶ ἡ πόλις μέφοιο. 10. Τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον ὁ νόμος, ἵνα μηδέ πεισθῆναι μηδ' ἐξαπατηθῆναι γένοιτο ἐν τῷ δήμῳ. 11. Μένων δηλὸς ἦν ἐπιθυμῶν ἄρχειν, ὅπως πλεῖω λαμβάνοι, ἐπιθυμῶν δέ τιμᾶσθαι, ἵνα πλεῖω κερδαῖνοι. 12. Λυκοῦργος διμοῖρα (= μέ δύο μερίδες) γε ἐπὶ τῷ δείπῳ ἐτίμησε τοὺς βασιλέας, οὐχ ἵνα διπλάσια καταφαγεῖν, ἀλλ' ἵνα ἀπὸ τοῦδε τιμησαί ἔχοιεν εἰ τινα θούλοιο. 13. Ἴνα δέ σαφέστερον δηλωθῆ πάσα ἡ Περωσῶν πολιτεία, μικρὸν ἐπάνειμι. 14. Ναῦς οἱ Κορίνθιοι ἐπλήρουν, ὅπως ναυμαχίας τε ἀποπειράσῃ καὶ τὰς ὀλκάδας αὐτῶν ἦσσαν οἱ Ἀθηναῖοι κωλύοιεν. 15. Ἐκάλεσέ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρέτων, ὅπως ἴδοι τὰ ἱερὰ ἐξηρημένα. 16. Ὡς μὲν ἂν εἴποιτε δικαίους λόγους, ἄμεινον Φιλίππου παρεσκεύασθε· ὡς δέ κωλύσαι ἂν ἐκείνον πράττειν ταῦτα, παντελῶς ἀργῶς ἔχετε. 17. Τόν γε πράττοντά τι δίκαιον οὐ προσήκειν ἄπορειν, ἀλλ' εὐθύς λέγειν, ἵνα μᾶλλον ἂν ἐπιστεύετο ὑφ' ὑμῶν. 18. Ἄλλὰ σε ἔχρη ἡμῖν συγχωρεῖν, ἵνα συνουσία ἐγίγνετο. 19. Ἐχρῆν αὐτοὺς τὴν προτέραν ζήτησιν ζητεῖν, ἵνα ἀπηλλάγηται τούτου τοῦ δημαγωγοῦ. 20. Τῶν στρατηγῶν κατηγορῶν ἀπέκτεινεν αὐτούς, ἵνα αὐτούς περιοσθεῖ. 21. Οἰκοδομοῦσι, ἵνα αὐτὸς ἔφρασε τῆς χώρας.

II. Μετάτρεψε στα αρχαία τα ακόλουθα παραδείγματα.

1. Πολλές προφάσεις ο Κύρος έβρισκε, όπως (ώς) και συ γνωρίζεις (οίδα), για να σας θρει (λαμβάνω άδρ.) απροετοίμαστους (άπαράσκευος) και για να μας οδηγήσει (άγω άδρ.) εδώ.
2. Αυτοί έσερναν τα πολεμικά πλοία στη θάλασσα (καθέλκω), για να σώζονται στα πλοία.
3. Εγώ θα αφήσω (έω) αυτό, για να μη μου φέρει κανείς αντίρρηση σχετικά με αυτό.
4. Γιατί δεν έχω μιλήσει έτσι γι' αυτά, για να συκοφαντήσω (διαβάλλω) στους άλλους την πόλη των Λακεδαιμονίων, αλλά για να σταματήσω (παύω) αυτούς να έχουν (κατηγορ. μετοχή) αυτή τη γνώμη.
5. Φάνηκε καλό σε μένα (δοκεί) να διαπραγματευτώ μαζί σου (έρχομαι είς λόγους), για να θγάλουμε από τη μέση (έξαιρῶ) τη μεταξύ μας δυσπιστία.
6. Πολλές φορές (πολλάκις) ο Αριστείδης όχι ο ίδιος, αλλά με τη μεσολάθηση άλλων (δι' έτερων) τις γνώμες του στο λαό (δήμος) πρότεινε (είσφέρω), για να μην εμποδίζει ο Θεμιστοκλής αυτά, που συνέφεραν στην πόλη εξαιτίας της φιλονικίας προς αυτόν.
7. Σκέφτεται (διανοούμαι) να διαλύσει (λύω) το γεφύρι, για να μην περάσετε (διαβαίνω), αλλά να αποκλειστείτε (άπολαμβάνομαι).
8. Εκείνοι έφυγαν (οίχομαι παρατ.), για να μην τιμωρηθούν (δίδωμι δίκην).
9. Εκατό τάλαντα δανείστηκε, για να μπορεί να μισθώνει μισθοφόρους (έπίκουρος).
10. Αυτούς ήθελαν (βούλομαι) να εξουδετερώσουν (έκποδών ποιούμαι), για να κατορθώνουν (διαπράττομαι) εύκολα, όσα ήθελαν (βούλομαι εύκτ.).
11. Διότι εγώ εσένα αυτά εδίδαξα (διδάσκομαι), για να μην (όπως μή) αντιλαμπάνεσαι (συνήμι) με άλλους διερμηνείς (έρμηνεύς) τις συμβουλές των θεών.

III. Να θρεις τις τελικές προτάσεις και να αιτιολογήσεις τις εγκλίσεις.

Νυν δέ αυτός μέν άρξας τής πρός Λακεδαιμονίους πίστεως και φιλίας, αυτός δέ τής του δήμου καταλύσεως, νυν έπει και ύμεις και ήμεις φανερώς έχθροί τῷ δήμῳ γεγενήμεθα, ούκετ' αὐτῷ τά γιγνόμενα άρέσκει, όπως αυτός μέν αὐ ἐν τῷ άσφαλεῖ καταστή, ήμεις δέ δίκην δῶμεν τῶν πεπραγμένων. Ὡστε οὐ μόνον ως έχθρῶ αὐτῷ προσήκει αλλά και ως προδότη ὑμῶν τε και ήμῶν διδόναι τήν δίκην. Ἴνα δέ εἰδῆτε ότι οὐ καινά ταῦτα οὗτος ποιεί, αλλά φύσει προδότης έστίν, άναμνήσω ὑμᾶς τά τούτῳ πεπραγμένα. Οὗτος δέ τοι έστίν ὅς και ταχθείς άνελέσθαι ὑπό τῶν στρατηγῶν τούς καταδύντας. Ἐθηναίων ἐν τῇ περὶ Λέσθον ναυμαχία αυτός οὐκ άνελόμενος ὁμως τῶν στρατηγῶν κατηγορῶν άπέκτεινεν αυτούς, ίνα αυτός περισθωείη. Πῶς οὖν οὐ φυλάξασθαι χρῆ εἰδῶτας αὐτοῦ τάς μεταβολάς, ως μή και ήμᾶς ταῦτο δυνασθῆ ποιήσαι;

Ενότητα 53η

● 4. Οι Ενδοιαστικές ή Διστακτικές προτάσεις

Παραδείγματα	Μετάφραση	Έγκλιση	Χρήση
1. Έφοθήθησαν μή και επί σφᾶς ὁ στρατός χωρήση .	Φοβήθηκαν μήπως και εναντίον τους βαδίσει ο στρατός.	υποτακτική	αντικείμενα
2. Έδεισαν οι Έλληνες μή προσαγάγειν προς τό κέρας και αυτούς κατακόψειαν .	Φοβήθηκαν οι Έλληνες μήπως οι εχθροί πλησιάσουν στο άκρο της παρατάξεως και τους κατασφάξουν.	ευκτική πλαγίου λόγου	
3. Δέδιμεν μή οὐ βέβαιοι ήτε .	Φοβούμαστε μήπως δεν εισθε σταθεροί.	υποτακτική	
4. Φοβούμαι μή οὐ δυνηθῶ διά τήν άπειρίαν δηλώσαι.	Φοβούμαι μήπως δεν μπορέσω εξαιτίας της άπειρίας μου να φανερώσω.	υποτακτική	
5. Νυν δέ φοβούμεθα μή άμφοτέρων ἄμα ήμαρτήκαμεν .	Τώρα όμως φοβούμαστε μήπως έχουμε αποτύχει και στα δύο.	οριστική παρακειμένου	
6. Φοβούμαι δέ μή τινας ἡδονάς ἡδοναίς εύρήσομεν έναντίας.	Φοβούμαι μήπως θα βρούμε μερικές ἡδονές αντίθετες προς άλλες ἡδονές.	οριστική μέλλοντα	
7. Ὁρώμεν μή Νικίας οἶεται τι λέγειν.	Ας δούμε μήπως ο Νικίας νομίζει ότι κάτι λέγει.	οριστική ενεστώτα	

<p>8. Κίνδυνός ἐστι μή μεταβάλλω-ται καὶ γένωνται μετὰ τῶν πολεμίων.</p> <p>9. Οὔτε προσδοκία οὐδεμία (ἦν) μή ἂν ποτε οἱ πολέμιοι ἐπιπλεύσειαν.</p>	<p>Υπάρχει κίνδυνος μήπως αλλάξουν διαθέσεις και ταχθούν με το μέρος των εχθρών.</p> <p>Ούτε καμία υποψία υπήρχε μήπως θα μπορούσαν να επιτεθούν οι εχθροί κάποια στιγμή.</p>	<p>υποτακτική</p> <p>δυναμική ευκτική</p>	<p>υποκείμενα</p>
<p>10. Τόδε ἄδηλον παντί, μή πολλά σώματα κατρίψασα ἢ ψυχὴ τὸ τελευταῖον αὐτὴ ἀπολλύηται.</p>	<p>Αυτό είναι άγνωστο στον καθένα, μήπως δηλ. η ψυχή αφού εξαντλήσει πολλά σώματα στο τέλος και αυτή η ίδια χάνεται.</p>	<p>υποτακτική</p>	<p>επεξήγηση</p>

Ποιες και γιατί ονομάζονται ενδοιαστικές;

- **Ενδοιαστικές** ονομάζονται οι δευτερεύουσες προτάσεις, που εκφράζουν **ενδοιασμό** ή **φόβο** ή **δισταγμό** για κάποιο πιθανό κακό ή κάτι το ανεπιθύμητο.

Μετά από ποια ρήματα βρίσκονται οι ενδοιαστικές προτάσεις;

- **Οι ενδοιαστικές προτάσεις** βρίσκονται:
 - 1) μετά από ρήματα που φανερώνουν **φόβο**: φοβοῦμαι, δέδοικα ἢ δέδια, ὀκνῶ.

2) μετά από **άλλα ρήματα** ή **λέξεις** ή **φράσεις** που φανερώνουν **φόβο**, **υποψία**, **επιφύλαξη**: ὑποπτέω, φυλάττομαι, ὄρω, ἀθυμῶ, φόβος ἐστίν, τρόμος ἔχει με, κίνδυνός ἐστι, δέος ἐστίν, ὑποψία ἐστίν.

Με τι εισάγονται (αρχίζουν);

- **Οι ενδοιαστικές προτάσεις** εισάγονται (δηλ. αρχίζουν) με το ενδοιαστικό μόριο **μή** ή **μή οὐ**.

Πότε εισάγονται με το μή και πότε με το μή οὐ;

- **Οι ενδοιαστικές προτάσεις** εισάγονται με το **μή**, όταν το υποκείμενο του ρήματος της κυρίας προτάσεως **φοβάται μήπως γίνει κάτι το φοβερό** ή **το ανεπιθύμητο** (Παραδ. 1,2,5).

- Το **μή** μεταφράζεται: **μη, μην, μήπως, να μη**.
- **Οι ενδοιαστικές προτάσεις** εισάγονται με το **μή οὐ**, όταν το υποκείμενο του ρήματος της κυρίας προτάσεως **φοβάται μήπως δε γίνει κάτι που εύχεται και προσδοκά** (Παραδ. 3,4).
- Το **μή οὐ** μεταφράζεται: **μη δεν, μήπως δεν**.

Τι προτάσεις είναι κατά το περιεχόμενο;

- **Οι ενδοιαστικές προτάσεις** κατά το περιεχόμενο είναι κατά κανόνα **προτάσεις επιθυμίας**.

Με ποια ἐγκλίση εκφέρονται;

- **Οι ενδοιαστικές προτάσεις** εκφέρονται:
 1. **Με υποτακτική**, όταν το ρήμα της προτάσεως από την οποία εξαρτώνται βρίσκεται σε **αρκτικό** ή και σε **ιστορικό χρόνο**. Στην περίπτωση αυτή ο φόβος αναφέρεται στο **μέλλον** (Παραδ. 1,3,4,8,10).

2. **Με ευκτική του πλαγίου λόγου**, όταν το ρήμα της προτάσεως από την οποία εξαρτώνται είναι **ιστορικού χρόνου**. Στην περίπτωση αυτή ο φόβος αναφέρεται στο **παρελθόν** (Παραδ. 2).
- Η ευκτική του πλαγίου λόγου στις ενδοιαστικές προτάσεις μεταφράζεται με **υποτακτική**.

3. **Με οριστική σπάνια**, όταν το υποκείμενο φοβάται όχι μήπως γίνει ή δε γίνει κάτι, αλλά για κάτι που είναι πια πραγματικό. Στην περίπτωση αυτή η ενδοιαστική πρόταση **τυπικά** μόνο είναι πρόταση **επιθυμίας**, γιατί ουσιαστικά είναι πρόταση **κρίσεως** (Παραδ. 5,6,7).
4. **Με δυνητική ευκτική**, όταν ο φόβος που εκφράζει η ενδοιαστική πρόταση αποτελεί κατά κάποιο τρόπο **υποκειμενική κρίση** του υποκειμένου του ρήματος, από το οποίο εξαρτάται η ενδοιαστική πρόταση (Παραδ. 9).
Και σ' αυτή την περίπτωση η ενδοιαστική πρόταση **τυπικά μόνο** είναι πρόταση **επιθυμίας**.
5. **Με δυνητική οριστική** (πολύ σπάνια), όταν το φαβερό δεν συνέβει

Σε τι χρησιμεύουν οι ενδοιαστικές προτάσεις;

● Οι ενδοιαστικές προτάσεις χρησιμεύουν:

1. σαν **αντικείμενο** (Παραδ. 1-7)

2. σαν **υποκείμενο** (Παραδ. 8-9)

3. σαν **επεξήγηση** (Παραδ. 10).

και γι' αυτό λέγονται και ουσιαστικές προτάσεις.

● Παρατηρήσεις

1η

Η ενδοιαστική ανεξάρτητη	Η ενδοιαστική εξαρτημένη
Δέδια· μή νῆας ἔλωσι = φοβοῦμαι· μή κυριεύσουσιν τὰ πλοῖα.	Δέδια, μή νῆας ἔλωσι = φοβοῦμαι μήπως κυριεύσουσιν τὰ πλοῖα.

- **Οι ενδοιαστικές προτάσεις** στην αρχή ήταν ανεξάρτητες προτάσεις και φανέρωναν κάτι, το οποίο το υποκείμενο απέκρουε **με φόβο**. Επειδή όμως συνχά έμπαινε μπρος από αυτές κάποιο ρήμα από αυτά που σημαίνουν **φόβο**, θεωρήθηκαν σαν συμπλήρωμα του ρήματος αυτού και κατάντησαν **εξαρτημένες** δευτερεύουσες.

2η

Παραδείγματα	Ανάπτυξη των προτάσεων που εισάγονται με το <i>οὐ μή</i>
Ὅρατε ὅπως μή αἰσχίον πράξομεν. Φυλάπτου, ὅπως μή ταῦτα ποιήσης. Οὐ γάρ τι μάλλον μή φύγης τό μόρσιμον (=τό μοιραίο). Ἦν γάρ ἅπαξ ἡ τριῶν ἡμερῶν ὁδόν ἀπόσχωμεν, οὐκέτι μή δύνηται βασιλεύς ἡμᾶς καταλαθεῖν.	Οὐ γάρ τι (δέος ἐστί) μάλλον μή φύγης τό μόρσιμον. Ἦν γάρ ἅπαξ δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν ὁδόν ἀπόσχωμεν, οὐκέτι φόβος ἐστί (ἢ φοβοῦμεθα) μή δύνηται βασιλεύς ἡμᾶς καταλαθεῖν.

- **Ενδοιαστικές προτάσεις** εισάγονται επίσης και με τα: **ὅπως μή** και **οὐ μή**. Το ρήμα τους βρίσκεται σε **υποτακτική** (συνήθως αορίστου και σπάνια ενεστώτα) ή σε **οριστική μέλλοντα**. Στις περιπτώσεις που εισάγονται με το **οὐ μή** έχουμε συγχώνευση δύο προτάσεων: από την πρώτη όμως που εισάγεται με το **οὐ** λείπει το ρήμα ή η έκφραση που φανερώνει το φόβο.

● **Μνημονικός πίνακας των ενδοιαστικών προτάσεων**

Εισάγονται (αρχίζουν)	Τι εκφράζουν	Εγκλίσεις που εκφέρονται	Σε τι χρησιμεύουν ποια η συντακτ. θέση
μή οὐ μή οὐ (ὅπως μή) (οὐ μή)	επιθυμία (κρίση σπάνια)	υποτακτική ευκτική πλαγίου λόγου οριστική δυνητική ευκτική δυνητ. οριστική (σπάνια)	σαν υποκείμενο σαν αντικείμενο σαν επεξήγηση

✳ Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση

1. Ποιες και γιατί ονομάζονται ενδοιαστικές προτάσεις; 2. Μετά από ποια ρήματα βρίσκονται; 3. Πώς εισάγονται, πώς εκφέρονται, τι είναι κατά το περιεχόμενο; 4. Σε τι χρησιμεύουν οι ενδοιαστικές προτάσεις;

Ασκήσεις

I. Να αναγνωρισθούν οι ενδοιαστικές προτάσεις και να δικαιολογηθεί η εγκλιση τους

1. Ἡθύμησάν τινες, ἐννοοῦμενοι μὴ τὰ ἐπιτήδεια οὐκ ἔχοιεν, ὁπόθεν λαμβάνοιεν. 2. Ποῖον ἔθνος οὐ δοκεῖ ὑπηρετήσῃν φοβούμενον μὴ τι πάθῃ; 3. Δέδοικα μὴ οὐδ' ὅσιον ἢ ἀπαγορεύειν. 4. Τὰ περὶ τῆς ψυχῆς πολλὴν ἀπιστίαν παρέχει τοῖς ἀνθρώποις, μὴ, ἐπειδὴν ἀπαλλαγῇ τοῦ σώματος, οὐδαμοῦ ἐτι ἦ, ἀλλὰ διαφθείρηται τε καὶ ἀπολλύηται. 5. Οὐκοῦν νῦν καὶ τοῦτο κίνδυνος, μὴ λάβωσι προστάτας αὐτῶν τινας τούτων. 6. Ἀλλὰ γὰρ δέδοικα μὴ ὥσπερ οἱ Λωτοφάγοι ἐπιλαθώμεθα τῆς οἰκαδε ὁδοῦ. 7. Ἀλλὰ φοθερόν καὶ σφαλερόν μὴ σφαλῆς κείσομαι. 8. Δέος δ' ἐγένετο τῆ πανηγύρει μέγα μὴ ξὺν ὅπλοις ἔλθωσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι. 9. Εἰπὼν τῷ Φάρακι ὡς ὀκνοίῃ μὴ ὁ Τισσαφέρνης καὶ ὁ Φαρνάβαζος φέρωσι καὶ ἄγωσι τὴν χώραν, διέβαινε. 10. Δείσαντες οἱ ὀλίγοι μὴ ὁ δῆμος τοῦ νεωρίου κρατήσῃεν ἐμμιμπράσι τὰς οἰκίας.

II. Να θρεις τις ενδοιαστικές προτάσεις και να δικαιολογήσεις τις εγκλίσεις τους.

Ἄλλ' ἐγώ, ὦ ἄνδρες, οὐκ ἦλθον κατηγορήσων τούτου, ἀλλ' εἰπεῖν, ἃ τέ μοι δοκεῖ καὶ ἃ φοβοῦμαι μὴ ἡμῖν γένηται. Καὶ γὰρ καὶ πρόσθεν ὠκῶνων τούτῳ σπένδεσθαι μὴ ἔξαπατηθῆμεν καὶ τοῖς τότε συμμάχοις ἡμῖν ἐχθροὶ γενοίμεθα. Νῦν δὲ φοβοῦμαι καὶ τοῖς ἡγεμόσι τούτοις ἔπεσθαι, οἳ φασιν ἡμᾶς παρ' ἐκείνῳ ἄξειν, μὴ ἡμᾶς ἀγάγωσιν ὅθεν οὐκ ἔσται ἐξελθεῖν. Ἐτι δὲ καὶ τοῦτο δέδοικα, μὴ ἐν ταῖς δυσχωραῖς μονωθώμεν καὶ ὀλίγοι καὶ ἔρημοι συμμάχων ὄντες μὴ τι πάθωμεν. Φοθερόν δ' ἡμῖν ἔσται μὴ ἅμα μὲν στερηθώμεν τῶν ὧν ἔχομεν ἐπιτηδείων καὶ ἀδύνατοι γενώμεθα ἀμύνεσθαι τοῖς ἐναντίοις. Ὅρατε οὖν, ὦ ἄνδρες, μὴ οὐ προσήκει ἡμῖν οὕτω εὐπειθεῖς εἶναι, ἀλλὰ φυλάττεσθαι μὴ τι μείζον τῶν προτέρων πάθητε.

Ενότητα 54η

● 5. Οι Υποθετικές προτάσεις

Παραδείγματα

Υπόθεση	Απόδοση	Ἐγκλιση υποθέσεως	Εἶδος
1. Εἰ εἰσὶ θεοὶ.	εἰσὶ καὶ θεοί.	οριστική	1ο
2. Εἰ ἐγὼ μὴ γινώσκω,	ὑμεῖς διδάξατέ με.	»	1ο
3. Εἰ ἐκτεκτῆμην οὐσίαν.	ἐπ' ἀστράβης ἂν ὠχοῦμην.	οριστ. ιστ. χρ.	2ο
4. Εἰ οἱ πολῖται ὁμονοοῖεν,	εὐδαίμων ἂν γίγνοιτο ἡ πόλις.	ευκτική	3ο
5. Ἐάν πάντα ἀκούσητε,	κρίνατε.	υποτακτική	4ο
6. Ἦν μένωνμεν,	σπονδαί εἰσι	»	4ο
7. Ἄν ἀναλώσας λάθῃ,	συνανήλωσε.....	»	4ο

Ποιες και γιατί ονομάζονται υποθετικές προτάσεις;

Με ποιους συνδέσμους εισάγονται (αρχίζουν);

Τι είναι κατά το περιεχόμενο;

- Υποθετικές ονομάζονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που εκφράζουν κάποια υπόθεση, κάτι που υποθέτουμε.
- Οι υποθετικές προτάσεις εισάγονται, δηλ. αρχίζουν, με τους υποθετικούς συνδέσμους: εἰ, ἐάν, ἂν, ἤν.
- Οι υποθετικές προτάσεις κατά το περιεχόμενο είναι προτάσεις κρίσεως κατά κανόνα (στα: 1ο, 2ο, 3ο καὶ 4γ εἶδη): εἶναι ὁμως και προτάσεις ἐπιθυμίας (στα: 4α καὶ 4β εἶδη).

Τι άρνηση παίρνουν;

- Οι υποθετικές προτάσεις παίρνουν άρνηση μή (Παράδ. 2) και πολύ σπάνια ού.

Σε τι χρησιμεύουν;

- Σε κάθε υποθετική πρόταση αντιστοιχεί και μια κυρία. Και οι **δύο μαζί** αποτελούν ένα λογικό σύνολο, που ονομάζεται **υποθετικός λόγος**.
- Στον υποθετικό λόγο η υποθετική πρόταση ονομάζεται **υπόθεση** ή **ηγούμενο** (= προηγούμενο) και η κυρία ονομάζεται **απόδοση** ή **επόμενο** ή **συμπέρασμα**.

Ποια σχέση υπάρχει μεταξύ της υποθετικής και της κυρίας προτάσεως ενός υποθετικού λόγου;

- Μεταξύ της υποθετικής και της κυρίας προτάσεως ενός υποθετικού λόγου υπάρχει η λογική σχέση του **αιτίου προς το αποτέλεσμα**, δηλ. η υποθετική πρόταση εκφράζει το αίτιο και η κυρία το αποτέλεσμα.

Το αίτιο όμως που εκφράζει η υποθετική πρόταση είναι **υποκειμενικό**.

Πόσα είδη υποθετικών λόγων υπάρχουν;

- Υπάρχουν **τέσσερα** είδη υποθετικών λόγων, τα οποία διακρίνονται μεταξύ τους και κατά τη μορφή και κατά το περιεχόμενο.

1ο Είδος

Υπόθεση	Απόδοση	Έγκλιση αποδόσεως
ει + οριστ. οποιουδήποτε χρόνου	οποιαδήποτε έγκλιση	
1. Εί εισί βωμοί, 2. Εί σύ θούλει, 3. Εί δέ τις άλλο όρᾱ βέλτιον, 4. Εί ἐκεῖνα πέπραχεν ὀρθῶς, 5. Εί μὲν οὖν ταῦτα λέγων διαφθείρω τούς νέους,	εισί καί θεοί. ἐπανάλθωμεν. λεξάτω καλῶς ἂν ἔσχεν. ταῦτα ἂν εἶη θλαβερά.	οριστική υποτακτική προστακτική δυνητ. οριστική δυνητ. ευκτική

Με ποιο σύνδεσμο εισάγεται το 1ο είδος;

- Το πρώτο είδος εισάγεται (= αρχίζει) με τον υποθετικό σύνδεσμο **ει** (= αν πράγματι).

Ποιες εγκλίσεις χρησιμοποιούνται στο 1ο είδος;

1. Στην υπόθεση: **οριστική κάθε** (= οποιουδήποτε) χρόνου.
2. Στην απόδοση: **οποιαδήποτε έγκλιση**.

Περιορισμός: Αποκλείεται από τον κανόνα η περίπτωση να υπάρχει στην υπόθεση **ει + οριστ. ιστορ. χρόνου** και στην απόδοση **δυνητική οριστική**, γιατί τότε έχουμε 2ο είδος.

Τι εκφράζει το 1ο είδος;

- Το πρώτο είδος εκφράζει το **πραγματικό**

Πώς μεταφράζονται οι εγκλίσεις στο 1ο είδος;

Υποθετικός λόγος		Μετάφραση
υπόθεση απόδοση υπόθεση απόδοση υπόθεση	εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί. εἰ σύ θούλει, ἐπανεῤῷμεν. εἰ δέ τις ἄλλο ὄρᾳ θέλτιον.	αν πραγματικά υπάρχουν βωμοί, υπάρχουν και θεοί. αν πραγματικά θέλεις ας επανέλθουμε αν πραγματικά θάλει κάποιος κάτι καλύτερο, ας το πει. αν πραγματικά αυτά έχει πράξει ορθά, θα ήταν καλά. αν πραγματικά λέγοντας αυτά κατα- στρέφω τους νέους. αυτά θα ήταν βλαβερά.
απόδοση υπόθεση απόδοση υπόθεση	λεξάτω, εἰ ταῦτα πέπραχεν ὀρθῶς, καλῶς ἂν ἔσχεν. εἰ μὲν οὖν ταῦτα λέγων διαφθεῖρω τοὺς νέους, ταῦτ' ἂν εἶη βλαβερά.	
απόδοση		

● Όπως φαίνεται από τα παραδείγματα:

1. Στην υπόθεση ● το εἰ μεταφράζεται με το **αν πραγματικά** ● η οριστική με τον αντίστοιχο χρόνο της νέας Ελληνικής.
2. Στην απόδοση ● η οριστική, η υποτακτική και η προστακτική μεταφράζονται με τις αντίστοιχες τους εγκλίσεις ● η δυνητική οριστική και δυνητική ευκτική μεταφράζονται με τη δυνητική οριστική της νέας Ελληνικής.

2ο Είδος

Υπόθεση εἰ + οριστ. ιστορ. χρόνου	Απόδοση δυνητική οριστ. (οριστ. ιστορ. χρον. + ἂν)	Ἐγκλιση αποδόσεως
1. Εἰ ἐκεκτῆμην οὐσίαν. 2. Εἰ ἐπεγένετο πνεῦμα ἐπίφορον, 3. Εἰ παρεῖχόμεθα τὴν αὐτὴν προθυ- μίαν,	ἐπ' ἀστράβης ἂν ὤχοῦμην. οὐκ ἂν διέφυγον (Πλαταιῆς). ἀπηλλαγμένοι ἂν ἦτε τῶν πρα- γμάτων.	παρατατ. + ἂν οριστ. σορ. + ἂν υπερσυντ. + ἂν

Με ποιο σύνδεσμο
εισάγεται το 2ο είδος;

● Το 2ο είδος εισάγεται (= αρχίζει) με τον υποθετικό σύνδεσμο εἰ.

Ποιες εγκλίσεις χρησιμο-
ποιούνται στο 2ο είδος;

● 1. Στην υπόθεση: οριστική ιστορικού χρόνου (παρατατικού, αορίστου, υπερσυντελικού).

● 2. Στην απόδοση: δυνητική οριστική (οριστική ιστορικού χρόνου με το δυνητικό ἂν).

● Το 2ο είδος εκφράζει το αντίθετο του πραγματικού, το μη πραγματικό

Τι εκφράζει το 2ο είδος;

Πώς μεταφράζονται οι
εγκλίσεις στο 2ο είδος;

Υποθετικός λόγος		Μετάφραση
υπόθεση απόδοση υπόθεση απόδοση υπόθεση απόδοση	Εἰ μὴ ἐγὼ ἐκέλευον, οὐκ ἂν ἐποίει Ἄγασίας. Εἰ μὴ ἐγὼ ἐκέλευσα, οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἄγασίας. Εἰ μὴ ἐγὼ ἐκεκελεύειν, οὐκ ἂν ἐπεποιήκει Ἄγασίας.	αν εγώ δεν διάταζα, δεν θα το έκανε ο Ἀγασίας. Αν εγώ δεν διάταζα. δεν θα το έκανε ο Ἀγασίας. Εάν εγώ δεν είχα διατάξει δεν θα το είχε κάμει ο Ἀγασίας.

● Όπως φαίνεται από τα παραδείγματα:

1. Στην υπόθεση ● το εἶ μεταφράζεται με το **αν**. ● η οριστική παρατατικού και αορίστου μεταφράζεται πάντοτε με **παρατατικό** ● η οριστική του υπερσυντέλικου μεταφράζεται με **υπερσυντέλικο**.
2. Στην απόδοση ● ο **δυνητικός παρατατικός** και **δυνητικός αόριστος** μεταφράζονται με το: **θα και παρατατικό** ή με το: **ἤθελα –, ἤθελες –, ἤθελε –, και απαρέμφατο μέλλοντα** ή **αορίστου θ'.**
- ο **δυνητικός υπερσυντέλικος** μεταφράζεται με το: **θα και υπερσυντέλικο**.

● Παρατήρηση

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Εἰ μὲν ποτε ἠδίκησέ με, προσῆκεν αὐτῷ δίκην δίδοναι.	Αν κάποτε με αδίκησε, έπρεπε αυτός να τιμωρηθεί.
2. Εἰ γάρ οἶόν τ' ἦν ἀθανάτους εἶναι, ἄξιον ἦν πενθεῖν τούτους.	Αν ήταν δυνατό να είναι αθάνατοι, άξιζε να πενθεί κανείς αυτούς.

● Όπως φαίνεται από τα παραδείγματα, όταν στην απόδοση του 2ου είδους υπάρχει:

1. **Παρατατικός των απροσώπων ρημάτων** (Παράδ. 1): **ἔδει, ἐχρῆν, προσῆκε, ἐνῆν, ἐξῆν**, κ.ά.
2. **Παρατατικός απροσώπων εκφράσεων** (Παράδ. 2): **δίκαιον ἦν, ἄξιον ἦν, καλόν ἦν, αἰσχρόν ἦν, προσῆκον ἦν, οἶόν τ' ἦν**.
3. **Παρατατικός των ρημάτων: έπρεπε, συνέφερεν, έλυσιτέλει**.
4. **Εἶς –τέος** ρηματικά με το **ἦν**, τότε παραλείπεται το **δυνητικό ἄν**.

3ο Εἶδος

Υπόθεση	Απόδοση	Έγκλιση αποδόσεως
Εἰ + ευκτική	1) δυνητ. ευκτ. 2) οριστ. αρκτ. χρ. – 3) Προστ. 4) δυνητ. απαρέμφ.	
1. Εἰ οἱ πολῖται ὁμονοοῖεν, 2. Εἰ γάρ ἐθέλομεν σκοπεῖν τὰς φύσεις τὰς τῶν ἀνθρώπων, 3. Εἰ ῥάθυμία μᾶλλον ἢ πόνων μελέτη ἐθέλομεν κινδυνεύειν, 4. Εἴ τις τάδε παραβαίνει, 5. Εἰ γένοιτο φανερόν τό μέλλον συνοῖσιν τῇ πόλει,	εὐδαίμων ἂν γίγνοιτο ἡ πόλις εὐρήσομεν τοὺς πολλοὺς αὐτῶν οὔτε τῶν σιτίων χαίροντας τοῖς ὑγεινοτάτοις... περιγίγνεται ἡμῖν μὴ προκάμνειν τοῖς μέλλουσιν ἀλγεῖνοις. ἐναγῆς ἔστω τοῦ Ἀπόλλωνος. νομίζω ἂν ἐλέσθαι ὑμᾶς (= ἔλοισθε ἂν) ἀντὶ πολλῶν χρημάτων.	δυνητική ευκτική οριστική μέλλοντα οριστ. ενεστ. προστακτική δυνητικό απαρέμφ. σ' εξάρτηση ἀντὶ δυνητικῆς ευκτικῆς.

Με ποιο σύνδεσμο εισάγεται το 3ο εἶδος;

● Το 3ο εἶδος εισάγεται (= αρχίζει) με τον υποθετικό σύνδεσμο **εἰ**.

Ποιες εγκλίσεις χρησιμοποιούνται στο 3ο εἶδος;

1. Στην υπόθεση: **ευκτική** (Παράδ. 1 – 5).
2. Στην απόδοση: α) **δυνητική ευκτική** (Παράδ. 1),

- β) **οριστική αρκτικού χρόνου** κυρίως ενεστώτα και μέλλοντα (Παράδ. 2,3),
 γ) **προστακτική** (Παράδ. 4),
 δ) **δυνητικό απαρέμφατο** (Παράδ. 5) (όταν βρίσκεται σ' εξάρτηση).

Τι εκφράζει το 3ο είδος;

● Το 3ο είδος εκφράζει την απλή σκέψη αυτού που ομιλεί

Πώς μεταφράζονται οι εγκλίσεις στο 3ο είδος;

Υποθετικός λόγος		Μετάφραση
<p>υπόθεση απόδοση υπόθεση απόδοση υπόθεση</p> <p>απόδοση υπόθεση απόδοση υπόθεση απόδοση</p>	<p>Εί οι πολίται ὄμοιοιεν, εὐδαίμων ἂν γίνοιτο ἡ πόλις. Εἰ γάρ ἐθέλοιεν σκοπεῖν τὰς φύσεις... εὐρήσασμεν.... Εἰ ραθυμίᾳ μᾶλλον ἢ πόνων μελέτῃ ἐθέ- λοιεν κινδυνεύειν, περιγίγνεται ἡμῖν μὴ προκάνειν Εἰ τις τάδε παραβαίνει, ἐναγῆς ἔστω τοῦ Ἀπόλλωνος Εἰ γένοιτο φανερόν.... νομίζω ἂν ἐλέσθαι ὑμᾶς</p>	<p>Ἄν οι πολίτες εἶχαν ὁμόνοια. ἡ πόλις θα ἦταν ευτυχισμένη. Γιατί ἂν θέλαμε να εξετάζουμε.... θα θρούμε.... Ἐάν θέλαμε να αναλαμβάνουμε κιν- δύνους... ἔχουμε το κέρδος να μη.... Ἄν κάποιος ἤθελε παραβεί, να ἔχει την κατάρτα του Ἀπόλλωνα Ἄν γινόταν φανερό, νομίζω ὅτι θα προτιμούσατε (ἢ ἤθε- λατε προτιμήσει).</p>

● Ὅπως φαίνεται από τα παραδείγματα:

1. Στην υπόθεση:

● η ευκτική μεταφράζεται με το **αν και οριστική παρατατικού**.

2. Στην απόδοση:

● η **δυνητική ευκτική και το δυνητικό απαρέμφατο** μεταφράζονται με τα: **θα και οριστική ιστορικού χρόνου** ή με τα: **ήθελα, ήθελες, ήθελε και απαρέμφατο μέλλοντα ή αορίστου β'.**

● η **οριστική** μεταφράζεται με τον αντίστοιχο χρόνο της οριστικής.

● η **προστακτική** με τον αντίστοιχο χρόνο της προστακτικής.

4ο Είδος

Υπόθεση	Απόδοση	Περιπτώση	Ἐγκλιση αποδόσεως
<p>α' ἔάν, ἂν, ἦν + υποτακτική</p> <p>β' ἔάν, ἂν, ἦν + υποτακτική</p> <p>γ' εἰ + ευκτική (επαναληπτική)</p>	<p>α' οριστική μέλλοντα ἢ ισοδύναμες εκφράσεις.</p> <p>β' οριστ. ενεστ. ἢ γνωμ. αόρ.</p> <p>γ' οριστ. παρατατ. ἢ δυνητ. οριστ. (αορίστου).</p>		
1. Ἐάν ἀντέχη τὰ τῶν Ὀλυνθίων,	ὑμεῖς ἐκεῖ πολεμήσετε	α'	οριστ. μέλλοντα
2. Ἐάν δ' ὑμᾶς ἐξαπατήσωσι,	τῶν παρόντων κακῶν ἔσονται ἀπηλλαγμένοι	α'	» τετελ. μέλλοντα
3. Ἐάν πάντα ἀκούσητε,	κρίνατε ὁμολογῶ (= θά ὁμολογήσω)	α'	προστακτική ενεστῶς
4. Ἐάν γάρ τί σε φανῶ κακόν πεποικῶς,	ἀδικεῖν πάνθ' ἡμῖν πεποιήται (= ποιηθήσεται)	α'	παρακειμενος
5. Κάν τοῦτο νικῶμεν ,	κάκιστ' ἀπολοίμην	α'	ευκτική
6. Ἦν σε τοῦ λοιποῦ ποτ' ἀφέλωμαι χρόνον,		α'	
7. Ἦν μένωμεν,	σπονδαί εἶσι	β'	οριστ. ενεστῶτα
8. Ἦν ἐγγύς ἔλθῃ θάνατος,	οὐδεὶς θούλεται θνήσκειν	β'	οριστ. ενεστῶτα
9. Ἦν τις τούτων τι παραβαίνει ,	ζημίαν αὐτοῖς ἐπέθεσαν	β'	γνωμ. αόριστος
10. Ἄν δ' ἀναλώσας λάβῃ ,	συνανήλωσε καὶ τό μεμνήσθαι τήν χάριν	β'	γνωμ. αόριστος
11. Εἰ τινα λάβοιεν τῶν ἐχθρῶν,	ἀπέκτεινον	γ'	οριστ. παρατατικού
12. Εἰ τι μὴ φέροιεν ,	ἔτρυνε φέρειν	γ'	οριστ. παρατατικού

13. Εί τις άντείποι,
14. Εί Άγησίλαος ίδιοι τούς νέ-
ους γυμναζομένους,

έτεθνήκει
έπήνεσεν άν

γ'
γ'

οριστ. υπερσυντ.
δυνητ. οριστ. αορ.

**Πόσες περιπτώσεις έχουμε
στο 4ο είδος;**

- Στο 4ο είδος έχουμε τρεις περιπτώσεις:

● α' περίπτωση

**Με ποιο σύνδεσμο
εισάγεται;**

- Η α' περίπτωση του 4ου είδους εισάγεται (= αρχί-
ζει) με τον υποθετικό σύνδεσμο **άν** (άν, ήν).

**Ποιες εγκλίσεις χρησιμο-
ποιούνται στην α' περίπτωση;**

1. Στην υπόθεση: υποτακτική (Παραδ. 1 – 6).

2. Στην απόδοση: α) οριστική συνήθως μέλλοντα (Παραδ. 1.2) αλλά και ενεστώτα ή αορίστου ή παρακειμένου (Παραδ. 4, 5),
β) άλλες εκφράσεις ισοδύναμες με μέλλοντα, συνήθως προστακτική (Παράδ. 3),
γ) ευχειτική ευκτική (Παράδ. 6) ή δυνητική ευκτική ή ρηματικά επίθετα εις -τός -τέος ή ενδοιαστικές ή τελικές προτάσεις.

Τι εκφράζει η α' περίπτωση;

- Η α' περίπτωση του 4ου είδους εκφράζει το **προσ-
δοκώμενο**.

● β' περίπτωση

**Με ποιο σύνδεσμο
εισάγεται;**

- Η β' περίπτωση του 4ου είδους εισάγεται (= αρχί-
ζει) με τον υποθετικό σύνδεσμο **άν** (άν, ήν).

**Ποιες εγκλίσεις χρησιμο-
ποιούνται στη β' περίπτωση;**

1. Στην υπόθεση: υποτακτική (Παραδ. 7 – 10)
2. Στην απόδοση: α) οριστική ενεστώτα (Παραδ. 7 – 8),

- β) άλλη έκφραση που ισοδυναμεί με ενεστώτα (συνήθως γνωμικός αόριστος – Παραδ. 9, 10 – ή παρακείμενος).

**Τι εκφράζει η β'
περίπτωση;**

- Η β' περίπτωση του 4ου είδους εκφράζει την **αό-
ριστη ή απεριόριστη επανάληψη στο παρόν ή στο
μέλλον**.

● γ' περίπτωση

**Με ποιο σύνδεσμο
εισάγεται;**

- Η γ' περίπτωση του 4ου είδους εισάγεται (= αρχί-
ζει) με τον υποθετικό σύνδεσμο **εί**.

**Ποιες εγκλίσεις χρησιμοποιο-
ύνται στη γ' περίπτωση;**

1. Στην υπόθεση: επαναληπτική ευκτική (Παραδ. 11 – 14).
2. Στην απόδοση: α) οριστική παρατατικού (Παραδ. 11 – 12) ή υπερσυντελικού (Παράδ. 13),

- β) δυνητική οριστική κατά κανόνα αορίστου (Παράδ. 14).

**Τι εκφράζει η γ'
περίπτωση;**

- Η γ' περίπτωση του 4ου είδους εκφράζει την **αό-
ριστη επανάληψη στο παρελθόν**.

Πώς μεταφράζονται οι εγκλίσεις στη γ' περίπτωση του 4ου είδους;

Υποθετικός λόγος		Μετάφραση
υπόθεση	Εἴ τινα λάθοιεν τῶν ἐχθρῶν.	Αν (στην περίπτωση που) συνελάμβαναν κάποιον από τους εχθρούς, τον σκότωναν.
απόδοση	ἀπέκτεινον.	Αν (στην περίπτωση που) ο Αγησίλαος έβλεπε τους νέους να γυμνάζονταν,
υπόθεση	Εἰ Ἀγησίλαος ἴδοι τούς νέους γυμναζομένους,	τους επαινούσε.
απόδοση	ἐπήνεσεν ἄν.	Αν (στην περίπτωση που) κανείς αντιμιλούσε,
υπόθεση	Εἰ τις ἀντείποι,	αμέσως ήταν νεκρός.
απόδοση	εὐθύς ἐτεθνήκει.	

● Ὅπως φαίνεται από τα παραδείγματα:

1. **Στην υπόθεση: η επαναληπτική ευκτική μεταφράζεται με το αν ή στην περίπτωση που και οριστική παρατατικό.**
2. **Στην απόδοση: η οριστική και του παρατατικού και του αορίστου με απλό παρατατικό.**

Ιδιαίτερες παρατηρήσεις στους υποθετικούς λόγους

● 1η

Υπόθεση	Απόδοση	Απλός – σύνθετος
1. Εἰ ἐγὼ μὴ γινώσκω,	ὑμεῖς διδάξατέ με	απλός
2. Εἰ Φίλιππος λάθοι τοιοῦτον καιρὸν καὶ (εἰ) πόλεμος γένοιτο πρὸς τῇ χώρα.	πὼς ἂν οἴεσθε ἐτοιμῶς ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν;	σύνθετος
3. Εἰ παρειχόμεθα τὴν αὐτὴν προθυμίαν,	εἶχετε ἂν Ἀμφίπολιν καὶ ἀπηλλαγμένοι ἂν ἦτε τῶν μετὰ ταῦτα πραγμάτων.	σύνθετος
4. Ἄν ἐθελήσητε γενέσθαι... καὶ (ἂν) ἕκαστος ὑμῶν ἔτοιμος πράττειν ὑπάρξη καὶ (ἂν) παύσηθε...	κομείσθε τὰ ὑμέτερα καὶ ἀναλήψεσθε κάκεινον τιμωρήσεθε	σύνθετος

- Ὅπως φαίνεται από τα παραδείγματα, οι υποθετικοί λόγοι μπορεί να είναι **απλοί ή σύνθετοι**.
- **Απλός είναι ο υποθετικός λόγος που έχει μόνο μια υπόθεση και μια απόδοση (Παράδ. 1).**
- **Σύνθετος είναι ο υποθετικός λόγος που έχει:**
 - 1) **δύο ή περισσότερες υποθέσεις και μια απόδοση (Παράδ. 2),**
 - 2) **μια υπόθεση και δύο ή περισσότερες αποδόσεις (Παράδ. 3),**
 - 3) **δύο ή περισσότερες υποθέσεις και δυο ή περισσότερες αποδόσεις (Παράδ. 4).**

● 2η

Ευθύς λόγος	Ρήμα εξαρτήσεως	Πλάγιος λόγος
1. Η κυρία πρόταση	λεκτικό γνωστικό	Ειδική πρόταση ή ειδικό απαρέμφατο ” ” ” κατηγορηματική μετοχή ειδικ. πρόταση, ειδικ. απαρ., κατηγ. μτχ.
2. Η δευτερεύουσα πρόταση	αισθητικό δοξαστικό ρήμα αρκτικού χρόνου ρήμα ιστορικού χρόνου	ειδικό απαρέμφατο, δυνητικό απαρέμφ. παραμένει αμετάβλητη η δυνητ. οριστ, δυνητ. ευκτική διατηρούνται, η απλή οριστ. και η υποτακτ. μετατρέπονται σε ευκτική του πλάγιου λόγου.

- Ο πιο πάνω πίνακας μας δείχνει τις μεταβολές γενικά που υφίσταται μια κυρία ή μια δευτερεύουσα πρόταση, όταν βρίσκεται σε πλάγιο λόγο (βλέπε Ενότητα 64η).
- Ο πίνακας που ακολουθεί μας δείχνει τις μορφές που λαμβάνουν όλα τα είδη των υποθετικών λόγων, όταν βρίσκονται εξαρτημένα σε πλάγιο λόγο.

Ανεξάρτητος υποθετικός λόγος	Ρήμα εξαρτήσεως	Εξαρτημένος υποθετικός λόγος
1. Πρώτο είδος. (Πραγματικό) εί ταύτα πράττετε, άμαρτάνετε.	λεκτικό γνωστικό αισθητικό	Άγηςίλαος λέγει, (γιγνώσκει, αισθάνεται) ότι, εἰ ταύτα πράττουσιν, άμαρτάνουσιν. Άγηςίλαος έλεγεν, (έγνω, ήσθετο) ότι, εἰ ταύτα πράττειεν, άμαρτάνειεν.
	λεκτικό γνωστικό αισθητικό δοξαστικό	Άγηςίλαος λέγει, (γιγνώσκει, αισθάνεται, δοκεῖ) εἰ ταύτα πράττουσιν, άμαρτάνειν αὐτούς. Άγηςίλαος έλεγεν, (έγνω, ήσθετο, έδόκει), εἰ ταύτα πράττειεν, άμαρτάνειν αὐτούς.
	γνωστικό αισθητικό	Άγηςίλαος γιγνώσκει , (αισθάνεται), εἰ ταύτα πράττουσιν, άμαρτάνοντας αὐτούς. Άγηςίλαος έγνω , (ήσθετο), εἰ ταύτα πράττειεν, άμαρτάνοντας αὐτούς.
2. Δεύτερο είδος. (Αντίθετο του πραγματικού). εί ταύτα έπράττετε, ήμαρτάνετε άν.	λεκτικό γνωστικό αισθητικό	Άγηςίλαος λέγει, (γιγνώσκει, αισθάνεται) ότι, εἰ ταύτα έπραττον, ήμαρτανον άν. Άγηςίλαος έλεγεν, (έγνω, ήσθετο) ότι, εἰ ταύτα πράττειεν, ήμαρτανον άν.
	λεκτικό γνωστικό αισθητικό δοξαστικό	Άγηςίλαος λέγει, (γιγνώσκει, αισθάνεται, δοκεῖ) εἰ ταύτα έπραττον, άμαρτάνειν άν αὐτούς. Άγηςίλαος έλεγεν, (έγνω, ήσθετο, έδόκει), εἰ ταύτα πράττειεν, άμαρτάνειν άν αὐτούς.
	γνωστικό αισθητικό	Άγηςίλαος γιγνώσκει , (αισθάνεται), εἰ ταύτα έπραττον, άμαρτάνοντας άν αὐτούς. Άγηςίλαος έγνω , (ήσθετο), εἰ ταύτα πράττειεν, άμαρτάνοντας άν αὐτούς.
3. Τρίτο είδος. (Απλή σκέψη αυτού που ομιλεί) εί ταύτα πράττοιτε, άμαρτάνοιτε άν.	λεκτικό γνωστικό αισθητικό	Άγηςίλαος λέγει, (γιγνώσκει, αισθάνεται) ότι, εἰ ταύτα πράττειεν, άμαρτάνοιεν άν. Άγηςίλαος έλεγεν, (έγνω, ήσθετο) ότι, εἰ ταύτα πράττειεν, άμαρτάνοιεν άν.

	λεκτικό γνωστικό αισθητικό δοξαστικό	Ἄγῃσιλαος λέγει, (γιγνώσκει, αισθάνεται, δο- κει), εἰ ταῦτα πράττειεν, ἀμαρτάνειν ἂν αὐτούς. Ἄγῃσιλαος ἔλεγεν, (ἔγνω, ἦσθετο, ἐδόκει), εἰ ταῦτα πράττειεν, ἀμαρτάνειν ἂν αὐτούς.
	γνωστικό αισθητικό	Ἄγῃσιλαος γινώσκει, (αισθάνεται), εἰ ταῦτα πράττειεν, ἀμαρτάνοντας ἂν αὐτούς. Ἄγῃσιλαος ἔγνω, (ἦσθετο). εἰ ταῦτα πράττειεν, ἀμαρτάνοντας ἂν αὐτούς.
4. Τέταρτο εἶδος. α'. (Το προσδοκώμενο). ἦν ταῦτα πράξετε, ἀμαρτή- σεσθε.	λεκτικό γνωστικό αισθητικό	Ἄγῃσιλαος λέγει, (γιγνώσκει, αισθάνεται) ὅτι, ἦν ταῦτα πράξεωσιν, ἀμαρτήσονται. Ἄγῃσιλαος ἔλεγεν, (ἔγνω, ἦσθετο) ὅτι, εἰ ταῦτα πράξειεν, ἀμαρτήσονται.
	λεκτικό γνωστικό αισθητικό δοξαστικό	Ἄγῃσιλαος λέγει, (γιγνώσκει, αισθάνεται, δο- κει), ἦν ταῦτα πράξεωσιν, ἀμαρτήσεσθαι αὐτούς. Ἄγῃσιλαος ἔλεγεν, (ἔγνω, ἦσθετο, ἐδόκει). εἰ ταῦτα πράξειεν, ἀμαρτήσεσθαι αὐτούς.
	γνωστικό αισθητικό	Ἄγῃσιλαος γινώσκει, (αισθάνεται), ἦν ταῦτα πράξεωσιν, ἀμαρτησομένους αὐτούς. Ἄγῃσιλαος ἔγνω, (ἦσθετο). εἰ ταῦτα πράξειεν, ἀμαρτησομένους αὐτούς.
4. Τέταρτο εἶδος. β'. (Ἀόριστη επανάληψη). ἦν ταῦτα πράττειτε, ἀμαρτά- νετε.	λεκτικό γνωστικό αισθητικό	Ἄγῃσιλαος λέγει, (γιγνώσκει, αισθάνεται) ὅτι, ἦν ταῦτα πράττωσιν, ἀμαρτάνουσιν. Ἄγῃσιλαος ἔλεγεν, (ἔγνω, ἦσθετο) ὅτι, εἰ ταῦτα πράττειεν, ἀμαρτάνειν.
	λεκτικό γνωστικό αισθητικό δοξαστικό	Ἄγῃσιλαος λέγει, (γιγνώσκει, αισθάνεται, δο- κει), ἦν ταῦτα πράττωσιν, ἀμαρτάνειν αὐτούς. Ἄγῃσιλαος ἔλεγεν, (ἔγνω, ἦσθετο, ἐδόκει). εἰ ταῦτα πράττειεν, ἀμαρτάνειν αὐτούς.
	γνωστικό αισθητικό	Ἄγῃσιλαος γινώσκει, (αισθάνεται), ἦν ταῦτα πράττωσιν, ἀμαρτάνοντας αὐτούς. Ἄγῃσιλαος ἔγνω, (ἦσθετο), εἰ ταῦτα πράττειεν, ἀμαρτάνοντας αὐτούς.

● 3η

Κρυμμένος, υποθετικός λόγος	Κανονικός υποθετικός λόγος
1. Οὕτω γάρ πρὸς τό ἐπιέναι τοῖς ἐναντίοις, εὐ- ψυχότατοι ἂν εἶεν. 2. Οὐτε ἐσθίουσι πλειω ἢ δύνανται φέρειν, διαρραγεῖν γάρ ἂν. 3. Μὴ καμών, οὐκ ἂν δύναιο εὐδαιμονεῖν. 4. Ταῦτα παραθὰς καὶ ἐξαμαρτάνων, τί ἀγαθὸν ἐργάσει;	Εἰ τοιοῦτοι εἶεν πρὸς τό ἐπιέναι τοῖς ἐναντίοις, εὐψυχότατοι ἂν εἶεν. Εἰ ἐσθίοιεν πλειω ἢ δύναιτο φέρειν, διαρρα- γεῖν ἂν. Εἰ μὴ κάμοις, οὐκ ἂν δύναιο εὐδαιμονεῖν. Ἐάν ταῦτα παραθῆς καὶ ἐξαμαρτάνης, τί ἀγαθὸν ἐργάσει;

- Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τα παραδείγματα, ἕνας υποθετικός λόγος (κυρίως ἡ υπόθεση) μπορεῖ μερικές φορές νὰ «λανθάνει» (δηλ. νὰ κρύβεται) μέσα σ' ἄλλες λέξεις τῆς προτάσεως (Παραδ. 1 – 4).

● 4η

Υποθετικός λόγος με ερώτηση στην υπόθεση ή απόδοση	Κανονικός υποθετικός λόγος
Ἄδικεῖ τις ἐκῶν; ὀργή καί τιμωρία κατά τούτου. Ἐξήμαρτε τις ἄκων; συγγνώμη τούτῳ. Ἄν ἀμελήσωμεν τίς ἀγνοεῖ τόν ἐκείθεν πόλεμον δεῦρο ἤξοντα;	Εἰ τις ἀδικεῖ ἐκῶν, ὀργή καί τιμωρία (ἔστω) κατά τούτου. Εἰ τις ἐξήμαρτεν ἄκων, συγγνώμη (ἔστω) τούτῳ. Ἄν ἀμελήσωμεν, ὁ πόλεμος δεῦρο ἤξει.

- Συχνά στους υποθετικούς λόγους, όταν ο λόγος είναι **ζωηρός**, στη θέση της υποθέσεως ή της αποδόσεως μπορεί να βρίσκεται **ερωτηματική πρόταση**.
- Συχνά στους υποθετικούς λόγους παραλείπεται η **απόδοση**, ακόμη και αυτό το **ρήμα της υποθέσεως**, επειδή εύκολα εννοούνται από τα συμφραζόμενα. Από τις παραλείψεις αυτές δημιουργήθηκαν οι ακόλουθες φράσεις, που έχουν επιρρηματική σημασία:

Φράση	Μετάφραση	Φράση	Μετάφραση
εἰ δέ μή	= εἰδεμή, ἄλλωστε	εἴπερ ποτέ	περισσότερο από κάθε άλλη φορά
εἰ μή	= ἐκτός μόνο, παρά μόνο	εἶποτε καί ἄλλοτε	
εἰ μή ἄρα ἐάν μόνον	= ἐκτός ἂν ἴσως ἀρκεῖ μόνο να	εἶπερ ποτέ καί ἄλλοτε	
εἰ μή ἄρα ἐάν μόνον	= ἐκτός ἂν ἴσως ἀρκεῖ μόνο να	ὡσπερ εἰ	τρόπον τινά, κατά κάποιον τρόπο
εἰ τις ἄλλος	} περισσότερο από κάθε άλλον	ὡσπερ ἂν εἰ	ωσάν, σαν ωσάν, σαν
εἰ περ τις καί ἄλλος		ὡς εἰ	

● Μνημονικός πίνακας των υποθετικών λόγων

Εἶδος	Υπόθεση	Απόδοση	Τι σημαίνει
1ο	εἰ + οριστ. κάθε χρόνου	οποιαδήποτε ἐγκλίση	πραγματικό
2ο	εἰ + οριστ. ιστορ. χρόνου	δυνητική οριστική	μη πραγματικό
3ο	εἰ + ευκτική	δυνητική ευκτική	
		οριστ. αρκτικού χρόνου	απλή σκέψη αὐτοῦ που λέγει.
		προστακτική	
4ο α'	ἂν (ἐάν, ἤν) + υποτακτική	δυνητικό απαρ.	
		οριστική μέλλοντα	το προσδοκώμενο
		προστακτική	
		καί ἄλλες εκφράσεις ἰσοδύναμες με μέλλοντα.	
β'	ἂν (ἐάν, ἤν) + υποτακτική	οριστ. ενεστώτα	ἀόριστη ἐπανάληψη στο παρόν ἢ μέλλον.
		γνωμικός ἀόριστος ἢ ἄλλες εκφράσεις που ἰσοδ. με ενεστώτα	
γ'	εἰ + ἐπανάληπτ. ευκτική	οριστική παρ.	ἀόριστ. ἐπανάληψη στο παρελθόν.
		δυνητική οριστική (ἀοριστ.)	

* Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση

1. Ποιες και γιατί ονομάζονται υποθετικές προτάσεις; 2. Με ποιους συνδέσμους εισάγονται; 3. Τι είναι κατά το περιεχόμενο και τι ἄρνηση δέχονται; 4. Πόσα είναι τα είδη των υποθετικών λόγων, πώς εκφέρεται κάθε είδος και τι εκφράζει; 5. Πώς μεταφράζονται οι εγκλίσεις σε κάθε είδος υποθετικού λόγου; 6. Ποιοι λέγονται απλοί και ποιοι σύνθετοι υποθετικοί λόγοι; 7. Ποιες μορφές παίρνει κάθε είδος υποθετικού λόγου, όταν βρίσκεται εξαρτημένο σε πλάγιο λόγο;

Ασκήσεις

I. Αναγνώρισε τα είδη και τη σημασία των υποθετικών λόγων και μετάντρεψε τους σύνθετους σε απλούς.

1. Ει μὲν ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἐκρίνοντο, ῥαδίως ἂν ἐσώζοντο. 2. Εἰ ἐσωφρόνουν, κατεμαρτύρουν ἂν αὐτῶν. 3. Εἰ δημεύσατε τὰ χρήματα, καλῶς ἂν ἔχοι. 4. Εἰ μὲν τούτου καταψηφιεῖσθε, δηλοῖ ἐσεσθε, εἰ δὲ ἀποψηφιεῖσθε, ὀφθήσεσθε. 5. Ἐάν θεός ἐθέλῃ, δικαίως τιμωρηθήσεται. 6. Εἰ μὴ ἀπώλοντο, ἔπραξαν ἂν ταῦτα. 7. Ἐάν λάθω, σωθήσομαι. 8. Εἰ μὲν οὖν μὴ πολλοὶ ἦσαν, καθ' ἕκαστον ἂν περὶ αὐτῶν ἠκούετε. 9. Ἐάν τις τούτου πῆλ, ἀποθνήσκει. 10. Εἴ τις κλέπτοι, ἐκολάζεται. 11. Εἰ μὲν Σωκράτης ἐποίει τι φαῦλον, εἰκότως ἂν ἐδόκει πονηρός εἶναι. 12. Εἰ δὲ ἐκεῖνος ἀσθενέστερος ἦν, ἑαυτῷ τοῦ πάθους αἴτιον ἠγήσατο. 13. Εἰ δὲ δὴ καὶ ἐγκράτεια καλόν τε κάγαθόν ἀνδρὶ κτῆμά ἐστιν, ἐπισκεψώμεθα. 14. Πολλὴ γάρ ἂν εὐδαιμονία εἴη περὶ τοὺς νέους, εἰ εἰς μὲν μόνος αὐτοὺς διαφθείρει, οἱ δ' ἄλλοι ὠφελοῦσιν. 15. Τόν Ὑπερείδην, εἶπερ ἀληθῆ μου κατηγορεῖ νῦν, μᾶλλον ἂν εἰκότως ἢ τόνδε ἐδίωκεν. 16. Ἐγὼ οὖν δεινὰ ἂν εἶην εἰργασμένος, εἰ τότε μὲν ἔμενον, ἐνταῦθα δὲ ἄλποισι τὴν τάξιν. 17. Εἰ τοῦτο ἰσχυρόν ἦν ἂν τούτω τεκμήριον, κάμοι γενέσθω τεκμήριον. 18. Εἶπερ ἄλλω τινὶ ἀνθρώπων πειθολίμην ἂν, καὶ σοὶ πειθομαι. 19. Ταῦτα οὐκ ἂν ἐδύνατο ποιεῖν, εἰ μὴ καὶ διαίτη μετρία ἐχρῶντο. 20. Καὶ νῦν, εἰ φοθερόν τι ἐνεωρῶμεν, πᾶν ἂν σοι προσφράζομεν. 21. Οὐδὲ γὰρ ζῶν γ' ἂν τις, εἰ μὴ τρέφοιτο. 22. Οὐχ οὕτω δ' ἂν προθύμως ἐπὶ τὸν πόλεμον ὑμᾶς παρεκάλουν, εἰ μὴ τὴν εἰρήνην ἐώρων ἀισχράν ἐσομένην. 23. Ταῦτα οὐκ ἂν προέλεγεν, εἰ μὴ ἐπίστευεν ἀληθεύσειν. 24. Εἰ ἦσαν ἄνδρες ἀγαθοί, ὡς σὺ φῆς, οὐκ ἂν ποτε ταῦτα ἐπασχον. 25. Καὶ ἴσως ἂν διὰ ταῦτα ἀπέθανον, εἰ μὴ ἡ ἀρχὴ διὰ ταχῶν κατελύθη. 26. Ἐάν διαλύωμεν τὸ στράτευμα, τὰ μὲν ἡμέτερα ἀσθενέστερα γίνονται ἂν, τὰ δὲ τῶν πολεμίων πάλιν αὐξήσεται. 27. Εἴ τινες ἰδοῖεν πῆ τοὺς σφετέρους ἐπικρατοῦντας, ἀνεθάρσησαν ἂν. 28. Ἐμίσει οὐκ εἰ τις κακῶς πάσχων ἡμύνετο, ἀλλ' εἰ τις εὐεργετούμενος ἀχάριστος φαίνοιτο.

II. Να αναγνωρίσεις τα είδη των εξαρτημένων υποθετικών λόγων, να δικαιολογήσεις αυτά και να τους μετατρέψεις σε ανεξάρτητους.

1. Κύρος δηλώσας ὅτι ἐτοιμοὶ εἰσι μάχεσθαι εἰ τις ἐξέρχοιτο, ἀπήγαγεν τὸ στράτευμα. 2. Λύσανδρος εἶπεν ὅτι ὑποσπόνδους ὑμᾶς ἔχοι, εἰ μὴ ποιήσετε ἅ Ἐθραμένης κελεύει. 3. Οὐκ ἠγγόει Εὐθουλίδης ὅτι, εἰ λόγος ἀποδοθήσοιτο καὶ παρεγείνοιτό μοι πάντες ὁ δημόται καὶ ἡ ψήφος δικαίως δοθείη, οὐδαμοῦ γενήσονται οἱ μετὰ τούτου συνεστηκότες. 4. Ἀγχιλαος γνοῦς ὅτι, εἰ μὲν μηδετέρω συλλήψοιτο, μισθὸν οὐδέτερος λύσει τοῖς Ἑλλήσιν ἀγοράν δὲ οὐδέτερος παρέξει, ὀπότερος τ' ἂν κρατήσῃ, οὗτος ἐχθρός ἐσται· εἰ δὲ τῷ ἑτέρῳ συλλήψοιτο, οὗτός γε φίλος ἔσοιτο. 5. Ἐλεγον οὐ καλῶς τὴν Ἑλλάδα ἐλευθεροῦν αὐτόν, εἰ ἄνδρας διέφθειρεν, οὔτε χεῖρας ἀνταυρομένους οὔτε πολεμίους. 6. Τούτοις προὔλεγον ὅτι εἰρωνεύσοιο καὶ πάντα μᾶλλον ποιήσοις ἢ ἀποκρινοῖο, εἰ τις τι σε ἐρωτᾷ. 7. Καὶ Ἀναξίβιος ὑποσχενεῖτο, εἰ διαβαῖεν, μισθοφορὰν ἐσεσθαι τοῖς στρατιώταις. 8. Οὔτε γὰρ τοῖς θεοῖς εἶπε καλῶς ἔχειν, εἰ ταῖς μεγάλαις θυσίαις μᾶλλον ἢ ταῖς μικραῖς ἔχαρον. 9. Καὶ γὰρ ὁ Κόνων ἔλεγεν τῷ Φαρναβάζῳ ἕως μίᾳ ἐκάστη τῶν πόλεων πολλά πράγματα ἱκανῆ εἶη παρέχειν, εἰ δουλοῦσθαι βουλόμενος φανερός ἔσοιτο, καὶ κίνδυνος εἶη μὴ καὶ οἱ Ἕλληνες, εἰ ταῦτα ἀισθοντο, οὐσαῖεν. 10. Ἐλεγον ὅτι εἰκότα δοκοῖεν λέγειν βασιλεῖ, καὶ ἦκοιεν ἠγεμόνας ἔχοντες, οἱ αὐτοὺς, ἂν σπονδαὶ γένωνται, ἄξουσιν ἔνθεν ἔξουσι τὰ ἐπιτήδεια.

III. Μετάντρεψε σ' όλα τα είδη τους ακόλουθους υποθετικούς λόγους.

1. Εἰ ἀφήσεις τοὺς Ἐθθαίους ἄνευ ἰάχης, κινδυνεύσεις ὑπὸ τῆς πόλεως τὰ ἔσχατα παθεῖν.
2. Εἰ μὲν ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἐκρίνοντο, ῥαδίως ἂν ἐσώζοντο.
3. Εἰ δὲ τις τοὺς κρατοῦντας τοῦ πλήθους ἐπ' ἀρετὴν προτρέψειεν, ἀμφοτέρους ἂν ὀνήσειεν.
4. Ἐάν θεός ἐθέλῃ, δικαίως τιμωρηθήσεται.
5. Ἐάν τις τούτου πῆλ, ἀποθνήσκει.
6. Εἴ τις κλέπτοι, ἐκολάζεται.

Ενότητα 55η

● 6. Οι Παραχωρητικές ή Ενδοτικές ή Εναντιωματικές ή Αντιθετικές προτάσεις

Παραδείγματα	Μετάφραση	Ερμηνεία του φαινομένου
1. Εἰ καὶ χρημάτων εὐποροῦμεν, οὐκ εὐτυχοῦμεν.	Μολονότι (αν και) ἔχουμε ἀφθονα χρήματα, δεν ευτυχοῦμε.	Ενώ στην πραγματικότητα ἔχομε χρήματα, δεν ευτυχοῦμε.

2. Ἐάν καί μή θούλωνται, πάντες αισχύνονται μή πράττειν τά δίκαια. 3. Καί εἰ θαλάττης εἴργονται οἱ κρατοῦντες τῆς γῆς, δύναιντ' ἄν καλῶς διαζῆν. 4. Καί ἄν οἱ πολέμιοι τό ναυτικόν ἡμῶν νικήσωσι, κρατήσομεν αὐτῶν. 5. Οὐδεῖς ἄν ἐτι πιστεῦσαι δύναιτο ὑμῖν. οὐδ' εἰ πάνυ προθυμοῖτο. 6. Μηδ' ἄν εὐορκεῖν μέλλης, μηδένα θεῶν ὁμοῆς. 7. Κἄν ὡς σώφρονες οἱ υἱεῖς, ὅμως οἱ πατέρες ἀπό τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἴργουσιν αὐτούς. 8. Εἰ καί περὶ τοὺς ἄλλους πράοτατος ἦν, ἀλλ' οὖν ἄν ἀγακτῆσειεν.	Μολονότι δε θέλουν, ὅλοι ντρέπονται να μην πράττουν τα δίκαια. Και αν ακόμη αποκλείονταν από τη θάλασσα ...θα μπορούσαν να ζουν καλά. Και αν ακόμη οι εχθροί νικήσουν το ναυτικό μας, θα τους εξουσιάσουμε. Κανείς δεν θα μπορούσε να σας πιστεύσει πια, ούτε και αν πολύ το ήθελε. Ούτε και αν πρόκειται να τηρήσεις τον ὄρκο σου, σε κανένα θεό μην ορκισθείς Και αν ακόμη οι υιοί είναι σώφρονες, ὅμως οι πατέρες τους εμποδίζουν από τη συναναστροφή των κακῶν ἀνθρώπων. Αν και σχετικά με τους ἄλλους ἦταν πολύ πράος, ὅμως θα μπορούσε να ἀγανακτῆσει.	Ενώ στην πραγματικότητα δεν θέλουν, εν τούτοις ὅλοι πράττουν τα δίκαια ἀπό ντροπή. Θα μπορούσαν να ζουν καλά και στην περίπτωση του αποκλεισμοῦ τους ἀπό τη θάλασσα, πράγμα που είναι ἀπίθανο. Θα τους εξουσιάσουμε και στην περίπτωση ακόμη που νικήσουν το ναυτικό μας, πράγμα που είναι αδύνατο. Κυρία πρόταση αρνητική Κυρία πρόταση αρνητική. Στην κυρία πρόταση υπάρχει αντιθετικός σύνδεσμος. Στην κυρία πρόταση υπάρχει αντιθετικός σύνδεσμος.

Ποιες και γιατί ονομάζονται παραχωρητικές προτάσεις;

- **Παραχωρητικές** ή **ενδοτικές** ονομάζονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που φανερώνουν ότι το υποκείμενο **παραδέχεται (παραχωρεί)** κάτι ή **υποχωρεί (ενδίδει)** σε κάτι αντίθετο προς το περιεχόμενο της κυρίας προτάσεως.

- Ὡστε μεταξύ της κυρίας προτάσεως και της παραχωρητικής υπάρχει **εναντιωματική** σχέση.

Με τι εισάγονται οι παραχωρητικές προτάσεις;

- **Οι παραχωρητικές** προτάσεις εισάγονται (αρχίζουν) με τα: **εἰ καί, ἐάν καί, ἄν καί, καί εἰ, καί ἄν, κἄν, οὐδ' εἰ, μηδ' εἰ, οὐδ' ἐάν, μηδ' ἐάν**.

Πότε οι παραχωρητικές προτάσεις εισάγονται με τα: εἰ καί, ἐάν καί, ἄν καί,

- **Οι παραχωρητικές** προτάσεις εισάγονται με τα: **εἰ καί, ἐάν καί, ἄν καί** (=αν και, ενώ, μολονότι, μόλον που, και που), όταν η **παραχώρηση** ή η **εναντίωση** γίνεται προς κάτι **πραγματικό** (Παραδ. 1,2).

Πότε οι παραχωρητικές προτάσεις εισάγονται με τα: καί εἰ, καί ἄν, κἄν;

- **Οι παραχωρητικές** προτάσεις εισάγονται με τα: **καί εἰ, καί ἄν, κἄν**, (=και αν, και να, και αν ακόμη, που να), όταν η **παραχώρηση** ή η **εναντίωση** γίνεται προς κάτι που το υποκείμενο το παραδέχεται σαν **μη πραγματικό** ή **αδύνατο** ή **ἀπίθανο** κατά τη γνώμη του (Παραδ. 3, 4).

Πότε οι παραχωρητικές προτάσεις εισάγονται με τα: οὐδ' εἰ, οὐδ' ἐάν, μηδ' ἐάν,

- **Οι παραχωρητικές** προτάσεις αρχίζουν με τα: **οὐδ' εἰ, οὐδ' ἐάν, μηδ' ἐάν** (=ούτε και αν), δηλ. παραλείπεται το **και**, όταν η κυρία πρόταση είναι **αρνητική** (Παραδ. 5,6).

Παρατηρήσεις

- Επειδή , ὅπως είπαμε, η σχέση της κυρίας προτάσεως προς την παραχωρητική είναι αντιθετική, γι' αυτό στην κυρία πρόταση συχνά υπάρχουν οι αντιθετικοί σύνδεσμοι **ὅμως, ἀλλά, ἀλλ', οὖν** (Παραδ. 7,8)

Τι είναι κατά το περιεχόμενο
οι παραχωρητικές
προτάσεις;

Τι άρνηση παίρνουν;

Με ποιες εγκλίσεις εκφέρονται
οι παραχωρητικές
προτάσεις;

Σε τι χρησιμεύουν οι
παραχωρητικές προτάσεις;

- Οι παραχωρητικές προτάσεις, επειδή προήλθαν από τις υποθετικές, είναι προτάσεις που εκφράζουν κρίση. Δεν υπάρχει όμως πλήρης λογική αντιστοιχία με τις υποθετικές· δηλ. η εναντιωματική πρόταση δεν αποτελεί πάντοτε τη βάση του νοήματος της κυρίας προτάσεως. Γι' αυτό το λόγο μόνο σε μερικές περιπτώσεις μπορούμε να έχουμε πλήρη αντιστοιχία
- Οι παραχωρητικές προτάσεις παίρνουν άρνηση μή (Παράδ. 2) και πολύ σπάνια ού (Παράδ. 5).
- Οι παραχωρητικές προτάσεις εκφέρονται με τις ίδιες εγκλίσεις που εκφέρονται και οι αντίστοιχες υποθετικές προτάσεις, δηλ. οριστική (Παράδ. 1,8), υποτακτική (Παράδ. 2,4,6,7) και ευκτική (Παράδ. 3,5).
- Οι παραχωρητικές προτάσεις χρησιμεύουν, για να εκφράσουν την επιρρηματική σχέση της εναντιώσεως προς το περιεχόμενο της κυρίας προτάσεως.

● Αντιστοιχία παραχωρητικών προτάσεων

Παραχωρητική πρόταση	Αντίστοιχη ενδοτική ή παραχωρητική μετοχή	Κυρία πρόταση
Εἰ καὶ ἔχομεν χρήματα. Ἄν καὶ μὴ θούλωται	καίπερ ἔχοντες χρήματα καὶ μὴ θουλόμενοι	οὐκ εὐτυχοῦμεν πάντες αἰσχύνονται μὴ πράττειν τὰ δίκαια.

● Μνημονικός πίνακας των παραχωρητικών προτάσεων

Εισάγονται	Εκφράζουν	Ποια άρνηση παίρνουν	Με ποια εγκλίση εκφέρονται	Σε τι χρησιμεύουν
εἰ καὶ—ἐάν καὶ ἄν καὶ—καὶ εἰ καὶ ἄν—κάν οὐδ' εἰ—οὐδ' ἐάν μηδ' ἄν	Κρίση	μή ἢ οὐ	Οριστική Υποτακτική Ευκτική	για να εκφράσουν την εναντίωση προς την κυρία πρόταση

✧ Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση

1. Ποιες και γιατί ονομάζονται παραχωρητικές προτάσεις; 2. Πότε εισάγονται με τα: εἰ καὶ, ἐάν καὶ, ἄν καὶ, πότε με τα: καὶ εἰ, καὶ ἄν, κάν, πότε με τα: οὐδ' εἰ, οὐδ' ἐάν, μηδ' ἐάν; 3. Τι είναι κατά το περιεχόμενο, τι άρνηση παίρνουν και με ποιες εγκλίσεις εκφέρονται;

Ασκήσεις

1. Να βρεις τις παραχωρητικές προτάσεις, να δικαιολογήσεις την έγκλισή τους και να τις μετατρέψεις σε υποθετικούς λόγους.

Ἦνικά δέ δειλη ἐγίγνετο, ἤλθον οἱ παρά βασιλέως πρέσβεις· οὗτοι ἔλεγον τοῖς Ἑλλησι δι' ἑρμηνέως τοιάδε· ἄνδρες, ἡμεῖς μὲν ἐρούμεν ὑμῖν τάληθῆ, εἰ καὶ τισι δόξομεν λίαν παράδοξα λέγειν. Γινώσκετε δήπου ὅτι βασιλεύς τοσοῦτον πλῆθος δύναται ἐφ' ὑμᾶς ἀγαγεῖν, ὅσον, οὐδ' εἰ παρέχοι ὑμῖν, δύνασθε ἄν ἀποκτεῖναι. Εἰ δέ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἠπῶτο βασιλεύς, ἀλλά τό γε τοι πῦρ κρείττον τοῦ καρποῦ ἐστίν, ὃν ἐκείνος δύναίτο ἄν κατακαύσας λιμὸν ὑμῖν ἀντιτάξαι· τούτῳ (τῷ λιμῷ),

ὕμεις οὐδ' εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἶητε δύνασθε ἂν μάχεσθαι. Γινώσκετε δ' ἔτι καὶ τοῦτο, ὅτι ποταμοὶ μεγάλοι εἰργουσιν ὑμᾶς κύκλῳ, οὓς οὐκ ἂν δύνασθε διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν. Νῦν οὖν ἐξεστὶν ὑμῖν σπένδεσθαι καὶ συμμαχεῖν ἐκείνῳ, εἰ δὲ μὴ, τὸν ἔπειτα χρόνον οὐδ' ἂν ἰκετεύοιτε αὐτόν, δικαίως ἂν ὑμᾶς ἐλεήσειε.

Ἄναστάς δὲ Κλέαρχος πρὸς ταῦτα εἶπε· ἄνδρες, γινώσκω μὲν δὴ ἃ λέγετε· οὐ μὴν ἀλλὰ ἀνάγκη ἡμῖν ἔστιν, εἰ καὶ οὐχ ἱκανοὶ ἐσμέν πλήθει, βοηθεῖν ἡμῖν αὐτοῖς. Τὸ δὲ τοῦ βασιλέως πλήθος οὐφοθεῖ ἡμᾶς· καὶ γὰρ ἄρτι τούτῳ ἀντιξάμενοι ἐνίκησαμέν τε καὶ ἔτρεψάμεθα αὐτόν. Ἴσως δὲ καὶ αὐθὺς ἀναγκασθώμεθα πολεμεῖν ἐκείνῳ, κἂν νῦν μὴ ἐθέλωμεν· πρὸς δὲ καὶ τῷ λιμῷ μαχοίμεθ' ἂν, καὶ εἰ ἐλάχιστος σίτος ἐν τῷ χώρῳ μένοι. Ἴσμεν δὲ ὅτι πέντες ποταμοὶ, εἰ καὶ πρόσω τῶν πηγῶν ἀποροὶ εἰσὶ, προϊοῦσι πρὸ τᾶς πηγᾶς διασπατοὶ γίνονται. Πάντες οὖν ἄνθρωποι, ὅταν ἀναγκασθῶσιν, ἐὰν καὶ μὴ θούλωνται, παντὶ πολεμοῦσι.

II. Μετάτρεψε τα πιο κάτω παραδείγματα στα αρχαία Ελληνικά

1. Κιαν ἤθελε να πράττει τα δίκαια, θα ἦταν δούλος (δουλεύω τινα) του Ἀλκέτα.
2. Αν και σε μερικούς θα φανῶ (δοκῶ) ὅτι λέω πολύ παράξενα (παράδοξα), θα λεχθεῖ ἡ ἀλήθεια.
3. Οἱ ἄλλοι κι αν με νόμο καταδικαστεῖ (καταγιγνώσκομαι) κάποις, δεν τον σκοτώνουν (ἀποκτινύω) κατὰ τὴ γιορτῆ.
4. Κι αν δε θέλουμε τώρα να πολεμοῦμε εναντίον του (πολεμῶ τινα) ἐκεῖ, ἐδῶ (ἐνθάδε) ἴσως θα ἀναγκαστοῦμε (μέλλων) να κάνουμε αὐτό.
5. Κι αν αὐτός ο ἴδιος (αὐτός) δεν παρίσταται (πάρειμι), τους δούλους στέλνει για να διευθύνουν τους ἀγῶνες (ἀγωνοθετῶ, μετοχή).
6. Ο Νικίας μεν αν και κατὰ τον ἄλλο χρόνο εἶχε τὴ συνήθεια (εἶθιστο) να συκοφαντεῖ, τότε θα ἔπαυε (παύομαι ἀόρ), ο Ευθένοιος ὁμως, και αν ποτὲ δε σκέφτηκε να ἀδικεῖ (διανοοῦμαι+απαρ.), τότε θα παρακινούνταν (ἐπαίρομαι παθ. ἀόρ.).

Ενότητα 56η

● 7. Οἱ Χρονικὲς προτάσεις

Παραδείγματα	Μετάφραση	Ἑγκλιση χρονικῆς	Ἑγκλιση κυρίας	Τι ἐκφράζει ἡ χρονικὴ
1. Ὅτε ἡ ναυμαχία ἐγένετο, ἔτυχεν ἐν Ἀβυδῶ ὦν.	Ὅταν ἐγίνε ἡ ναυμαχία, ἔτυχε να θρῖσκεται σὴν Ἀβυδο.	οριστικὴ	οριστικὴ	πραγματικὸ γεγονός
2. Ἐπειδὴ ἔαρ ὑπέφαινε, συνήγαγε τοὺς στρατιώτας.	Ὅταν ἀρχίζε ἡ ἀνοιξη, συγκέντρωσε τοὺς στρατιώτες.	οριστικὴ	οριστικὴ	πραγματικὸ γεγονός
3. Ἦν ποτε χρόνος, ὅτε οὐκ ἦν γένη θνητά.	Υπήρξε κάποτε ἐποχὴ, ὅταν δεν υπήρχαν θνητά γένη.	οριστικὴ	οριστικὴ	πραγματικὸ γεγονός
4. Ἔμειναν, ἕως ἀφίκοντο οἱ στρατηγοί.	Ἔμειναν, ὡς ὅτου ἐφτάσαν οἱ στρατηγοί	οριστικὴ	οριστικὴ	πραγματικὸ γεγονός
5. Ἐπειδὴν ὁ πόλεμος παρέλθη, ἀποδώσαμεν ὑμῖν ταῦτα.	Ὅταν ὁ πόλεμος περάσει, θα σας επιστρέψουμε αὐτά.	υποτακτικὴ	οριστ. μέλλ.	προσδοκώμενο
6. Ἐπειδὴν πάντα ἀκούσητε, κρίνατε.	Ὅταν ἀκούσετε ὅλα, να κρίνετε.	υποτακτικὴ	προστακτ.	προσδοκώμενο
7. Ὅταν θορρᾶς πνέη, καλοὶ πλοῖ εἰσιν.	Ὅταν πνέει θοριάς, εἰναιωραία τα ταξίδια.	υποτακτικὴ	οριστ. ενεστ.	ἀόριστη ἐπανάληψη
8. Ὅπότεν τις αὐτῶν δέηται, μισθοῦ στρατεύονται.	Ὅταν κάποιος ἀπὸ αὐτοὺς ἔχει ἀνάγκη, ἐκστρατεύουν ἀντὶ μισθοῦ.	υποτακτικὴ	οριστ. ενεστ.	ἀόριστη ἐπανάληψη
9. Ὅποτε προσθλάψειέ τις τῶν ἐν ταῖς τάξεσιν, εἶπεν ἂν.	Κάθε φορά που ἐστρεφε τα βλέμματά του πρὸς μερικούς που θρῖσκονταν σὴν παράταξη, ἔλεγε.	ευκτικὴ	δυν. ορ. αορ.	ἀόριστη ἐπανάληψη στο παρελθόν

10. Ὅσάκις Ἀθήναζε ἀφικοίμην, ἐπανηρώτων τὸν Σωκράτη.	Κάθε φορά που ερχόμουν στην Αθήνα, ρωτούσα πάλι το Σωκράτη.	ευκτική	οριστ. παρατ.	αόριστη επανάληψη στο παρελθόν
11. Ὄποτε χειμῶν εἶη νοτερός, ἀπέλειπον τὰς ἐπάλλξεις.	Κάθε φορά που επικρατούσε κακοκαιρία, εγκατέλειπαν τις ἐπάλλξεις.	»	»	»
12. Ὄποτε μὴ φαῖεν, ἀπέκτεινον.	Κάθε φορά που δεν απαντούσαν, τους σκότωναν.	ευκτική	»	»
13. Ἐπειδὴ δὲ κατασταίη τις ἀρχων καὶ αἰσθάνοιτο ταῦτα, χαλεπῶς ἂν ἐδόκουν αὐτῷ φέρειν.	Κάθε φορά που γίνονταν κάποιος ἀρχοντας και καταλάβαινε αυτά, του φαίνονταν ὅτι ἀγανακτούσαν.	»	δυν. ορ. πρτ.	»
14. Ὄποτε τὸν μισθὸν ἔχοιμεν, ἀποίμιεν ἂν.	Ὅταν ἔχουμε το μισθό, μπορούμε να φύγουμε.	ευκτική	δυνητ. ευκτ.	απλή σκέψη αυτού που ομιλεῖ
15. Σπονδὰς ἐποίησαντο, ἕως ἀπαγγελθεῖη τὰ λεχθέντα εἰς Λακεδαίμονα.	Ἐκαναν συνθήκες, ὡς ὅτου ἀναγγελθούν αυτά που εἰπώθηκαν στη Λακεδαίμονα.	ευκτική πλαγίου λόγου	οριστ. ιστορ. χρόνου	προσδοκώμενο
16. Προὔκίνησαν τὸ στίφος, ὡς παυσσομένους τοῦ διωγμοῦ, ἐπει σφᾶς ἴδοιεν προσορμήσαντας.	Παρακίνησαν το στίφος για να παύσουν το διωγμό, ὅταν εἶδαν αυτούς να μπαίνουν στο λιμάνι.	ευκτική πλαγίου λόγου	»	»

Ποιες και γιατί ονομάζονται χρονικές προτάσεις;

● **Χρονικές ονομάζονται** οι δευτερεύουσες προτάσεις, που εκφράζουν γενικά **χρόνο**.

Με τι εισάγονται;

● **Οι χρονικές προτάσεις** εισάγονται (δηλ. αρχίζουν):

1. με τους **χρονικούς συνδέσμους**:

ὡς (= ὅταν), ὅτε, ὅποτε, ἐπεὶ (= ὅταν), ἐπειδὴ (= ὅταν), ἕως, ἔστε (= μέχρι), ἄχρι, μέχρι, ἡνίκα (= ὅταν), πρὶν,

2. με τα **χρονικά επιρρήματα**: ὡσάκις, ὀποσάκις,

3. με **εμπρόθετες αναφορικές εκφράσεις** στη θέση χρονικῶν συνδέσμων:

ἐξ οὗ, ἐξ ὅτου, ἀφ' οὗ, ἀφ' ὅτου, ἐν ᾧ, μέχρι οὗ, ἄχρι οὗ, ἕως οὗ,

4. με τις **φράσεις**:

ἐπεὶ πρῶτον, ἐπειδὴ πρῶτον, ἐπεὶ τάχιστα, ἐπειδὴ τάχιστα, ὡς τάχιστα, οὐ πρότερον (στην κυρία)... πρὶν, οὐ πρόσθεν (στην κυρία)... πρὶν.

Τι προτάσεις είναι κατά το περιεχόμενο;

● **Οι χρονικές προτάσεις** κατὰ κανόνα εκφράζουν **κρίση**: σε πολλές ὁμως περιπτώσεις εκφράζουν και **επιθυμία**.

Τι ἄρνηση δέχονται;

● **Οι χρονικές προτάσεις**, ὅταν το ρῆμα τους βρίσκεται σε **οριστική**, δέχονται ἄρνηση **οὐ** (Παράδ. 3), ὅταν ὁμως το ρῆμα τους βρίσκεται σε **υποτακτική** ἢ **ευκτική**, δέχονται ἄρνηση **μή** (Παράδ. 12).

Σε τι χρησιμεύουν;

● **Οι χρονικές προτάσεις** χρησιμεύουν σαν **επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου** του ρήματος της προτάσεως, ἀπὸ την οποία εξαρτιώνται.

Με ποιες εγκλίσεις εκφέρονται;

● Οι χρονικές προτάσεις εκφέρονται:

1. **Με οριστική** (Παραδ. 1 – 4)· σ' αυτή την περίπτωση εκφράζουν **πραγματικό γεγονός**.

2. **Με υποτακτική** (Παραδ. 5 – 8)· σ' αυτή την περίπτωση οι χρονικοί σύνδεσμοι **ότε, όποτε, έπει, έπειδή** συνοδεύονται από το αοριστολογικό **άν**, ενώνονται με αυτό σε μία λέξη και γίνονται **όταν, όπότε, έπάν (ή έπήν), έπειδάν**.

● Με τους άλλους χρονικούς συνδέσμους **δεν** ενώνεται το **άν** σε μία λέξη.

Οι χρονικές προτάσεις που εκφέρονται με **υποτακτική** δέχονται άρνηση **μή** και εκφράζουν:

α) **Το προσδοκώμενο** (Παραδ. 5 – 6)· στην περίπτωση αυτή στην κυρία πρόταση βρίσκεται **οριστική μέλλοντα ή προστακτική**.

β) **Την αόριστη επανάληψη στο παρόν ή το μέλλον** (Παραδ. 7 – 8)· στην περίπτωση αυτή στην κυρία πρόταση βρίσκεται **οριστική ενεστώτα**.

● Επειδή μάλιστα οι προτάσεις αυτές έχουν συγγένεια με τις υποθετικές προτάσεις του 4ου είδους (α' και β' περίπτωση), γι' αυτό ονομάζονται και **χρονικοϋποθετικές**.

3. **Με ευκτική** (επαναληπτική) (Παραδ. 9 – 14)· στην περίπτωση αυτή εκφράζουν **την αόριστη επανάληψη στο παρελθόν (άρνηση μή)**. Στην κυρία πρόταση βρίσκεται οριστική **παρατατικού ή δυνητική οριστική**. Και αυτές οι χρονικές προτάσεις ονομάζονται **χρονικοϋποθετικές**, επειδή έχουν συγγένεια με τις υποθετικές προτάσεις 4ου είδους (γ' περίπτωση).

● Όταν όμως στην απόδοση υπάρχει δυνητική ευκτική, τότε οι χρονικές προτάσεις ισοδυναμούν με τις υποθετικές προτάσεις του γ' είδους (απλή σκέψη αυτού που ομιλεί· Παραδ. 14).

4. **Με ευκτική του πλαγίου λόγου** (αντί της υποτακτικής με το **άν**), όταν η χρονική πρόταση εξαρτάται από ρήμα **ιστορικού χρόνου** (Παραδ. 15, 16).

Παραδείγματα με ευκτική του πλαγίου λόγου	Τα ίδια παραδείγματα με υποτακτική
<p>Σπονδάς έποιήσαντο, έως άπαγγελθεί τά λεχθέντα εις Λακεδαιμόνα. Προύκινησαν τό στίφος, ώς παυσομένους τού διωγμού, έπει σφάς ίδοιεν προσορμήσαντας.</p>	<p>Σπονδάς έποιήσαντο, έως άν άπαγγελθῆ τά λεχθέντα εις Λακεδαιμόνα. Προύκινησαν τό στίφος, ώς παυσομένους τού διωγμού, έπάν σφάς ίδωσι προσορμήσαντας.</p>

● Ποιες χρονικές βαθμίδες εκφράζουν οι χρονικές προτάσεις

Παραδείγματα	Μετάφραση	Τι εκφράζει η χρονική πρόταση
1. Έπειδή τούτο τό ψήφισμα έψηφίσθη, έρχονται επί τόν Άγόρατον εις τόν Πειραιά.	Αφού εγκρίθηκε αυτό τό ψήφισμα, έρχονται στον Πειραιά να συλλάθουν τον Αγόρατο.	προτερόχρονο
2. Μαχόμεθα, έως άν οί σύμμαχοι άφίκωνται.	Θα πολεμούμε, έως ότου φτάσουν οί σύμμαχοι.	υστερόχρονο
3. Έν ώ ώπλιζοντο, ήκον οί σκοποί.	Στο χρόνο που οπλιζονταν, έφτασαν οί σκοποί.	σύγχρονο
4. Ού δέδοικα ύμäs, έως άν ζή τό βουλευτήριον.	Δεν σας φοβάμαι, εφ' όσον ζει τό βουλευτήριον.	»

Οι χρονικές προτάσεις εκφράζουν:

● **Το προτερόχρονο** (Παραδ. 1)· σ' αυτή την περίπτωση κανονικά βρίσκονται μπρος απ' την κυρία πρόταση και **εισάγονται** (αρχίζουν) με τους συνδέσμους **έπει, έπειδή, έπει τάχιστα, έπειδή τάχιστα, ως, άφ' ού, έξ ού, έξ ότου, πριν**.

Μεταφράζονται με το: *αφού και οριστική.*

- Το **υστερόχρονο** (Παράδ. 2)· σ' αυτή την περίπτωση κανονικά βρίσκονται μετά την κυρία πρόταση. **Εισάγονται** με τους συνδέσμους: **έως, έστε, άχρι, μέχρι, έως ού, άχρι ού, πριν** (μερικές φορές).
- Το **σύγχρονο** (Παράδ. 3, 4)· σ' αυτή την περίπτωση άλλοτε βρίσκονται πριν απ' τη κυρία πρόταση κι άλλοτε μετά την κυρία πρόταση. **Εισάγονται** με τα: **ότε, όποτε, ήνικά, όπηνικά, έν ψ, έως, έστε, άχρι, μέχρι.**

● **Η σύγταξη του χρονικού συνδέσμου πριν**

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Ούτε τότε Κύρω ήθελεν ιέναι, πριν ή γυνή αὐτόν έπεισε .	Ούτε τότε ήθελε να πάει στον Κύρο, παρά αφού (ή έως ότου) τον έπεισε η γυναίκα του.
2. Οὐ πρότερον έπαύσαντο, πριν έξημίωσαν αὐτόν.	Δε σταμάτησαν πρωτύτερα, παρά αφού τον τιμώρησαν.
3. Οί δέ Έλληνες τήν Ιππασίαν έθαύμαζον, πριν Νίκαρχος Άρκάς ήκεν .	Οι Έλληνες απορούσαν για τις κινήσεις των ιππέων, έως ότου ο Νίκαρχος ο Άρκάς ήρθε.
4. Ήγοῦμην άνήρ άστών μέγιστος, πριν μοι τύχη τοιάδε έπέστη .	Με θεωρούσαν από τους σημαντικότερους πολίτες, έως ότου με βρήκε αυτή η δυστυχία.
5. Μή απέλθητε, πριν άν άκούσητε. Μή στέναζε, πριν μάθης.	Μη φύγετε, προτού να ακούσετε. Μη στεναζεις, προτού να μάθεις.
6. Αισχρόν ήγοῦμαι πρότερον παύσασθαι, πριν άν ύμεις περί αὐτών ψηφίσασθε.	Νομίζω ότι είναι ντροπή να σταματήσω, προτού σεις να αποφασίσετε γι' αυτά.
7. Παρανόσχον φρυκτός πολλούς οί Πλαταιείς, όπως μή βοηθοίεν οί πολέμοι, πριν σφών οί άνδρες οί έξιόντες διαφύγοιεν καί του άσφαλοῦς άντιλάθοιεντο.	Παράλληλα όμως και οι Πλαταιείς ύψωναν πολλά φωτεινά σήματα, για να μη σπεύδουν σε βοήθεια οι εχθροί, προτού να διαφύγουν οι δικοί τους άνδρες που έβγαιναν και βρεθούν σε ασφαλές μέρος.
8. Έδέοντο μή άπελθειν, πριν άν άπαγάγοι τό στρατεύμα καί Θίβρωνι παραδοίη.	Παρακαλούσαν να μη φύγουν, προτού να απομακρύνει το στρατεύμα και το παραδώσει στο Θίβρωνα.
9. Έμοί δοκεί πλείν ήμάς επί Μυτιλήνην, πριν έκπύστους γενέσθαι.	Έχω τη γνώμη να πλεύσουμε εναντίον της Μυτιλήνης, προτού να γίνει γνωστή η άφιξη μας.
10. Πριν έχσασθαι τά άκρα, οὐκ έδεισθε ειρήνης.	Προτού να καταληφθούν οι κορυφές, δε χρειάζασστε ειρήνη.

Πώς συντάσσεται ο χρονικός σύνδεσμος πριν;

● Ο χρονικός σύνδεσμος **πριν** συντάσσεται με **τρεις** τρόπους:

1. **Με οριστική,** συνήθως όταν η κυρία πρόταση είναι **αρνητική** (Παράδ. 1 – 2).

● Το πριν με οριστική μεταφράζεται: **έως ότου** ή **παρά αφού.**

● Αλλά, και όταν η κυρία πρόταση είναι **καταφατική,** το πριν μπορεί να συντάσσεται με **οριστική** (Παράδ. 3, 4).

2. **Με υποτακτική** που συνοδεύεται από το **αοριστολογικό αν** (ή και χωρίς το αν), συνήθως όταν η κυρία πρόταση **είναι αρνητική ή και καταφατική** (Παράδ. 5, 6) Τότε δηλώνει το **προσδοκώμενο** ή **απεριόριστα επαναλαμβανόμενο στο παρόν και μέλλον.**

3. **Με ευκτική α).** Όταν στην προηγούμενη πρόταση, από την οποία εξαρτάται η χρονική, υπάρχει **ευκτική του πλαγίου λόγου** ή **δυνητική ευκτική**· δηλ. η έγκλιση της χρονικής προτάσεως έλκεται από τις προηγούμενες ενκλίσεις (Παράδ. 7).

β) Όταν στην προηγούμενη πρόταση, από την οποία εξαρτάται η χρονική, υπάρχει ρήμα **ιστορικού χρόνου** (Παράδ. 8).

4. **Με απαρέμφατο,** όταν η κυρία πρόταση είναι κατά κανόνα **καταφατική** (Παράδ. 9) ή και **αρνητική** σπανιότατα (Παράδ. 10).

- Το απαρέμφ. επέχει θέση αιτιατικής της αναφοράς και είναι πάντα τελικό.
- Το πρίν με απαρέμφατο μεταφράζεται: **προτού να.**

● Μνημονικός πίνακας χρονικών προτάσεων

Εισάγονται (αρχίζουν)	εκφράζουν	ποια άρνηση παίρνουν	εγκλίσεις	σε τι χρησιμεύουν
<p>▶ ώς (=όταν), ότε, όποτε, έπει, έπειδή, έως, έστε, (=μέχρι) μέχρι, ήνικα (=όταν), πρίν.</p> <p>▶ όσάκις, όποσάκις.</p> <p>▶ έξ ού, έξ ότου, άφ' ού, άφ' ότου, έν ψ, μέχρι ού, άχρι ού.</p> <p>▶ έπει πρώτον, έπειδή πρώτον, έπει τάχιστα, έπειδή τάχιστα, ώς τάχιστα, ού πρότερον... πρίν, ού πρόσθεν... πρίν.</p>	<p>κρίση ή επιθυμία</p>	<p>ού και μή</p>	<p>οριστική υποτακτική ευκτική απαρέμφατο ευκτ. πλ. λόγου δυνητ. ευκτική</p>	<p>σαν επιρρημ. προσδιορισμός του χρόνου του ρήματος της κυρίας προτάσεως.</p>

✱ Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση

1. Ποιες και γιατί ονομάζονται χρονικές προτάσεις και σε τι χρησιμεύουν; 2. Με τι εισάγονται, τι προτάσεις είναι κατά το περιεχόμενο και τι άρνηση παίρνουν; 3. Με ποιές εγκλίσεις εκφέρονται και τι εκφράζουν σε κάθε περίπτωση; 4. Ποιες χρονικές βαθμίδες εκφράζουν; 5. Πώς συντάσσεται ο χρονικός σύνδεσμος πρίν;

Ασκήσεις

I. Αναγνώρισε τις χρονικές προτάσεις, δικαιολόγησε την εγκλιση τους, δήλωσε τη χρονική βαθμίδα που εκφράζουν και διάκρινε ποιες από αυτές είναι κρίσεως και ποιες επιθυμίας (οι χρονικοῦποθετικές να τραποῦν σε απλές υποθετικές).

1. Μέχρι τούτου φίλος ὠνομάζετο, ἔως προῦδωκεν Ὀλυμθον. 2. Ἡδῶς ἂν τούτω ἔτι διελεγόμεν, ἔως αὐτῶ τήν τοῦ Ἀμφίωνος ἀπέδωκα ρῆσιν ἀντί τῆς τοῦ Ζήθου. 3. Ἐπισχῶν ἂν, ἔως οἱ πλείστοι τῶν εἰωθότων γνῶμην ἀπεφῆναντο, ἠσυχίαν ἂν ἤγον. 4. Ἡνίκα δεῖλη ἐγίνετο, ἐφάνη κονιορτός. 5. Ὅσάκις κεχορήγηκε, πᾶσι τοῖς χοροῖς νενίκηκε. 6. Ὁ δέ τότε μάλιστα ἔχαιρεν, ὅποτε τάχιστα τυχόντας ὦν δέοιντο ἀποπέμποι. 7. Τοῦς τῶν Κορινθίων ξυμμάχους ἐπιπλέοντες ἐφθειρον, μέχρι οὐ Κορινθιοὶ πέμψαντες ναῦς καί στρατιάν ἐστρατοπεδεύοντο ἐπί Ἀκτίω. 8. Ἐν ὦ ἂν ζῶμεν, οὕτως ἐγγυτάτω ἐσόμεθα τοῦ εἰδέναι. 9. Εἶπε τοῖς προφύλαξι κελεύειν τοῦς κήρυκας περιμένειν, ἄχρι ἂν σχολάσθω. 10. Σχεδόν δέ, ὅτε ταῦτα ἦν, καί ἥλιος ἐδύετο. 11. Ὁ δέ ἀπεκρίνατο φυλάττειν αὐτά, ἔστ' ἂν αὐτός ἐλθῶν σὺν αὐτῶ ἐκείνω λάθῃ τά δῶρα. 12. Ὡς δέ ταῦτα ἐγένετο, ἐλθῶν ὁ Δερκυλίδας εἰς τήν Βιθυνίδα Θράκην ἐκεῖ διεχείμαζεν. 13. Οὐ μέμνησται, ὅτε ἐγὼ πρὸς σέ ἦλθον ἐπ' ἀργύριον. 14. Οὐ πολὺς χρόνος (ἔστι), ἐπειδὴ χιτῶνάς τε λινοῦς ἐπαύσαντο φοροῦντες. 15. Καὶ εὐθύς τούτο ἀθυμίαν ποιήσει, ὅταν τεταγμένοι εἰς φάλαγγα ταύτην διεσπασμένην ὄρωσιν. 16. Τοιαῦτα ἐποίει, ἔως διεδίδου πάντα ἃ ἔλαθε κρέα. 17. Ὡ παῖδες, ἐφλυαροῦμεν, ὅτε τὰ ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία ἐθρῶμεν. 18. Ἐπειδὴ δέ ἡ θυσία ἐγένετο, τὰ δέρματα παρέδωσαν τῷ Δρακοντίῳ. 19. Μεσσηνίους πολιορκοῦντες οὐ πρότερον ἐπαύσαντο, πρίν ἐξέβαλον ἐκ τῆς χώρας. 20. Οὐκ ἦν ἐν Θήβαις ἀσφαλές, πρίν τήν Βοιωτίαν ἀπέδωκε καὶ τοῦς Φωκέας ἀνεῖλεν. 21. Παραπλήσια ἐπασχον, πρίν γε δὴ οἱ Συρακόσιοι ἔτρεψάν τε τοῦς Ἀθηναίους καὶ κατεδίωκον ἐς τήν γῆν. 22. Τοῦς δ' οὐ πρότερον παύονται, πρίν ἂν οὕτως ὡσπερ ἡμᾶς διαθῶσιν. 23. Εἶπον μῆδένα τῶν ὀπισθεν κινεῖσθαι, πρίν ἂν ὁ πρόσθεν ἤγηται. 24. Οὐκ ἂν πρότερον ὀρμήσειε, πρίν πῃ βεβαιώσαιο τήν σκέψιν τῆς πορείας. 25. Πρίν δέ ταῦτα πράξει, μὴ σκοπεῖτε. 26. Ἀποθνήσκουσι πρότερον, πρίν δῆλοι γίνεσθαι οἰοὶ ἦσαν. 27. Ἀποπέμψουσιν οὖν αὐτόν, πρίν ἀκούσαι. 28. Ἀφίεσαν τὰ θέλη πολύ πρίν ἐξικνεῖσθαι. 29. Πρίν τήν ναυμαχίαν νικῆσαι ἡμᾶς, γῆ οὐκ ἦν, ἀλλ' ἡ χωρίδιον μικρόν. 30. Ἰκέτευσον μηδαμῶς ἀποτρέπεσθαι, πρίν ἐμβαλεῖν εἰς τήν χώραν. 31. Οὔτε αὐτός ποτε, πρίν ἰδρῶσαι, δεῖπνον ἤρειτο. 32. Καὶ οὐ πρότερον ἐξεθίβασεν ἐκ τῶν νεῶν, πρίν αὐταὶ ἦκον. 33. Οὐ πρότερον ἐπαύσαντο, ἔως τήν πόλιν εἰς στάσιν κατέστησαν.

II. Να βρεις τις χρονικές προτάσεις και να δικαιολογήσεις τις εγκλίσεις τους

Ἐν ὧ δὲ προσῆσαν (=προσέρχονταν) οἱ ἐναντίοι, Θρασύβουλος τοῖς ἀμφ' αὐτόν ἐλεξεν ἄνδρες πολῖται, θούλομαι ὑμῶν τοὺς μὲν διδάξαι τοὺς δ' ἀναμνησαι ὅτι οὗτοί εἰσιν οἱ τριάκοντα οἱ ἡμᾶς καὶ πόλεως ἀπεστέρον, οὐδὲν ἀδικούντας καὶ οἰκίων ἐξήλαυον, ὁπότε ἀρπάσαι αὐτὰς βούλοιντο, καὶ τοὺς φιλάτους ἀπεσημαίνοντο (=προέγραφαν, ἐπικήρυσσαν), ὁπότε τι δεινὸν αὐτοῖς γίγνοιτο· ἀλλὰ νῦν τοι παραγεγέννηται οὐ (=ἔχουν φθάσει ἐκεῖ ὅπου) οὗτοί μὲν οὐποτε ὦντο, ἡμεῖς δὲ ἀεὶ ηὔχομεθα. Ἐχόντες γάρ ὄπλα μὲν ἐναντίοι αὐτοῖς καθέστημεν, οἱ δὲ θεοὶ ἡμῖν συμμαχοῦσι. Καὶ γὰρ ἐν εὐδία χειμῶνα ποιοῦσιν, ὅταν ἡμῖν συμφέρῃ, καὶ ὅταν ἐγχειρῶμεν (=συμπλεκόμεσθε), τὴν νίκην ἡμῖν διδῶσι. Αὐτὴ γάρ ἡμῖν, ἂν θεὸς θέλῃ, ἀποδώσει καὶ πατρίδα καὶ οἴκους καὶ ἐλευθερίαν καὶ τιμὰς καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας. Ἐξάρξω (=θά ἀρχίσω) μὲν οὖν ἐγὼ παιᾶνος, ἡνίκ' ἂν καιρὸς ἦ· ὅταν δὲ τὸν Ἐνυάλιον παρακαλέσωμεν, τότε πάντες ὁμοθυμαδὸν (=μέ μιά ψυχῇ) ἀνθ' ὧν ὑβρίσθημεν τιμωρούμεθα τοὺς ἄνδρας.

Ταῦτα δ' εἰπὼν καὶ μεταστραφεὶς ἡσυχίαν εἶχε· καὶ γὰρ ὁ μάντις παρήγγελλεν αὐτοῖς μὴ πρότερον ἐπιτίθεσθαι, πρὶν τῶν σφετέρων ἢ πέσοι τις ἢ τρωθῆι· ἐπειδὴν μέντοι τοῦτο γένηται, ἡγησόμεθα μὲν, ἔφη, ἡμεῖς, νίκη δ' ὑμῖν ἔσται ἐπομένοις, ἐμοὶ μέντοι θάνατος, ὡς γέ μοι δοκεῖ. Καὶ οὐκ ἔψευσαστο, ἀλλ' ἐπεὶ ἀνέλαθον τὰ ὄπλα, αὐτὸς μὲν πρῶτος ἐμπεσῶν τοῖς πολεμίοις ἀποθνήσκει, οἱ δ' ἄλλοι ἐνίκων καὶ ἐδίωκον μέχρι τοῦ ὄμαλου (=πέδιου). Καὶ οὐ πρότερον ἐπαύσαντο αὐτοὺς διώκοντες, πρὶν δεῖλη ἐγένετο.

III. Μετάτρεψε τα πιο κάτω παραδείγματα στα αρχαία.

1. Οι Βυζάντιοι μόλις (ὡς) είδαν το στράτευμα να εισορμά (εισιπίπτω) θίαια (θία), τρέπονται σε φυγή (φεύγω).
2. Η Μανία, όταν έγινε κυρία της χώρας, και τους φόρους κατέβαλλε (ἀποδίδωμι), κι επί πλέον, κάθε φορά (ὁπότε) ερχόνταν (ἀφικνούμαι ευκτ.) στο Φαρνάθαζο, πάντα έφερνε (ἄγω) δώρα σ' αὐτόν και κάθε φορά που κείνος κατέβαινε (καταβαίνω ευκτ.) στη χώρα της, απ' ὅλους τους υπαρχηγούς (ὑπαρχος) με τον πιο καλὸ τρόπο τον δέχονταν.
3. Δε θέλησαν να φύγουν πρωτύτερα, παρά αφού (πρὶν) αὐτὸν ἐδίωξαν (ἐξελαύνω) με τη θία (θία).
4. Ἐμεῖς λοιπὸν καταλάβαμε (αἰρῶ) την Μεσσηνή, προτοῦ να (πρὶν) καταλάβουν οι Πέρσες τη βασιλεία και να γίνουν κύριοι (κρατῶ) της Ἀσίας και προτοῦ να ιδρυθὸν (οἰκίζομαι) μερικές απ' τις Ἑλληνικές πόλεις.
5. Κανένα να μη κάνεις φίλο, προτοῦ εξετάσεις (πρὶν + ἂν) πῶς έχει χρησιμοποιήσει (χρῶμαι) τους προηγούμενους φίλους του (προτέρους φίλους).
6. Δεν πρέπει (χρῆ) ἐγὼ να φύγω ἀπὸ ἐδῶ, προτοῦ (πρὶν) τιμωρηθῶ (δίκην δίδωμι).
7. Αφού εισέβαλαν οι εχθροί, στερηθήκαμε ὅλα τα αγαθά.
8. Παράγγειλαν, αφού δειπνήσουν (ευκτική), αφού ετοιμαστοῦν ὅλοι (συσκευάζομαι) να αναπαύονται, και να ακολουθοῦν (ἐπομαι), όταν (ἡνίκα + ἂν) κάποιος τους δώσει το παράγγελμα (παραγγέλλω).
9. Ὅταν ακούσει ἐμὲ να μιλῶ (ἀκούω + γεν), ἐλπίζω ὅτι θα μετανοήσει αὐτὸς (μεταμέλει μοι).
10. Αὐτοὺς θλέπω, ἐως ὅτου ζουν (ἕως + ἂν), να περνοῦν τη ζωὴ τους (διάγω) πιο ευτυχισμένα (εὐδαιμώνως).

Ενότητα 57η

● 8. Οι Συμπερασματικές ή Αποτελεσματικές προτάσεις

Παραδείγματα	Μετάφραση	Με τι εκφέρονται οι συμπερασματικές
1. Καὶ γὰρ ὁμίχλη ἐγένετο, ὥστε ἔλαθον ἐγγύς προσελθόντες.	Διότι και έπεσε ομίχλη, ὥστε ἐπλησίασαν χωρὶς να γίνουν ἀντιληπτοί.	οριστική
2. Νῦν οὕτω δικάειμαι ὑφ' ὑμῶν, ὡς οὐδὲ δειπνον ἔχω ἐν τῇ ἑμαυτοῦ χώρᾳ.	Τώρα δε βρίσκομαι σε τέτοια κατάσταση ἐξαιτίας σας, ὥστε οὔτε δειπνο δεν ἔχω στη χώρα μου.	»
3. Πάντες πολεμικά ὄπλα κατεσκεύαζον, ὥστε τὴν πόλιν ὄντως ἂν ἡγήσω πολέμου ἐργαστήριον εἶναι.	Ὅλοι κατασκεύαζαν πολεμικά ὄπλα, ὥστε πραγματικά θα νόμιζες ὅτι η πόλη ήταν ἐργαστήριο πολέμου.	δυνητική οριστική
4. Πλοῖα δ' ὑμῖν πάρεστιν, ὥστε ἐξαιφνης ἂν ἐπιπέσοιτε.	Ἐχετε πλοία, ὥστε θα μπορούσατε αιφνίδια να ἐπιτεθεῖτε.	δυνητική ευκτική

5. Ἄλλά οὐκ ἐδίδαξεν, ὥστε ἡμᾶς αὐτοὺς δέοι τοὺς τε ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς κρίνειν.	Ἀλλά δε με δίδαξε, ὥστε εμεῖς οἱ ἴδιοι πρέπει να διακρίνουμε τοὺς γενναίους καὶ τοὺς δειλοὺς.	ευκτ. πλαγίου λόγου
6. Εἴ τις χρῆτο τῷ ἀργυρίῳ, ὥστε πριάμενός τι διὰ τοῦτο κάκιον τὸ σῶμα ἔχοι, πῶς ἂν τὸ ἀργύριον ὠφέλιμον εἴη;	Ἄν κάποιος χρησιμοποιούσε τὰ χρήματά του, ὥστε ἀφοῦ αγοράσει κάτι ἐξαιτίας αὐτοῦ να βλάπτει τὸ σῶμα του, πῶς μποροῦν τὰ χρήματα να εἶναι ὠφέλιμα;	” ”
7. Ξενοφῶν καὶ Χειρίσοφος δι-επράξαντο, ὥστε λαβεῖν τοὺς νεκρούς.	Ὁ Ξενοφώντας καὶ ὁ Χειρίσοφος κατόρθωσαν, ὥστε να πάρουν τοὺς νεκρούς.	απαρέμφατο
8. Ὁ Λόφος ἐνεπλήσθη ἰππέων, ὥστε τὸ ποιοῦμενον μὴ γινώσκειν.	Ὁ Λόφος γέμισε ἀπὸ ἰππεῖς, ὥστε να μὴ γνωρίζουν αὐτὸ που γίνονταν.	απαρέμφατο
9. Εἶχον τὰ δρέπανα εἰς γῆν βλέποντα, ὡς διακόπτειν ὄψιν ἐντυγχάνοιεν.	Εἶχαν τὰ δρέπανα προ τῆ γῆ στραμμένα, ὥστε να κατακόπτουν ὅποιον συναντούσαν.	απαρέμφατο
10. Οὕτως ἐσήμηναν οἱ θεοί, ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γνῶναι. (= ὥστε καὶ ἰδιώτης ἂν ἔγνω)	Τόσο καθαρά σημεῖα ἔστειλαν οἱ θεοί, ὥστε καὶ ἀνόητος θα μπορούσε να καταλάβει.	δυνητ. απαρέμφατο
11. Ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἤδη ἔσομαι, ὡς μηδὲν ἂν ἔτι κακὸν παθεῖν (= ὡς μηδὲν ἂν ἔτι κακὸν πάθοιμι).	Θα βρίσκομαι πια σε ἀσφαλές μέρος, ὥστε να μὴ εἶναι δυνατό να πάθω πια κανένα κακὸ.	δυνητ. απαρέμφατο

Ποιες καὶ γιατί ονομάζονται συμπερασματικές προτάσεις;

Με ποίους συνδέσμους εισάγονται;

Τι εἶναι κατὰ τὸ περιεχόμενο;

Τι ἄρνηση δέχονται;

Σε τι χρησιμεύουν;

Με ποιες ἐγκλίσεις ἐκφέρονται;

● **Συμπερασματικές ἢ αποτελεσματικές ἢ ἀκολουθίας** ονομάζονται οἱ προτάσεις που φανερώνουν τὸ **συμπέρασμα ἢ τὸ επακολούθημα** τῆς ἐνέργειας τοῦ ρήματος τῆς προτάσεως, ἀπὸ τὴν ὁποία ἐξαρτῶνται· για αὐτὸ κανονικά βρίσκονται **μετὰ τὴν κυρία πρόταση**.

- **Οἱ συμπερασματικές** προτάσεις εἰσάγονται (δηλ. ἀρχίζουν) με τοὺς συμπερασματικούς συνδέσμους ὥστε ἢ ὡς.
- **Οἱ συμπερασματικές** προτάσεις ἄλλοτε εἶναι προτάσεις **κρίσεως** καὶ ἄλλοτε **ἐπιθυμίας**.
- **Οἱ συμπερασματικές** προτάσεις δέχονται ἄρνηση **οὐ** (Παραδ. 2), ὅταν ἐκφέρονται με τὶς ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων κρίσεως, καὶ **μὴ** (Παραδ. 8, 11), ὅταν ἐκφέρονται με **απαρέμφατο**.
- **Οἱ συμπερασματικές** προτάσεις χρησιμεύουν, για να ἐκφράσουν τὸν ἐπιρρηματικὸ προσδιορισμὸ **τοῦ αποτελέσματος ἢ τῆς ἀκολουθίας ἢ τοῦ συμπεράσματος** (πραγματικοῦ ἢ υποκειμενικοῦ).
- **Οἱ συμπερασματικές** προτάσεις ἐκφέρονται:
 1. Με τὶς ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων **κρίσεως**:

- με **οριστική** (Παραδ. 1, 2), ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι **πραγματικὸ**,
- με **δυνητική οριστική** (Παραδ. 3), ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα ἐμφανίζεται ὅτι **θα ἦταν δυνατό να πραγματοποιηθεῖ στο παρελθόν, δὲν συνέβει ὁμως**.
- με **δυνητική ευκτική** (Παραδ. 4), ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα ἐμφανίζεται ὡς **πιθανὸ ἢ δυνατό να πραγματοποιηθεῖ στο παρόν ἢ τὸ μέλλον**,
- με **ευκτική τοῦ πλαγίου λόγου** (Παραδ. 5, 6) σπανιότερα, ὅταν προηγείται **ιστορικὸς χρόνος ἢ ἄλλη ευκτική**.

2. **Με απαρέμφατο** (τελικό) (Παραδ. 7 – 11), όταν το αποτέλεσμα εμφανίζεται **σαν ενδεχόμενο και δυνατό** ή και **πραγματικό**, αλλά πάντοτε κατά τη γνώμη του υποκειμένου (**υποκειμενικό**).
- Το **απαρέμφατο** που ακολουθεί τον **ώστε** ή τον **ώς** μπορεί να συνοδεύεται από το δυνητικό **άν** (Παραδ. 10 – 11): στην περίπτωση αυτή το δυνητικό απαρέμφατο ισοδυναμεί ή με **δυνητική ευκτική** ή με **δυνητική οριστική**. Το αποτέλεσμα δηλώνεται κάτω από κάποια προϋπόθεση.

Σε ποιες περιπτώσεις οι συμπερασματικοί σύνδεσμοι **ώστε, **ώς**, βρίσκονται με απαρέμφατο;**

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Οὐχ οὔτως εὐήθης πέφυκα, ὥστε σοι πιστεύειν.	Δεν είμαι απ' τη φύση μου τόσο ανόητος, ώστε να σε πιστεύω.
2. Εἶ τοιοῦτον εἶη ἡ σοφία, ὥστε ἐκ τοῦ πληρεστέρου εἰς τὸ κενότερον ρεῖν ἡμῶν. εὐ ἂν ἔχοι.	Εάν ήταν η σοφία έτσι, ώστε να μεταγγίζεται μεταξύ μας από το περισσότερο γεμάτο στο περισσότερο αδειανό, καλά θα ήταν.
3. Ἦσθηοντο αὐτόν ἐλάττω ἔχοντα δύναμιν ἢ ὥστε τούς φίλους ὠφελεῖν.	Κατάλαβαν ότι αυτός είχε ολιγότερη δύναμη απ' όση χρειάζονταν, ώστε να ωφελεί τους φίλους.
4. Τάς ἀσπίδας μείζονας ἔχουσιν ἢ ὥς ποιεῖν τι καὶ ὄραν.	Ἔχουν μεγαλύτερες τις ασπίδες απ' όσο πρέπει, ώστε να κάνουν κάτι και να βλέπουν.
5. Βραχύτερα ἠκόντιζον ἢ ὥς ἐξικνεῖσθαι τῶν σφενδονητῶν.	Ἐρριχναν τα ακόντια σε μικρότερη απόσταση από όσο έπρεπε, ώστε να φθάνουν τους σφενδονήτες.
6. Οἱ τριάκοντα ἠβουλήθησαν Ἐλευσίνα ἐξιδιώσασθαι, ὥστε εἶναι σφίσι καταφυγήν.	Οι τριάκοντα (τύραννοι) θέλησαν να κάμουν δική τους την Ελευσίνα, με το σκοπό να είναι σ' αυτούς καταφύγιο.
7. Ξυμμαχίαν ἐποίησαντο, ὥστε μήτε Ἀμπρακιάτας στρατεύειν.	Ἐκάμαν συμμαχία, με τη συμφωνία να μην εκστρατεύουν και οι Αμπρακιάτες.
8. Οἱ δὲ ἔφασαν ἀποδώσειν, ἐφ' ᾧ μὴ καίειν τὰς οἰκίας.	Αυτοί έλεγαν ότι θα επιστρέψουν (τους νεκρούς), με τη συμφωνία ή υπό τον όρο να μην καίουν τα σπίτια.
9. Πάντα μὲν πόνον, πάντα δὲ κίνδυνον ὑπόδύονται, ἐφ' ᾧ πλείονα κτήσονται.	Κάθε κόπο και κάθε κίνδυνο αναλαμβάνουν, με την προϋπόθεση ότι θα αποκτήσουν περισσότερα.
10. Ἀφιεμέν σε ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ᾧ τε μηκέτι φιλοσοφεῖν.	Σε απαλλάσσουμε με αυτή όμως τη συμφωνία, δηλ. με τη συμφωνία να μη φιλοσοφεῖς πια.
11. Ἐπὶ τούτῳ δὲ ὑπέξισταμαι τῆς ἀρχῆς, ἐφ' ᾧ τε ὑπό οὐδενός ὑμῶν ἄρξομαι.	Μ' αυτή τη συμφωνία αποσύρομαι από την εξουσία, με τη συμφωνία δηλ. ότι δε θα βρεθῶ υπό την εξουσία κανενός από σας.

- Όπως φαίνεται από τα παραδείγματα, κανονικά οι συμπερασματικοί σύνδεσμοι **ώστε** ή **ώς** βρίσκονται με **απαρέμφατο** στις εξής περιπτώσεις:
1. Όταν η συμπερασματική πρόταση βρίσκεται **μετά από άρνηση** ή μετά από **υποθετική πρόταση** (Παραδ. 1, 2).
 2. Όταν η συμπερασματική πρόταση βρίσκεται μετά από **συγκριτικό βαθμό** (επιθέτου ή επιρρηματος) με το ή σαν δεύτερος όρος της συγκρίσεως (Παραδ. 3, 4, 5).
- Είναι η λεγόμενη **ασύμμετρη σύγκριση** και γίνεται με το: **ή ώστε – ή ως**.
3. Όταν η συμπερασματική πρόταση εξαρτάται από **απαρέμφατο** (Παραδ. 6): στην περίπτωση αυτή η συμπερασματική πρόταση φανερώνει **επιδιωκόμενο σκοπό**.

4. Όταν η συμπερασματική πρόταση εκφράζει **όρο, προϋπόθεση ή συμφωνία** (Παραδ. 7 – 10)· στην περίπτωση όμως αυτή στη θέση του **ώστε** συχνά βρίσκεται το **έφ' ὃ ἢ έφ' ὃ τε** με **απαρέμφατο** = υπό τον όρο να ή με την προϋπόθεση να (Παραδ. 7 – 10), ή με **οριστική μέλλοντα** (Παράδ. 11).

● Συνήθως προηγείται του **έφ' ὃ ἢ έφ' ὃ τε** το **έπί τούτω** ή **έπί τοῖσδε** ή **έπί τούτοις** (Παραδ. 10, 11).

Στην τελευταία αυτή περίπτωση η συμπερασματική πρόταση έχει **επεξηγηματική απόχρωση** και στη μετάφραση κανονικά προηγείται το **δηλαδή**.

● Ιδιαιτέρες περιπτώσεις

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Ἄπασαι γάρ αἱ πόλεις... τὰς βοηθείας ἐντεύθεν λαμβάνουσιν. Ὡστε ἂν τέτταρας μόνον πόλεις πείσης καὶ τὰς ἄλλας πολλῶν κακῶν ἀπαλλάξεις.	Γιατί όλες οι πόλεις από εδώ παίρνουν τις βοήθειες. Επομένως, αν μόνο τέσσερις πόλεις πείσεις, και τις άλλες από πολλά κακά θα απαλλάξεις.
2. Τὰς ἀμάξις τότε οἱ σὺν βασιλεὶ διήρπασαν· ὥστε ἀδειπνοὶ ἦσαν οἱ πλείστοι τῶν Ἑλλήνων.	Τα αμάξια τότε οι ακόλουθοι του βασιλιά λεηλάτησαν· επομένως (ή λοιπόν) άδειπνοὶ ἦσαν οι περισσότεροὶ από τους Ἑλληνας.
3. Οὕτω σκαϊὸς εἶ, ὥστε οὐ δύνασαι λογίσασθαι.	Τόσο αδέξιος είσαι, ὥστε δεν μπορείς να σκεφθείς.

● Ο συμπερασματικός σύνδεσμος **ώστε**, όταν βρίσκεται αμέσως μετά από **τελεία** ή **άνω τελεία**, εισάγει **κυρία πρόταση** και μεταφράζεται **επομένως, λοιπόν, για τούτο** (Παραδ. 1, 2).

● Το επίρρημα **οὕτω**, όταν βρίσκεται μπρος από συμπερασματική πρόταση, είναι **ποσοτικό επίρρημα** και μεταφράζεται **τόσο** (Παράδ. 3).

● Μνημονικός πίνακας συμπερασματικών προτάσεων

Εισάγονται (αρχίζουν)	Εκφράζουν	Άρνησις	Με ποίας εγκλίσεις εκφέρονται	Χρησιμεύουν για να εκφράσουν
ὥστε ὡς έφ' ὃ έφ' ὃ τε	κρίση ή επιθυμία	οὐ και μή	οριστική δυνητική οριστική " ευτική ευκτική πлагίου λόγου απαρέμφατο δυνητικό απαρέμφατο	το συμπέρασμα ή το επακολούθημα μιας πράξεως

* Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση

1. Ποιες ονομάζονται συμπερασματικές προτάσεις και τι είναι κατά το περιεχόμενο;
2. Σε τι χρησιμεύουν, με ποιες εγκλίσεις εκφέρονται και τι εκφράζουν σε κάθε περίπτωση;
3. Τι εκφράζουν οι συμπερασματικές προτάσεις, όταν εισάγονται με τα έφ' ὃ ἢ έφ' ὃ τε;

Ασκήσεις

1. Αναγνώρισε τις συμπερασματικές προτάσεις, δικαιολόγησε τον τρόπο της εκφοράς τους και διάκρινε ποιες από αυτές είναι προτάσεις κρίσεως και ποιες επιθυμίας.

1. Μηχαναὶ πολλαὶ εἰσιν, ὥστε διαφεύγειν θάνατον. 2. Τοὺς στρατηγούς τῶν πόλεων ἐδίδασκεν, ὥστε δόντα χρήματα αὐτόν πείσαι. 3. Ξενοφῶν καὶ Χειρίσοφος διεπράξαντο, ὥστε λαθόντες τοὺς ἄνδρας τὸν ἡγεμόνα ἀπέδωσαν. 4. Πῶς γάρ τις ἰκανὸς γένοιτ' ἂν, ὥστε ἀεὶ προσάττειν τὸ προσήκον; 5. Ἐφασαν τοὺς στρατιώτας εἰς τοῦτο τρυφῆς ἐλθεῖν, ὥστ' οὐκ ἐθέλειν πίνειν εἰ μὴ

άνθοσμιās εἶη. 6. Ὑγᾶς εἰδέναι ἡγοῦμαι τοῦτον οὕτω σκαιόν εἶναι, ὥστε οὐ δύνασθαι μαθεῖν τὰ λεγόμενα. 7. Εἶναι δέ πολλοὺς ἄλλους ἐφη, οὐς βούλεσθαι κοινωνεῖν τῆς συντάξεως, ὥστε οὔτε χρημάτων οὔτε στρατιωτῶν ἔσεσθαι ἀπορίαν. 3. Ὡστ', εἰ μικρὰ ἢ περίοδος, μὴ θαυμάσης. 9. Οὕτως ἐνανργές ἐστι, ὡσθ' εὐρήσετε ὑμεῖς. 10. Οὐχ ἦκεν' ὡσθ' οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον. 11. Οὕτως ἀγνωμόνως ἔχετε, ὥστε ἐλπίζετε αὐτὰ χρησάτῃ γενήσεσθαι. 12. Ἐνητός Ὀρέστης ὥστε μὴ λταν στένε. 13. Οὐκ ἐς τοῦτο ἀφροσύνης ἀφίκετο, ὡς δόξαι τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν περιέσεσθαι τῆς βασιλεως. 14. Τοιοῦτόν τι ἐποίησεν, ὡς πᾶς ἂν ἐγνώ, ὅτι ἀσμένῃ ἦκουσε. 15. Τόν τοῦ κυβερνήτου διάκονον οὕτως ἤυρον ἐπιστάμενον ἐκάστην τὴν χώραν, ὡς καὶ ἁπῶν ἂν εἶποι, ὅπου ἕκαστα κεῖται. 16. Τὰ τοῦ πολέμου τοιαῦτα ἐγίνωσκον ὄντα, ὡς μὴ ὑστερίζειν δέον τόν ἄρχοντα. 17. Οὕτω μοι προθύμως ἐβοήθησας, ὡς νῦν τό μὲν ἐπ' ἐμοὶ οἴχομαι, τό δ' ἐπί σοὶ σέσωσαι. 18. Συνέβησαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐφ' ᾧ τε ἐξίσαιν ἐκ Πελοποννήσου καὶ μηδέποτε ἐπιθήσονται αὐτῆς. 19. Οὕτω πένεσθαι ἡγοῦνται, ὥστε πάντα μὲν πόνον, πάντα δὲ κίνδυνον ὑποδύονται, ἐφ' ᾧ τε πλείονα κτήσονται. 20. Διωμολογήθη αὐτῷ ἀποσταλῆσεσθαι Ἀθήναζε τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκάστου μνᾶς εἴκοσιν, ἐφ' ᾧ τε βοηθήσειν τοῖς Ἀμφισσεύσιν. 21. Ὡστε συμβουλευώ μὴ καταψηφίσασθαι ὑμῶν αὐτῶν. 22. Εἰς τοσοῦτον κακίας ἦλθεν, ὥστε ὑμᾶς κατεδουλώσατο. 23. Οὕτω χρηστός ἦν, ὥστε εἶλετο μάλλον ἀποθανεῖν ἢ ἀδίκως τινὰ ἀπολέσει. 24. Ὡστε παρεσκευάσθη ἅπαντα, ἃ ἐγὼ λέγω. 26. Πρῶτον μὲν γε Ἀθηναῖοι ἦσαν, ὥστε οὐκ ἐδέδισαν. 26. Ὡστε ἐκ τίνος τρόπου ἐμελλέ τις αὐτῶν σωθῆσεσθαι;

II. Μετάτρεψε στα αρχαία τα πιο κάτω παραδείγματα.

1. Η πόλη έχει οχυρωθεί (τειχίζομαι), ὥστε να είναι ικανή να σώζει αυτούς που κατοικούν μέσα σ' αυτήν (ἐνοικῶ).
2. Τόσο (οὕτως) ισχυρή είναι η αλήθεια, ὥστε επικρατεῖ σ' όλους τους ανθρώπινους συλλογισμούς (λογισμός).
3. Συνέβη ἀμέσως (εὐθύς) μετά τη μάχη, ὥστε οὔτε ο ἕνας οὔτε ο ἄλλος (μηδέτερος) πια ν' ασχοληθῶν με πολεμικά ἔργα (ἄπτομαι πολέμου), και προς την εἰρήνην περισσότερο εἶχαν στραμμένη τὴ σκέψη τους (ἔχω τὴν γνώμην).
4. Ο Ξέρξης ο βασιλιάς της Ασίας με χίλια διακόσια πολεμικά πλοία (ναῦς) ἔφτασε (ἀφικνούμαι) στην Ελλάδα, του δε πεζικού στρατοῦ (πεζὴ στρατιά) τόσο (οὕτω) μεγάλο πλήθος οδηγούσε (ἄγω), ὥστε και τα ἔθνη που τον ἀκολούθησαν (ἀκολουθῶ μετοχή) θα ἦταν πολύ δύσκολο (ἔργον ἐστίν) να ἀπαριθμήσει κανείς (καταλέγω).
5. Σ' αὐτό το σημείο της ἀπληστίας ἔφτασαν, ὥστε δεν ἄρκεσε σ' αὐτούς (ἐξαρκεῖ) να ἔχουν την ἐξουσία στην ξηρὰ (γῆ), ἀλλὰ και τη θαλάσσια δύναμη τόσο πεθύμησαν να πάρουν, ὥστε τους δικούς μας συμμάχους παρακινούσαν σε ἀποστασία (ἀφίστημι).
6. Αὐτοὶ συμφιλῶθηκαν (διαλλάττομαι), ὑπὸ τον ὄρο (ἐφ' ᾧ) να ἔχουν την εἰρήνη μεταξύ τους και καθένας να ἀναχωρεῖ (ἄπειμι) στην πατρίδα του.
7. Μας είναι ἀδύνατο (ἀδύνατόν ἐστιν), ὥστε να ἐκλέξουμε (αἰρούμαι) κάποιο σοφότερο ἀπὸ τον Πρωταγόρα.
8. Αὐτὰ ἐχὼ κάμει παρὰ τη θέληση (ἄκων) των Ἀθηναίων, ὥστε αν θέβαι ἀσκέφτεσθε ὀρθὰ (εὐφρονῶ), αὐτούς θα τους θεωρήσετε (ὑπολαμβάνω) ἐχθρούς, ἐνὼ σε με θα δεῖξετε ἐμπιστοσύνη.
9. Το θεοῖο είναι τέτοιο και τόσο μεγάλο, ὥστε ταυτόχρονα (ἄμα) ὅλα να τα θλέπει κι ὅλα να τ' ἀκούει.
10. Συμφώνησαν (ξυμβαίνω), ὥστε να είναι σύμμαχοι και να δώσουν ὀμήρους.

Ενότητα 58η

● 9. Οι Ερωτηματικές προτάσεις

Παραδείγματα	Μετάφραση	Είδος ερωτηματικής προτάσεως.
1. Ἄρτι δὲ ἦκεις ἢ πάλοι;	Προ ολίγου ἔχεις ἐρθεῖ ἢ προ πολλοῦ;	εὐθεία
2. Τί φῶμεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων;	Τί να ἀπαντήσουμε σ' αὐτά, Κρίτων;	εὐθεία
3. Πότερον ἐγγήγορας ἢ καθεὐδαίεις;	Ποιο ἀπ' τα δυο εἶσαι ἐξύπνιος ἢ κοιμάσαι;	εὐθεία
4. Ποῖ ἄγομεν καὶ παρὰ τίνας τοὺς κάμνοντας τὰ σώματα;	Ποῦ οδηγούμε και σε ποιους αὐτούς που ἀσθενοῦν κατὰ τα σώματα;	εὐθεία
5. Ἐμὲ μόνον οὐ γινώσκεις τῶν συγγενῶν;	Ἐμὲ μόνο ἀπὸ τους συγγενεῖς δεν γνωρίζεις;	εὐθεία
6. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Σεῦθης ἠρώτα τὸν οἰνοχόον τί λέγει.	Αὐτὰ ἀφοῦ ἀκουσε ο Σεῦθης ῥωτοῦσε τον οἰνοχόο τι λέγει.	πλάγια ερωτημ.

7. *Τοῦτ' αὐτό ἀπόκριναί ἐι ἀληθῆ λέγομεν ἢ οὐκ ἀληθῆ.*

Σ' αυτό ακριβῶς ἀπάντησε, εἰάν δηλ. λέμε ἀλήθεια ἢ ὄχι.

πλάγια ἐρωτημ.

Ποιες και γιατί ονομάζονται ἐρωτηματικές προτάσεις;

Πόσων εἰδῶν εἶναι οἱ ἐρωτηματικές προτάσεις;

- **Ερωτηματικές** προτάσεις γενικά ονομάζονται εκείνες, με τις οποίες ζητούμε πληροφορίες για πρόσωπο, πράγμα, πράξη ἢ γεγονός;
- **Οἱ ἐρωτηματικές προτάσεις εἶναι δύο εἰδῶν:**
 1. **Κύριες ἐρωτηματικές** προτάσεις, ὅταν δὲν ἐξαρτῶνται ἀπὸ κάποιο ῥῆμα.

- Οἱ προτάσεις αὐτές ονομάζονται **ευθείες ἐρωτηματικές προτάσεις**, γιατί υποβάλλονται κατευθείαν, ἀμέσως σε κάποιο πρόσωπο (Παραδ. 1 – 5).
- Οἱ προτάσεις αὐτές μπορεί να εἶναι **κρίσεως** ἢ **ἐπιθυμίας**.
- 2. **Δευτερεύουσες ἐρωτηματικές** προτάσεις, ὅταν ἐξαρτῶνται ἀπὸ κάποιο ῥῆμα.
- Οἱ προτάσεις αὐτές ονομάζονται **πλάγιες ἐρωτηματικές**, γιατί ἐκφράζουν μια ἐρώτηση **που εἶναι ἢ πρόκειται να γίνει**, ἀλλὰ δὲν υποβάλλεται κατευθείαν (ἀμέσως) ἀλλὰ **ἐμμεσα**, πλάγια ἀνακοινῶνεται σε κάποιο πρόσωπο (Παραδ. 6, 7).

● **Ευθείες ἐρωτηματικές προτάσεις**

Ευθεία ἐρωτηματική	Αντίστοιχη πρόταση κρίσεως	ἐγκλίση ἐρωτηματικής
1. Ἄρτι δέ ἦκεις ἢ πάλαι;	ἦκω ἐπεικῶς πάλαι.	οριστική
2. Τίς οὐκ ἂν ὤκησε τῶν ἀνθρώπων φθέγξασθαι;	πᾶς ἂν ὤκησε φθέγξασθαι.	δυνητ. οριστική
3. Τίνας οὖν καὶ ὑπὸ τίνων εὐροίμεν ἂν μείζονα εὐεργετημένους ἢ παῖδας ὑπὸ γονέων;	οὐδένας ἂν εὐροίμεν.	δυνητ. ευκτική
4. Τί φῶμεν πρὸς ταῦτα ὦ Κρίτων;	φάτε ἢ μὴ φῆτε	προστακτική
5. Ἄλλο τι ἢ ὁμολογῶμεν;	μὴ ὁμολογῆτε ἢ ὁμολογεῖτε	υποτακτική υποτακτική προστακτική

Με ποια ἐγκλίση ἐκφέρονται;

- Οἱ ευθείες ἐρωτηματικές προτάσεις ἐκφέρονται:
 1. **Με οριστική ἀπλή, δυνητική οριστική καὶ δυνητική ευκτική**, ὅταν ἔχουν σαν ἀντίστοιχη ἀπάντηση πρόταση κρίσεως (Παραδ. 1 – 3).

2. **Με υποτακτική ἀπορηματική**, ὅταν ἔχουν σαν ἀντίστοιχη ἀπάντηση πρόταση ἐπιθυμίας (Παραδ. 4, 5).

Πῶς ονομάζονται οἱ ευθείες ἐρωτηματικές προτάσεις ἀνάλογα με τὸν τρόπο που υποβάλλεται ἡ ἐρώτηση;

Ερωτηματικές προτάσεις μονομερείς ολικῆς ἀγνοίας	Απαντήσεις
1. Ἄρ' οὖν ἀγαθαὶ μὲν αἱ ὠφέλιμοι κακαὶ δ' αἱ βλαβεραὶ εἰσιν;	πάνυ γε
2. Οὐκοῦν ἀποκρινεῖ;	πάνυ μὲν οὖν
3. Ἄρ' οὖν θιωτόν ἡμῖν ἐστὶ μετὰ μοχθηροῦ καὶ διεφθαρμένου σώματος;	οὐδαμῶς

Διμερείς ερωτηματικές προτάσεις ολικής αγνοίας	Απαντήσεις
4. Πότερον ἐγρήγορας (= εἶσαι ξύπνιος) ἢ καθεύδεις; 5. Πότερα ὡς κρατῶν βασιλεύς αἰτεῖ τὰ ὄπλα ἢ ὡς διὰ φιλιαν δῶρα;	ἐγρήγορα ἢ καθεύδω ὡς κρατῶν αἰτεῖ τὰ ὄπλα ἢ ὡς δῶρα αἰτεῖ τὰ ὄπλα
Ερωτήσεις μερικής αγνοίας	Απαντήσεις
6. Τί δ' ἔστι τό κακόν τοῦτο καί ποῖ τείνει; 7. Ποῖ ἄγομεν καί παρά τίνας τοὺς κάμνοντας τὰ σώματα;	δῆλον ὅτι (τείνει εἰς τό σῶμα) παρά τοὺς ἰατρούς (ἄγομεν αὐ- τούς).

- Ὅπως φαίνεται ἀπό τὰ παραδείγματα, **οἱ ευθείες ερωτηματικές** προτάσεις ἀνάλογα με τόν τρόπο που υποβάλλεται ἡ ἐρώτηση ονομάζονται:
- 1. **Ερωτήσεις ολικής αγνοίας**, ἀν ζητεῖται ἐπιβεβαίωση ἢ ἀρνήση ολόκληρου τοῦ περιεχομένου τους (Παραδ. 1 – 5).
- Οἱ ἐρωτήσεις **ολικής αγνοίας** διακρίνονται:
- **Σε μονομερείς**, ὅταν ἀποτελοῦνται ἀπό **ένα μέρος** (Παραδ. 1, 2, 3), καί
- **Σε διμερείς**, ὅταν ἀποτελοῦνται ἀπό **δύο μέρη** (Παραδ. 4 – 5).

**Πῶς εἰσάγονται οἱ μονομερείς
καί πῶς οἱ διμερείς ἐρωτήσεις;**

- **Οἱ μονομερείς ἐρωτήσεις** συνήθως εἰσάγονται (δηλ. ἀρχίζουν) με **ένα** ἀπό τὰ **ερωτηματικά μόρια**: **ἄρα, ἄραγε, ἄρ' οὖν**, ἢ (= τι, πῶς παρακαλώ;) **μῶν** (= μή οὖν = μήπως λοιπόν, μήπως (σως), οὐκοῦν, οὐκουν).

- Σ' αὐτές τίς ἐρωτήσεις ἡ ἀπάντηση μπορεῖ νά εἶναι **ναί** ἢ **οὐ** ἢ μία ἄλλη **θεβαιωτική** ἢ **αρνητική** ἐκφραση, ὅπως τὰ θεβαιωτικά: **πάνυ μὲν οὖν, πῶς γάρ οὐ, μάλιστα**, τὰ ἀρνητικά: **οὐδαμῶς, ἥκιστά γε**.
- **Οἱ διμερείς ἐρωτήσεις** εἰσάγονται στο **πρῶτο** μέρος με τή λέξη **πότερον** ἢ **πότερα** καί στο **δεύτερο** μέρος με τὸ **ἢ**.
- 2. **Ερωτήσεις μερικής αγνοίας**, ἀν ζητεῖται διασάφηση **ενός μόνο μέρους** ἀπό ολόκληρο τὸ περιεχόμενό τους (Παραδ. 6, 7).
- **Οἱ ἐρωτηματικές** αὐτές προτάσεις εἰσάγονται με μία **ερωτηματική ἀντωνυμία** ἢ **ένα ἐρωτηματικό ἐπίρρημα**.

✧ Ερωτήσεις γιὰ ἀνακεφαλαίωση

1. Ποιες ονομάζονται ἐρωτηματικές προτάσεις καί πόσων εἰδῶν εἶναι;
2. Πῶς ονομάζονται οἱ ἐρωτηματικές προτάσεις ἀνάλογα με τόν τρόπο που υποβάλλεται ἡ ἐρώτηση;
3. Πῶς εἰσάγεται κάθε εἶδος;

Ενότητα 59η

● Πλάγιες ἐρωτήσεις ἢ πλάγιες ἐρωτηματικές προτάσεις

**Ποιες καί γιατί ονομάζονται
πλάγιες ἐρωτηματικές;**

Οἱ πλάγιες ἐρωτηματικές προτάσεις, ὅπως εἶπαμε στη προηγουμένη 58η ἐνότητα, **εἶναι δευτερεύουσες προτάσεις που ἐκφράζουν μία ἐρώτηση σε πλάγιο λόγο**.

Παραδείγματα	Μετάφραση	Τι είναι κατά το περιεχόμενο
1. Ἡρώτων αὐτόν εἰ ἀναπλεύσειεν ἔχων ἀργύριον.	Εγώ ρωτούσα αὐτόν αν ἦρθε με χρήματα.	ολικής αγνοίας μο- νομερής
2. Ἐπήρνοντο εἰ παραδοίεν Κορινθίους τὴν πόλιν.	Ρώτησαν εἰάν θα παρέδιδαν τὴν πόλιν τοὺς στοὺς Κορινθίους.	ολικής αγνοίας μο- νομερής
3. Ἐβουλεύοντο εἰ τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα ἀγοίοντο ἢ ἀπίοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.	Σκέπτονταν εἰάν τα σκευοφόρα θα οδηγούσαν εδῶ ἢ θα ἐφευγαν στο στρατόπεδο.	ολικής αγνοίας μο- νομερής αγν. ιους δι- μερής
4. Ἐβουλεύοντο οἱ Πλαταιεῖς εἴτε κατακαύσωσιν αὐτοὺς εἴτε τὶ ἄλλο χρήσωνται .	Σκέπτονταν οἱ Πλαταιεῖς εἴτε να κατακαύσουν αὐτοὺς εἴτε κατὰ ποιο ἄλλο τρόπο να τοὺς μεταχειρισθούν.	ολικής αγνοίας δι- μερής
5. Ὅθεν καὶ ἀπορεῖται πότερον ἔστι τὸ ἀγαθὸν μαθητὸν ἢ ἐθιστόν.	Υπάρχει λοιπὸν ἡ ἀπορία ποιο ἀπὸ τα δυο εἶναι τὸ ἀγαθὸ εὐκολομάθητο ἢ εὐκολοσυνήθιστο.	ολικής αγνοίας δι- μερής
6. Ἡπόρουν τί ποτε λέγει .	Εγώ βρισκόμουν σε ἀπορία τι σημαίνει.	μερικής αγνοίας
7. Ἐβουλεύοντο πῶς ἂν τὴν μάχην συμφωρώτατα ποιήσαιοντο .	Συσκέπτονταν πῶς θα μπορούσαν να διεξαγάγουν τὴ μάχη κατὰ τον ποιο συμφέροντα τρόπο.	μερικής αγνοίας
8. Ἐρήσομαι ὅστις ἔστιν ὁ διδάσκαλος .	Θα ρωτήσω ποιος εἶναι ὁ δάσκαλος.	μερικής αγνοίας
9. Ἀποροῦσιν ὅπη καθορμίσονται .	Αποροῦν πού θα ἀγκυροβολήσουν.	μερικής αγνοίας

Πῶς ονομάζονται οἱ πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις ἀνάλογα με τον τρόπο που υποβάλλεται ἡ ερώτηση;

● **Οἱ πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις ονομάζονται:**

1. **Πλάγιες ερωτήσεις ολικῆς αγνοίας** (Παραδ. 1 – 5). Αὐτὲς διακρίνονται, ὅπως καὶ οἱ ευθείες ερωτήσεις, σε **μονομερείς** (Παραδ. 1, 2) καὶ **διμερείς** (Παραδ. 3 – 5).

2. **Πλάγιες ερωτήσεις μερικής αγνοίας** (Παραδ. 6 – 9).

Πῶς εισάγονται, δηλ. ἀρχίζουν οἱ πλάγιες ερωτημ. προτάσεις;

● **Οἱ πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις ολικῆς αγνοίας** εισάγονται (= ἀρχίζουν).

1. **Ὅταν εἶναι μονομερείς** με τα:

$$\left. \begin{array}{l} \text{εἰ} \\ \text{εἰ οὐ} \\ \text{εἰ μή} \end{array} \right\} = \text{αν, αν τυχόν}$$

2. **Ὅταν εἶναι διμερείς** με τα:

$$\begin{array}{l} \text{εἰ} - \text{ἢ} = \text{αν} - \text{ἢ} \\ \text{εἴτε} - \text{εἴτε} = \text{εἴτε} - \text{εἴτε} \\ \text{πότερον} - \text{ἢ} = \text{ποιο ἀπ' τα δυο} - \text{ἢ} \\ \text{πότερα} - \text{ἢ} = \text{''} \quad \text{''} \quad \text{''} \end{array}$$

● **Ἡ ἀρνήση στο δεύτερο μέρος** μιας διμερούς πλάγιας ερωτηματικῆς προτάσεως μπορεί να εἶναι **οὐ** ἢ **μή**.

● **Οἱ πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις μερικής αγνοίας** εισάγονται δηλ. ἀρχίζουν.

1. **Με τις ερωτηματικές ἀντωνυμίες καὶ ἐπιρρήματα** που εισάγονται καὶ οἱ ἀντίστοιχες ευθείες ερωτηματικές προτάσεις (Παραδ. 6 – 7).

2. Με τις αντίστοιχες αναφορικές (συσχετικές) αντωνυμίες, κυρίως τις αοριστολογικές (Παράδ. 8).
3. Με τα αντίστοιχα αναφορικά (συσχετικά) επιρρήματα, κυρίως τα αοριστολογικά. (Παράδ. 9).

Ερωτηματικές αντωνυμίες	Αντίστοιχες αναφορικές	Ερωτηματικά επιρρήματα	Αντίστοιχα αναφορικά
τίς; πότερος; πόσος; ποίος; πηλίκος; ποδαπός;	ὄς, ὅστις ὄπότερος ὄσος, ὄπόσος οἶος, ὀποίος ἡλίκος, ὀπηλίκος ὀποδαπός.	πού; ποιί; πόθεν; πῆ; πῶς;	οὐ, ὄπου οἶ, ὀποι ὀπόθεν ἤ, ὀπη ὤς, ὀπως

Τι είναι κατά το περιεχόμενο;

- Οι πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις εκφράζουν ή κρίση ή επιθυμία.

Ποια ἄρνηση δέχονται;

- Οι πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις παίρνουν ἄρνηση οὐ ή μή.

- Μετά από ποια ρήματα ακολουθούν πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις, πώς εκφέρονται και σε τι χρησιμεύουν;

Παραδείγματα	Μετάφραση	έγκλιση πлаг. ερωτ.	τι είναι η πлаг. ερωτ.
1. Ἐρήσομαι ὅστις ἐστίν ὁ διδάσκαλος.	Θα ρωτήσω ποιος είναι ο δάσκαλος.	απλή οριστ.	αντικείμενο
2. Πυθόμην ἂν τίνα ἂν ποτε γνώμην περὶ ἐμοῦ εἶχετε.	Θα ζητούσα να μάθω ποια τέλος πάντων γνώμη θα είχατε για με.	δυνητ. οριστ.	αντικείμενο
3. Ἐβουλεύοντο πῶς ἂν τὴν μάχην συμφορώτατα ποιήσαιτο.	Συοκέπτονταν πῶς θα μπορούσαν να διεξαγάγουν τη μάχη κατά τον πιο συμφέροντα τρόπο.	δυνητ. ευκτ.	αντικείμενο
4. Ἐβουλεύοντο οἱ Πλαταιεῖς εἴτε κατακαύσωσιν αὐτοὺς εἴτε τι ἄλλο χρήσωσιν.	Σκέπτονταν οι Πλαταιεῖς εἴτε να κατακαύσουν αυτούς εἴτε κατά ποιο ἄλλον τρόπο να τους μεταχειρισθούν.	απορηματ. υποτ.	αντικείμενο
5. Κῦρος ἤρετο τίς ὁ θόρυβος εἶη.	Ὁ Κύρος ρώτησε ποιος ήταν ο θόρυβος.	ευκτ. πлаг. λόγου	αντικείμενο
6. Σκοπεῖσθε εἰς τί ποτ' ἐλπίς ἐστί ταῦτα τελευταῖσα.	Σκεφθεῖτε πού τέλος πάντων υπάρχει ἐλπίδα αὐτά να καταλήξουν.	οριστική	αντικείμενο
7. Οἶδα δέ ὅποι οἴχονται.	Γιατί γνωρίζω πού πηγαίνουν.	οριστική	αντικείμενο
8. Θαυμάζω δέ καὶ ὅστις ἐστί ὁ ἀντερῶν.	Απορώ και ποιος θα είναι αυτός που θα φέρει αντίρρηση.	οριστική	αντικείμενο
9. Οἱ περσικοὶ νόμοι ἐπιμέλονται ὅπως μή τοιοῦτοι ἐσονται οἱ πολῖται.	Οἱ περσικοὶ νόμοι φροντίζουν πῶς δεν θα είναι τέτοιοι οἱ πολῖτες.	οριστική	αντικείμενο
10. Ὅμως δεῖ πειράσθαι ὅπως σωζόμεθα.	Ὅμως πρέπει να προσπαθοῦμε πῶς να σωζόμαστε.	υποτακτική	αντικείμενο
11. Ἄλλά φροντίζουσιν τί ποτε τοῦτ' ἐστίν.	Ἄλλα εφετάζουν τι τέλος πάντων είναι αυτό.	οριστική	αντικείμενο

12. Ὄθεν καὶ ἀπορεῖται πότερόν ἐστι τὸ ἀγαθὸν μαθητὸν ἢ ἐθιστόν.	Υπάρχει λοιπὸν ἡ ἀπορία ποιο ἀπὸ τὰ δύο εἶναι τὸ ἀγαθὸ εὐκολομάθητο ἢ εὐκολοσυνήθιστο.	οριστική	υποκείμενο
13. Οὐκ ἐστὶν ὅπως ἡσυχίαν σχήσει Φίλιππος.	Δεν εἶναι δυνατόν νὰ ηουχάσει ὁ Φίλιππος.	οριστική	υποκείμενο
14. Σωκράτης ἠτιάτο Ξενοφῶντα, ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον ἠρώτα, πότερον λῶν εἴη αὐτῷ πορεύεσθαι ἢ μένειν.	Ὁ Σωκράτης κατηγοροῦσε τὸν Ξενοφῶντα, γιατί δε ρωτοῦσε πρῶτα τοῦτο, δηλ. τι ἦταν προτιμότερο γι' αὐτόν νὰ πορεύεται ἢ νὰ μένειν.	εὐκτ. πλαγ. λόγου	επεξήγηση
15. Τοῦτ' αὐτὸ ἀπόκριται, εἰ ἀληθὴ λέγομεν ἢ οὐκ ἀληθῆ.	Σ' αὐτὸ ἀκριθῶς ἀπάντησε. εἰν δηλ. λέμε ἀλήθεια ἢ ὄχι	οριστική	επεξήγηση

Μετά ἀπὸ ποια ρήματα βρίσκονται οἱ πλάγιες ἐρωτηματ. προτάσεις;

- **Οἱ πλάγιες ἐρωτηματικές** προτάσεις βρίσκονται:
 1. Μετά ἀπὸ **τα ἐρωτηματικά, γνωστικά** καὶ ὅσα ρήματα σημαίνουν ἀπορία: *ἐρωτῶ, πυνθάνομαι, οἶδα, γινώσκω, ἀπορῶ, θαυμάζω.*

2. Μετά ἀπὸ τὰ ρήματα που φανερώνουν **σκέψη, φροντίδα, ἀφήγηση, προσοχή, προπαρασκευή, προφύλαξη, πράξη**: *σκοπῶ, σκοποῦμαι, φροντίζω, ἐπιμελοῦμαι, φυλάττομαι, λέγω, δείκνυμι, πράττω, πειρῶμαι.*
3. Μετά ἀπὸ λέξεις ἢ φράσεις που ἔχουν **παρόμοια σημασία** με τὰ προηγούμενα ρήματα.

Σε τι χρησιμεύουν οἱ πλάγιες ἐρωτ. προτάσεις;

- **Οἱ πλάγιες ἐρωτηματικές** προτάσεις χρησιμεύουν:
 1. **Σαν υποκείμενα** (κυρίως ἀπροσώπων ρημάτων ἢ ἐκφράσεων) (Παραδ. 12 – 13).
 2. **Σαν ἀντικείμενα** (Παραδ. 1 – 11).
 3. **Σαν ἐπεξηγήσεις** (Παραδ. 14, 15).

Με ποια ἐγκλίση ἐκφέρονται οἱ πλάγιες ἐρωτηματικές προτάσεις;

1. Με **οριστική ἀπλή, δυνητική οριστική, δυνητική εὐκτική.**
2. Με **υποτακτική ἀπορηματική.**
3. **Συνήθως με εὐκτική τοῦ πλαγίου λόγου** (κυρίως οἱ ἀπορηματικές πλάγιες ἐρωτήσεις), **ὅταν τὸ ρῆμα τῆς προτάσεως, ἀπὸ τὴν ὁποία ἐξαρτιῶνται, εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου.**

Παρατηρήσεις:

1. Σε πολλές περιπτώσεις οἱ πλάγιες ἐρωτηματικές, οἱ **ἐνδοιαστικές** καὶ οἱ **τελικές** προτάσεις, ὅταν εἰσάγονται με τὰ: *ὅπως, ὅπως μὴ, ἢ τὸ μὴ, ἔχουν τὴν ἴδια σημασία.*
2. Συχνά προκειμένου νὰ δηλωθεῖ **προτροπή** ἢ **προσταγή**, τὸ ρῆμα που φανερῶνει **φροντίδα** ἢ **ἐπιμέλεια παραλείπεται**, καὶ τότε ἡ πλάγια ἐρωτηματικὴ πρόταση με τὸ **ὅπως** καὶ **οριστικὴ μέλλοντα φαίνεται σαν ανεξάρτητη.**

(ὁρᾶτε ἢ σκοπεῖτε) ὅπως οὖν ἐσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας, ἤς κέκτησθε.

3. Ἐπίσης μετὰ ἀπὸ προτάσεις, που περιέχουν τὴν ἐννοία **τῆς ἀπόπειρας**, βρίσκονται πλάγιες ἐρωτηματικές προτάσεις, οἱ ὁποῖες: α) μετὰ ἀπὸ **ἀρκτικό χρόνο** εἰσάγονται με τὸ **εἰν** (ἄν, ἦν) καὶ ἐκφέρονται με **υποτακτικὴ**, β) μετὰ ἀπὸ **ἱστορικό χρόνο** εἰσάγονται με τὸ **εἰ** καὶ ἐκφέρονται με **εὐκτική.**

Κυρία πρόταση	Πλάγια ἐρωτηματικὴ	Πῶς ἐκφέρεται
Οἱ Πλαταιεῖς ἐπιβουλεύουσιν ὑπερβῆναι τὰ τεῖχη τῶν πολεμίων, Ποτειδαῖαται, ἔεμψαν παρ' Ἀθηναίους πρέσβεις,	ἦν δύνωνται θιάσασθαι εἰ πῶς πείσειαν, μὴ περὶ σφῶν νεωτερίζειν.	ἦν καὶ υποτακτ. εἰ καὶ εὐκτικὴ

● Μνημονικός πίνακας πλαγίων ερωτηματικών προτάσεων

Εισάγονται	Εκφράζουν	Ποια άρνηση δέχονται	Εγκλίσεις που εκφέρονται	Χρησιμεύουν Συντακτ. θέση
α' ολικής αγνοίας οι μονομερείς: εἰ, οι διμερείς: εἰ – ἢ εἶτε – εἶτε πότερον – ἢ πότερα – ἢ	κρίση ἢ	οὐ ἢ	οριστική απλή δυνητική οριστική δυνητική ευκτική	ως υποκείμενο ως αντικείμενο
β' μερικής αγνοίας ερωτηματ. αντων. και επιρρ. αναφορ. αντων. και επιρρ. ἐάν + υποτακτική εἰ + ευκτική	επιθυμία	μή	απορηματ. υπογ. ευκτ. πλαγίου λό- γου	ως επεξήγηση

● Αντιστοιχία πλαγίων ερωτηματικών με ευθείες ερωτηματικές

Ρήμα κυρίας προτάσεως	Πλαγία ερώτηση	Ευθεία ερώτηση
ἐρήσομαι πυθόιμην ἄν	ὅστις ἐστίν ὁ διδάσκαλος τίνα ἄν ποτε γνώμην περὶ ἐμοῦ εἶχετε	τίς ἐστίν ὁ διδάσκαλος; τίνα ἄν ποτε γνώμην περὶ ἐμοῦ εἶχετε;
ἐβουλεύοντο	πῶς ἄν τὴν μάχην συμφορώτατα ποι- ήσαιτο	πῶς ἄν ποιησάμεθα συμφορώτατα τὴν μάχην;
ἐβουλεύοντο οἱ Πλαταιεῖς	εἶτε κατακαύσωσιν αὐτούς εἶτε τι ἄλλο χρήσονται	κατακαύσωμεν αὐτούς ἢ τί ἄλλο χρη- σώμεθα;
Κῦρος ἤρετο	τίς ὁ θόρυβος εἶη	τίς ἐστίν ὁ θόρυβος;

* Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση

1. Ποιες και γιατί ονομάζονται πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις; 2. Πώς ονομάζονται οι πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις ανάλογα με τον τρόπο που υποβάλλεται η ερώτηση και πώς εισάγονται σε κάθε περίπτωση; 3. Μετά από ποια ρήματα ακολουθούν πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις; 4. Πώς εκφέρονται; 5. Σε τι χρησιμεύουν;

Ασκήσεις

1) 1. Να αναγνωρίσεις τις πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις. 2. Να δικαιολογήσεις την εγκλιση τους. 3. Να διακρίνεις σε τι χρησιμεύουν (αντικείμενα, υποκείμενα, επεξηγήσεις).

1. Τοῦτο σκεψόμεθα, εἰ ἀληθὴ λέγεις. 2. Σκοπῶμεν, εἰ ἡμῖν πρέπει ἢ οὐ. 3. Τοῦτ' αὐτό, εἰ χαίρεις ἢ μή χαίρεις, ἀνάγκη σε ἄγνωσιν. 4. Ἄλλ' εἰ μὲν ἀνδρῶν προσδεῖ ἡμῖν εἶτε καὶ μὴ αὐθις συμβουλευσομέθα. 5. Ὅ,τι δὲ ποιήσοι, οὐ διεσήμνη. 6. Ἠπόρουν τί ποτε λέγει. 7. Ἐβουλεύοντο οὗτοι τίνα αὐτοῦ καταλείψουσιν. 8. Θορύβου δὲ γενομένου καὶ ἐρωτῶντων τινῶν διατὶ ἀπέθανεν ὁ ἄνθρωπος, παραγγέλλειν ἐκέλευεν ὁ Ἐτεόνικος, ὅτι τὸν κάλαμον εἶχε. 9. Ἐβουλεύοντο εἰ τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα ἄγοντο ἢ ἀπίοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. 10. Ἠπόρησε μὲν ὀποτέρωσσε διακινδυνεύση χωρήσας. 11. Ἀπορήσαντες ὄρη καθορμίσωνται, ἐς Πρώτην τὴν νῆσον ἐπλευσαν. 12. Ἐχει δ' ἀπορίαν τί δὴ τό κύριον εἶναι τῆς πόλεως. 13. Τὸν γάρ θεῶν πόλεμον οὐκ οἶδα οὔτ' ἀπὸ ποίου ἄν τάχους φεύγων τις ἀποφύγοι οὔτ' εἰς ποῖον ἄν σκότος ἀποδραῖη οὔθ' ὅπως ἄν ἐς ἐχυρὸν χωρίον ἀποσταῖη. 14. Ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ παραγγεῖλαι μὲν ἀριστοποιεῖσθαι τοῖς στρατιώταις, ἡμεῖς δὲ βουλευεσθαι εἶτε τήμερον εἶτε αὔριον δοκεῖ ὑπερβάλλειν τὸ ὄρος. 15. Οἱ πολέμιοι ὅμοιοι ἦσαν θαυμάζουσιν ὅποι ποτὲ τρέψονται οἱ Ἕλληνες καὶ τί ἐν νῷ ἔχοιεν. 16. Ἐκ δὲ τούτου ἐπυνθάνετο ἤδη αὐτῶν καὶ ἠπόσην ὀδὸν διήλασαν, καὶ εἰ οἰκοῖτο ἡ χώρα. 17. Ἠλεγchon τὴν κύκλω πᾶσαν χώραν τίς ἐκάστη εἶη. 18. Οὐκ ἔχω τί φῶ. 19. Ἦκουσιν εἰσόμενοι τίνα γνώμην περὶ τούτων ἔξετε. 20. Εἰσονται πότερον ἀδίκως τοὺς τριάκοντα ἐκκηρύττουσιν ἐκ τῶν πόλεων ἢ δικαίως. 21. Ὡστε οὐκ οἶδ' ὅ,τι δεῖ πολλά κατηγορεῖν τοιούτων ἀνδρῶν. 22. Ὑμεῖς δὲ δεῖξετε ἤντινα γνώμην ἔχετε περὶ τῶν πραγμάτων. 23. Νῦν δὲ παρὰ

τῶν φευγόντων χρή πυνθάνεσθαι ἤτις ἦν αὐτοῖς πρὸς τὴν πόλιν ἔχθρα. 24. Ἐβουλεύοντο τί χρή ποιεῖν. 25. Ἐγὼ δὲ Πείσωνα ἡρώτων εἰ βούλοιτό με σώσαι. 26. Ἐρωτῶσιν (ἱστορ. ἐνεστ.) ὅποι βαδίζομεν.

II. Μετάτρεψε στα αρχαία τα πιο κάτω παραδείγματα.

1. Ρώτησε αν (εἰ) ἦταν κάποιος σοφότερος ἀπὸ μένα.
2. Ρώτησαν (ἐπερωτῶ) αν θα παραδώσουν (ευκτ. αορ.) στους Κορινθίους τὴν πόλη.
3. Σκέψου (σκοπῶ) τι καλὸ (ἀγαθόν) θα κάμεις (ἐργάζομαι + 2 αιτιατ.) στον εαυτὸ σου ἢ τους φίλους σου.
4. Και πολλοὶ ζητοῦν ἀπὸ με να μάθουν (πυνθάνομαι) ποιο ἀπὸ τα δυο ἐγὼ σε παρακίνησα (παραινῶ) να κάμεις τὴν εκστρατεία (ποιοῦμαι στρατείαν) ἐνάντια στους θαρβάρους ἢ ἀφού συ το σκέφτηκες (διανοοῦμαι μετοχ.) συμφώνησα (συναγορεύω).
5. Πολλὲς φορές (πολλάκις) ἔκφρασα τὴν ἀπορία (θαυμάζω) με ποια τέλος πάντων ἐπιχειρήματα (λόγος) ἐπείσαν τους Ἀθηναίους αὐτοὶ που κατὰγγειλαν ἐγγράφα (γράφομαι) το Σωκράτη.
6. Ἀφού ἀκούσαν αὐτὰ οἱ Ἀθηναῖοι φρόντιζαν (ἐν φροντιδί εἰμί) τι πρέπει (χρή) να κάνουν.
7. Αὐτὸ μου φαίνεται (δοκεῖ) ὅτι πρέπει να ἐξετάζουμε (σκεπτέον), πῶς δηλ. να λάβουμε ἐλάχιστα τραύματα, πῶς να χάσουμε (ἀποβάλλω) ἐλάχιστους ἀνδρες (σώματα ἀνδρῶν).

Ενότητα 60ή

● Οι Αναφορικές προτάσεις

Παραδείγματα	Μετάφραση	Είδος αναφορικής	Τι είναι η αναφορική πρόταση
1. Οὐκ αἰοχύνεσθε τοὺς θεοὺς οἵτινες προὔδοτε ἡμᾶς (=οἱ προδότες ἡμῶν).	Δεν ντρέπεσθε τοὺς θεοὺς σεῖς, οἱ οἱποῖοι μας προδύσατε.	ουσιαστική	υποκειμ. του αἰσχύνεσθε
2. Καὶ φράζουσιν ἃ λέγει (=τοὺς λόγους).	Και ἀνακοινῶνουν αὐτὰ που λέγει.	»	αντικ. του φράζουσιν
3. Ἦν τις Φιλλίδας, ὅς ἐγραμμάτευε τοῖς πολεμάρχοις (=Φιλλίδας γραμματεὺς).	Ἦταν κάποιος Φιλλίδας, ο ὁποῖος ἦταν γραμματέας τῶν πολεμάρχων.	»	παράθεση του Φιλλίδας
4. Ὡ Κλέαρχε, ἀπόφηναι γνώμην, ὃ,τι σοι δοκεῖ (=τὴν σὴν δόξαν).	Κλέαρχε, περ τὴ γνώμη σου, δηλ. ὃ,τι σου φαίνεται καλὸ.	»	επεξήγηση στο γνώμην
5. Ἐπεὶ μέντοι Τισσαφέρνης σατράπης κατεπέμφθη ὧν τε αὐτὸς πρόσθεν ἦρχε καὶ ὧν Κύρος (=σατράπης τῶν αὐτοῦ πόλεων καὶ τῶν πόλεων του Κύρου).	Ὅταν ὁμως ο Τισσαφέρνης στάλθηκε σατράπης και αὐτῶν τῶν πόλεων, στις οποιῆς αὐτὸς προηγουμένως ἦταν κυβερνήτης και σ' αὐτῆς τῶν οποιῶν ἦταν κυβερνήτης ο Κύρος.	»	προσδιορ. σε γενικ. αντικ. στο σατράπης.
6. Οὗτός ἐστιν ὅς ἀπέκτεινε τοὺς στρατηγούς (=ὁ φονεὺς τῶν στρατηγῶν).	Αὐτὸς εἶναι ο κατ' ἐξοχὴν φονιάς τῶν στρατηγῶν.	επιθετική	κατηγορούμεν. του υποκ. οὗτος
7. Εἰ διαφθερεῖτε τὸν δῆμον, ὅς οὐ μετέσχε τῆς ἀποστάσεως (=τόν οὐ μετὰσχόντα).	Εάν καταστρέψετε το λαό, ο οποιος δεν ἔλαβε μέρος στην ἀποστασία.	επιθετική	επιθετ. προσδ. στο δῆμον
8. Θαύμαστόν ποιεῖς, ὅς ἡμῖν οὐδέν δίδως (=ὅτι=διότι ἡμῖν οὐδέν δίδως).	Παράξενο πράγμα κάνεις, γιατί συ τίποτε σε μας δε δίνεις.	επιρρηματ.	επιρρημ. προσδ. αιτίας
9. Δώσω ὑμῖν ἡγεμόνα, ὅς ὑμᾶς διὰ τῶν ὀρέων ἄξει (=ἵνα ὑμᾶς ἀγάγη).	Θα σας δώσω ὁδηγό, για να σας ὁδηγήσει αὐτὸς μέσα ἀπὸ τα βουνά.	»	επιρρημ. προσδ. σκοπού
10. Τίς οὕτω μαινεται, ὅστις οὐ βούλεται φίλος σοι εἶναι; (=ᾧστε οὐ βούλεται φίλος σοι εἶναι;).	Ποιος εἶναι τόσο τρελλός, ᾧστε αὐτὸς δεν θέλει να εἶναι φίλος σου;	»	επιρρημ. προσδ. ἀποτελέσματος

11. Τοιοῦτος ὁ Στάσιππος ἦν, οἷος μὴ θούλεσθαι πολλοὺς ἀποκτείνειν.	Τέτοιος ἦταν ὁ Στάσιππος, ὥστε αὐτὸς νὰ μὴ θέλει νὰ φονεύει πολλοὺς.	επιρρηματ.	επιρρημ. προσδ. αποτελέσματος
12. Οὐκ ἂν ἐπεχειροῦμεν πράττειν, ἂ μὴ ἠπιστάμεθα (=εἰ μὴ τινα ἠπιστάμεθα).	Δεν θὰ ἐπιχειροῦσαμε νὰ πράττομε, εἰάν μερικὰ δεν τὰ γνωρίζαμε.	»	επιρρημ. προσδ. υποθέσεως
13. Ἀνεπαύοντο δέ, ὅπου ἐτύγχανεν ἕκαστος.	Αναπαύονταν, ὅπου βρίσκονταν ὁ καθένας.	»	επιρρημ. προσδ. τόπου.
14. Κύρος ἐκέλευσε τοὺς Ἑλλήνας ταχθῆναι οὕτω, ὡς νόμος (ἦν) αὐτοῖς εἰς μάχην.	Ὁ Κύρος διέταξε τοὺς Ἑλλήνες νὰ παραταχθοῦν ἐτσι, ὅπως εἶχαν τὴ συνήθεια νὰ παρατάσσονται στὴ μάχη.	»	επιρρημ. προσδ. τρόπου
15. Οἱ Πελοποννήσιοι ἀνεχώρησαν ἐμμένιναντες χρόνον, οὗ εἶχον τὰ σιτία.	Οἱ Πελοποννήσιοι ἀναχώρησαν, ἀφροῦ παρέμειναν ἐπὶ τόσο χρόνο, ὅσο εἶχον τὰ τρόφιμα.	»	επιρρημ. προσδ. χρόνου
16. Ἐπειτα ἠγησάμην προσήκειν εἶναι τοὺς βασιλεῆς τοσοῦτω βελτίους τῶν ἰδιωτῶν, ὅσῳπερ καὶ τὰς τιμὰς μείζους αὐτῶν ἔχουσι .	Ἐπειτα νόμισα ὅτι ἀρμόζει οἱ βασιλεῖς νὰ εἶναι τόσο ἀνώτερο ἀπὸ τοὺς ἀπλοὺς πολῖτες, ὅσο ἀκριθῶς καὶ τὶς τιμὲς μεγαλύτερες ἀπὸ αὐτοῦς ἔχουν.	»	επιρρημ. προσδ. ποσοῦ
17. Ὅπλα κτῶνται, οἷς ἀμύνονται τοὺς ἀδικοῦντας.	Ἐχουν ὅπλα, με τὰ ὁποῖα ἀποκροοῦν αὐτοὺς ποὺ τοὺς ἀδικοῦν.	»	επιρρημ. προσδ. του ὀργάνου ἢ μέσου
18. Οἱ ἐπικέκστατοι ἠγήσονται αὐτὰ οὕτω πεπραχθαί, ὡσπερ ἂν πραχθῆ .	Οἱ λιγικότεροι θὰ νομίσουν ὅτι αὐτὰ ἔχουν πραχθεῖ ἐτσι, ὅπως ἀκριθῶς τυχόν θὰ πραχθοῦν.	»	επιρρημ. προσδ. τῆς παρομοιώσεως

Ποιες καὶ γιατί ὀνομάζονται ἀναφορικές προτάσεις;

- **Αναφορικές** ὀνομάζονται οἱ δευτερεύουσες προτάσεις **πὺ ἀναφέρονται σὲ κάποιο ὄρο (λέξη) ἄλλης προτάσεως**. Ὁ ὄρος (λέξη) αὐτὸς μπορεῖ ἢ νὰ ὑπάρχει μέσα στὴν πρόταση ἢ νὰ ἐννοεῖται.

Με τι εἰσάγονται (ἀρχίζουν);

- **Οἱ ἀναφορικές προτάσεις** εἰσάγονται (δηλ. ἀρχίζουν):
1. **Με τις ἀναφορικές ἀντωνυμίες** καὶ
2. **Με τὰ ἀναφορικά ἐπιρρήματα**.

Αναφορικές ἀντωνυμίες	Αναφορικά ἐπιρρήματα
ὄς, ἦ, ὄ ὄσπερ, ἦπερ, ὄπερ ὄστις, ἦτις, ὄτι ὄπότερος, ὄπότερα, ὄπότερον ὄσος, ὄση, ὄσον οἷος, οἷα, οἷον ὄποῖος, ὄποῖα, ὄποῖον ἦλικος, ἦλική, ἦλικον ὄπηλικος, ὄπηλική, ὄπηλικον ὄποδαπός, ὄποδαπή, ὄποδαπόν	οὕ, ὄπου οἷ, ὄποι ἐνθα, ὄθεν ὄπόθεν, ἐνθεν ἦ, ἦπερ ὄπη, ὡς ὄσπερ, ὄπως ὄσον

Τι ἐκφράζουν;

- **Οἱ ἀναφορικές προτάσεις** γενικὰ μπορεῖ νὰ ἐκφράζουν **κρίση** ἢ ἐπιθυμία.

Με ποια ἐγκλίση εκφέρονται;

Ποια ἄρνηση παίρνουν;

Σε τι χρησιμεύει μία αναφορική πρόταση;

● Οι αναφορικές προτάσεις, όταν εκφράζουν κρίση, εκφέρονται με τις εγκλίσεις των προτάσεων κρίσεως· όταν εκφράζουν επιθυμία, εκφέρονται με τις εγκλίσεις των προτάσεων επιθυμίας.

● Οι αναφορικές προτάσεις, όταν είναι προτάσεις κρίσεως, παίρνουν ἄρνηση οὐ (Παραδ. 7 καὶ 10), όταν είναι προτάσεις επιθυμίας, παίρνουν ἄρνηση μή (Παραδ. 11).

● Μία αναφορική πρόταση μπορεί να αντικαθιστά έναν οποιονδήποτε ὄρο (κύριο ή δευτερεύοντα) μιας άλλης προτάσεως, δηλ. μία αναφορική πρόταση μπορεί να είναι:

1. Υποκείμενο (Παραδ. 1), 2. Αντικείμενο (Παραδ. 2), 3. Παράθεση (Παραδ. 3), 4. Επεξήγηση (Παραδ. 4), 5. Προσδιορισμός σε γενική (Παραδ. 5), 6. Κατηγορούμενο (Παραδ. 6), 7. Επιθετικός προσδιορισμός (Παραδ. 7), 8. Επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας (Παραδ. 8), του σκοπού (Παραδ. 9), του αποτελέσματος (Παραδ. 10,11), της υποθέσεως (Παραδ. 12), του τόπου (Παραδ. 13), του τρόπου (Παραδ. 14), του χρόνου (Παραδ. 15), του ποσού (Παραδ. 16), του μέσου ή ὄργανου (Παραδ. 17), της συγκρίσεως ή παρομοιώσεως (Παραδ. 18).

● Ὅστε οι αναφορικές προτάσεις ανάλογα με το περιεχόμενο και τη σχέση που έχει το νόημά τους με το νόημα της προτάσεως από την οποία εξαρτώνται διακρίνονται:

1. Σε αναφορικές ονοματικές· αυτές μπορούν να αντικαταστήσουν ένα ὄνομα ουσιαστικό ή επίθετο (ουσιαστικές ή επιθετικές)· αυτές λέγονται και προσδιοριστικές ή διασαφητικές (Παραδ. 1–7).
2. Σε αναφορικές επιρρηματικές· αυτές μπορούν να προσδιορίζουν επιρρηματικά κάποιο ὄρο ή να δείχνουν την επιρρηματική σχέση που υπάρχει μεταξύ της αναφορικής και του ὄρου που προσδιορίζεται από αυτή (Παραδ. 8–17).

Ενότητα 61η

● Ιδιαίτερες παρατηρήσεις στις αναφορικές επιρρηματικές προτάσεις

1. Αναφορικές αιτιολογικές,
2. Αναφορικές τελικές,
3. Αναφορικές συμπερασματικές ή αποτελεσματικές,
4. Αναφορικές υποθετικές, και
5. Αναφορικές συγκριτικές ή παραβολικές ή παρομοιαστικές

1. Αναφορικές αιτιολογικές

Παραδείγματα	Μετάφραση	Αντίστοιχη αιτιολ. πρόταση	Αντίστ. αιτιολ. μετοχή
1. Θαυμαστόν ποιείς, ὅς ἡμῖν οὐδέν δίδως.	Παράξενο πράγμα κάνεις, γιατί σου δεν δίνεις τίποτε σε μας.	Ὅτι ἡμῖν οὐδέν δίδως	οὐδέν ἡμῖν δίδους
2. Ὁ μὲν κατώκτιρε τὴν γυναῖκα, οἴου ἀνδρός στέροιο	Αὐτός αισθάνονταν πολύ οἰκτο για τη γυναίκα, γιατί αὐτὴ στερούσαν τέτοιον ἄντρα.	Ὅτι τοιοῦτου ἀνδρός στέροιο.	στερομένην τοιοῦτου ἀνδρός

Ποιες ονομάζονται αναφορικές αιτιολογικές;

- **Αναφορικές αιτιολογικές** ονομάζονται οι αναφορικές προτάσεις που φανερώνουν **αιτία**. Εκφέρονται με τις εγκλίσεις των αντίστοιχων, αιτιολογικών προτάσεων.

Συνήθως προηγείται ρήμα ψυχικού πάθους σημαντικό.

- Δέχονται άρνηση **οὐ** και σπάνια **μή**.
- **Οι αναφορικές αιτιολογικές προτάσεις είναι ισοδύναμες με αιτιολογικές προτάσεις και με αιτιολογικές μετοχές.**
- Στη μετάφραση η αναφορική αντωνυμία αποδίδεται με **δεικτική ή προσωπική αντωνυμία και αιτιολογικό σύνδεσμο.**

2. Αναφορικές τελικές

Παραδείγματα	Μετάφραση	Αντίστοιχη τελική πρόταση	Αντίστ. τελική μετοχή ή απαρέμφατο
1. Λακεδαιμόνιοι πρέσβεις ἔπεμψαν, οἱ Ἄλκιβιάδου κατηγορήσουσι.	Οι Λακεδαιμόνιοι ἔστειλαν πρέσβεις, για να κατηγορήσουν αυτοί τον Ἀλκιβιάδη.	"Ἴνα Ἀλκιβιάδου κατηγορήσωσιν ἢ κατηγορήσειαν.	Ἀλκιβιάδου κατηγορήσοντας ἢ κατηγόρησαι Ἀλκιβιάδου ἄξοντα ὑμᾶς ἢ ἀγαγεῖν ὑμᾶς
2. Δώσω ὑμῖν ἡγεμόνα, ὅς ὑμᾶς διὰ τῶν ὀρέων ἄξει.	Θα σας δώσω οδηγό, για να σας οδηγήσει αυτός μέσα από τα βουνά	"Ἴνα ἀγάγη ὑμᾶς διὰ τῶν ὀρέων	

Ποιες ονομάζονται αναφορικές τελικές;

- **Αναφορικές τελικές** ονομάζονται οι αναφορικές προτάσεις που φανερώνουν **σκοπό**.
- Εκφέρονται πάντα με **οριστική μέλλοντα.**

- Παίρνουν άρνηση **μή**.
- **Οι αναφορικές τελικές προτάσεις ισοδυναμούν με τελικές προτάσεις και με τελικές μετοχές ή απαρέμφατα.**
- Στη μετάφραση η αναφορική αντωνυμία αποδίδεται με **δεικτική αντωνυμία και τελικό σύνδεσμο.**

3. Αναφορικές συμπερασματικές

Παραδείγματα	Μετάφραση	Αντίστοιχη συμπερασματική πρόταση
1. Τίς οὕτως εὐήθης ἐστίν ὑμῶν ὅστις ἀγνοεῖ τόν ἐκεῖθεν πόλεμον δεῦρο ἦξοντα;	Ποιος από σας είναι τόσο ανόητος, ὥστε αυτός αγνοεῖ ότι ο πόλεμος από εκεί θα ἔρθει εδῶ;	ὥστε ἀγνοεῖ
2. Τίς οὕτω μαίνεται, ὅστις οὐ θούλεται φίλος σοι εἶναι;	Ποιος είναι τόσο τρελλός, ὥστε αυτός δε θέλει να εἶναι φίλος σου;	ὥστε οὐ θούλεται
3. Τοιοῦτος ὁ Στάσιππος ἦν, οἷος μή θούλεσθαι πολλοὺς ἀποκτείνειν.	Τέτοιος ἦταν ο Στάσιππος, ὥστε αυτός να μη θέλει να σκοτώνει πολλούς.	ὥστε μή θούλεσθαι

Ποιες ονομάζονται αναφορικές συμπερασματικές;

- **Αναφορικές συμπερασματικές** ονομάζονται οι αναφορικές προτάσεις, που φανερώνουν **αποτέλεσμα**.

- Εκφέρονται όπως και οι αντίστοιχες συμπερασματικές προτάσεις.
 - Δέχονται άρνηση **οὐ**, όταν εκφέρονται με τις εγκλίσεις των προτάσεων **κρίσεως** (Παράδ. 2) και **μή**, όταν εκφέρονται με **απαρέμφατο** (Παράδ. 3).
 - Συνήθως στην πρόταση, από την οποία εξαρτάται η αναφορική συμπερασματική, υπάρχει μια **δεικτική λέξη**: *οὕτω, τοιοῦτος, τοσοῦτος* κ.λ.π.
 - Στη μετάφραση η αναφορική αντωνυμία αποδίδεται με **δεικτική αντωνυμία** και το **σύνδεσμο** **ώστε**.
- **Παρατηρήσεις:**

Συχνά μετά από τις αντωνυμίες **τοσοῦτος** και **τοιοῦτος** βρίσκεται αντί του συνδέσμου **ώστε** η αναφορική αντωνυμία **ὅσος** και **οἷος** με **απαρέμφατο**. Μπορεί όμως οι αντωνυμίες **τοσοῦτος** ή **τοιοῦτος** να παραλείπονται και τότε η **ὅσος** ισοδυναμεί με το **τοσοῦτος** **ώστε** και η **οἷος** με το **τοιοῦτος** **ώστε**.

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Τοσοῦτον χωρίον κατέσχον, ὅσον ἔξω γενέσθαι τούς ἐσχάτους λόχους.	Τόσο μεγάλη περιοχή κατέλαβαν, ώστε να βρεθούν ἔξω οι τελευταίοι λόχοι.
2. Οι περσικοί νόμοι ἐπιμέλονται, ὅπως μή τοιοῦτο ἔσονται οἱ πολῖται, οἷοι πονηροῦ τινος ἐφίεσθαι.	Οι περσικοί νόμοι φροντίζουν, να μη γίνουν τέτοιοι οι πολίτες, ώστε να επιθυμούν κάτι το κακό.
3. Ἐλείπετο τῆς νυκτός ὅσον σκοταίους διελθῆν τό πεδίον = ἐλείπετο τῆς νυκτός τοσοῦτον , ώστε διελθῆν .	Ἐλείπε από τη νύκτα τόσο χρονικό διάστημα, ώστε να περάσουν την πεδιάδα σκοτεινά.
4. Καλόν τέ ἐστιν ἢ ἐπιστήμη καί οἷον ἄρχειν ἀνθρώπου = καλόν τέ ἐστιν ἢ ἐπιστήμη καί τοιοῦτον ώστε ἄρχειν ἀνθρώπου.	Και καλό είναι η γνώση και τέτοιο ώστε να εξουσιάζει πάνω στον άνθρωπο.

4. Αναφορικές υποθετικές

Αναφορική υποθετική πρόταση και απόδοση	Αντίστοιχος υποθετικός λόγος	Είδος
1. Τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰς τάξεις ἔθειον , οἷ μή ἔτευχον ἐν ταῖς τάξεσιν ὄντες.	Εἴ τινες μή ἔτευχον – ἔθειον	Α' πραγματικό
2. Ὑπό τούτων ἄν ὑβρίζοντο οἱ παῖδες ὑμῶν, ὅσοι ἐνθάδε ἦσαν.	Εἴ τινες ἐνθάδε ἦσαν – ὑβρίζοντο ἄν	Β' αντίθετο του πραγματικού
3. Ἐγὼ ὄκνοϊν ἄν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἃ ἡμῖν Κύρος δοίη .	Εἴ τινα ἡμῖν Κύρος δοίη – ὄκνοϊν ἄν ἐμβαίνειν	Γ' απλή σκέψη αὐτοῦ που λέγει
4. Ὅ,τι ἄν συμβῆ, τλήσομαι .	Ἄν τι συμβῆ – τλήσομαι (= θά τό ὑποστῶ).	Δα' το προσδοκώμενο
5. Οὓς δ' ἄν γνῶσι τούτων τι ἀδικούντας, τιμωρῶνται .	Ἄν τινες γνῶσι – τιμωρῶνται	Δβ' επανάληψη στο παρόν και μέλλον
6. Καί ὅσα Κύρος ὑπ' ἄλλων ἔρωτῶτο , ταχὺ ἀπεκρίνετο .	Εἴ ἔρωτῶτο – ἀπεκρίνετο	Δγ' επανάληψη στο παρελθόν

Ποιες ονομάζονται αναφορικές υποθετικές;

- **Αναφορικές υποθετικές** ονομάζονται οι αναφορικές προτάσεις που εκφράζουν **υπόθεση**. Αυτές ισοδυναμοῦν με **υποθετικές προτάσεις** ή **υποθετικές μετοχές**.

- Στις **αναφορικές υποθετικές προτάσεις** διακρίνουμε και τα τέσσερα είδη των υποθετικών λόγων.
- Παίρνουν άρνηση **μή**.

- Οι αναφορικές αντωνυμίες και τα αναφορικά επιρρήματα, που εισάγουν τις αναφορικές υποθετικές προτάσεις, μεταφράζονται έτσι:

Αναφορικά υποθετικά	Ισοδύναμα	Μετάφραση
ὅς, ὅστις ὅς ἂν – ὅστις ἂν ὅπου ὅπου ἂν ὅποι ἂν ὅπη ἂν	εἶ τις ἂν τις εἶ που ἂν που ἂν ποι ἂν πη	αν κάποιος αν κάποιος αν κάπου αν κάπου αν κάπου αν κάπου

Οι αναφορικές υποθετικές προτάσεις εκφέρονται:

1. Με οριστική, όταν εκφράζουν κάτι **πραγματικό** ή **όχι** (Παραδ. 1, 2).
2. Με υποτακτική και το αοριστολογικό ἂν, όταν εκφράζουν το **προσδοκώμενο** ή την **αόριστη επανάληψη** στο παρόν και μέλλον. (Παραδ. 4 καί 5).
- Οι προτάσεις αυτές ονομάζονται και **αοριστολογικές**, επειδή εκφράζουν κάποια αοριστία.
3. Με ευκτική (χωρίς το ἂν), όταν εκφράζουν ή την **απλή σκέψη** αυτού που λέγει (Παραδ. 3) ή την **αόριστη επανάληψη** στο **Παρελθόν** (Παραδ. 6).

5. Αναφορικές συγκριτικές ή παραβολικές ή παρομοιαστικές

Παραδείγματα	Μετάφραση	Εκφράζουν
1. Ὅπως γινώσκετε, οὕτω καί ποιεῖτε. 2. Ὅποια ἄλλα γάρ ἂν τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν ἀνθρώπων ἦ, τοιοῦτον ἀνάγκη καί τό φρόνημα ἔχειν. 3. Ὅσῳ δέ ἡ τῆς πόλεως δύναμις ἐλάττω γέγονε, τοσοῦτῳ ἡ τούτων ἠύξηται.	Ὅπως γνωρίζετε, έτσι και ενεργείτε. Ὅποιες τυχόν είναι οι ασχολίες των ἀνθρώπων, τέτοιο πρέπει να έχουν και τον τρόπο της σκέψεως. Ὅσο η δύνημη της πόλεως ἔχει ἐλαττωθεῖ, τόσο ἔχει αὐξηθεῖ ἡ δική τους.	τρόπο ποιότητα ποσότητα

Ποιες ονομάζονται αναφορικές συγκριτικές;

- Στις αναφορικές ενήκουν και οι **συγκριτικές** (ή **παραβολικές** ή **παρομοιαστικές**) προτάσεις ονομάζονται έτσι, επειδή με αυτές γίνεται **σύγκριση** ή **παραβολή** ή **παρομοίωση**.

- Οι προτάσεις αυτές εισάγονται (δηλ. αρχίζουν) συνήθως με τα επιρρήματα **ὡς, ὡσπερ, ὅπως, ὅσον, ὅσῳ ἢ, ὡς εἰ, ὅπως εἰ, ὡς ἂν, ὡσπερ ἂν, ὡσπερ εἰ, ὡσπερ ἂν εἰ**.
- Οι συγκριτικές προτάσεις εκφέρονται με **οριστική ενεστώτα**, συνήθως όταν εκφράζουν **πραγματικό γεγονός**, ή με **υποτακτική** ή **ευκτική**, όταν γίνεται **σύγκριση υποτιθέμενων καταστάσεων**.
- Οι συγκριτικές προτάσεις εκφράζουν τρεις σχέσεις:
 - **τρόπο** (Παραδ. 1), ● **ποιότητα** (Παραδ. 2), ● **ποσότητα** (Παραδ. 3).

● Παρατήρηση.

Πολύ συχνά στις παραβολικές προτάσεις έχουμε διάφορες **σπλολογίες** ή **βραχυλογίες**, δηλ. παραλείπεται ό,τι μπορεί να νοηθεί εύκολα από τα συμφραζόμενα. Από τις παραλείψεις αυτές προήλθαν διάφορες βραχυλογικές εκφράσεις που σιγά σιγά έλαβαν επιρρηματική έννοια.

Βραχυλογικές παραβολικές	Αντίστοιχες αναπτυγμένες
Ἐφάνη κονιορτός, ὥσπερ νεφέλη λευκή. Ὁ Σωκράτης ἀπεκρίνατο ὡς ἄν πεπεισμένους μάλιστα πράττειν τὰ δέοντα.	Ἐφάνη κονιορτός, ὥσπερ φαίνεται νεφέλη λευκή. Ὁ Σωκράτης ἀπεκρίνατο ὡς ἄν ἀποκρίναιτο πεπεισμένους μάλιστα πράττειν τὰ δέοντα.

Τα ὡς και ὥσπερ μετά την παράλειψη του ρήματος συχνά συντάσσονται με μετοχή (συνήθως ἀπόλυτη).

Βραχυλογικές παραβολικές	Αντίστοιχες πλήρεις
Οὗτος ὥσπερ ἐπικλήρου τῆς συμφορᾶς οὐσης ἀμφισθητήσων ἦκει. Οἱ Ἕλληνες οὕτως ἠγανάκτησαν, ὥσπερ ὅλης τῆς Ἑλλάδος πεπορθημένης.	Οὗτος, ὥσπερ ἀμφισθητεῖ τις οὐσης τῆς συμφορᾶς ἐπικλήρου, ἀμφισθητήσων ἦκει. Οἱ Ἕλληνες οὕτως ἠγανάκτησαν, ὥσπερ ἄν ἠγανάκτουσαν ὅλης τῆς Ἑλλάδος πεπορθημένης.

- Η αναφορική αντωνυμία ὅς, ἡ, ὅ, όταν βρίσκεται ἀμέσως μετά ἀπό **τελεία**, **ερωτηματικό** ἢ **ἀνώ τελεία**, εἰσάγει συνήθως **κυρία** πρόταση και ἰσοδυναμεῖ και μεταφράζεται με **τη δεικτική** αντωνυμία **οὗτος**, **αὕτη**, **τοῦτο** με την προσθήκη κάποιου παρατακτικού συνδέσμου (**καί, δέ, ἀλλά, γάρ, ὅμως**).
- 1. Ψῆφον ἀμφ' ἡμῶν πολίτας ἐπί φόνῳ θέσθαι χρεῶν· ἡ (= αὕτη δέ) κρινεῖ τί χρῆμα;
- 2. Πῶς οὖν ἄν ἔνοχος εἴη τῇ γραφῇ: Ὅς (= οὗτος γάρ) φανερός ἦν θεραπεύων τοὺς θεοῦς.
- 3. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαινον καί ἦκον ταχύ· ᾧ (= τοῦτω δέ) καί δηλον ἦν ὅτι ἐγγύς που ἦν βασιλεύς.

Ενότητα 62η

● Ἐλεη του αναφορικού

Κανονικά μία αναφορική αντωνυμία πρέπει να συμφωνεῖ με **το ὄνομα** ἢ **τη δεικτική** αντωνυμία, στην οποία αναφέρεται, κατὰ **το γένος** και **τον ἀριθμό**· η πτώση της ὁμως ρυθμίζεται ἀπό τη σύνταξη της προτάσεως, στην οποία ἀνήκει.

Κανονική συμφωνία του προσδιοριζόμενου ὀρου και της αναφορικής αντωνυμίας (κατὰ το γένος και τον ἀριθμό)	Δικαιολογία της πτώσεως της αναφορικής αντωνυμίας
Ἔστι δίκης ὀφθαλμός, ὅς τὰ πάνθ' ὀρᾷ. Παῖδες δέ μοι οὕπω εἰσίν, οἱ με θεραπεύσουσι. Πέμψατε πρεσβείαν, ἥτις ταῦτ' ἐρεῖ. Βασιλεύς τοιοῦτον μνημεῖον κατέλιπεν, ὃ οὐ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἔστιν. Ἐποιοῦντο διαθᾶσεις ἐκ τῶν φοινίκων, οὓς ἠῦρισκον ἐκπεπτωκότας. Καταλαμβάνουσι τὰς ἀμάξας, ἃς Κύρος παρεσκευάσατο. Εἰς καλόν ὑμῖν Ἄνυτος ὀδε παρεκαθέζετο, ᾧ μεταδῶμεν τῆς συζητήσεως.	ὅς: ὀνομαστική ὑποκ. τοῦ ὀρᾷ. οἱ: ὀνομαστική ὑποκ. τοῦ θεραπεύσουσι. ἥτις: ὀνομαστική ὑποκ. τοῦ ἐρεῖ. ὃ: ὀνομαστική ὑποκ. τοῦ ἔστιν. οὓς: αἰτιατ. ἀντικ. στό ἠῦρισκον. ἃς: αἰτιατ. ἀντικ. στό παρεσκευάσατο. ᾧ: δοτική ἀντικ. στό μεταδῶμεν.

- Πολύ συχνά ὁμως η αναφορική αντωνυμία ἀντί να βρίσκεται σε πτώση **αιτιατική**, ὀπως απαιτεῖ η σύνταξή της, βρίσκεται σε πτώση **γενική** ἢ **δοτική**, επειδή το ὄνομα ἢ η αντωνυμία στην οποία ἀναφέρεται βρίσκεται σε πτώση **γενική** ἢ **δοτική**.

● Το φαινόμενο αυτό ονομάζεται **έλεξη του αναφορικού**.

Έλεξη του αναφορικού	Κανονική σύνταξη
<p>Ὁ ἐμός πάππος κάλλιστος ἦν Μήδων ὄσων ἑόρακα. Καὶ ἀξιῶ ἐμμένειν τοῖς ὄρκοις... οἷς ὤμοσα.</p> <p>(Ὅρατε) ὅπως ἔσεσθε ἀξιοὶ τῆς ἐλευθερίας ἧς κέκτησθε. Σύν τοῖς θησαυροῖς οἷς ὁ πατήρ κατέλιπε.</p>	<p>...Μήδων ὄσους ἑόρακα. (ὄρῳ + αἰτιατ.) ...τοῖς ὄρκοις οὖς ὤμοσα (ὄμνυμι + αἰτιατ.) ...τῆς ἐλευθερίας ἣν κέκτησθε (κτῶμαι + αἰτιατ.) Σύν τοῖς θησαυροῖς οὖς ὁ πατήρ κατέλιπε (καταλείπω + αἰτιατ.)</p>

● Κατά την έλεξη του αναφορικού παρατηρούμε δυο πράγματα:

1. Αν η αναφορική αντωνυμία αναφέρεται σε κάποια **δεικτική** αντωνυμία, η δεικτική αυτή αντωνυμία κανονικά **παραλείπεται**.

Έλεξη του αναφορικού (παραλείψη της δεικτικής αντωνυμίας)	Κανονική σύνταξη
<p>Τῆς φυγῆς ἧς αὐτοὶ ἔφυγον. Περὶ ὧν νυνὶ σκοπεῖτε. Ἐπαινῶ σε ἐφ' οἷς λέγεις. Τοῦτο ὁμοίον ἐστὶν ᾧ νῦν δὴ ἐλέγετο.</p>	<p>Τῆς φυγῆς ταύτης, ἣν αὐτοὶ ἔφυγον. Περὶ τούτων ἃ νυνὶ σκοπεῖτε. Ἐπαινῶ σε ἐπὶ τούτοις ἃ λέγεις. Τοῦτο ὁμοίον ἐστὶν ἐκείνῳ ᾧ νῦν δὴ ἐλέγετο.</p>

2. Αν η αναφορική αντωνυμία αναφέρεται σ' ένα όνομα **ουσιαστικό**, τότε το ουσιαστικό αυτό βρίσκεται μετά την αναφορική αντωνυμία **στο τέλος** της αναφορικής προτάσεως **χωρίς άρθρο**. ● Το φαινόμενο αυτό λέγεται **αντίστροφη έλεξη**.

Έλεξη του αναφορικού (το ουσιαστικό στο τέλος άρθρο)	Κανονική σύνταξη
<p>Μεγάλη τε ἦν, εἰς ἣν ἀφίκοντο κώμην. Τούτους καὶ ἀρχοντας ἐποίει ἧς κατεστρέφετο χώρας. Ἐπορεύετο σὺν ἧ εἶχε δυνάμει.</p>	<p>Μεγάλη τε ἦν ἡ κόμη, εἰς ἣν ἀφίκοντο. Τούτους καὶ ἀρχοντας ἐποίει τῆς χώρας, ἣν κατεστρέφετο. Ἐπορεύετο σὺν τῇ δυνάμει, ἣν εἶχεν.</p>

● Μνημονικός πίνακας αναφορικών προτάσεων

Εισάγονται	Εκφράζουν	Ποια άρνηση παίρνουν	Εγκλίσεις	Σε τι διαιρούνται και σε τι χρησιμεύουν
Με τις αναφορ. αντωνυμίες και αναφορ. επιρρ.	κρίση ή επιθυμία	οὐ ή μή	οριστική δυνητική οριστική δυνητική ευκτική υποτακτική προστακτική ευχετική ευκτική	1. Σε αναφορ. ονομαστικές που χρησιμεύουν για να αντικαταστήσουν ένα όνομα ουσιαστικό ή επίθετο. 2. Σε αναφορικές επιρρηματικές που χρησιμεύουν σαν επιρρηματικός προσδιορισμός.

✱ Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση 60ής, 61ης και 62ης ενότητας

1. Ποιες και γιατί ονομάζονται αναφορικές προτάσεις; 2. Με τι εισάγονται; 3. Τι εκφράζουν; 4. Με ποια έγκλιση εκφέρονται; 5. Σε τι χρησιμεύουν; 6. Ποιες λέγονται προσδιοριστικές και ποιες

επιρρηματικές; 7. Πόσα και ποια είναι τα είδη των αναφορικών επιρρηματικών προτάσεων; 8. Τι καλείται έλεξη του αναφορικού και πώς ερμηνεύεται αυτή;

Ασκήσεις

I) 1. Αναγνώρισε τις αναφορικές προτάσεις ανάλογα με το περιεχόμενο και τη σχέση τους προς τις κύριες. 2. Αιτιολόγησε την έγκλισή τους. 3. Οι αναφορικές επιρρηματικές (υποθετικές, τελικές, συμπερασματικές, αιτιολογικές) να τραπούν στις αντίστοιχες επιρρηματικές προτάσεις.

1. Τοιαῦτα ποιοῦσι τοῖς τυράννοις οἱ ἀρχόμενοι καὶ ἄλλον ὄντινα ἂν αἰεὶ τιμῶντες τυγχάνωσιν. 2. Ἄρξομαι δ' ἐντεῦθεν, ὅθεν καὶ ὑμεῖς ῥᾶστα ἂν μάθοιτε κἀγὼ τάχιστ' ἂν διδάξαιμι. 3. Νῦν δὲ τοῦτο οὐκ ἐποίησεν, ἐν ᾧ τὸν δῆμον ἐτίμησεν ἂν. 4. Οὐκουν ἄξιον τοῖς τῶν κατηγορῶν λόγοις πιστεῦσαι μᾶλλον ἢ τοῖς ἔργοις καὶ τῷ χρόνῳ, ὃν ὑμεῖς σαφέστατον ἔλεγχον τοῦ ἀληθοῦς νομίσατε. 5. Διὰ τὸ ἀναγκαῖον αὐτοῖς εἶναι διαλέγεσθαι παρ' ὧν λάθοιεν τὸν μισθόν. 6. Ἄ γάρ τις μὴ προσεδόκησεν, οὐδὲ φυλάξασθαι ἐγχώρει. 7. Ἀνθρώπους διέφθειρεν ἡ θάλασσα, ὅσοι μὴ ἐδύναντο φθῆναι πρὸς τὰ μετέωρα ἀναδραμόντες. 8. Θηβαῖοι, οἷς ἡτύχηκεσαν ἐν Λεύκτροις, οὐ μετρίως ἐκέχρηντο. 9. Οὐκ ἂν μοι δοκῶ ὑπὸ γε τούτων, ὧν σὺ δεσποινῶν καλεῖς, κωλύεσθαι. 10. Οὐδὲ προηγάγετο ὧν ἔκρινα δικαίαν καὶ συμπερόντων τῇ πατρίδι, οὐδὲν προδοῦναι. 11. Ἴδιαν ἕκαστος ἂν κατασκευῆν κατασκευάζοιτο, ἥτις ἑκάστῳ ἀρέσκοι. 12. Ὅσω δὲ πρεσβύτερος γίγνεται, μᾶλλον αἰεὶ ἀσπάζοιτο ἂν χρήματα. 13. Πορεύονται τε γὰρ αἱ ἀγέλαι, ἢ ἂν αὐτὰς εὐθύνωσιν οἱ νομεῖς, νέμονται τε χωρία, ἐφ' ὅποια ἂν αὐτὰς ἐπάγῳσιν, ἀπέχονται τε, ὧν ἂν αὐτὰς ἀπειργῳσι. 14. Ὅμως δὲ πειράσομαι ὑμᾶς ἐξ ἀρχῆς διδάξαι, ὧς ἂν δύνωμαι δι' ἐλαχίστων. 15. Εἶχον μαχαίριον, ᾧ ἔσφαττον ὧν κρατεῖν δύναιντο. 16. Τὰ ἐπιτήδεια οὐκ εἶχον ὀπόθεν λαμβάνοιεν. 17. Οἵτινες πρὸς τὰς ξυμφοράς γνῶμη μὲν ἥκιστα λυποῦνται, ἔργῳ δὲ μάλιστα ἀντέχουσιν, οὗτοι καὶ πόλεων καὶ ἰδιωτῶν κράτιστοί εἰσιν. 18. Παρ' ἐμοὶ δὲ οὐδεὶς μισθοφορεῖ, ὅστις μὴ ἰκανὸς ἐστὶν ἴσα πονεῖν ἐμοί. 19. Ἐλογιζόμεν, εἰ ταῦτα προθύμως σοι συλλάθοιμι, ὧς ἐξέσοιτό μοι διαλέγεσθαι σοι ὀπόσον ἂν χρόνον βουλοίμην. 20. Οὐδεὶς οὕτως ἀνόητός ἐστιν, ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἰρεῖται. 21. Πᾶν ὅ,τι ἂν μέλλης εἶρεῖν πρότερον ἐπισκόπει τῇ γνῶμῃ. 22. Πρεσβείαν δὲ πέμπειν ἥτις ταῦτ' ἐρεῖ καὶ παρέσται τοῖς πράγμασι. 23. Φημί δὴ δεῖν ἡμᾶς πρὸς Θετταλοῦς πρεσβείαν πέμπειν, ἢ τοὺς μὲν διδάξει ταῦτα τοὺς δὲ παροξυνεῖ. 24. Οἱ Ἀθηναῖοι ἠξιοῦν οὐς μὴ μόνοι νικῶεν, οὐδ' ἂν μετὰ ξυμμάχων δύνασθαι. 25. Τίς οὕτω πόρρω τῶν πολιτικῶν ἦν πραγματών, ὅστις οὐκ ἐγγύς ἠναγκάσθη γενέσθαι τῶν συμφορῶν. 26. Τίς οὕτω ῥάθυμός ἐστι, ὅστις οὐ μετασχέιν βουλήσεται ταύτης τῆς στρατείας. 27. Οὐδεὶς ἂν γένοιτο οὕτως ὀδαμντικός, ὅς ἂν μείνειεν ἐν τῇ δικαιοσύνῃ. 28. Εὐδαίμων φεραίνεται, ὅς ἀδελῶς καὶ γενναίως ἐτελεύτα. 29. Τὴν μητέρα ἐμακάριζον, οἷων τέκνων ἔτυχεν. 30. Οὐδ', ἐπειδὴν ὧν ἂν πρῆϊται κύριος γέννηται, τῷ προδότη συμβούλῳ περὶ τῶν λοιπῶν ἔτι χρῆται. 31. Ὁ δὲ τότε μάλιστα ἐχαιρεν, ὀπότε τάχιστα τυχόντας ὧν δέοιντο ἀποπέμποι.

II. Μετάτρεψε στα αρχαία τα πιο κάτω παραδείγματα.

1. Ἀλλὰ ἡ περιουσία (οὐσία) που ἄφησε κληρονομία (καταλείπω) στο γιο του, δεν αξίζει περισσότερο (ἄξιός εἰμί τινος) ἀπὸ 14 τάλαντα.
2. Τους περισσότερους ἐκεῖ ἀκριθῶς ὅπου ἔπεσαν τον καθένα (ἕκαστος) ἔθαψαν· κι αὐτοὺς τους οποίους (οὐς) δεν εὗρισκαν, κεντάφιο για χάρη τους ἔκαμαν.
3. Στὰ πλοῖα κι ὅσους ἦταν ασθενεῖς (ἀσθενῶ) ἐπιβίβασαν (ἐμβιβάζω) κι ἀπὸ τὰ σκεύη, ὅσα δεν ἦταν ἀνάγκη νὰ ἔχουν.
4. Αὐτὸ εἶναι ὅμοιο μ' αὐτὸ που τώρα (ἐλεξη) λέγονταν.
5. Οἱ ἀνθρώποι σ' αὐτοὺς κυρίως θέλουν νὰ πείθονται, τους οποίους τυχόν θεωροῦν (ἀόριστος) ὅτι εἶναι πάρα πολὺ καλοί.
6. Γιατὶ ἔλεγε (φημί) ὅτι δεν ἦταν κύριος αὐτῶν (ἐλεξη) που ρωτιῶταν ἀπ' αὐτόν.
7. Ὁ Κύρος, ὅσους κυρίως ἐβλεπε ὅτι ἐπιδίωκαν (διώκω) τὰ καλὰ, αὐτοὺς με ὅλες τις τιμές βράβευε (γεραίρω).
8. Μέχρι σ' αὐτὸ το σημεῖο εἶναι ἀνεκτοί οἱ ἐπαῖνοι που λέγονται για τους ἄλλους, μέχρι το ὅποιο (ἐφ' ὅσον) καθέννας νομίζει τυχόν ὅτι κι αὐτός ο ἴδιος εἶναι σε θέση νὰ πράξει κάτι ἀπ' αὐτὰ (ἐλεξη) που ἄκουσε.
9. Ἐδωσε διαταγή (κελεύω) νὰ στείλουν μερικούς μέσα, οἱ ὅποιοι ἀφοῦ δουν ὅσα γίνονταν μέσα θὰ ἀνακοινώσουν σ' αὐτόν (ἀναγγέλλω – μέλλω).

● Γενικός συγκεντρωτικός πίνακας δευτερευουσών προτάσεων

Είδος	Εισάγονται (αρχίζουσι)	Εκφράζουσι	Άρνηση	Έγκλιση που εκφέρονται	Χρησιμεύουν σαν
1. Ειδικές	ὅτι, ὡς	κρίση	οὐ	απλή οριστική δυνητική οριστική δυνητική ευκτική ευκτ. πλαγίου λόγ.	1. Αντικείμενο 2. Υποκείμενο 3. Επεξήγηση
2. Αιτιολογικές	ὅτι, διότι ὡς (=διότι), ἐπεὶ, ἐπειδὴ ὅτε, ὁπότε	κρίση	οὐ	απλή οριστική δυνητική οριστική δυνητική ευκτική ευκτ. πλαγίου λόγ.	Επιρρημ. προσδιορισμός αιτίας
3. Τελικές	ἵνα, ὅπως, ὡς	ἐπιθυμία	μή	υποτακτική ευκτ. πλαγίου λόγ. οριστ. ιστορ. χρόν.	Επιρρημ. προσδιορισμός σκοπού
4. Ενδοιαστικές	μή, μή οὐ	ἐπιθυμία ἢ κρίση	μή	υποτακτική ευκτ. πλαγίου λόγ. οριστική	1. Υποκείμενο 2. Αντικείμενο 3. Επεξήγηση
5. Υποθετικές	εἰ, ἐάν ἂν, ἤν	κυρίως κρίση	μή και σπάνια οὐ	οριστική απλή ευκτική υποτακτική	Σαν βάση του νοήματος μιας κυρίας προτάσεως
6. Παραχωρητικές	εἰ καὶ ἐάν καὶ ἂν καὶ καὶ εἰ καὶ ἂν κἂν οὐδ' εἰ οὐδ' ἐάν μηδ' ἐάν	κρίση	μή ἢ οὐ	οριστική υποτακτική ευκτική	Για να εκφράσουν την ε- ναντίωση προς την κυ- ρία πρόταση.
7. Χρονικές	ὅτε, ὁπότε ἐπεὶ, ἐπειδὴ πρὶν, ὅταν ὁπότεν κ.τ.λ.	κρίση ἢ ἐπιθυμία	οὐ ἢ μή	οριστική υποτακτική ευκτική απαρέμφατο	Σαν επιρρ. προσδιορισμός του χρόνου
8. Συμπερασματικές	ὥστε, ὡς ἐφ' ᾧ, ἐφ' ᾧ τε	κρίση ἢ ἐπιθυμία	οὐ ἢ μή	οριστική δυνητική οριστική δυνητική ευκτική απαρέμφατο δυνητικό απαρέμφ.	Για να εκφράσουν το συμ- πέρασμα ἢ το επακο- λουθήμα (ἢ σχέση τρό- που ἢ σκοπού)
9. Πλάγιες ερωτηματικές	εἰ, εἰ-ἢ εἴτε-εἴτε ἐρωτημ. ἀν- τωνυμίες καὶ ἐπιρρ. ἀναφ. ἀντων. καὶ ἐπιρρ.	κρίση ἢ ἐπιθυμία	οὐ ἢ μή	οριστική απλή δυνητική οριστική δυνητική ευκτική υποτακτ. ἀπορημ. ευκτ. πλαγίου λόγ.	1. Υποκείμενο 2. Αντικείμενο 3. Επεξήγηση

10. Αναφορικές	αναφορικές αντωνυμίες και αναφ. επιρρήματα	κρίση ή επιθυμία	οὐ μή	οριστική δυνητική οριστική δυνητική ευκτική υποτακτική προστακτική ευχ. ευκτική	Για να αντικαταστήσουν όνομα ουσιαστικό ή επίθετο Σαν επιρρηματ. προσδιο- ρισμοί
----------------	---	------------------------	--------------	--	--

Ενότητα 63η

● Ευθύς και πλάγιος λόγος

● Πίνακας 1

Λεκτικό ή ερωτηματικό ρήμα που προηγείται	Ευθύς λόγος (ανεξάρτητος)
1. Ὁ Δερκυλίδας εἶπεν αὐτοῖς·	μισθός μὲν ἡμῖν, ὦ ἄνδρες, εἶργασαι τῇ στρατιᾷ ἔγγυς ἑνιαυτοῦ ὀκτακισχιλίους ἀνδράσι. μένε οὖν παρ' ἡμῖν. εἶπέ μοι, ὦ Μειδία, ὁ πατήρ σε ἄρχοντα τοῦ οἴ- κου κατέλιπε;
2. Ὁ δὲ ἔφη·	
3. Ἐπεὶ δὲ ἐκαθέζοντο, ἠρώτα ὁ Δερκυλίδας·	

● Πίνακας 2

Ευθύς λόγος	Πλάγιος λόγος	Τι είναι ο πλά- γιος λόγος
1. ὕβριστῆς εἶ	λέγει, ὡς ὕβριστῆς εἰμι. λέγει ὕβριστὴν εἶναι με.	ειδικ. πρόταση ειδικ. απαρέμφ.
2. οἱ στρατιῶται ἐν κινδύνῳ εἰσίν.	ἔγνωσαν οἱ στρατιῶται ὅτι ἐν κινδύνῳ εἶεν. ἔγνωσαν οἱ στρατιῶται ἐν κινδύνῳ ὄντες. ἔγνωσαν οἱ στρατιῶται ἐν κινδύνῳ εἶναι. ἔγνωσαν οἱ στρατιῶται ἐν οἴῳ κινδύνῳ εἶεν.	ειδική πρόταση κατηγορημ. μετοχή ειδικό απαρέμφ.
3. ὁ βασιλεὺς ἐν τοῖς σκευοφόροις ἐστί.	οὐκ ἦσθοντο οἱ Ἕλληνες ὅτι βασιλεὺς ἐν τοῖς σκευοφόροις εἶη. οὐκ ἦσθοντο οἱ Ἕλληνες τὸν βασιλέα ἐν τοῖς σκευ- οφόροις ὄντα. οὐκ ἦσθοντο οἱ Ἕλληνες τὸν βασιλέα ἐν τοῖς σκευ- οφόροις εἶναι. οὐκ ἦσθοντο οἱ Ἕλληνες εἰ βασιλεὺς ἐν τοῖς σκευ- οφόροις εἶη. οἴομαι ὑμᾶς γινώσκειν τὸν ἐμόν βιον.	πλάγια ερώτηση ειδικό απαρέμφ.
4. ὑμεῖς γινώσκετε τὸν ἐμόν βιον.	οὐκ ἠθελεν οὗτος παραλαθεῖν τοὺς θεράποντας.	κατηγορημ. μετοχή ειδικό απαρέμφ.
5. οὗτος παρέλαθε τοὺς θεράποντας.	κέλευσον τὸν Κρίτωνα ἐλθεῖν ὡς ἐμέ.	τελικό απαρέμφ.
6. ἐλθέτω ὡς ἐμέ ὁ Κρίτων.	Κῦρος ἤρετο τίς ὁ θόρυβος εἶη.	» » πλάγια ερώτηση
7. τίς ἐστίν ὁ θόρυ- βος;	ἤκουον δ' ἔγωγέ τινας ὡς οὐδέ τοὺς λιμένας καὶ τάς ἀγοράς ἐτι δῶσοιεν αὐτῷ καρπούσθαι· τὰ γάρ κοινὰ τῶν Θετταλῶν ἀπὸ τούτων δεοὶ διοικεῖν.	ειδική πρόταση κυρία πρόταση πλαγιασμένη
8. οὐδέ τοὺς λιμένας καὶ τὰς ἀγοράς ἐτι δώσουσιν αὐτῷ καρπούσθαι· τὰ γάρ κοινὰ τῶν Θεττα- λῶν ἀπὸ τούτων δεῖ διοικεῖν.		

9. αδύνατα ἡμῖν ἐστὶ ποιεῖν ἃ προκαλεῖται ἄνευ Ἀθηναίων· παῖδες γὰρ ἡμῶν καὶ γυναῖκες παρ' ἐκείνοις εἰσίν.	ἀπεκρίναντο αὐτῷ ὅτι αδύνατα σφίσιν εἴη ποιεῖν ἃ προκαλεῖται· παῖδες γὰρ σφῶν καὶ γυναῖκες παρ' ἐκείνοις εἰεν.	εἰδική πρόταση κυρία πλαγιασμένη
10. παντός ἄξια λέγει Σεύθης· χειμῶν γάρ ἐστι.	ἔλεγον πολλοὶ ὅτι παντός ἄξια λέγοι Σεύθης· χειμῶν γάρ εἴη.	εἰδική πρόταση κυρία πλαγιασμένη

Ποια είναι τα εἶδη του λόγου κατά τη σύνταξη;

- Ο προφορικός κι ο γραπτός λόγος κατά τη σύνταξη είναι δύο ειδῶν: **ευθύς** και **πλάγιος**.

Ποιος λόγος ονομάζεται ευθύς;

- **Ευθύς** ονομάζεται ο λόγος που μεταδίδεται σε κάποιον **αμετάβλητος** και με τις ίδιες λέξεις, ὅπως ακριβῶς εἰπώθηκε ἀπὸ τον ομιλητή.

- Στην περίπτωση αὐτή προηγούνται τα ρήματα: **λέγει, εἶπε, εἶφη** κ.λ.π. ἢ **ἐρωτᾷ, ἠρώτησε, ἤρετο** κ.λ.π. **χωρὶς ὅμως ο λόγος να εξαρτάται** ἀπὸ αὐτά τα ρήματα. (Πίνακας 1, Παραδ. 1–3).

Ποιος λόγος ονομάζεται πλάγιος;

- **Πλάγιος** ονομάζεται ο λόγος που μεταδίδεται σε κάποιον **αλλαγμένος** και ὄχι με τις (ίδιες λέξεις που εἰπώθηκε ἀπὸ τον ομιλητή. (Πίνακας 2, Παραδ. 1–10).

Τι μπορεί να είναι πλάγιος λόγος;

- **Πλάγιος λόγος** μπορεί να εἶναι:
 1. Ἐνα **εἰδικό ἀπαρέμφατο** (Παράδ. 1).
 2. Ἐνα **τελικό ἀπαρέμφατο** (Παράδ. 5,6).
 3. **Μια κατηγορηματικὴ μετοχή** (Παράδ. 3).
 4. **Μια εἰδική πρόταση** (Παράδ. 8,9).
 5. **Μια πλάγια ἐρώτηση** (Παράδ.3).
 6. **Γενικά κάθε πρόταση κυρία ἢ δευτερεύουσα (κανονικά χωρὶς το δυνητικό ἄν).** (Παράδ. 8,9,10).

Ρήματα ἀπὸ τα οποία εξαρτάται πλάγιος λόγος

- **Πλάγιος λόγος** εξαρτάται ἀπὸ τις ἐξῆς κατηγορίες ρημάτων:
 1. **Απὸ λεκτικά ρήματα:** μετὰ ἀπὸ αὐτὰ ο πλάγιος λόγος εἶναι **εἰδικό ἀπαρέμφατο** ἢ **εἰδική πρόταση** (Παράδ. 1).

2. **Απὸ γνωστικά ρήματα:** μετὰ ἀπὸ αὐτὰ ο πλάγιος λόγος εἶναι ἢ **εἰδική πρόταση** ἢ **κατηγορηματικὴ μετοχή** ἢ σπανιότερα **εἰδικό ἀπαρέμφατο** ἢ **πλάγια ἐρώτηση** (Παράδ. 2).
3. **Απὸ αισθητικά ρήματα:** μετὰ ἀπὸ αὐτὰ ο πλάγιος λόγος εἶναι ἢ **εἰδική πρόταση** ἢ **κατηγορηματικὴ μετοχή** ἢ σπανιότερα **εἰδικό ἀπαρέμφατο** ἢ **πλάγια ἐρώτηση** (Παράδ. 3).
4. **Απὸ δοξαστικά ρήματα:** μετὰ ἀπὸ αὐτὰ ο πλάγιος λόγος εἶναι **εἰδικό ἀπαρέμφατο** (Παράδ. 4).
5. Μετὰ ἀπὸ ρήματα που ἔχουν την ἐννοια της **ἐπιθυμίας** (βουλητικά): μετὰ ἀπὸ αὐτὰ ο πλάγιος λόγος εἶναι **τελικό ἀπαρέμφατο**. (Παράδ. 5).
6. Μετὰ ἀπὸ ρήματα **ερωτηματικά:** μετὰ ἀπὸ αὐτὰ ακολουθεῖ **πλάγια ἐρωτηματικὴ πρόταση** (Παράδ. 7).

Ενότητα 64η

● Μετατροπή του ευθύ λόγου σε πλάγιο

I. Οι κύριες προτάσεις

● Οι κύριες προτάσεις κρίσεως

Ευθύς λόγος	Έγκλιση	Πλάγιος λόγος	Έγκλιση
1. Ούτος οὐ ποιεῖ ταῦτα Οὗτος οὐκ ἂν ἐποίει ταῦτα Οὗτος οὐκ ἂν ποιοῖη ταῦτα Οὗτος οὐ ποιεῖ ταῦτα Οὗτος οὐκ ἂν ποιοῖη ἢ ἐποίει ταῦτα	απλή οριστ. δυνητ. οριστ. δυνητ. ευκτ. οριστική δυνητ. ευκτ. ἢ οριστική οριστική	Λέγει ὅτι οὐ ποιεῖ ταῦτα "Ἐλεγεν ὅτι οὐ ποιοῖη ταῦτα "Ἐλεξεν ὅτι οὐκ ἂν ἐποίει ταῦτα "Ἐλεξεν ὅτι οὐκ ἂν ποιοῖη ταῦτα Λέγομεν οὐ ποιεῖν τοῦτον ταῦτα Λέγομεν οὐκ ἂν ποιεῖν (ἢ ἂν ποιεῖσαι) τοῦτον ταῦτα Γινώσκωμεν ὅτι οὗτος οὐ ποιεῖ ταῦτα "Ἐγνώμεν ὅτι οὗτος οὐ ποιοῖη ταῦτα	απλή οριστ. ευκτ.πλ. λόγ. δυνητ. οριστ. δυνητ. ευκτ. ειδ. απαρέμφ. ειδ. δυνητ. απαρέμφ. απλή οριστ. ευκτ.πλ. λόγ.
2. Οὗτος οὐ ποιεῖ ταῦτα	δυνητ. οριστ.	"Ἐγνώμεν ὅτι οὗτος οὐκ ἂν ἐποίησε ταῦτα	δυνητ. ὀριστ.
Οὗτος οὐκ ἂν ποιοῖη ταῦτα	δυνητ. ευκτ.	"Ἐγνώμεν ὅτι οὗτος οὐκ ἂν ποιοῖη ταῦτα	δυνητ. ευκτ.
Οὗτος οὐ ποιεῖ ταῦτα	απλή οριστ.	Γινώσκωμεν τοῦτον οὐ ποιοῦντα ταῦτα.	κατηγορ. μτχ.
Οὗτος οὐκ ἂν ἐποίησε ταῦτα	δυνητ. οριστ.	"Ἐγνώμεν τοῦτον οὐ ποιήσαντα ἂν ταῦτα.	δυνητ. κατηγ. μετοχή πλαγ.ερρωτ.ορια
Οὗτος οὐ ποιεῖ ταῦτα.	οριστική	Οὐκ οἶδα εἰ οὗτος ποιεῖ ταῦτα.	πλαγ.ερρωτ.ορια
3. Ἡ πόλις κατελήφθη.	οριστική	"ἤσθοντο ὅτι ἡ πόλις κατελήφθη.	απλή οριστ.
Ἡ πόλις καταληφθεῖη ἂν.	δυνητ. ευκτ.	"ἤσθοντο ὅτι ἡ πόλις καταληφθεῖη.	ευκτ.πλ. λόγ.
Ἡ πόλις κατελήφθη.	οριστική	"ἤσθοντο ὅτι ἡ πόλις ἂν καταληφθεῖη. "ἤσθοντο τὴν πόλιν καταληφθεῖσαν. "ἤσθοντο τὴν πόλιν καταληφθῆναι. Οὐκ ἤσθοντο ὅπως κατελήφθη ἡ πόλις. Δοκοῦσι πράττειν τοῦτον τὰ προσήκοντα.	δυνητ. ευκτ. κατη. μτχ. απαρέμφατο πλάγ. ερώτ.
4. Οὗτος πράττει τὰ προσήκοντα.	οριστική	Δοκοῦσι πράττειν τοῦτον τὰ προσήκοντα.	ειδικ. απαρ.

Σε τι μετατρέπονται οι κύριες προτάσεις κρίσεως του ευθύ λόγου στον πλάγιο;

● Οι κύριες προτάσεις κρίσεως μετατρέπονται:

1. Μετά από ρήματα λεκτικά σε ειδική πρόταση ή ειδικό απαρέμφατο (Παράδ. 1).

2. Μετά από ρήματα γνωστικά σε ειδική πρόταση, κατηγορηματική μετοχή, ειδικό απαρέμφατο και πλάγια ερώτηση (Παράδ. 2).
3. Μετά από ρήματα αισθητικά σε ειδική πρόταση, ειδικό απαρέμφατο και πλάγια ερωτηματική πρόταση (Παράδ. 3).
4. Μετά από ρήματα δοξαστικά σε ειδικό απαρέμφατο (Παράδ. 4).

● Οι κύριες προτάσεις επιθυμίας

Ευθύς λόγος	Έγκλιση	Πλάγιος λόγος	Έγκλιση
Μηδεὶς βαλλέτω. Μὴ ἀδικεῖτε. "Ἐλεσθε ἄρχοντας. Εἶπτε εὐτυχεῖς. "ῶμεν ἐπὶ τοῦς πολεμίους	προσακτ. προσακτ. " ευκτική υποτακτική	"Ἀπηγόρευε μηδὲνα θάλλειν. "Ἐλεγον αὐτοῖς μὴ ἀδικεῖν. "Ἐκέλευον αὐτοῦς ἐλεσθαι ἄρχοντας. Εὐχόμαι ὑμᾶς εὐτυχεῖς εἶναι. "Ἐκέλευεν αὐτοῦς ἵνα ἐπὶ τοῦς πολεμίους	τελ. απαρέμφατο " " " " "

Σε τι μετατρέπονται οι κύριες προτάσεις επιθυμίας του ευθύ λόγου στον πλάγιο;

- Οι κύριες προτάσεις επιθυμίας μετατρέπονται:
- Μετά από ρήματα κελευστικά, ευχετικά ή λεκτικά, όταν έχουν τη σημασία των κελευστικών, σε τελικό απαρέμφατο.

● Οι ευθείες ερωτηματικές προτάσεις

Ευθείες ερωτηματ. προτ. (Ευθύς λόγος)	Έγκλιση	Πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις (Πλάγιος λόγος)	Έγκλιση
Τίς ποιεί ταῦτα;	οριστική	Ἐρωτῶ τίς ποιεί ταῦτα. Ἠρώτησαν ὅστις ποιεί ταῦτα. Ἦροντο ὅστις ποιοίη ταῦτα.	οριστική οριστική ευκτ.πλ. λόγ.
Κατακαύσωμεν αὐτούς ἢ τί ἄλλο χρῆσώμεθα;	υποτακτική	Ἐβουλεύοντο εἴτε κατακαύσωσιν αὐτούς εἴτε τί ἄλλο χρῆσονται.	υποτακτική

Σε τι μετατρέπονται οι ευθείες ερωτηματικές προτάσεις;

- Οι ευθείες ερωτηματικές προτάσεις μετατρέπονται σε πλάγιες ερωτηματικές.

● II. Οι δευτερεύουσες ή εξαρτημένες προτάσεις

Ευθύς λόγος Δευτερεύουσες προτάσεις	Έγκλιση δευτερεύουσας	Πλάγιος λόγος	Έγκλιση
1. Ἐπειδὴν τις ἀγαθὸς ὢν τελευτήσῃ, μεγάλην τιμὴν ἔχει.	υποτακτική	Λέγουσιν ὡς, ἐπειδὴν τις ἀγαθὸς ὢν τελευτήσῃ, μεγάλην τιμὴν ἔχει.	υποτακτική
2. Ἄγε τό στράτευμα κατὰ μέσον τῶ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς ἐστί.	οριστική	Κῦρος βοᾷ τῷ Κλεάρχῳ ἄγειν τό στράτευμα κατὰ μέσον τῶ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς ἐστί.	οριστική
3. Οὐ γάρ, ἵνα πρὸς τοὺς ἄλλους διαθάλω τὴν πόλιν τὴν Λακεδαιμονίων οὕτως εἰρηκα περὶ αὐτῶν, ἀλλ' ἵνα αὐτούς ἐκείνους παύσω ταύτην ἔχοντας τὴν γνώμην.	υποτακτική	Λέγει γάρ ὅτι, οὐχ ἵνα διαθάλῃ τὴν πόλιν τῶν Λακεδαιμονίων οὕτως εἰρηκα περὶ αὐτῶν, ἀλλ' ἵνα αὐτούς ἐκείνους παύσῃ ταύτην ἔχοντας τὴν γνώμην.	υποτακτική
4. Εἰ αὕτη ἡ πόλις ληφθήσεται, ἔχεται καὶ ἡ πάσα Σικελία.	οριστική	Λέγει ὅτι, εἰ αὕτη ἡ πόλις ληφθήσεται, ἔχεται καὶ ἡ πάσα Σικελία.	οριστική
5. Ἐπειδὴν διαπράξωμαι, ἃ δεῖμαι, ἤξω.	υποτακτική	Λέγει ὡς, ἐπειδὴν διαπράξῃται, ἃ δεῖται, ἤξει.	υποτακτική
6. Πλοῖα ἡμῖν πάρεστι, ὥστε, ὅποι ἂν θούλωσθε, ἐξαίφνης ἂν ἐπιπέσοιτε.	υποτακτική ευκτική	Λέγει ὅτι πλοῖα αὐτοῖς πάρεστι, ὥστε, ὅποι ἂν θούλωσθαι, ἐξαίφνης ἂν ἐπιπέσοιεν.	υποτακτική ευκτική
7. Ἄνθρωπος πονηρὸς δυστυχεῖ, κὰν εὐτυχῇ.	υποτακτική	Λέγουσιν ὅτι ἄνθρωπος πονηρὸς δυστυχῇ, κὰν εὐτυχῇ.	υποτακτική
8. Γινώσκετε ὅτι οὐκ ἂν ἐτόλμῃσα εἰπεῖν, εἰ μὴ ἔγνω.	δυνητ. οριστ.	Ἐγινώσκετε γάρ ὅτι οὐκ ἂν ἐτόλμῃσα εἰπεῖν, εἰ μὴ ἔγνω.	δυνητ. οριστ.
9. Λέγω ὅτι οὐδενὶ ἂν ἀπιστήσαιμι.	δυνητ. ευκτ.	Σεύθης εἶπεν ὅτι οὐδενὶ ἂν ἀπιστήσαιμι.	δυνητ. ευκτ.
10. Οὐδέν ἐμοὶ μέλει τοῦ ἡμετέρου θορύβου, ἐπειδὴ πολλοὺς Ἀθηναίους εἶδειν τοὺς τὰ ὅμοια πράττοντας ἐμαυτῶ.	απλή οριστική	Εἶπεν ὅτι οὐδέν αὐτῷ μέλοι τοῦ ἡμετέρου θορύβου, ἐπειδὴ πολλοὺς Ἀθηναίους εἶδειν τοὺς τὰ ὅμοια πράττοντας αὐτῷ.	ευκτική πλαγ. λόγου

11. Ὡς Ἀγχιλαε, ἐάν σπειση, ἕως ἂν ἔλθωσιν, οὐς ἂν πέμψω πρὸς βασιλέα ἀγγέλους, διαπράξομαί σοι ἀφεθῆναι αὐτόνομους τὰς πόλεις.	υποτακτική	Τισσαφέρνης ὤμοσεν Ἀγχιλάω, εἰ σπεισαιο, ἕως ἔλθοιεν, οὐς πέμψειν πρὸς βασιλέα ἀγγέλου, διαπράξεσθαι αὐτῷ ἀφεθῆναι αὐτόνομους τὰς πόλεις.	ευκτική πλαγ. λόγου
12. Ξενοφῶν ἡγεῖται πρὸς τὴν φανεράν ἐκθασιν, ὅπως ταύτη τῇ ὁδῷ οἱ πολέμιοι προσέχωσι τὸν νοῦν.	υποτακτική	Ξενοφῶν ἔλεγεν ὅτι ἡγεῖτο πρὸς τὴν φανεράν ἐκθασιν, ὅπως ταύτη τῇ ὁδῷ οἱ πολέμιοι προσέχοιεν τὸν νοῦν.	ευκτική πλαγ. λόγου
13. Ἔσμέν ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις...μόνοι δὲ κατελελείμμεθα, προδεδώκασι δὲ ἡμᾶς οἱ θάρβαροι.	οριστική	Οἱ Ἕλληνες ἐν πολλῇ ἀπορία ἦσαν ἐννοούμενοι μὲν ὅτι ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις ἦσαν..μόνοι δὲ κατελελειμμένοι ἦσαν, προυδεδώκεσαν δὲ αὐτοὺς οἱ θάρβαροι.	οριστική
14. Ἐπειδὴν ἡ στρατεία λήξη, εὐθύς ἀποπέμψω σε.	υποτακτική	Εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴν ἡ στρατεία λήξη, εὐθύς ἀποπέμψει αὐτόν.	υποτακτική

Σε τι μετατρέπονται οἱ δευτερεύουσες ἢ εξαρτημένες προτάσεις τοῦ ευθύ λόγου στον πλάγιον;

● **Οἱ δευτερεύουσες ἢ εξαρτημένες προτάσεις τοῦ ευθύ λόγου:**

1. Εἴαν τὸ ρῆμα, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ εξαρτιῶνται, εἶναι **αρκτικοῦ χρόνου**, τότε **διατηροῦν** στον πλάγιον λόγο καὶ τὸ **χρόνον** καὶ τὴν **ἐγκλίση** τοῦς (Παραδ. 1-7).

2. Εἴαν τὸ ρῆμα, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ εξαρτιῶνται, εἶναι **ιστορικοῦ χρόνου**, τότε:

- **Ἡ δυνητική οριστική** καὶ **ἡ δυνητική ευκτική διατηροῦνται** πάντα καὶ στον πλάγιον λόγο. (Παραδ. 8-9).
- **Ἡ ἀπλή οριστική ἢ ἡ υποτακτική** (με τὸ **ἂν** ἢ χωρὶς τὸ **ἂν**) μετατρέπονται συνήθως σε **ευκτική τοῦ πλάγιου λόγου** (Παραδ. 10-12).
- **Ἡ ἀπλή οριστική ἢ ἡ υποτακτική** (με τὸ **ἂν** ἢ χωρὶς τὸ **ἂν**) **διατηροῦνται μόνο**, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῆι ὅτι τὸ νόημα τῆς δευτερεύουσας προτάσεως εἶναι σκέψη τοῦ υποκειμένου τοῦ ρήματος τῆς προτάσεως ἀπ' τὴν ὁποία εξαρτάται ἡ δευτερεύουσα (Παραδ. 13, 14).

Ενότητα 65η

● Μετατροπὴ τοῦ πλάγιου λόγου σε ευθύ

Εγκλίσεις ονομ. τύποι	Πλάγιος λόγος	Ευθύς λόγος	Διατηρεῖται ἢ μετατρέπεται
1. Ἡ οριστική	Λέγει ὡς ὕβριστῆς εἰμι Ἐγγέλθη αὐτῷ ὅτι Μέγαρα ἀφέστηκε.	Ἐγγέλθη εἰ. Ἀφέστηκε Μέγαρα.	Διατηρεῖται Διατηρεῖται
2. Ἡ ευκτική τοῦ πλάγιου λόγου. Ευκτική τοῦ πλάγ. λόγου	Ἦρετο ὅστις ἀφίκοιτο. Ἐλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα. Εὐθύδημος διεσιώπησε σκοπῶν, ὅτι ἀποκρίναιτο.	Τίς ἀφίκετο; Ἦ ὁδὸς ἔσται πρὸς βασιλέα. Τί ἀποκρίνωμαι;	Μετατρέπεται σε οριστική Μετατρέπεται σε υποτακτική
3. Δυνητ. οριστ.	Ἀπεκρίνατο ὅτι οὐτ' ἂν αὐτὸς ὀνομαστός ἐγένετο.	Οὐτ' ἂν ἐγὼ αὐτὸς ὀνομαστός ἐγενόμην.	Διατηρεῖται
4. Δυν. ευκτική	Εἶπεν ὅτι ἔλθοι ἂν εἰς λόγους.	Ἐλθοίμην εἰς λόγους.	Διατηρεῖται
5. Ἡ ἀπορημ. υποτακτική	Ὅρω σε, ὦ Ἡράκλειος, ἀποροῦντα, ποῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπη.	Ποῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπωμαι;	Διατηρεῖται
6. Το εἰδικὸ ἀπαρέμφατο	Σκράτης ἔφη τοῦς θεοῦς πάντα ὄραν καὶ ἀκούειν.	Οἱ θεοὶ πάντα ὄρωσι καὶ ἀκούουσι.	Μετατρέπεται σε οριστική

7. Το τελικό απαρέμφατο	Οὔτοι οἱ ἄνδρες ἔφασαν οὐκ ἐπιτρέψειεν ταῦτα γενέσθαι. Παρεκελεύοντο Κύρῳ μὴ μάχεσθαι, ἀλλ' ὄπισθεν ἑαυτῶν τάττεσθαι.	Οὐκ ἐπιτρέψομεν ταῦτα γενέσθαι. Μὴ μάχου, ἀλλ' ὄπισθεν ἡμῶν τάττου.	Μετατρέπεται σε οριστική Μετατρέπεται σε προστακτική
8. Η κατηγορηματική μετοχή	Οἱ Θηβαῖοι ἔγνωσαν ἐξηπατημένοι. Ἦσθοντο τὴν πόλιν καταληφθεῖσαν.	Οἱ Θηβαῖοι ἐξηπάτηντο. Ἡ πόλις κατελήφθη.	Μετατρέπεται σε οριστική Μετατρέπεται σε οριστική

Πῶς μετατρέπεται ο πλάγιος λόγος σε ευθύ;

● Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τα παραδείγματα, κατὰ τὴ μετατροπὴ τοῦ πλάγιου λόγου σε ευθύ γίνονται οἱ ἐξῆς μεταβολές:

1. Η οριστικὴ διατηρεῖται καὶ στὸν ευθύ (Παράδ. 1).
2. Η ευκτικὴ τοῦ πλάγιου λόγου μετατρέπεται σε οριστικὴ ἢ υποτακτικὴ (Παράδ. 2).
3. Η δυνητικὴ οριστικὴ διατηρεῖται (Παράδ. 3).
4. Η δυνητικὴ ευκτικὴ διατηρεῖται (Παράδ. 4).
5. Η ἀπορηματικὴ υποτακτικὴ διατηρεῖται (Παράδ. 5)
6. Το εἰδικὸ ἀπαρέμφατο μετατρέπεται σε οριστικὴ (Παράδ. 6).
7. Το τελικὸ ἀπαρέμφατο μετατρέπεται σε προστακτικὴ (Παράδ. 7).
8. Η κατηγορηματικὴ μετοχὴ μετατρέπεται σε οριστικὴ (Παράδ. 8).
9. Το ρῆμα τῆς ἐξαρτήσεως παραλείπεται.
10. Το πρόσωπο ἀλλάζει.

● Συγκεντρωτικὸς πίνακας τῆς ἐξαρτήσεως τοῦ πλάγιου λόγου

Από πού μπορεί να εξαρτάται ένας πλ. λόγος	Ποια μορφή μπορεί να παίρνει	
1. Από λεκτικά ρήματα	Λέγει ὅτι οὐ ποιεῖ ταῦτα. Φησὶν ὁ κατήγορος οὐ δικαίως με λαμβάνειν τό ἀργύριον. Οἱ στρατιῶται ἔγνωσαν ὅτι κενός ὁ φόβος εἶη. Οἱ Θηβαῖοι ἔγνωσαν ἐξηπατημένοι. Ἔγνω δεῖν τὴν γυναῖκα σατραπεύειν. Οὐκ οἶδα, ὅπως ἔχει παιδείας βασιλεύς. Οἱ Ἕλληνες ἤσθοντο ὅτι ὁ βασιλεύς ἐν τοῖς σκευόφοροις εἶη. Ἔρω σε φυλαττόμενον. Ἀστυάγης ἤκουε τὸν παῖδα καλὸν κάγαθόν εἶναι. Τοῦ αὐτομόλου ἠκούσαμεν οἵτινες εἶεν οἱ τὴν εἰσβολὴν καταλαθόντες καὶ τί βουλόμενοι τοῦτο ἐποίησαν. Ἦγοῦνται τὰ προσήκοντα πράττειν. Οὐκ ἤθελε παραλαθεῖν τοὺς θεράποντας. Κέλευσον ἀνοῖξει τὰς πύλας. Τί με κωλύει κληροῦσθαι τῶν ἐννέα ἀρχόντων; Ἡύχοντο Κύρον ζῆν.	Εἰδικὴ πρόταση Εἰδικὸ ἀπαρέμφατο Εἰδικὴ πρόταση Κατηγορηματικὴ μετοχὴ Εἰδικὸ ἀπαρέμφ. (σπάνιο) Πλάγια ἐρωτηματ. πρόταση Εἰδικὴ πρόταση Κατηγορηματικὴ μετοχὴ Εἰδικὸ ἀπαρέμφ. (σπάνιο) Πλάγια ἐρωτηματ. πρόταση
2. Από γνωστικά ρήματα		
3. Από αισθητικά ρήματα		
4. Από δοξαστικά ρήματα		
5. Από ρήματα που φανερώνουν επιθυμία	Εἰδικὸ ἀπαρέμφατο Τελικὸ ἀπαρέμφατο Τελικὸ ἀπαρέμφατο Τελικὸ ἀπαρέμφατο Τελικὸ ἀπαρέμφατο	

6. Η ευθεία ερώτηση στον πλάγιο λόγο γίνεται πλάγια ερωτηματική πρόταση

Πώς έχει παιδείας βασιλεύς;
(ευθεία ερώτηση)
Οὐκ οίδα, ὅπως έχει παιδείας βασιλεύς.
(πλάγια ερώτηση)

Πλάγια ερώτηση

● Μετατροπή ευθύ λόγου σε πλάγιο

Ευθύς λόγος	Πλάγιος λόγος
<p>Τούτο μὲν γάρ δὴ ἀκούω πολλῶν, ὡς πάντων κτημάτων κράτιστον ἔστι φίλος σαφῆς καὶ ἀγαθός· ἐπιμέλονται δὲ παντός μᾶλλον οἱ πολλοὶ ἢ φίλων κτήσεως. Καὶ γὰρ οἰκίας καὶ ἀγρούς καὶ ἀνδράποδα καὶ σκεύη κτῶνται τε ἐπιμελῶς καὶ τὰ ὄντα πειρῶνται σφῆζειν, φίλον δέ, ὃ μέγιστον ἀγαθόν ἐστιν, οἱ πολλοὶ οὔτε φροντίζουσι ὅπως κτήσωνται οὔτε ἔπως οἱ ὄντες αὐτοῖς σφῆζονται. Ἄλλὰ καὶ καμνόντων φίλων τε καὶ οἰκετῶν τοῖς μὲν οἰκέταις καὶ ἰατροῦς εἰσάγουσι καὶ τάλλα τὰ πρὸς ὑγίειαν ἐπιμελῶς παρασκευάζουσι τῶν δὲ φίλων ὀλιγωροῦσιν, ἀποθανόντων τε ἀμφοτέρων ἐπὶ μὲν τοῖς οἰκέταις ἀχθονται καὶ ζημίαν ἠγοῦνται, ἐπὶ δὲ τοῖς φίλοις οὐδὲν οἴονται ἐλαττοῦσθαι.</p>	<p>Τούτο μὲν γάρ δὴ πολλῶν ἔφη ἀκούειν, ὡς πάντων κτημάτων κράτιστον εἶη φίλος σαφῆς καὶ ἀγαθός· ἐπιμελομένους δὲ παντός μᾶλλον ὄραν ἔφη τοὺς πολλοὺς ἢ φίλων κτήσεως. Καὶ γὰρ οἰκίας καὶ ἀγρούς καὶ ἀνδράποδα καὶ βοσκήματα καὶ σκεύη κτωμένους τε ἐπιμελῶς ὄραν ἔφη καὶ τὰ ὄντα σφῆζειν πειρωμένους, φίλον δέ, ὃ μέγιστον ἀγαθόν εἶναι φασιν, ὄραν ἔφη τοὺς πολλοὺς οὔτε ὅπως κτήσονται φροντίζοντας οὔτε ὅπως οἱ ὄντες αὐτοῖς σφῆζονται. Ἄλλὰ καὶ καμνόντων φίλων τε καὶ οἰκετῶν ὄραν τινες ἔφη τοῖς μὲν οἰκέταις καὶ ἰατροῦς εἰσάγοντας καὶ τάλλα τὰ πρὸς ὑγίειαν ἐπιμελῶς παρασκευάζοντας, τῶν δὲ φίλων ὀλιγωροῦντας, ἀποθανόντων τε ἀμφοτέρων ἐπὶ μὲν τοῖς οἰκέταις ἀχθομένους τε καὶ ζημίαν ἠγοομένους, ἐπὶ δὲ τοῖς φίλοις οὐδὲν οἰομένους ἐλαττοῦσθαι.</p>
<h3>II. Πλάγιος λόγος</h3> <p>Ἐμνέντοι Ἀγησίλαος ἔλεγεν ὅτι εἰ μὲν θλαθερά τῇ Λακεδαιμονίᾳ πέπραχώς εἶη, δίκαιος εἶη ζημιούσθαι, εἰ δὲ ἀγαθὰ, ἀρχαῖον εἶναι νόμιμον ἐξεῖναι τὰ τοιαῦτα αὐτοσχεδιάζειν. Γνόντες δὲ τῶν ἀρχόντων οἱ διακεχειρικότες τὰ ἱερά χρήματα ὅτι εἰ δώσοιεν εὐθύνας, κινδυνεύοιεν ἀπολέσθαι, πέμπουσιν εἰς Θῆβας καὶ διδάσκουσι τοὺς Θηβαίους ὡς εἰ μὴ στρατεύσειαν, κινδυνεύοιεν οἱ Ἀρκάδες πάλιν λακωνίσει.</p> <p>Κόνων τὸν Φαρνάβαζον ἐδίδασκεν ὡς οὕτω μὲν ποιοῦντι πᾶσαι αὐτῶν αἱ πόλεις φίλια ἔσονται, εἰ δὲ δουλοῦσθαι βουλόμενος φανερός ἔσοιτο, ελεγεν ὡς μία ἐκάστη πολλὰ πράγματα ἱκανῆ εἶη παρέχειν καὶ κίνδυνος εἶη, μὴ καὶ οἱ Ἕλληνες συσταίεν, εἰ ταῦτα αἰσθῶντο.</p>	<h3>Ευθύς λόγος</h3> <p>Εἰ θλαθερά πέπραχε τῇ Λακεδαιμονίᾳ, δίκαιός ἐστι ζημιούσθαι, εἰ δὲ ἀγαθὰ, ἀρχαῖον ἐστὶ νόμιμον ἐξεῖναι τὰ τοιαῦτα αὐτοσχεδιάζειν</p> <p>Εἰ δώσομεν εὐθύνας, κινδυνεύομεν ἀπολέσθαι, καὶ ἐάν μὴ στρατεύσομεν Θηβαῖοι, κινδυνεύομεν οἱ Ἀρκάδες πάλιν λακωνίσει</p> <p>Ἦ Φαρνάβαζε, Ἐάν μὲν ποιῆς οὕτω, πᾶσαι σοι αἱ πόλεις φίλια ἔσονται, εἰ δὲ δουλοῦσθαι βουλόμενος φανερός ἔσει, μία ἐκάστη πολλὰ πράγματα ἱκανῆ εἶσθαι παρέχειν καὶ κίνδυνος ἐστὶ μὴ καὶ οἱ Ἕλληνες συστῶσιν, ἐάν ταῦτα αἰσθῶνται</p>
<h3>III. Ευθύς λόγος</h3> <p>Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες πυνθανόμενοι θαρῶς ἔφερον. Κλέαρχος δὲ τὰδε εἶπεν. Ἄλλ' ὦφελε μὲν Κύρος ζῆν· ἐπεὶ δὲ τετελευτήκεν, ἀπαγγέλλετε Ἀριαῖω ὅτι ἡμεῖς νικῶμεν τε βασιλέα καὶ ὡς ὁράτε οὐδεις ἐτι ἡμῖν μάχεται, καὶ εἰ μὴ ὑμεῖς ἤλυθετε, ἐπορευόμεθα ἄν ἐπὶ βασιλέα. Ἐπαγγέλλομεθα δὲ Ἀριαίῳ, ἐάν ἐνθάδε ἔλθῃ, εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλείον καθιεῖν αὐτόν· τῶν γὰρ μάχη νικῶντων καὶ τό ἄρχειν ἐστίν.</p>	<h3>Πλάγιος λόγος</h3> <p>Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες πυνθανόμενοι θαρῶς ἔφερον. Κλέαρχος δὲ εἶπεν ὅτι ὦφελε μὲν Κύρος ζῆν. Ἐπεὶ δὲ τετελευτήκως εἶη, ἀπαγγέλλειν Ἀριαίῳ ἐκέλευεν ὅτι αὐτοὶ μὲν νικῶν τε βασιλέα καὶ, ὡς ἔφρων, οὐδεις ἐτι αὐτοῖς μάχοιτο, καὶ (ὅτι), εἰ μὴ ἐκεῖνοι ἔλθοιεν, ἐπορευόντο ἄν ἐπὶ βασιλέα. Ἐλεγε δὲ ὅτι ἐπαγγέλλονται Ἀριαίῳ, εἰ ἐκεῖ ἔλθοι, εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλείον καθιεῖν αὐτόν· τῶν γὰρ μάχη νικῶντων ἔφη καὶ τό ἄρχειν εἶναι.</p>

*** Ερωτήσεις για ανακεφαλαίωση 63ης, 64ης και 65ης ενότητας**

1. Τι καλείται ευθύς και τι πλάγιος λόγος; 2. Τι μπορεί να είναι ένας πλάγιος λόγος; 3. Από ποια ρήματα εξαρτάται πλάγιος λόγος; 4. Σε τι μετατρέπονται οι κύριες προτάσεις κρίσεως του ευθύ λόγου στον πλάγιο; 5. Σε τι μετατρέπονται οι κύριες προτάσεις επιθυμίας του ευθύ λόγου στον πλάγιο; 6. Σε τι μετατρέπονται οι ευθείες ερωτηματικές προτάσεις; 7. Σε τι μετατρέπονται οι δευτερεύουσες προτάσεις του ευθύ λόγου στον πλάγιο; 8. Ποιες μεταβολές υφίστανται οι εγκλίσεις (τα απαρέμφατα και οι μετοχές) κατά τη μετατροπή του πλάγιου λόγου σε ευθύ;

Μέρος τρίτο

Ενότητα 66η

● Σχήματα λόγου

Ποια ονομάζονται σχήματα λόγου και σε τι διακρίνονται;

● Σχήματα λόγου ονομάζονται οι ιδιαίτεροι τρόποι διατυπώσεως κατά παράβαση της συνήθους ομαλής συντάξεως

● Τα σχήματα λόγου διακρίνονται: 1. Σε γραμματικά, δηλ. σε σχήματα σχετικά με τη γραμματική συμφωνία των λέξεων, 2. Σε σχήματα σχετικά με τη θέση των λέξεων, 3. Σε σχήματα σχετικά με το ποσό των λέξεων, με τις οποίες εκφράζεται μία έννοια, και 4. Σε σχήματα σχετικά με τη σημασία, με την οποία χρησιμοποιείται σε ορισμένες περιπτώσεις μία λέξη ή μία φράση

● 1. Σχήματα σχετικά με τη γραμματική συμφωνία των λέξεων

Παραδείγματα	Εξήγηση φαινομένου	Είδος σχήματος
▶ Τό στρατόπεδον (=οί στρατιῶται) ἐν αἰτία ἔχοντες τόν Ἅγιν ἀνεχώρουν	▶ Οι όροι συμφωνούν πάνω στη βάση του νοήματος και όχι του γραμματικού τύπου.	◀ Σχήμα κατά το νοούμενο
▶ Εἶθ' ὤφελος τότε λιπεῖν βιον. [εἶθ' ἔλιπες τότε βιον + ὤφελος τότε λιπεῖν βιον]	▶ Αναμιγνύονται δύο διαφορετικές συντάξεις εξαιτίας ψυχικής ταραχής.	◀ Σχήμα συμφύσεως
▶ Ἐλθών δ' ἐκέισε πρῶτον μὲν με οὐδεις ξένων ἐκὼν ἐδέξατο, ἀντί: [ἐλθόντα με ἐκέισε ...ἐδέξατο]	▶ Τα επόμενα δεν ακολουθούν συντακτικά τα προηγούμενα.	◀ Σχήμα ανακόλουθο
▶ Ἐπιπεσών τῇ Φαρναβάζου στρατοπεδείᾳ τῆς μὲν προφυλακῆς αὐτοῦ ... πολλοὶ ἔπεσον, ἀντί: [ἐπιπεσόντος αὐτοῦ... πολλοὶ ἔπεσον]	▶ Ἀντί γενική ἀπόλυτη μπαίνει ονομαστική ἀπόλυτη	◀ Σχήμα ανακόλουθο
▶ Ἐξῆν αὐτῷ μισθῶσαι τόν οἶκον ἀπηλλαγμένους πολλῶν πραγμάτων ἀντί: [ἐξῆν αὐτῷ... ἀπηλλαγμένῳ...]	▶ Η μετοχή δε συμφωνεῖ με την αντωνυμία αὐτῷ, όπως θα ἔπρεπε	◀ Σχήμα ανακόλουθο
▶ Μελιγάρυες ὕμνοι ὑστέρων ἀρχαί λόγων τέλλεται, ἀντί: [Μελιγάρυες ὕμνοι... τέλλονται]	▶ Το υποκείμενο, ενώ είναι πληθυντικού αριθμού και γ' προσώπου αρσενικού (ή θηλυκού γένους) συντάσσεται με ρήμα ενικού αριθμού.	◀ Σχήμα Βοιώτιο ή Πινδαρικό
▶ Οἱ γάρ ψιλοὶ οἱ μὲν ἀπώλοντο, οἱ δὲ ἐσώθησαν, ἀντί: [τῶν γάρ ψιλῶν οἱ μὲν ἀπώλοντο, οἱ δὲ ἐσώθησαν]	▶ Μία λέξη, που δηλώνει ένα σύνολο αντί να βρίσκεται σε πτώση γενική διαιρετική, βρίσκεται στην ίδια πτώση με άλλων ή άλλους όρους της προτάσεως, οι οποίοι δηλώνουν μέρος του συνόλου.	◀ Σχήμα καθ' όλον και μέρος
▶ Οἱ στρατηγῶν βραχεᾶ ἕκαστος ἀπελογήσατο, ἀντί: [τῶν στρατηγῶν... ἕκαστος]		
▶ Ἦ κοινόν αὐτάδελφον Ἰσμήνης κάρᾳ, ἀντί: [αὐτάδελφου Ἰσμήνης κάρᾳ].	▶ Ο επιθετικός προσδιορισμός δεν συμφωνεῖ με τη γενική κτητική, στην οποία αναφέρεται, αλλά με το ουσιαστικό από το οποίο εξαρτάται η γενική.	◀ Σχήμα υπαλλαγῆς
▶ Δημοκρατίαν γε οἶσθα τί ἐστί, ἀντί: [οἶσθα γε, τί ἐστί δημοκρατία].	▶ Το υποκείμενο της δευτερεύουσας προτάσεως προληπτικά τίθεται σαν αντικείμενο της κυρίας προτάσεως.	◀ Σχήμα προλήψεως ή πρόληψη.

● 2. Σχήματα σχετικά με τη θέση των λέξεων

Παραδείγματα	Εξήγηση φαινομένου	Είδος σχήματος
<p>▶ Μή λέγετε, ώς ύφ' ενός τοιαῦτα πέπονθ' ἢ Ἑλλάς ἀνθρώπου, ἀντί: [...ὡς τοιαῦτα πέπονθ' ἢ Ἑλλάς ύφ' ενός ἀνθρώπου].</p>	<p>▶ Μία λέξη αποχωρίζεται από την άλλη, με την οποία βρίσκεται σε στενή συντακτική σχέση, επειδή παρεμβάλλονται άλλες λέξεις.</p>	<p>Σχήμα υπερβατό</p>
<p>▶ Λέγω τήν Ἐρεχθέως τροφήν καί γένεσιν, ἀντί: [γένεσιν καί τροφήν].</p> <p>▶ Περί πλείονος ποιού δόξαν καλήν ἢ πλούτον μέγαν· ὁ μέν γάρ θνητός, ἢ δέ ἀθάνατος.</p> <p style="margin-left: 40px;">δόξαν πλούτον</p> <p style="margin-left: 40px;"> </p>	<p>▶ Αυτό που έπρεπε να λεχθεί ύστερα, λέγεται πρώτο και αυτό που έπρεπε να λεχτεί πρώτο λέγεται ύστερα.</p> <p>▶ Δυο λέξεις ή φράσεις που αναφέρονται σε δύο άλλες προηγούμενες λέξεις ή φράσεις έχουν θέση αντίστροφη εκείνων, δηλ. τοποθετούνται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να σχηματίζουν το γράμμα Χ.</p>	<p>Σχήμα πρωθύστερο</p> <p>Σχήμα χιαστό</p>
<p>▶ Κεκράτηκε νῦν τῆς ὑμετέρας ἀμελείας Φίλιππος, τῆς πόλεως δ' οὐ κεκράτηκε.</p> <p>▶ Ἔσωσά σε ὡς ἴσασι Ἑλλήνων ὄσοι.</p> <p>▶ Μηδέ τὰς χάριτας ἀχαριστῶς χαριζόμενος.</p> <p>▶ Εἰ γάρ ἐξ ἴσου τῆ συμφορᾷ καί τήν δianoian ἐξω καί τόν άλλον βιον διάξω τί τούτου διοίσω;</p>	<p>▶ Μία πρόταση ή περίοδος αρχίζει και τελειώνει με την ίδια λέξη.</p> <p>▶ Τοποθετούνται η μία κοντά στην άλλη λέξεις ομόηχες (συνήθως συγγενείς ετυμολογικά).</p> <p>▶ Στο τέλος προτάσεων που ακολουθούν αμέσως η μία την άλλη τοποθετούνται λέξεις που έχουν την ίδια κατάληξη.</p>	<p>Σχήμα κύκλου</p> <p>Σχήμα παρηχίσεως ή παρήχηση ή παρονομασία</p> <p>Σχήμα ομοιοτέλετο ή ομοικατάληκτο</p>

● 3. Σχήματα σχετικά με το ποσό των λέξεων, με τις οποίες εκφράζεται μία έννοια

Παραδείγματα	Εξήγηση φαινομένου	Είδος σχήματος
<p>▶ Οὔτος τροφῆς οὐδέν δεῖται, ἐγώ δέ δέομαι (τροφῆς).</p>	<p>▶ Μία λέξη που παραλείπεται, νοείται από τα προηγούμενα αμετάβλητη.</p>	<p>▶ Σχήμα από κοινού (βραχυλογία)</p>
<p>▶ Ἐξεφόθησαν τούς πολλούς καί ἔφευγον (οἱ πολλοί).</p> <p>▶ Οὔτος μέν ὕδωρ, ἐγώ δέ οἶνον πίνω, ἀντί: [οὔτος μέν πίνει].</p>	<p>▶ Η λέξη που παραλείπεται νοείται αλλά μεταβλημένη.</p>	<p>▶ Σχήμα εξ αναλόγου (βραχυλογία)</p>
<p>▶ Ψευδεται καί οὐκ ἀληθῆ λέγει.</p> <p>▶ Ὁ Δήμητρος καρπός (= ὁ σῖτος).</p> <p>▶ Ὁ Ἄμασις ἐκόσμησε τήν παιδα ἐσθητί τε καί χρυσοῦ, ἀντί: [χρυσῆ ἐσθητί].</p>	<p>▶ Το νόημα εκφράζεται ταυτόχρονα και καταφατικά και αρνητικά.</p> <p>▶ Μία έννοια εκφράζεται με περισσότερες λέξεις.</p> <p>▶ Μία έννοια εκφράζεται με δυο λέξεις που συνδέονται μεταξύ τους με το καί ή τε καί, ενώ έπρεπε η μία να προσδιορίζει την άλλη.</p>	<p>▶ Σχήμα εκ παραλλήλου (πλεονασμός)</p> <p>▶ Περιφραση (πλεονασμός,</p> <p>▶ Σχήμα εν διά δυοιν (πλεονασμός)</p>

● 4. Σχήματα σχετικά με τη σημασία λέξεων ή φράσεων

Παραδείγματα	Εξήγηση φαινομένου	Είδος σχήματος
▶ Χαλκοῖς καὶ ἀδαμαντίνους τείχε- σιν ἐτείχεσαν τὴν χώραν, ἀντί: [ἰσχυροῖς τείχεσιν].	▶ Μία λέξη «μεταφέρεται» από την κύ- ρια σημασία της σε μια άλλη όμοια ή συγγενική.	▶ Σχῆμα μεταφο- ρᾶς ἢ μεταφορά
▶ Τὸν Παίονα καὶ τὸν Ἰλλυριόν, ἀντί: Παίονας καὶ Ἰλλυριούς].	▶ Χρησιμοποιεῖται το ένα ἀντί πολλῶν ομοειδῶν.	▶ Σχῆμα κατὰ συνεκδοχὴ ἢ συνεκδοχῆ
▶ Ἴθι στέγης εἶσω, ἀντί: [οἰκίας].	▶ Χρησιμοποιεῖται το μέρος ἀντί του όλου και ἀντιθέτως.	»
▶ Ἐν τοῖς πρώτοι Ἀθηναῖοι κατέ- θεντο τὸν σίδηρον, ἀντί: [τὰ ὄπλα].	▶ Χρησιμοποιεῖται ἡ ὕλη ἀντί του πρά- γματος που εἶναι κατασκευασμένο ἀπ’ αυτῆ.	»
▶ Δημοσθένης, ἀντί: [οἱ λόγοι τοῦ Δημοσθένους].	▶ Χρησιμοποιεῖται το ὄνομα του δημι- ουργοῦ ἀντί του ονόματος του ἔρ- γου του.	▶ Σχῆμα μετωνυ- μίας ἢ υπαλλα- γῆς
▶ Εἰς δάκρυα ἔπεσα τὸ θέατρον, ἀντί: [οἱ θεαταί].	▶ Χρησιμοποιεῖται το ὄνομα του περι- έχοντος κάτι ἀντί του περιεχομένου του.	»
▶ Νεότης πολλή, ἀντί: [νέοι ἄν- δρες].	▶ Χρησιμοποιεῖται το ἀφηρημένο ἀντί του ἀντίστοιχου συγκεκριμένου.	»
▶ Πέμπουσιν πρεσβείαν, ἀντί: [πρέσβεις].		
▶ Οὐκ ἀγνώω τοῦτο, ἀντί: [γιννώ- σκω καλῶς].	▶ Χρησιμοποιεῖται ἡ ἀντίθετη λέξη ἀπό κεινὴ που θέλουμε να αναφέρουμε και συναδεύεται με ἀρνηση.	▶ Σχῆμα λιτότητας ἢ λιτότητα (ἀντίφραση).
▶ Ἐξῆλθον οὐ πολλοί, ἀντί: [ὀλί- γοί].		
▶ Ὡς ἡδύς εἰ: ἀντί: [ὡς ἀηδής].	▶ Χρησιμοποιεῖται φράση με διαφορε- τικὴ ἢ ἀντίθετη σημασία για εἰρω- νεία.	▶ Εἰρωνεία (ἀντί- φραση).
▶ Εὐξείνος πόντος, ἀντί: [ἄξεινος πόντος].	▶ Χρησιμοποιεῖται λέξεις ἢ φράσεις με καλὴ σημασία ἀντί ἄλλων που ἔχουν κακὴ σημασία.	▶ Ευφημισμός (ἀντίφραση)
▶ Τὸ εὐώνυμον, ἀντί: [τὸ ἀριστε- ρόν].		
▶ Πᾶσιν ἀνθρώποις ὁ πᾶς χρόνος οὐχὶ ἰκανός λόγον ἴσον παρα- σκευάσαι τοῖς τούτων ἔργοις.	▶ Χρησιμοποιεῖται λέξεις ἢ φράσεις των ὁποίων το νόημα υπερβαίνει τὴν πραγματικότητα, για να εκφρασθεῖ κάτι ζωηρότερα.	▶ Σχῆμα υπερβο- λῆς ἢ υπερβολῆ.
▶ Κυάμων ἀπέχεσθαι, ἀντί: [μὴ πράττειν τὰ πολιτικά].	▶ Χρησιμοποιεῖται λέξεις με υπερ- βολικὴ μεταφορικὴ σημασία, ὥστε να προκληθεῖ ἐντύπωση και να φαί- νεται ὅτι κάποιος λέγει διαφορετικὰ πράγματα ἀπ’ αὐτὰ που σκέφτεται.	▶ Ἀλληγορία

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΩΣ ΕΚΦΕΡΟΝΤΑΙ ΟΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ.

1. Η αιτία

Παραδείγματα	Μετάφραση	Πώς εκφέρεται η αιτία
1. Γραφή άσεβειας . 2. Δειλία ἔλιπον τήντάξιν 3. Τούς καρπούς, οἱ τοῦ μή θηριωδοῦς ζῆν ἡμᾶς αἰτιοὶ γεγόνασι. 3. Ἄλλ' αὐτά ταῦτα ἤκω παρά σέ.	Ἐγγραφή μήνυση για ασέβεια Εξαιτίας της δειλίας λιποτάχτησαν Τους καρπούς (της γης) που είναι η αιτία για να μη ζούμε σαν θηρία.	γενική δοτική ἐναρθρο απαρέμφ. σε γενική αιτιατική
4. Παρανομοῦσι Λακεδαιμόνιοι οὐ δίδόντες σοι χρυσίον. 5. Ἀρσίοις ἐτύγχανεν ἐφ' ἀμάξης πορευόμενος, διότι ἐτέτρωτο .	Αλλά γι' αυτούς τους λόγους ἔχω ἔλθει σε σένα. Παρανομούν οι Λακεδ., επειδή δε σου δίνουν χρυσά νομίσματα. Ο Αρσίοις τυχαία ἔκανε την πορεία πάνω σε ἀμάξι, γιατί ἦταν τραυματισμένος.	αιτιολογική μετοχή
6. Θαυμαστόν ποιεῖς, ὅς ἡμῖν οὐδέν δίδως . 7. Ὀφελῶ αὐτόν ἀνθ' ὧν εὐ ἔπαθον. 8. Ἐπηνέθη ἀπό τούτου τοῦ τολμήματος. 9. Ἐτελεύτησεν ἐκ τοῦ τραύματος .	Παράξενο πράγμα κάνεις, γιατί συ δε δίνεις τίποτα σε μας Τον ωφελῶ εξαιτίας των ευεργεσιῶν που μου πρόσφερε αυτός. Ἐπαινέθηκε γι' αυτό το τόλμημα	αιτιολογική πρόταση. αναφορική αιτιολογική πρόταση ἀντί + γενική
10. Λέγονται Ἀθηναῖοι διὰ Περικλέα βελτίους γεγονέναι. 11. Κατά φιλίαν αὐτοῦ οἱ πλείστοι ξυνέσποντο. 12. Ὀργίζετο ὑπὲρ τῶν γεγεννημένων .	Ἐπέθανε εξαιτίας του τραύματος. Λέγεται πως οι Ἀθηναῖοι εξαιτίας του Περικλή ἔγιναν καλύτεροι.	ἀπό + γενική
13. Ἦσχύετο ἐπὶ τοῖς κοινοῖς ἀμαρτήμασι . 14. Πολλά τῶν υποζυγίων ἀπώλετο ὑπὸ λιμοῦ . 15. Οὐ γάρ ἐνεκα χρημάτων με κατηγορεῖ.	Για τη φιλία του οι περισσότεροι ἀκολούθησαν. Ὀργίζονταν γι αυτά που εἶχαν γίνει	ἐκ + γενική διὰ + αιτιατ.
	Αισθάνονταν ντροπή εξαιτίας των κοινῶν σφαλμάτων. Πολλά ἀπ' τα υποζύγια χάθηκαν ἀπὸ την πείνα. Γιατί δε με κατηγορεῖ για χρήματα.	κατά + αιτιατ. ὑπὲρ + γενική
		ἐπὶ + δοτική ὑπὸ + γενική ἐνεκα + γεν.

2. Η αναφορά

Παραδείγματα	Μετάφραση	Πώς εκφέρεται η αναφορά
1. Ἐγὼ οὔτε ποσῖν εἰμὶ ταχύς οὔτε χερσῖν ἰσχυρός. 2. Ἐκαμνον τούς ὀφθαλμούς . 3. Ἡ Κέρκυρα καλῶς παράπλου κείται.	Ἐγὼ οὔτε στα πόδια εἶμαι γρήγορος οὔτε στα χέρια δυνατός. Ἦταν ασθενεῖς στα μάτια. Ἡ Κέρκυρα βρίσκεται σε καλὸ σημεῖο, ὅσον ἀφορὰ στον πλου.	δοτική αιτιατική γενική (αφετηρίας)

4. Κλέαρχος ἦν στιγνός ὄραν .	Ο Κλέαρχος ἦταν αποκρουστικός στην ὄψη.	απαρέμφατο
5. Ταῦτα κατά πάντων τῶν Περσῶν ἔχομεν λέγειν.	Αὐτά ὅσον αφορά ὅλους τους Πέρσες μπορούμε να λέμε.	κατά + γενική.
6. Τά κατά τήν Κύρου τελευτήν .	Ἔσα αφοροῦν στο θάνατο του Κύρου.	κατά + αιτιατική.
7. Ἔ πέρ οὐ νῦν μέλλετε τήν ψήφον φέρειν.	Σχετικά με αὐτό που τώρα πρόκειται να αποφασίσετε.	υπέρ + γενική
8. Διεφέροντο ἀμφ' ὧν εἶχον.	Φιλονικούσαν σχετικά (αναφορικά, ὅσον αφορά) αὐτά που εἶχαν.	αμφί + γενική
9. Ἐ πί δέ τῶν ἀδελφῶν τοῦτο ἀγνοοῦσι.	Ἔσον αφορά τους ἀδελφούς αγνοοῦν αὐτό.	επί + γενική
10. Διαφοραί περί γῆς δρων .	Διαφορές ὅσον αφορά σύνορα της χώρας.	περί + γενική
11. Δεδιότες περί τῷ χωρίῳ.	Ἐπειδή φοβοῦνταν αναφορικά (σχετικά) με την περιοχή.	περί + δοτικ.
12. Οἱ νόμοι οἱ περί τούς γάμους.	Οι νόμοι ὅσον αφορά (οι σχετικοί) με τους γάμους.	περί + αιτιατ.
13. Γένος δέ ἐξ Ἀλικαρνασσῶν πρός πατρός.	Ἔσον αφορά τον πατέρα το γένος του ἦταν ἀπ' την Αλικαρνασσό.	προς + γενική
14. Ἴνα πρός τόν ὑπάρχοντα καιρόν ἕκαστα θεωρήτε.	Για να εξετάζετε καθένα σχετικά με τη θεωρία που υπάρχει.	προς + αίτιατ.
15. Ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν ἐνεκά γε τῶν ἡμετέρων ὀφθαλμῶν .	Ὅμοιοι με τους τυφλούς θα ἦμαστε ὅσον αφορά τα μάτια μας.	ἐνεκα + γενική.

3. Ο σκοπός

Παραδείγματα	Μετάφραση	Πῶς εκφέρεται ο σκοπός
1. Ἠρωτῶντο ὅ,τι ἦκοιεν.	Τους ρωτοῦσαν για ποιο σκοπό εἶχαν ἔρθει.	αιτιατική
2. Αἱ νῆες ἐπλευσαν βοηθοί .	Τα πλοία ἐπλευσαν με σκοπό να βοηθήσουν.	επιρρημ. κατηγορούμ.
3. Φυλάττειν παρέδωκεν αὐτῷ τούς νόμους.	Παρέδωσε σ' αὐτόν τους νόμους με σκοπό να τους φυλάει.	τελ. ἀπαρέμφ. σκοπού
4. Μίνως τό ληστρικόν καθήρει ἐκ τῆς θαλάσσης τοῦ ἰέναι τās προσόδους αὐτῷ.	Ο Μίνωας τους ληστές ξολόθρευε ἀπό τη θάλασσα, για να ῥχονται τα κέρδη σ' αὐτόν.	ἐνάρθρο ἀπαρέμφ. σε γενική.
5. Οὗτος ἦκει ἀμφισιτήσων .	Αὐτός ἐχει ἔλθει με σκοπό να ἀμφισβητήσει.	τελική μετοχή
6. Κύνας τρέφομεν, ἵνα φυλάττωσι τās οἰκίας.	Τρέφουμε σκύλους με σκοπό να φυλάνε τα σπίτια.	τελ. πρόταση.
7. Παῖδες δέ μοι οὐπω εἰσὶ οἱ με θεραπεύουσι .	Παιδιά δεν ἔχω ἀποκτήσει ἀκόμη για να με γηροκομήσουν.	αναφορ. τελικ. προτ.
8. Ταῦτα εἰς κέρδος ἔδρασαν.	Αὐτά τα ἔκαμαν για κέρδος	εἰς + αιτιατ.
9. Ἔ πέρ ἀρετῆς ἀθανάτου πάντα ποιοῦσι.	Για την ἀθάνατη ἀρετή κάνουν τα πάντα.	υπέρ + γενική
10. Ἐ πί κακῷ ἀνθρώπου σίδηρος ἀνεύρηται.	Για το κακό του ἀνθρώπου βρέθησαν τα ὄπλα.	επί + δοτική
11. Οὔτε ἐπὶ ξένια τόν κῆρυκα ἐκάλεσαν.	Οὔτε για φιλοξενία κάλεσαν τον κῆρυκα.	επί + αιτιατ.
12. Οἱ πολῖται πρός ἀνδρείαν ἐπαίδεύθησαν.	Οι πολῖτες ἐκπαιδεύτηκαν για να εἶναι παλικάρια.	προς + αιτιατ.
13. Τῶν παιδῶν ἐνεκα βούλει ζῆν;	Θέλεις να ζεις για τα παιδιά σου;	ἐνεκα + γενική.

4. Ο τρόπος

Παραδείγματα	Μετάφραση	Πώς εκφέρεται ο τρόπος
1. Ἐγὼ ἄσμενος ἑώρακά σε. 2. Ἴωμεν ῥώμῃ καὶ θυμῷ ἐπὶ τοὺς πολεμίους. 3. Τίνα τρόπον κόψω τὴν θύραν; 4. Εἰσὶ τινες τῶν Χαλδαίων οἳ ληζόμενοι ζῶσι. 5. Ἐλευθέρως ξυνεμάχουν. 6. Ἡ ὕλη ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου πῦρ καὶ φλόγα ἀνήκεν. 7. Κατηγορεῖ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς . 8. Ὅμως δὲ κἀγὼ διὰ βραχέων ἔρω. 9. Κατὰ σπουδὴν ταῦτα ἔπραττον. 10. Ἔφευγον ἀνά κράτος . 11. Ἰκέτευσε τοὺς δικαστὰς μετὰ πολλῶν δακρύων . 12. Ἔζη ὑπὸ πολλῆς ἐπιμελείας . 13. Ἐγὼ ταῦτα ἐποίησα σὺν δίκῃ .	Εγὼ σε εἶδα με ευχαρίστηση. Ας βαδίζουμε με δύναμη και θάρρος κατά των εχθρῶν. Με ποιο τρόπο θα κτυπήσω την πόρτα; Υπάρχουν μερικοί απ' τους Χαλδαίους που ζουν ληστεύοντες. Ελευθέρως ἔκαναν συμμαχία. Τα ξύλα αὐτόματα ἔβγαλαν φωτιά και φλόγα. Κατηγοροῦσε φανερά. Ὅμως κι ἐγὼ θα μιλήσω σύντομα. Ἐκαναν αὐτὰ εσπευσμένα. Ἐφευγαν μ' ὄλες τους τις δυνάμεις. Ἰκέτευσε τους δικαστές με πολλά δάκρυα. Ζούσε με πολλή φροντίδα. Εγὼ ἔκαμα αὐτὰ δίκαια.	επιρρημ. κατηγορ. δοτική. αιτιατική τροπική μετοχή. τροπ. επιρρήματα ἀπό + γενική ἐκ + γενική διὰ + γενική κατὰ + αιτιατ. ἀνά + αιτιατική μετὰ + γενική ὑπό + γενική σὺν + δοτική.

5. Ο χρόνος

Παραδείγματα	Μετάφραση	Πώς εκφέρεται ο χρόνος
1. Ὁ ἄγγελος ἀφίκετο τριταῖος . 2. Σωκράτης τό αὐτό ἰμάτιον ἔφερε θέρους τε καὶ χειμῶνος . 3. Τετάρτῃ δὲ ἡμέρᾳ καταβαίνουσι εἰς τό πεδῖον. 4. Τὴν μητέρα τελευτήσασαν πέπαυμαι τρέφων τρίτον ἔτος τουτί. 5. Ἀφικόμενος εἰς Δελφοὺς ἔθυσσε τῷ θεῷ. 6. Ἐμειναν, ἕως ἀφίκοντο οἱ στρατηγοί . 7. Τί τηνικάδ᾽ ἀφίξει, ὦ Κρίτων; 8. Εὐθύς ἀπὸ παλαιοῦ . 9. Ἐκ τὸ ἀρίστου προήγαγε τό στράτευμα. 10. Οἱ προφυλάκες οὐκ εἰσαφῆκαν αὐτοὺς πρὸ ἡμέρας . 11. Ἐν σπονδαῖς ἐπειρῶντο τὴν πόλιν καταλαβεῖν. 12. Ἐδόκει εἰς τὴν ἐπιούσαν ἔω ἤξειν βασιλέα. 13. Ἐκαίον πυρὰ πολλὰ διὰ νυκτός . 14. Ὀνειρὸς μοι ἦλθε διὰ νύκτα . 15. Γέγραπται ὡς ἕκαστα ἐγίνετο κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα . 16. Ἐπὲρ τετταράκοντα (ἔτη) ἀφ' ἧθης.	Ὁ ἀγγελιαφόρος ἔφτασε μετὰ τρεῖς ἡμέρες. Ὁ Σωκράτης φοροῦσε το ἴδιο ἔνδυμα καλοκαίρι και χειμῶνα. Και την τέταρτη μέρα κατέθηκαν στην πεδιάδα. Τη μητέρα (μου) που πέθανε ἔχω πάψει να τρέφω ἐδῶ και τρία χρόνια. Ὅταν ἔφτασε στους Δελφοὺς θυσίασε στο θεό. Ἐμειναν, ως ὅτου ἔφτασαν οι στρατηγοί. Γιατί ἔχεις ἔλθει τόσο ἐνωρίς, Κρίτων; Ἀμέσως ἀπὸ τα παλιά. Ἀμέσως μετὰ το πρόγευμα οδήγησε προς τα μπρος το στρατό. Οι προφυλακές δεν τους ἄφησαν να μπουν μέσα προτού ξημερώσει. Σε περίοδο εἰρήνης προσπαθοῦσαν να καταλάβουν την πόλη. Φαίνονταν ὅτι μέχρι το ἐπόμενο πρωὶ θα ἔρθει ο βασιλιάς. Ἐκαίον πολλές φωτιές στη διάρκεια της νύχτας. Εἶδα ὄνειρο στη διάρκεια της νύχτας. Ἐχουν γραφεί ὡπως κάθε ἕνα γίνονταν στο καλοκαίρι και στο χειμῶνα. Εἶναι πέρα ἀπ' τα σαράντα χρόνια ἀπ' την εφηβική ηλικία.	επιρρημ. κατηγορούμενο γενική δοτική αιτιατική χρονική μετοχή χρονική πρόταση χρονικά επιρρήματα. ἀπό + γενική ἐκ + γενική πρὸ + γενική ἐν + δοτική εἰς + αιτιατ. διὰ + γενική διὰ + αιτιατ. κατὰ + αιτιατ. ὑπέρ + αιτιατ.

17. Ἄνά τās προτέρας ἡμέρας.
18. Τόν ἀμφί τόν χειμῶνα χρόνον διήγεν ἐν Βαθυλῶνι
19. Μηδεμία συμφορά γεγένηται ἐπί τῆς ἑμῆς βασιλείας.
20. Ἐπί τῷ τρίτῳ σημείῳ ἐπεσθέ μοι.
21. Ἐδῆουν τήν γῆν ἐπί δύο ἡμέρας.
22. Μετά ταῦτα ἀνέστη Περικλῆς.
23. Δόλιον ἄνδρα φεύγε παρ' ὄλον τόν θίον.
24. Ἐτύγγανε περί τοῦτον τόν χρόνον καί Φαρνάβαζος πρὸς Τισσαφέρην ἀφιγμένος.
25. Ἐπει ἦν πρὸς ἡμέρας.
26. Ταῦτα ὑπὸ τήν εἰρήνην εἶχομεν.

Στις προηγούμενες μέρες.
Κατά το χειμῶνα περνούσε στη Βαθυλῶνα.
Καμιά συμφορά δεν έχει γίνει στα χρόνια της βασιλείας μου.
Ευθύς μετά το τρίτο σημείο ακολουθεῖτε με
Ερῆμωναν τη χώρα ἐπὶ δύο μέρες.

Μετά ἀπ' αὐτὰ σηκώθηκε ο Περικλῆς.
Απόφευγε το δόλιο ἄνθρωπο σ' ὅλη σου τη ζωῆ.
Τυχαία σ' αὐτόν περίπου το χρόνο εἶχε ἔρθει κι ο Φαρνάβαζος στον Τισσαφέρην.
Ὅταν ζημέρωνε.
Αὐτὰ τα εἶχαμε κατά την περίοδο της εἰρήνης.

ἀνά + αιτιατ.
ἀμφί + αιτιατ.

ἐπί + γενική

ἐπί + δοτική

ἐπί + αιτιατ.

μετά + αιτιατ
παρὰ + αιτιατ.

περί + αιτιατ.

πρὸς + γενική
ὑπὸ + αιτιατ.

6. Ο τόπος

Παραδείγματα	Μετάφραση	Πῶς εκφέρεται ο τόπος
1. Οἱ στρατιῶται ἐσκήνουν ὑπαίθριοι.	Οἱ στρατιῶτες κατασκήνωναν στο ὑπαίθρο.	επιρρημ. κατηγορούμενο.
2. Οἱ Ἕλληνες ἔστησαν τρόπαια Μαραθῶνι τε καί Σαλαμίνοι καί Πλαταιαῖς.	Οἱ Ἕλληνες ἔστησαν μνημεῖα νίκης στο Μαραθῶνα και στη Σαλαμίνα και στις Πλαταιές.	δοτική
3. Ἀπέχει Πλάταια Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα.	Ἀπέχουν οἱ Πλαταιές ἀπὸ τη Θῆβα ἑβδομήντα στάδια.	αιτιατική
4. Ἐνταῦθα ἦν κρήνη μεγάλη.	Εἰς ὑπήρχε μεγάλη κρήνη.	τοπικ. επιρρ.
5. Ἄντι τῶν πιτύων ἄνδρες εἰστήκεσαν.	Ἀπέναντι ἀπὸ τα πεύκα εἶχαν σταθεῖ ἄνδρες.	ἀντί + γενική
6. Ἀπέχει ἀπὸ Φυλῆς δέκα στάδια.	Ἀπέχει ἀπὸ τη Χασιά δέκα στάδια.	ἀπὸ + γενική
7. Ἀπῆσαν ἐκ τῆς πατρίδος.	Ἐφευγαν ἀπὸ την πατρίδα.	ἐκ + γενική
8. Ἐναυμάχουν πρὸ τοῦ στόματος τοῦ μεγάλου λιμένος.	Ναυμαχοῦσαν μπροσ ἀπὸ το στόμιο τοῦ μεγάλου λιμανιοῦ.	πρὸ + γενική
9. Ὁ στρατός ἔτι ἐν ταῖς Ἀθήναις ἦν.	Ὁ στρατός ἦταν ἀκόμη στην Αθήνα.	ἐν + δοτική
10. Κατέβην χθές εἰς Πειραιᾶ.	Κατέβηκα χτες στον Πειραιᾶ.	εἰς + αιτιατ.
11. Θορύβου ἤκουσε διὰ τῶν τάξεων ἰόντος.	Ἄκουσε θόρυβο να περνᾶ μέσα ἀπὸ τις τάξεις του στρατοῦ.	διὰ + γενική
12. Ἐλαύνομεν διὰ τάφρον ἵππους.	Ὁδηγοῦμε μέσα ἀπὸ την τάφρο τα ἄλογα.	διὰ + αιτιατ.
13. Ἐφανίζοντο κατὰ τῆς θαλάσσης.	Ἐξαφανίζονταν κάτω ἀπὸ τη θάλασσα.	κατὰ + γενική
14. Οἱ Πλαταιεῖς ἔμεναν κατὰ χώραν.	Οἱ Πλαταιεῖς ἔμειναν στη θέση τους	κατὰ + αιτιατ.
15. Ὑπὲρ τῆς κώμης γήλοφος ἦν.	Πάνω ἀπὸ την κώμη ἦταν γήλοφος.	ὑπὲρ + γενική
16. Ἐπολέμει τοῖς Θραξί τοῖς ὑπὲρ Ἑλλησποντον οἰκοῦσι.	Πολεμοῦσε κατὰ των Θρακῶν που κατοικοῦν πάνω (πέρα) ἀπὸ τον Ἑλλησποντο.	ὑπὲρ + αιτιατ.
17. Ἄνα νῆος ἔβην.	Ἀνέβηκα στο πλοῖο.	ἀνα + γεν.(ποιητικά)
18. Χρυσέοισιν ἀνά ἵπποις.	Πάνω σε χρυσά ἀμάξια.	ἀνά + δοτ.(ποιητ.)
19. Ἄνα τάν ποταμόν οὐχ οἶόν τ' ἔστιν πλέειν.	Δεν εἶναι δυνατὸ να πλεῖ κανεῖς ἀντιθετα πρὸς το ρεῦμα του ποταμοῦ.	ἀνά + αιτιατ.
20. Ἀχαιοὶ ἔστασαν ἀμφί Μενoitιᾶδη.	Οἱ Ἀχαιοὶ στάθηκαν γύρω ἀπὸ το Μενoitιάδη.	ἀμφί + δοτική
21. Ἦν Σωκράτης τῶν ἀμφί Μίλητον στρατευομένων.	Ἦταν ο Σωκράτης ἀπὸ κείνους που εἰσοστράτευαν γύρω ἀπὸ τη Μίλητο.	ἀμφί + αιτιατική

22. Κύρος ἤλαυνεν ἐφ' ἄρματος.
 23. Ἔστι βασιλεία ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσίου ποταμοῦ.
 24. Ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος.
 25. Ἔως ἦν μετ' ἀνθρώπων.
 26. Ἄ μετὰ χείρος ἔχετε
 27. Οὐ παρά μητρί σιτοῦνται οἱ παῖδες ἀλλὰ παρά τῷ διδασκάλῳ.
 28. Ἐνταῦθα ἦν παρά τὴν ὁδὸν κρήνη.
 29. Θώρακα περὶ τοῖς στέρνοις ἔχει.
 30. Φυλακάς δεῖ περὶ τὸ στρατόπεδον εἶναι.
 31. Εἰσὶ δ' οὔτοι οἱ χώροι πρὸς θάλασσης.
 32. Πρὸς τῷ Γεραιστῷ τὰ πλοῖα συνέλαθεν.
 33. Ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς.
 34. Πηγὴ χαριεστάτη ὑπὸ τῆς πλατάνου ρεῖ.
 35. Τί ἐν τῇ ἀριστερᾷ ἔχεις ὑπὸ τῷ ἱματίῳ;
 36. Οἱ νεώτεροι ἠγλιζόντο ἐν ταῖς κώμαις ὑπὸ τὸ ὄρος.
 37. Ἄχρι τῆς εἰσόδου τοῦ ἱεροῦ.

- Ο Κύρος ἔτρεχε ὄντας πάνω στο ἄρμα.
 Υπάρχουν βασιλικά ανάκτορα πάνω στις πηγές του ποταμοῦ Μαρσούα.
 Στην κορυφὴ ἀνέβηκε ο Χειρίσοφος.
 Ὡς ὅτου βρισκόταν μεταξύ των ἀνθρώπων.
 Τα ὅποια ἔχετε μέσα στα χέρια σας.
 Τα παιδιὰ δὲν τρέφονται κοντά στη μητέρα ἀλλὰ κοντά στο δάσκαλο.
 Ἐδῶ ἦταν κοντά στο δρόμο πηγῆ.
 Φορεῖ θώρακα γύρω ἀπὸ το στήθος.
 Πρέπει να υπάρχουν φρουρές γύρω ἀπὸ το στρατόπεδο.
 Αυτοὶ οἱ χώροι βρίσκονται πρὸς το μέρος της θάλασσας.
 Κοντά στο Γεραιστὸ ἔπιασε τα πλοῖα.
 Ἔρχονται πρὸς το μέρος μας.
 Ὠραιότατη πηγὴ ρεεῖ κάτω ἀπὸ το πλατάνι.
 Τι ἔχεις στο ἀριστερὸ σου χέρι κάτω ἀπὸ το ἱμάτιο;
 Οἱ νεώτεροι εἶχαν καταυλισμὸ στις κώμες κάτω ἀπὸ το βουνό.
 Μέχρι την εἰσὸδο του ἱεροῦ.

- ἐπὶ + γενική
 ἐπὶ + δοτική
 ἐπὶ + αιτιατ.
 μετὰ + γενική
 μετὰ + αιτιατ.
 παρά + δοτική
 παρά + αιτιατ.
 περὶ + δοτική
 περὶ + αιτιατ.
 πρὸς + γενική
 πρὸς + δοτική
 πρὸς + αιτιατ.
 ὑπὸ + γενική
 ὑπὸ + δοτική
 ὑπὸ + αιτιατ.
 ἄχρι + γενική

7. Το ἀποτέλεσμα

Παραδείγματα	Μετάφραση	Πῶς εκφέρεται το ἀποτέλεσμα
1. Καὶ ἤρετο τὸ ὕψος τοῦ τείχους μέγα.	Καὶ σηκῶνονταν το ὕψος του τείχους, ὥστε να γίνει μεγάλο.	προληπτικὸ κατηγορούμενο.
2. Λακεδαιμόνιοι ἔδοσαν Αἰγινήταις Θυρέαν οἰκεῖν.	Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδωκαν στους Αἰγινῆτες τὴ Θυρέα, ὥστε να κατοικοῦν ἢ γιὰ να κατοικοῦν.	ἀπαρέμφατο (ἀναρθο)
3. Ὡς δὲ προσῆγεν αὐτὸν ὁ χρόνος τοῦ πρόσητον γενέσθαι.	Κι ὅταν ο χρόνος τον ἔφερνε, ὥστε να πλησιάζει τὴν εφηβικὴ ἡλικία.	ἐναρθρο ἀπαρέμφατο σε γενικὴ συμπερασματ. πρόταση
4. Καὶ γὰρ ὁμίχλη ἐγένετο, ὥστε ἔλαθον ἐγγύς προσελθόντες.	Γιατὶ καὶ ἔπιασε ὁμίχλη, ὥστε πλησίαν χωρὶς να γίνουν ἀντιληπτοί.	ἀναφορικὴ συμπερασμ. πρόταση
5. Τίς οὕτω μαίνεται, ὅστις οὐ θούλεται φίλος σοι εἶναι;	Ποιος εἶναι τόσο τρελλός, ὥστε να μη θέλει να εἶναι φίλος σου;	

8. Η συνοδεία

Παραδείγματα	Μετάφραση	Πῶς εκφέρεται ἡ συνοδεία
1. Ξέρξης ἀφίκετο διακοσίαις καὶ χιλίαις ναυσίν.	Ο Ξέρξης ἔφτασε με χιλία διακόσια πολεμικὰ πλοῖα.	δοτικὴ ἀπλή.
2. Αἱ νῆες ἅπασαι ἐάλωσαν αὐτοῖς ἀνδράσιν.	Τα πολεμικὰ ὅλα κυριεύτηκαν με τα πληρώματά τους.	δοτικὴ ἀναρθρη + αντων. αὐτός

3. Ἐπαιδεύετο σύν τῷ ἀδελφῷ καὶ σύν τοῖς ἄλλοις παισὶ .	Μορφώνονταν μαζί με τον ἀδελφὸ του καὶ με τὰ ἄλλα παιδιὰ.	σύν – δοτική
4. Οἱ Αἰγύπτιοι ἐξῆγον Ἡρακλέα ὑπὸ πομπῆς .	Οἱ Αἰγύπτιοι ὀδηγοῦσαν ἐξω τὸν Ἡρακλῆ με συνοδεία πομπῆς.	ὑπὸ + γενική

9. Το ὄργανο

Παραδείγματα	Μετάφραση	Πῶς εκφέρεται το ὄργανο
1. Τῶν δὲ Μένωνος στρατιωτῶν τις, ὡς εἶδε Κλέαρχον, ἴσῃ τῇ ἀξίῃ ἄλλος δὲ λίθῳ .	Κάποιος ἀπ' τοὺς στρατιώτες τοῦ Μένωνα, μόλις εἶδε τὸν Κλέαρχο, τὸν χτυπᾷ με τὸ τσεκούρι κι ἄλλος με πέτρα.	δοτική
2. Ἐποιοῦντο γεφύρας ἐκ τῶν φοινίκων .	Ἐφτιαχναν γεφύρια με κορμούς φοινικιάς.	ἐκ + γενική
3. Ἐν πυρὶ ἐνέπρησαν τὴν πόλιν.	Με φωτιά ἔκαψαν τὴν πόλη.	ἐν + δοτική
4. Ὁ Δράκων ἔγραψε τοὺς νόμους δι' αἵματος .	Ο Δράκων ἔγραψε τοὺς νόμους με αἶμα	διὰ + γενική

10. Ο β' ὅρος τῆς συγκρίσεως

Παραδείγματα	Μετάφραση	Πῶς εκφέρεται ο β' ὅρος τῆς συγκρίσεως
1. Ἄναρχίας, οὐκ ἔστι μείζον κακόν	Δεν ὑπάρχει μεγαλύτερο κακό ἀπὸ τὴν ἀναρχία.	γενική
2. Οἱ βάρβαροι τῷ Κύρῳ μάλλον φίλοι ἦσαν ἢ βασίλει .	Οἱ βάρβαροι ἦταν πιο πολὺ φίλοι με τὸν Κύρο παρά με τὸ βασιλιά.	με το: ἢ καὶ ομοιόπτωτα με τὸν α' ὅρο
3. Ἐλευθερία ἀρετωτέρον ἔστιν ἀντὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν .	Ἡ ἐλευθερία εἶναι προτιμότερο πράγμα ἀπ' ὅλα τὰ ἀγαθὰ.	ἀντὶ + γενική
4. Μηδέν περὶ πλειονοῦ ποιοῦ πρὸ τοῦ δικαίου .	Τίποτε να μὴ θεωρεῖς καλύτερο ἀπὸ τὸ δικαίον.	πρὸ + γενική
5. Ἀθηναῖοι ἐν Σικελίᾳ μείζονα ἢ κατὰ δάκρυα ἔπαθον.	Οἱ Ἀθηναῖοι στὴ Σικελία ἔπαθον μεγαλύτερες συμφορές ἀπ' ὅσες μπορεῖ να θρηνῆσει κανεῖς.	ἢ κατὰ + αιτιατ.
6. Παρά τὰ ἄλλα ζῶα , ὡσπερ θεοὶ ἀνθρώποι βιοτεύουσι.	Συγκριτικὰ με τὰ ἄλλα ζῶα, σαν θεοὶ ζοῦν οἱ ἀνθρώποι.	παρὰ + αιτιατ.
7. Ὁ γὰρ ἀρχὼν Ἐπιτάδας ἐνδεεστέρας ἐκάστω παρεῖχεν ἢ πρὸς τὴν ἐξουσίαν .	Γιατὶ ὁ ἀρχηγὸς Ἐπιτάδας ἔδινε σε καθένα (ἀνδρα) τροφὴ λιγότερη ἀπ' ὅση εἶχε τὴ δύναμη να δίνει.	ἢ πρὸς + αιτιατ.
8. Ἀριστείδης, δικαιοτέρος ἦν ἢ ὥστε τὸν τοῦ πλήθους φθόνον ἔκφυγεν .	Ὁ Ἀριστείδης ἦταν δικαιοτέρος ὥστε να μὴ μπορεῖ να ἀποφύγει τὸ φθόνον τοῦ πλήθους.	ἢ ὥστε + ἀπαρέμφ.
9. Οἱ ἐν Θερμοπύλαις ἅπαντες εἶλοντο μαχόμενοι ἀποθανεῖν μάλλον ἢ ζῶντες ἐπεισφρέσθαι τὸν βάρβαρον τῇ Ἑλλάδι .	Ὅλοι ἀνεξαιρέτως που θρέθηκαν στὶς Θερμοπύλες προτίμησαν να σκοτωθοῦν πολεμώντας καλύτερα παρά ζωντανοὶ να δρουν τὸ βάρβαρο να μπαίνει στὴν Ἑλλάδα.	με το: ἢ + ἀπαρέμφ. ὅταν σπὴν πρόταση ὑπάρχει τὸ θούλομαι ἢ αἰρούμαι
10. Τὰ κείνων ἔργα μείζω ἔστιν ἢ ὡς τῷ λόγῳ τις ἀν εἶποι.	Τὰ ἔργα ἐκείνων εἶναι μεγαλύτερα ἀπ' ὅσο θα μπορούσε να περιγράψει κανεῖς με λόγια.	με το: ἢ + ολόκληρη πρόταση
11. Τούτων οὐδὲν ἔστιν ἄλλο φάρμακον πλήν λόγος .	Σ' αὐτὰ δεν ὑπάρχει κανένα ἄλλο φάρμακο παρά ὁ λόγος.	με το πλήν.

διαρκής προσφορά βιβλίων ποιότητας

ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ

Νέο Ορθογραφικό - Ερμηνευτικό - Ετυμολογικό - Αντιλεξικό και Εγκυκλοπαιδικό

Β. Αναγνωστόπουλου

ΞΕΝΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΣΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΣ

Δ. Ρήγα

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΑΡΧΑΙΑΣ

Β. Αναγνωστόπουλου - Ν. Ασωνίτη

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Α' ΛΥΚ. 2 Τεύχη

Β. Αναγνωστόπουλου

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΘΕΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑ

Β. Αναγνωστόπουλου

ΔΟΜΟΝΤΑΣ Κείμενο - Μετάφραση - Σχόλια

Ν. Ασωνίτη

ΛΥΣΙΑΣ ΥΠΕΡ ΑΔΥΝΑΤΟΥ

Ν. Ασωνίτη

ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ ΝΕΩΝ Α' ΛΥΚ. 2 Τεύχη σε ερωταπαντήσεις

Ν. Ασωνίτη

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΚΡΙΤΩΝ Κείμενο - Μετάφραση - Σχόλια

Κ. Στεφανάκη

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ' ΛΥΚ. 3ης & 4ης Δέσμης - Ερωτήσεις - απαντ. πίνακ.

Α. Τότσικα

ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ Α' Γυμνασίου

ομάδα φιλολόγων

ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ Β' Γυμνασίου

ομάδα φιλολόγων

ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ Γ' Γυμνασίου

Π. Καραδήμα

ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ Α' Λυκείου 2 Τεύχη

Π. Καραδήμα

ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ Β' Λυκείου 2 Τεύχη

Π. Καραδήμα

ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ Γ' Λυκείου 2 Τεύχη

Π. Καραδήμα

ΔΟΚΙΜΙΑ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΥ 4 τομ.

Κ. Κωτσάδμ

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

Ν. Μακρή

ΕΙΔΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ ΕΚΘΕΣΕΩΝ Α' ΛΥΚ.

Ν. Μακρή

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ

Κ. Χελιώτη

ΜΕΘΟΔΟΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΤΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Κ. Χελιώτη

ΣΠΟΥΔΗ ΘΕΜΑΤΩΝ

Κ. Χελιώτη

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΣΕ ΑΠΛΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Αθ. Λαλά

ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ

Γ. Συλλούρη

ΣΕΙΡΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ